TRACTATVS
DE PVGNA DOCTORVM,
PRAELIO IVDICVM,
ET VICTORIA ADVOCATORVM.

Quo anno Iudicantis bellat [illegible]

[illegible]

Vtilis Iudicibus pro ratione præliandi, neceſſarius Aduocatis pro victoria cauſarum reportanda.

[illegible] in vtroq; Foro vertan [illegible] tradita; verum [illegible] quæ in hoc [illegible] decent, et decisis per Regium [illegible] in vnum magno labore [illegible]

ELISAEO DANZA A' MONTEFVSCOLO V. I. D.
& in Regia Audientia Principatus Vltra Cauſarum Patrono
Auctore, & Collectore.

Cum triplici Indice [illegible]

Accedunt Conſiderationes ad Prag. promulgatam ſuper examine Offcial. Regni.

TRANI. Ex Typographia Laurentij Valerij, M. DC. XXXIII.
SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISS.[mo] ET ECCELL.[mo] DOMINO

D. NICOLAO LVDOVISIO

HISPANIARVM PRIMATI,

PRINCIPI VENVSII,

DVCI ZAGAROLÆ, ET FIANI,

COMPSAEQVE COMITI, &c.

IVLIVS Cæſar clementia apud cunctos nota ſummopere laudibus celebratur; Paulus Aemilius, Tituſque Veſpaſianus Romanorum Cęſares ad omnem comitatem, fœlicitatemque procliues, etiam commendantur; quotquot enim apud illos præſtò erant, ne vnus quidem ab eorum fronte innubila diſſociatus ſecedere viſus fuit; Romuli, Numæque Regum religiones, non tantum apud Romanos, verum etiam in toto terrarum Orbe quodam oſtentarę fuerunt; Alexander Magnus longè omnium præſtantiſſimus; cui ex actis, acutiſque rebus Magni inditum eſt cognomen, ijs claruit laudum elogijs, quibus in mendacibus calumniatorum ſuſurris, hanc vni, hanc alteri aurem porrigebat. Si horum Excellentiſſime Princeps celebris quilibet inter nos pro ſua virtute habetur; quantum Tu eris immortalitati commendandus, quippe talis, tantoque Domino dignus. Si quidem Iulium Cæſarem clementia ſuperas, tanta tuorum virtutum auctoritate. Non enim Regnas, vt fruaris, verum imperas, vt adiuues. Pectus tuum longè eſt maius atque Pauli Aemilij, & Veſpaſiani, iure quidem tuę probitatis; nam quilibet lingua vix ſoluta, quietem illicò conſequitur, ſeque voti comporem facit. Romulum, Numamquè religione pręſas; tua enim religio non tantum in terris, verum etiam in Cœlis regnat; & ſi olim teſtimonium adducere licet, operationes tuæ ab incunabulis

(vt ita dicam) ac illæ, quæ religioſiſſimæ fuerunt apud Gregorium XV. fœl. record. tuum patruum, oppreſſorum ſubleuatorem, pauperum Pium veritatis defenſorem, prudentięque Theatrum teſtimonium ferant; adeo vt dignitas tua non humanitus, ſed diuinitus quidem habita conſpiciatur. Tu Alexandrum Magnum virtute antecellis, dum genio tuo calumniatorum ora horribilibus flagellis adulterorum ſemina exanimas, vt propterea coram te ſiniſtris relationibus adeſſe non audeant. Vnde nec mirum quidem, ſi mortales cuncti cunctis viribus te honorificare, tibique morem gerere conantur. At ego, qui prę cæteris deuotiſſimum, fidentiſſimumque ſeruum, & ſubditum, quem ad vſque cineres profiteor, laborioſius me tibi pręſtare laboro, & deuotionem in dies exhibeo: ſed congruum, ac præſtantiſſimum afferre nequeo, muneribus nec quidem. Enim verò ea perpendens, mentis oculos, judicijque aciem cęcutiens perſtringo, tum ob vires meas dicam paruulas, tum etiam propter tuorum magnitudinem beneficiorum, ac meritorum. Quid igitur mihi fiet? laudes aggrediar? nequaquam; nam & ſuprema tuę gentis amplitudine, opibuſque ſummis, meritis optimis, ac virtute maximè propria maiora encomia de meo tibi afferre haud poſſum, quæ ſi quiſpiam ſaltem attingere velit, is ſuper naturales, diuinaſque habeat vires oportet. Tu enim Magnus Heros, tuo animi robore, & virtute inter mortales, hic nomen tuum immortalitati ſummopere commendas: adeo vt multis poſt tuę vitæ luſtris, ac ſæculis te per ora hominum volitaturum minimè verear, tamen quamuis ipſe intimus, & craſſus ſim Minerua tuis meritis tractus, meoque ex debito coactus particulam officij mei aliquam tibi præbere, ac tradere ſum arbitratus, & per paucis hiſce Iure peritorum altercationibus aliquantulum tibi ſatisfacere, & perpetuò nomini tuo opuſculum hoc, quod PVGNA DOCTORVM inſcribitur, dicare inſtitui, nedum, vt tibi meę deuotionis ſtudium demonſtrarem, verum etiam occaſionem præberem, qua à viperarum linguis, inuidorum obtrectationibus, & momorum petulantia defendere poſſes. Accipe ergo Princeps humaniſsimę noſtra tempeſtate Mœcenas opuſculum hoc ea tui animi magnitudine, qua alios complecti ſoles, eiuſque auctorem tuæ manus vmbra, tuique ſinus cuſtodia tuere; & interdum Deum optimum maximum (quod meum eſt) precabor, vt te, tuaque vota ſecundet, ac fortunet; incolumen ſemper ſeruet; & vera vtriuſque vitæ fœlicitate cumulet. Vale.

Excellentiæ Tuæ

Humillimus, ac perpetuus ſeruus

Eliſæus Danza.

AD LECTOREM.

VERA, atq; adeo veriſſima illa dignoſcitur ſententia, obſtruſam ſcientiam, abſconditumque Theſaurum, nullam afferre vtilitatem. Ex quo qui in aliqua diſciplina laborauit, & profeſſionis debito, quæ mente concepit, penes ſe non retinere tenetur, ſed inſtar ſeminis in lucem proferre: miſerrimum enim iudicatur, habentem à Deo intellectus gratiam nil in ſcriptum redigere. Cumque ego Almo in Gymnaſio Neapolitano per aliquot annos Iuris ciuilis, & Canonici diſciplinæ operam dediſſem, & doctoratus laurea x. Maij 1612 fuerim inſignitus, in hoc huius Prouinciæ Principatus Vltra Tribunal pro cauſarum tutela incubui, diù noctuquè vigilaui, & quæ in dies euenerunt, vt mihi proficuum eſſet, & de cætero deſeruirent in vnum cumulaui, remoto tamen à corde, ea in lucem proferre. At eruditi, integerrimi, & non ſatis ſuperq; comendati Antonij Ragucij Beneuentani Primarij examinatoris Synodalis, & Vicarij Generalis Eminentiſſimi Cardinalis Burgheſij, qui memoriam perpetuam ex tot libris, quos compoſuit, & poſteris lumen reddit, reliquit, promiſſis inhærendo, qui in tractat. Lucern. Paroch. quæſit. 157. me ad publicam vtilitatem ingenij fructus proferre debere pollicitus fuit opuſculum hoc, cum titulo de Pugna Doctorum, Prælio Iudicum, & Victoria Aduocatorum imprimi deliberaui. Ea tamen ratione compulſus, tum, cum Aduocati militare dicantur, tum etiam, cum cuncta, quæ in Bellica pugna adhibentur, in hac iuridica concurrat, multa illic permittantur, hic verò denegentur. Et quem admodum in Bello actor, & reus concurrunt bellantes, ſic, & in noſtro legali. Et omiſſa diſputatione ſi Pugna, Bellum, Dimicatio, Conflictus, & Prælium differant, & quæ ſit diffinitio, cum. Prælium dicatur à premendo, quaſi, quòd dimicando hoſtes ſe inuicem premant, vel à prælo, eo quòd in certaminibus ſanguis è corporibus profluat. Bellum eſt, tum ipſa pugna, tum etiam totum

tempus,

tempus, quo in militia ſumus. Prælium verò eſt tantummodo illud armorum certamen. Pugna autem, & certamen, etiam citra arma fit; etiam nudis verbis. Conflictus eſt, in quo homines ſe inuicem cædendo deuorant: tamen quod attinet ad propoſitum inſtitutum, promiſcuè ponuntur. Vnde, ſi de vno loquitur, de alio debet intelligi. Placuit vero vti verbo Pugna, & Prælium, *de quibus ſermonem faciam, differentias ponam, & in quo æqualia iudicentur, afferam, non autem de pugna contra Theſeum Regem Athenienſium, & Hyppolitam Reginam, de qua remitto te ad Iul. Ferret. in tract. de re militar. tit. de Bellic. ſign. nu 2. fol. mihi 198. Certamen etenim, primo magis animo decernitur, quàm corporis viribus. In hoc noſtro iuridico deſiderantur magis animi dotes, quàm corporis fortitudo. In prælio, non conſideratur multitudo, ſed exercitium & ars, quæ ſolet præſtare victoriam: inter nos attenditur virtus, & intellectus, pro victoria cauſæ. In Prælio, talis conditio eſt, quòd ſi tibi prodeſt, aduerſario nocet, & quod eum iuuat, tibi ſemper officit: in hoc legali quando victoriam quis cauſa obtinet, alter detrimentum patitur, & ſi actor obtinet, reus ſuccumbit. In illo, qui plus vigilauit, & plus in exercendo militiam laborauerit, minus periculum ſubſtinebit: in hoc qui maiorem diligentiam in cauſæ tutela adhibuerit, & vigilem ſe demonſtrauerit, minus periculum ſuſtinebit, & maiorem meretur laudem. Vigilantibus enim, & non dormientibus iura ſubueniunt: in militari certamine, conſilium eſt, militem non produci, niſi eum videas ſperare victoriam. In hoc noſtro non Bellico, ſed legali campo, patrocinio quis eſponere ſe non debet, niſi victoriam ſperet. In eo eſt vtriuſque prælianti commune periculum; hic actor, & reus communi periculo ſe exponere cenſentur: pugnantes iurare tenentur, propoſitum eſſe verum, & iuſtam fouere cauſam l. 1. & 2. Cod. de Iuram. calumn. l. illud ff. ad l. Aquiliam: in Iudicio, eadem lege actor, & reus iurant.*

Minores pugnare prohibentur, propter iuuenilem ætatem, poſſunt tamen Campionem loco ipſorum ponere, vt duellare valeant, ex Iul. Ferret. titul. de duell. n. 59. 69. & 72 In noſtra pugna, minores agere, nec conueniri valent, tamen, cum tutoris vel affinis auctoritate poſſunt: pugna in pluribus caſibus eſt in electione rei, ex conſtitutione Federici Imperatoris, vt refert Cignan. in tract. duell. cap. 75 Hic eſt in electione rei cedere, vel contendere: poteſt mutuo conſenſu præliantis, abſque tutoris auctoritate, antequam ingrediatur campum, ſeù locum duelli, muris, foueis, lignis, vel funibus circundatum, prælium reuocari, ex Bald. in cap. 1. col. 6. de pac. tenend. litigantes mutuo conſenſu à lite deſiſtere, ſine vlla Iudicis licentia.

Et è conuerſo in multis differunt, nam in bellico munere deuenitur ad manus, & gladios, & tunc ibi Mars atrociſſimus eſt: in noſtro legali, non armis præliatur, ſed reuolutione librorum, pugnant Doctores, certant Iudices nudis verbis, & Aduocati victoriam ferunt. In eo non datur noua

dilatio,

dilatio, ſed eadem die differentiæ terminandæ ſunt, etiam ſi ex duellantibus, nullus victor appareat, vt congerit Ferret. cit. loc. n. 79. In hoc legali certamine dilationes conceduntur, & ſunt quamplurimæ, quas omitto. Quando pugnatur ſi tempore æſtiuo, vel autumnali euenit, quo regulariter pugnandum eſt, in die pugnæ, de militari ſtilo, milites paruo cibo contenti ſunt, vt agiliores ſint, ſobrij bellaces, & ingenioſiores in prælio, & ſi fortè vulnerantur, melius ſanantur; vulnera enim ſobriorum aptiora ſunt medelæ, quàm pleni corporis; omni iure enim laudatur parcimonia, & parcè viuentes locupletiores, & doctiores fiunt, cap. parſimonia 41. diſtinct. ſi verò tempore hyemali certamen fit, ante illud capiendus eſt cibus, vt frigus à corporibus repellatur, milites enim, cibo potuquè refecti, tota die refecto calore naturali, pugnabunt, nam frigoris cauſa, pugnantibus ieiunis, vires tolluntur, exemplum habetur ex Annibale, cuius exercitus, benè primò cibatus, ieiunis Romanis exiſtentibus, bellauit, vt adducit Ferret. citat. tract. tit. quæ ſint conſideranda ante pugnam, n. 4. 5. 6. 7. In hoc autem non non militari, ſed legali certamine pro cauſæ tutela, & defenſione, contrarium ſeruatur, nam ſiue tempore æſtiuo, vel autumnali, ſiue quocumque hyemali tueantur, non ſtomachus repletur, ſed regulariter ieiunus accedit defenſor, vt experientia docet: In pugna bellica, ſi fuerit pugnans de crimine accuſatus. poteſt accuſatorem ad duellum prouocare, ex Gugliem. in l. Imperator ff. de ſtat. homin. In hac legali, vt dicit Bartol in dicta l. Imperator contrarium ſeruatur, ne impediatur iuſtitia, & detur materia delinquendi, & de malo in peius faciendi, nec accuſatus, pendente accuſatione, accuſantem reaccuſare valet, Gramatic. deciſ. 53

Quapropter, non iniuria, ego, qui certamen certaui, curſum conſummaui, noctes, atque dies vigilaui, manuſquè præſtudio, non laui, titulum hunc tibi ſtudioſe Lector dicaui: De Pugna Doctorum, Prelo Iudicum, & Victoria Aduocatorum; quem imprimi non immeritò curaui; nam ſicut poſt certamen, inter prælıantes ſequitur pax, ſiue victoria, ita poſt pugnam Doctorum, ſuam opinionem deſcribentium, oritur prælium inter iudicantes, & ſic ſequitur cauſæ victoria, quam ſi Aduocatus conſequi cupit, exhibeat quolibet in caſu deciſiones à Regio Collaterali Conſilio emanatas, magno cum labore à me collectas, atq; hoc in opuſcolo congeſtas. Quod quidem opus, qualecumque ſit, ea, qua ſoles, hilari fronte accipias, & ſi quid minus rectè, vel mendis dignum cognoueris, corrigas, & ſi fortaſsè errauerim, nouum non eſſe, hominem errare ſcias, maximèque mirum non erit, me formicam inter Elefantes, ac Saulum inter Prophetas, & in lectulo ignorantiæ, dormientem errare, libenter enim, ac æquo animo, in malè traditis, correctionem patior, ſatiſq; mihi erit ab alio, rectiora afferente, vt lumen veritati inferatur, doctrinam amplecti.

ILLVSTRISS.[MO] ET ECCELLENSS.[MO] SIGNORE.

IL Dottor Eliſeo Danza da Monteſuſcolo ſupplicando eſpone à V.E. come hà compoſto vn libro di lege intitolato Prelium Iudicum, & Pugna Doctorum*; ſupplica V.E. ſia ſeruita dar licenza, che ſi poſſa ſtampare, vt Deus, &c.*

Magnificus V. I. D. Io. Baptiſta de Thoro videat, & referat.

Lopez Regens.

Prouiſum per Suam Excellentiam Neap. die 2. Decembris 1631.

Lombardus.

Illuſtr.[me] & Excell.[me] Domine.

PErlegi libenter de mandato V. E. Tractatum de Pugna Doctorum, Prælio Iudicum, & Victoria Aduocatorum editum per ſolertem virum Eliſæum Danza de Monteſuſcolo I. C. benemeritum ſatis ſuperquè ad praxim Regiarum Audientiarum præcipuè conferentem, & neceſſarium, quo circa iuſtiſſimè arbitror pro communium in Foro verſantium commodo prælo dari poſſe, concurrente tamen aſſenſu Veſtræ Excellentiæ, quem poſt manuum oſcula debitam in omnibus reuerentiam exhibendo, precor Deum incolumen, ac felicem ſeruet in poſterum. Datum Neap. ex ędibus noſtris die nono Decembris 1631.

Veſtræ Excellentiæ

Deuotiſſimus Seruus

Ioannes Baptiſta de Thoro I. C. Neap.

Imprimatur

Lopez Regens. Rouitus Regens.

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM.

De Actuarijs, & eorum officio fol. 177.

Adulterio fol. 503.

Archiuarij officio fol. 174.

Aſſiſia fol. 550.

Auditoris officio fol. 125.

B

De Baronum Priuilegijs fol 586

Bracchij cõceſſione fol. 204.

C

De Campana fol. 496

Capitanei Campaneę officio fol. 181.

Carcererio, Carceribus, & Carceratis fol 188.

Cauſſarũ remiſſione fol. 567.

Clericis fol. 94.

Clericis coniugatis fol. 227.

Clericorum familia fol. 213.

Conceſſione Bracchij fol 2 4

Concubinis, & Concubinatu fol 224.

Contumace fol. 236.

D

De Decimis fol. 243.

Delegatione fol 274.

Doctorum facultate fol 517.

E

De Eccleſię immunitate fol 303.

Exilio, & Relegatione fol. 457.

De Facultate Doctorũ fol. 517.

Falſa moneta fol. 247.

Familia Clericorũ fol. 213.

Fiſci officium fol 141.

Foriudicatis fol. 288.

Fratrum Iuratorum pręrogatiua fol. 201.

De Immunitate Eccleſię fol. 303.

Inſtrumento fol. 468.

L

De Legatis pijs fol. 326.

M

De Magiſtri Cameræ officio fol. 175.

Monaco quãdo agat fol. 356.

Moneta falſa. fol. 247.

O

De Officialibus in genere fol 22.

Officialium qualitate fol. 73.

Officio Archiuarij fol. 174.

Officio Actuarij fol. 177.

Officio Auditoris fol. 125.

Officio Capitanei Campaneę fol. 181.

Officio Carcererij fol. 188.

Officio Fiſci fol. 141.

Officio Mag. Camerę fol. 175

Officio Præſidis fol. 112.

Officio Scribæ Portionis fol. 176.

Officio Secretarij fol. 171.

P

De Pręeminentia Regiæ Audientiæ fol. 1.

Poteſtate ad modum belli fol. 364.

Pręſidis officio fol. 112.

Prærogatiua Fratrum Iuratorum fol. 201.

Præambulo fol. 415.

Priuilegijs Baronũ fol. 586.

Q

De Qualitate Officialiũm fol 73.

R

De Receptatoribus fol. 484.

b Rele-

Relegatione, & exilio fol. 457
Remiſſionibus Cauſſarum. fol. 561.

S

De Salario fol. 438
Scribæ Portionis Officio fol. 176
Secretarij officio fol. 171

T

De Teſtibus fol. 423
Teſtibus laicis contra Clericos, & econtra fol. 433

V

De Vagabundis fol. 531

Google

INDEX MATERIARVM.

DE ACTVARII, ET EORVM officio.
Ex Cap. 1. fol. 177.
Actuariatus munus, an officium ſit.
Actuarius, an dicatur officialis.
An poſſit eſſe in propria patria.
DE ADVLTERIO.
Ex cap. vnic. fol. 503.
Adulterium quid ſit. Quomodo probetur.
Maritus, an poſſit occidere adulterum cum vxore in adulterio repertum abſq; eo, quod ſimul vxorem occidat.
Vxor, an poſſit occidere maritum in adulterio repertum.
Maritus, an poſſit verberare vxorē & quomodo.
Alimenta, an teneatur vir præſtare vxori, quæ ab eo receſſit.
DE ARCHIVARII OFFICIO.
Ex cap. vnic. fol. 174.
Archiuium, vnde fuit introductum
Circa quę verſetur eius officium.
Quam fidem faciant ſcripturæ in eo repertæ.
DE ASSISIA.
Ex cap. vnic. fol. 550.
Aſſiſia quid ſit.
Circa quæ conſiſtat.
Aſſiſia, & Annona, an differant.
Cura ipſarum ad quem ſpectet.
DE AVDITORIS OFFICIO.
Ex cap. 1. fol. 125.
Auditores Prouinciarum, vnde dicantur.
Quam Iuriſdictionem habeant.
Ex cap. 2. fol. 136.
Auditores, an poſſint in cauſis ſe intromittere, & illas proſequi, & expedire ſine commiſſione, an verò requiratur, vt à Præſide committatur.
DE BRACCHII CONCESSIONE
Ex cap. 1. fol. 204
Bracchium ſeculare, quomodo concedi debeat Eccleſiaſtico.
Iudex ſuperior, quomodo, & quando inferiori bracchium concedere debet.
DE CLERICIS.
Ex cap. 1. fol. 94.
Clericatus quomodo probetur.
Quomodo debet eſſe tonſura, & habitus clericalis.
Ex cap. 2. fol. 99.
Quæ requirantur ad probandum clericatum.
Ex cap. 3. fol. 101.
Clericus beneficiatus, quæ verificare teneatur, vt fori declinatoria gaudeat.
Ex cap. 4. fol. 103.
Quomodo fieri debet remiſſio de Clerico inquiſito.
Iudex laicus, an poſſit aliquid innouare pendente articulo remiſſionis Clerici.
Clericus, an poſſit mulctari ratione contumaciæ.
DE CAPITANEI Campaneæ officio.
Ex cap. vnic. fol. 181.
Hoc officium eſt vitalitium, & à Rege conceditur.
Habet ſub ſe triginta milites.
Eius auctoritas circa quæ conſiſtat.
DE CAMPANA.
Ex cap. vnic. fol. 496.
Campana vnde ſit dicta.
Quot ſint eius ſigna.
Quot eius effectus.
DE CARCERERIO, Carceribus, & Carceratis.
Ex cap. vnic. fol. 188.
Carceratorum cuſtodia, ad quem ſpectet.
Carcerum cuſtos, an poſſit inquiſitos largè detinere.
Carcerati rixantes intus carceres qua pœna puniantur.
DE CLERICORVM Familia.
Ex cap. 1. fol. 213.

a b Fami-

Familiares clericorũ quibus gaudeant.
Quæ differentia ſit inter familiam, familiares, domeſticos, & commenſales.
Ex cap. 2. fol. 216.
Domeſtici, an teneantur pro furto in domo, vel caupona commiſſo.
Caupones quomodo teneantur aduenas recipere.

DE CLERICIS CONIVGATIS
Ex cap. vnic. fol. 220.
Clerici coniugati qui dicantur.
Quę concurrere debeant, vt tales dicantur, & gaudeant.

DE CONCVBINIS, ET Concubinatu.
Ex cap. vnic. fol. 224.
Cõcubinatus quomodo probetur.
Iudex Eccleſiaſticus, an verò ſecularis ſit cõpetens de cõcubinatu.

DE CONTVMACE.
Ex cap. 1. fol. 230.
Contumax quid ſoluere debeat pro pœna contumaciæ.
Contumax an remittatur, non purgata contumacia.
Ex cap. 2. fol. 234.
Contumaciam, ſiue pœnam contumaciæ clericus an ſoluere teneatur, ſi eſt contumax.
Ex cap. 3. fol. 236.
Contumax pauper an poſſit mulctari pro contumacia.
Pauper inquiſitus, an debeat habere acta gratis.
Ex cap. 4. fol. 241.
Pauper an Iudicetur inter perſonas miſerabiles, & habeat electionem fori.

DE DECIMIS.
Ex cap. vnic. fol. 243.
Decimarum exactio ad quem Iudicem ſpectet, ſecularem, vel Eccleſiaſticum.

DE DELEGATIONE.
Ex cap. vnic. fol. 274.
Iuriſdictio quando dicatur delegata, & quando excitata.
Delegatio quibus verbis inducatur.

DE ECCLESIAE Immunitate.
Ex cap. 1. fol. 303.
Immunitas Eccleſiaſtica circa quæ conſiſtat.
Immunitas prædicta, quę cõprendat
Ex cap. 2. fol. 309.
Palatium Epiſcopi, an gaudeat immunitate Eccleſię.
Delinquens in Eccleſia, vel propè eam, an gaudeat immunitate.
Proditor quis dicatur.
Ex cap. 3. fol. 315.
Domus Clericorum an ſit exempta.
Ex cap. 4. fol. 316.
Immunitate Eccleſię, an gaudeat ſodomita.
Clericus ſodomita, an gaudeat immunitate, & à quo Iudice cognoſcatur.
Ex cap. 5. fol. 318.
Delinquens in exceptuatis confugiens ad Eccleſiam, an poſſit extrahi abſq; licentia Epiſcopi.
Ex cap. 6. fol. 318.
An Creditor, vel pars offenſa, ſiue querelans poſſit confugientem ad Eccleſiam propria auctoritate extrahere.
Ex cap. 7. fol. 320.
Clericus ad Eccleſiam confugiens, an ab Epiſcopo extrahatur.
Armatus cõfugiens ad Eccleſiam, an poſſit in ea armis priuari.
Excõmunicatus, an gaudeat immunitate Eccleſiæ.

DE EXILIO, ET Relegatione.
Ex cap. vnic. fol. 457.
Exilium quid ſit, & quotuplex ſit.
Quę ſit practica poſt exilij condemnationem.

DE FACVLTATE Doctorum.
Ex cap. 1. fol. 517.
Doctores vnde dicantur.

Quod

INDEX.

Quot nomina habeant.
Quę deſiderentur, vt dicantur Doctores,
Quibus priuilegijs gaudeant.
Ex cap. 2. fol. 525
Doctores pro Doctoribus ſe gerentes cum non ſint, an puniantur.

DE FALSA MONETA.
Ex cap. 1. fol. 247.
Moneta vnde dicatur, & ortum habuit.
Delictum falſæ monetæ quibus modis committatur.
Fama quomodo probetur in hoc delicto,
Ex cap. 2. fol. 269.
Bannum, vt monetarij exſtrattent à Regno, quo modo, & de quibus intelligatur.
Fœminę an intelligantur ſub Banno exfractationis.
Fama quomodo probetur in hoc delicto.

DE FISCI OFFICIO.
Ex cap. vnic. fol. 141.
Fiſcus quid ſit, vnde dicatur.
A quo ſit creatus.
Quotuplex ſit, & quid ſit eius officium.

DE FORIVDICATIS.
Ex cap. vnic. fol 288.
Foriudicatus quæ bona ammittat propter foriudicationem.
Creditores an præferantur Fiſco in bonis foriudicati.
Inſtrumentum an poſſit liquidari contra foriudicatum agratiatum.
Mulier an teneatur reuelare maritum foriudicatum.

DE FRATRVM IVRATORVM Prerogatiua.
Ex cap. vnic. fol. 201.
Fratres Iurati per quos creantur,
Quibus gaudeant.
Itinerantes an poſſint arma aſportare.

DE INSTRVMENTO
Ex cap. 1. fol. 468.
Inſtrumentum confectū extra Regnum, an poſſit præſentari, & liquidari in Regno.
Quæ requirantur, vt inſtrumentum extra Regnum conditum poſſit in Regno exequi.
Ciuitas Beneuenti, an ſit extra Regnum.
Ex cap. 2. fol. 473.
Notarij Apoſtolici, an poſſint inſtrumenta facere in Regno.
Ex cap. 3. fol. 474.
Inſtrumentum excedens viginti annos, an poſſit liquidari.
Inſtrumentorū ſpecies tres ſunt.

DE LEGATIS PIIS.
Ex cap. 1. fol. 326.
Legata pia de quo Iure ſint inuenta, & quis ſit eorum exequutor.
Quomodo illa adimplentur.
Tribunal Reuerendę Fabricę à quo & quomodo fuit erectum.
Ex cap. 2. fol. 335.
Legatum piū quomodo debeatur.
Ex cap. 3. fol. 338.
Legatum factum Confraternitati, an dicatur pium.
Confraternitates, & Oratoria an dicantur loca pia.
Ex cap. 4. fol. 345.
Legatum factum Religioni incapaci, cui applicetur.
Legatum quando dicatur taxatiuū, vel demonſtratiuum.
Ex cap. 5. fol. 347.
Monialis Religionem ingreſſa, an debeat habere eandem dotem ſicut, & illa quæ nupſit in ſęculo.
Legatum factum dummodo nubat cum tali, an valeat.

DE MAGISTRI CAMERAE officio.
Ex cap. vnic. fol. 175.
Officium Magiſtri Cameræ circa quę verſetur.
Depoſita penes quem debent fieri.

MONACVS QVANDO AGAT.
Ex cap. vnic. fol. 356.

Mona-

Digitized by Google

Monacus, an poſſit accuſari pro offenſa ſibi facta.
Quæ concurrere debent, vt declinatoria gaudeat.

DE OFFICIALIBVS IN Genere.

Ex cap. 1. fol. 22.
Appellatione officialium, an comprehendantur Syndici, Electi, Camerarij, Baiuli, & in quibus caſibus, & quomodo.
Ex cap. 2. fol. 25.
Magna Curia Vicariæ, an cognoſcat de delictis Syndici, Electi, Camerarij, Baiuli, & ſimilium priuatiuè quo ad Regias Audientias.
Ex cap. 3. fol. 27.
Actuarij, an dicantur officiales, & comprehendantur ſub ritu.
Ex cap. 4. fol. 18.
Baro habens priuilegium cognoſcendi delicta, de quibus ſola M. C. cognoſcit, an de illis cognoſcere poſſit.
Ex cap. 5. fol. 30.
Officialis delinquens in officio, an puniatur, & quomodo intelligatur illa regula, quod durante officio, quis non conueniatur.
Et ſi cognoſcitur, de quibus cognoſci debet.
Baratraria, extorſio, concuſſio, & corruptela, an differant, & in quibus.
Ex cap. 6. fol. 36.
Magiſtratus qui ſint, quales debent eſſe, & quomodo debent ſe gerere.
Officialis, an poſſit poſt ſyndicatum cognoſci.
Locumtenens, an poſſit eſſe in propria patria, per quod tempus, & a quo creatur.
Ex cap. 7. fol. 42.
Priuilegium conceſſum, vt officialis poſſit ſubſtituere in caſu abſẽtiæ, an habeat locum in caſu mortis.
An procedat ſi fuerit officialis remotus, vel priuatus.
Ex cap. 8. fol. 45.
Officialis quomodo debet ſtare quando deponit.
An poſſit matrimonium, vel compatratum contrahere.
An poſſit mercantias facere.
Quæ officialibus prohibeantur, vel permittantur.
Ex cap. 9 fol 52
Baro, an perat remiſſionem cauſſæ ſui vaſſalli pro delicto leui, vel non probato
An in decreto Regiæ Audientiæ poſſit apponi norma, vel forma quid ſit faciendum.
Ex cap. 10. fol. 57.
Baro, an poſſit cognoſcere de vaſſallis offendentibus officiales, & ſic de offenſa ipſi officiali facta.
Si officialis offenditur, an teneantur adſtantes adiuuare.
Quomodo dicatur delictum in officio.
Ex cap. 11. fol. 59.
Officia, an poſſint vendi.
Baiulationes, & Portulaniæ quomodo hodie vendantur in Regno.
Exulatus non adiecto tempore quomodo intelligatur.
Officialis pro executione Iuſtitiæ, an habeat carnificem, & quomodo.
Ex cap. 12. fol. 68.
Non priuilegiatus, an poſſit adire Regia Tribunalia pro cauſſis Criminalibus.
Querele per perſonas priuilegiatas, ſemper recipiuntur.
Quę ſint perſonę priuilegiatę, qua electione fori gaudent.
Virgo quę dicatur, & quibus priuilegijs gaudeat.
Ex cap. 13. fol. 71.
Iudices alterius iuriſdictionis concurrentes

currentes in remiſſione cauſſæ, an audiantur.
Quid ſi Regna ſint diuiſa.

DE OFFICIALIVM qualitate.
Ex cap. 1. fol. 73.
Officialium qualitas quæ eſſe debeat, ad hoc ad officia in Regno admittantur.
Perſonæ Eccleſiaſticæ quæ dicantur.
Quæ religioſè, & Regiæ Iuriſdictioni non ſubiectæ.
Ex cap. 2. fol. 87.
Confratres confraternitatum dicuntur perſonæ religioſæ.
An gaudeant fori prærogatiua.
Apoſtata quis dicatur, & illum occidens, an puniatur.
Heremitæ an dicantur religioſi, & gaudeant.
Ex cap. 3. fol. 90.
Regnicola quis dicatur.
An præferatur exteris in adminiſtratione officiorum.
Clericus officialis delinquens in officio à quo puniatur, & qua pœna.

DE PRAESIDIS OFFICIO.
Ex cap. vnic. fol. 112.
Officium Præſidis eſt Prouinciam pacatam reddere.
Si duas Prouincias regit, an poſſit expedire negotia vnius in alia.
An poſſit guidaticum ſiue indultũ concedere, & in quibus caſibus.

DE PRAEEMINENTIA Regiæ Audientiæ.
Ex cap. vnic. fol. 1.
Regia Audientia an cognoſcat de delictis officialium ex Iuris diſpoſitione, an ex Præeminentia.

DE PRIVILEGIIS BARONVM
Ex cap. 1. fol. 586.
Barones in Regno, an habeant confirmationem in Regimine Vniuerſitatis.
Ex cap. 2. fol. 594.
An teneantur confirmare habentem maiora ſuffragia.
Ex cap. 3. fol 596.
Si electio eſt nulla, an confirmatio dicatur nulla.
Ex cap. 4. fol. 598.
Abſens tempore electionis, an poſſit Procuratorem conſtituere.
Procurator conſtitutum, an habeat vnicam vocem.
Ex cap. 5 fol. 601.
Vniuerſitates an poſſint donare ſine licentia Principis.

DE POTESTATE ad modum Belli.
Ex cap. 1. fol. 364.
Baro ſi petijt remiſſionem cauſæ in qua proceditur ad modum belli, quomodo ei remittitur.
Scientia mundana quomodo debet eſſe, vt perficiat.
Ex cap. 2. fol. 369.
Modus Belli vnde ſit introductus, & quare.
Quæ differentia ſit inter modum Belli, ſiue militarem, & proceſsũ informatiuũ, ſiue præeminentiã.
In cauſis ad modum Belli, an M.C. ſit Iudex competens, & literas inhibitoriales expedire poſſit, & quomodo.
Ex cap. 3. fol 382.
Barones an cenſeantur priuati per poteſtatem ad modum belli.
Delinquentes contra ſtatutum, an puniantur per Tribunalia Regia vel Barones.
Ex cap. 4. fol 393.
Latrones publici, & ſtratarum diſrobatores qui dicantur, & quæ concurrere debent, vt tales ſint.
Ex cap. 5. fol. 395.
Si Regia Audientia præuenerit in cauſa, & ad modum Belli procedat, an Barones audiat circa remiſsionem cauſæ.
Ex cap. 6. fol. 400.
Si reus offerat in promptu de innocentia, an debeat audiri, & ſuperſederi in tortura.
An procedat in cauſis ad mod. belli
Ex cap. 7. fol. 406.
Poteſtas ad modum Belli an poſsit con-

concedi per M. C. V.
DE PRAEAMBVLO.
Ex cap. vnic. fol. 415.
Præambulum quid ſit, quotuplex ſit & quomodo fieri debeat.
An poſsit fieri in curia Eccleſiaſtica
Quid ſi clericus ſit hæres defuncti.
DE RECEPTATORIBVS.
Ex cap. vnic. fol. 484.
Receptatores per quem Iudicem puniuntur.
Et qua pœna in Regno.
Qui excuſantur, & qua cauſa ſi Bannitum receptauerint.
DE REMISSIONIBVS Cauſarum.
Ex cap. 1. fol. 561.
Remiſſio cauſſę an concedatur Baroni ex priuilegio.
Ex cap. 2. fol. 567.
Inſtrumenta in quibus Curijs liquidantur.
Cauſſæ inſtrumentorum an remittantur Baroni.
Ex cap. 3. fol. 568.
Iudex delicti an cognoſcat vaxallum alibi delinquentem.
Arma reperta pœnes aliquem, an prçſumantur ſua.
Ex cap. 4 fol. 573.
Delinquentes in Ciuitate Neapolis, an remittantur Baronibus.
Ex cap. 5. fol. 574.
Perſona priuilegiata ſi conueniatur ex contractu paterno, an declinet forum.
Ex cap 6. fol. 575.
Virgo quibus priuilegijs gaudeat.
Quid ſi habeat Patrem.
Ex cap. 7. fol. 580.
Subfeudum ad quem ſpectet.
Officiales feudatarij delinquentes à quo puniantur.
Ex cap. 8 fol. 582.
Habentes licentiam arma deferendi cum comitiua, an ſeparatim incedere poſſint.
DE SALARIO.
Ex cap. 1. fol. 488.
Salarium quibus perſonis debeatur
Prædicatores, an ſalarium habere debeant, & à quo.
Ex cap. 2. fol. 442.
Salarium, an debeatur officiali, & quo Iure.
Quid ſi officialis ſit infirmus.
Quid ſi duo officia exerceat, an duplex ſalarium habere debeat.
Si labor creſcit an creſcat ſalarium.
Ex cap. 3. fol. 453.
Salarium famulorum quomodo debeatur.
An præſcribatur triennio.
DE SECRETARIJ OFFICIO.
Ex cap. vnic. fol. 171.
Officium Secretarij, vnde fuit introductum.
Circa quæ verſetur.
Quæ concurrere debent in eo.
DE SCRIBAE PORTIONIS officio.
Ex cap. vnic. fol. 176.
Officium Scribæ portionis circa quæ conſiſtat.
Eſt amouibile, & ad beneplacitum.
DE TESTIBVS.
Ex cap. 1. fol. 421.
Teſtes an poſſint recipi poſt concluſum in cauſſa, & in quibus.
An poſſint cogi ad deponendum, & poſſit eis pęcunia dari, vt ad defenſam deponant.
Negantes in vno dicto, in alio affirmantes, an puniantur, aut vero varij Iudicentur.
Ex cap. 2. fol 430.
Teſtes reuelantes ſuper monitorijs ad reuelationem Excommunicæ, an probent abſq; eo, quod repetantur cum Iuramento.
DE TESTIBVS LAICIS contra Clericos.
Ex cap. 3. fol. 431.
Teſtes laici, an deponant contra Clericos, & econtra.
DE VAGABVNDIS
Ex cap. vnic. fol. 531.
Vagabundi qui ſint,
Quæ ſit eorum pœna.
Quomodo contra eos procedatur.

FINIS.

SONETTO DELL'AVTORE

All'Eccellentiſsimo Signor Prencipe di Venoſa.

Nel quale ſi legge per la prima lettera d'ogni verſo il nome, e cognome di eſſo Signor Prencipe.

DA la ſtanZa del Ciel oue è più ſecreta
O rdinato fù già fra noi qui in terra.
N aſcer doueſſe à toglierne la guerra
N uouo Sol, che la rende allegra, e lieta.

I ndi nacque quà giù con mente cheta,
C on gratia imenſa hor l'alte moli atterra,
O nde à ciaſcun à gara (e non ſia ch'erra)
L odarlo è d'vopo ſenZa porui meta.

A mor, affetto regna, e ſeco ſede,
L ucido, e chiaro appar per ſua prudenZa,
V alor, bontade nel ſuo petto ſiede.

D i tal forteZza in tanta Sua Eccellenza
O rnato è, ch'vnqua mai ſia chi l'eccede,
V eramente da dir per prouidenza.

I l ſarle reſiſtenZa
S Ia niun, che lo chiude in tanta alteZza
O gni virtù, valor, ſenno, e dolceZza.

EIVSDEM AD EVNDEM

Anagramma.

Don Nicolaus Ludouiſius.

In eo laus, dulcedo, vis, Ius.

SONETTO

Del Dottor Gioſeppe Regine Medico, & Filoſofo in lode dell'Autore

SPlender il Ciel vedea terreſtre Mole
Col Baleno de' lumi erranti, e fiſsi,
E ſe chiuſa di tenebre, e d'abiſsi
Nell'ombra d'Apennin hum'da prole.
Inuida pria, hor garreggiante vole
Col Ciel contraſto; poiche in Mont'apriſsi
Si chiara luce, e'n luminoſa Ecclißi
Nacque dal foco riſplendente Sole.
Sol, ch'in ſplendor ogni ſplendor auanza,
Mentre al vero ſaper apre la via,
E del foro le tenebre d'ſgombra.
Sol ſei d'ogni virtù ſublime DANZA;
Per cui al Mond'il mal oprar s'oblia;
Il triſto geme, e'l buon ſi pos'all'ombra.

EIVSDEM AD EVNDEM
Epigramma.

LVmine Phebeo cælum ſplendeſcere Tellus
Viderat, atque vmbris ſe tegere horriferis.
Inuida, quæ quondam clamat mox Æmula cælo,
Conde Iubar nebula, tegmina nube petes;
Splendidior Fuſco exoritur ſol Monte. forenſis
Vſus, qui tenebras dißipat ingenio.
Terra at? quid mea iactaſti? reſpondit Olimpum
DANZAM ELISÆVM ne? hic venit ab Elſijs.

SONET-

S O N E T T O

Del Dottor Tomaſo Regine Cognato dell'Autore.

ALL'ECCELLENZA DEL SIGNOR

PRENCIPE DI VENOSA.

DAlle face di porpora all'Imperi,
O ben nato Signor, paſſa, & auanza
Nell'armi, e valor gli Aui oltre l'uſanza.
Nouelo Sol d'Heroi, e di guerrieri.

Inuitto ſcudo ad empij Sciti, e feri
Col penſier già veggio, in regal ſembianza
Oppreſſi; e'n te'l mondo locar ſperanza
Laga d'vnir in vn li ſparti Imperi.

All'hor cangiando ſtil faraſſi tromba
Vrace de vittorie, e di Trofei
Queſta, che hor tè mia vil Sampogna honora.

Fianſi i gran geſti tuoi ben degni allhora
Di mille Virgilij, e mille Orfei:
E'l Ciel d'eterna fama ti ſia tomba.

S O N E T T O

Del Signor Anello de Socijs in lode dell'Autore.

DI quanti mai da l'Orto à l'Occidente
Solcar di tante Leggi il Mar profondo,
Di te nißun più ſaggio ò più ſecondo
Recò d'alte virtù mercè poßente.

Può ne le leggi tue regnar la gente
In pace eterna, riposars'il mondo,
Pari al tuo ſtil non fù, ne ſia ſecondo,
Non ſono i detti tuoi d'humana mente.

A te dunque s'inchina il ſecol noſtro
DANZA dell'alma Aſtrea, ricetto, e tempio,
Anzi d'ogni virtù ſublime Moſtro.

Volgan l'ingegni à te lo ſtil, l'inchioſtro,
Che non hauran dal Tempo oltraggio, e ſcempio,
E d'eterni ſaranſi al nome Voſtro.

SONET-

SONETTO

Del Clerico Angelo de Ruggiero Alunno del Seminario d'Auellino in lode dell'Autore.

VOi, che del fero, e bellicoſo Dio
L'ornate Spoglie, e li Trofei bramate;
Ecco, che non con arme inſanguinate
Contento farui può DANZA il deſio.

Non altro ferro, che tor dall'oblio
Può li mortali quì adoprar penſate,
Che ſol faconda lingua, e ben'armate
Schiere de le raggioni al parer mio.

Poiche d'eternità fatal Corona
Campidoglio pompoſo in ſimil'opre
Promette, e dona al Crin del Vincitore.

Mà pur ſtupor nel petto me coggiona
Guardando il campoi Marte ſtar di ſopra,
Mercurio riportarne poi l'honore.

Del

Del Signor Mutio Ruſſo Auditore nella Prouincia de Principato Vltra in lode dell'Autore.

Cedan l'Armi à la Toga. Ecco guerrera
(Mercè del DANZA) è generoſa in campo
Spiega anch'ella l'inſegne, e al chiaro lampo
Del ferro, è fatta eſpugnatrice altera.
E mentre al Ringo accampa armata ſchiera
D'Heroi campion; quindi al nemico ſcampo
S'oppon, quinci con altri, io dice, auampo
D'ira in tenzon d'Aſtrea ſuperba, e fera.
Di là col ferro ſtretto vn corpo atterra,
Di quà ſpirto più fiero il corpo sface,
L'altri apre altrui le piaghe, altrui le ſerra.
Mà ſe di queſta zuffa il fin ti piace,
Tù ſpettator haurai di queſta guerra
Dal Dottrinar del DANZA ancor la pace.

Dell'Autore in lode del Signor Mutio Ruſſo; & in ogni principio di verſo vna lettera del ſuo nome.

MVtio, chi del noſtro Orbe almo ſplendore
V'imparò del ſaper norma verace?
T al'huom non fù; ch'è pur vano, e fallace:
I l ſuo dogma non hà cotal valore.
Veramente, cred io dal gran Motore
Sij ſtato inſtrutto; onde chi ſia viuace
Di tue lodi cantar atto, e capace,
E giunga à tanto il roco ſuo tenore?
R atto chi le gran mura ereſſe, e feo,
Vſando à Tebe la ſua dolce Lira,
S ciogler di tè non oſarebbe il canto.
S tupido tacerebbe il gran Rifeo,
O nde le belue eran di ſdegno, e d'ira
Vuote. Merlo già vil taccc'io per tanto.

Eiuſdem ad eundem Anagramma.

Mutius de Ruſſo.

Os iuſtum eſt.

Aliud.

Os ſuum redit ius.

Aliud.

De ſurſum eſt.

ANTO-

ANTONII REGINE V.I.D.

De Prælio Iudicum Epigramma.

NOn canit horri ſonó ſtridentia Marte libellus
Prælia, non pugnam, nec fera bella tubas
Non armis conferre manus , concurrere campo
Edocet ; aut raucos ſternere cauſſidicos.
Pugna forus, mileſq; cliens, qui Iudice certet.
Agmina mens ducit ; ſpicula ſunt calami,
Ius clypeum , Galea Ritus , Legeſq; ſagittæ
Tela decreta Patrum, Pragmatica Gladij.

D. HIERONYMVS PENNELLA
Canonicus Collegiatæ Eccleſiæ Montisfuſcoli S. T. D.
ad Eliſæum Danza I. V. C.

LEgales quicumque cupit componere lites,
Et pugnas dubij conciliare fori,
Ne petat antiquum quæſitum oracula Delphum,
Nec veterum volvat callida ſcripta manu,
Unus Eliſæus ſenſu, dum pugnat acuto,
Poſt pugnas pacis fœdera firma parit.

Aliud.

QVid te DANZA iuuat calamo pugnare perito?
Quid terres pugna nomine corda virum
Credite mortales, non arma hæc pugna minatur,
Sed magis optata fœdera pace ligat
Tantum nomen adeſt, pugna lege cetera, dices
Lector, & hæc omen pugna quietis habet.

EPIGRAM-

EPIGRAMMA

Io. Baptiſtæ Commentati Buzzecarini, ex Comitibus Montis Floris Baronis S. Seueri, I. C. & Militis curioſorum Academiæ Principis.

QVo clypeo ruit abiecto Mars dirus, & enſe?
Quo Pallas ſæua caſſide vincta comas
Jſtius ille togam præfert, hac illius, haſtam,
Mars calamum, Gladium Pallas, & arma tenet.
Scilicet exe fuerunt leges, & iura togato
Milite, & oxento per ſtrepi enſe forum.
En ſimul arma mouet DANZA *optimus, & ſimul ardens,*
Componit pulcro fœdere diſſidium.
Hæc ſignata tuo clarent monumenta perenni
Nomine, & ipſe tibi nuncupat Author opus.

ACADEMICI FVRIOSI D. ANELLI PASCALIS Epigramma.

DANZA, Toga cur bella moues? dant bella quietem
Neſcio cur armis inſeras æqua Toga?
Diſceptent alij, procul abſint arma Theatris,
Et rigeant duri Palladis arte viri.
Sed liceant hæc bella tibi, nam tincta cruore
Purpureos faciet pagina nulla viros.
Quicquid docta moues, mulcet tua dextera ſcripto.

INDEX

DE PRAEEMINENTIA Regiæ Audientiæ.

SVMMARIVM.

Regia Audientia cognoſcit de delictis Officialium, ex iuris diſpoſitione, & ex praeeminentia, num. 1.

Praſides Prouinciarum cognoſcunt de latronibus, ſacrilegis, & plagiarijs, num. 2. & 5.

Ergo, & cognoſcit de officialibus delinquentibus, num. 3.

Delictum Barattariæ, & concuſſionis deteſtabile eſt, & æquiparatur crimini latrocinij, plagij, & ſacrilegij, num. 4.

Adæquatorum eadem eſt diſpoſitio, num. 5.

Praſes in ſua Prouincia eſt Iudex ordinarius cumulatiuè cum Magiſtro Iuſtitiario, num. 6.

Praſes Prouinciæ Iuſtitiario aſſimilatur, num. 7.

Officiales non obedientes Præſidi, & eius præceptis, puniuntur, & quomodo, num. 8. & 9.

Præſides poſſunt ex iure facere omne id, quod poſſunt facere officiales praeeminentes, num. 10.

Praeeminentia Regiæ Audientiæ, tributa eſt virtute ordinis Collateralis, num. 11.

Praeeminentia iſta, an dicatur Regia vſurpatio, num. 12.

Praeeminentia iſta, an ſit correcta, & quomodo, num. 13.

An per diſpoſitionem Ritus, cenſetur abdicata poteſtas Præſidibus Prouinciarum, num. 14.

Dictio non aliter actum conditionalem facit num. 15.

Verba poſita in Rit. 49. in iure officium exercendo, quid importent, num. 16. & 17.

Dictio alia eſt repetitiua ſimilium, num. 18.

Ritus eſt intelligendus, vt minus lædat Ius cummune, num. 19.

Praeeminentia, an intelligatur actiuè, & paſſiuè, an verò de Officialibus Regijs, num 20.

Officiales pro contractibus initis, vel delictis extra Curiam, à quo cognoſcantur, num. 21.

Alexandri de Stefanellis Auditoris lau-

laudes, num. 23.
Nemo poteſt in cauſa propria iudicare, num. 24.
Iniquum eſt dare alicui licentiam ſententiandi in cauſa propria, nu. 25.
Intereſſe ad ſingulos, vti ſingulos quomodo cognoſcatur, num. 26.
Præſidis cura, & vigilantia, qualis eſſe debeat, num. 27. 28. & 29.
Regiæ Audientiæ Regni quas cauſas cognoſcunt, num. 30.
Prærogatiua M. C an ſit communicata Regijs Audientijs numero 31. & 47.
An per vnicum actum quæratur Iuriſdictio num. 32. 38. 39. & 41.
Quid, ſtante priuilegio, num. 33.
Poſſeſſio decennalis quid operetur, num. 34.
Conſuetudo an inducat obſeruantiam, & quomodo nu. 35. 36. & 37.
Lite pendente, nil eſt innouandum, num. 40.
Ritus an tollant Præſidi Prouinciæ cognitionem officialium, num. 42. 43. 44. & 45.
Iuriſdictio in certum genus perſonarum an ſit priuatiuè, vel cumulatiuè, num. 46.
Prærogatiuæ M. C. an ſint communicatæ Baronibus num. 48.
Cognitio Capitulorum Regni, finis præcepti Charitas, quomodo procedat, num 49.
An cognoſcant Regiæ Audientiæ, num. 50.
Curiales, & ſeruientes Curiæ à quo cognoſcantur, num. 51.
Dormitorium Monachorum an ſit Sacrum, ita, vt ad illud confugientes ſint tuti, num. 52.
Mora per horam dicitur modica, num. 53.
Commiſſarius cauſæ, ſi ſedet in vna menſa cum parte, an dicatur ſuſpectus, num. 54.
Petri Antonij Carauita Regij Conſiliarij, & Iudicis M. C. V. laudes num. 55.
Acceſſus, ſi fiat ad plures differentias, an vnicum ſalarium debeatur, num. 56. 57. & 58.
Regia Audientia Principatus Vltra cognouit etiam Titulatos, & Barones delinquentes num. 59.
Præeminentia, an intelligatur de Officialibus Regijs, num. 60.
Regiæ Audientiæ Regni an habeant facultatem cognoſcendi de delictis Officialium, nu 61. 62 & 66.
Magna Curia Vicariæ Officiales Regios, neque citat abſque ordine S. E. num 63.
Proſper Petra fuit ſui immemor, n. 64.
Cognitio Regiorum Officialium non eſt Iuriſdictio, ſed vſurpatio, numero 65. & 68.
Regia Audientia Hidruntina, an habeat hanc facultatem cognoſcendi de delictis Officialium, nu 67.
Officiales Regij, Aduocati, Procuratores, Actuarij, & Scribæ, à quo cognoſcantur in alijs Regnis, n 69.
Conſuetodo vt ſola M. C. cognoſcat de delictis Officialium, à quo ortũ habuit num 70.
An contineantur Aduocati, Procuratores, Scriptores, Actuarij, & Scribæ, num 71 & 72.
Præeminentia iſta an procedat contra offen=

offendentes officiales, num. 73.

An offendentes Regios AlguZerios, & eis reſiſtentes, num. 74. & 75.

Delictum commiſſum odio particulari, vel alia propria cauſa, non dicitur delictum in officio, num. 76.

Praeminentia an procedat in arbitris, num. 77.

Regia Audientia Principatus Vltra, quomodo reſidet in terra Baronis num. 78.

Regia Audientia prædicta an poſſit viſitare carceratos, num. 79.

Pœna impoſita, pro quanto gratiam Regiam caram habent, vel ſub pœna indignationis Regiæ, quid importet, num. 80 & 81.

Indignatio Regis quid importet, numero 81.

Pœna indignationis eſt arbitraria, & quòd indignatio ſit cominata, numero 82. & 83.

Indignatio Regis nuntius mortis eſt, num. 83.

DIXI quomodo hoc Regium Tribunal in hac noſtra Patria reperiatur; congruũ eſt, vt (pacta ſeruando) deueniam ad ſecundum, nempè ad cognitionem de delictis officialium, pro cuius materia, pertractandum cenſeo: An delicta officialium per hãc Regiam Audientiam puniantur. An verò per Magnam Curiam Vicariç (iuxta illud vulgatum, & antiquatum dictum, quòd de delictis Officialium ſola M. C. V. cognoſcit.) Nonnulli meç opinioni aduerſantes, in qua reſidebam, & pro affirmatiua adhuc reſideo, poſſe, & debere hanc Regiam Audientiam de illis cognoſcere; pro negatiua tenebant ex infraſcriptis.

Primò, quia hæc poteſtas M. C. V. impartita cenſetur vigore Ritus, ſecundum ordinem Carauit. 49. 51. & 61. qui cum geminati ſint, & per verba geminata reiterati, declaratur enixa mens, & omnes idem importare, & cenſetur abdicata poteſtas alijs tribunalibus ex his Ritibus, quæ ab omnibus præeminentia nuncupatur, quç eſt quinta, vt Carauit. aduertit Rit. 49. nu. 1. Secundò, Præeminentiam iſtam fuiſſe tali modo confirmatam ex Conſtit. Regn. magiſter Iuſtitiarius, qua ſtatuitur magiſtrum Iuſtitiarium poſſe de delictis officialium cognoſcere. Ergò.

Tamen, ſi veritatis tutores
1 eſſe volumus, non dubitandum cenſeo, hanc Regiam Audientiam Officiales delinquentes punire poſſe, nedum Iuris diſpoſitione, verum etiam & ex præeminentia ſibi per ſupremum Principem conceſſa. Ex iuris diſpoſitione per tex. in l. congruit ff. de offic. Præſid.
2 per quem tex. facultas Præſi-

dibus Prouinciarum imparti-
tur cognoſcendi de latronibus,
ſacrilegijs, & plagiarijs. Ergò
multò magis cadit cognitio de
3 Officialibus delinquentibus.
Delictum enim officialis, maxi
4 mè inquiſiti de Barattaria, &
concuſſione, deteſtabile eſt, &
æquiparari poteſt crimini la-
trocinij, plagij, & ſacrilegij,
imò ipſis maius. Ergò cum
adæquatorum ſit eadem di-
5 ſpoſitio, ſequitur, quod Preſi-
des poſſunt de huiuſmodi de-
lictis cognoſcere, quem tex.
ſequuti ſunt Campag. ad Cap.
Regn. hac editiali num. 12. &
13. & Leonard. in pract. offic.
tit. de Iuſt. cap. 3. num. 17. ſe-
quitur Capoblanc. in nou. Im-
preſſ. de auth. Baron. tom. 1.
prag. 8. par. 2. num. 67. vbi ex
Carauit. Rit 53. & ex Viu. de-
ciſ. 401. affert, quòd quilibet
6 Præſes in ſua Prouincia eſt Iu-
dex ordinarius cumulatiuè cũ
magiſtro Iuſtitiario, licet non
habeat omnes illas prærogati-
uas, quibus ipſe Megiſter Iu-
ſtitiarius eſt munitus, ſecundò
per tex. in §. volumus Auth.
vt Iudic. ſine quoquo ſuffrag.
fiant, verſ. ſi autem ipſi, in quo
poteſtas de cognoſcendis offi-
cialibus delinquentibus conce-
ditur in his verbis: Si autem ipſi
aliquos inuenerint propter di-
gnitatis, & ſinguli ſupercilium,
noſtris collatoribus violentias
irrogantes, licentiam eis da-
mus, etiam examinare violen-
tias, & reos inuenctos priuare
cingulo, & noſtrum ordinem
in Prouincijs adimplere; in
quo tex. ipſius gloſa, in verb.
aliquos, exponit, ideſt Iudices
vel alios habentes dignitatem
aliquam, & in verb. examinare,
exponit, quòd magiſtratus mi-
nores durante officio côueniun
tur ergo ad Præſidẽ Prouin-
cialem officialium delinquen-
tium cognitio ſpectat, & ea-
dem facultas tribuitur per Iur.
conſul. in §. quod autem Pri-
mitus tit. eod. vt Iud. ſine quo-
què ſuffrag. Imò Reg. Moles in
deciſ. Reg. Cam. Sum. quas ad
pennam habeo in tit. de origi-
ne Cameræ Summariæ, verſ.
Item cũ magnus fol. mihi 447.
ex priuilegio Regis Caroli
Primi, in anno 1269. aſſimilat
7 Iuſtitiarium Præſidi Prouinciæ,
& eos æquales facit circa puni-
tionẽ officialium delinquentiũ
8 priuatiuè ad Barones. Tertiò
ſi officiales Præſidi ſuæ Pro-
uinciæ non obedirent, & Præ-
ſides hanc inobedientiam non
aduerterent, ne dum contem-
ptus, & impunitas delictorum
oriretur, verùm etiam mate-
ria delinquendi præberetur,
contra Regulas Iuris, qui enim
officialis Regij præceptis non
9 obedientiam præſtat, punitur,
ac ſi ipſi Regi non præſtaſſet
Foller. ad conſtit. Regn. poſt
mundi machinam numero 51.

Quartò

10 Quattò, Præſides Prouinciarum poſſunt facere ex Iure ſibi ſupra conceſſo omne id, quòd poſſunt Officiales Præeminentes facere, & ſignanter cognoſcere de omnibus, de quibus M. C. cognoſcit, Foller. ad Conſt. Regn. de Burgenſat. num. 4. at ſi Mag. Cur. Vic. de Officialium exceſſibus cognoſcit. Ergò & Præſides. Quintò ex pręeminentia huius Regiæ Audien-
11 tiæ tributa virtute ordinis Regij Collateralis, vt infra dicam, rationibus inferius dicendis. Ergò omni Iure poteſt hæc R. A. de huiuſmodi delictis cognoſcere. Non obſtant in contrarium adducta; & primò non obſtat primum, quia hæc non dicitur præeminentia per ritum conceſſa, ſed potius Regia
12 vſurpatio, Rolan. conſ. 12. nu. 46. vol. 3. Gramat. conſ. crim. 64 num 3. & poſt iſtos omnes Maſtrill. deciſ. Sicil. 191. nu. 8. quæ non operatur, niſi in caſibus poſitis per cap. Regn. de quibus per Gramat. ibid. num. ſeq. inter quos, cum non ſit caſus noſter, non poteſt operari, vt præeminentia dicatur, & quatenus diceretur ex ſpeciali Priuilegio, vt infra conceſſo, facultas iſta huic Regiæ Audientiæ fuit impartita. Non obſtat ſecundum, quia præeminentia iſta ex Conſtitut. Regn. Magiſter Iuſtitiarius eſt corre-
13 cta, vt dicit Afflict. ad dictam conſtitutionem num. 1. Hæc enim præeminentia non eligi debet de exceſſibus ſuorum officialium, vt ſcribit Foller. ad dictam conſt. num. 35. Ergò ex iuris diſpoſitione concludendum erit, benè hanc R. A. de exceſſibus officialium cognoſcere, & ad id comprobandum, aduertatur quæſo, Carauit. erraſſe Rit. 49. num. 1. vbi dicit, eſſe quintam præeminentiam; Frecc. verò de ſubfeud. lib. 1. tit. de offic. mag. Iuſtitiar. num. 40. dicit eſſe ſextam præeminentiam, quæ antiquitus fuit data.

Dubitatum verò fuit in hoc noſtro Regio, & Collegiato Tri-
14 bunali, vtrum per diſpoſitionem iſtius Ritus cenſeatur abdicata poteſtas Pręſidibus Prouinciarum, quibus, vt prædixi, hęc facultas impartita fuit. Dicebant aliqui, per hunc Ritum fuiſſe abdicatam, imò addebant in Rit. aliud verbum, quòd Ritus prædictus non dixit videlicet (ſola) & dicebant de delictis officialium ſola M. C. Ego dicebam hoc verbum (ſola) non eſſe in Rit. vt dicit de Franch. deciſ. 407. in princ. ſed tantùm dictionem (non
15 aliter) quę actum conditionalem facit. Lanar. conſ. 42. n. 4. & 5. & proindè, cum Ritus non tollat id, quod de Iure, & Regni conſtitutione eſt Præſidibus conceſſum, ſequitur, quòd

Digitized by Google

quòd Præſides Prouinciarum poſſunt hoc cognoſcere. Replicabant hanc eſſe vnam ex præeminentijs M. C. V. quæ eſt quinta præeminentia, vt Carauit. aduertit cit. Rit. 49. in princ. Ego tuebar auctoritate Foller. in conſt. Magiſter Iuſtitiarius à num. 36. ad 40. Ritum prędictum debere intelligi, quando officiales delinquunt in Iure, officium exer-
16 cendo; & ponderabam verba ipſius Ritus, videlicet cognognoſcat de officialium exceſsibus aliorum delinquentium in eorum officijs, ea exercendo, & non aliter, & intellectus ille verus eſt, & ſic debet intelligi poſſe M. C. cognoſcere de delictis, & de officialibus delinquentibus in officio; nec alia debet dari interpretatio ad verba ritus, dum dicit ea exercendo, & non aliter. Ergo debet intelligi de delinquentibus in iure dicendo, & ſic officium exercendo, & non aliter, vt di-
17 cit de Franch. deciſ. 326. nu. 4. Item addebam cognitionem iſtam procedere, nedum in officialibus delinquentibus in Iure, & ſic officium exercendo, vt ſupra dictũ eſt, verùm etiam hoc tantùm procedere in Officialibus Regijs per illa verba (Ritus Officialium aliorum) nam dictio (alia) eſt repetiua
18 ſimilium. Ergò tantùm Ritus procedit in officialibus Regijs, & delinquentibus in eorum officijs, ea exercendo; & Ritus eſt intelligendus, vt minus læ-
19 dat Ius commune, de Franch. deciſ. 407. num. 5. Remanet igitur Præſidibus Prouinciarũ, vt cognoſcandi de delictis prędictis, vt ſupra dixi; tamẽ quidquid ſuperius dictum ſit, rerũ illud vulgatum, quòd M. C. V. cognoſcit de delictis Officialium, tàm Regiorum, quàm Baronalium, vt dicit Apont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. official. in ſumm. num. 3. tàm actiuè, quã paſſiuè, de Franch.
20 dec. 274. Sed dubium ſtat in eo; an poteſtas huiuſmodi ſit huic noſtræ Regiæ Audientiæ communicata. Secundò, & caſu, quo communicata eſſet, de quibus Officialibus intelligatur, de Baronalibus tantùm, an de Baronalibus, & Regijs. Tertiò, an actiuè, & paſſiuè intelli-
21 gatur. Quò ad ſecundum non dubito intelligi debere de Baronalibus tantùm. Quò ad tertium, non inſudabo intelligi debere actiuè, & paſſiuè. Quò ad primum reperio fuiſſe pluries hoc dubitatum, & fuiſſe Illuſtriſſimũ Regni Proregem Conſultum, per quem, & eius Regium Collaterale Cõſilium fuerunt relaxatæ prouiſiones, quarum tenorem placuit hic inſerere, ne veritas occultetur. videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici viri, &c.

Hauemo

Hauemo riceuuto la voſtra delli tre del preſente, dalla quale hauemo inteſo, che molti Capitanij di Baroni di queſta à voi decretata Prouincia, fidandoſi, che queſta Audienza non può ricognoſcere delli eceſſi, & delitti loro, mà ſolo la Gran Corte della Vicaria, non vi danno, & preſtano quell'obedienza, che ſi deue, & è neceſſaria per il Regio ſeruitio, poiche ancor che queſta predetta Regia Audienza contra d'eſſi ponga le mani, con portarne prouiſioni della detta Gran Corte, che non ſiano moleſtati, e che vadano l'atti in eſſa, ne vengono à leuare le dette cauſe. Per il che ſupplicati, fuſſemo reſtati ſeruiti ordinare à detta Gran Corte, che non vi impediſca nel procedere delle dette cauſe, in riſpoſta della quale vi dicemo, che già hauemo ordinato alla detta Gran Corte della Vicaria, che laſci conoſcere à queſta predetta Regia Audienza deli delitti delli predetti Capitanij delli Baroni, ſenza leuarui dette cauſe, ſe non in caſo d'agrauio, & v'ordinamo, ch'occorrendoui di conoſcere delle cauſe predette debbiate in eſſe procedere, come conuiene, e con li termini che di giuſtitia ſi ricercano. Datum Neapoli die vltimo menſis Februarij 1590 El Conde de Miranda. Vidit Moles Regens. Vidit Rebera Regens. Torres pro Secret. In Cur. primo Principatus Vltra fol. 45. Regiſtrata, &c. All'Audienza de Principato Vltra, che V. E. hà ordinato alla Vicaria, che li laſci conoſcere de' delitti di Capitanij di Baroni, ſenza leuarli le cauſe, ſe non in caſo d'agrauio, &c. Al Signor Regente della Vicaria. Illuſtriſſimo Signore S. E. hà viſto vna lettera dell'Audienza di Principato Vltra, della quale con la preſente ſe n'inuia copia; e mi haue ordinato, che ſcriua à V. S. il preſente vigletto dicẽdo, che V. S. dia ordine à queſta Gran Corte, che laſci conoſcere à detta Audienza delli delitti de' Capitanij di Baroni, ſenza leuarli le cauſe, ſe non in caſo d'agrauio, l'auiſo à V. S. acciò così lo poſſa far eſequire in conformità dell'ordine dell'E. S. Da Palazzo à 16. Febraro 1590. Torres.

Vigore cuius ſemper fuit in hac facultate cognoſcendi, & cognouit puniendo, & liberando (prout caſus expoſtulauit) officiales delinquentes, vt dicit Tapia in Conſt. Regn. Magiſter Iuſtitiarius num. 8. Inde exortæ ſunt aliquæ dubitationes debere hoc intelligi, quando Officiales contrauenirent prouiſionib᷒, & decretis huius Regiæ Audientię: fuit Illuſtriſſimus Prorex Conſultus, à quo fuit reſolutum per infraſcriptũ reſponſum, videlicet. Philippus Dei gratia Rex. Magnifici viri, &c. *Hauemo riceuuto vna voſtra delli tre del paſſato in riſpoſta di vna noſtra delli 13. di Gennaro, con la quale ci auiſate, che ſubito*

hauete

hauete dato ordine, che il Commiſſario inuiato per queſta Regia Audienza nella Città di Sant'Angelo ſe ne ritorni; e ci inuiate l'originale informatione preſa per ordine di queſta Regia Audienza, tanto contra il Capitanio, quanto contra l'affittatori di detta Città intorno alla fuga di due carcerati, nominati Pietro Gilberto, e Filippo Milano, preſi dalli voſtri ſoldati, conforme all'ordine noſtro; e che ſe bene delli delitti dell'Officiali ne conoſce ſolo la Gran Corte della Vicaria, come ſcriuete, che queſta Regia Audienza per ordine delli noſtri Illuſtriſſimi predeceſſori Vicerè, hà molti anni, che ſtà in poſseſſione di riconoſcerli, e caſtigarli, come dalla copia del detto ordine, che ci hauete inuiato, hauemo riconoſciuto, con tutto lo de più, che con la detta voſtra ci ſignificate, alla quale riſpondendo vi dicemo, che hauete fatto bene farne ritornare da detto Sant'Angelo detto Commiſſario, & à riſpetto della cauſa della fuga di detti due carcerati, che ne ſtanno inquiſiti il Capitano, & affittatori di detto Sant'Angelo, vi ordinamo, che debbiate procedere con li termini, che di giuſtitia ſi ricercano, già che tenete la poteſtà di procedere contra li Officiali, che offendeno la Iuriſdittione di queſta predetta R. A. & in quanto all'informatione, che dite hauerci inuiata, vi dicemo, che non l'hauemo riceuuta. Dat. Neap. die 17. Martij 1604. El Conde di Benauenta. Vidit de Ponte Regens. Vidit Conſtantius Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Salazar Secretarius. In Curia Principatus Vltra fol. 45.

Et ſic ab eo tempore infrà ſemper hæc R. A. cognouit de delictis officialium, tàm actiuè, quàm paſſiuè, vt dicit de Franch. deciſ. 274. numero 4. Capobl. de auct. Baron. prag. 5. num. 70. & virtute, ne dum per me ſuperius allegatorum, verùm etiam virtute ſupradictorum ordinum E. S. eiuſquè Collateralis Concilij, etiam in contradictorio iudicio relaxatorum, & ſemper R. A. iſta fuit in poſſeſſione hac cognoſcendi de huiuſmodi delictis; & ſic ſemper fuit practicatum, vt teſtatur Reg. Tapp. ad cōſt. Regn. Magiſter Iuſtitiarius n. 8. & 9. Et adeò verum eſt, quod vt in nonnullis cauſis, vt infra ponam, fuerint pro parte inquiſitorum officialium relaxatæ prouiſiones ab eadem M. C. continentes, ne inquiſiti moleſtarentur, ſtante quòd de delictis officialium M. C. cognoſcit, nunquam fuerunt obſeruatæ, ſed indorſo ipſarum fuit reſponſum, & replicatum hanc R. A. ſemper fuiſſe, & eſſe in iſta poſſeſſione; qua replicatione viſa per DD. Iudices M. C. non aliter fuit aliud mandatum; ſed M. C. ſiluit, tacuit, & permiſit hoc tribunal in

eadem

eadem poſſeſſione manuteneri.

Et cum iterum fuiſſet dubitatum in cauſsa homicidij Io. Iacobi de Rentio terræ Patoliſij, de quo fuit inquiſitus Andreas Pellegrino, qui occidit dictum Io. Iacobum Locumtenentem dictæ Terræ intuitu, & exercitio ſuæ iuriſdictionis, & prętendendo non poſſe ab hac Regia Audientia cognoſci, obtinuit prouiſiones à M. C. V. etiam cum memoriali Domino Proregi porrecto, pro tranſmiſſione auctorum, quibus fuit per hanc R. A. replicatum de poſſeſſione, in qua ſtat cognoſcendi, & ad E. S. eiuſq; Collaterale ſcribendum cenſuit, à quo reſponſum ſequentis tenoris habuit videlicet: Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici viri, &c. *Hauemo viſto la voſtra delli quattordeci del preſente, per la quale ci auiſate, che ſtando procedendo contra Andrea Pellegrino carcerato nelle carceri di queſta Regia Audienza, vno dell' inquiſiti dell' homicidio in perſona di Gio: Iacouo di Renza, Luogotenente nella Terra di Paroliſi intuitu officij, vi è ſtata preſentata prouiſione ſpedita dalla Gran Corte della Vicaria, continente, che ſtante, che ſi tratta di delitto commeſſo in perſona di Officiali, de' quali ſolo la Gran Corte può conoſcere, ſe tranſmettano l'atti, & il carcerato in queſta Gran Corte, e queſſa Regia Audienza non s'intrometteſſe più à detta cauſa, con tutto lo de più, che con detta voſtra ci andate ſignificando; in riſpoſta della quale vi dicemo, & ordinamo, che in eſſa debbiate procedere tanto contra detto Andrea Pellegrino, quanto contra altri, che fuſſero inquiſiti in detto homicidio, quanto ſarà di giuſtitia; che già anco hauemo ordinato à detta Gran Corte, che non vi impediſca il procedere in detta cauſa. Datum Neapoli die 30. Aprilis 1616. El Conde de Lemos vidit Conſtantius Regens, vidit Montaluo Regens, vidit Lopes Proregens, Salazar Secretarius in partiũ 90. folio 80. Riſpoſta alla Regia Audienza di Principato Vltra, che contra il ſudetto Angelo Andrea Pellegrino, & altri inquiſiti dell'homicidio in perſona d. Luogotenente della Terra di Paroliſi, proceda à quanto è di giuſtitia; e dice anco, che haue ordinato V. E alla Vicaria, che non impediſca il procedere in detta cauſa, vt ſupra; Et ſequitur ordo factus M. C. videlicet Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illuſtriſ & Magnifici viri, &c. Dalla Regia Audienza di Principato Vltra ci è ſtato ſcritto, & auiſato, che ſtando eſſa R. A. procedendo contra Andrea Pellegrino carcerato in quelle carceri, vno delli inquiſiti nell' homicidio in perſona di Gio. Iacouo di Renſo, Luogotenente della Terra di Paroliſi intuitu officij, ci è ſtata preſentata prouiſione ſpedita da*

queſta Gran Corte, continente, ſtante, che ſi tratta di delitto commeſſo in perſona di officiali, de' quali ſolo queſta Gran Corte può conoſcere, ſi traſmetteſſero in eſſa l'atti, vna con il carcerato; e che detta R. A. non ſe intrometteſſe più in detta cauſa; il che da noi inteſo, ci è parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che non debbiate impedire la detta R. A. nel procedere in detta cauſa, atteſo già l'hauemo riſpoſto, & ordinato, che contra detto Andrea, & altri, che fuſſero inquiſiti in detto homicidio, proceda à quanto ſarà di giuſtitia, e così eſequirete, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 30. menſis Aprilis 1616. El Conde de Lemos, vidit Conſtantius Regens, vidit Lopes Proregens, vidit Montaluus Regens, Salazar Secretarius, Manduca. Locus Sigilli ſoluit, tarenos duos in par. 90. fol 79. Alla Vicaria, che non impediſca la Regia Audienza di Principato Vltra nel procedere ſopra la detta cauſa contra Andrea Pellegrino carcerato nelle carceri di detta R. A. vno dell'inquiſiti nell'homicidio in perſona del Luogotenente della Terra di Parolìſi, atteſo già V. E. hà riſpoſto, & ordinato à detta R. A. che contra detto Andrea, & altri, che fuſſero inquiſiti in detto homicidio, proceda à quanto ſarà di giuſtitia, vt ſupra, &c. Sanſonius, &c.

Quibus ſtantibus, ſemper hoc fuit in viridi obſeruantia, & ſemper fuit hæc noſtra R. A. in facultate, auctoritate, & poſſeſſione cognoſcendi de delictis officialium, tàm actiuè, quàm paſſiuè, & abſq; ſcrupulo hoc procedit. Ita quod ſi occurrit inquiſitos obtinere aliquas prouiſiones M. C. V. continentes, quod ſtante, quod de delictis officialium ſola M. C. cognoſcit, & proinde tranſmittantur acta; fuit replicatum hic per R. A. & oppoſitum de iſta poſſeſſione; non aliter M. C. proceſſit vlterius; Et nimirum, ſi indubitanter hoc dicit Capoblanc. de auth. Baron. prag. 5. num. 70. & ſeq. concordando cum Tappia ſupra citat. ſecus pro contractibus domi initis, vel delictis extra Curiam commiſſis, Aponr. de poteſt. pro-
22 reg. tit. de Aſſenſ. Reg. §. 7. n. 6. & adeò hoc eſt verum, quod tempore, quo fuit Auditor huius R. A. Alexander de Stefa-
23 nellis de Serino, integerrimus, officioſiſſimus, & litteratus, cui inuida fortuna non fauit, dum, durante officio prædicto, eum ad futuram gloriam Dominus vocauit, qua fruatur propter ſuam virtutem, bonitatem, & merita. Et vniuerſitas Sereni habebat litem cum Vniuerſitate Montellæ, & pendebat hic queſtio criminalis contra nonnullos Terræ Montellæ Ciues inquiſitos de violentia, & inter-

ter-

tereceptione animalium dicti Alexandri, & in proceſſu inquirebatur etiã officialis dicti Baronis, Baro Regium Collaterale adiens, conqueſtus fuit de modo procedendi; & dicebat ipſam R. A. non poſſe de huiuſmodi delictis cognoſcere; ſed tantùm M. C. V. ex præeminentia ipſius, tantò fortius, quia in hoc Tribunali aderat dictus Alexander, qui ſuſpectus ipſo facto reddebatur duobus ex capitibus. Primò, quia de eius intereſſe agebatur, cum animalia intercepta, eſſent ſua propria, & cum fuiſſent ab illis de Montella occiſa, & certabant de eorum pretio, & ſolutione ſequebatur, quod in cauſ-
24 ſa propria iudicabat, & nemo poteſt in cauſſa propria ſibi Ius dicere, l. 1. C. ne quis in ſua
25 cauſ. iudic. Iniquum enim eſt dare cui licentiam ſententiare in cauſſa propria. Secundò, quia erat Ciuis terræ Sereni, de cuius intereſſe ſimiliter tractabant, cum nemus, de quo agebatur, prætendebant illi de Montella eſſe proprium corũ Vniuerſitatis, & illi de Sereno, è contra prætendebant eſſe Vniuerſitatis Sereni. Et proindè, cum intereſſe ſpectabat ad
26 Alexandrum, vti ſingulum, non poterat interuenire ex adductis per D. de Franch. deciſ. 2. & proindè quærebat penes Regium Collaterale, vt ſuæ indennitati prouideretur, mandando R. A. ne in cauſſa prædicta procedat; & acta traſmittat ad M. C. V. quæ ſola cognoſcit de delictis officialium, fuit negotium ventilatum in Collaterali, & commiſſum Domino Regenti Valenzuola, qui intẽdebat prouidere, ne R. A. ſe intromitteret. Denique negotio amplexo per D. Franciſcum Antonium Dauid Regij Fiſci Procuratorem, ab omnibus approbatum, & laudatum, fuit per omnes Dominos ad Regiũ Collaterale, & eius Valenzuola Regentẽ reſcriptum de omnibus ſupranarratis, & repræſentatum, ac informatum etiã per inſpectionem præinſertarũ literarum, & prouiſionum, ac decretorum deſuper interpoſitorum, ſemper hanc R. A. ſtetiſſe, & adhuc ſtare in hac poſſeſſione, quibus viſis per D. Regentem, & Aduocato ipſius Tribunalis audito, noluit amplius ſuper hoc prouidere: quod videns Baro, noluit amplius perfidiam proſequi. Vnde remanſit hæc R. A. prout per prius erat in poſſeſſione cognoſcendi de huiuſmodi delictis, de quibus, & in quibus nunquam fuit impedimenta. Imò D. Dauid dedit mihi alias allegationes ſuper hoc factas, & in proceſſu præſentatas in Collaterali per Magnificum Aduocatum huius Tribunalis; quarũ

tenorem placuit hic inſerere) Contendit Fiſcus M.C.V. poſſe eius Tribunal inhibere R. A. Prouinciæ Principatus Vltra, dum cognoſcit de delictis officialium Baronalium dictæ Prouinciæ vigore Ritum M. C. quibus in præeminentiam dicti Tribunalis conceditur cognitio de delictis officialium, vt in Rit. 49. 51. & 61. ſecundum ordinem Carauit. & in Conſt. Regn. Magiſter Iuſtitiarius. Sed quod omninò libera debeat eſſe cognitio Præſidi, & Auditoribus Prouincialibus contrà officiales prędictos, breuibus concluditur, cum apud Eminentiſſimos Proceres res iudicanda veniat.

Cognoſcentes prudentiſſimi legum latores, purgandas fore Prouincias omnibus criminibus, ibi ſtatuerunt Præſides,
27 quorum eſſet cura omnia crimina purgari, puniendo quoſuis culpabiles, ff. de offic. Præſid. l. congruit; quod maiori vigilantia animaduertentes, Imperator Iuſtinianus ampliauit etiam contra perſonas in dignitate conſtitutas, vt contra eas in criminalibus cauſis
28 procedant Præſides Prouinciarum, §. volumus. Authen. vt Iudic. ſine quoquo ſuff. fiant, vbi Ang. & ante eum Bartol. id aduertit, notando etiam cō-
29 trà habentes officia procedere diſpoſitionem illius conſtitutionis; & Clarius in §. cum autem primitus in ead. Rubr. & ne anſa, ſuper hac prærogatiua conceſſa Pręſidibus Prouinciarum, remaneret, generalem legem promulgauit, vt omnes obediant Præſidibus Prouinciarum, derogando quibuſuis priuilegijs, etiam per pragmaticas, Sanctiones Prouincialibus conceſſis, vt in §. 1. & §. ſi igitur fuerint in Prouincia ambo auth. illo titolo, vt omnes obediant Præſidibus Prouinciarum. Sed & id reperitur ordinatum per Proreges cum Concilio Collateralium, vt ex prouiſionibus de anno 1590. tempore D. Comitis de Miranda de anno [illegible] tempore D. Comitis Venauente, & de anno [illegible] 1616. tempore D. Comitis de Lemos, quibus prouiſionibus adiungitur, vt, dum occurrerit caſus cognoſcendi de criminibus, per officiales in Prouincia patratis, procedat Tribunal R. A. vtpotè habens poteſtatem cognoſcendi, & quod M.C. cognitionem prædictam non impediat; quæ prouiſiones, vel dictis Iudicibus Prouincialibus, cognitionem per leges conceſſam confirmant, vel illam de nouo concedunt. C. inter dilectos §. cæterum de fid. inſtrum. melior tex. in c. in his, de Priuileg. vbi Gloſ. vltima multos allegat leges, & Canones concordantes, & tex.

in

in cap. Abbate S. Siluani, verſ.
ſi verò verbũ de verbor. ſignif.
Franc. d' Aret. conſ. penult.
verſ. ſed huic poteſt reſponde-
ri, Gramat. deciſ. 59. num. 39.
& 40. Adeò, quod huiuſmodi
litterarum Regiarum auctori-
tate, ſine contradictione de om
nibus criminibus officialium
30 poſſe Regias Audientias co
guoſcere, & præſertim R. A.
Principatus Vltra, ex Regni pe
ritis docuerunt Regens Tapia
ſuper conſt. Magiſter Iuſtitia-
rius, Capoblanc. prag. 5. de Ba-
ron. num. 70. & Petr. ad dec.
Grammat. qui dicunt, ferè
omnes prærogatiuas M. C. V.
31 eſse cõmunicatas Regijs Au-
dientijs; Adſunt etiam acta, &
decreta, tàm abſolutoria, quàm
condemnatoria dictorum of-
ficialium Prouincialiũ de quo-
uis crimine inquiſitorum, quæ
conſtituerunt dictam R. A. in
quaſi poſſeſſione cognoſcendi
generaliter contra dictos offi-
ciales, vt notabiliter docet In-
noc. in c. cum dilectus de Cap-
pel. Monac. vbi per vnum actũ,
& cum vna perſona, quæri
32 Iuriſdictionis poſſeſſionem,
cum omnibus, & pro omnibus
articulis, data ſcientia eius, qui
prius habebat talẽ iuriſdictio-
nem, vt Protegis, & Collatera-
lis Concilij, Bartol. in l. 1. §. ſi
quis hoc interdicto ff. de iti-
ner. act. priuat. Marcell. de
Maur. poſt alios allegat. 61.

33 Et ex huiuſmodi actibus eſt
etiam extenſum priuilegium,
etiam ſi verba Priuilegij, non
ita ampla eſſent, c. cum dile-
ctus, de conſuet. Paul. de Caſtr.
conſ. 314. incip. ſuper eo ſub n.
7. & in conſ. 347. num. 4. lib. 1.
34 vbi per curſum decennij fie-
ri validam poſſeſſionẽ ex acti-
bus ſubſequutis, & remanere
interpretatam voluntatem cõ-
cedentis affirmat, & plures Do-
ctrinas coaceruat Lanar. conſ.
33. num. 3. & 4. & diffusè Socc.
conſ. 145. circa primum con-
ſultationis articulum, verſ. pri-
mum fundamentum vſq; ad
verſ. tertium fundamentũ lib.
1. vbi docet induci conſuetu-
35 dinem ex huiuſmodi obſer-
uantia; eamq; ſeruandam, etiã
ſi contra, vel præter verba pri-
uilegij proceſſiſset, allegando
etiam Doctrinam Abb. per il-
lum tex. in ca. cum dilectus de
36 conſuet. & huiuſmodi con-
ſuetudo interpretatiua non re-
quirit præſcriptionem, ſed ad
illam inducendã ſufficiunt tan-
tummodo actus, vt Auct.
Nicolai de Maturell. in l. de
37 quibus, ff. de legib. & Ant. de
Butr. c. fin. de conſuet. fundat
Marcell. de Maur. in alleg. 50.
pro Duce Florentiæ; Imò per
vnum actum, quando corre-
38 ſpondet, quaſi poſſeſſio officio,
quod quis habet, vt in caſu
noſtro, vt auct. Bald. &
aliorum fundat idẽ de Maur.
alleg.

alleg. 45. in princ. Etſi huiuſ-
modi actus non ſufficerent in
petitorio, prout ſufficientiſſimi
ſunt in poſſeſſorio, dubitari nõ
39 poteſt, quod obtinere debet
R. A. nihil enim innouandum
eſt lite pendente, C. laudabilẽ,
40 vt lit. pendent. & vnicus actus
ſufficit ad conſtituendum in
41 quaſi poſſeſſione, Andr. in c. 1.
§. mulier, ſi in attenditijs, de
capitulis Arradi, Innoc. dicto
c. cum dilectus de Capp. Mo-
nac. ita vt lite pendente, amo-
ueri non poſſit, gloſ. in c. cum
Eccleſiaſticũ Nitrina, in verb.
trium Epiſcoporum, de cauſ.
poſſeſſ. & propriet. vbi etiam
Abb. num. 12. reſpectu actus,
qui non ſolent fieri propter
amicitiam, ſed propter ius,
quod vis habet plura, congerit
Ann. alleg. 48. ferè per totam.
Et omittendo generalia, pro
reſponſione ad dictos Ritus
42 aduertitur, nullo modo ritus
prædictos tollere cognitionem
contrà officiales Præſidi Pro-
uinciæ; Nam nõ adeſt aliquod
verbum, quod det Iuriſdictio-
nem M. C. priuatiuè, ſed tan-
tùm dicitur, quod ipſa M. C.
cognoſcat de exceſſibus offi-
cialium; & ſic intelligitur non
43 priuatiuè, ſed cumulatiuè; cũ
enim odio criminoſorum data
ſit poteſtas Præſidi Prouincia-
rum cognoſcendi contrà Pro-
uinciales, etiam in dignitate
conſtitutos, vel fauore publi-
co, vt delicta puniantur, l. vul-
neratus, ff. ad l. aquiliam, Bart.
in l. litibus, C. de agricol. &
cenſit. lib. 11. ſanè per nouam
conceſſionem factam M. C. de
cognitione officialium, non in-
telligitur adempta Iuriſdictio
44 Prouinciali Audientiæ; ſed cu-
mulatiuè; Ita in proprijs termi-
nis determinat Angel. in l. te-
ſtamenta, C. de teſtam. Franc.
de Aret. qui facit magnum
feſtum de dicta Angeli doctri-
na in conſ. 102. ſpectabilis Do-
mine ferè per totum, Roman.
conſ. 393. qui plura Iura ad
hoc firmandum citat, & alij,
quos longa ſerie recenſet Felin.
in cap. paſtoralis, ſub num. 2. de
offic. ord. de quo fuit memor
Ann. ſing. 651. vbi cumulat
Conſiliarius eius filius; Imò
plus, nunquam fuit præiudiciũ
Iuriſdictioni Superioris, ſi eius
45 inferior cognoſcere poſſit de
eodem crimine; quia reſerua-
tur poſtea cognitio ipſi Supe-
riori, ita tex. in l. tam collato-
res, §. vltimo C. de re milit.
lib. 12. de quo fuit memor Lud.
Roman. notans illum pro ſin-
gulari, dicto conſ. 393. & ſic
malè perpendit (pace ſua) Ca-
rauit. diſpoſitionem Rituum
prædictorum, dum voluit eſſe
ademptam Iuriſdictionẽ Præ-
ſidibus Prouinciarum, vt in ri-
tu 49. quaſi, quod conceſſa
46 Iuriſdictione in certum genus
perſonarum, intelligatur pri-
uatiuè.

uatiuè. Nam contradicit Angelo, Franciſco de Aretio, Ludouico Romano; Felino, & omnibus Iuribus per ipſos citatis, vt loquuntur citati DD. auctore Angelo, quando conceditur Iuriſdictio in certũ genus perſonarum, & proindè benè eum reprehendit in proprijs terminis Foller. in d. Rit. 49. & in conſt. Regn. Magiſter Iuſtitiarius, præcipuè num. 37. 38. & 39. & de eo meminit Præſ. de Franc. deciſ. 407. Et benè procedunt prouiſiones Regiæ, dũ dicunt Regię Audientiæ, quod procedat contrá officiales, quia procedere poteſt. Et tamen ſi ritus obſtarent, & conſtitutiones Regni, itaut in pręeminentiam ſolæ M. C. eſset concesſa cognitio contrà officiales, eſſet tamen poſtea communicata dicta Iuriſdictio Regiæ Audientiæ, prout ſimiles Iuriſdi-
47 ctiones communicatæ ſunt, videlicet: Procedendi ex proceſſu informatiuo, & ſuper liquidatione inſtrumentorum, erat conceſſa ſoli M. C. vt in Rit. 54. & tamen eſt communicata, etiam Curijs Baronum
48 ex Priuilegijs Baronibus conceſſis, vt per Matin. Frecc. de ſubfeud. in titolo de offic. Mag. Iuſtit. n. 40. Carauit. dicto Rit. 54. Item cognitio ſummaria vigore capitulorũ Regni, omnis Prælatio, finis præcepti Charitas, ad Regale faſtigium, contra ſpoliantes, vel turbantes, licet per illa capitula ſit data M. C. diriguntur enim illa Capitula Magiſtro Iuſtitiario, nihilominus fuit extenſa etiam
50 ad Regias Audientias, vt per D. Præſidem de Franch. deciſ. 163. num. 19. citando ad hoc etiam auctoritatem Capitij, & ſic etiam communicata dicta cognitio contra officiales, vt teſtatur Tapp. Pett. & Capobl. & ſi ita non iudicaretur, miſeri ſubditi opprimi magis, atquè magis in dies cernerẽtur. Confiſi enim dicti officiales, quod tantùm ad M. C. poſſent ſubditi recurrere, eos excoriarent, & lacerarent, quod nunc timore R. A. ad quam comodiùs, & facilè grauati recurrere poſſunt, & metu pœnarum non audent, l. aut factum ff. de pœn.

Poſt quas preſentatas, dixit D. Dauid, non aliter fuiſſe progreſſum; quando verò Regius Conſiliarius Carauit. & Regij Fiſci M. C. V. Patronus Ottauius Piccolella, pro quodã acceſſu, hùc acceſſerunt, mecum de hoc ad ſummum locuti sũt, & ego auctoritatibus prædictis fulcitus, reſpondebam hanç R. A. omninò debere de huiuſmodi delictis Officialium cognoſcere, reſpondit Dominus
51 de Piccolellis, debere hanc cognitionem intelligi procedere in delictis Officialium Curialium,

lium, aliorumq́; ſeruientium ipſius R.A. ex Apont. deciſ. 36. num. 5. Iterum ego reſpondi, ſuam Dominationé nullo modo poſſe hanc limitationem defendere, nec manutenere: Nam deciſ. D. de Apont. procedit in caſibus de Iure, & in quibus non eſt priuilegium; ſed in caſu noſtro adeſt præeminentia conceſſa per literas ſupra inſertas, quæ generaliter loquuntur; Ergò generaliter debet intelligi, vulgatis, Iuribus, ſed ad alium diſcurſum traſcendit: Nempè, ſi hoc Sancti Leonardi Montis Virginis Monaſterium, ſiuè Monachorum dormitorium ſit ſacrum,
52 ità vt ad illud confugientes immunitate Eccleſiaſtica gaudeant, vel ne; de quo alias aliqua dicam. Qui Domini in acceſſu facto ad hanc terram ad inſtantiam Hectoris Daniele, in qua Magnificus Franciſcus Daniele, huius Prouinciç Auditor, reſidebat, domi ipſius Magnifici Auditoris hoſpitati sũt, licet ipſo Auditore abſente, & Neapoli exiſtente, deambulãtes altercabantur ad inuicem, an ſit licita eſſet reſidentia in domo Magnifici Auditoris, ad cuius, & eius fratris inſtantiam fuit factus acceſſus, dicebat D. Carauit. non licere, & proindè velle in Monaſterio Conuentualium, hic exiſtente permanere; replicabat D. Pic-
53 colellis, poſſe, & licere, nam mora erat per horam, & ſic modica; Ego reſpondi, liberè poſſe ad domum Danielis accedere, ibiq́; morari, tum quia non aderat Auditor, tum etiã, quia mora per horam erat, vt D. Piccolellis referebat, & ſic acceſſerunt; Indè domi hunc diſcurſum meum cum proſequerentur, dicebat D. Carauit. non æquo animo, ſed ab eodé D. Peccolellis ductum acceſſiſſe ad domum prædictam; Ego replicabam, tunc non eſſe licitum, & ſuſpicionem dari poſſe, quandò pars, ad cuius inſtantiam ſit acceſſus, ne dum in eadem domo hoſpitatur, in qua officialis fuit hoſpitatus, verum etiam, quandò ſedet in eadem
54 menſa cũ Commiſſario cauſſç, vt dicit Rouit. ad prag. 63. de offic. Sacr. Reg. Conſ. num. 2. & iterum in prag. 1. de ſuſpicione num. 60. quod cum in caſu noſtro abſit, non conuenit intelligentia prædictorum, ea duplici ratione, quia domus. Prima non erat ipſius Hectoris inquiſiti, ſed ipſius Auditoris fratris. Secunda, quia ipſe Auditor aberat ab ea, & Prouincia noſtra, dum Neapoli reſidebat. Vnde ceſſante ſcrupulo, poterat ibidem permanere, ſtringebam alia ratione, nam, etſi domus ipſius Auditoris eſſet, & ille ibi habitaret, & in vna méſa ſederet, conſiderata rectitu-

dine,

dine, & intrepiditate ſuæ Do-
55 minationis cuius virtutes, ſicut lilia odorem prebent, vita eius enim omnibus eſt cara, quia omnes protegit, omnes tuetur, iuſtus, fidelis, & prudens eſt, & proindè dicitur Carauita; vndè præſumendum eſt, ab eo abeſſe nedum omne malum verũ etiam ſuſpicionis cauſam; tamẽ quicquid dixerim, ſemper ille dubitabat, ego enim cum magna admiratione, & ædificatione remanſi pro dicta ſubtilitate, & zelo ipſius D. Carauitæ.

Sed poſtquam de acceſſu loquimur, quæro ſi fuerit fa-
56 ctus acceſsus in vnum locum, & contingat videre plures differentias, vel viſuram plurium locorũ fieri inter eaſdem partes, vel inter diuerſas, quod ſalarium exigi debeat, vnum nempè ab omnibus ſimul, & ſemel, vel tot ſalaria, quot ſunt differentiæ, vel locorum viſuræ? dicas vnicum tantùm ſalarium exigi debere, diuidendum inter partes altercantes ex tex. in cap. fęlicis de cẽſib. in 6. in illis verbis [Adijcientes, quod non liceat viſitanti niſi vnam procurationem recipere vna die, ſiue vnum locum ſo-
57 litum viſitauerit, ſiue plura, etiam ſi locus viſitatus ab illo ſufficeret procurationem integram perſoluendo] Quòd pluries mihi occurrit, indè aduerte, quòd Rouit. ad prag. 63. de offic. Sac. Conſ. num. 5. licet non decidat, ſed ad hunc tex. ſe remittat, quòd nota: Secus autem eſt, ſi contingat Iudicem duo officia exercere, quia duo ſalaria habere debet, vt infra dicam, virtute prouiſionum per Regium Collaterale Conſilium expeditarum, vt inferius.

Vndè remanet, ne dum con-
58 cluſio ſupra firmata, valida, & firma, potuiſſe hanc R. A. & in futurum poſſe cognoſcere de delictis officialium, tam actiuè, quàm paſſiuè, & cognouiſſe omnes Officiales Baronales in hac Prouincia delinquentes, imò vidi etiam cognouiſſe Titulatos, & Barones delinquentes in Prouincia, & nunc quæ
59 tranſcribo in occurrenti caſu per Excellentiſſimum Ducem de Alcalà Regni Proregem fuerunt relaxatæ literæ ſequẽtis tenoris à terg.

All'eſpediente Señor El Conde de Caſtellon Gouernador, y Capitan à Guerra de la Prouincia de Principato Vltra. Monteſuſco. Intus verò eſponente Señor. Por la carta di V. S. y de eſe Tribunal he viſto la pretençion, que tiene de conoçer de los delictos de los Gouernadores Baronales en execuçion de diuerſas ordines de mis anteceſſores ſin embargo, de que la Vicaria en vertud del Rito quiera conoçer dellos, y ha pareçido por muchas conſideraciones,

que deue eſe Tribunal proceder en
ellos cõforme à lo deſpueſto por mis
predeceſſores, y a la poſeſſiõ, en que
ſe halla, y aſsi encargo à V.S. que
cõ eſa Audenza lo execute ſin em=
bargo de qualquier ordẽ de la Vica
ria ſi no fuere deſpaçhado engra=
do de apelaçiõ N. Señor, &c. Na=
poles 22. de Iunio 1630. El Du=
que de Alcalà, Al Cõde de Caſtellõ.
Reſtat nunc oportunè vi-
dendum, poſtquam hæc R. A.
noſtra habet hanc præeminẽ-
tiam, prærogatiuam, & facul-
tatem cognoſcendi de delictis
Officialium actiuè, & paſſiuè,
vt ſupra dixi; de duobus pro
60 materiæ complemento. Primò
an intelligatur de officialibus
Regijs. Secundò an hanc ean-
dem facultatem habeant, &
61 potiantur aliæ Regales Audiẽ-
tiæ Regni. Quo ad primum di-
xi vt ſupra intelligi debere de
Officialibus Baronalibus tantũ;
non autem Regijs, tum ex ver-
62 bis reſcripti, hoc ſubſtineo in
illis: [*Che molti Capitanij di Ba=*
roni di queſſa à Voi decreta Pro=
uincia] tum etiam, quia de of-
ficialibus Regijs, etiam Prouin
cialibus, licet poſſit M.C. ſo-
la cognoſcere, tamen non co-
gnoſcit, neq; eos citat abſq; li-
63 centia Proregis, vt dicit D.
Tapp. ne dum in Cõſtitut. Ma-
giſter Iuſtitiarius; verum etiã
in dicto Rit. 49. cuius ore ſic
tenent Capoblanc. de auct. Ba-
ron. prag. 5. num. 39. Petr. ad
Gramat. deciſ. 40. num. 16. qui
contrarius ſibi videtur, & non
aduertit, quòd in eadem pagi-
na dicit, dum dicit ore D. Tapp.
M. C. V. non poſſe Officialem
Regium citare ſine ordine Suę
Excellentiæ, inde ſubdit, quod
64 benè fecit quidam Regius
Auditor in carcerando quẽ-
dam Regium Gubernatorem;
parcat igitur mihi Petr. fuit
enim ſui immemor. Vnde
concludo quoad cognitionem
65 Regiorum Officialium, dici
potiùs poſſe vſurpationem, quã
Iuriſdictionem; Quoad ſecun-
dũ Petr. cit. loc. & Capoblanc.
cit. loc. num. 40. Similiter ore
Tapp. dicunt hanc pręeminen-
tiam cenſeri conceſſam Regijs
66 Audientijs Regni, prout ſunt
communicatæ alię præeminen
tiæ. Ego verò contrariũ teneo
ex prouiſionibus à Regio Col-
laterali Conſilio expeditis, te-
noris ſequẽtis videlicet Philip-
pus Dei Gratia Rex, &c. Ma-
gnifici viri, &c. *Per vna voſtra*
ſemo auiſati, come in queſta Regia
Audienza vi ſono molte cauſe di
eccesſi d'Officiali, tanto Regij, come
di Baroni di queſte Prouincie de=
nunciate de parte, & che del con=
tinuo ci ne vengono, e che non ci
hanno proceſſo, perche pretendono,
che ſolo ſpetti alla Vicaria la co=
gnitione di loro cauſe, e che non vo=
glino li detti Officiali obedire alle
prouiſioni, che ſe ſpediſcano nelle
cauſe appellate, & denontiate à
queſta

queſta predetta Regia AudienZa. Vi riſpondemo, che vi debbiate fare obedire, & quando li detti Officiali faranno alcuno acceſſo, ò intenderete, che habbiano fatto alcuna coſa di male, ò delitto ce ne tenerete auiſati, à tale poſſiamo ordinare quello, che ci parerà, che conuenga, & ſimilmente ci auiſarete delle cauſe delli eccesſi di delitti d'Officiali, che ſono in queſta predetta R. A. & che eccesſi ogn'vn di loro particolarmente hà commeßo, per poter anco ordinare quel che ci parerà, e coſi l'eßequirete, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die vltimo Octobris 1586 Don Pedro Giron, Vidit Moles Regens, Vidit Berricanus Regens, Vidit Lanarius Regens. Baſteda Secretarius. In Cur. Principatus Citra fol. 324. Et hoc eſt illud, quòd Dominus Piccolella dicebat, vt dixi ſupra, ex deciſ. Apont. 36. num. 5. quod dicebam ego procedere in alijs Regijs Audientijs, & non in hac noſtra. Et licet Petr. fundet ſuam opinionem citat. loc. in illo, quod in Rit. non reperiantur illa verba [ſola M. C.] & Capoblanc. ibidem teneat, fuiſſe communicatam quibuſdam Baronibus, nẽpè Principi Sulmonis. Tamen ego præinſertis prouiſionibus parẽdo, eorũ opinioni non inhærendo concludo, non eſſe præeminẽtiam iſtam alijs Audientijs Regijs Regni communicatam, ſed dumtaxat huic noſtræ ſpecialiter impartitam; poteſt tamen dictum Petr. Saluari id dixiſſe quo ad cauſſam cumulatiuè, vt ſupra latius dixi.

Et cum in Regia Audientia
67 Hidruntina, vt refert Viu. dec. 401. num. 4. ſemper eo tempore cognitæ fuerunt cauſſæ officialium, tàm actiuè, quàm paſſiuè, tamen cum occurriſſet in caſu ſimili cognoſcere Regium Gubernatorem Ciuitatis Gallipoli cumq; ad Collateralis Conſilij DD. aures deuenerit, habito pro vero non poſſe illam Regiam Audientiam cognoſcere Officiales Regios delinquentes in ſua Prouincia, orta admiratione inter eos, non potuiſſe R. A. illam procedere, fuit per eos iuſſum contra dictum Regium Gubernatorem non procedi, acta tranſmitti, & vlterius ſimilia non cognoſcere vigore prouiſionum tenoris ſequentis videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illuſtr. Magnifici viri, &c. *Per vna voſtra delli 11. dell'inſtante meſe hauemo inteſo, che hauete inuiato Commiſſario à pigliare informatione contra Don Luiſi d'Aquila Capitano della Città di Gallipoli per le molte lamentationi, che hauete hauuto da detta Città, e che contra eſſo conſtano alcune coſe, come particolarmente per detta voſtra ne ſignificate, e che non vi hà parſo procedere*

dere ad altr'atto, ſenza prima darne auiſo à noi. In riſpoſta della quale vi dicemo, che ſemo rimaſti molto marauigliati di voi, che habbiate proceſſo à far pigliare informatione contra detto Capitanio, ſenza prima darne auiſo à noi, e tenerne noſtro ordine già che molto ben ſapete, che non lo poſſeſsiuo fare, eſſendo detto Capitanio Regio, però ci hà parſo ordinarui, come con queſta vi ordinamo, che al riceuer d'eſſa ci debbiate inuiare la ſopradetta informatione, clauſa, & ſigillata come conuiene, acciò poſſiamo prouedere lo de più ce parerà, che conuenga, e tra tanto non procederete à coſa neßuna contra eſſo, auertendoui à non intrometterui per l'auenire à far ſimili coſe, che tale è noſtra volontà. Datum Neap die vltimo Auguſti 1605. El Conde de Lemos, Vidit de Ponte Regens, Vidit Conſtantius Regens, Vidit de Caſtellet Regens, Vidit D. Berard. à Barrionouo Regens. Salazar Secretarius. In Cur. primo fol. 113. Alla Regia Audienza di Otranto. Vnde habes tu meam opinionem, nedum in Iure veram, verùm etiam ſupradictarum præinſertarum prouiſionum vigore roboratam, non poſſe R. A. cognoſcere Officiales Regios delinquentes, & eo fortius dico

68 (vt ſupra dixi) eſſe potius vſurpationem, quam iuriſdictioné. Quid autem ſeruetur in alijs Regnis? dicas quod in Regno

69 Siciliæ ſeruatur, quod omnes Officiales, tàm Regiarum Audientiarum, earumquè Aduocati, Procuratores, Actuarij, & Scribæ, ac alij Regij Officiales aliarum Ciuitatum, vel locorum, quàm cæteri Officiales Baronales, omnes cognoſcuntur per illam M. C. vt dicit Maſtrill. deciſ. Rot. Sicil. 147. num. 25. & ſeq. qui aſſerit, in illa M. C. hoc fuiſſe ſeruatum, & ad ſolam illam M. C. huiuſmodi cognitionem ſpectare ex antiquiſſima in illo Regno conſuetudine, quæ ortum ha-

70 buit à Conſtitutione Regni noſtri Neapolitani, incip. ſtatuimus, vt magnæ, in illis verbis. [Et de quæſtionibus noſtrorum Curialium, qui immediatè nobis aſſiſtunt] Et licet ipſe Maſtrill. aſſerat, verum intellectum dictæ noſtræ Cõſtitutionis debere intelligi de illis, qui Curiæ inſeruiunt, mediante ſtipendio, vt dicit Affl.

71 in dicta Conſtitutione numero 13. quorum nomine continentur Aduocati, Procuratores, Scriptores, Actuarij, & Scribæ, vt dicit Carauit. Rit. 232. num. 1. tamen dicit fuiſſe ampliatum ad omnes Officiales, & ſic ibidem ſeruari. Quod tu intelligas de Aduocatis, & Procuratoribus, qui ſtipendio potiuntur, & aſſiſtere tenentur,

72 & propriè ſunt Aduocati, & Procuratores Fiſcales, & Pau-

perum

perum, non autem de alijs Aduocatis, & Procuratoribus, qui pro eorum libito voluntatis aſſiſtunt, & quandoquè eis libet recedere, ad quorum ornatum, vide Reg. de Apont. deciſ. 36. poſt Carauit. cit. rit. 232.

An Ritus noſter procedat,
73 & ſic præeminentia iſta extendatur ad offendentes Officiales, dicas, quod ſic. Primò ex regula Iuris, quę ſe habet, quod conceſſo vno, cenſetur conceſſum omne id, per quod deueniatur ad id. Secundò ex concluſione, quam ſupra firmaui tàm actiuè, quàm paſſiuè procedere. Tertiò auctoritate de Franch. deciſ. 274. annuentis Ritum fuiſſe interpretatum procedere, tàm actiuè, quàm paſſiuè, quem ſequitur Capoblanc. de auct. Baron. prag. 5. num. 40. & poſt iſtos omnes Maſtrill. deciſ. 147. num. 16. & ſeq. qui ampliat procedere in offendentibus Alguzerios
74 Regios, eiſquè reſiſtentibus, & ſic per M. C. fuiſſe terminatum. Quod tu intelligas cùm grano ſalis, nempè dummodo offenſio fiat intuitu officij, &
75 ſic propriè in ſequelam officij, & Iuriſdictionis, vt aduertit Rouit. in rubr. de Official. numero 3. ſi eſſet enim odio particulari, vel ex alia cauſſa pro-
76 pria, ſecus eſſet, vt dicit de Franch. deciſ. 326. num. 3.

An hoc procedat in arbitris,
77 vide Reg. Tapp. in Conſtitut. Regn. Magiſter Iuſtitiarius.

Reſidet in hac noſtra terra
78 hoc Tribunal virtute Priuilegiorum, quæ alias (Deo duce) adducam, non obſtante, quod ſit terra Baronis, vt dicit de Apont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. offic. §. 1. numero 55. & ſeq.

An hoc Tribunal poſſit cō-
79 cedere dilationem debitoribus, vt infrà menſes ſoluant eorum creditoribus, vt vulgò dicitur viſitare carcetatos debitores, quod non dicit Capoblanc. prag. 8. par. 1. num. 275. quem vide, contrarium dicit tom. 2. cap. 42. num. 13.

In dies hæc R. A. in man-
80 datis, vel ordinibus Regijs emiſſis ponit pœnam, pro quāto gratiam Regiam carant habent, & quæritur quid importent hæc verba: Dic quod officij priuationem continent, etiam ſi officium eſſet perpetuum, Gramat. deciſ. 40. ad fin. quem ſequitur Rouit. in prag. 1. de re ceptat. num. 12.

Quam autem pœnam im-
81 portent illa verba poſita ſub pœna Regiæ indignationis in mandatis Regijs; vel ſi in reſcriptis Papæ, vel Bullis adſint verba: Sub pœna indignationis Petri, & Pauli, vel Beatorum Apoſtolorum, Menoch. de arbitr. Iudic. in caſ. 365. num. 2.

& ſeq

82 & ſeq. pro primo caſu, dicit pœnam eſſe arbitrariam, cum determinata non eſt in mandatis Regijs, & pro ſecundo caſu in reſcriptis, & Bullis Papæ, num. 5. & ſeq. dicit eſſe ſimiliter arbitrariam, & ante eum dixerat idem Gramat. cit. deciſ. 40. nu. 20. tu vide DD. adductos per Petr. ad Gramat. cit. deciſ. 40. num. 23. & 24. & Rouit. cit. prag. de recept. num. 10. Ego autem ex Caualcan. de Bracch. Reg. par. 6. num. 207. dico, quod ſiue hæc
83 comminata ſit indignatio, ſiue non, Prudens Iudex eam mitigabit, nam ex prouerb. cap. 16. habetur, quod licet indignatio Regis nuntius mortis ſit, tamē vir ſapiens eam placabit; Vnde cum Menocch. aſſero hanc pœnam eſſe arbitrariam, & poſſe Iudicem eam minuere, vt in dies videmus.

DE OFFICIALIBVS in Genere. Cap. I.

ARGVMENTVM.

Appellatione Officialium an comprehendantur Sindici, Electi, Camerarij, Baiuli, & in quibus caſibus, & quomodo.

SVMMARIVM.

Officialum appellatione an comprehendantur Sindici, Electi, Camerarij, & Bauli, & in quibus caſibus, num. 1.2.3. & 9.

Sindicatus, & Electatus officium quo Iure ſpectat ad Vniuerſitatem n. 4.

Pro Hopiſtio militum onus diſtribuendi cartellas ſpectat ad Sindicum, & Electos, num. 5.

Officialis loci in caſu grauaminis pro hoſpitio Iuſtitiam miniſtrat, numero 6.

Inciuile eſt iudicare, niſi tota lege perſpecta, numero 7.

Propter offenſam factam aſſocianti miniſtrum, ipſius aures ſunt offenſæ, num. 8.

Sindico offenſo, non concurrente Vniuerſitate, non competit declinatoria fori, & qua ratione, n. 10.

Baiulus delinquens à Barone cognoſcitur, num. 11.

Baro habens prærogatiuam de exceſſibus officialium, poteſt cognoſcere, num. 12.

Sindici, & Electi an teneantur hoſpitari, vel contribuere, num. 13.

Hoſpitandi onus eſt antiquum, non autem nouum, num. 14.

Sed

SEd dum de
1 officialibus eſt ſermo, progrediendo vltra, quæro, an appellatione Officialium comprehendãtur Sindici, Electi, Camerarij, aut Baiuli, ita vt ſub Ritu intelligantur, & per conſequens per M. C. V. ſiuè per hanc R. A. cognoſcantur; Accidit in cauſſa Franciſci Mariella de Mirabella inquiſiti in anno 1619. in hac R. A. de offenſionibus in perſonam Scipionis Miletta Electi dictæ terræ intuitu officij, & ſic tempore, quo dictus Electus exercebat officium Electatus, diſtribuendò cartellas pro Hoſpitio militum, me patrocinante, & fuit dubitatum, an debeat remitti ad Curiam Mirabellæ Iudicem delicti, domicilij, & originis, aut ſi poterat cognoſci per hanc R. A. virtute huius præeminentiæ Auditor de Steſanellis, adducendo pragmaticam emanatam per Dominum Comitẽ Oliuares huius Regni Proregẽ ſub die 29. Ianuarij 1599. quæ eſt ſituata in titolo de offic. magiſtr. Iuſtitiar. prag. 49. in qua adſunt verba tribuentia Iuriſdictionem Iudici ordinario, cognoſcendi de delictis Sindici, Electi, Camera-
2 rij, aut Baiuli in illis: [*Debbiano procedere contra di loro per li delitti, che commetteſſero, etiam nell'eſſercitio di lor officij di Sindico, Eletto, Camerlingo, ò Baglino*] Erat in voto cauſſam prædictam remittendi ad Curiam Mirabellæ, ego autem ponderabo ipſius pragmaticæ verba ſequentia, [*ma per li delitti, che commetteſſero in adminiſtratione di giuriſdittione, che li competeſſe eſſercitare, ò per priuilegio, ò conſuetudine, che haueſſe quella Città, Terra, ò luoco, volemo, che la Gran Corte della Vicaria ſolamẽte, e non altro Officiale poſſa in virtù del Rito predetto conoſcere detti delitti, e per eſſi tantum procedere contra di loro, ſeruata la forma del Rito predetto*] Et proindè diſtinguendum eſſe, aut delictum commiſſum, eſt in exercitio iuriſdictionis competentis virtute priuilegij, vel conſuetudinis, aut alterius adminiſtrationis, & quis dubitare poteſt, quod officium Ele-
4 ctatus, & Sindicatus cuiuslibet Vniuerſitati competit ex priuilegio Iuris, & conſuetudinis, & ſignanter hoc exercitium diſtribuendi, & faciendi
5 cartellas pro Hoſpitio, Sindico, & Electis, competit; in quo, nec Baro, nec eius Officialis ſe intromittere poteſt, niſi ciuis aliquis conqueratur ab eis grauati, quo caſu ipſe Iudex loci Iuſtitiam miniſtrabit, Ca-
6 pobl. de auct. Baron. tom. 1.

prag.

prag. 19.num.62. & ſeq. Vndè
videtur concludendum non
poſſe hanc cauſſam remitti,
dixi hoc, ex eo, quia ille Au-
ditor noluit proſequi lecturam
totius pragmaticæ, & eius ver-
borum, & in ciuile eſt iudica-
re, niſi tota lege perſpecta, ſu-
7 per quo cogitauit, & valdè mi-
rabatur, tamen remiſit cauſſam
Curię Mirabellæ, & cum ite-
rum occurriſſet in M. C. V. in
cauſſa Doctoris Franciſci Ca-
ualiero de Colubrano inquiſiti
de alapa data in faciem Sindici
dictæ Terræ tempore, quo du-
xit Commiſſarium eiuſdem
M. C. contumaciarum, & ea-
rum pœnarum exactionis ad
domum dicti Doctoris, qui in
Sindicum protulit hæc verba,
[*Sempre tu vuoi, ch'io ſia lo pri-
mo à ſentir diſpiacere*] Reſpon-
dit Sindicus [*Non è colpa mia
perche ſono obligato accompagnar
il Commiſſario, e ſe pagaſſiuo le
contumatie di Vicaria, non ſente-
reſſiuo diſguſto*] propter quod
dedignatus Doctor alapam in
faciem Sindici intulit, M. C.
duobus ex capitibus decreuit,
quòd cauſa remaneat. Primò,
ex eo, quia cum Sindicus ipſius
Commiſſarium aſſociabat, cen
ſebantur eius aures offenſæ.
8 Secundò, quia delictum erat
in perſonam Sindici, exercen-
tis officium Sindici, virtute pri-
9 uilegij ei de Iure competentis,
& conſuetudinis, quo caſu ha-
bet locum citat. Regia Prag-
matica in finalibus verbis; ta-
men decretum M. C. fuit re-
uocatum in Banca &
10 remiſſa cauſſa, ex eo, quia of-
fenſio in perſonam Sindici re-
ſidebat, & non concurrente
Vniuerſitate; ei declinatoria
non competit; Concludas igi-
tur delicta Sindici, Electi, Ca-
merarij, aut Baiuli cognoſci
per eorum Iudices ordinarios,
etiam ſi delinquant in eorum
officio; & in ſpecie, quod Ba-
11 iulus, exercendo iuriſdictionẽ,
delinquens à Barone cognoſca
tur, tenet D. Rouit. in add. ad
Pragmaticas in rubr. de offi-
cialib. num. final. quod tu li-
mita in duobus caſibus. Primò
niſi delinquant in adminiſtra-
tione iuriſdictionis, quæ eis
competit, exercere priuilegio,
& conſuetudine, ex finalibus
verbis Pragmaticæ. Secundò
12 niſi Baro haberet in priuile-
gio prærogatiuam, etiam de
exceſſibus Officialium, vt ſu-
pra dixi, & auctoritate D. Ro-
uit. fuit remiſſus ad Curiam
Montisfulcoli Marcus Aure-
lius Romanello Baiulus, in-
quiſitus de falſitate commiſſa
in exercitio ſui officij; limita.
Tertiò in Baiulo, qui vt ſupra
dixi, etiam ſi exercendo Iuriſ-
dictionem delinquat, à Baro-
ne cognoſcitur, D. Rouit. cit.
loc.

Sed an illi de regimine te-
nean-

13 neantur tempore eorum adminiſtrationis hoſpitari, & milites recipere, de Iure pro affirmatiua poſſet dici, & tenerentur contribuere, ſed ex conſuetudine contrarium ſeruatur, & nec actu, nec contributione milites recipere tenentur Capoblan. de auct. Baron. tom. primo, pragm. 19. num. 68. ea ratione, quia hoc onus ho-
14 ſpitandi eſt antiquum, non autem nouum, & proindè eadem conſuetudo introduxit, vt non hoſpitentur. Capobl. de auct. Baron. tom. 2. pragm. 19. cap. 99. num. 13.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Magna Curia Vicariæ, an priuatiuè quo ad Regias Audientias cognoſcat de delictis Sindici, Electi, Camerarij, Baiuli, & ſimilium.

SVMMARIVM.

Hydræ natura, & conditio, quæ ſit, num. 1.

Magna Curia Vicariæ, an priuatiuè quo ad Regias Audientias cognoſcat de delictis Sindici, Electi, Camerarij, Baiuli, & ſimilium, num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.

Priuilegium ſi concurrat cum pragmatica, an ipſi pragmaticæ præualeat, num. 3.

Priuilegium ſpeciale ſi concurrat cum generali, quale attendatur, num. 4.

Priuilegium ſecundum an tollat primum, num. 5. & 6.

Iuriſdictio vniuerſalis M. C. an deroget iuriſdictioni ſpeciali Regiæ Audientiæ, num. 6.

1 Naturalium dicto, & communi hominum prouerbio dicitur Hydram habere plura capita, etſi contingat vnum obtruncari, aliud reuiuiſcit; Vndè carmina ſequuntur.

Come, ch'all'Hidra vn collo ſe l'incida,
Vi naſcon tanti in vece di quell'vno,
Opri quanto ſi voglia ingegno alcuno,
Ch'eſſer non puote, che giamai l'ancida.

Et proindè data concluſione oritur aliud dubium, nempè ſi in delictis commiſſis per Sindicum, Electum, Camerarium, & Baiulum in exercitio, & adminiſtratione iuriſdictionis competentis ex pri-
2 uilegio, vel conſuetudine, quorum cognitio, eſt abdicata Baroni virtute Regiæ Pragmaticæ, vt ſupra firmaui, an cognoſcat hæc R. A. virtute præeminentiæ prædictæ, an ve-

rò ſpectet ad M. C. V. per illa verba poſita in pragmatica [*La Vicaria ſolamente*] Pluries hoc accidit, & quamplurimæ prouiſiones fuerunt per eandem M. C. relaxatæ, & huic Regiæ Audientię præſentatæ, continentes, quod Regia Audientia non ſe intromittat, & tranſmittat acta, multi ſe tuentes in illis verbis Pragmaticæ [*La Gràn Corte della Vicaria ſolamente, e non altro Officiale poſſa in virtù del Rito predetto conoſcere detti delitti*] Afferebant huiuſmodi verba, vti taxatiua importare abdicationem Iuriſdictionis huic Regiæ Audientię. Ego veró contrarium ſubſtinui poſſe hanc R. A. cognoſcere de huiuſmodi delictis, pluribus de cauſſis. Prima, quia hæc R. A. ſtat in poſſeſſione ſimilia delicta cognoſcendi, vt ſupra narraui, virtute ordinis Regij Collateralis ſupra inſerti die vltimo Februarij 1590. & per tot alios ſequentes, quibus diſpenſando, ritui fuit hæc facultas tributa, & pragmatica, de qua ſupra fuit emanata die 29. Ianuarij 1599. & ſic per nouem annos poſt diſpenſationem, per quam fuit hęc facultas tributa, & impartita cognoſcendi in hos officiales delinquentes, & ſic in hoc perſonarum genere cenſetur alteri eſſe abdicatam,

3 Gramatic. deciſ. 30. Secunda Pragmatica eſt poſterior Priuilegio, & noſtra diſpenſatione, quæ diſpoſitio particularis, ſiue ſpecialis vocatur pragmatica verò lex, ſiue diſpoſitio generalis appellatur, & quandò

4 concurrit priuilegium ſpeciale cum generali, per illud ſpeciale derogatur generali, etiam ſi generale illud in corpore Iuris ſit clauſum, Franc. Marc. deciſ. 267. ſequitur Puteus deciſ. 232. lib. 3. & ex noſtris de Franch. deciſ. 125. qui num. 4. concludit priuilegium ſpeciales in certas perſonas conceſſum, licet ſecundum reuocare primum, Viu. deciſ. 207. qui ampliat, quòd Priuilegium ſpeciale adeò operatur, vt etiam ſi generalis diſpoſitio inde ſequeretur, priuilegiorum reuocationem. Inducens, non cenſeatur illud ſpeciale reuocatum, & ſic fuiſſe, dicit, per ſuum Tribunal reuocatum. Tertiò, quòd per hoc ſtatutum ſuperueniens non cenſetur hoc priuilegium reuocatum, nam

5 quando concurrit priuilegium ſpeciale per prius, & ſtatutum generale poſteriùs, non reuocatur illud primum per hoc ſecundum, nullam mentionem faciens de illo primo ſpeciali, Natt. conſil. 274. & Afflitt. conſtitut. ea quæ decus, num. 33. & ſeq. Quartò, gene-

generalis diſpoſitio non derogat ſpeciali conceſſioni, ſed è contra ſpecialis generali derogat, Bald. in Auth. habita Cod. ne filius pro patre col. 7. verſ. de vno oppono, & Paul. de Caſtr. in l. cum Prætor ff. de
6 Iudic. Quintò hoc Priuilegium in ſpetie prefertur generali diſpoſitioni, Ann. alleg. 64. n. 6. 7. & 8. ſequitur D. Rouit. ad prag. 4. de poſſeſſ. non turb. num. 48. Sextò, quia Iuriſdictio vniuerſalis M. C. non derogat
7 huic noſtræ ſpeciali, cautè Apont. dec. 9. num. 12. Vndè ſequitur, quòd R. A. hæc poteſt cognoſcere de Sindicis, Electis, Camerarijs, & Baiulis delinquentibus in adminiſtratione Iuriſdictionis, Priuilegio, vel conſuetudine competentis, non obſtante Regia Pragmatica, & dictione [*ſolamente*] in ea appoſita, vt ſupra narraui.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Actuarij an dicantur Officiales, & comprehendantur ſub Ritu.

SVMMARIVM.

Acturij an dicantur Officiales, & comprehendantur ſub ritu, & à quo cognoſcuntur num. 1. Et pro quibus delictis num. 5.

Ritus intelligitur de Officialibus Iuriſdictionem habentibus num. 2.

Actuarius dicitur patrator, & conſeruator actorum, & pars coitatiua Iudicij num. 4.

1 ET dùm de Officiali eſt noſter diſcurſus, quæro, an Actuarij Officiales dicantur, & conſequenter per R. A. cognoſcantur, Carauit. cit. Rit. 49. num. 22. & ſeq. Apont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. Official. in principio num. 3. concludit hunc Ritum
2 intelligi debere in Officialibus ſtrictè, & ſic Iuriſdictionem habentibus, non autem largè, & proinde Actuarios, & Curiarum delinquentes non includi;
3 & per Officiales Baronum poſſe cognoſci, ſequitur de Frāch. deciſ. 407. & Capoblanc. de auth. Baron. prag. 5. num. 58. Actuarius enim dicitur Officialis ex eo, quia per eum per-
4 uenitur ad actum Iuriſdictionis, & Iuſtitiæ cognitionem, ac patrator, & conſeruator actorum, & eſt pars coitatiua Iudicij, igitur comprehenditur ſub ritu actiuè, & paſſiuè, dummodo fiat intuitu Officij, ſecus autem, ſi ex cauſſa priuata, Gizzarell. deciſ. 24. Vnde dicendum eſt Actuarios non comprehen
5 di, niſi delinquiſſet intuitu officij, & ſic in ſequelam exercitij Iuriſdictionis, Rouit. in rubr. prag. de offic. & quæ eis prohi-

Digitized by Google

beantur, num. 3. & 4. cuius auctoritate in R. A. iſta non potui obtinere penes hos Dominos pro remiſſione cauſæ Dominici de Maffia Actuarij Curiæ terræ Montisfalconis, dum partes Illuſtris Marchionis Triuici tuebar, cauſſæ remiſſionem ab illius Curia petendo, & dicebat Regius Auditor de Stefanellis Dominicũ hunc Actuarium deliquiſſe in ſequelam Iuriſdictionis, cum vti Actuarius falſum commiſit in examine, quod fuit in informatione furti contra quoſdam Montisfalconis, & decreuit, vt cauſſa remaneret in hoc Tribunali, de quo cum eſſet appellatum ad M. C. audio per litteras Aduocati ipſius Dominici mei clientis fuiſſe decretum Regiæ Audientiæ confirmatum, & per eum viſum, ad euitanda maiora damna, ſe tranſegit cum Regio Fiſco in ducatis trigintaquinque, vide Maſtrill. deciſ. 147. nu. 19.

Indè multoties obtinui remiſſionem actuariorum, vt dixi in Compend. priuil. prouin. fol. 242. Thorus in Comp. dec. Regni verbo Actuarius tom. 2. latius de hoc.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Baro habens Priuilegium de cognoſcendis delictis, de quibus ſola M.C. cognoſcit, an cognoſcat.

SVMMARIVM.

Baro, ſi habet huiuſmodi Priuilegium, poteſt cognoſcere nu. 2.

Seruientes Curiarum includuntur ſub ritu num. 3.

Socij ipſorum ſeruientium comprehenduntur ſub ritu num. 3.

Delegati an comprehendantur ſub ritu num. 4.

Ritus an procedat contra familiares num. 5.

Procedit contra aſſeſſores, & Iudices Baiulorum, Portulanorum ponderum, menſura, & ſiclæ num. 6.

1 ET ſi Baro haberet Priuilegium de cognoſcẽdis omnibus delictis, de quibus ſola M.C. cognoſcit, occurrit in facto me patrocinante pro prædicto Ill. Marchione Triuici vtili Domino Sancti Soxij in cauſſa Octauij Iordani eius ſubditi Locumtenentis dictæ terræ inquiſiti, ad querelam viduæ, in forum hãc R. A. eligentis; prætendebat Regius Fiſcus, cauſſam terminandam eſſe in hac R. A. tùm,

quia

quia electio fori aderat per viduam, tum etiam, quia Octauius vti Locumtenens officialis erat, & proinde per R. A. debebat cognoſci. Ego pro Marchione replicabam adeſſe Priuilegium, Magno Capitanio conceſſum, cui aderat terra Sancti Soxij, quarum magnitudinem, & poteſtatem extollit D. de Franch. deciſ. 275. in quo inter nonnullas clauſulas aderant duę; prima nempè cōtrà viduas; ſecunda, quod cognoſcat etiam de illis, de quibus ſola M. C. V. cognoſcit. Per illam primam ceſſat motiuum factum electionis fori factæ per viduam. Per hanc ſecundam ceſſat & ſecundum, nam quādò in Priuilegio adeſt
2 poteſtas cognoſcendi de illis, de quibus ſola M. C. cognoſcit, clarum eſt, poſſe Baronem cognoſcere de delictis Officialium, quorum crimina virtute Ritus M.C. cognoſcit, Reg. D. Tapp. in conſt. Regn. Magiſter Iuſtitiarius num. 5. & iterum in deciſ. 11. vbi plura exempla adducit, & ſic cauſſam ad Marchionem remitti inſtabam; replicabat Regius Fiſcus, quòd remanere deberet; hanc enim clauſulam de cognoſcendis delictis, de quibus M. C. cognoſcit, fuiſſe intellectam in caſu poſito per Franch. deciſ. 274. prout ipſemet de Franch. aduertit deciſ. 505. num. 21. qui dicit priſcis temporibus ſic fuiſſe ſeruatum in Priuilegijs Ill. Ducis Sueſſæ. Ego iterum replicabam, quod licet adducta per Franch. in cit. deciſ. 274. & 505. vera ſint, tamen hæc clauſula comprehendit cauſſas non reſeruatas in vim ſupremi Dominij M.C. vt dicit de Franch. deciſ. 505. num. fin. ſed in caſu noſtro, hoc delictum per Octauium commiſſum non erat de genere reſeruatorum; Ergò remittenda eſt. Cauſſa iſta fuit per plures dies ventilata, indè diſcuſſa, & deciſa ad fauorem Marchionis, & ſic cauſſa ad Curiam Sancti Soxij remiſsa.

Et iterum fuit remiſſus bis Petrus de Iulijs Petrę Sturminę ad Baronem, dum eſſet inquiſitus. Primò vti Capitaneus, Secundò vti Magiſter Nundinarum in anno 1624. & 1626. vt ex actis virtute clauſularum Priuilegij. D. Imbriano ex quo in prima inquiſitione Commiſsario die Decembris 1624. & D. Donato Coppola Cōmiſſario in ſecunda Inquiſitione die 3. Martij 1626.

Et pluries obtinui pro Curia Montisfuſcoli, cui fuerunt remiſsæ quamplurrimę cauſſæ, virtute clauſulæ in priuilegio appoſitæ, & nimirum, quia per Sacrum Conſilium pluries ſic ad beneficiū Baronum fuit iudicatū teſtes D. Tapp. deciſ. 11.

Iterum

Iterum quæro, dum ſeruien-
3 tes curiarum auctoritate Rouit. includuntur, ſi cum ipſis ſeruientibus aſsocientur alij ciues de mandato officialis, vel eius familię, vt in illo actu ciues delinquant, an comprehendantur ciues delinquentes? dicas quod ſic ex eod. Rouit. citat. Rubric. ad prag. de official. n. 5.
4 & dum ritus noſter loquitur de officialibus, an comprehendat delegatos; vide citat. per Capoblanc. de actor. Baron. prag. 5. n. 76. Marant. in pract. diſtinct. 5. tit. Iudicium ordinariorum, vel delegatum per tot.

An Ritus, de quo agitur,
5 procedat contra familiares, vel actu ſeruientes, vide Apont. de poteſtat. Proreg. tit. de agent. Reg. §. 7. num. 6. & ſeq. conſequenter quæri poteſt, an Ritus noſter procedat in aſseſſoribus, & Iudicibus Baiulorum,
6 Portulanorum, Ponderum, Menſurę, & Siclæ, pro affirmatiua fuiſse deciſum, dicit. d. Capoblanc. de actoritat. Baron. prag. 5. num. 76. quia ampliat procedere etiam in Auditoribus ſecundarum cauſsarum, & ego iſta auctoritate fretus amplio procedere etiam in Iudice tertiarum cauſsarum cum diuerſa ratio aſsignari non poſsit.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Officialis delinquens in officio illud exercendo an puniatur, & quomodo intelligitur illa regula, quod durante officio, officialis non conuenitur.

Et ſi cognoſcitur, de quibus delictis cognoſci debet.

Barattaria, extorſio, concuſſio, & corruptela an differant, & in quibus, &c.

SVMMARIVM.

Officialis delinquens in officio an conueniatur, in quibus caſibus num. 1. 2. 3. 4. 5. & 12.

Officialis durante officio conuenitur, & remouetur in crimine barattariæ, negligentiæ, & furti nu. 6.

Baro poteſt illum officio priuare nu. 7. & 8.

Officialis cognoſcens carceratam, vel alteram ſibi ſubditam conueniatur durante officio num. 9.

Amplia procedere etiam ſi cognouerit meretricem num. 11.

Amplia procedere etiam in cuſtode carceris num. 10.

Quid hodie ſeruetur in Regno nu. 13.

Officialis remotus propter negligentiam non gaudet indultu, niſi fuerit expreſsè in eo dictum n. 14.

Si cum negligentia cōcurrit delictum, Officialis priuatur num. 15.

Barattaria, corruptela, extortio, & concuſſio,

Concuſſio, quæ ſint, quomodo committantur, & an differant nu. 16. 17. 22. 23. 24. 37. 38. 41. & 51.
Metus, & vis quæ ſint; & an differant num. 18. 19. & 20.
Concuſſio triplex eſt num. 21.
Iudex barattans nomen proditoris aſſumit num. 23.
Et contra eum procedatur ad inſtar criminis læſæ Maieſtatis nu. 26.
ac delicta quomodo probentur num. 27.
Sunt difficilis probationis, & pro inde quomodo probentur, & qui teſtes admittuntur n. 28. 29. 30. & 31.
Officialis, ſi pecuniam recepit poſt ſententiam, an barattariã committat num. 32.
Si ex tribus Iudicibus votantibus vnus corrumpitur, an ille dicatur corruptus, vel totum Iudicium num. 33.
Quot teſtes in hoc crimine requiruntur num. 34. 35. 36. & 46.
Barattaria committitur etiam reſpectu tertij promittentis ſententiam num. 38.
Actuarius an corrumpatur, & quomodo puniatur illum corrumpens num. 39.
*Hoc crimen in Iudice cenſetur inter magnas, & capitales cauſſas n.*40
Mediator admittitur in teſtem in hoc crimine num. 42.
Officialis, ſi eſt bonæ famæ, an præſumatur contra eum, in quibus caſibus, & quomodo arguatur nu. 43. 44. & 45.
*An per vxores, filios, alioſq; officiali ſubditos hoc crimẽ cõmittatur n.*47
An procedat in tentante corrumpere num. 48.
An habeat locum pænitentia in hoc delicto num. 49.
Et ſi pecuniam recepit promiſſione, aliquod faciendi, quod inde non perfecit, an incurrat nu. 50. & 55.
Officialis, ſi aliquem indebitè carcerauit, vel aliud grauamen intulit, & pecuniam recepit, ad euitanda grauamina, dicitur extorquere num. 52.
Hoc delictum eſt difficilis probationis num. 53.
An hoc delictum committat officialis, ſi non pecuniam recepit, ſed tantum aliquod Ius fuerit remiſſum num. 54.

1 Item quæro, poſtquam ſupra dixi, officialem delinquentem in eius officio, & illud exercendo puniri, quomodo intelligatur, cum regula ſit, quod officialis durante officio, non conueniatur, & ad
2 ſindicatum remitti debeat? dic, quod licet tex. in l. nec magiſtratibus ff. de iniurijs, diſtinguat, aut ſumus in magnis magiſtratibus, aut verò in minimis, & magnos magiſtratus conueniri, finito officio, minimos verò durãte officio, vocari poſſe in illis verbis [Sed verius eſt, ſi is magiſtratus eſt, qui ſine fraude in ius vocari nõ poteſt, expectandum eſſe, quò ad Magiſtratus habeat] quan-
3 do verò dicatur delinquere in officio,

officio, vide Put. in verbo familiaris num. 8. quod ſi ex minoribus magiſtratibus erit, ideſt, qui ſine imperio, aut poteſtate ſunt magiſtratus, etiam ipſo Magiſtratu, poſſe eos conueniri. Vndè ſequitur, quòd ad Sindicatum remitti debent, ex tex. l. pars litterarum, ff. de Iudicib. qui licet loquatur de illis, qui ſunt in maiori magi-
4 ſtratu, qui durante adminiſtratione, introducendi non ſunt, antè verò Sindicatum poſſunt reuocari in ſex caſibus, Baiard. ad Clar. quæſt. 73. n. 46. ramen vulgatum eſt illud,
5 quòd durante officio, Officialis conueniri non poteſt; Nihi-
6 lominùs quando Officialis incurrit crimen negligentiæ, barattariæ, aut furti, durante Officio, ne dum conuenitur, ſed etiam remouetur, tex. in l. 3. C. de Offic. præfect. prætor. orient. Non poteſt tamen
7 Baro illum officio priuare, ſine actu iudiciali, & cauſſæ cognitione durante Officio, Ann. alleg. 103. quia Officiales
8 ſunt annales vulg. Iurib. etiam quod poſſint Officiales committentes furta, & barattarias dignitate priuari, & puniri, affert Capic. deciſ. 121. n. 18.
9 Item Officialis cognoſcens carceratam, vel alteram ſibi ſubditam, durante adminiſtratione conuenitur. Par. in tract. Sindic. verb. adulterium c. 1.

de qua materia, vide relatos per Baiard. ad Clar. §. fornicatio; verſ. cum carcerata, quod ampliatur procedere etiam in
10 cuſtode carceris, & ampliatur etiam ſi cognouerit meretricem, punitur, ac ſi mulierem
11 honeſtam cognouiſſet Marſil. ſing. 150. Foller. pract. crimin. titulo, vel carcerentur num. 25. tu vide Caball. caſ. 283.

Item pendente Officio, con-
12 uenitur, ſi commiſerit crimen corruptelæ, extorſionis, concuſſionis, vt per Par. de Put. in tract. de Sindicat. verb. Barattaria cap. 1. n. 2. & poſt eum Muſcatell. in pract. crim. tit. de Iudic. corruptel. num. 46. qui citat Parid. ſed malè, & affert ſic fuiſſe deciſum, & fuiſſe quendam Officialem pro extorſione inquiſitum cognitum, non expectato Sindicatu, & ſic dicebatur per Regium Fiſcum in cauſſa contrà Doctorem Camillum de Simeone Capitaneum Terræ Apirij, qui fuit cognitus, & tranſactus pendête adminiſtratione. Hodiè ve-
13 rò non Sindicantur de negligentia, ſi tamen eſt leuis, vel leuiſſima culpa, ſecus ſi lata, Clar. quæſt. 75. num. 3. quod quando procedat, vide addentes ibidem, etſi fuerit ob ne-
14 gligentiam remotus in generali indulgentia, non reſtituitur, niſi fiat ſpecifica mentio, Georg. alleg. 42. n. 11. & 12.

dicit,

dicit, ſi concurrit delictum
15 cum negligentia, ſemper eſt
pœna priuationis.
Sed dum materiam iſtam
16 agreſſus ſum, ſciendum, quòd
licet Barattaria, corruptela,
extorſio, & concuſſio inter ſe
differant, differentia iſta omiſ-
ſa, dicendum puto, omnia
ab vno facto naſci, datione
nempè, ſeù ſolutione facta
pecuniæ, ſeù alterius rei, eiuſ-
ue promiſſione Iudici, alio-
uè officiali, & cum eundem
ſenſum habeant, vnum pro
alio ponitur. Muſcatell. cit.
17 loc. num. 2. & 3. Concuſſio
dicitur quaſi intimoratio, ſci-
licet, ſi officialis infert me-
tum, propter quem pecuniam
extorquet, dicitur concuſſio.
Par. de Put. in tract. Sindic.
in verb. Iudices cap. 8. num. 2.
18 Metus enim, & vis inter ſe dif-
ferunt, cum vis eſt coacta vo-
19 luntas, quæ neceſſitatem facit
abſolutam; Metus verò eſt coa
ctio ſecunda, quæ poteſt eſſe in
20 conſenſu, cum voluntas vult
aliquid ob aliquas circumſtan-
tias, quòd ſimpliciter, & abſo-
lutè nollet, vt in eo, qui pericu-
lo ſubmerſionis merces proicit
21 in Mare; Quæ concuſſio tri-
plex eſt, prima nempè per mi-
nas potentis, ſecunda per car-
cerem, tertia per verba incar-
cerationis, Par. ibid. nu. 17.
Muſcatell. citat. loc. num. 29.
qui num. 27. dicit, quòd con-
cuſſio, barattaria, corruptela, &
22 extorſio in hoc etiam differũt,
quia concuſſio exigit qualita-
tem quandam extrinſecam,
quæ nec in corruptela, nec in
barattaria, neque in extorſione
deſideratur; Quod procedit,
23 ne dum ſi Iudex pro iniuſta fe-
renda ſententia pecuniam ac-
cipiat, verùm etiam ſi pro iu-
ſta fereda hoc faciat, Maſcard.
concluſ. 454. num. 2. Baratta-
24 ria eſt diſtrahere pecuniam
pro Iuſtitia, & illam commit-
tunt Iudices, qui iuſtitiam au-
ro, vel argento vendunt, vel
quando pecunia Innocentem
puniunt, & nocentem ab-
ſoluunt, Par. in verb. baratta-
25 ria cap. 1. nu. 7. & 8. Imò hic
Iudex ſic barattãs nomen pro-
ditoris aſſumit, & contrà eum
26 poteſt procedi ad inſtar rei
criminis leſę Maieſtatis, Gigas
in tract. de crimin. leſ. Maieſt.
lib. 3. rubr. de proditor. q. 2.
Quomodò autem, & per quos
27 probetur hoc crimen baratta-
riæ, dicas, quòd probatur per
fugam officialis. Secundò per
familiares Iudicis, tam actiuè,
quam paſſiuè, & quòd ſuffi-
ciant coniecturæ, & præ-
ſumptiones. Tertiò per me-
diatorem; Ratio enim eſt,
quia difficiles probationes
28 hoc delictum habet, &
proindè admittuntur proba-
tiones, quæ alias non admit-
29 terentur; Verùm non admitti-

tur in teſtem, qui petitionem,
vel libellum contra Magiſtra-
30 tum, ſiuè officialem porrexit,
quia ſuſpectus eſt, & teſtes in
hoc delicto, ſuſpecti eſſe non
debent, ſed idonei. Item teſtes
de domo, ſiuè capitulo probant
31 in priuilegium huius Crimi-
nis, in quo delictum patris no-
cet filio; Si tamen pecunia da-
32 ta ſit poſt ſententiam, nec de
Barattaria agi poteſt, nec ſen-
tentia nulla appellari. Si ve-
33 rò tres Iudices votarent, &
vnus corrumperetur, Iudi-
cium non dicitur corruptum,
ſed tantum ille Iudex; Qua-
re ratione aliorum Iudicum
non curruptorum ſententia
valet, vt hæc omnia conge-
rit Maſcard. de prob. concluſ.
164. 165. & 166. à cuius opi-
nione recedit Baiard. ad Clar.
34 quæſt. 73. num. 18. qui virtu-
te Regiæ Pragmaticę 2. tit. de
munerib. tenet, ad probandum
hoc delictum, exigi tres teſtes
ſingulares bonæ famæ, & opi-
35 nionis. Miror enim ego de
Baiard. tenente tres teſtes ſuffi-
cere, dum non aduertit prag. 4.
eod. tit. de munerib. qua diſ-
36 ponitur, non tres, ſed quinque
teſtes requiri, quamuis ſingu-
lares, etiam de diuerſis actibus,
& temporibus deponentes; di-
cas tu deniq; de Iure Regni no
uiſſimo, quinque teſtes requiri.
37 Corruptio, ſiue corruptela di-
citur, quando quis Iudicem cor
rumpit, & committitur tàm
reſpectu Iudicis, qui pecunia
mediante corrumpitur, Iuſti-
tiam barattando, quàm reſpe-
ctu tertij, promittentis ſenten-
38 tiam, mediante ipſa pecunia,
Moſcatell. pract. crim. tit. de
Iudic. corrupt. num. 21. Quod
tu amplia, procedere etiam in
actuario, quem qui corrumpit
39 punitur, ac ſi officialem cor-
rūpiſſet, ex dictis per Franch.
deciſ. 98. quod quomodò pro-
cedat, vid. Damphouder. pract.
crimin. cap. 131. tit. de concuſ.
& cap. 132. tit. de corruption.
& Menoch. de arbitr. Iud.
caſ. 343. Maſcard. verò con-
cluſ. 454. num. 1. tenet, quòd
40 licet in minimis committatur,
tamen in Iudice cenſetur inter
magnas, & capitales cauſſas,
quod nota; Hoc autem deli-
ctum quomodo probetur, &
41 an requirat in ſe eaſdem pro-
bationes, quas exigit crimen
Barattarię, Decia. lib. 8. tom.
2. cap. 38. num. 2. tenet, me-
diatorē poſſe eſſe teſtem, con-
cordat Boſſ. in tit. de offic. pe-
42 cun. corrupt. num. 14. 15. &
19. Gramat. conſ. crim. 45. n.
44. qui limitat, hoc non proce-
dere in officiali bonæ famæ, &
43 qui ſolitus eſt mundas ha-
bere manus, pro bono enim
officiali ſemper ex lege prę-
ſumitur, omiſſa diſtintione
ipſiuſmet Gramatic. Si a-
gitur ciuiliter, vel crimi-
nali-

Digitized by Google

naliter poteſt in quam hoc crimen per coniecturas, & præſumptiones probari, quę arguuntur his modis. Primò, ſi aufugit à ſyndicatu, vt ſupra. Secundò, ſi mala fama laborat contrà Iudicem. Tertiò, ſi officium officialis emerit, vt Decian. cit. loc. quæ debent eſſe efficaces, & vrgentes ea ratio-
44 ne, quia pro officiali præſumitur, ꝙ fallit, quando mala fama
45 laborat contrà officialẽ, tunc enim leuiores probationes ſufficerent, vt Decian. ibid. nu. 10. vide Georg. alleg. 42. num. 26. & Apont. deciſ. 16. num. 6. & ſeq. Tu autem reſideas in prima opinione, quam ſupra retuli, non tres teſtes requiri iuxta prag. 2. ſupra relatam, quam
46 ſequitur Imbrian. in tract. de repulſ. requiſ. 10. num. 397. ſed quinque teſtes deſiderari ex prag. 4. tit. de muner. ſupra relata, qua prohibetur hoc fieri, ſiue de re magni momenti, & prætij tractaretur, etiam de comeſtibilibus, ſeù potabilibus, quamuis modicæ quantitatis, tàm per ſeipſos, quàm per
47 eorum vxores, filios, alioſque, qui eorũdem poteſtati ſubijciuntr, nequè per interpoſitam perſonam, clàm, vel publicè, directè, vel indirectè, vt per eã.
48 An procedat, ſi quis tentauerit corrumpere, & quomodò, Menoch. caſ. 343. num. 20. tenet, quod ſic. Et ſi officialis, pecunia accepta, cum pęniteat,
49 antequam Barattariam committat, vtrùm pęnam euitabit; dicas ex Baiard. ad Clar. quęſt. 73. num. 22. non euitabit pœnam, vbi habes, quòd hæc pecunia applicatur parti. Et ſi
50 corruptus fuerit, & permiſit, pecunia ſibi data, aliquid facere, quod poſtea non fecit, an in hoc crimen incurrat, pro affirmatiua concludas cũ Maſcard. concluſ. 454. num. 7.

Extorſio fit, ſuadente iuſti-
51 tia, Par in verb. electio officialium cap. 1. num. 4. Muſcatell. pract. crim. tit. de Iudic. corrupt. num. 26. Rouit. verò ad prag. 3. de militib. num. 39. dicit, quod officialis, per inde-
52 bitam carcerationem, vel aliud genus grauaminis contrà Ius pecuniam à ſubdito extorquet, dicitur propriè extorſio, quę in propriam ſpeciem delicti tranſit, ex Conſtitut. Regn. eos
53 tantum officiales. Hoc delictum eſt de occultis, & difficilis probationis, quare omnibus priuilegijs conceſſis, delictis occultis, & difficilis probationis, gaudet Muſcatell. ibid. num. 26. Si Iudici non fuit pecunia numerata, nec promiſſa, ſed tantùm fuit ei
54 remiſſum aliquod Ius, hoc crimen committit, ex Maſcard. citat. concluſ. 454. numero 8. qui numerò 9. ampliat, procedere, etiam ſi Iudi-

ci aliquid mutuatur, ſiue in pecunia, ſiue in alia re ſit. Et de teſte corrupto, vide Maſcard. concluſ. 455. quem omitto, cũ ad propoſitum caſum non faciat, ſed aliàs Deo Duce dicam: Amplia ſuperius allegata, adeo procedere, quòd ſi Iudex ali-
55 quid ceperit, vt Iudicium ferat, vel non ferat, vel vt faciat aliquid maius, vel minus ad eius officium pertinens, ſemper in hoc crimine incidit, Maſcard. cit. concluſ. 454. num. 4. Hæc ſint ſatis, quoad concluſionem, & ſpecialia crimina Barattariæ, Concuſſionis, Corruptelæ, & extorſionis, de quibus latè per Parid. & Muſcatell. ſup. cit.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Magiſtratus qui ſint, quales debent eſſe, & quomodo debent ſe gerere circa adminiſtrationem.

Officialis ſi non fuit cognitus in in ſyndicatu, an poſſit inde cognoſci.

Locumtenens an poſſit eſſe in propria patria, per quòd tempus, & à quo creatur.

SVMMARIVM.

Magiſtratus ſunt magni, & mi nimi, & qui, & quomodo ſe gerere debent num. 1. 2. 3. & 4.

Officialis ſi non fuerit cognitus in officio, an eo finito cognoſcatur in quibus caſibus, & à quo, num. 5.

Et qua pœna debet puniri, ſi loci, in quo adminiſtrauit, aut domicilij, vel originis, num. 6.

Officialis durante officio dicitur ciuium, & eo finito deſinit eſſe ciuis, num. 7.

Priuilegium conceſſum officiali, ne conueniatur, durante officio, quomodo intelligatur, num. 8.

Et an conueniatur pro debitis contractis ante officium, num. 9.

An poſſit eſſe ciuis, num. 10.

Et an debeat eſſe domicilatus in illo loco, vel originarius, num. 22.

Officialis ſi in officio delinquit, non debet iterum ad illud admitti, numero 11.

Locumtenens an poſſit eſſe in propria patria, & per quod tempus, & à quo creatur, & quæ cognoſcere poſſit, num. 12. & 13.

Et ſi fuerint duo Locumtenentes vno eodem tempore in eodem loco n. 14.

Locumtenens ſyndicatur, etiam ſi per modicum tempus adminiſtrauerit, num. 15. *Et an teneatur cauere, num.* 19.

Acta facta per Locumtenentem, Capitaneo in territorio exiſtente, valent, ne ex modica varietate decipiantur partes, num. 17.

Sed debet cõſtare de eius commiſſione, num. 16.

Locumtenentem creatum à Capitaneo, ſufficit eſſe creatum à principio ingreſſus Capitanei num. 18.

Aſſeſ-

Aſſeſſor an poſſit eſſe in propria patria, & per quod tempus, nu. 20.
Baro etiam in paruis terris tenetur conſtituere ordinarium Conſultorem, num. 21.

1 DEueniamus quesò ad alia, & poſtquam ſupra dixi de Magiſtratibus Magnis, & minimis, omiſſa diſputatione, qui ſint magiſtratus magni, & qui minimi, quorũ pro ſcientia recurre ad gloſſ. in l. nec magiſtratibus ff. de iniur. ſciendum eſt, quòd magiſtratus ſunt illi, qui ſunt in aliqua dignitate conſtituti, ſpectante ad adminiſtrationem Reipublicæ; vndè dicebat Ariſtot. lib. 4. politicor. cap. 15. quod oportet Magiſtratum eſſe in Ciuitate, qui otioſus eſſe non debet, & eius cura eſt populum ſuum præuenire ſuo conſilio, & debent eſſe hi Magiſtratus prudentes, diligentes, & ſapientes, vt eorum proprio marte gubernent, & in ſeipſis ſapientiam habeant ne, dum de adminiſtranda, & gubernanda Republica tractant, ſit opus aliena voce, ad differẽtiam Nautæ Nauim gubernantis, qui aliena voce vtitur; ſine enim prudẽtia Magiſtratuum, Ciuitas rectè gubernari non poteſt; Illis enim non ſolum eſt præſcribendus imperandi modus, nam qui benè imperat, neceſsè eſt, vt ei benè pareatur; & Plato duo præcepta magiſtratibus Rempublicam gubernãtibus dabat, vnum, ne vtilitate Ciuium vtantur, vt quid quid agant, obliti eorum vtilitatum ad illam Ciuium referant; Alterum, vt non vnam partem Ciuium defendant, & protegant, alteram verò deſerant, ſed totum corpus Reipublicæ curẽt. Imò dicebat Cicero, quòd Magiſtratus inſudare debent pro commodis communibus Reipublicę, euitando tempeſtates Inimicitiæ, ſcandala, & rancores cũ Republica, quandoque abundet audacibus improbis, & quietem turbantibus, & ante omnia remouere debent à ſeipſis ſuſpicionem; eorum commodi proprium enim eſt magiſtratũ, vt quicunq; ſuum noſcat, & copia rerum, quę neceſſariæ ſunt, inſit in Republica operando, & pauperes propter imbecillitatem nõ opprimantur, & locupletibus quòd non obſit iniuria, ad ſua, vel
2 tuenda, vel recuperanda, & debent eſſe periti, & cognoſcere de meritis cauſſæ, ſed illam diſcernere, vt intendant quid iudicare debent, Viu. deciſ. 178. num. 15. & 16. pro tuitione ſuæ famæ, ac conſcientiæ defenſione tuendæ, vel recuperandæ, debent nihilominus habere prudentiam, quæ circa memoriam, & cognitione rerum preteritarum conſi-

3 conſiſtit,vt in ſimilibus caſibus habeant in promptu exempla, quæ neceſſaria ſunt, debet eſſe probi viri, quos non ducat ad puniendum iracundia, ſed potius æquitate moueantur, licet Bouadill. lib. politic.

4 poſſe eſſe per prius delinquentes, & criminoſos indè tacitos effectos cum vitijs hominum, & malitijs, tamquam practici præuenire poſſint, qui per totum,eodem lib. de ſubſtant. & qualit. magiſtr. & de eorum requiſit. tractat.

Redeundo ad caſuum noſtrum, pone, quòd officialis

5 delinquerit in officio, & eo pendente, non fuerit punitus, an poterit finito officio, & à quo, Capoblanc. in tract. de auctor. Baron. prag. 5. nu. 61. & ſeq. dicit,quòd poteſt puniri & adducit decretum. Ego autem motus ex Regia Prag. 7. de ſyndicat. Official. dicerem, quòd etiam, ſi Officialis ſyndicatui paruerit, & litteras liberatoriales obtinuerit, poterit cognoſci de delictis in officio patratis, dummodo de illis in ſyndicatu non ſit cognitum, Carab. ſing. 135. Apont. de poteſt. Proreg. tit de diuerſ. prouiſ. tit poteſt. ſubſtituend. in offic. num. 9. & iterum deciſ. 26. & poſt iſtos omnes Mut. deciſ. ſicil. 5. & quando Thomas Marotto huius terræ conquerebatur penes me vti Syndicator SilueſtriCarola,vti Gubernatoris huius Regionis, & Caſalium in anno 1618. & 1619. de quo paruit ſyndicatui, & litteras liberatoriales obtinuit, Thomas contra eum non egit in ſyndicatu, vndè cum fuerit ad idem officium de nouo admiſſus in anno 1620. & 1621. volebat Thomas agere contra ſyndicandum,& quærebatur, an poſſet in hoc ſecundo ſyndicatu cognoſci de geſtis in alio primo, de quo litteras liberatoriales obtinuit,dicebam, ex prag. ſupra relata,quod ſic,quòd nota, quia quotidie euenire poteſt.

Sed, ſi officialis puniendus

6 veniret pro delictis commiſſis in officio, & contingat eum puniri pœna Iuris municipalis, & occurrat diuerſam pœnam dare,vnam nempè in Ciuitate, in qua adminiſtrauit, alteram verò in loco originis, vel domicilij, quæ illarum irrogari debeat dicas tu ex Pat.de Put.in tract. de ſyndicat.in verb.ciuilitas officialis cap. 1. n. 7. puniri pœna Iurium illius ciuitatis, vbi officialis adeſt, & adminiſtrat, quia Caput ciuium

7 eſt,quòd ſecus eſt finito officio, quia deſinit eſſe ciuis, & contrà officialem in officio delinquentem, an procedi poſſit, & officio priuari, vnde Capobl. de auct. Baron. prag. 5.n.56. Sed ponæ quòd officialis priuile-

uilegium, vel litteras Principis
8 impetrauerit, quòd durante officio, poſſit nec in ſyndicatu conueniri, quomodò intelligatur, dicas, quód intelligitur, non poſſe vocari prò culpis, & negligentijs tantùm, non autem de Barattaria, & extorſionibus, Par. de Put. in verb. elect. offic. cap. 1. num. 5. concordat Baiard. ad Clar. queſt. 73. num. 37. Quod idem Par. in verb. durante officio cap. 1. n.
9 1. limitat non procedere in debitis contractis ante officium, pro quibus durãte officio con-
10 uenitur. An Ciuis poſſit eſſe officialis, Rouit. ad prag. 1. de official. & quę eis prohibentur num. 16. pro negatiua tenet, dicens officialem non poſſe eſſe oriundum, vel incolam in eodem loco, vel qui idem officium aliàs exercuit, quòd vltimum non ſeruatur, vidi pluries officiales eſſe in eadem patria, per duos annos immediatè, & ſeruatur in practica, quòd is, qui aliàs officiũ prędictũ exercuit in eodẽ loco, & litteras liberatoriales obtinuit, admittitur, ſin autem non obtinuit ſecus: ſed officialis, qui in officio
11 delinquit, non debet ad illud iterum admitti, dicit Carauit. ad rit. 3 num. 8. Carrocc. de refurtiu. pœnes tertium repert. queſt. 8. num 13. Montan. ad prag. de adminſtr. vniuerſ. n. 37. fol. mihi 25. Apont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. official. §. 5. num. 1. & ſeq.

Congruenter ad propoſi-
12 tum quęro, an Locumtenens poſſit eſſe in propria patria? Franch. deciſ. 98. & Rouit. prag. 5. de ſyndicat. official. num 3. pro affirmatiua concludunt, dumodo ſit per modicum tempus, nempè quindecim dies, Par. de Put. de ſyndicat. tit. ſubſtitutus cap. 2. num. 4. fol. mihi 305. dicit Ciuem poſſe eſſe Locumtenentem, Bonadill. verò tom. 1. politicor. lib. 1. cap. 12. nu. 23. pro negatiua concludit, ne dum in Locumtenente, verum etiam in omni alio officiali, officium exercere in ſua Patria, nè aut gratioſus, aut calũnioſus apud ſuos eſſe videatur, probat ex tex. in l. nulli, Cod. de offic. rect. prouinc. tamen ſeruandam eſſe loci conſuetudinem dixit Capoblanc. in nou. Impreſſ. de auct. Baron. to. 1. prag. 3. nu 121. qua auctoritate fretus, ego quando partes Dñę Ducillæ Grauinæ Baliæ Dñę Principiſſę Venuſij tuebar, dicebam Claudium Riccio Ciuitatis frequenti ab eadem Dña Locumtenentem deputatum in eadem Ciuitate, & ſi vltra quindecim dies adminiſtraſſet nõ debere impediri, ſtãte cõſuetudine loci, & ſic obtinui, & in hac mea Fuſcana patria ſimilis Conſuetudo eſt, vt Locum-

cumtenens etiam ad longum tempus exerceat, & vidi per quamplures annos continuare.

Non incongruè pro com-
13 plemento quęrendum hic locumtenens à quo creatur; & quòd per Baronem, & officialem Ordinarium creari poteſt, multi DD. aſſerunt; ego verò in hoc ſeruandam eſſe conſuetudinem cenſeo, ſed circumſcripta conſuetudine, dato, quòd poſſit ab vtroque eligi, eſt aduertendum, quòd ſi Locumtenens deputatur à Barone, poteſt eſſe aduena, & vltra quindecim dies exercere, ſi verò creatur ab Officiali, ſiuè Capitaneo, poteſt eſſe vltra quindecim dies, & Ciuis, ratio diuerſitatis eſt, quà ſi creatur à Capitaneo nō poteſt exercere cognitionē meti Imperij, quę Baronibus fuit communicata, & non poteſt, niſi à Barone concedi, ſi verò à Barone, poteſt illam exercere, ex Campagn. in cap. Regni, quia de Vicarijs, nu. 9. & 11. & D. Rouit. ad prag. 5. de ſyndic. official. num. 2. & 3. & nouiſſimè Capoblac. cit. prag. 3. nu. 220. & ſeq. Ego verò, prout ſupra dixi, cum in hoc diuerſo modo ſit in Ciuitatibus conſuetudo, ſeruandam eſſe loci conſuetudinem puto, & idem Capoblanc. cit. loc. n. 221. cōcludit; Et ſi fuerint vno eodem
14 tempore in eodem loco duo Locumtenentes deputati, vnus à Barone, alter verò à Capitaneo. Accidit in terra Mirabellæ, cuius Baro deputauerat Gaſparem Perna Locumtenentem, Capitaneus verò deputauerat Aloyſium Pitrotta, & ego dicebam præferri deputatum à Barone, ex Boer. deciſ. 152. Quando verò deputatur à Capitaneo, tunc de cauſſis meri Imperij non cognoſcit, quia illi delegari non puſſunt argumento eorum, quæ dicit tex. in cap. Clericos, de offic. Vic. & ex Put. deciſ. 229. lib. 2. tu vide Franc. Mar. q. 317. & nouiſſimè D. Rouit. ad prag. de Adminiſtratorib. & quot perſon. ſeru. a num. 8. ad fin. Verùm quandò creatur à Capitaneo finito eius officio, ceſſat & illud Locumtenētis, Amend. ad Franch. deciſ. 165. num. 5. Et circa tempus, licet Franch. cit. deciſ. 98. & D. Rouit. prag. 5. de ſyndicat. Official. num. 3. dicant, eſſe per modicum tempus, quos ſequitur Guttier. pract. quæſt. cap. 34. quòd tempus modicum, declarant in quindecim diebus, & Capoblanc. cit. prag. 3. num. 217. extendat etiam ad viginti dies; tamen Bouadill. lib. 1. politic. cap. 12. num. 28. teſtatur, hoc tempus intelligi ex veriori practica à nonaginta diebus quidquid tamen ſit, Locumtenens etiam ſi per modicum tempus exer-

15 cuerit, ſyndicatur ex prag. 5.
de ſyndicat. official. & ibi Ro-
uit. & acta facta per Locumte-
nentem non valent, nec exe-
16 cutioni demandantur, niſi cō-
ſtet de eius commiſſione, & lo-
cumtenentia, Guid. Pap. deciſ.
322. ſecus in delegato, & Iu-
dice ordinario, qui ſufficit, vt
ſit in poſſeſſione exercitij Iuriſ-
dictionis, & non oportet doce-
re de commiſſione, verùm ſi
contingat Capitaneum non
eſſe in loco, in quo curia regi-
17 tur, ſed tantùm in territorio, &
Locumtenens in loco Iudicij fe
cerit acta, valent, & ſubſtinen-
tur ea ratione, ne ex iſta modi-
ca variatione decipiantur par-
tes, Boer. deciſ. 149. ſub.n.15.
& Mar. Giurb. deciſ. Sicil. 9.
num. 7. qui dicit ſic fuiſſe de-
ciſum, quam doctrinam in plu
ribus cauſſis allegaui; Et in
caſu, quo Capitaneus Locum-
18 tenentem creare poteſt, an ſuf-
ficiat ab initio ſui officij depu-
tare vnum generalem cum
clauſula toties, quoties caſus
abſentiæ venerit, an verò in
quolibet caſu abſentiæ, D.Ro-
uit. in prag. 5. de ſyndic. offi-
cial. num. 6. affirmat valere
electionem factam ab initio;
Et an Locumtenens in ingreſ-
19 ſu ſui officij teneatur cauere de
parendo ſyndicatui, & iurare,
prout cæteri officiales, vide
Bouadill. tom. 1. politic. lib. 1.
cap. 6. num. 23. & 27. & cap.
12. num. 16. & ſeq. Sed quid in
aſſeſſore, an poſſit eſſe in pro-
20 pria patria, Par. de Put. de ſyn
dicat. in verb. aſſeſſor cap. 1.
incipiente an poteſtas, num. 16.
fol. mihi 129. ex tex. in. l. con-
ſiliarios Cod. de aſſeſſorib. te-
ſtatur quòd non, niſi per qua-
tuor menſes, Capoblanc. verò
de auct. Baron. tom. 1. prag.
3. num. 229. dicit, quod Baro
non tenetur dare ordinarium
21 Conſultorem in paruis terris,
& paruo officio. Ego autem
contrarium ſeruatum vidi in
vtroque caſu, primo dari Con-
ſultorem Ciuem, etiam per lō-
gum tempus, & ſiue terra ſit
magna, ſiue parua, ſed pro com
plemento quem poteſt, an ſuf-
ficiat, vt ſit domiciliatus in illo
22 loco, vel requiratur, vt ſit ori-
ginarius, ad hoc, vt prohibea-
tur exercere in propria patria,
Par. de Put. de ſyndicat. in
verb. aſſeſſor cap. 1. incip.
an poteſtas num. 16. fol. mi-
hi 129. concludit, quòd ſuf-
ficit, vt ſit domiciliatus, quòd
nota, quia [illegible] dies euenire
poteſt.

F Caput

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Priuilegium conceſſum, vt officialis poſſit ſubſtituere in caſu abſentię, an habeat locum in caſu mortis.

An procedat, ſi fuerit officialis remotus, vel priuatus.

SVMMARIVM.

Priuilegium conceſſum Vniuerſitati, vel alicui, vt in caſu abſentiæ poſſit ſubſtituere, an procedat in caſu mortis, à nu. 1. ad 11.

Quod amplia procedere, etiam ſi fuerit officialis remotus, vel priuatus, num. 12. & 13.

Subſtitutus debet continuare vſque ad aduentum ſucceſſoris, nu. 14.

Mortuus dicitur abeſſe, num. 6.

Mors, & abſentia equiparantur, n. 9.

Adequatorū eadem eſt diſpoſitio, n. 9.

Officialis tutori equiparatur, n. 10.

Baro an poſſit ſuo officiali licentiam concedere, & per ꝙ tempus, nu. 15.

Si officialis fuerit abſens ordine Superioris, an hæc habeant locum. n. 16.

Sindici, & Electi, an poſſint ſubſtituere, num. 17.

Subſtitutus gaudet omnibus, quibus Officialis ordinarius gaudet, & ei idem honor debetur, num. 18.

1 MAteriam Locumtenentis proſequendo, quęritur, an Locumtenens Locumtenentem deputare poſſit, quæſtio hæc notabiliter eſt diffuſa per Viſcont. in ſing. ſuis in verb. Locumtenens, cui te remicto, ne exemplare videar, & vltrà eum vide Put. deciſ. 224. lib. 2. & Bouadill. lib. 1. politic. cap. 12. n. 21. quos Viſcont. non adducit, ſed tantùm dubitatur, dato quòd Locumtenens Locumtenentē deputare poſſit, vel quis, aut Vniuerſitas habeat Priuilegium aliquem ſubrogandi,
2 vel deputandi in locum abſentis, an habeat locū in caſu mortis, accidit in Ciuitate Ariani propter mortem ibi ſequutam Gubernatoris Anguli, qui cum officium Gubernatoris dictæ Ciuitatis exerceret, ſicut Dño placuit, mortuus eſt, & ſequuta eius morte, Scipio Feudatarius Syndicus eiuſdē Ciuitatis exercebat officium Locumtenētis, ex eo, quia Ciuitas illa virtute decretorum Regiæ Camerę, & Collateralis Conſilij erat in poſſeſſione exercendi officium Locumtenētis per eius Syndicum pro tempore, quo officialis abeſt, & obſeruātia eſt, ꝙ ſtatim, quòd Gubernator abeſt, Syndicus, vti Locumtenēs exercet officium loco, & vice ipſius Officialis abſq; vlla alia cōmiſſione, & ſequuta morte ipſius Gubernatoris Anguli, Syndicus exercebat, & cū hoc audiuiſſet ille ingenioſus vir Caliſanus Auditor, ſe oppoſuit huic poſſeſſioni, & nolebat hūc Syndicū exercere, & allegabat, ꝙ ſi
3 Ciuitas in huiuſmodi poſſeſſione erat, intelligebatur de abſen-

abſentia, non autem de morte,
4 ex quo non fit extenſio de abſentia ad mortem, ego partes Ciuitatis tuendo, dicebam Syndicum debere manuteneri, & Ciuitatem non turbari in eius poſſeſſione ex eo, quia vigore decretorum hanc poſſeſſionẽ habebat, & facultatem retinebat, propter abſentiam Officialis Syndicum exercere officium. Vnde ſuccedit Iuris diſ-
5 poſitio, quòd qui habet poteſtatem exercendi officium, vel ad illud, quem eligẽdi propter abſentiam officialis, poteſt hoc facere in caſu mortis, ratione
6 duplici; prima, quia mortuus dicitur abeſſe gloſ. in cap. ſi delegatus de offic. deleg. in 6. in verbo abeſſet, vt aduertit Mar. Giurb. dec. Sicil. 9. qui
7 hoc caſu tenet, poſſe exercere, etiam officiale defuncto, & allegat Boer. deciſ. 149. nu. 15. concurrit Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 1. cap. 12. num. 28. fol. mihi 181. & de Franch.
8 dec. 255. ad fin. Alia ratione, quia tutor datus in caſu abſentiæ, cẽſetur datus in caſu mortis, mors enim, & abſẽtia ęqui-
9 parantur, ex tex. in cit. cap. ſi delegatus, & ęquiparatorum eadẽ eſt diſpoſitio, & propterea ſi in caſu abſentiæ non prohibetur, in caſu mortis permittitur, vt ſupra, ex Viu. deciſ.
10 2. ſup. n. 5. Ergò idẽ dicitur de officiali, qui tutori ęquiparatur l. pręfectus de rit. nuptiar. Frec. de feud. lib. 2. quæſt. 56. num. 2. Corroborabam hanc meam opinionem ex Nauar. in prax. de elect. for. ſect. 1. quæſt. 8. num. 4. & 5. qui fretus auctor. Ricc. in collect. 1056. tenet hanc facultatem in caſu
11 abſentiæ datam cenſeri, & extendi in caſu mortis, & allegat caſum pro Excelentiſſimo Comite de Lemos, huius Regni Prorege, qui propter eius abſẽtiam apud Summum Pontificem Clementem VIII. litteras eidem directas in caſu mortis extendi. Videntes, tàm Auditor Califanus, quàm alij Domini meum reſponſum indubitabile, ac doctrinâ in terminis dixerunt, inconueniens eſſe exercere abſque licentia huius Tribunalis, & impartiri quęrebant licentiam, reſpondebam, non poſſe hoc Tribunal id facere, nam ſumus in Iuriſdictionalibus, & regalibus, quæ ad Supremum Principem ſpectant; tandem recepi litteras commiſſionales cõfirmatorias, & comprobatorias facultatem, & poſſeſſionẽ ciuitatis, potius, vt complacerem dictis dominis, quàm de Iure exigeretur, sèd reſcripſi eidẽ Ciuitati, vt his litteris hic relaxatis nõ vtatur, ſed eius Syndicus exerceat virtute poteſtatis ſuffultæ, tũ vigore decretorũ, tũ ex antiqua poſſeſſione, & ſic fuit ſeruatum.

Caput Octauum.

ARGVMENTVM.

Officialis quomodo debet ſtare, quando deponit

An poſſit matrimonium, vel compatratum contrahere.

An poſſit mercaturas facere.

Quæ Officialibus prohibeantur, vel permittantur.

SVMMARIVM.

SI contingat Officialem deponere, quomodo debet ſtare num. 1.

Si habet filium, vel fratrem rixoſum, & non eijcit, poteſt officio priuari, num. 2.

Officialis, durante officio, prohibetur matrimonium contrahere de Iure ciuili, num. 3. Secus verò de Iure canonico, num. 4.

Matrimonium eſt liberum, num. 5.

Bartholomæus Ripa Capitaneus Capitis Sileris durante officio matrimonium contraxit, num. 4. & 6.

Officialis an poſſit mercaturas facere, & in quibus caſibus, à nu. 7. ad num. 21.

Et an poſſit per interpoſitas perſonas, ibidem.

Mercatura eſt prohibita Officialibus, & Militibus, num. 8. & 19.

Tutor prohibetur bona pupilli emere, num. 17.

Limita, niſi tutor bona fide emiſſet, num. 18.

Bona fides pluribus modis arguitur, num. 18.

Bannitus non poteſt per interpoſitam perſonam emere, nec contrahere, num. 20.

Milites non poſſunt per interpoſitam perſonam emere in Prouincia, in qua militant, num. 19.

Mulier non poteſt inter viuos marito donare, num. 21.

Amplia procedere neque per interpoſitam perſonam, ibid.

Officiales an poſſint compatratum contrahere, num. 22.

Don Didacus de Quinone Preſes compatratum contrahit cum Alexandro Stefanellis, num. 22.

Ioannes Toſinus Aduocatus Fiſcalis compatratum contraxit cum D. Ioanne della Marra, & iterum cum eodem Stefanellis, ibid.

Fabius Caracciolus Comes Pincerni Preſes compatratum contraxit cũ Comite S. Mariæ Ingriſonis, ibid.

Antonius Garganus Auditor compatratum contraxit cum Aduocato pauperum, ibid.

Didacus Rubeus de Victoria Aduocatus Fiſcalis compatratum contraxit cum Doctore Iacobo Nardone, ibid.

D. Andreas de Zuniga Auditor compatratum contraxit cum Fabio Luciano, ibid.

Officialis debet moderare ſportulas attuariorum, num. 24.

Et ſi ipſe immoderatas exigit, pœna concuſſionis tenetur, num. 23.

Sportulæ exceſſiuæ non debent exigi num. 25.

Decretum ſi continet plures inquiſitos debet

debet vnicum ſalarium exigi numero 26.

Officialis poteſt legatum in teſtamento ſibi relictum conſequi, nu. 27.

Officialis ſi acceſſerit ad capiendam poſſeſſionem ſine litteris Commiſſionalibus, an debeat admitti, numero 29.

Officialis an in ingreſſu ſui officij teneatur iurare, num. 30.

Iuramentum an præſtetur per officialem in ingreſſu ſui officij, ibid.

Decius Scaglione laudatur, num. 30.

Officialis, ſi fuerit offenſus, an cognoſcat de iniuria, vel Baro, num. 32.

Alapam dans officiali à quo puniatur, & qua pœna, num. 32.

Si fuerit Officialis offenſus verbis, an cognoſcat, num. 33.

Officialis cognoſcit de iniuria ſibi illata quando eſt notoria, num. 34.

Officialis an teneatur de geſtis per eius famulum, & in quibus caſibus, num. 35. 36. & 37.

Officialis an debeat interuenire in parlamento Vniuerſitatis, & in quibus caſibus, num. 38.

An poſſit licentiam denegare, n. 39.

Si officialis negauerit licentiam præſtitiſſe, & decuriones affirmauerint fuiſſe datam, cui credendum, num. 40. 41. & 42.

Officialis in ciuilibus Dominus territorij eſt, num. 44.

Amplia etiam ſi Eccleſia eſſet Domina Iuriſdictionis, num. 44.

Officialis in ciuilibus debet eſſe in Conſilio, num. 43.

Officialis in criminalibus cognoſcit de delicto Baronis, num. 45.

1 SI contingat Officialem in dignitate poſitum delinquere, quando examinatur debet ſtare, non autem ſedere, Caball. reſol. criminal. cent. 1. caſ. 54. cuius doctrinam bis allegaui. Primò, quandò Aſcanius de Socijs Baro Caſtri Sancti Nicolai Monfreda, bonitatis, & intrepiditatis non modicæ, ac amici perfecti, quando tanquam teſtis examinabatur per Regium Fiſcum, quod debebat ſedere, quia vltra eius merita, erat Baro ſubditorum, & allegabam Caball. cit. caſ. 54. num. fin. tenentem Principes, Duces, Marchiones, Comites, & ſimiles agentes cauſſas proprias, debere ſedere in loco, tamen inferiori Iudici, & petebam pœnes Auditorem Thomam Sancta Maria, ipſum examinari tecto capite, attenta qualitate perſonæ, & tamen fuit examinatus (capite cooperto, ſeù tecto) & iterum allegaui in cauſſa Doctoris Camilli de Simeone Gubernatoris Apitij inquiſiti, vt ſupra dixi, examinandum fore tecto capite, & ſtando.

2 Si Officialis habuerit in officio fratrem, vel filium rixoſum, ſi non prouidet, vt frater vel filius ab illo loco diſcedat, poteſt ab officio expelli, Garſ. ditt. 6. Et ego vellem exagerare cauſſam, propter quam motus

tus

tus ſui huic doctrinæ operam
vacare, ſed honeſtatis cauſſa
taceo.

Officiales prohibentur in
loco, vbi adminiſtrant, durante
officio, matrimonium contrahere
de Iur. ciu. ex l. ſi quis
officium, ff. de rit. nupt. Afflict.
in Conſt. Regn. cõmuniter,
num. 3. quod intelligit proce-
4 dere in officialibus annalibus,
& non perpetuis ſub pęna pu-
blicationis; De Iure autem ca-
nonico ſecus, quia matrimo-
5 nium eſt liberum cap. cum lo-
cum, & cap. gemma de ſponſalibus,
vt idẽ Afflict. eod. loc.
dicit, qui num. 1. dicit, durante
6 officio, officiales non poſſunt
contrahere, vide Peregrin. de
Iur. Fiſc. lib. 2. cap. 10. nu. 9.
& ſeq. & lib. 4. cap. 7. num. 9.
& ſeq. Et ego conſultus ſic
reſpõdi, poſſe Bartholomæum
7 Ripa Capitaneum Capitis Sileris,
durante officio, matrimo
nium contrahere in eadem ter
ra, prout contraxit, vide Ma-
ſtrill. de magiſtr. par. 2. lib. 5.
cap. 6. nu. 121. d. Capoblanc.
tom. 2. de auct. Baron. cap. 25.
num. 13. An poſſint negotiari,
vel mercaturas facere, vel con-
trahere; Diſtingue, aut certa-
tur de emendis immobilibus,
aut de alijs, ſi primo caſu poſ-
ſunt omnes Officiales, Pręſi-
des, Senatores, & alij Magi-
ſtratus, Iuriſdictionem haben-
tes emere immobilia in patria,
vbi adminiſtrant; Si verò ſe-
cundo caſu, ſubdiſtingue, aut
ſumus in officialibus habenti-
bus Iuriſdictionem, aut non; ſi
primò caſu, iterum diſtingue,
aut ſunt perpetui, aut tempo-
rales, ſi primo caſu, & ſic per-
petui non poſſunt, ſi verò tem-
porales poſſunt, ex Oſaſc. deciſ.
144. nu. 13. & ſeq. & Afflict.
in conſtit. communiter, num.
1. & ſeq. & ratio eſt illa, quia
officiales propter negotiatio-
nem, & mercaturam impe-
diuntur vacare ſeruitio, ad q̃
ex debito officij tenentur, D.
Rouit. in prag. 1. de mercatur.
official. nu. 3. qui ampliat mer
8 caturam eſſe prohibitã, etiam
militibus, ſequitur opinionem
D. Rouit. Nouar. in ead. prag.
1. de mercatur. num. 2. Ego
verò addo aliam rationem, nã
9 per mercaturam officiales de
proprio cõmodo tractant, & in
ea cadit officij auctoritas, &
timor in ſubditos, & per con-
ſequens poſſent vilius emere,
& cariùs vendere in damnum
ſubditorum, & contrà publi-
cam vtilitatem; limita tamen
10 in pluribus caſibus, & primo,
ſi emerit propter proprium
vſum, & inde aliqua cauſſa le-
gitima ſuperueniente vendi-
11 derit, non dicitur negotiari,
quia venditio ſuperueniens nõ
arguit voluntatem vendendi,
12 nec cenſetur negotiari; Limita
ſecundò, ſi fructus ex proprio
fundo,

fundo,vel proprijs animalibus
habuerit,de illis poteſt, quę ſi-
bi videbitur vendere, prout
congerit Nouar. in prag. citat.
num. 3.& 6. etiam ſi carius
vendat,quàm prius emit, quia
13 prętium eſt mutatum ſecun-
dum tēporis diuerſitatē;Limita
tertiò, vt poſſit officialis re-
cipere pignori,vt ex tex. in l. in
quorum ff. de pignorib. quem
ſequitur D. Rouit. in prag. 11.
de empt. & vendit. num. 3. Li-
14 mita quartò in officiali pecu-
niario, qui poteſt negotiatio-
nem facere de pecunia ſui offi-
cij,nec pęnam incurrit, ea ra-
tione; quia pecunię ipſius offi-
cij, dominium in eum transla-
tum,& damnum,& lucrum ſi-
bi imputatur,Menocch. de ar-
bitr. Iudic. caſ. 186. num. 24.&
25. Gratian. diſcept. Forenſ.
cap. 305. num. 20. ſequitur.D.
Rouit. eod. loc. nu. 6. Sed con-
ſequenter quęritur, poſtquam
officiali, vt ſupra dictum eſt,
15 prohibetur negotiatio per ſe,
an poſſit per interpoſitas per-
ſonas dicas,quòd nō, per prag.
16 enim 1. de mercatur. in fina-
lib. verb. prohibetur negotia-
tio, etiam per interpoſitas per-
ſonas ea ratione, quia quando
quis actum per ſe conficere nō
poteſt', neque per alium ipſum
gerere valet, & ratio rationis
eſt, qui per alium facit, per ſe
ipſum facere videtur, plura
exempla adducuntur; primò
17 in tutore,cui prohibetur emere
bona pupilli, in quem fraus fie
ret prohibetur etiam per inter-
poſitam perſonam id fieri l.
pupillus §. item ipſe, verſ. ſed ſi
per interpoſitam, ff. de aucto-
18 rit. tutor. quod limitatur, niſi
tutor bona fide emiſſet, ex
Bald. conſ. 347. in 1. dub. &
probatur in l. cum ipſe Cod. de
contrahend. empt. quæ bona
fides arguitur pluribus modis
Primò ſi interuenerit conſen-
ſus alterius cōtutoris. Secundò
ſi adhibentur conſaguinei pu-
pilli. Tertiò ſi tutor publicè,pa-
làm, & ſubhaſta res pupilli
vendi expoſitas emerit, con-
gerit Menoch. de arbitr. Iu-
dic. caſ. 459. num. 9. 10. &
19 11. Secundò prohibetur ne-
gotiatio in milite ex D. Rouit.
ſupra cit. licet prag. de officia-
lib. non autem de milite loqua-
tur; miles enim prohibetur per
interpoſitam perſonam prędia
emere in Prouincia,in qua mili
tat, l. milites ff. de re militar.
niſi prędia paterna, & ſuorū
maiorum emerit, l. milites
20 prohibentur ff. eod. Tertiò li-
mitatur in Bannito,cui prohi-
betur emere,& contrahere, ſtā
te ſtatuto,neque per interpoſi-
21 tam perſonam id perficere va-
let. Quartò limitatur in mu-
liere, cui non permittitur, vt
inter viuos marito donet, pro-
hibetur etiam ei id facere,
etiam per interpoſitam perſo-
nam

nam, quamuis perſona illa, qua
eidem mulieri quæratur, vt
perbellè congerit Menoch. ci-
tat. caſ. de arbitr. Iudic. 459.

Sed redeundo ad propoſitũ,
& circa ea, quæ Officialibus
prohibentur, ſciendum, quòd
22 nec poſſunt compatratum cõ-
trahere, ex prag. 8. de officialib.
quod nunquam ego vidi ſer-
uatum, ſemper enim vidi offi-
ciales huius Tribunalis cõpa-
tratum contrahere, ne dum in-
ter ipſos officiales, inter quos
Regia Pragmatica facultatem
tribuit cõtrahendi compatra-
tum, vt vidi inter D. Didacum
de Quinones Præſidem, & Au
ditorem Alexandrum de Ste-
fanellis, verùm etiam inter of-
ficiales, & alios non miniſtros,
vt vidi inter Ioannem Thoſi-
num huius Regiæ Audientiæ
Fiſcalem, & Don Ioannem del-
la Marra Baronem Monti Ma
rani, & Caſtri Francorum, &
aliàs inter dictum Thoſinum
tunc Fiſcalem integerrimum
moribus ornatum, litteris prę-
ditum cum eodem Stefanellis,
antequam officium Auditoris
adeptus eſſet, & iterum inter
D. Fabium Caracciolum Comi
tem Picerni, Præſidem cõſcien
tiatum, & ab omnibus lauda-
tum cum Comite Sanctæ Ma-
riæ Ingriſonis, verùm etiam
vidi compatratum contrahi
inter Antonium Garganum
Auditorem, & filium Docto-
ris Carminij Centrella, Paupe-
rum Aduocati litterati, qui of-
ficiũ prædictum cum magna
diligentia, & pietate exercet;
Necnon inter Doctorem Iaco-
bum Nardone Aduocatum in
hoc tribunali, munitum ſcien-
tia, & modeſtia, & eius filium
cum D. Didaco Rubeo de Vit-
toria huius Audientiæ Fiſcali
meritiſſimo, & omni laude di-
gno propter ſcientiam, & vir-
tutes, & nouiſſimè vidi com-
patratum cõtrahi inter D. An-
dream de Zuniga Auditorem
cum Fabio Luciano de Theo-
re: Adeo quod teſtari poſſum,
nunquam hanc pragmaticam
fuiſſe ſeruatam.

Et ſi officialis fuerit inqui-
23 ſitus, ſportulas immoderatas
recipiſſe, tenetur pęna concuſ-
ſionis, ex tex. in c. ſtatutum §.
24 notarium, gloſ. in verb. metas
rationis de reſcript. in 6. in quo
§. habes Iudices debere mode-
rari ſportulas Actuariorum, quod
vtinam hic ſeruaretur, quia cõ-
trá Doctr. Rouit. in Prag. 38.
de offic. Magiſt. Iuſtit. n. 3. exi-
25 guntur per Actuarios ſportu-
læ exceſſiuæ. Imò ſi plures de
vno decreto cõtinentur, exigit
ac ſi à pluribus decretum exigi
26 debuiſſet, quod malè, & ego nunquam
hoc permiſi, ſed ab actuarijs exi
gendũ curaui vnicum decretũ,
etiam ſi decretũ prędictũ con-
tineret plures inquiſitos, dũmo
do vnicũ caput cõprehendat.

Poſſunt officiales legatum
27 ſibi relictum in teſtamento cōſequi, & valet de Franch. dec. 493. & poſt eum Capoblanc. de auct Baron. prag. 4. n.26.
28 & 27. Et ſi officialis fuerit notoriè creatus ad adminiſtrationem alicuius loci, ad cuius poſſeſſionem capiendam acceſſe-
29 rit, ſine tamen litteris commiſſionalibus, dicēs illas amiſiſſe, quid faciēdum, an ei credatur, vide Parid. verb. an officialis;
30 & ſi cum litteris cōmiſſionalibus acceſſerit officialis Baronalis, an tempore ingreſſus ſui officij, teneatur deferre Iuramentum, ſicut & deferunt Regij officiales ex Regia Prag. 4. tit. de officialib. habui in facto, quando Doctor Vincentius de Martino Terræ Vitulani fuit deputatus Capitaneus de Terra Griptæ Minardę in principio ſuæ adminiſtrationis, & ſic tempore oſtenſionis ſuę Commiſſionis fuit cōtradictum, nę admitteretur ad adminiſtrationem, niſi Iurauerit iuxtà dictam Pragmaticam Doctor de Scaglione in noſtro ęgeſtatis tempore non modicæ opinionis, dicebat hoc Iuramentum
31 omninò prǫſtandum eſſe, & mouebatur ex illis verbis in prag. cit. [Item accipiant Iuramentum à quolibet ipſorum officialium, in quocumque officio ordinetur] Hoc mihi reſcripto per dictum Doctorem Vincentium, ex eiſdem verbis defendebam, cum paulò poſt verba per Scaglionem allegata leguntur alia [Simile Iuramentum præſtabunt omnes officiales, qui per nos, & noſtram Curiam creabuntur pro tempore.] Ergo colligitur de officialibus Regijs, non autem Baronalibus loqui, & cum lex nō expreſſit, nec nos exprimere debemus, cum de caſu ad caſum non debeat fieri extenſio; Imò dicebam, vt meam opinionem cōprobarem, ſub hoc Iuramento in prag. ſtatuto non comprehendi officiales Baronales; allegaui Rouit. ad cit. prag. quo viſo, & adductis per me conſideratis, fuerunt relaxatæ prouiſiones deciſiuę per hanc R. A. quòd pro tali Iuramento non moleſtetur, adeo quod Scaglionus acquieuit, & Vniuerſitas eum ad adminiſtrationem admiſit. Et ſi fuerit
32 officialis offenſus, vel ei alapa data à quo puniatur dās, & qua pęna, & an Baro, vel Officialis de tali iniuria cognoſcat, vid. Roland. à Vall. conſ. 48. per tot. Maſull. ad Capic. deciſ. 124 & Caball. conſ. 128. poſt Farinacc. q. 12. de delict. n. 36. & ſeq.

Sed, ſi officialis fuerit offen-
33 ſus verbis ab alio, nēpè ꝙ malè promulgauit bannum, vel edictum, an debeat puniri, & qua pęna, accidit in facto in perſonam de Lorito

Caſal.

Caſal. arboris inquiſiti in illa
curia de verbis malè, & inre-
uerenter prolatis in Capitaneũ
dictæ terræ, & Bannũ pet eum
emanatum, & in platea publi-
ca affixum circa venationem,
& introducta cauſſa in hac R.
A. me patrocinante pro D. Be-
nedicto Salinas affictatore di-
ctæ terræ fuit dubitatum, qua
pœna debebat puniri, ego di-
cebam, non tractandum eſſe
de pœnæ punitione, quia in-
trat deciſ. Viu. 28. num. 5. ſed
de remiſſione cauſſæ ad illam
Curiam, qua pendente, fuit ha-
bilitatus.

Sed quod poſſit idem offi-
34 cialis offenſus cognoſcere,
quando iniuria eſt ei, vti Iudi-
ci illata, & eſt notoria, teſta-
tur Gaill. obſeru. 39. lib. 1. vi-
de Viu. deciſ. 178. nu. 2. Quę-
ro vnum, quod occurrit: Qui-
dam bonus vir, & conſcientia-
tus Iudex, ſtante fuga ſui famu
35 li ſequuta, emanare fecit ban-
num pro grauaminibus factis
ab eodem famulo, comparue-
runt quidam creditores dicti
famuli, petentes ſolutioné eius,
quod famulus debebat, dice-
bat ille Dñs hoc bannum per
eum emanatum ligare tantũ
grauatos ratione officij, non au
tem creditores dicti famuli ex
alia cauſſa, & allegabat Ann.
ſing. 364. Ego verò dicebam
hoc procedere, quandò Dñs
36 ignorauit, quando verò ſcit, te-
netur Dñs, ex Afflict. dec. 308.
nu. 11. puibus non ob ſtantibus,
noluit parere legalibus præ-
ceptis, & ſoluere; Quando autẽ
37 tenetur Dñs pro famulo delin-
quente, vide Petr. ad Gramat.
deciſ. 3. num. 13. & Farinacc.
q. 34. de carcerib. num. 53.

Officialis debet interuenire
38 in quolibet colloquio Vniuer-
ſitatis, vt ſciat, quę geruntur, &
tractantur niſi ſubditi litigãtes
cum Barone velint contrà Ba-
ronem conſilia facere, & ſe cõ-
gregare, tunc licentia petita, &
non obtenta ab officiali, poſ-
39 ſunt abſq; interuentu ciues coa
dunare in colloquio, dũmodò
contrà Baronem tantũ loqua-
tur, Ann. ſing. 367. vide ibidẽ
Fab. filiũ, & Nigr. in cap. gra-
uamina, num. 110. & Amend.
ad Franch. dec. 446. Et ſi of-
40 ficialis dederit licentiam pro
congregando concilio, quam
poſtea negat prę ſtitiſſe, & Syn
dici, vel Electi affirment eam
fuiſſe per Officialem conceſsã,
cui (inquam) credendũ, officia-
41 li neganti, an decurionibus
Vniuerſitatum affirmantibus?
Accidit pluries, & ſignanter
in Terra Sancti Angeli al-
l'eſca, cuius Vniuerſitas ſe
congregauit pro concilio fa-
ciendo, & dicunt in colloquio
facto de menſe Februarij
1621. illi de Regimine, ha-
bita licentia á Gubernatore
pro vendendo affictu Portula-

niæ, vndè orta eſt quęſtio cum aliquibus particularibus ad annullandum colloquium, adducunt fidem Capitanei non interueniſſe in colloquio, nec licentiam per eum impartitam fuiſſe, Electi replicabant contrarium, tunc temporis fuiſſe conceſſam; Et pro indè, cum Electi, etiam Ciues viri probi,
42 & digni hoc dicant, illis affirmantibus, credi debet potius, quàm officiali neganti, ex Montanar. ad prag. 2. de adminiſt.
43 Vniuerſit. num. 274. Et ſi contingat in terra eſſe duplicem Capitaneum, vnum nempè in ciuilibus, alterum in criminalibus, qui ex illis in cōcilio adeſſe debet, ciuilis an criminalis, Ann. in ſing. 368. dicit, quod debet adeſſe officialis in ciuilibus, quia ille Dn̄s territorij
44 eſt, & alleg. Capic. dec. 28. Qui in allegat. 52. ampliat procedere, etiam ſi Eccleſia ſit Dn̄a Iuriſdictionis ciuilis. Officialis verò in criminalibus cognoſcit de delictis in perſo-
45 nam Baronis habentis Iuriſdictionem ciuilem, Franch. deciſ. 274.

Caput Nonum.

ARGVMENTVM.

Baro an petat remiſſionem cauſſæ ſui ſubditi pro delicto leui, vel delicto non probato.

An in decreto Regiæ Audientiæ poſſit apponi norma, vel forma, quid ſit faciendum.

SVMMARIVM.

Remiſſio cauſæ an detur pro delicto leui, num. 2. 3. 4. & 5.

Et ſi de delicto non conſtat, num. 1.

Et quæ ſit forma decreti remiſſionis, num. 6.

In decreto remiſſionis, an poſſit apponi conditio, norma, ſiue forma, n. 7. & de exemplis, ibid. & nu. 10.

Remiſſio cauſſæ non datur, quandò impunitas delicti ſuſpicatur. n. 8.

An ſi Baro abſit in longinquis partibus, num. 9.

Baro ſi eſt ſuſpectus habet electionem, & poteſt Iudicem eligere, num. 11.

Et in quibus caſibus priuetur exercitio, num. 11.

Iudex electus à Barone, an dicatur ſuſpectus, ſi eius terra diſtat à loco vbi reſidet Reg. Audien. nu. 12.

1 DIctum eſt ſupra, quòd Regia Audientia cognoſcit de nonnullis cauſſis, conſequenter quęritur, ſi Baro petierit remiſſionem ſub-

ſubditorum, contrà quos deli-
ctum non conſtat, an ſint re-
mittendi? Follet. in conſt. capi-
taneorum num. 56. & 60. di-
2 cit, quòd in delictis leuibus nō
datur remiſſio ad euitandas ex-
penſas, plus enim expenderen-
tur, quam eſſet pęna delicti,
idem tenet Carauit. Rit. 235.
num. 10. ea ratione, ne iniuſtè
vexentur ſubditi D. Reg. Tapp.
in Prag. 1. vbi de delicto nu. 6.
3 tenet, ꝙ ſiuè leue, ſiuè graue
delictum ſit, ſemper remitti
debet, imò receptum eſt in Sac.
Conſ. remiſſionem dari, etiam
ſi inquiſitus veniret abſoluen-
dus, ſequitur Petr. ad Gramat.
dec. 26. num. 6. qui granum
ſalis addit, remitti nempè, etiā
ſi leuè delictum ſit, dūmodo
4 aliqua pœna puniatur, Capo-
blanc. de auct. Baron. prag. 8.
par. 2. num. 99. & ſeq. tenet
remiſſionem dari, ſi Baro non
grauauerit, licet non graue de-
5 lictum eſſet, vel non conſtaret,
& pium eſt remittere, & addit
ſuum ſalis granum, vt Curia
Baronalis procedat ad habili-
tationem, vel extra carceres au
diat, quod fuit ſeruatum per
hanc R. A. in cauſſa Simonis
Marra de Sereno inquiſiti, ex
quo Roncam aſportauit, pro
quo de facto fuit carceratus
per Curiam Sereni, & cum hoc
delictum leue diceretur, fuit
per R. A. Curię Sereni remiſ-
ſus, dūmodo audiat extra car-
ceres, ex eo, quia per carcera-
tionem de facto Curia Sereni
grauauit, & ſemper velle gra-
uare pręſumebatur; ſed quan-
do penitus nō adeſt delictum,
ſed fuit reus captus caſu, vel
odio capientium, vel alio mo-
do, non debet remitti, & for-
mam decreti ponit Rouit. in
6 prag. 1. vbi de delict. num. 40.
videlicet declaratur, non eſſe
locum remiſſioni petitę per
Baronem; At quando denega-
tur remiſſio Baroni, puta quia
grauamen à Barone illatum
adeſt, vel quia caſus non eſt
comprehenſus in priuilegio,
decretum interponitur, cauſſa
remaneat, remiſſione per Ba-
ronem petita non obſtante,
Rouit. ibid. num. 40. Vtrum
7 hæc R. A. in remiſſionibus
cauſſarum, quas Baronibus cō-
cedit, poſſit nè apponere, ſiue
dare normam, ſiue formam
Curiæ, cui remittuntur proce-
dendi cum inquiſitis, nempè
vt eligat Iudicem in hac ter-
ra, vel non amoueat à carce-
ribus Reg. Audien. huius car-
ceratos, vel aliam conditio-
nem apponat, per quam conſi-
deretur intereſſe Baronis, ac-
cidit in perſonam Nuntij de
Maſi de Terra Ayrolę in hac
R. A. inquiſiti de emptione rei
furriuę, cōuerſatione cum Ca-
rolo Truppa foriudicato, &
participatione in eius furtis, &
alijs, pro quo cum R. A. decre-
taſſet

taſſet, quod cauſſa remaneat, ſtante quod agebatur de participatione, & conuerſatione cum foriudicato, fuit appellatum ad Magnam Curiam pro parte Ducis Ayrolæ à decreto prędicto appellantis, & per M. C. fuit cauſſa remiſſa ad Curiam Ayrolę; rerum de exitu cauſę antè exequutionem ſententię certiorem reddat M. C. & ex huiuſmodi qualitate videns Dux Ayrolę magis intricatum, iterum ad S.C. appellauit, in quo cauſſa introducta, fuit interpoſitum decretum, quod remittatur ſimpliciter, cuius tenor eſt videlicet, Die 23. Iulij 1620. Neapoli, audita relatione Magnifici V. I. D. Gaſpari Palatij Regij Conſiliarij, & Iudicis M. C. V. per Sacrum Conſilium, remiſſa eſt cauſſa eidem M.C.V. quę prouideat, quod remittatur ſimpliciter, hoc ſuum. De Mercatis Secretarius: Quo decreto interpoſito fuit per ipſam M.C. interpoſitum aliud decretum tenoris ſequentis videlicet. In cauſſa Nuntij de Maſi inquiſiti de emptione rei furtiuę, participatione in furtis introducta in M. C. per viam appellationis à R. A. P. V. vt in Banca Groſſi ſuper remiſſione petita ad Curiam Ayrolę, Die 23. Iulij 1620. Neapoli; facto verbo, &c. per M.C.V. fuit prouiſum, & decretum, quod pro exequutione decreti S. Conſilij prædictus Nuntius remittatur ad Officiales Illuſtriſs. Ducis Ayrolę, hoc ſuum Palatius, cuius vigore fuerunt expeditę prouiſiones huic R. A. directę pro conſignatione carcerati, prout fuit conſignatus Curiæ Ayrolę. Et iterum cum eſſet in anno 1622. inquiſitus Simeon Maiale Montis Mali de homicidio in perſonam Ioannis Iannicchi, ſeruatis ſeruandis, fuit cauſſa remiſſa ad Curiam Montis Mali, quę eligat Iudicem in hac Terra, & non à moto carcerato à carceribus huius Regię Audientię, referente Regio Auditore Io. Baptiſta de Liguoro die 31. Ianuarij 1623. & cum inſtarem, decretum reuocari, ex quo non poterant apponi huiuſmodi qualitates, pęnes hos Dominos allegaui, hoc non licere, niſi Sacro Conſilio, quod ſolet remittere cauſſam M. C. purgato grauamine, mandando, quid facere debeat, ex Tribunalis auctoritate, & faciliori remedio, quod habetur ex propinquitate Tribunalium, & allegaui deciſ. de Franch. 88. ad fin. & decretum ſupra per S. Concilium latum in cauſſa Nuntij de Maſis Videns Ligorius cauſſæ Commiſſarius doctrinam, ac decretum in terminis, cognoſcens erraſſe, volebat emendare decretum, ac re-

reformare, & cauſſam ſimpli-
citer remittere, & Regius Fi-
ſcus ſe oppoſuit, ex tex. in l. q
iuſſit de re Iudic. & inſtabat,
non poſſe procedi, motus ego
ne dum doctrinis prędictis, ve-
rùm etiam ex Rouit. prag. 18.
num. 6. de offic. Sac. Conſ. di-
centis; quod ex nouis ſcripturis
productis ſolet Sac. Conſ. re-
mittere cauſſam ad M. C. V.
& viſis ſcripturis, ſeù actis de
nouo productis Iuſtitiam fa-
ciat, adeat M.C.V. & porretta
comparitione totum factum
narrante, ac à grauamine illato
obtinui prouiſiones R. A. di-
rectas, quod prouideat, quod
remittatur ſimpliciter, & abſq;
vinculo electionis Iudicis, & ſi
ſecus acta tranſmittat, & per
dies nō procedat; Quibus præ-
ſentatis in hac R. A. inſtabam,
cauſſam remitti ſimpliciter ex
allegatis, & poſt multa fuit
cauſſa remiſſa ſimpliciter vna
cũ carcerato ad Curiam Mon-
tis Mali, tu vide Capoblanc. in
nou. Impreſſ. de auct. Baron.
prag. 3. num. 151. & ſeq. &
num. 166. & ſeq. Verùm Ro-
uit. ibid. nu. 5. motus ex gloſ.
in cap. cum appellationibus,
de appellat. in 6. in verb. re-
mittenda, tenet poſſe Iudicem
appellationis, etiã inferiorem
à Principe ad primũ Iudicem
cauſſam, purgato grauamine,
remittere; Et iterum cum Io.
Leonardus Broſca de Summō-
te eſſet inquiſitus de pluribus,
per me vti Aduocatum Prin-
cipis Orię vtilis Domini Sum-
montis fuit petita remiſſio ſua-
rum inquiſitionum, & deniq;
fuit cauſſa remiſſa ad Curiam
Summontis cum conditione,
quod eligat Iudicem in hac
Terra, non à moto conuocato,
fuit hoc toleratum duabus de
cauſis; Prima, quia Io. Domi-
nicus Ciccolo Ærarius, &
Locumtenens Summontis erat
ipſius inquiſiti conſobrinus,
Capoblanc. de auct. Bar. prag.
3. num. 166. & prag. 8. par. 2.
8 nu. quo caſu timebatur pu-
niri nō debere, imò impunita-
tem delicti ſperandam, cuncti
iudicarunt; Secunda quia non
poterat expectari punitio, ex
quo dictus Illuſtris Princeps in
9 lōginquis partibus abſens erat,
argumentum eorum, quæ di-
xit Rouit. in prag. 2. de ad-
miniſtrat. Vniuerſit. num. 53.
vndè ex prędictis fui ego ele-
ctus cauſſę Iudex; Et iterum oc
çurrit in hoc Regio Tribu-
nali in cauſſa Baronis Caſtri
Baronię, me pro eo patrocinan
te, & petente remiſſionē cauſſę
Fabritij Freda, & aliorum in-
quiſitorum de homicidio, qui
per R. A. fuerunt remiſſi, con-
ditione tamèn, quòd magnifi-
cus Baro eligat Iudicem in hac
Terra Montisfuſcoli, nō amo-
tis carceratis à carceribus huius
R. A. & data appellatione pro
parte

parte Baronis ſe grauantis ab hac conditione ad M. C. V. per eam fuit reuocata conditio, & cauſſa ſimpliciter remiſſa ad Curiam ipſius Baronis, & ſic mandatum carceratos magnifico Baroni conſignari, prout fuerunt conſignati, fuit per M. C. V. reuocatum huiuſmodi decretum, latum per R. A. Auditore Imbriano Commiſſario, qui de reuocatione dedignatus noluit admittere, nec obſeruare prouiſiones M.C.V. conſignationem carceratorum continentes, alio die, quam eo, quo Tribunal regebatur, cum feriæ obſeruabantur, & oportuit diem Tribunalis expectare, & carcerati per tres dies fuerunt detempti, ex quo nota, quod in remiſſionibus cauſſarum non poſſunt apponi huiuſmodi conditiones; Putatem tamèn ego poſse mandari, quòd certiorent (ſenten-
10 tia prolata) de exitu cauſsæ, hoc enim caſu non diminuitur iuriſdictio Baronis, ex allegat. per Maſtrill. deciſ. Sicil. 147. n. 23. quem vide, quia plura ad materiam cumulat. Et cum eſſet iterum inquiſitus Franciſcus Maſuccio Vulturariæ de homicidio commiſſo in perſonam Nardi Fuſco, licet criminoſi, facinoroſi, & pœna mortis digni, cum de remiſſione cauſsę ad Baronem Vulturariæ ageretur, fuit per Regium Fiſcum oppoſitum, cauſſam remanere ex eo, quia inquiſitus nepos erat Decij Maſucci Baronis, & per conſequens familiaris, & allegabat Capoblan. prag. 8. par. 2. n. 104. Ego qui partes Baronis tuebar, dicebam, quod & ſi verum eſt, inquiſitum Baronis nepotem eſſe, & delicti impunitas iudicatur ex ſuſpicione prædicta,
11 non tollitur electio, ſed tantum exercitium, & poteſt Baro Iudicem eligere in hac Ter-
12 ra Montisfuſcoli, quæ valdè diſtans eſt á Terrá Vulturarię, ex Maſtrill. dec. 147. ad fin. D. Auditor Andreas Freccia cauſſæ Commiſſarius volebat tollere electionem, & ipſe eligere Iudicem, qui nomine Baronis procederet, ego iudicabam nō poſſe, quia iuriſdictio diminueretur, & adduxi Capobl. prag. 3. num. 166. & fuit remiſſus, dummodo Baro eligat Iudicem in hac Terra Montisfuſcoli die 11. Ianuarij 1629. tu adde Thor. compend. deciſ. verbo vaſſallus fol. mihi 568. col. 2. & Viſcont. verbo Baro in ſing.

Caput

Digitized by Google

Caput Decimum.

ARGVMENTVM.

Baro an poſſit cognoſcere de ſubditis offendentibus Officiales, & ſic de offenſa ipſi officiali facta, & ſi officialis offenditur, an teneantur aſtantes adiuuare.

Quomodo dicitur delictum in officio.

SVMMARIVM.

Baro num cognoſcat de ſubdito delinquente contrà officialem num. 1. & ſeq.

Ritus, ſiuè præeminentia, non dicitur priuatiuus, ſiuè priuatiua ad Barones, num. 2. 3. 4. 5. & 6.

Baro an cognoſcat de delicto officialis, in quibus caſibus, & quomodo num. 7.

Si offenditur officialis, tenentur aſtantes illum adiuuare numero. 8.

Et non adiuuantes puniuntur numero 9.

Delictum in officio quomodò dicatur num. 10. 11. & 12.

Dixi ſupra, hoc Regium Tribunal eſſe in preeminentia, & poſſeſ-
ſione cognoſcendi de delictis
Officialium actiuè, & paſſiuè,
ex quo quero, an poſſit cogno-
1 ſcere de ſubditis offendentibus
Officiales, & ſic de offenſa fa-
cta ipſi Officiali, dicas quod
ſi Baro vellet cognoſcere de
ſubdito delinquente in Offi-
2 cialem, poterit, quia quam-
uis hæc Regia Audientia poſ-
ſit cognoſcere de exceſſibus
Officialium, non fit exten-
ſio de vno ad aliud, & ſic de
3 Officiali ad ſubditum, Foller.
practic. crimin. tit. audiantur
excuſatores num. 137. qui di-
cit per Magnam Curiã Vicarię
fuiſſe reuocatum decretum
Regiæ Audientiæ, & cauſſam
Baroni remiſſam, & ratio vi-
uax rationis eſt, quia præe-
4 minentia, ſiue ritus, non in-
telligitur priuatiua, ſiue pri-
uatiuus ad Barones, vndè
quando Baro procedit ad co-
gnitionem offenſæ factæ offi-
ciali, non priuatur, prout fuit
deciſum per Sac. Conſil. te-
ſte Amend. ad Franch. deciſ.
407. num. 5. & ſeq. quòd
cum occurriſſet in facto in
cauſſa Ioan. Baptiſtæ Feulo
Boni Alberghi inquiſiti cum
alijs de offenſionibus, vulne-
ribus, & alijs illatis in perſo-
nam Leonardi Pellini Locum-
tenentis Corſani, tempore quo
animalia damnum dantia fue-
runt per ipſum Locumtenen-
tem capta in territorio Cor-

ſani, aduerſus quem inſurrexerunt dictus Io. Baptiſta Feulo, & alij de Bono albergo, & auferentes animalia reperta, & capra, damnum dantia, vulnera in Locumtenentem intulerunt, & data per ipſum quærela in hac R. A. dum tractabatur de ipſius cauſſæ remiſſione me pro Ill. Marchione patrocinante, ad ipſam obtinendam ſupradictas deciſiones, & auctoritates allegaui, & nõ tantũ potui benè cantare, licet cantaſſem, vt ſonitus verborum meorum ſic iuridicè fundatorum, tanquam lancea vulneratet pectus Auditoris Imbriani Commiſſarij, qui quòd cauſſa remaneat, decreuit, & quòd peius, pẽdente termino appellationis, iuſſit Commiſſarium deſtinari pro alportando carcerato ab illius domicilij carceribus ad hanc R. A. & data appellatione ad M. C. fuit prouiſum, bene Iudicatum per R. A. & habito recurſu ad Sac. Conſ. in eo facta relatione, fuit deciſum cauſſam eſſe remittendam, prout fuit remiſſa Actuario M. C. Io. Baptiſta de Serico. Collige igitur ter fuiſſe de-
5 ciſum Baronem poſſe cognoſcere de offenſa facta eius officiali, & ſic de ſubdito in officialem delinquente, ea ratione, quia cum non ſit extenſio ritus, non iudicatur priuatiuus
6 ad Barones, licet Franch. deciſ. 274. aliter ſentiat. Et cum iterum occurriſſet in cauſſa Medici Martij Numeri Feudi inquiſiti de iniurijs, inſultu, & alijs in perſonam Federici Biſulci Capitanei feudi ex cauſſa Officij, quando partes Ill. Fabij Caraccioli Picerni Comitis, huiuſq; Prouinciæ Præſidis, & Feudi affittatoris tuebar ego, & remiſſionem ipſius petebã, & ſupradictas deciſiones adductas, adducebam, & petebam ex allegatis remitti, & adhuc Imbrianus prædictus Commiſſarius pertinax, & in ſua opinione primęua perſiſtens, denegauit remiſſionem cauſsæ, & cenſuit in hac R. A. procedendum eſse. Sed ſi Baro vellet cognoſcere de officiali delin-
7 quente, an poſset? diſtingue, aut delictum eſt commiſsum intuitu officij, aut odio particulari; ſi primo caſu, & ſic intuitu officij, ob officium contemplatione, vel prętextu officij, non poteſt, ex allegatis, Foller. pract. crim. tit. audiantur excuſatores num. 137. Si verò ex cauſa priuata, vel particulari, poteſt, Franch. deciſ. 326. num. 3. Capoblanc. prag. 5. num. 70. & 71. Si officialis
8 offenditur, tenentur aſtantes eum adiuuare, Farinacc. quæſt. 24. nu. 132. & ſeq. & quæſt. 51. & non adiuuantes tenentur;
9 Damphouder. pract. crim. cap. 15. num. 31. Sed quomodo dignoſca-

gnoſcatur, delinquere in offi-
cio, ob officium, prætextu, vel
10 contemplatione officij, dic, q;
vbicumque eſt auctoritas offi-
cij in ipſo delicto, vel quotieſcũ
que delictum cõmuniter con-
templatione, colore, auctori-
tate, & prætextu officij, deli-
11 ctum eſt in officio, exemplum
ex deciſ. Rot. Roman. in no-
uiſſim. 754. par. 1. & ex noſtris
Catalan. de indult. cap. 42.
num. 12. Carauit. Rit. 49. nu.
final. Farinacc. tit. de delict.
quæſt. 19. num. 44. ore quorum
doctorum communis conclu-
ſio colligitur, quòd quotieſcũ-
12 que delictum committitur au
ctoritate, contemplatione, præ
textu, vel calore officij, vel vt
vnico verbo terminetur, quo-
tieſcumque auctoritas officij
eſt in delicto, dicitur delictum
in officio.

Caput XI.

ARGVMENTVM.

Officia an poſſint vendi etiam ſi ſint vnita cum actuariatu.

Baiulationes, & Portulaniæ quomodo hodie vendantur in Regno.

Exulatus non adiecto tempore, quomodo intelligatur.

Officialis pro exequutione Iuſtitię an habeat carnificem, & quomodò.

SVMMARIVM.

Officialis ſi fuerit, durante officio inquiſitus, an reſtituatur ad illud, quod eſt alteri conceſſum, num. 1.

Officialis, ſi quem tranſigerit indebitè, an teneatur num. 2. & quid ſi pecunia peruenerit ad Baronem num. 3.

Officia non ſunt venalia, ſed propter benemerita conceduntur num. 3. & 11.

Dignoribus ſunt concedenda, nu. 4.

Officium actuariatus vnitum cum illo Capitaneatus, & è contra, an poſſint vendi, num. 5. & 6.

Baiulationis, & Portulaniæ officium an vendatur, & quomodo, num. 7. 8. & 9.

Fructus Iuriſdictionis eſt vendibilis, & quare, num. 10.

Officialis emens officiũ, malè tractans ſubditos, vel nimis ſeuerus, malæ famæ, vel odioſus, cogitur ad non exercendum, num. 12.

Officialis ſi offenditur, aſtantes tenentur adiuuare, & non adiuuantes puniuntur, & quomodo, num. 13. 14. & 15.

Pœna ſi non eſt impoſita à lege, eſt arbitraria, num. 16.

Iudex ſi pœnas, vel gratias differt, vel diſſimulat, punitur, & quomodo, num. 17.

Iudex an poſſit cogere aliquem ad præſtandum ſeruitia, & animalia, num. 18.

Quod amplia procedere etiam in ali-

mentis, etiam pro collectarum exactione, vel malefactoribus perſequendis, num. 16.
Iudex an poſſit condemnare ſuum ſubditum inquiſitum in loco non ſubdito, num. 20.
Iudex ſi quem condemnat ad exiliũ, non adiecto tempore, per quod tempus intelligitur, num. 21. & 22.
Exulatus ad tempus exilij, nullo expreſſo tempore, per decennium intelligitur, num. 23.
Exulatus ad pœnam exilij, non expreſſo tempore, in perpetuum exulatus dicitur, num. 24.
Exulatus ſimpliciter, cenſetur exulatus per decennium, & à loco Iuriſdictionis, num. 25. & 27.
Iudex an poſſit indulgere, moderari, & commutare pœnam, nu. 25.
Vel dicere exulet, vel ſoluat, nu. 26.
Officialis ſi vno anno fuerit in prima inſtantia, an poſſit anno ſequenti eſſe Iudex in ſecunda inſtantia, num. 28. & 29.
Officialis ante officium pauper, & non induſtrioſus, & in officio diues effectus præſumitur locupletem eſſe factum ex officio, num. 30.
Officialis pro Iuſtitia exequenda debet habere carnificem, num. 31.
Et ſi non habet, quomodo ſe gerere debet, num 32.33.34.35. & ſeq.
Condemnatus ad officium carnificis ſeruus pœnæ videtur, num. 32.
Mancipium, ſeruus, mendicus, & alia perſona vilis poteſt cogi ad exercendum officiũ carnificis, n 34 cum ſalario tamen, & quod debet habere ſalarium, num 38.39.40. & 41.
Peregrinus perſona honeſta Iudicatur, num. 36.
Manigoldus, carnifex, lictor idem ſunt, Hiſpanico verò more verdugo, num. 36.
Officium carnificis iure antiquo non erat ità vile, num. 37.
Populus contriſtatur viſu ſolo carnificis, num. 38.
Carnifex, ſiue manigoldus, ſicuti ante mortem condemnatum non ſpoliat, aliàs punitur, ita poſt mortem veſtes accipit, num. 40.
Iudex poteſt pœnam ad mortem commutare, vt officium carnificis exerceat, num. 42.
Condemnatus ad mortem, ſi laqueus ſcinditur, an ſuperſedeatur conſulendo ſuperiorem, vel liberatur, vel Iuſtitia exequetur, num. 43. 44. 45. & 46.
Confeſſus de delicto, quod non patrauit, an debeat puniri, num. 47.
Tormentum polletri eſt inſolitum, & non irrigatur, niſi graſſatoribus, & diſrobatoribus ſtratarum, num. 48. 49.
Manigoldus pro Iuſtitia exequenda poteſt animalia aliena capere, num. 50. & 53.
Et an ſalario mediante, nu. 51. & 53.
Et quo Iure, num. 52.
Animalia capta pro homine ducendo ad ſupplicium, quos defectus patiuntur, num. 54.
Illorum prætium de publico ſoluendum eſt, num. 55.
Condemnatus ad mortem an duci poſſit ad mortem eadem die, qua

Sacroſanctũ Corpus Chriſti sũpſit, & quod tempus currat ad hoc exequendum, num. 56. & 57.

Meretrix ſi in virum petierit illum, qui ad ſupplicium ducitur, an ei concedi debeat, num. 58. & 59. contra, num. 60. 61.

Mulieres publicas à lupinaria in vxores ducentes indulgentiam peccatorum habent, num. 59.

Officialis non poteſt pecuniam accipere pro Iuſtitia cæleri miniſtranda, vel exequenda, num. 61.

Carnifex domum extra Vrbem habere debet, num. 62.

1 ET ſi fuerit Officialis, durante officio, inquiſitus, & ob delictum priuatus officio, & reſtituatur ad officium, quod alteri conceſſum eſt, vide Lanar. conſ. 22. num. 18. Maſull. ad Capic. dec. 121. num. [illegible] Sed ſi
2 Officialis fecerit aliquam compoſitionem indebitam, contra eum poteſt agi, etiam ſi pecunia ad Baronem peruenerit Vrſill. ad Afflict. deciſ. 88. n. 4.
3 Vulgatum eſt illud, quòd officia non ſunt venalia, ſed debent dari propter benemerita, & virtutes, & vtinam hoc ſeruaretur; officia enim dignio-
4 ribus cōcedenda Damphoud. pract. crim. caſ. 133. num. 1. & ſeq. virtute prag. 4. de Baronib. Inde alterius confirmatę per D. Comitem de Lemos, quæ eſt 24. eod. tit. quibus
5 prohibentur, officia vendi non poſſe, nec actuariæ officium vnitum, cum illo Capitaneatus
6 dari, quod comprobat Aponte de elect. offic. in princip. Summarij, quomodò procedat illud, quod quotidiè fit, & obſeruari videtur in omnibus partibus, in quibus venduntur
7 Baiulationes, Actuariæ, Portulaniæ, quod eſt contra prag. quia officia ſunt, dicas, quod non venduntur officia, vel Bancum Iuſtitiæ, ſed tantùm
8 venditur illud exigendi emolumenta, & ſportulas, quę quandò conſiſtunt in emolumentis, ſunt diuidua, Io. An-
9 dr. de Georg. alleg. 40. nu. 36. Et iſte fructus iuriſdictionis,
10 qui venditur, venit in conſequentiam, non autem principaliter, vt dicit Capoblanc. de auct. Baron. prag. 4. nu. 33. & ſeq. Nouar. collect. 30. nu. 4. quia illa pragmatica, vt officia non vendantur, fuit declarata intelligi de officialibus
11 iuſtitiæ tantùm, vt affert Rouit. ad prag. ſecundam de officiali, & quę eis prohibeantur
12 num 2 Si quis emerit legitimè officium, & maletractat ſubditos, vel erit malę famę, odioſus, vel nimis ſeuerus, poteſt cogi ad non exercendum, & officio priuatur, Aponte de poteſt. pror. tit. de elect. offic. §. 1. num. 1. & ſeq. Si officia-
13 lis offenditur, Aſtantes tenentur

tur eum adiuuare, Farinacc.de
delict. & pen. q.24. num. 132.
& ſeq.& quæſt.51.de Indit.&
tortur.num.51.quem vide; te-
nentur adiuuare, & non adiu-
14 uantes peccant, & tenentur,
Damphouder.pract.crim.cap.
15.num.31. Dum dicit, quod
aſtantes non adiuuantes te-
nentur, & non imponit pœnã,
15 dicas, quòd quando in lege,
non eſt impoſita pœna, eſt ar-
16 bitraria, Grammatic.deciſ.40.
num. 2. Et ſi diſtulerit pœnas
impoſitas à lege gratia, vel diſ-
17 ſimulatione, ponitur, l.1.C.de
deſertor.lib.12.Bald.in l.Præſ-
byteri, C.de Sacroſ.Eccl Dam-
phouder. in pract. crim. verſ.
officialis, fol. mihi 126. Iudi-
18 ces ſi cogunt aliquem ad ſibi
præſtandum ſeruitia, vel ani-
malia, puniuntur tam ipſi Of-
ficiales cogentes, quàm præ-
ſtantes, exilio perpetuo, & bo-
norum confiſcatione; Clar. q.
21. num.3. quòd Baiard.ibidẽ
littera C, ampliat, quòd non
poſſunt eos cogere ad ſibi
19 alimenta præſtandum, etiam
ſi collectarum exactione, vel
ſi pro perſequẽdis malefactori
bus occupati eſſent, quòd ſi
ſeruaretur, Regnum hoc non
eſſet ad eò facultatibus, & di-
uitijs diminutum, cum in no-
ſtra Prouincia ferè omnes Po-
puli grauantur ab iſtis, & ſimi-
20 libus. An Iudex poſſit con-
dẽnare ſubditũ ſuũ inquiſitũ in
loco ſibi non ſubdito, vidi quę
latius dixi ad Gramatic. deciſ.
67. Iudex, quem condemnat
ad exilium, non adiecto tem-
21 pore, quid ſeruandum, Crede-
bam ego nunquam hoc po-
tuiſſe euenire, cum quilibet
Iudex ſit ita prudens, & peri-
tus, indè cum occurrit in quo-
dam potius Doctore, quam
docto, qui in quadam ſenten-
tia condemnauit ſuum inqui-
ſitum in exilium, ſed non adie-
cit tempus, nec locum, & ego
coactus amico reſpondere, di-
22 cebam eſſe diſtinguendos tres
caſus. Primus, aut in ſentẽtia eſt
appoſitũ tempus, & locus. Se-
cundus aut dixerit condemno
Titium ad exilij pœnam ad
tempus, nullo expreſſo tem-
pore. Tertius aut dixerit con-
demno ad pœnam exilij. Nul-
lo adhibito tempore, ſed ſim-
pliciter. Primus caſus non ha-
bet in ſe difficultatem. Secun-
dus, ſi dictum fuit ad tempus
exilij, nullo expreſſo tempore,
23 tunc exulatus per decennium
intelligitur. Tertius ſi dictum
fuit ad pœnam exilij, tempo-
re non expreſſo, tunc in per-
24 petuum exulatus aſſerit, Ba-
iard.ad Clar.quæſt.71, num.9.
& 10. Qui num.11. & 12. di-
cit, quòd ſi eſt dictum ſim-
25 pliciter, condemno in exilium,
dato tempore, cenſetur à loco
iuriſdictionis. Illius, quod no-
26 ta. An poſſit Officialis reſer-
uare

Digitized by Google

uare ſibi poteſtatem indulgen
di, moderandi, aut commutan
di pęnam de perſonali in pe-
cuniariam, vel ſi dicat, exulet,
vel ſoluat tot, vide Apont. de
pot. proregis tit. de prouiſ. fier.
27 ſolit. §. 4. nu. 14. & 15. Si fuerit
ſimpliciter exiliatus, vel rele-
gatus, cēſetur per decemnium
Garſ. ditt. 379. Si non adijci-
tur tempus, includitur cōfiſca-
tio bonorum in Flandria Dam
phouder. pract. crim. cap. 58.
fol. mihi 104. num. 7. Officia-
28 lis ſi fuerit quis vno anno Iu-
dex in prima inſtantia, an poſ-
ſit eſſe in anno ſequenti Iudex
ſecundarum cauſſarum, de
Franch. deciſ. 479. num. 5. &
6. adduci poſſe, quando Iudex
in prima inſtantia pro illo an-
no, & eodem officio paruit ſyn
dicatui, ea ratione, quia officiū
29 Capitanei eſt diuerſum ab illo
Iudicis appellationis, ille verò
dicit ſemper iudicaſſe contra-
rium. Quintò, quòd non poſſit
habere idem, vel aliud officiū
Iuriſdictionale in eadem terra,
ſequitur Rouit. ad prag. 5. de
Baronib. in princip. vide Ann.
ſing. 479. num. 5.

Si officialis ante officium
30 erat pauper, & non alibi indu-
ſtrioſus, inde in officio effici-
tur diues, præſumitur locuplex
ex officio factus, & ſic proce-
dit in adminiſtratore, Carocc.
ſing. 141. tu vide diſtinctio-
nem, quā ponit Reg. d'Apont.
tract. de poteſt. Proreg. tit. de
31 elect. official. §. 7. num. 2. &
ſeq. Officialis pro iuſtitia exe-
quenda ſi carnificem non ha-
bet ordinarium, ſiue iuſtitię
miniſtrum, qui capitalem ſen-
tentiam exequatur, quomodò
32 gerere ſe debet, diſtingue, ꝙ
aut habet carceratum crimi-
nalem, aut non, ſi primo caſu,
poteſt ipſum condemnatum
ad mortem pro minori deli-
cto commutare pœnam, vel
condemnare ad dictum mini-
ſterium exercendum, ſiuè tem
poraliter, ſiuè perpetuò, prout
ſibi videbitur, & prout quali-
tas delicti per eum commiſſi
exigit, ex Bart. in l. 2. de pu-
blic. Iudic. & mouetur ex l.
aut damnum §. incalcariam,
cum ſequentibus, & l. capita-
lium ff. de pęn. & quando ad
hoc officiū dānatur, ſeruus pœ
nę videtur. Petr. Greg. Toloſ.
par 3. ſintag. Iur. lib. 31. cap.
final. num. 5. in fin. fol. mihi
264. Si verò miniſtrum non
33 habet condemnatum, vel Or-
dinarium, ſiuè ſalariatum, po-
teſt cogere quem ſibi velit,
dummodò ſit perſona vilis, vt
34 puta mancipium, ſeruus, men-
dicus, vel alia perſona vilis,
Clar. pract. crim. quæſt. 99.
verſ. ſed pone, & ibi Baiar. re-
fert Bononiæ fuiſſe captum
quendam peregrinum ad de-
35 capitandum quendam nobi-
lem, & teſtatur male fuiſſe ſer-

uatum

uatum, perſona enim honeſta
36 peregrinus videbatur ex eo,
quia induit faciem ſuam quo-
dam velo nigro; Imò Bouadill.
tom. 2. politicor. lib. 3. cap.
15. num. 139. in fin. fol. mihi
401. teſtatur, quendam ad hoc
officium aſſumptum fuiſſe in-
dutum tunica Confratrum di-
ſciplinantium verę Crucis, à
quibus fuit inde accuſatus, ꝙ
officium carnificis, quem Par.
de Put. in tract. ſyndic. in verb.
Maniuoltus, Maniuoltum ap-
pellat, & Petr. Gregor. citat.
loc. carnificem vocat, & Boua-
dill. cit. loc. num. 135. Hiſpa-
niarum more (Verdugo) in
Hyſpania dici teſtatur. De Iu-
37 re antiquo non erat ita vile,
inde habita conſideratione,
quantùm naturæ humanæ re-
pugnet hominem occidere, ꝙ
neque inter feras einſdem ge-
neris videtur, fuit reputatum
vile, odioſum, deteſtabile, &
infame adeò, vt Cicero diceret,
38 populum contriſtari ſolo viſu
ipſius carnificis. Quando verò
Iudex pro hoc exercendo quē
capit, tenetur ei ſalarium dare
39 aureorum quinque pro mer-
cede cuiuſlibet ſecūdum Petr.
Greg. cit. loc. num. 6. & Bo-
uadill. loc. citat. nu. 138. qui
eos dotat veſtibus condemna-
ti, poſt tamen mortem ſequu-
tam, ſi enim antea ſpoliaret,
40 puniretur, Baiard. verò ad
Clar. quæſt. 99. num. 4. dicit
ipſum nūquam vidiſſe in pra-
41 ctica quinque aureos ſolui, ſed
tantùm vnum ſcutatum, quan
do quis ſuſpenditur, & duos
quandò diuiditur in fruſtra, ta
men loci conſuetudinem atten
di teſtatur. Dicunt citati DD.
poſſe Iudicem commutare pœ
42 nam condemnationis ad mor
tem in aliquem irrogatam, dū
modo hoc officium exerceat.
Sed quæro vnum, quod in fa-
cto occurrit, ſi tempore, quo
condemnatus ad ſupplicium,
& ad furcas ductus, & per Mi-
43 niſtrum emiſſus, laqueus ab-
ſcinderetur, & patiens viuens
in terram eijceretur, an iuſtitia
debet ſuperſederi, & Superio-
rem conſulere? Varias DD.
opiniones reperi, nam Iul. Clar.
quæſt. 98. & ibi Baiard. verſ.
vltimo quæro, adducit variè
fuiſſe ſeruatum, quandoque
patientem ſuſpenſum, quan-
doque verò ſuperſeſſum, &
Principem conſultum, quem
ſequitur Gomeſ. 3. tom. delict.
cap. 13. num. 17. verſ. ſextus
caſus, Arnon. vero ſoliloq. 5.
dicit, ꝙ quandò laqueus rum-
pitur, debet liberari, & ſic fuiſ-
44 ſe ſeruatum, & tantò fortius,
quandò condemnatus, fracto
laqueo cecidit in terram, & de
ſua innocentia ſit proteſtatus.
Credendum, inquam eſt, hoc
miraculosè fuiſſe factum, qua-
re Reg. Maieſtas Caroli Quin-
45 ti, cauit nullo modo eſſe hoc
caſu

caſu iuſtitiæ exequutionem im pediri, vt refert Petr. Greg. Toloſ. ſintag. Iur. par. 3. lib. 31. cap. final. nu. 7. fol. mihi 264. Bouadill. cit. to. 2. polit. lib. 3 cap. 15. nu. 137. fol. mihi 400. qui teſtatur, in caſu in illis partibus fuiſſe ſic ſeruatum, & hoc eueniſſe inaduertẽtia carnificis, qui laqueum nõ aduertit fuiſſe lineum, & benè ordinatum; ꝙ ſic fuit ſeruatum in perſonam Antinori Freda d'Acierno cõdẽnati ad mortem, & ad ſuppliciũ ducti die 23. Nouembris 1620. die lunæ, hora decima quinta, qui cũ eſſet elatus ad furcas, & à miniſtro eiectus, ſtatim laqueus fuit cõtritus, & in terrã proiectus, ſe eleuãs, dixit [Beatam Mariam Carmeli vidi] inde alio laqueo accomodato, de nouo ſupra patibulũ aſcendit, & eiectus iterum, laqueo rupto, & in terram proiectus dixit: *Miſericordia Madonna del Carmine, aiutame, che l'hò viſta*. Et licet miniſter ſecunda vice ſupra collum perſtitiſſet, vim cum pedibus inferendo, vt mors ſequeretur, nullum ſignum propter laqueum ibi affixum viſum fuit, adeò quod pro Miraculo fuit reputatum, & cũ Doctor Carminius Centrella in hoc Tribunali pauperum defenſor, pietate motus hoc vidiſſet, & cũctos ibi aſtantes, & *Miracolo, Miracolo* clamantes audiſſet, acceſſit ad Don Didacum de Quinnones huius Prouinciæ Pręſidem, & Regios Auditores Paulum Strambone Neapolitanum, & Ioannem de Romero Hyſpanum à latere aſſiſtẽtes; factum

46 narrauit, & allegando Arnon. cit. ſoliloq. 5. petijt, vt Principẽ conſulere vellet, & interim exequutio Iuſtitiæ ſuperſederetur; non valuit tantũ benè cantare, vt verba ex ore ſuo profluẽtia, veritate, pietate, & ęquitate tranſirẽt ꝑ aures votantiũ, nam dixit Audit. Strãbone, hoc eueniſſe potius carnificis culpa, qui fortè pecunia fuit corruptus, & iuſſit ſẽtentiã exequi. Inde tertio duobus laqueis ad collũ patientis appoſitis, & à littore eiectus, iterũ vnꝰ ex eis ruptus eſt, & cũ aderat alter, propter vim illatã à maniuoldo indignato ille pauperrimus mortuꝰ fuit, cuiꝰ anima requieſcat in pace. Antequã hic reus emitteretur, proteſtatus fuit ſe eſſe innocentem, ſed confeſſum propter nimium dolorem Polletri, cuius tormento fuit tortus, & grauatus; & nimirum, cum habemus plures caſus, in quibus reperitur reum tortum propter dolorem tormentorum confeſſum fuiſſe delicta, quæ non patrauit, nempè ex Mancin. in tract. de confeſs. cap. 3. artic. 3 num. 22. & ex Il-

47 luſtriſſimo Regente Tapia in deciſ. Sac. Conſ. Neapol. deciſ. 29. qui

29. qui adducit caſū in terminis de quodā inquiſito, qui cōfeſſus fuit delictum, quod certè non patrauit; credendum eſt igitur, hunc pauperrimum Antinorum cōfeſſum eſſe delictū non commiſſum propter nimium dolorem, quem ſenſit ex tormēto Pollerri. Hoc enim
48 tormentum non ſolitum eſt pœnes nos, & non irrogatur, niſi graſſatoribus, & diſrobatoribus ſtratarum, propter ꝙ
49 conſulto Principe per litteras eiuſdem magnifici Aduocati Charitatis, fuit prohibitum ex litteris ſequentis tenoris videlicet à ter. Spectabili, & Magnificis viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vltra, Regijs Conſiliarijs fidelibus dilectiſſimis. Mōteſuſcolo. Intus verò. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici circumſpectiq; viri Regij Collaterales Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Hauemo inteſo, che in queſto Tribunale ſi dia il tormento del Polletro à diuerſe perſone inquiſite, però non meriteuoli di tal tormento, coſi come s'è dato ad Antinoro d'Acerno inquiſito di vn ſemplice homicidio, & furto di ſtrada publica, & che anco non s'ammettono le nullità, ſi propongono per li detti inquiſiti, che ſon poueri, à cauſa, che nō ſanno il depoſito, conforme la Regia Pragmatica, il che ci hà dato non poca marauiglia, e perciò ci è par ſo ordinarui, ſi come con queſta vi dicemo, & ordinamo, che il detto tormento di polletro, non debbiate vſarlo con tutti inquiſiti, ſe non con quelli, li quali ſono inquiſiti di delitti enormiſſimi, & meriteuoli di ſimili tormenti per verification d'eſſi, & à riſpetto delle dette nullità ſi propongono per li detti inquiſiti, eſſendo poueri, debbiate ammetterle abſque depoſito, atteſo tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 15. menſis Ianuarij 1621. El Cardinal Zapata Vidit Conſtantius Regens. Vidit Valenzuela Regens. Vidit Vrſinus Regens. Salazar Secretarius. In Cur. primo Principatus Vltra fol. 16. Alla Regia Audienza di Principat' Vltra, che il tormento del Polletro non lo dia, ſe non à perſone inquiſite di enormiſſimi delitti, & meriteuoli di tal tormento per verificatione d'eſſi, & à riſpetto delle nullità ſi propongono per li detti inquiſiti, eſſendo poueri, debbiate ammetterli abſque depoſito, &c.*

Poteſt in hoc caſu pro Iuſti-
50 tia exequēda Maniuoldus capere animalia alterius, Afflict. conſt. Regn. omnes officiales n. 3. ſequitur Bouadill. to. 2. politic. lib. 3. cap. 15. nu. 141. fol. mihi 401. qui dicit, hoc proce-
51 dere, ſalario tamē mediante, ꝙ nunquā vidi ſeruari, ſed Maniuoldus quotieſcūque aliquem ſuſpendit, in ſtrata Regia om-
52 nes muliones, & quoſcumque tranſeūtes extorquet, q̄ auctoritas

ritas capiendi animalia aliena
pro ducendo hominem ad ſup
plicium eſt impartita de Iure
communi, nam Cin. in l. ſi lo-
cus ff. quemadmod. ſeruit. am-
mittit. dicit, quod poteſt Ma-
nigoldus à Ruſtico capere be-
53 ſtiam ſuam gratis, vt mittat
aliquem ad ſuſpendendum, ſe-
quitur Par. de ſyndicat. in
verb. captura cap. 7. incipien-
ti An officialis num. 1. & Rip.
in tract. de peſt. tit. de remed.
præſeruatiuis contrà peſtem
num. 127. ſequitur Cartar. in
tract. de ſequ. ſent. cap. fin.
num. 454. & Pip. & Par. alle-
gāt illud antiquum adagium,
54 quod animalia nempè capta
pro homine ſtraſcinando, vel
ducendo ad ſupplicium, ſi bo-
ues fuerint de cętero non ara-
bunt, vel ſi arabunt, terra arata
non germinabit fructum, &
proinde pretia illorum anima-
lium debent ſolui de publica
pecunia, & ratio quam ego
adduco quare de pecunia pu-
55 blica potius, quam Fiſci fieri
debet, illa eſt, quia intereſt rei-
publicæ delicta puniri.

Vnum tamen nota, quòd
56 condemnatus ad mortem, ſi
Sacroſanctum Corpus Chriſti
ſumerit, non poteſt eadem die
ad mortem duci propter illius
reuerentiam, Caualcan. de
Bracch. Reg. par. 4. nu. 191.
Ego verò hic diuerſimode ſer-
uatum vidi, & ſecundum vo-
luntatem Tribunalis fuit ſer-
uatum quandoq; poſt horas,
quandoque eadem die, quan-
57 doque ſequenti fuit condem-
natus ſuſpenſus, & Caualcan.
eod. tract. an condemnato de-
bet dari extrema vntio.

Mouet quæſtionem Boua-
dill. cit. loc. num. 142. ſi quis
tempore, quo ad locum ſup-
plicij ducitur, fuerit à publica
58 meretrice in virum petitus, an
debeat ei concedi, & ſic libera-
ri, & refert Parid. in tract. de
ſyndic. in verb. pœna cap. 2.
num. 3. in Hyſpania ſeruari,
quod ſic, ego vidi Parid. ſed
caret auctoritate, dicit tamen,
quod in Hyſpania practicatur,
quod ſic, & adducit tex. in cap.
inter opera de ſponſalib. quo
per Summum Pontificem ſta-
59 tuitur, publicas mulieres à lu-
panari extrahentes, & eas in
vxores ducētes, indulgentiam
habere peccatorum, miror ta-
men quomodo Par. hoc tex.
vtatur, licet relinquat cogitan-
dum, tamen quid quid ſit, te-
60 ſtatur Bouadill. hoc non ſerua-
ri, nec propterea Iuſtitię exe-
cutionem impediri: Non po-
teſt tamen officialis pecuniam
61 recipere pro celeri Iuſtitia mi-
niſtranda, vel exequenda, Me-
nocch. de arbitr. Iud. caſ. 341.

Hic carnifex domum ex-
62 tra Vrbem habere debet, Lipſ.
in annal. Tacit. fol. mihi 504.
á tergo.

Caput XII.

ARGVMENTVM.

An non priuilegiatus poſſit adire Regia Tribunalia pro cauſſis criminalibus.

Querelæ per perſonas priuilegiatas ſemper recipiuntur.

Quæ ſint perſonæ priuilegiatæ, quæ habent electionem fori.

SVMMARIVM.

SVbditus non priuilegiatus an poſſit Regia Tribunalia adire pro offenſa ſibi facta num 1.

Quid data negligentia officialis loci num. 2.

Delicta puniri intereſt Reipublicæ numero 3.

Regia Audientia in primis cauſis Baronum non poteſt ſe intromittere num. 4.

Subditus Baronis extra domicilium non trahitur num. 5.

Perſona priuilegiata admittitur in querela inde fit diſcuſſio in diſcrimine, ſi competit electio, vel ne num. 5. & 6.

Baroni habenti priuilegium contra perſonas priuilegiatas competit remiſſio num. 6.

Priuilegiatæ perſonæ quæ dicantur num. 7

Pupillus, Vidua, Virgo Eccleſia, Clericus, pauper miſerabilis dicuntur perſonæ priuilegiatæ num. 7.

Pupillus, & vidua numerantur in l. 1. Cod. quand. Imper. nu. 7.

Virgo non eſt comprehenſa in l. 1. Cod. quand. Imper. tamen ex conſtitutione Regni vocatur, & gaudet num. 8.

Vidua quæ ſit num. 9.

Virgo quæ ſit num. 9.

Virgo habens patrem gaudet priuilegio fori num. 22. & 23.

Amplia, etiam ſi fuerit virgo deſponſata de futuro num. 23.

Virgo maior eſt Angelis num. 12.

Virgo in carne triumphat, Angelus ſine carne viuit num. 13. & 14.

Viuere in carne præter carnem eſt vita, non angelica, ſed cęleſtis numero 14. & 15.

Et maioris meriti eſt num. 17.

Eſſe virginem eſt virtutis, eſſe Angelum eſt fælicitatis num. 10.

Virgo obtinet ex gratia quod Angelus obtinuit ex natura num. 16.

Virginitas eſt cognata Angelis nu. 17

Virginitas eſt Theſaurus impretiabilis num. 18.

Virgo unde dicatur num. 19.

Virgo ſtuprata pro ſtupro in eius perſonam commiſſo gaudet fori prærogatiua num. 21.

Clericus pro rebus Eccleſiæ gaudet declinatoria fori nu. 24. 25. & 26.

An pro bonis ſuis, quod non nu. 26.

An pro offenſa facta ſibi ibid.

Monachus an habeat electionem fori num. 28.

Pauper an fori declinatoria potiatur num 29.

Eccleſia habet electionem fori ibid.

Miſerabiles perſonæ quæ ſint; & an gaudeant num. 30.

Quan-

QVandò aliquis offenſus,
non priuilegiatus ſubdi-
tus Baronis hanc R. A.
adiens aliquem querulat, an
poteſt Regia Audientia ſe in-
1 tromittere, illum audire, & in-
formationem capere, & in
cauſſa inde procedere, Capo-
blanc. mouet quæſtionem in
2 nou. impreſſ. de auctor. Baron.
tom. 1. prag. 8. par. 1. nu. 176.
& primo loco pro negatiua te-
ſtatur, & dicit, quod non po-
teſt, non data negligentia, nec
ſuſpectione, & videtur mani-
feſta Iuriſdictionis turbatio.
Inde pro affirmatiua concludit
ex illa generali regula, quòd
3 intereſt Reipublicæ delicta pu
niri, & quòd auctoritate ipſius
R. A. vti maioris Tribunalis
delicta occulta probantur. Nõ
inhereo ſic indiſtinctè auctori
tati Capoblanc. vidi enim ego
multa priuilegia Baronum cũ
clauſula priuatiua, abdicatiua,
imò & annullatiua, & nonnul-
las ordinationes à Regio Col-
laterali Conſilio relaxatas, vt
pro primis cauſſis R. A. non
4 ſe intromittat, niſi grauamen
fuerit notorium. Vnde cogita
rem, cum directè ſit contra
Regiam Pragmaticam primã,
vbi de delicto quis conueniri
5 debeat, qua cauetur, vt nullus
extra ſuum domicilium tra-
hatur, ruminandas illius
rationes nouiter adductas 2. de
Baron. cap. 49. Quandò verò
comparet aliqua perſona pri-
uilegiata, & querelam contra
6 alium exponit per viam ele-
ctionis fori, recipiuntur, & ad-
mittuntur querelæ, inde in diſ-
crimine fit diſcuſſio, ſi electio
competit, vel ne, vel ad inſtan-
tiam priuilegia contra perſo-
nas priuilegiatas habentium,
& ſic ſeruari in Regno, indi-
ſtinctè teſtatur de Franch. de-
ciſ. 382. num. 10.

Quæ autẽ dicãtur perſonæ
priuilegiatæ, dicas, quòd ſunt
pipillus, vidua, Eccleſia, Cleri-
7 cus, Monachus, pauper miſe-
rabilis, & ſimiles, ac etiam vir-
go, quæ licet non reperiatur
8 cõprehenſa in l. 1. Cod. quand.
Imperat. inter pupill. & vid.
in quo text. Iureconſultus Vir-
gines non priuilegiat, non vo-
cat, non includit, tamen aduer
tentes Legum Interpretes om-
nino comprehendi debere eas,
ex maioritate rationis priuile-
9 giatas vocarunt. Viduis enim
prærogatiuam fori conceſſe-
runt, ergò & virginibus priui-
legium hoc concedẽdum fore
rationabile erat, maior ratio
10 enim virgini, quam viduę opi-
tulatur, tùm quia ſufficit eſſe
virginem, vt cũctis priuilegijs,
11 facultatibus, & prerogatiuis po
tiatur, ſola enim virginitas du-
cit ad cælum; tùm etiam quia
virgo ne dum maior vidua di-
ci poteſt, verum etiam Ange-
12 lis aſſimilatur, imò maior eſt
victo-

victoria virginum in mundo viuentium, & cælibem vitam
13 ducentium, quam quodámodo angelorum, Angeli enim ſine carne viuunt, virgines ve-
14 rò cum carne triumphant, Angeli in carne, & præter carnem
15 Angelicam, & cęleſtem vitam agunt, virgines in carne cęleſtem vitam ducunt, & quodámodo maioris meriti ſunt: eſſe Angelum eſt fęlicitatis, eſſe virginem eſt virtutis, nam totis
16 viribus virgo nititur obtinere ex gratia, quod Angelus habuit ex natura, licet vtrumque, eſſe virginem, & Angelum diuini muneris officium ſit, non humanum, ex B. Hieronym. in ſermon. de aſſumpt. & bea-
17 tius eſt in carne imitari vitam Angelorum, quàm ex carne augeri numerum mortalium, hæc eſt vberior, fęcundiorq; fęlicitas, non ventre graueſcere, ſed mente grandeſcere, non laceſſere pectore, non viſceribus terram, ſed orationibus cęlum parturire, ex B. Auguſtin.
18 Virginitas eſt Theſaurus impretiabilis, ex Geneſ. cap. 24. & virginitas dicitur à viro, quaſi importet immunitatem concu-
19 piſcentiæ, ex B. Thom. ſecunda ſecundæ quæſt. 152. Vnde, cum tot priuilegia in virgine fulgeant, totuè prærogatiuæ conſiſtant, tantaque merita, & ad inſtar Angelorum elucceſcant; quamuis in l. 1. ſupra citata, & cap. ſignificantibus de offic. delegat. virgines vocatę non ſint iuridicè, & omni laude dignos eſſe eos, qui ad fori declinatoriam vocarũt, nempè Iſern. ad conſtit. Regn. ſtatuimus verſ. ſed quid ſi virgo Affliđ. ibid. quæſt. 8. Mar. Giurb. deciſ. Sicil. 82. Maſtrill. deciſ. Sicil. 127. num. 8. & 9. Viu. deciſ. 65. n. 5. de Franch. deciſ. 100. Illuſtriſſimum Regen. Tap. in conſtit. citat. n. 20. qui ampliat hoc procedere,
20 nulla facta conſideratione, an habeat animum perpetuo in virginitate permanẽdi, vel ne, Capobl. de auct. Baron. prag. 8. par. 1. num. 328. Nouar. de elect. for. ſect. 1. nu. 1. Quomodo probatur Virginitas, lege Virg. poſtea viſum in verbo virginis mihi 287. Quod
21 ampliatur, etiam ſi ſtuprata eſſet; pro ſtupro enim in ſui perſonam commiſſo declinatoria fori gaudet, Franch. de-
22 ciſ. 599. Nouar. cit. loc. nu. 2. Amplia ſecundo etiam ſi patrẽ habeat, Franch. deciſ. 110. num. 4. & ſeq. Nouar. ſect. 1. quæſt. 11. num. 3. etiam ſi per
23 verba de futuro deſponſata eſſet, Maſtrill. cit. deciſ. 127. num. 10. Et ego obtinui in cauſſa Romanę virginis de Sancto Stefano Patrem habentis contra Princi-
24 pem Abellini. Clericus an habeat electionem fori, diſtingue,

gue, quòd aut agit pro bonis
25 Eccleſiæ, aut pro bonis ſuis, aut
verò pro offenſa ſibi facta. Si
agit pro rebus Eccleſiæ, habet
electionem fori, ſimiliter, ſi
pro offenſa ſibi facta, ſi verò
pro bonis ſuis agit, ſecus eſt, &
26 foro non gaudet, vt diffusè per
Franch. deciſ. 597. Ann. alle-
gat. 146. & ante iſtos Viu. de-
ciſ. 27. verùm inſpiciendum
27 eſt, ſi offenſio facta Clerico
eſt perſonæ, vel in perſonam.
Monachus an agat, & habeat
28 electionem fori, dixi fuſius in
tit. Monachus quando agat, &
29 colligit Nouar. quæſt. 33. Pau-
per an gaudeat, & quæ deſide-
rantur, dixi in titulo de Paupe-
re. Eccleſiam fori electionem
habere, nō eſt qui dubitet. Mi-
30 ſerabiles perſonæ quæ ſint, an
gaudeant, & quæ conſideren-
tur, recurre ad Nouar. in eod.
tract. de elect. for. ſect. 2. quæſt.
1. per tot.

Caput XIII.

ARGVMENTVM.

Si concurrant Iudices alterius Iuriſdictionis, an audiantur in remiſſione Cauſſarum.
Quid ſi Regna ſint diuiſa.

SVMMARIVM.

Iudex ſub eodem Imperio ſubditus, an admittatur ad remiſſionem cauſſæ num. 1. 2. & 3.

An ſi Regna ſint diuiſa, competat remiſſio ibidem, & num. 4. & 7.

Beneuenti Ciuitas an iudicetur extra Regnum num. 5.

Banniti extra Iuriſdictionem exiſtentes non poſſunt extrahi, nec occidi num. 6.

1 POſtquam de remiſſioni-
bus cauſſarum loqui-
mur, quæro, quid ſi in
cauſſa concurrant Iudices alte-
rius Iuriſdictionis, & petant ip
ſius remiſſionem ad eos. Diſtin
gue, quòd aut petens eſt ſub
eodem Imperio ſubditus, aut
verò ſub diuerſo. Si primo ca-
ſu, exempli gratia, ſi eſſet ſub
Imperio eiuſdem Regis, quam
2 uis Regna ſint diuiſa, veluti in
Regno Siciliæ vltra, & citra
Farum, vel Mediolani, cum
huiuſmodi Regna (quamuis
diuiſa) ſub eodem D. Rege
Hiſpaniarũ ſubſint, remiſſio-
nes cauſſarũ cōceduntur, vt nu
per cōgerit aliorũ auctoritate
Capobl. de auctor. Bar. in nou.
impreſſ. prag. 8. par. 2. nu. 223.
Si verò ſumus in ſecũdo caſu,
3 & ſic ſub diuerſo Imperio, vt
eſt ciuitas Beneuēti, quæ in dies
remiſſionem ibi delinquentiũ,
& ad noſtram Prouinciam
confugientium petit, prout in
cauſſa Pippi, ſeù Philippi de
Rogerio in hac R. A. inquiſi-
ti de quibuſdã delictis. In quo
concurrebam ego pro parte
Illu-

Illuſtris Principis Venuſij vtilis Dñi Terrę Montisfuſcoli,& Caſaliũ ratione domicilij, & concurrebat inſuper Curia Fęudi, & Curia Beneuentana, & petebat remiſſionem dicti inquiſiti ad Curiam Beneuentanam, in qua inquiſitus erat de homicidio, & pro eo ad mortem condemnatus, replicabam ego, non poſſe Curiæ Beneuentanæ nedum remitti, verùm etiam, & nec de remiſſione tractari, cum dominia ſint diuiſa iuriſdictiones diſtinctæ,& ſub diuerſo Imperio: fundabam ratione, auctoritate, argumento, ſiue doctrina Capoblanc. in nou. impreſſ. de auct. Bar. prag. 8. par. 2. num. 126. qui expreſsè teſtatur, quòd quando Iudices
4 non ſunt ſubiecti vno ſuperiori, ſed diuerſis, tunc non datur remiſſio, ex Foller. in prag. de exulib. num. 8. teſtante ciuita-
5 tem Beneuenti eſſe extra Regnum, & extra Iuriſdictionẽ, & proinde Banniti ibi exiſten-
6 tes non pŭſſunt inde extrahi,& in noſtro territorio occidi, & iterum ex Rouit. in rubr. de exulib. nu. 7. teſtante Sacrum Conſil. condemnaſſe per decemnium in inſulam Ioannem Gamboam, eo quod in Ciuitate Beneuenti, quæ immediatè ſubeſt Sedi Apoſtolicæ, interfecit quendam Sigiſmundũ ab hoc Regno bannitum, argumẽto ex adductis per Franch. dec. 342. & tandẽ fuit Philippus de Rogerio prædictus remiſſus ad Curiam Montisfuſcoli; Don Michaele Ciaues Commiſſario, licet in decreto ſit appoſitum, & voluit ipſe Commiſſarius apponere, quòd de delictis Beneuenti commiſ-
1 ſis certioretur S.E. qua certiorata, fuerunt relaxatæ litteræ tenoris ſequentis videlicet, à tergo. *A los Magnificos Señores los Auditores, y Auogado Fiſcal de la Audiençia de Monteſuſco. Magnificos Señores. He reçibido vueſtra carta de 18. de Junio, en que dizis, que hauiendo procedido de juſtiçia conforme à lo que os he ordenado por Colateral ſobre la remeſion de Filipo de Rugero preſo en eſſas carceles, à la Corte de Monteſuſco, haueis hecho decreto, que ſe remita, en cuya reſpueſta os encargo, que procedais à lo demas que reſta para el effetto della, que aſſi cõuiene, y es mi voluntad. Nueſtro Señor guarde. Napoles 10. de Iunio 1528. A lo que mandaredes. El Duque d'Alua. A la Audiençia de Monteſuſco. Regiſtrada, &c.* Poſt quæ vidi ad corroborationem omnium, quæ ſupra dixi Cartar. in tract. de exequut. ſent. capt. bannit. cap. 1. num. 256. qui opinionem Capoblanc. & Clar. ſequitur, licet ipſe non alleget,
7 qui concludit remiſſionem nõ dari inter diuerſa dominia.

D E

DE QVALITATE OFFICIALIVM Caput I.

A R G V M E N T V M.

Officialium qualitas qualis eſſe debeat,ad hoc qui ad officia in Regno admitti debeant
Perſonæ Eccleſiaſticæ quæ dicantur.
Quæuè aliæ Religioſæ, & an Regiæ Iuriſdictioni ſint ſubditæ.

SVMMARIVM.

OFficiales qui ad exercenda officia in Regno admitti debent num. 1.
Eccleſiaſticæ perſonæ non admittuntur in Regno ad officia num 2.
Quod amplia primo procedere, etiam ſi ſint Religioſæ, num. 2.
Amplia ſecundo, ſi non ſint ſubditi Regiæ Iuriſdictioni num. 2.
Exteri non ſubditi Regiæ Maieſtati, non admittuntur ad officia in Regno num. 3.
Milites Sancti Ioannis Hieroſolymitani, non recipiuntur in officiales in Regno. num. 3.
Et de ratione num 4.
Eccleſiaſticæ perſonæ duplici modo conſiderantur num. 5.
Strictè autem qui dicantur, & largè num. 5. & ſeq.
Summus Pontifex eſt primus Princeps omnium Eccleſiarum n. 6.
Sol præcipuus eſt inter aſtra, & Continet in ſe plures Stellas habentes motum à priori motu. num. 7.
Cardinales proprio motu ſummi Pontificis trahuntur num. 8.
Papa poteſtatem ligandi, & ſoluendi à Dño accepit, & Principem ſupremum loco ſui elegit illum n. 9.
Cardinales dicuntur pars corporis, & filij Primi gradus Papæ num. 10. 11. & 13.
Senatores pars Corporis Principis reputantur num. 12.
Cardinales ſunt in triplici differentia num. 14.
Et de eorum numero, num. 15.
An Papa in mortis articulo exiſtens Cardinalem eligat num. 16.
Condemnatus ad mortem ſi ducitur ad ſupplicium, an à Cardinale tranſeunte poſſit liberari num. 17.
Cardinalium officium quid ſit, n. 18.
Patriarcha dicitur Pater, vel Primus Princeps num. 19.
Patriarcharum numerus num. 20.
Patriarcha Conſtantinopolitanus vnde dicatur num. 21. & 22.
Patriarcha Alexandrinus dicitur ab Alexandria num. 23.
Et à quo fuit ædificata ibidem.
Alexander Magnus in Ciuitate Alexandriæ fuit ſepultus n. 24.

Illuſtriſſimi Alexandri de ſangro laus num. 25.

Patriarcha Antiochenus, quis, & vndè dicatur num. 26.

Epiſcopus primus Antiochiæ fuit B. Petrus Apoſtolus, inde B. Lucas Euangeliſtæ num. 29.

Antiochiæ Ciuitas hodie per hoſtes gubernatur num. 29 *ad fin.*

Sedes Patriarchalis, quæ vocatur, & quas Eccleſias habere debet n 30.

Lancea, qua fuit mortuus Saluator Mundi, vbi reperta fuit, & conſeruatur num. 31.

Patriarcha Hieroſolymitanus vndè dicatur num. 32.

Patriarcha ſi in Dioeceſi Epiſcopi deliquerit, ab eodem Epiſcopo punitur, fallit, niſi ille Epiſcopus eſt ſuffraganeus illius Archiepiſcopi num 34.

Primates quomodò vocantur, & quæ ſit differentia inter Primates, & Patriarchas, & de eorum auctoritate num. 35. 36. & 37.

Familiares Epiſcopi gaudent fori declinatoria num. 38.

An procedat in familiaribus Cardinalium, & aliorum Priuilegiatorum num. 39. & 40.

Familia Cardinalium quomodò debet eſſe, tam in veſtibus, quam in moribus ex præcepto Diui Caroli Borromæi num. 41.

Perſonæ Eccleſiaſticæ quæ dicantur num. 42.

Et ipſarum appellatione qui veniant num 42. *ad* 88.

Fratrum diui Auguſtini Religio vndè dicatur num. 45.

Religio Carmelitanorum vnde dicatur num. 44.

Religio Dominicanorum, vndè dicatur num. 46.

Religio Beati Baſilij, Seruorum Beatæ Virginis, Redẽptionis captiuorũ, vnde ortum habeãt n. 46. 47

Populus Romanus quandò infirmitatibus vexabatur num. 48.

Religio Sancti Pauli primi Eremitæ num. 50.

Religio Sancti Hieronymi num. 51.

Religio præmonſtratenſium vnde dicatur num. 52. & 53.

Religio Benedictinorum vnde dicatur num. 54.

Camaldulenſes qui, & à quo ſubſtituti num. 55.

Religionum aliarum numerus n. 56.

Clerici dicuntur perſonæ Eccſiaſticæ num. 57

Ordo aliorum clericorum num. 58.

Appellatione Clericorum qui veniant num. 59. & 60.

Milites S. Ioannis Hieroſolymitani dicuntur perſonæ religioſæ nu. 62. & *quare num.* 69. & *vnde ortum habeant num.* 63.

Eorum appellatione qui veniant num. 62.

Clerici non poſſunt arma deferre num. 65. & 66.

Milites Hieroſolymitani pro fidei defenſione arma aſportant num. 67.

Milites. S. Ioannis Hieroſolymitani, ſi in officio delinquunt, a quo puniantur num 71.

An procedat ſi profeſſionem fecit, & habitum non ſuſcepit num. 72.

An

An procedat in alijs militibus num. 73. 74. 79. 80. & ſeq.
Milites Hieroſolymitani, an ſuccedant in feudo in Regno num. 75. et de ratione num. 76.
Milites Calatrauæ, Alcantaræ, & Sancti Iacobi an gaudeant fori prærogatiua num. 82.
Quid in miltibus Sancti lazari. Sancti Stephani, & alijs num. 83.
Don Didaci de Quiñones laudes num. 84.
Officiales Baronales non poſſunt eſſe conſanguinei Baronis, vel Affictatoris, ſiue de eorum familia num. 85. & de ratione num. 86. 87.
Epiſcopus non poteſt ſibi coniunctum Vicarium, vel Auditorem eligere num. 88.

1 Dixi de officialibus in Genere, opportune di cendum cenſeode eorũ qualitate; meritò titulum hunc de qualitate officialium poſui, & conſequenter quæritur, cuius qualitatis debent eſſe officiales, qui ad officia exercenda admitti debent, dicas tu ex Regia pragmaca prima de Eccleſiaſtic. perſon. Perſonas Eccleſiaſticas, Religioſas, & Regiæ Iuriſdictioni non ſubiectas, etiam
2 ſi Religioſo habitu Sancti Ioannis Hieroſolymitani indutæ, & munitæ eſſent, admitti non debere, quod ſequitur Rouit, in ead. pragmatica; vndè ſciendum, quòd ne dum perſonæ enumeratæ in Regia Pragmatica, admitti non debent, verum etiam &
3 exteri Regiæ Maieſtati non ſubiecti de Franch. deciſ. 479. D. Rouit. in rubric. prag. de offic. ad Regiam Maieſtatem num. 1. & ſeq. Maſill. ad Capic. deciſ. 178. Et cum in pragmatica ſupra relata prima de Eccleſ. perſ. prohibeantur admitti perſonæ Eccleſiaſticæ, Religioſæ, & Regi non ſubditæ, in illis verbis [*Per perſone Eccleſiaſtiche, Religioſe, e non ſogette alla Regia Iuriſditione, etiam ſi foſſero Caualieri de l'Habito di San Gio. Geroſolimitano*] Quæro quæ dicantur perſonæ Eccleſiaſticæ, quę autem
4 Religioſæ, & quare in hoc ſtatuto prohibeatur potius equites Hieroſolymitani, quàm alij equites? Quò ad primum, perſonæ Eccleſiaſticæ duobus modis conſiderantur, primò
5 ſtrictè, ſecundò largè. Strictè, ſic in primo caſu dicuntur
6 Summus Pontifex, Cardinales, Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Monachi, Clerici, cęterique ſub Pallio B. Petri militantes. Summus Pontifex primus omnium Eccleſiarum Princeps eſt, quem Do-

minus noſter Ieſus Chriſtus ſolum Paſtorem omnium vniuerſarum ouium ſuarum reliquit, & neminem alium parem illi fecit. Et quemadmodum vnus eſt Deus, vna Eccleſ. Catholica, & vniuerſalis, vna Columba, Sponſa vna,& Mater electa,quę vnius debet eſſe viri; Vna Fides, vnum Baptiſma, vnum rerum generale principium, & vnus, & præcipuus inter Aſtra ſol eſt:ita & vnus ſtatuitur Pon-
7 fex, & quemadmodum Sol continet in ſe plures cœlos,innumerabiles Stellas, habentes motum à priori motu,quo ra-
8 piuntur:ita & ſummus Pontifex continet plures Cardinales, multos Archiepiſcopos,& Epiſcopos, cęteroſue eorum motum habentes, non proprium, veluti Stellę, & Cœli motus, ſed proprio motu Sũmi Pontificis, quo trahuntur, motum habentes à priori motu Solis cęleſtis, qui Dominus noſter eſt,& Sol vocatur,cum habeatur in Sacra pagina:Sol Iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter. Neceſſarium enim fuit, vnum eſſe, & ſolum Præſulem, ad quem ſumma totius Ręligionis,& poteſtas vniuerſa in Sacra referretur, cui omnes Chriſtiani obtemperent,cuius iuſſu Antiſtites ſacri diuerſorum Regnorum veniant,conueniant,pateant, obediant, & decernant,vt quæ ſibi ipſis approbata veniunt imperandi ratione earum rerum, quæ ſalutem animæ, & fidem reſpiciunt,adimpleăt. Vnde Paſtor Eccleſiæ Claues Regni Cœlorum habens,iuxta illud Euangelij dictum: Tu es Petrus,& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo Claues Regni Cælorum, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis,& quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in Cęlis, & portę inferi non
9 pręualebunt aduerſus eam. Papa ergo poteſtatem ſoluendi atque ligādi primo accepit à Dño,& Principem ſupremum loco ſui illum elegit, cap. in nouo 21.diſtinction.

Cardinales ſunt inſeruientes Sedi Apoſtolicę,quæ axis,
10 & veluti Cardo aliarum Eccleſiarũ eſt. Cardinales enim ſunt Summ. Pontific.Senatus, ad quem ſumma negotiorum omnium Chriſtianorum defertur, & ſicut Cardinem vocamus negotij ſummam, rei quæſtionem, ita Cardinales,
11 ſacerdotes præcipuos,& principales;& dicuntur Cardinales pars corporis Papæ,vt in ſimili Senatores pars corporis
12 Principis reputătur, & quemadmodum Papa vnus Eccleſię
13 ſponſus dicitur,ita Cardinales filij primi gradus dicuntur,ex ſen-

ſententia Io. Andr. Imol. in c.
Sacris de pęnitent. in 6.& vtũ-
tur inſignibus Apoſtolicæ di-
gnitatis, dum Legatione fun-
guntur, ex ſtatuto Concil. ge-
ner.cap.antiqua de priuil.Car-
dinalium autem tituli in tri-
plici differentia ſunt; nam alij
14 dicũtur Cardinales Presbyte-
ri, alij verò Cardinales Epiſco-
pi, alij Diaconi. Iſti Cardinales
Epiſcopi ſupremum ordinem
retinẽt, illi Cardinales Presby
teri medium, Cardinales ve-
rò Diaconi poſtremum, &
nouiſſimum, omiſſa diſputa-
tione quis eorũ inter eos præ-
feratur. De Commiſſione, quę
ſit Cardinalibus, & quomodo,
vide Marcheſan. in tract. com
miſſion. par. 1. cap. 11. Quo
ad numerum Cardinalium
non inſudabo, qui licet termi-
15 natus ſit, tamen Summi Pon-
tificis arbitrio aliquandò plu-
res, & aliquandò pauciores, &
eorũ numerus à Summo Pon-
tifice, à quo creantur, quando-
que augetur, quandoque mi-
nuitur. Tu verò ex cap. ſeptua-
ginta 16. diſtinct. & cap. in no
uo 21. diſtinct. dicas numerũ
ipſorum eſſe ſeptuaginta. Sed
Papa Cardinalem eligere non
16 poteſt, quādò eſt in mortis arti
culo, & ſic exclamat eueniſſe
Apont. de poteſt. proreg. titulo
de elect. Offic. §. 1. n. 11. & ſeq.
Si Cardinali obuiam ſit
condemnatus ad mortem
17 tempore, quo ad ſupplicium
ducitur, poteſt ab illo liberari,
ſi pileum in capite condemna-
ti Cardinalis imponit, Carauit.
Rit. 259. num. 8. Omitto enim,
18 quid ſit officium Cardinalium
& ſi in eorum Conciſtorio de-
ciduntur controuerſię electo-
rum ad Epiſcopales, Archiepi-
ſcopales, Metropolitanas, ſeù
Patriarchales Eccleſias, & vbi
Eccleſia vàcet, & ad quẽ electio
pertineat, & num ad capitulũ,
Ciuitatem, Prouinciam, Regẽ
vel alios, cum noſtrum nõ ſit.
De familiaribus Cardinalium
alias Deo Duce dicam.

Patriarcha Græco nomine,
ſeù more dicitur Πατριάρχεις la-
19 tino verò primus, vel Princeps,
ſeù honorabilior inter Patres,
ſeù inter præſtantes, & quaſi
Pater dicitur, qui Græcis πατὴρ
appellatur, quaſi ſeruans ex ſe
genitos, & licet in Sacris Pagi-
nis legatur duodecim fuiſſe Pa-
20 triarchas, tamen de quatuor
Principalibus nos dicemus,
nempè de Conſtantinopolita-
no, de Alexandrino, Antioche
no, & Hieroſolymitano, &
omiſſa quæſtione, in qua non
manebo, quis enim ſit prior,
dicam tantùm Patriarcham
21 Conſtãtinopolitanum Sedem
habere in Ciuitate Conſtanti-
nopolitana, quæ antea dicta
fuit Bizantium in Thracia, à
Pauſania Spartano primum
condita. In Ciuitate prędicta
fuit

fuit Sedes ; & Imperij caput
Orientalis,vt Romæ ſedes:toti
Traciæ præerat, eiuſdem Pri-
uilegijs, & prærogatiua erupta
Romana Sede. Hodie verò,cũ
Chriſtiani ſint expulſi ab illa
Sede,& Ciuitate, quam Aga-
reni occuparunt,Rege Turca-
rum VII. Mahomete Amu-
rathi filio, qui Conſtantinum
XIII.Orientis vltimum Chri-
22 ſtianum Imperatorem interfe-
cit cum omnibus ſuis,& Oriẽ-
tale Imperium prædictum ſu-
ſtulit anno 1453. Conſtanti-
nopolitanum, & Trapezuntiũ
Imperium XII. Regna 200.
Vrbes Chriſtianis ademit, Pe-
loponneſum,& Pontum expu-
gnauit, nunc Turcę ibi domi-
nantur,& eam Ciuitatem Ce-
ſarandum vocant.

Patriarcha Alexandrinus à
Ciuitate.Alexandrię,in qua Se
dem habet, dicitur. Alexãdria
23 Ciuitas eſt in Ægypto à
Chinocrate iuſſu Alexandri
ędificata,qui vocatur Alexan-
der magnus, ante Chriſti ad-
uentum, & ſic in anno 320.
ſpatio dierum quatuordecim,
continet in ſe ſex millia paſſuũ
murorum, quæ Ciuitas cum á
Magno Alexandro ædificata
ſit, magna eſt, ampliſſima, &
fortiſſima, ab vna parte mon-
24 tibus munita, ab altera flumi-
nibus,adeò vt hoſtibus ſit diffi
cilis ad illam acceſſus, in qua
ſepultus fuit Alexander Ma-
gnus ipſus fundator, in quodã
tumulo non multùm magno,
quem inde Cocha Rex Syriæ
ſuſtulit, quandò illuc acceſſit.
In hac ciuitate Sedes Regis
Ægypti, qui Carum indè ac-
ceſſit. In hac ciuitate Marcus
Euangeliſta 1. loco Euange-
lium, & Fidem Chriſti prędi-
cauit.Peperit hec Ciuitas Ori-
genem , Excellentiſſimum
Dionyſium alioſue doctiſſi-
mos viros, & Philoſophos, vt
haa betur ex Chronic. Mund.
fol. mihi 104. cuius dignitas
non immeritò fuit collata in
perſonam Illuſtriſſimi & Re-
uerendiſſimi Domini Ale-
25 xandri de Sangro de nobiliſ-
ſima,& antiqua familia, nunc
vero ad Archiepiſcopatus Be-
neuentanę Ciuitatis digni ta-
tem aſſumpti, quia ei conue-
niebat nominis ratione. Ale-
xandrũ Patriarcham Alexan-
drinum, dictum ab Alexan-
dria, ędificata ab Alexandro-
fore munitum, in quem con-
currunt, cunctæ virtutes, &
merita, propter quę [cęlo fa-
uente] rubeo, & Cardinalitio
pileo breui coronabitur, co-
gnitis eius virtutibus,nam fuit
à Papa Paulo Quinto electus,
inde per Papam Gregorium
XV. confirmatus in munere
Nuntiaturę apud Catholicam
Maieſtatem in Hiſpania.

Patriarcha Antiochenus ter
tio loco ſequitur, ſimiliter ab
Antio-

26 Antiochia ciuitate ſic dictus,
quæ Antiochia ciuitas in Aſia
exiſtens in Prou. Syriæ per
prius Epiſana, ſiue Beblata
nuncupata, fuit ædificata
poſt ædificium Alexandrię.
Imò ante Chriſti aduentum
in anno 330. fuit ampliata à
27 Seleuco Nicanore filio Antio-
chi, qui vnus fuit ex Princi-
pibus Alexandri Magni, & ab
Antiocho patre, & ſic de eius
nomine patricio appellatur,
quæ in Prou. vt prædicitur, Sy-
riæ manet, quæ nunc Syriæ
caput. eſt. Ciuitas iſta mul-
tùm potens habebatur, & pro-
28 pter eius potentiam Nabucho
donoſor Rex carcerare fecit
in ea Sedechiam Hebręorum
Regem. Epiſcopus huius ciui-
29 tatis primus fuit B. Petrus
Apoſtolus per ſeptennium,
poſt quē fuit Lucas Euãgeliſta,
in qua ad Theophilum librum
Apoſtolorũ ſcripſit, ſuper regi-
mine Chriſtiano ſpatio mille
annorum fuit. Inde à Soldano
Babiloniæ capta anno 1267.
expulſis prius habitantibus,
& alias nationes ex ſui habi-
tandi ſtudio induxit. Nunc
verò abeſt á manibus Chri-
ſtianorum, ſed per hoſtes gu-
bernatur, vt per Petr. Greg.
Toloſ. ſintag. Iur. vniuerſ.
par. 2. lib. 15. cap. 7. mihi 151.
Sedes Patriarchalis vocatur,
ſub qua Eccleſiæ Cathedrales
30 centum quinquaginta tres, &
Archiepiſcopatus quatuorde-
cim, licet aliqui dicāt duode-
cim, & tercentũ ſexaginta ſex
Eccleſię ſubsũt, vt ex Chronic.
31 mũd. fol. mihi 104. Habetur in
Chronica prædicta, Lanceam,
qua mortuus Saluator mundi
fuit, fuiſſe repertã in Eccleſia
Sancti Andreę Antiochiæ hu-
ius, quæ magna cũ reuerentia
fuit capta à Boemundo Nor-
mãno filio Roberti Ducis Ca-
labrię, & Apulię, quę tempore
prælij à Chriſtianorum exer-
citu aſportabatur, qua mediã-
te, & deuotione victores effe-
cti fuere contra Regē Arme-
nię, qui Ciuitatē iſtam aggreſ-
ſus fuit, Chriſtiani autē, Chri-
ſto fauente, numerum Cen-
tum millia hoſtium interfe-
cerunt, nonnullos Theſauros,
nonnullaq; bona hoſtium ce-
pere lanceę deuotione. Præeſt
Patriarcha digniſſimus Illu-
ſtriſſimus, & Reuerēdiſſimus
Dominus Thomas d'Auolos
d'Aquino, cuius laudes, me-
rita, & virtutes cum extollere,
& enumerare non poſſim, per-
tranſeo, vt habetur in Chronic.
Mund. fol. mihi 280. à ter.
de lancea.

Patriarcha quoque Hiero-
32 ſolymitanus ſequitur, dictus
ex Hieroſolyma Iudęæ ciuita-
te, quę Hieruſalem vocatur,
de qua cum Sacræ Paginæ
valde ſe extendant, non licet
me extendere.

Si

Si Patriarcha deliquerit in
33 Diœceſi Epiſcopi, poterit ab
illius Epiſcopo puniri, Baiard.
ad Clar. q. 35. num. 15. niſi
ipſe Epiſcopus eſſet Suffraga-
34 neus illius Archiepiſcopi de-
linquentis; quem vide, & vi-
de Clar. ibidem; prout dicitur
de Capitaneo, qui poterit pu-
nire Iudicē in Secunda inſtan-
tia in eius Territor. delinquētē,
Nouar. quoſtio. forens. quęſt.
93. & Capoblanc. tom. 1.
prag. 8. par. 2. num. 186.

Primates quodãmodo ap-
35 pellari poſſunt Patriarchæ,
verùm non omnes Primates
verè Patriarchę ſunt. Primates,
& Patriarchæ, diuerſorum
36 ſunt nominum, ſed eiuſdem
officij; ad Primates ab Ar-
chiepiſcopis appellatur, ſed à
37 Primatibus ad Archiepiſco-
pos appellare non licet; de
Primatibus, & Archiepiſco-
pus, eorum differentijs, & au-
ctoritatibus recurre ad cap.
primum, ſecundu, tertium.
diſtinct. 99. & ad cap. nullus
primas 9. q. 3. Archiepiſcopi,
& Epiſcopi notiſſimi ſunt,
38 ideo de eis pertranſeo. Vnum
tamen dicam quòd familiares
Epiſcopi gaudent priuilegio
fori, pro vt ipſi Epiſcopi gau-
dent, Capic. deciſ. 12. Quod,
an procedat in familiaribus
39 aliorum priuilegiatorum, vi-
de Maſull. ad Capic. cit. deciſ.
12. Et an procedat in familia-
40 ribus Cardinalium, vide Ol-
drad, conſ. 212. vt infra alias
dicam. Et dum occaſio prębet
de Cardinalium familia, eſt
aduertendum, quòd circa eo-
41 rum mores, ad eſt Epiſtola B.
Caroli Boromęi ad Battoreū
ſuum collegam ſcripta, cuius
verba placuit hic inſerere vi-
delicet Curabis, inquit, familiā
caſtam, nec patieris inter do-
meſticos tuos quempiam vi-
uere, cuius non modo impu-
dica ſint facta, ſed cuius etiam
non ſint verba, & mores ad-
modum pudici. Habeaſque
domi probatę virtutis viros,
qui in hanc rem inuigilent, &
qui te crebrò de domeſticorū
vita commonere faciant. mo-
deſtia in verbis, & cultu cor-
poris cernatur. Inſuper cura-
bis, vt iuramenta à familia
tua abſint, turpes ſermones,
ſcuriles ioci, conuicia, contu-
melię, & omnium verborum
genera, quę alios lędant, inter
tuos nec dici, nec audiri ſines.
Veſtitus autem & ſi decens eſ-
ſe poterit, cauebis tamen, vt à
familia viri Eccleſiaſtici pro-
cul ſit is corporis ornatus,
quo milites, & prophani iu-
uenes vti ſolent. Nihil itaque,
quod vanitatem, & oſtenta-
tionem præſeferat, in tuo, &
tuorum ornatu conſpiciatur,
quæ reperitur ex. Theſaur.
politic. aphoriſm. Ioan. A-
chocher. cap. 1. lib. 5. fol.
mihi

mihi 305.

Perſonæ etiã Eccleſiaſticæ
dicuntur Monachi, & Clerici.
42 Appellatione enim monacho-
rum, vel fratrum continentur
fratres Carmelitani, qui ab
Helia [vt vulgatum eſt] origi-
nem trahunt, qui cum Heliſę-
um ſocium aſſumpſit, indè
glorioſus in currum igneum
aſſumptus, Heliſęum ſpiritus
43 ſui duplicis hęredem [Deo per-
mittente] reliquit, vt ille Poe-
ta dixit.

Mentre che fù Elia al Ciel ſparito,
In Heliſeo il ſpirto doppio poſa,
Queſto in vece di quel vien
nuerito.

Quorum ordinem, digni-
tatem, inſtitutionem, & crea-
44 tionem, numerum, & alia id
conferentia, legas in Chroni-
cis, & conſtitutionibus ipſius
45 Religionis. Secundo ſunt Fra-
tres B. Auguſtini, qui patre nẽ-
pè Patritio, matre vero Moni-
ca Hipponenſi vrbe natus eſt
anno ſalutis 358. qui Commo-
tus lacrymis matris, & prędi-
catione B. Ambroſij ad fidem
conuerſus eſt, in ęremo propè
mediolanum nigro indutus
amictu, ac pellis cingulo aſtri-
ctus, ad differentiam aliorum
Monachorum, differentẽ quo
que viuendi modum habuit, &
reliquit. deceſſit anno ſuę Na-
tiuitatis 76. Salutis vero 434.
cętera de hoc Sancto, eius vita,
religione, & Inſtitutione ha-
bentur, ne dum per conſtitu-
tionẽ dictę Religionis, verùm
etiam per eius vitam in legen-
da vitæ Sanctorum; ſub cuius
Auguſtini regula Religiones
ferè quadraginta militant.
Quas ſingillatim dicere omit-
to & etiã de alijs religionibus,
cum ad caſum noſtrum non
faciant, ſed tamtùm dicam
Religionum nomina.

Poſt Auguſtini Religionẽ
ſequitur Religio Dominica-
46 norum, B. Baſilij, ſeruorum B.
Virginis, fratrum Sanctiſſimę
Trinitatis, Redemptionis Ca-
ptiuorũ, Cruciferorum, quo-
rũ ordo habetur in Chronic.
Mund. fol. mihi 294. in qua
habetur hunc ordinem Cruci-
47 ferorum fuiſſe conſtitutũ ad
expellendas peſtiferas hæreſis
infirmitates, quibus Populus
48 Romanus vexabatur; & In-
nocentius Papa III. iuſſit, hos
Fratres ſemper in vna manu
Crucem portare, pro vt hodie
ſeruant, & fuiſſe huius Reli-
49 gionis auctorem Sanctum
Cyriacum martyrem anno
Mũdi 6414 anno verò Chri-
50 ſti 1215. Adeſt inſuper ordo
Sancti Pauli primi Eremitæ
51 inſtitutus anno 1215. ab
Euſebio Strigonenſi vitæ
ſanctæ, & religioſæ. Ordo
52 B. Hieronymi Doctoris Ec-
cleſiæ; item Ordo Præmõſtra-
tenſium á Præmonſtrato mõ-
53 te, qui propè Lugdunũ extat.

54 Item ordo Benedictinorum à
B. Benedicto inſtitutus, quos
monacos nigros nuncupamus.
55 Congregatio Camaldulenſis
à B. Romualdo inſtituta, cu-
ius fratres perpetuum ſeruant
ſilentium, pręter quam bis in
hebdomada, & duodecies in
anno ſimul comedunt, á car-
nis eſu abſtinēt, niſi infirmita-
te laborent, amictu albo in-
duuntur ruſtici panni, lanulá,
lęnulam carnibus proximam
applicāt, & in cellulis ſegrega-
tis degunt, & contemplationi
vacant, quos vulgò nos Fratres
dell'Incoronata appellamus;
Fratres Cartuſienſes, Fratres
Ciſterciēſes, Fratres Grādimno-
56 ſenſes, Fratres vallis Vmbroſę
Fratres Montis Virginis, Fra-
tres Humiliati, qui ordo fuit ex
tinctus tēpore B. Caroli Borro-
mei anno 1568 Fratres Silue-
ſtrini, Fratres S. Petri Celeſtini.
Fratres Mōtis oliuarū, Fratres
Franciſcani, tam Ordinarij,
quam reformati, Fratres mini-
morū Sancti Frācisci de Paula,
cęterique, quos ad huc ſcire nō
valui, quorum nomine veniūt
Priores, Prępoſiti, Guardiani,
Vicarij, Curiones, Rectores,
Coadiutores, & cæteri diuer-
ſis nominibus nuncupati.
Clerici autē, vt ſ. diximus,
dicuntur etiā perſonę Eccleſia
57 ſticæ, quorū nomine veniunt
Canonici B. Marci Mantuæ,
Canonici S. Gieorgij, Clerici
Cōgregationis Boni Ieſu, Cleri
ci Sancti ſpiritus de Saxia, qui
Hoſpitalitate, quam voto ſol-
lemni profeſſi sūt, & exercere
tenentur Hoſpitalarij dicti
58 ſunt, & Sancti Spiritus ea de
cauſſa nuncupantur, quia Or-
do iſte per reuelationem San-
cti ſpiritus eſt Inuentus, Cle-
rici Regulares Theatini; Cle-
rici S. Pauli Decollati; Clerici
regulares Orphanorū, Clerici
regulares ſocietatis Ieſu, Cleri-
ci S. Hieronymi de vrbe, Cle-
rici B. Ambroſij, Clerici Con-
gregationis Hoſpitalis Ago-
nizantium, Clerici Regulares
minores, Clerici ſeculares, qui
59 propriū habent, teſtari poſsūt,
quorum appellatione veniunt
Archidiaconi, Archi presby-
teri, Decani, Primicerij, Canto-
res, Pręceptores, Parochi, Ple-
bani, Cappellani, Cappellarū,
& Oratorij, alijſue nominibus
dotati. Dicūtur etiā largo mo-
do perſonæ Religioſæ Opera-
rij, quos Plato vocat quæſto-
60 res, obſeruatoreſue Sacræ pe-
cunię, eoſq; arbitratur neceſ-
ſarios in ſingulis Templis, qui
lucorum, agrorumq; ipſis de-
dicatorū, & fructuum, cōduc-
tionumq;, & locationū domi-
ni eſſent, & Ariſt. 6. polit. cap.
61 fin. eos nominare videtur ędi-
tuos, & ſacrarum pecuniarum
cuſtodes, alia ſpecies [inquit]
curationis eſt circa rē Diuinam
ſeù ſacerdotis, & Edituę circa
Tem-

Templa, vt conſeruentur quæ ſunt, & erigantur ruinoſa ędificia, & cętera omnia, quæ pertinent ad diuinum cultum. Euenit autem alibi, vt in paruis Ciuitatibus, curam hanc eſſe vnam; alibi verò plures ſeparatas à ſacerdotio, & eſſe Sacrificulos, Edituos, & Cuſtodes Sacrarum pecuniarum, de quibus ego cogitarem gaudere fori declinat. ſi caſus occurriſſet.

Dicuntur etiã perſonę Religioſę Milites Sancti Io. Bap-
62 tiſtę Hieroſolymitani, quorũ appellatione veniunt milites Theutonici, vt infra, videlicet Milites S. Iacobi in Hiſpania, Milites Ordinis Beatæ Marię de mercede, Milites Sancti Lazari, Milites ordinis Calatrauentium, Milites Ordinis Alcantarientium, Milites Ordinis militiæ Ieſu Chriſti, Milites B. Stephani. Vnde de quo-
63 libet dicamus, & Primo Milites Hieroſolymitani, omiſſa elocutione: vndè originem habeant, & à quo, & quando inſtitutus fuit eorum ordo, & cum nõnullæ chartæ ſint plenæ, tantùm dicam: An ſint perſonę Eccleſiaſticæ, & per conſequens, vtrum fori decli-
64 natorio potiantur. Nulli dubium eſt, quòd per ſtatutum tales reputãtur, cum per verba prag. 2. de Eccleſ. perſon. ſupra cit. excipiuntur ſpecificè iſti milites Hieroſolymitani. Sed contrà arguitur ſic.
65 Clericis prohibitum eſt arma deferre: arma enim clericis sũt prohibita ex cap. nimium 23. q. 8. cap. 2. de vit. & honeſt. clericor; ſequitur Cãpan. ad Clemẽt. de vita, & honeſt. clericor. n. 23. fol. mihi 68. ſed iſti milites arma portant, ergò non dicuntur Eccleſiaſtici. Reſpondetur,
66 licet ex tex. & rationibus ſupradictis, clericis prohibitũ ſit arma portare, tamen non procedit in his militibus, qui ſpeciali priuilegio, liberè, & ex profeſſione arma nedum deferunt, ſed pertractant pro
67 fidei tuitione aduerſus Agarenos, exemplo Macabęorum quod clericis permiſſum non eſt, Bouadill. cap. 19. num. 11.
68 lib. 2. Corroboratur hoc, Eccleſiaſticas perſonas eſſe duabus alijs rationibus, prima ob votum Caſtitatis, quam iurãt:
69 ſecunda quia vxores ducere non poſſunt: ergò perſonę Eccleſiaſticę ſunt, & meritò ſtatuto excipiũtur, licet Maſtrill. deciſ. 159. num. 17. dicat ibi, fuiſſe electos ad officium hos equites, ſed malè, quem vide.
70 De priuilegijs horum militũ, non me extendam, nam Petr. Gregor. Tholoſ. ſintag. art. mira. lib. .. cap. .. latè ſcribit, & ibi glos. de priuil. collige ergò concluſionẽ, per prag. citat. nõ
71 poſſe eligi in officiales Regni

Milites Hieroſolymitanos, quia non ſunt ſubditi Regiæ Maieſtati, ſequitur de Franch. deciſ. 479. & ſic fuiſſe per S. C. deciſum, & poſt eum Caball. caſ 64. ea ratione; nam ſi contingat, eos ſe malè gerere, puniri non poſſunt, & poſt iſtos Maſull. ad Capic.
72 deciſ. 178. An hoc procedat, ſi miles probationes facit pro habitu ſuſcipiendo, & ſi gratiam obtinuit, vt admittatur, tamen habitum verè non ſuſcepit, & ante ſuſceptionem habitus delinquat, vel officia exerceat, vide Caball. ſequent. caſ. 65 vbi an procedat in mi-
73 lite Sancti Stephani, de quibus infra dicam. Vtrum hoc procedat in habentibus me-
74 diam crucem, dicas quòd nō, ex Bouadill. tom. 1. politic. cap. 18. num. 233. fol. mihi. 825. Et in tantùm hoc eſt ve-
75 rum, Hieroſolymitanos eſſe exemptos, quòd eis non datur ſucceſſio in feudo Ann. ſing. 207. Maſull. ad Capic. deciſ. 31. Reg. d'Apont. tract. de poteſt. proreg. tit. de aſſenſ. Reg. §. 4. num. 8. Qua autem auctoritate, & per quos fuit conceſſa
76 iſta immunitas huiuſmodi Equitibus Hieroſolymitanis, & an ipſi dicantur Religioſi, vide Bouadill. tom. 1. politic. lib. 2. cap. 19. num. 10. fol. mihi 857. qui conciliando opinionē Nauarr. & Sarment. ad inui-
77 cem contradicentium, concludit vocari religioſos, ſed ſimiles eſſe ſęcularibus. Quarè, & propter id quòd vxores nō ducunt, Religioſi impropriè vocantur, quem vide, quia pulcra ad materiam dicit. De alijs
78 militibus S. Iacobi, B. Mariæ de Mercede, S. Lazari, Calatrauę, Alcādrę militię Ieſu Chriſti, & S. Stephani, & de eorum origine, hic non me extendam, ſed pro illis recurre ad Petr. Gregor. Tolos. tom. 1. & 2. lib. 5. cap. 34. & ſequēt. & D. Regent. Tapp. in auct. ingreſſ. de ſacroſanct. Eccleſ. cap. 37. & ſeq. Beuadill. qui
79 latè materiam diffundit, & de omnibus militibus loquitur tom. 1. politic. lib. 2. cap. 19. num. 11. & ſeq. fol mihi 858. quo perbellè pulcra notabilia habebis. Sed tantum, quæ eſt ratio, quòd in pragmatica excluduntur tātum milites Hieroſolymitani, non autem cæteri prænominati milites? Re-
80 ſpondetur, quia milites Hieroſolymitani dicuntur eccleſiaſtici: tum quia vxorem non ducūt, tum etiam propter votum caſtitatis, vt diximus, & habent eorum ſeparatum magiſtrum, quem Magnum Magiſtrum Maltæ vocant, & ſi delinquunt, puniuntur per eius Magiſtrum Magnum; Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 65.

num.

num. 59. & ſeq. Maſtrill. deciſ. 159. num. 6. 15. 16. 18. & ſeq. Quod attinet verò ad mi-
81 lites Sancti Iacobi Calatrauæ, & Alcandrę, ſubijciuntur Regi noſtro, ab eo creantur, & iſporum Magnus Magiſter eſt ipſa Regia noſtra Maieſtas, & habent Iudices ordinarios á Sua Maieſtate datos, ex conceſſ. bullæ Papæ Clementis VIII. vt refert illam Maſtrill. deciſ. 290. quem vide. Quod
82 verò ad diuorum Stephani, & Lazari, in eorum priuilegijs non habent exequatur, & ſic in illis militię Ieſu Chriſti in Luſitania. Iſti Sancti Stephani à Duce Florentię, & in eorum
83 delictis iſti milites Luſitaniæ, Sancti Stephani, & Sancti lazari á Iudicibus ſęcularibus cognoſcuntur, & fori declinatoriam non opponunt, vt dicit Imbr. in tract. de Iudic. Regn. par. poſter. num. 23. & ſeq. & Bouadill. tom. 1. politicor. fol. mihi 856. num. 9. & ſeq. Nimirum igitur, ſi iſti Hieroſolymitani excipiuntur, cæteri verò Sancti Iacobi, Calatrauę, Alcantarę admittuntur, prout in dies videmus, & ſignā ter ad pręſens per Regiā Maieſtatē fuit pro ad miniſtranda hac noſtra noſtra admiſſus Gubernator, & Præſes in ea Dō didacus de Quinnones ex
84 Ciuitate Leonis in Hiſpania meritiſſimus, virtute, intrepiditate, bonitate, valore, diuitijs ornatus ex nobiliſſima, & antiqua familia de Quiñones deſcendens, & meritò propter eius nobilitatem, fuit habitu Alcantaræ à Regia Maieſtate decoratus, & propter eius merita, & valorem, cum in Hiſpania in bellis pro Regia Maieſtate, & in hoc Regno noſtro in officijs bene ſe geſſerit, fuit à Regia Maieſtate, ne dum Caſtellanus Caſtri Baię propè Neapolim electus eius vita durante, verum etiā & Gubernator in hac Prouincia per biēniū creatus, & fore refirmādū pro ſequēti ſpero.

Reſpectu vero officialium Baronalium, ſciendum, quòd
85 officiales non poſſunt eſſe cōſanguinei Baronis, vel Affictatoris, aut de eius familia, vt nuper extitit declaratum per R. Colleterale, vigore prouiſionum tenoris ſequentis. videlicet Philippus dei Gratia Rex: Magnifici viri: *à noi: è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet, Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore, la pouera Vniuerſità di Santo Mango appreſſo Sabone ſupplicando dice à V. E. come in quella Terra ſi ritroua Capitanio Gio. Batiſta Alſano della Terra di Vignola parente al Barone di detta Terra ſupplicāte & de Gio. Dom. d'Afano Balio, e tutore di detto Barone, per eſſerno tutti d'vna me-*

medeſima famiglia, il qual Capitanio ſi porta in modo, che ſono coſtretti fugirſene. E perche tutti à generale ſono poueri, & porſone, che viuono alla giornata, non poſſono per ogni aggrauio, che à loro ſi fà, hauere ricorſo alla R. A. & alla Gran Corte della Vicaria, ò ad altro Superiore, è però ſono trapazzati, & maltrattati cum reuerentia, coſi di Carcere, come per altri diſpendij in fare quel tanto, ch'eſſo Capitanio, e ſuo Balio deſiderano, & vogliono; ricorrono per ciò da V. E. & in viſceribus Ieſu chriſti, la ſupplicano reſti ſeruita ordinare al ſopradetto Gio. Battiſta Capitanio, che deſiſta dall'adminiſtratione di detto officio, & al Barone, & Balio, che eligano altro Capitanio per eſſo Gio. Battiſta, che non ſia parente, & in caſu d'inobſeruantia, commettere alla Regia Audientia di Principato Citra, che coſi lo facci exequire, che oltre e coſa giuſta, lo riputerà à gratia da V. E. vt Deus. Et viſto per noi quanto in detto preinſerto memoriale s'eſpone per detta Vniuerſità ſupplicãte al che volendomo debitè prouedere, ci ha parſo farui la preſente; per la quale vi dicemo, & ordinamo, che eſſendo vero, che ſiate parente del Barone predetto ſuo Balio, & della famiglia loro, debbiate ſubito al riceuere di queſta deſiſtere dall'officio di Capitanio di queſta Terra, quale ſiate ſtato eletto da loro, & debbiate ſtare à ſindicato auanti li ſindicatori eligendi per loro per il tempo, che hauete eſercitato detto officio conforme alla Regia Pragmatica, ordinando con queſta al detto Barone, e ſuo Balio, che eligano altro Capitanio in ſuo loco, che non li ſia parente, o li obſti alcuno legitimo Impedimento, conforme alla Regia Pragmatica; quale ad vnguem ſi debbia oſſeruare iuxta ſua forma, continentia, e tenore, di maniera tale, che ad vnguem ſortiſca il ſuo debito effetto, non dandoſi occaſione di hauerſi piu ricorſo da noi per lamentation di detta cauſa, ordinando anco con queſta alla Regia Audientia di Principato Citra, & Baſilicata, che in caſu inobſeruantiæ coſi vi facci oſſeruare, & exequire, & non altrimente, non fandoſi il contrario; per quanto ſi hà cara la gratia di ſua Maieſta e pena di ducati mille la preſente reſti al preſentante. datũ Neapoli die menſis ſeptemb. 1613. El Conde de Lemos, vidit Montoya Regens, vidit De Caſtellet Regens, Iuares Salazar Secretarius. Locus Sigilli in M. par. 48. fol. 190.

Et ratio eſt duplex: prima, quia ſubditi quamuis in debitè vexentur ab officiali coniũ-
86 cto Baroni, ne ipſi Baroni diſpliceant, de facili tolerant. Secunda, quia poſſet Baro mediante perſona ipſius officialis coniuncti ſe in iuſtitia intromittere, & ad ſui voluntatem, & li-

87 & libitum omnia peragere, nam conſanguinitas,& amicitia ſolet mentem prævaricare, & iuſtum iudicium peruertere, vt notat Capoblanc. de auct.Bar.tom.1.prag.5.num. 165. qui num. 168. ampliat
88 procedere, & fuiſſe decisũ etiã in Epiſcopo, qui Vicariatus, vel Auditoratus munus ſuis nepotibus conferre non valet, ea enim ratio ſuprad. militat.

Caput Secundum.

ARGVMENTVN.

Confratres confraternitatum dicuntur Perſonę religioſę.
An gaudeant Fori prærogatiua.
Apoſtata quis dicatur, & illum occidens an puniatur.
Heremitæ an dicantur Religioſi, & gaudeant foro.

SVMMARIVM.

Confratres confraternitatum, an dicantur perſonæ religioſæ, & quomodò num 1. 2. & 10.
Coram quo Iudice conueniuntur, diſtingue num 3.
Confraternitates quomodo inſtituantur num. 4.
Oratoriũ quando dicatur publicum, quando priuatum, & an erectum Epiſcopi auctoritate num 5.
Religioſi dicuntur, qui regulam approbatam à ſummo Pontifice profitentur num. 6.
Heremitæ an dicantur Religioſi n. 7.
An ſubſint Epiſcopis, & declinatoria fori gaudeant num. 7. & 8.
Arbiter an poſſit eſſe perſona Religioſa num. 9.
Congregationes an ſint prohibitæ num. 10.
Voto emiſſo de religionem ingrediendo, vel de clericatu ſuſcipiendo, delinquat quis, indè votum impleat, à quo cognoſcatur num. 11. 12. & 13.
Tempus delicti conſideratur tamquam implicitum ibid.
Si votum emiſſum eſt ante delictum, ſtatur Iuramento num. 14.
Seruientes Eccl. animo vt efficiantur religioſi, an gaudant fori prærogatiua num. 16. & quando num. 17.
Natura prona eſt ad malum nu. 18
Apoſtata dicitur ille, qui a Religione eſt egreſſus num 19.
An amittat priuilegium, & quando, & in quibus caſibus num. 19.
Apoſtatam occidens, a quo, & qua pœna puniatur num. 20.
Apoſtatam occidens non incurrit in can. lat. ſent. num 20.
Excommunicatus an audiatur, & in quibus num. 21. & 22.
Clericum gerentem adminiſtrationẽ rerum ſecularium percutiens, an incidat in Canon. num. 23.

Perſonæ Eccleſiaſticę etiam dicuntur confratres confraternitatum, quę vocan-
1 tur Religioſæ, & piæ perſonę, quan-

quando confraternitates ſunt inſtitutæ Epiſcopi auctoritate, vel in loco ſacro, ſiue absq; Epiſcopi auctoritate, dumodò
2 in eis exerceantur opera pia Hoſpitalitatis, quæ ſunt priuilegiatę, vt aduertit Bouadill. tom. 1. politic. cap. 18. num. 228. fol. mihi 823. ſed coram
3 quo Iudice conueniuntur, diſtingue cum Bouadill. cit. loc. aut agitur de rebus ſpiritualibus, vel de recipiendo, vel excludendo Confratre Confraternitatis, vel de eius bonis, vel de præcedentia confraternitatum, aut verò de negotijs, & rebus prophanis, & delictis per Confratres commiſſis. Si primo caſu, per Eccleſiaſticũ cognoſcuntur: ſi vero ſecundo caſu, per ſęcularem puniuntur, tu vide Guttier. can. quæſt. cap. 35. num. 2. & ſeq. imò per totum. Quomodo autem
4 hæc Confraternitas inſtituatur, & procedat, & alia ad materiam, vide Guttier. ibid. & Abb. Quarant. Summ. bullar.
5 verb. cofraternitates, Quid in oratorio, & quando dicatur publicũ, quandoque priuatum, & an erectum ſit Epiſcopi auctoritate, & de Gubernãtibus, & alijs ad materiam, vide Guttier. can. quæſt. cap. 35. & Zabarell. conſ. 11. Dicuntur etiam perſonæ Eccle-
6 ſiaſticæ omnes Religioſi, qui aliquam regulam approbatam á Summo Pontifice profitentur, Decian tractat. crim. tom. 1. tit. de cleric. & Reli-
7 gioſ. domib. Eremitæ an dicantur religioſi, vide Decian. cit. loc. num. 32. & ſeq. Et an
8 ſint ſubditi Epiſcopis, Et an gaudeant fori priuilegio, & alia ad materiam Eremitarum vide Reg. d'Apont. tracta de Iuriſdict. Eccleſ. tit. de Eremit. cap. 7. Et an Religioſa perſona poſſit eſſe arbiter, ar-
9 bitrator, vel amicabilis compoſitor, vide Rouit. ad rubric. de arbitr. num. 1. 2. 3. 4. 5. 11.
10 & 12. An fratres congregationis ſint perſonę religioſę, & an congregationes ſint prohibitę, vide Decian. tum. 2. tract. crim. lib. 7. cap. 7. num. 8. 14. & ſeq. Si quis vouerit bona fide Religionẽ ingredi vel clericum effici, poſt eã delictum
11 patrauit, & poſt delictum commiſſum impleuit votum, an poſſit à laico Iudice puniri, dicas tu ex Bald. in l. 1. cod. an ſeruus ex facto, num. 4. cognoſci, quia ſtatus tempore dilicti erat implicitus. Iaſon. vero in l. cum quædam puella, ff. de Iuriſdictin. omn. Iudic. num. 11. diſtinguit, quòd aut delicto commiſſo, formata inquiſ. vel ſequuta condemnatione efficitur. Clericus, vel Religioſus, per talem mutationem fori non impeditur Iudex ſęcularis eum punire, facta

facta prius degradatione ab Eccleſiaſtico, & ſic ego dicebam in cauſſa cum Io: Baptiſta Marcheſio, qui poſt nonnulla delicta commiſſa efficiebatur religioſus; aut verò eſt
12 in caſu poſito per Bald. ſupra ſcilicet, quòd vouit, poſt votum deliquit, poſt delictum efficitur religioſus, iuxta votum præcedens, & procedit opinio Bald. qua, ſi quòd votum trahatur retro, quod dicit notandum ex eo, quia poteſt quis in
13 practica euadere pænam mortis. Contrarium fuiſſe deciſum adducit Capoblanc. de auct. Baron. nou. Impreſſ. prag. 8. par. 3. num. 24. & ſeqq. Et hoc caſu ſtatur iuramento dicti Clerici, vel Religio-
14 ſi. Si votum emiſſum eſt ante delictum commiſſum, ſicut in alijs, ſtatur iuramento noſtro in ijs, quæ dependent à voluntate, vel conſcientia noſtra, ſequitur hanc eandem opinionem Decian. tom. 1. tracta. crim. tit. de cleric. & religioſ. cap. 9. num. 23. cum quo concordat Felyn. in cap. tenore de reſcript. num. 19. cum additionibus, & Arnon. ſing.
15 19. Quomodo autem hæc degradatio procedere debeat, vide Farinacc. titulo de Inquiſit. quæſt. 8. num. 72. & ſeqq.

Dicuntur etiam Eccleſiaſtici, & à foro laicali ſunt immunes illi, qui quamuis non ſint in minoribus conſtituti, ſed alicui Eccleſiæ inſeruiunt,
16 eo animo, vt inde clerici, vel religioſi efficiantur, dũmodò illi obſequio ſint obligati, cap. 2. for. compet. vbi gloſ. ſed ſi venirẽt cauſſa addiſcendi à Ma-
17 giſtro, vel Parocho, & hac cauſſa inſeruit, vel eſſet vnitus cũ alijs in vno cõclaui, ſchola, ſiue ſeminario, vbi manere debẽt ad euitanda vitia, & virtutes
18 addiſcendas, ex quo vti iuuenes, natura ſemper prona ad malum eſt, ſecus eſt, & nõ gaudet cap. omnis ętas, & ibi gloſ. in cap. 2. de for. comp. Decian. tom. 1. tract. crimin. lib. 4. tit. clericatus, & ordines tribuunt Iuriſdictionem cap. 9. num. 27. Siquis à Religione fuerit egreſſus, dicitur apoſta-
19 ta, ſed ſi honeſtè viuit, non amittit priuilegium, niſi trina monitione præcedente, ſi verò vitam inhoneſtam duxerit, ipſo iure ammittit, Decian. tom. 1. tract. crim. lib. 5. tit. de Apoſt. cap. 73. num.
20 14. Et ſi Apoſtata fuerit occiſus, qua pęna puniatur illũ occidens, dicas ex Decian. cit. loc. num. 12. quòd nõ punitur Can. latæ ſententiæ, nec neceſſe eſt impetrare abſolutionem á Súmo Pontifice, vel ſede Apoſtolica, ſed ei Pęnitentia impo-

M nitur

nitur, vti de alijs peccatis; ſecundum merita perſonarum, cap. Cum non ab homine, & cap. Perpendimus de ſentent. excom. quod cum allegaſſem in cauſſa Io: Baptiſtę Mirra caſtri Gineſtræ, qui domi ſuæ fratrem Guglielmum de vito ordinis Sãcti Auguſtini interemit, vt dixi ad Gramatic. deciſ. 98. in princ. contra quem
21 Reg. fiſcus inſtabat, non debere audiri, nam excomunicatus erat, & vti actor. in defenſionibus non debebat audiri; Ego omiſſa diſputatione ſi dicebatur actor, vel reus, dicebã
22 quòd & ſi actor in defenſionibus dici poterat, tamẽ debebat audiri, non enim incurrit in can. cit. opin. Deciã; quibus diſcuſſis cum DD. votantibus, tandem obtinui, vt audiatur, & auctoritas iſta valde profuit, vt dixi ad Gramatic. deciſ. 98. in qua licet hoc non dixerim, deinde cum ad mentem peruenerit quod à memoria excidit, placuit ad futuram memoriam hic non omittere,
23 Pro vt in ſimili dicimus de percutiente Clericum gerentem adminiſtrationem rerum ſecularium, non incidit in Canon. cap. Sacerdotibus, ne cleric. vel monac. vt dicit viu. deciſ. 28. num. 18.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Regnicolæ an exteris in adminiſtratione officiorũ pręferantur
Regnicola quis dicatur.
Clericus officialis delinquens in officio, à quo puniatur, & qua pæna.

SVMMARIVM.

Exteri non admittuntur ad officia in Regno num. 1.
Regnicolæ preferuntur exteris in adminiſtratione n. 2. & quare ibidẽ.
Regnicola quis dicatur num. 3. 4.
Clericus officialis delinquẽs in officio, à quo punitur, & qua pæna num. 5. & 6. 9. 10. & 11. limita num. 12.
Clericus Aduocatus, vel notarius delinquens in exercitio Aduocationis vel notariatus punitur pęna pecuniaria, & per Iudicẽ eccleſiaſticũ n. 7.
Officialis, ſi vult pendente officio Clericari, non poteſt ſine licentia ſui Superioris num. 8.
Clericus ſi ſuccedens feudo, antequã ſit quæſtio de feudo, laicatur, an amittat feudum num. 13.
Clericus, & qualibet alia perſona Eccleſiaſtica tempore penuriæ an ſit immunis à reuelatione frugũ, & Victualium num. 14.

Sed redeũdo ad propoſitũ dicas, pro vt ſupra dixi, nedum perſonas Ecc. ad officia non admitti in Regno, verùm etiã & exteros, & Regi
1 non ſubiectos. Franch. deciſ. 475. Rouit. in rubric. ad prag. de of-

de offic. ad Reg. Maieſt. num. 1. & ſeq. Maſull. ad Capic. deciſ. 178. ea ratione,
2 quia Regnicolæ exteris ſunt præferendi in officiorum adminiſtratione, exquo rectius adminiſtrare poſſunt, cum melius Prouinciæ ſenſum, quo vnaquaquæ abundat, percipiant. Imbrian.
3 in tract. de Iudic. Regn. par. poſter. num. 3. Qui autem dicantur Regnicolæ, dic, quòd ille verè, & propriè dicitur Regnicola, qui eſt
4 ortus in Regno, vel qui eſt oriũdus á patre in Regno nato vt declarat Rouit. in prag. 1. de officior. prouiſ. faciend. Regnic. & Exter. num. 8. qui pulcra ad materiam dicit. Sed quæro, ſi clericus fuerit ad of-
5 ficium admiſſus, & in officio delinquat, qua pęna puniendus venit, ſtatutaria nempè, impoſita per laicos, Innoc, & Abb. in cap. cum ab Eccleſia de offic. ordinar; & iterum Abb. in cap. final. de vita, & honeſt. clericor. & hic eſt vnus de caſibus, quo clericus cogno
6 ſcitur á laico, ſi in officio delinquat. Sed ſi clericus vti Aduocatus vel Notarius delinquat in eius exercitio Aduocatio-
7 nis, vel Notariatus, punitur pęna pecuniaria, non autem corporali, & per Iudicem ſe-
8 cularem, non autem Eccleſiaſticum, dicit Bouadill. tom 1. politic. cap. 18. caſ. 115. num. 129. Siquis officialis velit clericari, non poteſt ſine licentia
9 ſui Superioris, Apont. depoteſt. proreg. tit. de elect. official. § 7. num. 15. Sed pæna, quam ſupra dixi, à quo Iudice irrogatur, ab eccleſiaſtico nẽpè, an à ſeculari? Clar. quæſt. 36. verſ. pone, quòd clericus tenet ab Eccleſiaſtico irroga ri, tamen, hoc non ſeruari in practica in Gallia, & Francia, quibus in locis per Iudices ſeculares tales puniri teſtatur, Caball. verſ. caſ. 64. ab Eccleſiaſtico puniri tenet, Caſſan. in conſuetud. Burgun. rubric. 1. §. quinto, num. 71. & 91. dicit ab vtroque poſſe puniri,
10 Carauita autem in Rit. 49 dicit à Iudice laico puniri, ea ratione; quia non conuenitur de pertinentibus ad eum aliter quam ratione officij, vel feudi, Reg. Tapp. qui de Carauit. nõ meminit, hoc in loco in conſt. de perſon. num. 6. tenet, non
11 poſſe per ſecularem Iudicem puniri, etiam quòd clericus in minoribus ordinibus conſtitutus ſit, & refert, in Hiſpania nõ admitti Clericos ad publica exercitia ſecularia exercenda. Limita tu, poſſe Clericos
12 in officijs delinquentes per ſeculares cognoſci in caſibus poſitis per Tappiam locis ſupra citatis, quos pertranſeo breuitatis Cauſſa, &

ibi videre poteris. Si clericus
51 ſuccedit feudo, & antequam ſit quæſtio de feudo, laicatur, an amittat feudũ? vide Iacob. de Franch.tit.ſi de Inueſt.feud. controuerſ.§.& quia vidimus, num 57.Reg. Apont. de poteſt. proreg. tit. de aſſens.Reg. §. 4. num. 8. & ſeq. qui loquitur, tàm de Clerico, quàm de
14 Cardinali, & Epiſcopo. An Clericus ſit, & quęlibet alia Eccleſiaſtica perſona immunis à reuelatione frugum ſeù victualium tempore penurię, ita tamẽ, vt teneantur reuelare & nõ reuelãtes poſſint cogi, & per quos Iudices, accidit in anno 1606. quo tẽpore fuit magna penuria, & cũ frumenta reperiebantur penes Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, fuit de ordine Riuerẽdiſſimi Nuntij Neapolitani per Gubernatorẽ Prouincię Principatus Citra, & Baſilicatę emanatũ Bannũ pro ipſorũ reuelatione, & venditione ad publicã abundãtiam & annonam, cuius tenor ſequitur Videlicet Philippus Dei Gratia Rex, &c.

Don Philippus Caietanus Miles Rom. Ordinis Sãcti Iacobi de ſpata Reg. Conſiliarius, & in Prouincia Principatus Citra, & Baſilicatæ generalis Gubernator. & ad Guerram Capitane. ac Comm. ſpecia. deputatus ad infraſcripta per Illuſtriſſimũ, & Reuerendiſſimũ Dominum Nuntium Regni Neapolis &c. *A tutti, & ſinguli Arciueſcoui, Veſcoui, loro Vicarij, Abbati, Arcipreti, Preti, Priori, Guardiani, & altre qualſiuoglia perſone Eccleſiaſtiche tanto Secolari, come Regolari di qual ſiuoglia ordine à queſte à noi decrete Prouincie. Moſignor Nuntio per l'ordine, che tiene dalla Santità di Noſtro Signore Papa Paolo Quinto per l'vtilità publica, ci ha conceſſo autorità, che tutte quelle perſone Eccleſiaſtiche ſeculari, regolari di qualſiuogla ordine, & conditione, che tenendo grani, & ogni altra ſorte di vittouaglie, che ſi ritrouaſſero in lochi immuni, & ſacri, che lo voglino reuelare à noi, acciò ſapendo la quantità, e quel che haueranno di biſogno per vitto, & ſeminare, ſe lo poſſano laſciare, & il remanente diſponere per quel che ci è ſtato ordinato, con pagare à quelli prezzi, che la S. E. comanderà, o vero correnti, coſi come detto Monſignor Nuntio con ordine del tenor ſequente videlicet. Editto intorno à grani, & altre vittouaglie Eccleſiaſt. Guglielmo Baſtoni per la Gratia d'Idio, e della Santa Sede Apoſtolica Veſcouo di Pauia, e Conte, &c. Nuntio, e Collettore generale della Santità di Papa Paolo V. e della Santa Sede Apoſtolica Nel regno di Napoli, &c. Delegato, &c. La Santità di Noſtro Signore Papa Paolo V. ci hà commandato, che debbia=*

biamo conſtringere li Eccleſiaſtici indifferentemente à reuelare il grano, & ogn'altra ſorte di vittouaglie, che ſe ritrouaſſero in luochi immuni, e Sacri, o verò appreſſo à perſone Eccleſiaſtiche, o à vederlo à prezzo corrente, ò taſſato dall'Eccellentiſſimo Signor Vicerè, come fanno, è faranno i laici, perche ſeruono à commodo publico ne biſogni preſenti, come di più amplamente coſta in diuerſi ordini di Sua Santità appreſſo di Noi. Onde noi volendo eſequire la paterna mente, e l'ordine di Sua Beatitudine, per il preſente editto commandamo in virtù di ſanta Obedienza, che ciaſcuno Eccleſiaſtico coſi ſecolare, come regolare di qualſiuoglia ſtato, grado, e conditione debbia nel termine di giorni ſei dopo la publicatione di queſto editto hauer reuelato, e dato in ſcriptis all'infraſcritti da noi deputati ſignori la vera, e real nota de grani, & de altre ſorti di vittouaglie, che fuſſero appreſſo di loro, ouero in luochi immuni, ò Sacri, ò in loro potere, auertendo, che paſſato il termine detto, ſi faranno le diligenze in qualſiuoglia luoco, & appreſſo di qualſiuoglia perſona, laſciando à padroni la portione per viuere, e per ſeminare, precedendo il pagamento ſecondo il prezzo taſſato dall'Eccellentiſſimo Signore Vicerè, ò vero corrente, ſaranno leuati i grani, & altre vittouaglie da detti Signori da noi deputati ſenza riſpetto alcuno per venderle, & diſtribuirle conforme l'intentione di ſua Beatitudine con la mano forte e potente di miniſtri di ſua M. Cattolica. in Napoli nel Palazzo Apoſtolico à 27. Agoſto 1606. G. Baſtoni Veſcouo di Pauia Nuntio, e delegato, &c. Locus Sigilli. Horatio Tabulatio Secretario: Et volendo eſequire quel che ci è ſtato commeſſo, ne ha parſo farui il preſente Banno, con il quale vi ordinamo, & comandamo per l'autorità à noi conceſſa, che fra il termine ſtabilito in detto ordine debbiate reuelare &c.

Caput

DE CLERICIS
Caput I.

ARGVMENTVM.

Clericatus quomodo probatur
Habitus clericalis, & tonſura quomodo eſſe debet.

SVMMARIVM.

Clericus exemptus à Iudice laico an ſit de Iure diuino, num. 1.

Clericus quæ probare debeat, ad hoc vt gaudeat declinatoria fori à num. 2. ad 23.

Habitus clericalis, & veſtis clericalis idem ſunt, & conſiſtit in tonſura, & veſtibus num. 3.

Habitus clericalis quomodo debet eſſe num. 4. & ſeq.

Habitus clericalis non eſt de Iure terminatus, & conſuetudo loci attenditur, num. 6. & ſeq.

Clericus ſi fuerit repertus abſque habitu clericali, à quo cognoſcatur num. 7. 8.

Et ſi fuerit repertus in habitu clericali minus honeſto, ibid.

Et ſi dubitetur, an habitus clericalis, vel regularis ſit num. 8. & ſeq.

Iudex laicus videns ad oculum clericum ſine habitu, & tonſura an poſſit denegare remiſſionem num. 9.

Tonſura duplex eſt, & quomodo illam gerant clerici num. 10. 11.

Tonſura quare ſit ex parte ſuperiori capitis num. 11 & 12.

Clericus incedens cum longis crinibus, an amittat priuilegium, num. 14.

Clericus deferens habitum, & tonſuram, ſed in reliquis vt laicus viuens an amittat priuilegium, ibid. num. 14.

Tonſura non eſt tantæ ſolemnitatis, num. 15.

Seruitium in diuinis quomodo debet eſſe num. 16. 17. 18. 21.

An requiratur cum habitu, & tonſura ibid.

Seruitium, ſi eſt intermiſſum per paruum tempus, vel per longum tempus, an amittat priuilegium num. 19. 20.

Clericus vt priuetur priuilegio clericali, quæ requirantur num. 22.

Clericus non deferens tonſuram, vel habitum propter infirmitatem, vel ſi domi degat, an amittat priuilegium num. 23.

Cum

CVm de Clericis in precedenti cap. ſermonem tetigi, & de clericorum familia habetur in tit. de Cleric. & famil. cap. 1. num. 17. de Clerico præueniente laicum legitur in tit. eod. de cleric. & famil. cap. 2. num. 33. & ſeq. de clericis coniugatis habetur eod. tit. de Cleric. coniugat; cap. 1. de Clerico contumace legitur in tit. de contumac. cap. 2. de Clerico delinquente ad Eccleſiam confugiente habetur in tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 6. de Clerico deponente contrà laicum legitur in tit. de teſtib. cap. 3. quibus in locis obiter fuit de ipſis dictum, congruum eſt, imò neceſſarium cenſeo, quia clericus ratione perſonæ à Iudicio ſeculari exemptus eſt, vt videam quo iure ſit hec exẽptio introducta, & quæ deſiderentur, vt fori prærogatiua gaudeat

Quò ad primum de Iure diuino introductum eſt, vt
1 Clericus à Iudicio ſeculari ſit immunis, ex illo; Nolite tangere Chriſtos meos.

Quò ad ſecundum, vt forũ Iudicis ſecularis declinet, & ad ſuum Epiſcopum remittatur, neceſſe eſt, vt eius clericatum probet, ad ipſius probationẽ
2 licet de Iure antiquo, & ſic antè Concilium plura requirebantur, tamẽ hodie, & ſic poſt Concilium, requiruntur tria copulatiuè, nempè habitus, tonſura, & ſeruitium in diuinis Carauit. Rit. 235. Viu. deciſ.
3 512. num. 18. Farinacc. pract. crimin. quæſt. 8. num. 44. Capoblanc. de auct. Baron. tom. 1. prag. 8. par. 3. num. 28. Reg. d'Apont. conſ. 24. & Farinacc. deciſ. 144. & quod libet ipſorum dilucidando, dico, quòd habitus, & veſtis clericalis idem ſunt, & ſynonimaidem important, & conſiſtit in tonſura, & veſtibus, nec vnum ſine altero ſufficit, Bald. in l. ſi qua per Calumniam num. 3. cod. de ſacros. eccleſ.
4 Et ſi ſcire quis cupit, quomodo debet eſſe habitus clericalis, ſciat, quòd debet eſſe honeſtus, condecens, nec in capite portare infulam, ſeu pileum, aut biretum lineum, nec ſericum, niſi occaſione frigoris, vel infirmitatis, & veſtis non debet eſſe partita, virgata, vel diuiſata, non nimium breuis, vt videatur inferior, nec nimium longa, ſed moderata, ſcilicet vſque ad pedes, nec debet
5 portare caligas ſcaccatas, vt vtar proprijs verbis, ſeu partitas rubeas, aut virides, nec vti tabardo foderato vſque ad terrã, vt per Campan. in clement. de vit. & honeſt. clericorum

in

in verb.habitum,à num.1 ad 17. Ambroſin. de Immunit. eccleſ. cap. 23. num. 10. tamẽ quidquid Campan. dicat, ſciendum, quòd habitus clericorum non eſt de Iure termina- 6
tus, nec certa forma eſt eis data, ſed veſtes debent eſſe ſecundum mores regionis, & ſufficit, vt clericus portet veſtes ſecundum aliorum Clericorũ vſum, etiam ſi in illa regione ſit conſuetudo, quòd clerici, & laici ęqualem veſtem gerant, illa eſt attendenda, & dicitur incedere in habitu clericali, quando in habitu alijs conſueto, & ſecundum aliorum vſum incedit, vt dicit Campagn. citat. loc. á num. 17. ad 19. Farinacc. quæſt. 8. num. 69. & ſeq. Gratian. diſceptat. forens. cap 229. num. 20. & Ambroſin. de Immunit. Eccleſ. cap. 23. num. 8. & ſi clericus fuerit repertus abſq; habitu cleri-
7 cali, dubitatur, ad quem ſpectet cognitio, ad Eccleſiaſticũ nempè, vel laicum. Guidon. Pap. deciſ. 138. affirmat ſpectare ad Iudicem laicum. Clar. verò quæſt. 36. verſ. dixi clericum relato caſu doloſe in eo, qui fuit repertus non habitu condecenti, nec honeſto, & fuit ſuſpenſus, affirmatiuè concludit, quòd quando dubitatur an habitus ſit ſecularis, vel
8 clericalis, ad laicum. Iudicem ſpectat, non autem ad Eccleſiaſticum. Ambroſin. verò cit. cap. 23. num. 15. ex Couarr. ibi relat. tenet, cognitionem iſtam ad Eccleſiaſticum ſpectare. Ego autẽ ex tex: in cap. ſi Iudex laicus de ſentent. excommunicat. & ex Farinacc. quæſt. 8. num. 33. & ſeq. affirmo huiuſmodi cognitionem ad Eccleſiaſticum ſpectare, verùm ſi Iudex ſecularis vi-
9 dens ad oculum Clericum ſine habitu, & denudato capite, vel depoſito bireto ſine tonſura, poteſt denegare remiſſionẽ ad Iudicem Eccleſiaſticum, tanquam calumnioſam, Farinacc. cit. quæſt. 8. num. 34. Maſtrill. deciſ. ſicil. 133. num. 10. Ambroſin. citat. cap. 23. num. 15. verſ. pro concordia.

Secundò requiritur tonſura, quæ duplex eſt, vna quæ
10 competit conuerſis, alia quæ competit clericis deputatis ad diuina officia. Prima, quę conuerſis competit, dicitur raſura, quam á Nazarenis fuiſſe inuentam, alij verò, a Beato Petro originem habuiſſe, dicunt, qui in memoriam Dominicæ paſſionis, & in ſignum Coronę ſpineæ raſuram in Capite ferebat, & iſti non raduntur ſuperius, ſed tonduntur inferius quia temporalia deponunt. Secunda, quæ clericis deputatis ad diuina officia competit
11 eſt illa, quæ tondet capillos ex parte inferiori vſq; ad reuela-

tio-

tionem ſenſuum, ſcilicet
viſus, & auditus; ne per
capillos aures, vel oculi
impediantur, circularis eſt,
& caret angulo, ſignificans
Clericos carere debere ſor-
dibus, quoniam vbi angu-
lus, ibi ſordes, verùm
quia non omnes capilli ra-
duntur, ſed pars, ex qui-
bus colligitur, quòd re-
ſtantes denotant Clericos
aliqua retinere ad vitæ ſub-
12 ſtentationem, & ſic vitia
cordis, & corporis ſunt præ-
ſcindenda, ne intuitu, &
contemplatione diuinorum
ipſi impediantur, & oculi
eos intuentium non offen-
dantur, & fit in ſupremo
vertice capitis, vt mens ele-
netur ad cęleſtia deſideria,
vel quia ibi eſt eminentia
mentis, cuius ſuperior pars
13 ratio eſt, Campan. citat.
loc. in verb. tonſuram num.
1. & ſequen. Ambroſin. citat.
loc. num. 3. & huiuſmodi
habitus, & tonſura conti-
nuò requiruntur, Vrſill. ad
Afflict. deciſ. 24. num. 7.
& 8 Verùm ſi clericus va-
dit cum longis crinibus, &
tonſura, ſine tamen veſte
14 clericali, an amittat pri-
uilegium? vide Campan.
citat. loc. num. 4. & è con-
tra ſi defert tonſuram, vel
habitum, ſed in reliquis vti
laicus viuit, an amittat? di-
cas, quòd non ſufficit ton-
ſura ſine habitu, ſed copu-
latiuè vtrumque requiritur,
Geminian. in capit. ſi Iudex,
verſ. idem de ſenten. excom-
municat. in 6. Ambroſin.
citat. loc. num. 1. & ſi ne-
15 glexerit portare tonſuram
non amittit Priuilegium,
quia tonſura non eſt tan-
te ſolemnitatis Capoblanc.
citat. pragmat. 8. parte 3.
num. 29.

Tertiò requiritur ſerui-
16 tium, & copulatiuè cum
habitu, & tonſura, nem-
pe quòd inſeruiat alicui Ec-
cleſiæ de mandato Epiſco-
pi, vel in aliquo Semina-
rio, vel in aliqua ſchola,
vel in aliqua Vniuerſitate
de licentia Epiſcopi cum ha-
bitu tamen, & tonſura, vt
per Bouadill. tom. 1. poli-
ticor. lib. 2. cap. 18. num.
102. & eſt declaratum per
Sacram Congregationem,
vt refert Farinacc. deciſ.
144. idem ſi inſeruiret ali-
cui Confraternitati, vel Ora-
torio laicorum de licentia
Epiſcopi, idem Farinacci
dicit fuiſſe deciſum per eàn-
dem Sacr. Congreg. ſuper
ſeſſ. 23. de reformat. 6.
verbo an Clericus fol. mihi
232. à terg. ſequitur primam
opinionem Burg. in tract. de

mod. proceden. ex abrupt. quæſt. 63. num. 33. & ſeq. Illud tamen aduertendum,
17 eſt quòd hodie non ſeruatur illud requiſitũ, vt inſeruire debeat alicui Eccleſię deſignatę ab Epiſcopo, ſed ſat eſt, & ſufficit, vt inſeruiat cuilibet Eccleſię, vt Farinacc. ibid. Quomodo autem debet eſſe hoc ſeruitiũ, vt gaudeat fori prerogatiua, dicas, quòd
18 debet eſſe continuum, nam aſſiduè, & continuò tenetur Eccleſię, ac diuinis officijs horis cõgruis intereſſe, Campan. in dicta Clement. in verb. pragmaticam nu. 1. & ſeq. ſequitur Maſtrill. deciſ. 113. n. 12. & ſeq.

Et idem ſi eſſet intermiſ-
19 ſum per paucum tempus adhuc gaudet cum dicatur cõtinuò fieri quod pro maiori parte temporis fit, Gratian. diſceptat. forenſ. lib. 2. cap. 440. num. 6.

Sed ſi ſeruitium intermiſſum non eſt per modicum tempus, Capoblanc. prag. 8.
20 par. 3. n. 29. & ſeq. teſtatur quòd ſi ſeruitium eſſet intermiſſum, non nocet.

Quod ſeruitium, quandò aliquod delictum committitur, vt declinatoria potiatur, probandũ eſt fuiſſe con-
21 tinuò præſtitum ante delictum, licet poſtea dimiſerit, Farinacc. quæſt. 8. n. 66 Maſtrill. deciſ. 113. n. 10. & ſeq. Capoblanc. cit. loc. num. 31. & ſeq.

Vt priuilegio fori clericus priuetur, ſex neceſſaria requiruntur. Primum, quòd nõ incedat in habitu. Secũdum, quod immiſceat ſe enormibus. Tertium, quod in illis fre-
22 quentauerit. Quartum, quod in illis ſit deprehẽſus. Quintum, quod ſit monitus. Sextũ quod poſt monitionem fuerit incorrigibilis, licet hæc duo vltima diſputata ſint in Clerico in minoribus, ſed quatuor prima omninò requiruntur, Apont. conſ. 24. n. 5 & ſeq.

Verùm ſi Clericus nõ portauerit habitum propter infirmitatem, vel ſi domi degerit, vel ſi foras incedens
23 curtum habitum portauerit, an amictat Capoblanc. citat. Pragmatic. 8. par. 3. num. 35. dicit, quòd gaudet, & allegat Guttier. practicar. quęſt. lib. 1. quæſtion. 7. prout in ſimili dicimus excuſati, ſi capillos non habet, ſi non defert tonſuram, ad impoſſibile enim nemo tenetur, Clar. quęſt. 36. verſ. quæro nunc, Ambroſin. citat. cap. 23. num. 7. qui ampliat procedere etiam ſi deficerent mediante ali-

te aliqua licita opera, dumodo ſit à remotis, vt putá, quia ſibi ceciderunt propter morbum gallicum, & excuſatur non deferens habitum in omnibus illis caſibus poſitis per Campan. in Clementin. in verb. canonicas n. 5. & iterum in verbo habitus n. 20. & ſeq. & Maſull. ad Capic. deciſ. 161.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Clericatus quomodo probetur, & quæ requirantur ad ipſum probandum.

SVMMARIVM.

CLericatus quibus modis probetur, n. 1. 2. 3. 4. & ſeq.

Papa ſi nominauerit quem Clericum in Bullis, an dicatur clericatus probatus, num. 4.

Clericatus an probetur per litteras teſtimoniales Epiſcopi, Vicarij, vel alterius id teſtantis, n. 5. 6 7.

Quid autem hodie in Regno ſeruetur, num. 8. & 9.

DIXI de requiſitis ad Clericatum probãdum, reſtat nunc, vt videam, quomo huiuſmodi probatio debet eſſe, & dicas, quod clericatus probari poteſt pluribus modis,
1 primò per ſcripturam, & ſic per Bullas, & ſi fuerint Bullę deperditæ, per teſtes, qui ac tui interfuerunt, & debēt rationem reddere, etiam non interrogati, & non ſufficit, clericatui ad fuiſſe, niſi dixerint vidiſſe talem Clericum exercere ſpectantia ad Clericos, & in hac probatione vnicus teſtis ſufficit, tam in probando primam tonſuram, quàm cęteros ordines, ex eo quia huiuſmodi act⁹ nemini pręiudicat, verùm, quòd attinet ad noſtrum propoſitum, ex quo tractatur de declinatoria fori, requiritur probatio, ſaltē per duos teſtes. Secun-
2 dò per inditia, & argumenta. Tertiò ex confeſſione partis aduerſæ, cum diſtintione
3 tamen poſita per Nouar. de elect. for. ſeſſ 1. q 32. n. 10. & ſeq. Quartò per famā. Quintò pręſumitur ex curſu temporis, Ant. Gabriel. tit. de pręſumpt. nu. 36. fol. 37. vt diſtinctè per Nouar. plurimorũ D.D. auctoritate coacceruat cit. quæſt. 32. per tot. Et ſi quis fuerit per Papam
4 Clericus enunciatus, vel ei beneficium collatum, in quo Clericum ipſum nominauerit, an clericatum probaſſe videtur, dicas quod non, ex Gra-

matic. deciſ. 81. n. 2. & 3. Rouit. in prag. 1. de tit. abuſu n.85. & rationem aſſignat, quia principaliter nō ſe fundat ſuper Clericatu.

Si vero procurauerit litteras
5 teſtimoniales à Suo Epiſcopo atteſtante ei ordines contuliſſe, an Clericatus probetur, diſtingue tres caſus, Primum, an litteræ ſint relaxatę à Vicario, Secundū an ab alio nomine Epiſcopi, Tertium, an ab eodem Epiſcopo. Primò caſu, ſi Vicarius aſſerat in regiſtro ad eſſe deſcriptū, quòd ille fuit ordinatus, non creditur ad probandum clericatum. Secundò caſu ſi alius nomine Epiſcopi id aſ-
6 ſerat, nō creditur ad probandum clericatum. Tertiò ſi Epiſcopus teſtetur contuliſſe illi clerico ordines, cenſetur probatio clericatus inducta, vt congerit Nouar. in tract. de elect. For. ſeſſ. 1. quæſt. 22. per tot. & eius doctrina multorum. D.D. auctoritate eſt fulcita, & ratione roborata, quidquid tamen de iure ſit, ſciendum, quòd hodie hoc non ſeruatur, & quamuis Epiſcopus per quaslibet litteras teſtimoniales teſtetur quem eſſe clericum; etiā
7 ſi clericus in fortijs, & carceribus Epiſcopi reperiatur, litterę teſtimoniales non admittuntur, nec clericus remittitur, ſed in Praxi quotidiana, & ab omnibus recepta ſeruatur ritus, & clericus penes Iudicem ſecularem de clericatu, & eius requiſitis docere cogitur, & debet, vt fuit declaratum per Regium Collaterale Conſilium, cuius tenorem ordinis infraſcripti licet alias adduxerim, placet hic repetere, cum hoc in loco materia, ſed videlicet Magnifice Vir. *Tra l'altre coſe, che ci hauete auiſato per vna voſtra della data delli 6. del preſente, è che Fabio della Porta laico haueua ammazzato vna donna, & che eſſendoſe inteſo per queſta Regia audientia, ne fù preſa informatione, & eſſendoſe ordinato, che fuſſe carcerato, fù auiſato, & ſe andò à pre-*
8 *ſentare al Vicario di queſta Città di Salerno, dicendo eſſer clerico, & che il Vicario predetto pretende da queſta Regia Audientia l'informatione, & atti per procedere eſſo in detta Cauſa. Veriſpondemo, che non ci le debiate dare, ma ſi pretende remiſſione ſotto preteſto ſia clerico, ſe prattichi il rito, e coſi eſequirete, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 19. Ianu-*
9 *arij 1582. Don Gio. de Zuniga, Vid. Salernitanus Regens. Vid. Salazar Regens. Baptiſta Damuñatones Secretario. Regiſ.*

giſin Principatus Citra fol.551.

Et cum eſſet in hac R. A. inquiſitus Marius Guidazzo Baro Montis Marani de verberibus in perſonam Famuli Regiæ Audientiæ in actu Intimationis, prætendebat vti Clericum nõ teneri comparere, & clericatum probare, ſed acta ſuo Epiſcopo conſignari debere, ego conſultus reſpondi duram Prouinciam habere, ſed omninò clericatus erat per eum probandus in hoc R. Tribunali, ad ſuos Aduocatos Neapolitanos traſcripſit, per quos fuit mea opinio comprobata, in tantum, quòd hic ſe præſentauit de perſona, clericatum probauit, & fuit remiſſus. Et iterum cum Franciſcus Cillo Manicalciatorũ inquiſitus eſſet Clericus, & Beneficiatus in eadem ſua Patria, hoc Tribunal effugiens Regium Collaterale Cõſilium adijt, obtinuit prouiſiones, quòd hæc Regia Audientia prouideat ſuper remiſſione petita, & ſi erit in voto non remittendi, relationem faciat, quibus impetratis, conſtituit ſe in carceribus Epiſcopalis Curiæ Auelleni, & cum fide carcerationis illas in hoc R. Tribunali preſentauit, & remiſſionem cauſſæ Epiſcopus petijt, non fuerunt obſeruatæ, nec aliqua prouiſio facta ſuper articulo remiſſionis. Verùm, quia a dictis carceribus aufugit, ſilentio hic puntus trãſijt, & ſic ſemper in omnibus cauſſis fuit practicatus Ritus, vnde concludas tu in huiuſmodi articulo ſeruandum eſſe Ritum, & contrarium facientes practicæ aduerſantur. Et quod Epiſcopo ſic aſſerenti non credatur, concludit Maſull. ad Capic. deciſ. 4. n. 3. ad fin.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Clericus Beneficiatus, quæ verificare teneatur, vt fori declinatoria gaudeat.

SVMMARIVM.

Clericus Beneficiatus quæ probare debeat pro probando clericatu, pro declinatoria fori, num 2. & ſeq.

Clericus Beneficiatus non deferens habitum, nec tonſuram, an ama mittat ipſo facto priuilegium, vel declaratoria requiratur, num. 1.

Clericus Beneficiatus obtinens beneficium ante ordines an gaudeat priuilegio clericali num. 3.

Clericus penſionem habens dicitur

tur beneficium habere num. 4.
Beneficij appellatione penſio continetur num. 5.
Penſio dicitur à pendio, quia pendet formaliter à beneficio num. 6.
Limita num 7. & 8.
Bullæ Beneficij ſi reperiuntur falſæ, quid Iuris, num. 9.
Clericus Beneficiatus incedens aliquibus vicibus cum habitu, & tonſura, alijs verò non, an gaudeat, num. 10. & 11.

REquiſita ad clericat⁹ probationem in præcedēti dixi, nūc conſequēter quæri poteſt, an huiuſmodi requiſita deſiderētur in Clerico beneficiato, ità vt habitum, & tonſuram deferre cogatur, & inſeruire teneatur; quilibet diceret,
1 quod ſic, nam Bulla Sixti Quinti ipſo facto beneficio priuatur ſine vlla monitione Reg. Apont. conſ. 24. teſtatur non per hoc fori priuilegio priuari, & etiam reſpectu citatæ Bullæ requiritur declaratio. Gratian. diſcept. forenſ cap. 440. in princip.

Sed quę Beneficiatus pro-
2 bare teneatur, dicas quod ne dum tenetur titulum Beneficij, & ſic Bullas oſtendere, verùm etiam, & illius poſſeſſionem, vel quaſi, vt ſeculare Iudicium effugiat. Farinacc. quæſt. 8. n. 45. qui dicit Romæ ſic fuiſſe deciſum, ſequitur Clar. quæſt. 36. verſic. Clericus, Maſtrill. deciſ. Sicil. 113. num. 5. Nouar. verò in tract. de elect. for. ſeſſ. 1. quæſt. 31. num. final. teſtatur ſufficere, vt vna qualitas iſtarum verificetur ad hoc, vt diſpoſitio ſuum cōſequatur effectum, vnde ſi Clericus habet beneficium gau-
3 det, quòd tu amplia procedere etiam in eo, qui acquiſiuit beneficium, antequam ad ordines minores fuiſſet admiſſus, dumodo antequā ad ordines fuerit promotus non fuerit à Iudice laico captus, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 24. num. 19. amplia ſecūdo
4 etiam in eo, qui licet non habeat beneficium de per ſe, habeat tamen ſuper alio beneficio penſionem, quia beneficium habere dicitur, &
5 beneficij appellatione pēſio cōtinetur, Reg. Apont. conſ. 24. nu. 11. & ſeq. Maſtrill. deciſ. Sicil. 113. n. 7. Caball. reſol. crimin. caſ. 224. qui num. 1. dicit, ꝙ penſio dicitur à pendeo, quia pēdet for-
6 maliter à beneficio, ex quo extrahitur, ſicuti vſus fructus à proprietate, ſequitur D. Rouit. ad Pragm. 1. de Cleric. ſaluatic,

ſaluatic. num. 5. Quam concluſionem ampliatam limitaui in duobus caſibus. Primò, niſi poſſeſſionem fuerit adeptus, quod ſublimita, niſi impedimẽtum ſit datum ab eo, cum quo litem habet. Secundò, niſi non pacificè fuerit poſſeſſionem adeptus, quod ſublimita niſi per trienniũ

7

8 poſſiderit, verùm ſi opponatur conceſſionem Beneficij inualidã, vel quid aliud aduerſus titulum, huiuſmodi cognitio ſpectat ad Eccleſiaſticum, non autem ſecularẽ, nàm eſſet tractare de materia merè beneficiali, & ſpirituali, in qua Iudex laicus eſt omnimodò incompetẽs, Reg. Apont. conſ. 24. n. 34. & 35. Et ſi fuerit oppoſitum Bullas beneficij eſſe falſas, vide quæ dixi ad Gramatic.

9 deciſ. 29. in caſu Clerici Io. Baptiſtæ Caluo de Ceruinara, qui ibi occurit. Et ſi Cle-

10 ricus Beneficiatus fuerit viſus aliquibus vicibus cũ habitu, & tõſura incedere, alijs verò ſine, an ſolùm poſſeſſio, & habitus clericalis ſufficiãt, vel tonſura quo ad fori priuilegium, diſtingue, aut eſt

11 Regnicola, aut verò Vltramontanus, ſi primo caſu ſufficit, & gaudet, ſi ſecundo ſecus, Gramat. deciſ. 81. n. 16.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Remiſſio Clerici à Iudice laico ad Eccleſiaſticum quomodo fieri debet.

Pendente articulo remiſſionis petitę per Clericum, an poſſit per Iudicem laicum aliquid innouari.

Clericus pauper an ſoluere teneatur multam ratione contumaciæ.

SVMMARIVM.

Clericus an poſſit comparere per Procuratorem, num. 1.

Decretum remiſſionis Clerici quomodo interponatur, num. 2.

Copia actorum remiſſionis cauſſæ Clerici ad Curiam Eccleſiaſticam, an debeat dari tantum contra Clericum, vel integra, num. 3. & 4.

Iudex pendente articulo remiſſionis cauſſæ Clerici an poſſit aliquid innouare, num. 5. 6 & 7.

Clericus ſi eſt pauper an teneatur ſoluere pœnam contumaciæ, & expenſas actorum, à n. 8. ad 14.

Contumacia an ſit delictum, n. 14.

Clericus an poſt ſententiem poſſit opponere clericatum, & dicere de nullitate proceſſus, nu. 15.

Clericus demittens habitum tempore

pore delicti an gaudeat n. 16.

Clericus in habitu laicali captus an gaudeat num 17.

Clericus effectus poſt delictum an gaudeat num. 18. & 23.

Clericus committens delictum, ſine habitu fugiens, ſi fuerit captus, an gaudeat num 19.

Clericus ſi efficitur pendente habilitatione, vel intus carceres, an gaudeat num. 20. 21. & 22.

Clericus dimittens habitum matrimonium contrahens, & delinquens, à quo puniatur n. 23.

Clericus an poſt delictum poßit aſſumere habitum num. 24.

Clericus effectus pendente exilio, vel relegatione, an gaudeat num 25.

Clericus offenſus, vel iniuriatus an habeat electionem fori à num. 26. ad 27.

Clericatus nõ prouenit à natura, ſed à facto, & probari debet n. 29.

Baro an cognoſcat ſubditum offendentem clericum virtute ſui priuilegij, quòd habet contrà Eccleſiaſticas perſonas, vel cum clauſula derogatoria l. vnice num. 30.

Clerico alapam dans quomodò puniatur n. 30.

Occidens Sacerdotem an gaudeat Indulto n. 31.

Clericus in quibus caſibus poßit querelare, & accuſare, & an requiratur proteſtatio citra pœnam ſanguinis à n. 32. ad 38.

Proteſtatio citra pœnam ſanguinis, quid operetur n. 35. & ſeq.

Clericus capiens furem bona ſua furantem, & Iudici ſeculari conſignãs, ſi mors ſequatur, an erit inregularis n. 37.

Pro iniuria facta clerico poteſt procedi ex officio n. 38.

Clerico accuſante remittente, an alter eius nomine accuſare poſſit n. 39.

Clericus teſtis an poßit proteſtari, quòd citra pœnam ſanguinis teſtimonium perhibet n. 40.

Clericus in quibus caſibus poßit accuſare n. 41.

Clericus miles aſcriptus militiam proficiſcens an ammittat priuilegium Clericale n. 42.

DE quo Iure ſit exemptus Clericus à Iudice ſeculari, quæ deſiderentur, vt prærogatiua fori gaudeat, quæ requirantur ad probandum clericatum, & quid in clerico Beneficiato, latè in præcedentibus dixi, ad totius materiæ ſcientiam aliqua miſcellanea dicere propoſui, & primò clericus citatur a Iudice laico, & nolens comparere, ſed vult mittere alium laicum eius nomine, vt compareat, & of-
1 ficium iudicis imploret; vt capiatur informatio, qualiter citatus eſt clericus, & proindè moleſtari non poteſt, Campan. in cap. Re-

gni

gni incip. Itē ſtatuimus, ꝙ clerici ad iudicia, n. 80. allegãdo Gram. it. in conſ. 1. impreſſo poſt deciſ. dicit, ꝙ ſic, ego verò cũ Gramat. vidiſſē ibid. n. 25. & 26. dubito, cũ Gramat. in alio caſu loquatur, & proinde primęuę opinioni inhęreo, vt ſi clericus ſit citat⁹ vt laic⁹, tenetur cõparere ſeruata forma Rit 65 ſi verò non citať vt laic⁹, & vult cõparere, tenetur pſonaliter cõparere.

Quomodo interponať decretũ quando cleric⁹ remit-
2 tiť, vide Carau. rit. 65. & 235. & Clar. q. 35. verſ q̃ro quomõ.

Quando laicus, & clericus ſunt inquiſiti, & clericus ad Eccleſiaſticũ remittitur, de-
3 bet tranſmitti copia integra actorũ contra omnes, ſcilicet clericũ, & laicũ, aliàs ſi copia teſtiũ deponẽrium cõtra clericũ d tetur, eſſet imperfecta & ſic fuiſſe mandarũ per D.
4 Comitẽ de Lemos in cauſa Clerici Thomæ Pagano inquiſiti in M.C V. de homicidio, & ad Curiam Archiep. remiſſi, vt refert Prax. Archiep. Neap. cap. 6. n. 5. qui dicit, ꝙ ſolet Curia ſecularis, quãdo adeſt aliqua ſuſpicio oſtendere D. Vicario in ſpiritualibus originalẽ proceſſũ, & ſecreto nomina aliorũ cõplicũ clerici inquiſiti, cõcordat Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 65. n. 5. & ſeq. tamẽ à Reg. Collaterali Cõſ. fuit ordinatũ, ꝙ copię conſignandę Curię Epiſcopali tradãtur ſine nominibus, & cognominibus, vt dixi in tit. de poteſt. ad mod. Bell. c. 7. n. 32.

Et ſi pendente articulo remiſſionis fuerit quid p ſecularẽ Iudicẽ attentatũ, an attẽ-
5 tatum cũ cauſſa principali remitti debeat, an verò reuocari attentatũ p Iudicem laicum, & ecõtra Cleric⁹ attentans cõtra Iudicem laicum teneať innouatum reuocare, multi diſtinguunt, aut appellatio eſt nulliter interpoſita, aut verò iuxtè, ſi primò caſu, ſi attentatũ eſt poſt appellationem nulliter interpoſitã,
6 etiam ꝙ ſi inhibitum non eſt reuocandum, Franch. in c. dilect⁹ n. 10 de appellat. quia ſi nulliter appellatum, iuriſdictio non deuoluitur, & vbi nulliter inhibetur, nõ operať appellatio reuocationẽ attentatorũ, Bellamer. deciſ. 236. aut verò ſecũdò caſu iuxtè appellatum eſt, & innouatum reuocať, ego autẽ ex Guiliel. in c. Raynutius in verſ. & vxorem in ſecundo nu. 141. dico, quod quotieſcumq; appelletur, quidquid innouatur debet reuocari, attẽtata enim
7 ſolo officio Iudicis reuocari debent, gloſ. in cap. cupientes in verb. gratia de electione in ſexto, gloſ. in cap. non

O ſolum

ſolum de appellationibus,
Bald. in l. appellatione, C. de
appellat. n. 4. imò nullo Iuris
ordine ſeruato, quia hoc Iu-
dicium eſt magis priuilegia-
tum, quàm ſimplex Iudiciũ
ſpolij, Rot. deciſ. 2. in princ.
de reſtit. ſpoliat. in nouiſ.

Si Clericus remiſſus eſt
pauper, ita vt nõ habeat vndè
ſoluere poſſit expenſas remiſ
ſionis, quæritur quis illas ſol-
8 uet, Carauit. Rit. 135. n. 13.
videtur diſtinguere, quod ſi
Clericus non eſt ſoluẽdo, ſol-
uere debet actor accuſator,
ſiue querelans, & in eius de-
fectũ Iudex Eccleſiaſtic⁹, &
in ei⁹ defectũ Iudex capiens,
& trãſmiſſio clerici remiſſi fit
ſine ignominia, ſed modo po
ſito p Carau. rit. 235. n. 7. & ſeq.
& Clar. q. 36. verſ. q̃ro modo.

Pone ꝙ Clericus ſit con-
tumax reputatus, an poſſit
pro contumacia mulctari, &
pœnam contumaciæ ſolue-
re, hoc latè dixi in tit. de cõ-
9 tumac. c. 2. n. 3. & ſeq. tamen
cum hic materia ſedeat, hic
reperere non erit labor, &
ſciendum, ꝙ Clar. cit. quæſt.
36. verſ. eſt autẽ tenet, ꝙ non
poteſt mulctari ratione con-
tumaciæ, nec pęnam ſoluere,
ſed libere dimittẽdus eſt, mo
uetur ex Guid. Pap. deciſ. 450
ſequitur hanc eandẽ opinio-
nẽ Farinac. q. 8. n. 17. Gratian.
diſcept. foreſ. c. 190. n. 20. &
Carauit. rit. 65. n. 1. Gram. ve
rò vot. 27. & Viu. deciſ. 138. n.
8. contrariũ teſtãtur, nẽpè ꝙ
Cleric⁹ cõtumax reputat⁹, cõ
tumaciã purgando, pęnã ſol-
uere cogitur ea ratione, quia
tenetur cõparere coram Iudi
10 ce laico citãte, clericatũ pro-
bare, & remiſſionẽ cauſſæ ad
ſuũ Epiſcopũ obtinere, & do
cto de clericatu, mulcta reuo
cetur, pęna reſtituit eidẽ cle-
rico, à quo fuerit exacta, vt
reperitur deciſum per R. A.
Salerni virtute decreti vz.
Philippus Dei gratia Rex, &c.
*Magnifico Maſtro di Camera
di queſta Regia A. nella cauſa
vertẽte per il Regio, & il Veſco
uo della Caua, dimandando la
rimeſſione di Luca de Simone
inquiſito de ſcoppettata tirata in
11 perſona di Luca d'Orofino nella
qual cauſa è ſtato interpoſto de-
creto del tenor ſequẽte videlicet.*
In cauſſa Regij Fiſci cũ Luca
de Simone inquiſito de ictu
ſcopitti in pſonã Lucę d'Oro
fino p̃tẽdẽte remicti ad Reu.
Epiſc. Cauẽ. tanq̃ clericũ, vt
in actis, ac reſtitutione caro-
lenorũ viginti ſolutorũ Mag.
Cameræ R. A. pro cõtuma-
cia die 26. mẽſis Septẽb. 1603.
Salerni, &c. Per R. A. in bãca
coram Illuſtriſs. Preſide, viſis
actis, audito Regio Fiſco, &
partibus, referẽte ſubſcripto
Auditore de Lega cauſſę Cõ-
miſſario, fuit prouiſũ, ꝙ prę-
ſens

ſens cauſſa vna cum actis
12 remittatur, prout præſenti decreto remitti mandatur ad Curiam Epiſcopalē Cauenſem, & caroleni viginti ſoluti pro contumacia Magiſtro Cameræ Regiæ Audientiæ reſtituantur eidem, prout reſtitui mandatur, & expediantur prouiſiones in forma, hoc ſuum, &c. De Lega. Proſper Perra Anaya. *Per eſſecutione del qual decreto vi diremo, che debbiate ſubito reſtituire al detto Luca de Simone li mentionati carlini vinti, conforme à detto decreto, perche con queſta poliſa de receptis vi ſe faranno buoni al dar de voſtri conti. Datum Salerni die 27. menſis Septembris 1603. Franceſco Carrafa Marcheſe di Binetto De Lega. Proſper Petra Anaya. Vidit Fiſcus. Longobardus Secretari⁹*

Quod de Iure reperitur cautum, vt dicit Clar. citat. quæſt. 36. verſ. eſt autem in
13 fin. vbi affirmatiuè tenet, Clericum mulctatum, ſi docuerit de clericatu, non eſſe moleſtandum pro cōtumacia, ſed multam reuocari, annullari, & exactum reſtitui, ea credo ratione, quia ſi Iudex ſecularis non habet Iuriſdictionem in Clericum, qui verè deliquit, tanto ma-
14 gis in contumacia, quæ licet delictum ſit, tamen non verè delictum dicitur, ſed fictè, & nō poteſt operari plus vulgatis iuribus, aliā rationem aſſignat, Gratiā. diſcep. forenſ. to. 1. cap. 190. n. 20. nempè quod, quemadmodū laicus non poteſt cognoſcere cauſſam Clerici principaliter; neque etiam poterit incidēter, & ſic pro contumacia mulctare, quod nota.

Et eſt adeò verū, vt etiam poſt ſententiam poſſit oppo-
15 nere de nullitate proceſſus, nempè quando vult pati fieri proceſſum, & nō opponat Iudicis incompetentiam, licet contrá conſcientiam ſit, Campan. in clem. in gloſ. verb. priuilegium n. 17.

Quidā Clericus habebat ordines, & per multum tempus fuit Clericus cum omnibus requiſitis, inde per certū tempus habitum dimiſit, ec-
16 ce q̄ delictum commiſit, & poſt delictū reaſumpſit habitū, quæritur, an fori priuilegio gaudeat, dū ordo reuiuiſcit, hanc queſt. ponit Guttier in tract. pract. queſt. lib. 1. q. 5. & Ceuall. in cōmun. opin. opinion. 563. vide Bouadill. to. 1. politic. lib. 2. c. 18. n. 95.

Si tamen Clericus in habitu laicali fuerit captus, poreſt
17 detineri, donec de clericatu probet Bouad. tamē intelligit

ſi Iudex certus non ſit captũ eſſe clericum, tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 18. n. 105.

Et ſi tempore delicti non erat Clericus, ſed Clericarũ aſſumpſit, & ordines ab Epiſcopo obtinuit, an gaudeat,
18 de Franch. in deciſ. 209. ponit caſum cuiuſdam clerici, qui aſſumpſerat habitum, & profeſſus erat poſt ſententiã foriudicationis, ſed cauſſa nõ fuit deciſa, tamen in alia deciſ. 384 decidit, & teſtatur fuiſſe ad Eccleſiaſticum remiſſum, quòd attinet ad diſtrictionem perſonalem tantum, & ſic quo ad perſonam, non quo ad bona per laicum cognoſcitur, ſequitur Clar. quæſt. 36. verſ. ſæpè, Sair. verò tom. 2. clau. Reg. lib 12. cap. 7. n. 9. ad fin. concludit, quòd ſi tempore delicti ſecularis erat, licet poſtea efficiatur clericus, quia præſumitur fraus, & dolus cognoſcitur à Iudice ſeculari, ex Oldrad. Bartol. Andr. Aufrer & Couarr. ibi citatis.

Si delicto cõmiſſo ſine habitu aufugerit, & fugiẽdo fue-
19 rit capt⁹, debet remitti ad Eccleſiaſticum, quia Iudicatur nõ habuiſſe animum demittendi habitum, ſed vt commodius deliquiſſet, Tapp. in coſtitut. de perſon. n. 25. contrarium dicit, Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 65. n. 37. & 39. nempè quòd ſi demiſſo habitu delinquat, priuatur, quia per demiſſionem habitus cenſetur renuntiare beneficio clericali,

Quæro laicus carceratur abſq; quòd habeat ordines, inde aliquo modo habilitatur, & antequam ad carceres
20 reuertatur, aſſumit ordines, & beneficia, an gaudeat, idẽ de Franch. cit. deciſ. 384. remiſit quo ad perſonam, Veſpaſianum Terracina,

Et ſi ordinaretur á non ſuo, vel abſq; litteris dimiſſorijs gaudet, Mart. de Iuriſdit. par. 4. cent. 3. caſ. 149.

Quod ſecus eſſet, ſi ordinaretur, vel profiteretur int⁹
21 carceres, Franch. cit. deciſ. 309. n. 6. & iter. in. deciſ. 709. in princip. ea ratione, quia præuenta eſt cauſſa, & perſona, & ordo non inuenit liberũ quia carceratus erat, quod nota, quia quotidiè euenire poteſt.

Sed ponè quòd alter inquiſitus, vel ſit habilitatus, vel à carcerib⁹ aufugiat, vel à manu familiæ ſe eximat, & ordines clericales, vel alicuius religionis habitũ aſſu-
22 mat, vel pfeſſionẽ faciat, an remitti debeat: prima facie indiſtincte dicitur gaudere, ex quo

ex quo ordines non fuerunt recepti intus carceres, nec habitum, nec profeſſionem fecerit in eis, ſed liber reperiebatur, & in libertate prędicta Eccleſia debet eum conſeruare, tamē fuit remiſſus cum diſtintione quo ad delicta commiſſa ante ordines, vel ante habitum quo ad perſonam tantum, vt adducit de Franch. deciſ. 709. quòd nota.

Et ſi deliquerit poſt ordines ſuſceptos, vel poſt habitum aſſumptū, fuit dictum, remittendum eſſe ſimpliciter, idem de Franch. deciſ. 709.

Iterum quæro, ſi clericus dimiſerit habitum, & matrimonium contraxerit, verùm antequam matrimonium ſit 23 contractum, delinquat, per quem cognoſcendus venit, Gramatic. deciſ. 10. mouet quæſtionem, & tādem, cum attendi debet tempus commiſſi delicti, non autem pręſens ſtatus, dicit remittendū eſſe ad Eccleſiaſticum, prout fuit remiſſus, quem adducit de Franch. decil. 407. n. 4. & 5. ſequitur Clar. quęſt. 36. verſ. quā ratione, & Baiar. ibid. n. 46. licet contrarium teneat, Carau. ritu 66. n. 9.

Si Clericus primæ tonſurę dimiſerit habitum, & tonſuram, & poſt illum dimiſſum deliquerit, & fuerit pro 24 delicto citatus per Iudicem laicum, & inde reaſumpto habitu, & tonſura Eccleſiæ ſeruire cępit, non poſſe Iudicem laicum proceſſu finem imponerę, & contra illum realiter procedere declarauit Sac. Congregat. vt per Farinacc. deciſ. 165. & reaſſūptio habitus fit de licentia Epiſcopi.

Et ſi fuerit propter delictum laicus relegatus, vel axiliatus, & infra tempus relegationis, vel exilij, & infra tempus relegationis Clericatum, vel habitum ſuſceperit, 25 non debet ei relegatio duplicari, nec pœna exigi, ſed per Eccleſiaſticum cognoſcitur, ſed ratione mutationis ſtatus, & fori agitur de delicto nouo, & noua conditione perſonæ, de Franch. deciſ. 395, Baiard. ad Clar. quæſt. 36. n. 4. Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. cap. 226. n. 35. Aluar. Velaſ. lib. 1. conſult. 48. Capobl. de Baron. prag. 6. n. 193.

Dixi, quandò, & in quibus caſibus clericus pro delicto à laico cognoſcatur, nūc reſtat videre, ſi offenditur, 26 vel ei iniuria inferatur, an trahat offendentem, vel iniuriantem ad Iudicem Eccleſiaſti-

ſiaſticum, an ad laicum, & ſic an habeat electionem fori; Quòd poſſit vterque Iudex, & laicus, & Eccleſiaſticus procedere pro offenſa, & iniuria facta clerico, tenet Clar. queſt. 36. verſ. quęro quid ſi per laicum, tamen hodie non ſeruatur, vt laicus
27 clericum offendens pœna afficiatur ab Eccleſiaſtico, ſed tantùm cenſuris, ſed clericus laicum iudicem adire, & electionem fori habere: Ann. teſtatur in allegat. 146, Viu. deciſ. 27. n. 3. de Franch. deciſ. 597. Nouar. de elect. quæſt. 31. n. 2. quòd virtute Rituum fuit conceſſum, & ampliatum, vt per Marant. conſ. 126.

Quòd intellige, dumodò agat pro offenſa, & iniuria facta ſibi, vel pro rebus Eccleſiæ, & in iſtis duobus caſi-
28 bus trahit, & habet electionem fori, vt citati D.D. affirmant, & eſt Ritus 229. & ibi Carauit. ſecus ſi ageret pro bonis ſuis, vt ibidem de Franch. deciſ. 597. Et ad hoc, vt habeat clericus, & Eccleſia electionem fori, intelligitur data violentia, vel rapina, vel fraude, alias his ceſſantibus, non habet ele-
29 ctionem fori, Afflict. deciſ. 257. n. 2. Campan. ad cap. regn. vt decretum n. 10.

Quandò autem clericus agit ad electionem fori, vti clericus, tenetur clericatum probare ea ratione; quia clericatus non prouenit à natura, ſed extrinſecè fit, & non præſumitur vnde aſſerens ſe qualificatum, debet qualitatem probare, & reus excipiens, quòd actor clericus non eſt clericus nil ex parte ſua probare tenetur, ſed ille, cui obijcitur, Nouar. qui multos D.D. colligit in tract. de elect. fori, quæſt. 32. n. 1. 2. & 3.

Si fuerit offenſio facta clerico per ſubditum Baro-
30 nis habentis priuilegium contrà Eccleſiaſticas perſonas, vel cum clauſula derogatoria, l. vnice, Cod. quand. Imperat. electionem fori nō habet, Fab. d. Anna allegat. 146. Nouar. de elect. for. quæſt. 31. n. 8. qui dicit, quòd in præiudicium Baronis habentis priuilegium abdicatiuum non poſſunt Eccleſiaſticæ perſonæ variare.

Si clerico Sacerdoti alapa ſit illata, pœna pecuniaria, vel exilij datur, Viu. deciſ. 46.

Occidens Sacerdotē gau-
31 det indultu generali, Maſtrill. deciſ. 68.

Quandò autem clericus pro offenſione ſibi facta vult
32 querelare, tenetur ſe proteſta-

teſtaretur, quod agit citra pœnam ſanguinis, ideſt expreſsè dicat, quod ad vindictam, ſeu pœnam ſanguinis, non intendit imputari, nec deueniri, iuxta tex. in cap. Prælatis de homicid. in 6. aliàs ſi abſq; huiuſmodi preſtatione querelaret, irregularis efficeretur ſi ex huiuſmodi ſimplici querela mors ſequeretur, vel mutilatio membri offenſoris, contra quem Clericus directè agere non poteſt.

Et eſt adeò verum, quod cum Clericus nō poſſit quæ-
33 relare, & etiam ſi querelat, cum proteſtatione iuxta cap. Prælatis, non dicitur delictum probatum, vt ſequi poſſit pœna ſanguinis, ſed neceſſe eſt nouum proceſſum inchoare, & inde condemnare. Et quotieſcumque requi-
34 reritur pax, ſeu concordia à conſanguineo Clerici offeſi, allego vnum pro multis D. Rouit. ad pragm. 8. de compoſit. n. 31. & ſeq. qui non dicit qua ratione hoc eſt inductum, quam ego addo, & eſt quod Clericus prohibetur accuſare ex eo, quia non deber ſe immiſcere in negotijs odioſis, etiam ſi pœna ſanguinis imponenda veniret, & ſi accuſaret, irregularita-
35 tem incurreret, Clar. quæſt. 14. verſ. dixi in primis, vnde inuenta eſt cautela, vt proteſtetur de pœna ſanguinis ſe minimè laborare, quę proteſtatio operatur, vt intelligatur velle agere de damno
36 reſarciendo, aut de cautione de non offendendo, & moueor, ex authoritate, Mart. in tract. de Iuriſdit. par. 4. cent. 2. caſ. 136. n. 4. 5. & 6. qui num. 7. & 8. dicit, quòd ſi Clericus, cui fuerunt bona ſubtracta furem ceperit, & Iudici ſeculari tradiderit, vt
37 res ablatæ ſibi reſtituantur, & non habet animum, vt puniatur pœna mortis, & proteſtetur, quod non intendit vindictam ſanguinis, ſed ſuum rehabere, etiam ſi mors ſequatur, non erit irregularis.

Poteſt tamen pro iniuria, & offenſa facta clerico, etiam
38 eo non accuſante, & ſic ex officio procedi, vulgatis Iuribus.

Pone quod Clericus accuſauerit, indè remiſit, an poſſit
39 alius eius nomine accuſare, vide quæ dixit Campan. in Cap. Regn. vt delatas n. 10.

Si Clericus autem non vt principalis offenſus, vel iniuriatus, ſed vt teſtis teneatur
40 aliquid teſtificari, & proteſtetur, quod teſtimonium illud perhibet non animo, vt reus pœna ſanguinis efficiatur

Digitized by Google

tur, non euadit irregularitatem ſi mors, vel membri mutilatio ſequatur, Clar. quæſt. 24. verſ. ſed quid ſi clericus; quia teſtificari clericis eſt prohibitum ibidē n. 9.

Vndè colligas ex his, quòd licet de Iure clericus prohibeatur accuſare, tamē, Cum non accuſando, quili-
41 bet in eum delinqueret, ne detur materia delinquendi, permittitur vt accuſare poſſit, cum proteſtatione tamē, de qua ſupra iuxtá citat. tex. d. cap. Prælatis de homicid. in 6.

Si clericus militiàm profiteatur, & inter milites ſit aſcriptus, hic actus non cen-
42 ſetur Clericatui contrarius, nec clericatui fuiſſe renūtiatum, quia non ſufficit ſola militia, vt amittat clericatū, ſed copulatiuè requiritur, quòd in ea perſeuerauerit, ac frequentauerit ſęua exercendo, Regens d'Apont. conſ. 24. n. 9. & 10.

DE OFFICIO PRAESIDIS Caput I.

ARGVMENTVM.

Officium Præſidis ad Prouinciam pacatam reddere.
Si duas Prouincias regit, an poſſit expedire negotia vnius in alia.
Et an poſſit Guidaticum, ſiue indultum concedere, & in quibus caſibus.

SVMMARIVM.

Præſes caput Tribunalis eſt n. 1.

Maiora ſunt præferenda n. 2.

Præſidis eſt Prouinciā pacatam reddere n. 3. & dicuntur ſpeculatores, quia ſemper in ſpeculo debent eſſe, & inquirere delinquētes n. 21.

Præſes quomodo debet ſe gerere circa Commiſſionem cauſſarum num 4.

Iudex idiota, vel groſſi ingenij non facit leges obſeruare n. 5.

Nec proponi debet in Iudicando num. 6.

Studium continuatū ingenia groſſa reddit bona n. 7.

Iudex debet eſſe peritus, & prudens, ſemper ſtudere n. 8.

Præſes conſilium Auditoris peritioris ad-

ris adhibere debet n. 9.
Alias tenetur in ſyndicatu ibid.
Et poteſt officio priuari ibid.
Præſes ſi ad motum ſui capitis ſe regit, poteſt officio priuari n. 9. & num. 113.
Auditor tenetur ei contradicere num. 12.
Iudices integrè tenentur Iudicare num. 11.
Integritas Iudicantium eſt ſalus ſubiectorum, ibid.
Præſes tenetur pro officiali delinquente quem eligit n. 13
Præſes, qui duas Prouincias regit, an poſſit expedire negotia vnius in alia n. 14.
Epiſcopus poteſt exercere Iuriſdictionem in aliena Diœceſi cum conſenſu Diœceſani n. 15.
Limita, niſi ſubditi contradicant num. 16.
Epiſcopi poſſunt dimiſſorias concedere in aliena Diœceſi n. 17.
Præſes extra Prouinciam exiſtens non poteſt negotia Prouinciæ expedire n. 18
Præſes an poſſit capere malefactorem in loco ſibi nō ſubdito n. 19.
Officiales pro capiendis malefactoribus an poſſint auxilium ſubditorum inuocare n. 20.
Præſes non poteſt accipere aliena animalia pro vſu ſuo gratis, ſed ad vecturam n. 22.
Neque pecuniam fiſci expendere ſine Proregis licentia n. 23.
Limita niſi expenſæ eſſent modicæ num. 24.
Præſes an poſſit depingere arma, vel imponere ſua inſignia, & quibus in locis n. 25.
Baro an poſſit tenere arma, vel vexillum in Feudo n. 26.
Præſes non poteſt ſe introinittere in augmento, vel detrimento gabellarum, etiam pro publica vtilitate ſine Proregis mandato num. 27.
Præſes omnia negotia Tribunalis ipſi communicare debet n. 28. 29. 66.
Præſes in negotijs Tribunalis concernentibus litteras ſibi à Prorege tranſmiſſas tribunali communicare tenetur n. 30.
Quod amplia, etiam ſi reſcripſerit eidem Proregi, ibid.
Præſes an ſuo nomine Bannum publicare, & facere poſſit num. 31. 47. 48 49. 50. 51. & 52.
An Caporales commiſſionatos, vel fratres iuratos inſtituere poſſit num. 32.
An poſſit aliquem carcerare num. 33. & 34.
An poſſit guidaticum concedere num. 34.
Carcerati non tenentur quidquam ſoluere pro cartella excarcerationis n. 35. & 36.
Præſes non poteſt in perſonam ſuorum ſeruorum, vel familiarium commiſſiones expedire nu. 37. 38. 39. 40. 41. & 42.
Viſitatio fratrum iuratorum an poſſit per Præſidem fieri nu. 43. 46.

Fratres iurati an poſſint arma aſportare num. 44.
An gaudeant munere hoſpitij, vel alia immunitate n. 44. & 45.
Viſitatio tabernarum an poſsit fieri per Præſidem num. 46.
Præſes ſi eſt ſuſpectus, an totum tribunal ſuſpectum iudicetur numero 54. 71.
Præſes tempore, quo Auditores votant, non poteſt ſe intromittere, neque alia verba proferre num. 56.
Nec ab Aduocatis informari, & de ratione n. 57.
Fallit, niſi doctor eſſet n. 58. & 59.
Præſes equitando Prouinciam quid habere debet n. 60. & 61.
Milites Campaneæ Prouinciam equitantes quid habere debent num. 62.
Epiſcopo in viſitatione erogantur expenſæ, & quare n. 63.
Præſes tempore ſui ingreſſus an poſſit habere feſtina, torneamẽta, vel alia ſigna lætitiæ n. 64.
An poſſit guidaticum concedere; vel indultare, quomodò, quãdo, & in quibus caſibus n. 65.
An diſcedere poſſit à ſua Prouincia abſq; licẽtia Proregis n. 65.
Præſes tenetur euitare, & præuidere inconuenientia, & damna Prouinciæ n. 67. Et milites augere pro extirpandis malefactoribus ibidem n. 67. & eis ſalarium conſtituere n. 68 & 69.
Iudex quibus ex cauſſis poteſt ſuſpectus allegari n. 72. & data ſuſpetione non poteſt ſe in cauſſis ingerere, ibidem; Quod amplia, etiã ſi cauſſa ſit falſa n. 73.

Dixi ſupra de prçheminentia Regię Audiétię, de Officialibus in genere, & quæ perſonæ ad officia admitti debeant congruum videtur ad officiales in ſpetie, inter quos
1 cum Præſes ſit maior, ex quo caput tribunalis eſt, & maiora ſunt præferenda, l. 2. ff. de
2 de alb. ſcrib. cap. 1. & 2. de maiorit. & obed. meritò de Offic. Præſid. tractandum hic duxi, cuius facultate ſi ordinariè non potior, me excuſandum puto, cum in dies, quæ eueniũt, ponam. Et pri-
3 mò Præſidis Prouinciæ eſt Prouinciam pacatam reddere, vt ſupra dixi in principio, in primo argumento de prçheminentia Reg. Aud. & circa commiſſionem cauſſarũ, non debet illas cauſſas ſubti-
4 les, & importantes groſſis (vt vtar verbis Bald.) committere Iudicibus, idem Bald. in l. final. C. de hæred. inſtituend. quæſt. 16. Felin. in cap. ſciſcitatus de præſcript. col. 7. in princip. ſequitur

Viu.

Viu. deciſ. 178. n. 13. & ratio eſt quam ponit Aretin. conſ. 69. n. 2. & Alciat. in tract.
5 præſumpt. reg. 10. num. 10. quia Iudex idiota, vel groſſi ingenij, veriſimile non eſt, vt faciat leges, & ſolemnitates ſeruare, cum illas ipſe ignoret, dicit Viu. cit. deciſ. 178. n. 13. qui de Alciat. nec
6 Aretin. meminit, & ex eo talis Iudex parum meretur, & non debet præponi, quod hodie (heu mihi) nõ ſeruatur, dicit tamen Viu. ibid. n. 14. 15. & 16. quod ſi Iudex haberet aſſiduitatem, quæ bona ingenia facit, admictitur.
7 Ingenia enim groſſa redduntur efficaciſſima cõtinuatione ſtudiorum; vnde Iudex ſemper ſtudere debet, & ſitim legendi nunquam extin-
8 guere, & debet eſſe peritus, prudens, & nedum merita cauſſæ cognoſcere, ſed illa diſcernere, & intendere quid iudicare intendat. Et ſi contingat Præſidem, vel alium Officialem teneri in cauſſis
9 procedere cum conſilio, & voto alicuius ex Auditoribus, debet operam peririori Auditori adhibere. Nam ſi vtitur cõſilio Auditoris imperiti, nedum nõ excuſatur, & poteſt in ſyndicatu moleſtari, vt dixit Campan. ad Cap. Regn. in accuſatis n. x1.

verùm etiam poteſt officio priuari, maximè ſi ad motũ ſui capitis ſe regit, & conſilia ſuorum Iudicũ reſpicit Carauit. ad prag. primam. ad Macedon. §. 2. n. 15.

Et econtra ſi vtitur conſi-
10 lio ſapientis, non tenetur in Syndicat. Campagn. in cap. Regn. incipienti. Item ſtatuimus, quod tam Iuſtitiarij n. 37. & nõ immeritò Romani in Ianua conſilij renebant reſcriptos iſtos verſus videlicet.

O conſultores, rectos aſſumite mores,
Publica priuatis ſemper præponite gratis,
Ne damnet veſtras animas diuina poteſtas.

Et è conuerſo Iudicantes tenentur iudicare integrè,
11 nam integra integritas Iudicantium eſt ſalus ſubiectorum, & vbi eſt incolumitas obedientiæ, ibi ſana eſt forma doctrinæ cap. miramur 61. diſtint. Nam ſi Præſes contrà Ius aliquid fa-
12 ciet, Conſultor ſiue officialis, ſeù Auditor ei aſſiſtens tenetur contradicere, alias punitur, Andr. de Barul. in tractat. ſup. tertio lib. Cod. rubric. de magiſtr. ſerin. num. 1. lib. 12. & econtra ſi Officialis aſſiſtens Præſidi delinquent, ipſe Præſes
13 tenetur ea ratione, quia

ipſe videtur delinquere, habendo malos officiales, idem Andr. per §. eos, auct. vt Iudic. ſine quo ſuffrag. in 10. lib. Cod. rubric. de condit. in public. orr. verſ. cum ad quamlibet n. 1.

Præſes, qui duas Prouincias regit, & in vtraque iuriſ-
14 dictionem habet, non poteſt expedire negotia vnius in alia, gloſ. in l. 3. ff. de Offic. Præſid. ſequitur Gram. conſ. ciuil. 27. n. 10. contrarium dicit Afflict. deciſ. 192. n. 3. & Capic. deciſ. 151. nu. 8. an duplex ſalarium habere debeat, vide Caſtill. deciſ. Sicil. 49. n. 6. Secus in Epiſco-
15 po, qui poteſt exercere iuriſdictionem in aliena Diœceſi cum conſenſu Diœceſani, Abb. in cap. nouit. de offic. Iudic. delegat. ſi ſubditi tamen nequeunt, ſecus erit, & nõ poſſunt in aliena Diœceſi
16 iudicare, Io. Andr. ad ſpecul. in tit. de citat. §. contra citationem verſ. Item, quòd Iu-
17 dex. Poſſunt tamen dimiſſorias concedere in aliena Diœceſi, Gratian. deciſ. Marc. 98. & ſi reperitur extra Prouinciam, nõ poteſt negotia Pro-
18 uinciæ expedire, l. 3. ff. de Offic. Præſid. Luc. de Penn. l. 2. C. de Iur. fiſc. lib. 10. ad fin. Capoblanc. de auctorit. Baron. prag. 3. n. 184. concordat ex Felin. in cap. final. col. penult. de Iudic. vid. Conſtant. de Claſſie. n. 159. fol. mihi 217. & nouiſſimè Capoblanc. de auct. Baron. tom. 2. cap. 15. n. 9.

An poſſit Præſes Prouinciæ capere malefactorem in
19 alia Prouincia ſibi non ſubdita, vide Arnon. diffin. 77. Reg. d'Apont. deciſion. 33. num. 24.

An alij Officiales in capiendis malefactoribus poſſint
20 inuocare auxiliũ ſubditorum, quomodò, quandò, & à quibus, & an non auxiliantes teneantur, vide quæ dixi ad Gramat. deciſ. 25. vbi plura.

Præſides Prouinciarum
21 dicuntur ſpeculatores, quia ſemper debent eſſe in ſpeculo, vt videant, & inquirant delinquentes, Andr. de Barul. citat. tract. tit. de cohortal. verſ. ordinariorum, qui eodem tract. tit. de curſ. public. verſ. Præſidibus, dicit,
22 quod Præſides non poſſunt vti alienis equis gratis, ſed ipſos ad vecturam accipere. Nec poſſunt Preſides expendere pecuniam fiſci ſine li-
23 centia Proregis, ne dum ex auctoritate Bart. in l. 1. C. de præbend. ſal. lib. 10. niſi eſ-
24 ſent modicæ expenſæ, Bart. in l. 4. C. de nauicul. lib. 10. & in l. diuus, ff. de bonis damnatorum,

natorum, verùm etiam ex
Regiæ Cameræ inſtitutioni-
bus; concordat Pert. ad Gra-
25 mat. deciſ. 34. n. 26. Sed an
poſſit depingere ſua arma,
vel imponere ſua inſignia, &
quibus in locis, vide de
Franch. dec. 449. & Maſull.
ad Capic. deciſ. 27. n. 8. Quid
26 in Barone, an poſſit ſua ar-
ma, vel tenere vexillum in
ſuo feudo, & an in ſubfeudo
alteri conceſſo, & quomodo,
vide Frecc. de Feud. auctor.
47. per tot.

Preſes non poteſt manda-
27 re, vt Gabella reformetur, au-
geatur, vel minuatur, etiam
in publicam vtilitatem ſine
mādato Principis, Beroi cōſ.
37. n. 17. lib. 2. ſequitur Io-
ſeph. Ludouic. concluſ. vnic.
de gabell. & ſic ego dicebā,
quandoquidam Præſes eius
brachium militare impone-
re volebat in rebus, & gabel-
lis ad Vniuerſitatē noſtram
ſpectantibus.

Et ſi litteræ S. E. vel Col-
lateralis Conſilij diriguntur
28 Regiæ Audientiæ, an poſſint
per Præſidem expediri, & an
ipſe ſolus negotia expedire,
S. E. ſolus ſcribere de occur-
rentibus; & an poſſit Banna
eius nomine pro primo fa-
cere, adſunt puiſiones Colla-
teralis Cōſilij, quarū tenor ſe-
quit. vz. Philippus Dei gratia
Rex. Mag. Viri, &c. *A noſtra
notitia è peruenuto, come quan-
do ſuccede alcuna coſa di buono
di queſto Tribunale, del quale è
ſolito queſta R. A. darcene auiſ-
ſo, ſcriuere à voi ſolo, & volendo-
mo in ciò rimediare, come ſi con-
uiene, ci è parſo farui la preſen-
te, con la quale vi dicemo, &*
29 *ordinamo, che da hoggi auanti
tutte le coſe, & ſucceſſi occorre-
ranno in queſta R. A. le deb-
biate communicare con il Tri-
bunale, & occorrendoui di dare
auiſo à noi, volemo la lettera ſi
firmi dall'iſteſſo ſecondo il ſolito,
quando però occorrerà coſa, la
quale ve parerà per degni riſpet-
ti non douerſe communicare. De
più intendemo, che le prouiſioni,*
30 *& ordini, che per noi s'inuiano
à queſta R. A. ve le tenete ſen-
za communicarle al Tribuna-
le, & però vi dicemo, & ordina-
mo, che da hoggi auanti quando
occorrerà capitarui ſimili ordini,
& prouiſioni noſtre, quelle deb-
biate ſubito cōmunicare al Tri-
bunale, à finche accertatamente
ſe poſſano fare le prouiſioni ne-
ceſſarie conforme à giuſtitia. Se-*
31 *mo anco informati, che quando
per queſta R. A. ſe ordina, e ſi
fà alcuno banno, volete ſe publi-
chi in nome voſtro ſolo, e non
della Reg. Audien. & però ve
dicemo, & ordinamo, che quan-
do occorrerà ordinarſe, e farſe
detti banni, quelli farete publi-*

care

care conforme ſin quà è ſtato ſo-
lito publicarſe per tãto così l'eſe
quirete, che tal è noſtra volõtà,
dandoci auiſo della riceuuta di
queſta, & come l hauete eſſequi-
to. Datum Neapoli die vltimo
menſis Auguſti 1603. El Con-
de de Venauente. Vidit Gora-
ſtiola Regens. Vidit de Ponte
Regens. Vidit Conſtantius Re-
gens. Vidit de Caſtellet Regens.
Salazar Secret. Quod in-
de fuit comprobatum per
Regiam nouellam pragma-
ticam capit. 89. in cap. 32.
Ac ad materiam fuerunt re-
laxatæ aliæ litteræ à Colla-
terali Conſilio, quarum te-
norem lege infra videlicet.
Philippus Dei Gratia Rex
&c. Magnifici Viri &c. *A no-*
ſtra notitia è peruenuto, che per
voi ſi fanno molti commiſſiona-
ti ſenza l'interuento di queſto
32 *Tribunale di queſſa Regia Au-*
dientia, così à Caporale di fra-
ti giurati, come ad altri, à che
volendo noi prouedere, vi ordi-
namo, che da qui auante, non de-
biate far neſſuna ſorte di Com-
meſſione da voi ſolo ma con tut-
to il Tribunale, e nelle eſpeditio-
ni d'eſſe vi ſiano inteſi li Ma-
gnifici Auditori, eccetto ſe teneſ-
ſimo ordine noſtro particolare di
farlo. Coſi anco intendemo, che
carcerati alcune perſone, e dopoi
33 *le fate eſcarcerare da voi ſolo,*
& anco fate guidare ſenz'in-
teruẽto del Tribunale, & non
conuenendo, che ciò ſi faccia, vi
34 *ordinamo, che da qui auante vi*
debiate aſtenere da carcerare,
& eſcarcerare, & fare detti
guidatici, ma lo farete con inter-
uento di detto Tribunale, & che
li guidatici ſi faranno ancora dal-
li Magnifici Auditori in li ca-
ſi, ne queli poſſiate farlo, confor-
me alla Commiſſione, che queſta
R. A. tiene, & non altrimente.
De più hauemo inteſo, che dalli
carcerati, che ſe liberano in
queſto Tribunale s'è vſato, ch'à
ciaſcheduno d'eſſi ſi fà pagare
35 *al Carceriero il portello, & ol-*
tre di ciò pagano vn carlino per
firmar la poliſa della ſcarcera-
tione, al che volendomo noi pro-
uedere, ve ordinamo, che quando
ſi eſcarcera alcuno, debbia paga-
36 *re ſolamente il ius del portiello,*
& non paghi coſa alcuna per la
firma della poliſa. De più intẽ-
demo, che per voi ſi ſiano fatte,
& fanno molte commeſſioni in
perſona di voſtri creati, & ſi
fanno per queſſa Prouincia, così
ad inſtantia di parte, come del
37 *Regio Fiſco, non obſtante, che*
vi ſiano ordini delli noſtri prede-
ceſſori, & Regio Collaterale Cõ-
ſeglio, che li Commiſſarij, che ſi
deſtinaranno per queſſa R. A. ſi
prouedano in Rota, inteſo il Re-
gio Fiſco, per lo che volendomo
noi prouedere in ciò, vi dicemo,
& ordinamo, che da quì auanti

non

non debbiate in conto neſſuno fare delle dette Commiſſioni da voi ſolo coſì in perſona di voſtri creati, come d'altri, ma quel-
38 *le ſi debbiano prouedere alla Rota di queſta R. A. con interuento delli Magnifici Auditori, inteſo il Regio Fiſco, ſeruata la forma delle prouiſioni ſpedite per queſto Reg. Collaterale Conſ. quale volemo s'oſſerui ad vnguem. Et coſì parimente intendemo, che da voi ſolo hauete fatto commiſſione generale ad vno Nicola Griſo, che poßi pro-*
39 *cedere à tutti li negotij commeſſili à bocca, & in ſcriptis, coſì in materia di foroſciti, come de delinquenti, & cõtumaci, firmata da tutto il Tribunale di viſitare le tauerne di tutte le Città, e terre di queſta Prouincia, & vi ſiano molte lamentationi d'Vniuerſità, e che dicono hauerne pagato certa quãtità di denari per conto delle giornate in detto ſeruitio di viſitare le tauerne, & de fratigiu-*
40 *rati il che eſſendo da noi inteſo, hà dato gran marauiglia di queſto modo di procedere, per queſto vi ordinamo, ch'incontinente debbiate reuocare la commiſſione tiene lo ſopradetto Nicola Griſo, coſì queſta fatta per voi, com'anco quella fatta per detto Tribunale intorno la viſita delle tauerne, & ſe vi fußero ſtate altre, ſimilmente le reuocarete, e ſubito farete reſtituire le giornate eſatte per tal cauſa*
41 *dall'Vniuerſità, & altri, poi ch'è contro l'ordini noſtri, li quali volemo s'oſſeruino ad vnguem, dãdoci auiſo di come queſto ſarà coſì eſequito. Et hauemo ancora inteſo, che ſimilmente da voi ſolo hauete fatta vn'altra Commiſſione generale à Marco Antonio Calco, che vada per queſta predetta Prouintia ad eligere li frati giurati in le Città, terre,*
42 *& luochi d'eſſa al numero di cinque per ogni cento fuochi, con ordine, che ſe le paghino le giornate, coſì ad eſſo, come ad vno algózino di loco in loco con l'ac-*
43 *ceſſo, e riceſſo conforme alla prag matica, con farſe pagare dette giornate dalli contrauenienti, che non haueranno fatta detta elettione, & come che queſto in conto neſſuno ſi douea fare, vi è parſo per ciò farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che al riceuere di queſta debbiate reuocare la Commiſſione predetta fatta al predetto Marco Antonio, e coſì in alcun'altre, che haueſſiuo fatto in tal maniera, e farete reſtituire ſubito all'Vniuerſità quello haueranno pagato per tal cauſa, coſì per giornate, come per qualſiuoglia altra cauſa, poiche queſto non ſi deue fare ſenz'ordine noſtro, & coſì darete auiſo, che con effetto ſi farà reſtitui-*

ſtituito all'Vniuerſità predette
lo che hanno pagato, vt ſupra. Et
oltra di ciò intendemo, che per
voſtro ordine firmato da voi ſo=
lo diretto à tutti l'Officiali Sin=
44 *dici, & Eletti delle Città, Ter=*
re d'eſſa Prouintia, hauete ordi=
nato, che non ſi moleſtino, ne ſi
dia faſtidio alli Fratigiurati
eletti per voi, e voſtri Commiſ=
ſarij circa il portar dell'arme,
etiam à modo di foraſciti, ne di
allogiamento alcuno, & quando
andaranno in ſeruitio, ſe li doni
il vitto gratis, il che eſſendo per
noi inteſo, ci ſemo marauigliati,
come hauete dato queſta fran=
chitia d'allogiamento, & vitto
gratis, poiche non tenete tale
autorità, & per ciò vi diceimo,
& ordinamo, che debbiate ſubi=
to reuocar detti ordini in quan=
to tocca à detti alloggiamenti,
& franchitie, atteſo volemo,
che detti fratigiurati non goda=
45 *no altramente le frachitie pre=*
dette, ma ſolamente quando ſta=
ranno in ſeruitio per la perſecu=
tione delli foraſciti poſſano por=
tar l'arme tantum, & non al=
tro, per tãto oſſeruarete pũtual=
mente, quanto di ſopra in cia=
ſcheduno delli caſi predetti ſtà
ordinato, che così conuiene, &
è noſtra volontà, & intentione.
Datum Neapoli die vltima
Decembris 1603. El Conde de
Venauenta. Vidit Grottola
Regens. Vidit de Caſtellet Re=
gens, Salazar Secretarius. Al
Gouernatore di Principato Vl=
trà. In Curia Prima Principa=
tus Vltra fol. 43. Reſpectu
autem cap. 4 in quo prohi-
betur fieri commiſſiones pro
46 viſitandis tabernis, & fratri-
bus iuratis, fuit expreſsè ſan-
citum, non poſſe fieri abſque
licẽtia Proregis, vt in cap. 47.
in prag. capit. 89.
Et circa illud, an Præſes
poſſit banna facere nomine
47 totius Tribunalis, vltra Leo-
nard. in pract. offic. cap. 3.
n. 12. dicas, quod per prius,
& ſic ante prag. cap. 89 erat
maximà difficultas præſer-
tim in executione iuſtitiæ,
an Tubitta nomine Præſidis,
vel totius Tribunalis, quan-
do damñatus ad mortem ad
48 vltimum ſupplicium duce-
batur, vocem emittebat, &
hoc reſcripto Domino Paulo
Capece, qui multas Prouin-
cias gubernauit, unde Aduo-
catus Fiſci in Audiẽtia Apru-
tij fuit, qui per litteras dire-
ctas magn. Baldaſſar Dauid
huius Patriæ, qui per nõnul-
los annos officio Fiſci Procu-
ratoris fuit decoratus, qui il-
lud exercuit maxima cum
intrepiditate, diligentia, &
zelo, quarum tenor ſequitur
videlicet à tergo. *A Balda=*
ſarre Dauid Procurator Fiſca=
le nella Prouintia di Principato
Vltra

Vltra N.S. guardi. Iutes verò.
H ò riceuuta vna di V.S. per la
qual dice, che deſidera ſaper da
me, come camina l'ordine della
giuſtitia, quando ſi fà da queſta
R. A. in nome di chi dice la trō-
betta, del Gouernatore, ò della
R. A. et in riſpoſta dico, che nel-
49 *l'Audientie doue ſono io ſtato ſi*
è pratticato, che quãdo li decre-
ti della giuſtitia ſi firmano dal
Gouernatore, come Capitanio à
Guerra con il ſuo Conſultore,
all'hora la trōbetta dice, che la
giuſtitia la manda il tale Gouer-
natore. Quando ſi fanno le cauſe
50 *da tutto il Tribunale, che il Go-*
uernatore nō firma, la trombetta
dice, che la giuſtitia la manda la
R. A. e queſto s'è ſolito pratti-
care più ſpeſſo, perche, dicendoſi
la R. A. s'include il Gouerna-
tore, ch'è capo di quella, e queſto
è quanto io hò ſoluto pratticare
nell'Audiētia di Terra d'Otran
to, e di quella di Calabria per
molt'anni, che ci ſono ſtato; però
in queſto biſogna alle volte ve-
derla Commiſſione, che fà S. E.
per dirle più chiaramente il mio
voto di quello ſi deue fare in co-
teſta R. A. e N. Sig. guardi
V. S. come deſca. Da Serino le
23. di Luglio 1603. Paolo
Capece. Et quo ad Bannū vide
diſtinctionē, quam ponit in-
51 ter multã, & pœnã, Catalan.
in tract. de indult. q. 16. n. 45.
Hodiè verò per Regiã no
uellam Pragm. 89. cap. 32.
diſtingue, aut tractatur de
negotijs Iuſtitiæ, & tota R.
52 A. prouidet, aut de negotijs
Bellicis, & militarib⁹, in qui-
bus ſolus Præſes procedit. Si
primò caſu nomine totius
Tribunalis emanare Banna
debet; ſi ſecundò caſu ipſe
53 ſolus Præſes facere poteſt,
quod nota. Si fuerit Præſes
alicui ſuſpectus, an poſſint
eiuſdem Tribunalis Iudices,
54 ſeù Officiales recuſare, vide
Mar. Giurb. deciſ. Sicil. 27.
Carauit. rit. 265. n. 27. No-
uar. collect. 214. n. 13. & col-
lect. 218. n. 1. Caſtill. deciſ.
Sicil. 53. nu. 11. & ſeq. vide
Thor. comp. deciſ. tom. 1. in
verbo Pręſidē fol. mihi 410.
55 Præſes non poteſt contra-
dicere, nec reuocare quod fit
ab Auditoribus in Banca,
56 nec dicere, aut illos cogere,
ac perſuadere, vel prohibere,
vt ille liberetur, hic condem-
netur, vel aliquid ad ſui be-
neplacitū faciat, nec minus,
aut verba id inducentia, quia
eſt in graui culpa, & puni-
tur, ſed ſinat liberè eos vota-
re, ac decidere, vt doctè ex-
pellit, & aduertit Bouadill.
to. 1. polit. lib. 1. c. 12. n. 34. fol.
mihi 182. & n. 33. 35. & ſeq.
niſi in cōpoſitionibus in qui-
bus Præſes habet votū. Nec
57 ab Aduocatis informari, &
Q corum

corũ dicto,atq; iudicio, ſiue fundamẽtis aſſiſtere, nam cũ periti in iure nõ ſint, poſſunt eis adduci falſa Argumenta, fundamenta non ſana,& veritate carentia,ex quo ſequeretur, ꝙ decretũ Auditorum pro errore exiſtimaretur, ſed
58 omninò eorũ dicto, ac deciſioni acquieſcere; niſi doctor eſſet,vel ſi ſententia eius Au-
59 ditorũ ſibi iniuſta manifeſta videretur, hęc omnia colligit Bouadill. to.1.politic. lib.1.c. 12.n. 40.& ſeq. ſi contingat Præſidẽ Prouinciam equita-
60 re,vel viſitare,nõ debet communitates grauare pro expẽſis,ſed ſuis sũptibus ſibi pro-
61 uideri ea ratione, quia officiales nõ debent eſſe oneroſi ſubditis,ex Bald. in l.obſeruare in princip.ff.de offic.proconſul.ex quo ego ad omnes officiales alios infero,Surd.in tract. de aliment.tit.1. q. 65.
62 qui etiam ad milites Campaneæ extẽdit,& ſubdit,ꝙ officiales, qui mittunt milites sũptibus vniuerſitatũ,puniũtur.Idem in alijs,qui ad purgandũ Prouinciam malis hominibus mittũtur,Surd.ibid.

Quod ſecus erit dicẽdum in Epiſcopo,qui quandò viſi-
63 tat, dantur expenſæ in ſignũ ſubiectionis,nõ autẽ de Iuris rigore,quę ratio ceſſat in Pręſide, vel alio officiali, Surd. ibid.Et an in ingreſſu Præſi-
64 dis poſſint fieri feſtina, lętitia,torneamenta, vel alia letitiæ ſigna,quomodò,& ſumptibus cuius, vide l. 1. C. de maium. lib. 11. & Leonard. in pract. offic. c.3. nu.12.fol. mihi 24. à tergo. Accidit tempore ingreſſus Principis Murconi Præſidis, & eius vxoris.

Pręſides poſsũt Guidatica cõcedere illis,& in caſibꝰ po-
65 ſitis in Reg.prag.c.89.in c.69 & ſeq.ſed an poſſint indultare, & quomodo ſe gerant in ꝓmittẽdo indulta, vide Capobl.de auct.Bar.prag.6.n.149 & ſeq. Et an poſſit diſcedere à ſua Prouincia abſq; licẽtia Proregis,vide Gizz.deciſ.30.

Et ad materiã ſciendũ, ꝙ Pręſes in omnibꝰ negotijs occurrẽtibꝰ in ſuo Tribunali nõ poteſt de ꝑ ſe aliquid agere, ſed tenet Tribunali cõmuni-
66 care,& cũ eiꝰ cõſenſu,& ſciẽtia ſe gerere,vt nuper ꝑ differẽtijs exiſtẽtibꝰ in hoc R.Tribunali inter Pręſidẽ,& Auditores, fuit declaratũ virtute ꝓuiſionũ ſeqntis tenoris vʒ,à tergo. *Alſpectable Señor el Conde de Caſtellon Gouernador de la Prouincia de Principat Vltra.* Intus verò. Philippus Dei gratia Rex, &c. Spectabilis Vir Regiæ Conſiliarię fidelis dilectiſſime. *Eſſendo venuto à noſtra notitia, che da voi ſi ſono*

diſpoſte

diſpoſtò molte coſe, così toccanti à Giuſtitia, come à gouerno di queſta Prouintia ſenza comunicarle nel Tribunale di queſta R. A. alli magnifici Auditori, & Auocato Fiſcale, ilche è contra li ordini Regij, & antica oſſeruanza di queſſa R. A. dal che ne poſſono naſcere molti inconuenienti, come intendemo, che ne ſia nato per il furto, & homicidio commeſſo dalli Marcangioni, che vſcirno da Beneuento, & conuenendo alla buona administratione della giuſtitia, & beneſitio delli Vaſſalli di Sua Maeſtà, che li negotij ſi debbiano trattare nel Tribunale di queſſa R. A. vi dicemo, & ordinamo, che tanto le coſe di giuſtitia, carceratione, eſcarceratione di queſti Vaſſalli, eſpeditione di Commiſſarij per occaſione di delitti, & contra foroſciti, & altri ſimili, quanto lo de più, che cõuenerà à materia di gouerno, le debiate proponere in eſſa ſenza dimora, ne trattenimento alcuno, acciò ſe li dia la debita, & preſta eſpeditione, che conuiene, intendendo il parere delli magnifici Auditori, & inſtanza dell'Auocato Fiſcale, ch'oltre eſſer queſto quello, che ſi deue fare, è noſtrà volontà, che s'oſſerui. Datum Neapoli die 20. Menſis Iulij 1628. El Duque d'Alua Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Enriquez Regẽs. Vidit Lopez Regens. Barilius Secretarius. Locus Sigilli. In Cur. 1. fol. 26.

Et ſi contingat numerum delinquentium eſſe adeò in Prouincia, vt pro ipſis extir-
67 pandis, neceſſe ſit milites extraordinarios ſumere, cum ad Præſidem ſpectet occurrere omnibus damnis Prouinciæ, illaque, & incõuenientia euitare, & prouidere, vt aduertit. Gizzarell. deciſ. 30. n. 10. & 11. an poſſit iſtis militibus ſalarium concedere per Prouinciam, accidit in Prouincia Salerni, & conſulto Domino Protege, fuerunt relaxatę litteræ ſequentis tenoris videlicet. A tergo. *Al Marches de Santo Floro.* Intus verò. *Illuſtre Señor. Por la relacion, que V. S. me ha hecho en diuerſas occaſiones, he entendido los deliɛtos, que ſucceden en eſas Prouincias, y el numero grande delinquentes, que hai en ellas, ſin que ſe haya podido extinguir por la falta, que ha hauido de gẽte, que haya acudido à ſu perſecuçion pues la Compañia de Campaña, que eſta bleçida para eſte efeɛto, no es ſuficiente, por ſer las Prouincias muy dilatadas, y deſtando aplicar à eſto el remedio cõueniente hauiẽdoſe cõſiderado, q̃ el criar eſquadras de Caporales es eſpediẽte muy pnicioſos, pues es mucho major el daño que*

que cauſan à las tierras, que el beneficio, que reſuelta al publico de sù exercicio. He reſuelto hauiẽdo viſto el parecer de V. S. ſobre eſto de aumentar la dicha Compañia de Campaña en eſta forma: Reduciendo à nuebo los diezyocho ſoldados de à cauallo, que hay en ella, pues no ſon de mucho ſeruiçio, por ſer los mas deſſas Prouincias lugares montuoſos, y criando en lugar de los otros nueue doze à piè, pues con el gaſto, que ellos haçian ſe podràn ſuſtentar eſtes otros: de manera, que vengan à ſer quarentaydos los ſoldados ordinarios, què han de lleuar ſueldo de Su Mageſtad, de los quales ſe hagan quatro, ò cinco eſquadras ſegũn las occaſiones, què huuiere. y què ſe les añadan otros treynta, los quales ſe hauran de repartir en ellas por ygual numero de baxo de ſus Caporales, que à eſtos atento no tienen ſueldo ſe les den veyn-
68 *te, y cinco granos cada dia, y à los ſoldados ordinarios real, y medio, y tres à los Caporales todo el tiempo, que eſtuuieren fuera de Salerno occupados en la perſecuçion de bandidos, dando à ſi miſmo à los ſoldados de à cauallo, que quedaren quan do ſe emplearan en otros exercicios dos reales, y medio, y en eſta cõformidad lo eſecutarà V. S. que dando aſentado para lo venidero ſin que ſe ea de conſequencia para las de mas Prouincias pues no ſon tan grandes como eſa, ni concuren otras cauſas, que obligan à tomar cõ ellas eſta reſoluçion, con lo qual eſpero ſe podra acudir baſtantemente à la perſecuçion de los bandidos, y delinquẽtes que huuieren en eſſas Prouincias, y que ſurtiran muy buenos efectos, encaminandolo V. S. con la prudençia, que fio de ſu perſona. N. Señor, &c. Napoles à 5. Febrero 1628 A lo que V. S. mandare. El Duque de Alua, &c. Al Marques de Santo Floro. Regiſtrata, &c.*

Quod non poteſt trahi ad exemplum in alijs Prouincijs, vt expreſsè prohibitum eſt, illud tamen notandum cenſeo, quod ſi contingerit fieri comitiuas militum pro malefactoribus perſequendis, vulgo *detto Squadre di*
69 *Caporali*, non poſſunt fieri abſque licentia Domini Regni Proregis, vt expreſsè fuit prohibitum per litteras per Scriptoriũ ſub die 25. Aprelis 1627. emanatas, quarum tenor intercętera eſt videlicet. *Y ſi à caſo obligare en lo venidero la neceſſidad à criar alguna otra eſquadra, os aduierto, que no lo haueis de haçer por ningun caſo, ſin que primero me deys auiſo de la neceſſidad, que ſe ofreçiere, y eſperareis reſpueſta*

mia

mia, en que os la permita. Tu vide nouiſſimè Capoblanc. de auctorit. Baron. tom. 2. cap. 99.

Nota tamen ad ornatum eius, quod ſupra dixi, ſi ſuſpe ctus fuerit Præſes, poſſunt
71 Officiales ipſius Tribunalis ſuſpecti allegari, ad q; adde Nouar. collect. 214. nu. 13. tamen in caſibus, in quibus eſt ſuſpectus, ſuſpectio non procedit in diſtributionibus, ſeù Commiſſionibus cauſſarum, quas pro cauſſis expediendis Auditoribus committit, Nouar. collect. 218.
72 nu. 1. Sed quibus ex cauſſis poſſit Iudex ſuſpectus allegari, vide eundem Nouar. cit. collect. 214. per tot. qui octaginta quatuor cauſſas enumerat, ex quo nota, quòd quando Iudex eſt ſuſpectus allegatus, etiam ſi cauſſa ſuſpictionis allegata ſit falſa, non poteſt ſe in cauſſa inge-
73 rere, Franch. deciſ. 619. què ſequitur Nouar. cit. collect. 214. num. 10.

DE OFFICIO AVDITORIS Caput I.

ARGVMENTVM.

Auditores Prouinciarum vnde dicantur.
Quam iuriſdictionem habeant.

SVMMARIVM.

AVditores Prouinciarum quomodo vocantur. n. 1. 2. 3. & 4.

Habent ordinariã Iuriſdictionem n. 5. & 59.

Auditores an Prouinciam equitare poſſint, & in quibus caſibus num. 6. & 10. & à num. 19. ad 28.

Actuarij, & ſcribæ non admittuntur ad exercitium abſque perquiſitione n. 7.

Panis curiæ detur carceratis dietiam ante omnes alias expenſas n. 8 & 9.

Audires Prouiciarum cauſſas in banca; & non alibi expediant, audito fiſco n. 12. & 13.

Auditores Prouinciam equitantes, an poſſint ſe intromittere in negotijs non ſibi commiſſis, ſed occurrentibus, à n. 14 ad 18.

Dietæ vocatæ per Auditores Prouinciarum à quo debent ſolui, a n. 29. ad 34.

Audi-

Auditores boni, & Auditores mali qui dicantur, à n. 35. ad 39.

Auditores Prouinciarum, an poſſint abſente Præſide cauſſas expedire, à n. 40. ad 57.

Quid in cauſsis ad modum belli n. 49. 50. & 51.

Podagra morbus eſt n. 41.

Infirmitas leuis non dicitur infirmitas n. 42.

Ex infirmitate quid oritur n. 47.

Iudices M. C. V. abſente Regente, an ſententiare poſsint n. 45.

Præſes Prouinciæ in quacumque illius parte poteſt Ius dicere num. 54.

Andrea Gambacorta Præſidis laudes n. 55.

Fabij Caraccioli laudes n. 56.

Didaci Rubei de Victoria Fiſcalis laudes n. 57.

Auditor an poſsit, cum Preſide, & cum Fiſco cauſſas expedire n. 58. 59. 60. 61. 62 & 63.

Auditores Prouinciarum ad domos ſolitas conduci propria auctoritate apprehendere poſsint, & pro quo ſalario, à nu. 63. ad 65.

OPortonè tractadum fore cenſeo de officio Auditoris Regij, ac in Regijs Audientijs deputati, non autem Baronalis, vulgò Secundarũ cauſſarum nuncupati, qui Auditores Regij variæ ſunt D.D. opiniones, quomodo
1 vocari debent, multi enim eos Conſiliarios vocant ex l. conſiliarios, ff. de offic. aſſeſſ. notat Bald. in l. nemini, in princip. C. de Aduocat.
2 diuerſ. Iudic. Alij verò eos vocãt Præſidis collegas, ea ratione, quia aſſiſtunt Præſidi, & in commiſſionibus vo-
3 cantur, vt ipſe Præſes Regij conſiliarij, & habent ordinariam Iuriſdictionem, & Imperium maius, quàm Preſes, & adminiſtratio cuilibet inſolidum competit l. 4. & l. de omnibus ff. de offic. Præſid. melius Carau. in
4 rit. 53. n. 2 Alij verò eos aſſeſſores vocant, quia Præſidi aſſiſtũt, vt cum eorum conſilio procedãt cuius Aſſeſſoris officium adeò Carthaginenſibus placuit, vt ſi Impe-
5 ratores ſine Conſilio aliquid adminiſtraſſent, etiam quòd proſperum, felicemq; ſucceſſum traheret, in crucem tolli, etenim exiſtimabant, nec falsò, nam tam numeroſo exercitu, quam multitudine conſiliariorũ eſt bellica res adminiſtranda, ideo rectè Iulius Cæſar dicebat, non minus eſſe Imperatoris conſilio ſuperare, quàm gladio, vt teſtatur,

Ono-

Onoſandr.in tract.ſtrategic. cap. 3. fol. mihi 18. Ego autem quidquid cęteri dicant, cum communi, & pœnes omnes poſteriores vulgato ductu reſideo, eos Auditores vocando, & omiſſa diſputatione, quomodo Auditores vocentur, vnde dicantur, vnde eorum officium eſt ortũ, & cuius qualitatis eſſe debet, ſed tantùm aliqua de eorum Officio dicam, & primo pro obſeruantia, & declaratione cap. primi, 8. & 24. prag 89. cap. extant prouiſiones in facti continentia in hac R. A. per Regium Collaterale relaxatæ tenoris ſequentis videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Illuſtris, & Magnifici Viri, &c. *Li giorni paſſati per noi furno ſpedite prouiſioni del tenor ſequẽte videlicet* Illuſtris, & Magnifici Viri, &c. *A noſtra notitia è peruenuto, come contra la forma della Regia Pragmatica delli 89. capi nel cap. 1. & non obſtante, che in queſſa R. A. vi ſono ſolamente dui Auditori, l'Auditore*

6 *Scipione Monaci è andato fuora di queſſo Tribunal à fare otto Commiſſioni, cinque di parte, e tre di Fiſco, del che ne vẽgono ad eſſer impedite le cauſe de' carcerati di queſſo predetto Tribunale, il che inteſo per noi, ci è parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che da qui auanti circa l'vſcire di queſſi magnifici Auditori, debiate omninamente oſſeruare la predetta Regia Pragmatica, e l'altri ordini vi ſono ſopra queſta materia; & ordinamo cõ la preſente à detto magnifico Auditor Monaci debbia comparere auanti di noi, e dire la cauſa, perche non deue reſtituire le giornate haue hauute per tali commiſſioni, mentre è vſcito contra la forma di detta Regia Pragmatica nel cap. 24.*

7 *doue ſtà ordinato, non ſe ammettano li Maſtrid'atti, nè Scriuani, ſenza prima preſentare fede della perquiſitione di Vicaria, e delle Corte delle loro Patrie di doue ſono, come non ſono contumaci, nè inquiſiti, dall'Auditor Staiano, & dall'Auocato Fiſcale ſi è ammeſſo all'eſſercitio di Maſtrod atti di queſta R. A. Giulio Matthia de Serino ſenza tali requiſiti, ſotto preteſto teneua prouiſione della Smmaria, che ſe li deſſe la poſſeſſione, il che inteſo per noi, ci hà parſo ordinarui, ſin come con queſta vi ordinamo, che debbiate in tal particolare obſeruare, è far'oſſeruare ad vnguem detta Regia Pragmatica ſenza alterarſi pũto. Anco hauemo inteſo, che*

8 *ſtando ſtabilito per detta Regia Pragmatica nel cap. 8. che ſi dia il pane alli poueri Carcerati, e ciò*

ciò ſi faccia con puntualità, e ſi
preferiſca ad ogn'altra coſa, e
ſpeſa, e queſto non obſtante ſi è
mancato, e manca darſe detto
pane, e n'è nato, che per non ha-
uer li poueri Carcerati lo detto
pane, da queſſo Tribunale ſono
ſtati mandati dal Carceriero al-
cuni poueri carcerati fuora delle
carcere queſtuando per dentro, e
fuora queſſa terra, e ſe ne fuggì
da queſſa catena vno di eſſi car-
cerati inquiſito di furto, e ciò
manca, perche hanno concluſo
queſſi magnifici Auditori fare
vna rota in queſſo Tribunale,
al S. C. di Capuana, e per ciò li
denari di prouenti ſi conſegnano
al Fiſcale per tal'effetto Alche
volendo noi prouedere, come in
effetto ſe conuiene, ci hà parſo
9 farui la preſente, per la quale
v'ordinamo, & commandamo,
che cō effetto debbiate far dare il
pane à detti poueri carcerati, cō-
forme ſtà ordinato p detta R. A.
quale oſſeruarete inuiolabilmen-
te, poſtponendo ogn'altra ſpeſa,
atteſo non conuiene, che detti
poueri carcerati patiſcano, e ci
darete auiſo, che così l'hauete
eſequito. Datum Neapoli die
30. Septembris 1618. El Du-
que. Vidit Conſtantius Regens.
Vidit Valenzuola Regens.
Vidit Vrſinus Regens. Vidit
Alderiſius Regēs. Salazar Se-
cret. In Cur. Principatus Vltra,
vt ſupra. Al preſente ſemo ſtati
informati, che lo preinſerito no-
ſtro ordine, non ſolo non è ſtato
eſequito, ma meno ſi trouasil che
inteſo per noi ci hà dato mara-
uiglia, come l'ordini noſtri non
ſono eſequiti, e conuenendo, che
s'eſequano, ci è parſo di nuouo
farui la preſente, per la quale
vi dicemo, & ordinamo, che con
effetto debbiate oſſeruare, &
eſequire, & far oßeruare, &
eſequire puntualmente quanto
10 in detto ordine ſi contiene, & à
tale s'eſequa, ordinamo con la
preſente al magnifico Auocato
Fiſcale di queſſa R. A. che deb-
bia tenere particolar penſiero,
che detto ordine s'oßerui nel mo-
do, ch'in eßo ſtà dechiarato, e lo
faccia regiſtrare dal Secreta-
rio di queſſa Regia Audientia,
al quale anco ordinamo, che così
conuiene, & è ſtato, & è la vo-
lontà noſtra, e non ſi faccia il cō-
11 trario per quanto ſi à cara la
gratia, e ſeruitio della prefata
Maeſtà. Datum Neapoli die
26. Martij 1619. El Duque.
Vidit Conſtantius Regens. Vi-
dit Valezuola Regens. Vidit
Vrſinus Regens. Vidit de Mar-
co Proregens. Salazar Secret.
In Cur 1. Principatus Vltra
fol 50. Alla Regia Audien-
tia di Principat' Vltra, perche
oßerui lo preinſerto ordine di
V. E. continente più capi, &
all'Auocato Fiſcale di eſſa
tenghi penſiero s'oſſerui, e regiſtri
dal

dal Secretario di quella, *vt ſupra.*

Sed pro declaratione cap. primi ipſius Regię Pragmaticæ ſciendum, quòd idem
12 ſcilicet quòd Auditores in R. A. votent, & cauſſas expediant, audito in omnibus Regio Fiſco, non autem in alijs partibus, extat ordinatū
13 per prag. 8. de offic. magiſt. Iuſt: qua cauetur, & diſponitur Auditores non poſſe alibi, quam in R. A. cauſſas terminare, Viu. deciſ. 401. numero 1.

Sed quæro, dato quòd aliquis ex Auditoribus Prouinciam properaret pro negotijs ſibi commiſſis, an poſſit
14 vltra ſibi cōmiſſa procedere. Ego diſtinguendum fore aſſero, ꝙ aut tractatur de negotijs criminalibus, aut de ciuilibus; ſi in criminalibus, ſubdiſtingue, aut ſumꝰ in caſibus dilationem non admittentibus, aut verò in negotijs celerem expeditionem non requirentibus; ſi ſumus in primo caſu, poteſt Auditor, vel Fiſcalis celeri pręſidio remedium adhibere, & in negotio ſe ingerere, ſequitur Bouadill. to. 1. Politic. lib. 2. cap. 20. n. 9. fol. 874. Si verò in ſecundo caſu, tenetur
15 Tribunal certiorare, & ab eo reſponſionem habere, & non aliter ſe immiſcere cap. 28. Reg. Prag. 89. cap. & nō poteſt citare ad informandum, nec ad capitula in negotijs ſibi commiſſis cap. 73. prag. cit. cap. 89. quod ante pragmaticam non obſeruabatur. Si verò ſumus in ciui-
16 libus, ſubdiſtingue, aut ſumus in ſententijs diffinitiuis, aut in cauſſis inchoandis, vel prouiſionibus, mandatis, ſi-
17 ue actis, non vim diffinitiui continentibus. Si ſumus in primo caſu, nullo modo expedire poteſt. Si verò in ſecundo caſu, poteſt, & valet, Viu. deciſ. 37. num. 16. & ſeq. Cuius, dicta circa querelas fortè porrigendas Audi-
18 tori in partibus, & in informationes capiendas, citationeſq; expediendas corruunt, & reuocantur, ex cap. 73. prag. citat.

Dixi ex pragm. 8. cauſſas in Tribunali terminandas eſſe audito Regio Fiſco, & cum eius interuentu, &
19 etiam abſente Præſide, ex pragm. 9. eodem tit. de offic. Iuſtitiar. concordat Viu. deciſ. 37. num. 1. Quæro ſi contingat aliquod graue negotium in prouincia, pro quo aliquem ex Officialibus
20 Tribunalis deſtinare neceſſarium eſſet, an poſſit Præſes aliquem ex aula deſti-

nare,& vtrum deſtinatus licitè poſſit accedere, dicit Viu. deciſ. 37. num. 14. ex citat. pragm. 8. Auditores diſcedere non poſſe, niſi vrgente cauſſa, & fuiſſe inde hoc ordinatum, nedum hoc intelligi debere de Auditoribus, verùm etiam, & de Aduocato fiſcali vigore prouiſionum Collateralis Conſilij de anno 1583. expeditarum, quas ipſe refert nu. 16.
21 inde per prag. 89. cap. c. 1. extat ordinatum, non poſſe Auditores abeſſe, neque Fiſcum ab Audientia abſque expreſſa licentia Regni Pro-
22 regis; verùm in negotio vrgenti, quod dilationem non admittit, licet deſtinare, in-
23 de E. S. reſcribere, & de modo, & quomodo ſi contingat duos Auditores vno, & eodem tempore deſtinare, habetur in cap. 2. in eadem prag. 89. cap. poſt quæ ortis nonnullis difficultatibus, fuerunt per Regium Collaterale Conſilium relaxatæ prouiſiones ſequentis tenoris videlicet. Philippus Dei gratia Rex,&c.Illuſtris, & Magnifici Viri Regij Cõſiliarij fideles dilectiſſimi: *A noſtra notitia è peruenuto, come nell'vſcire, che fanno li Magnifici Auditori di queſta Regia Audientia, e dell'altre di queſto Regno à pigliare alcune informationi, ò per altro effetto, così d'ordine noſtro, come di queſto Tribunale nelli caſi ſono permeſſi, che poi ne date auiſo conforme l'ordini noſtri, alle volte ſuole accadere, che ſi ritroua alcuno delli Auditori fuora del detto Tribunale, & eſce l'altro, e così viene à reſtar ſolo vn'Auditore nel Tribunale, lo che non conuiene, poiche non sì può in queſta maniera attendere all'eſpeditione delle cauſe; E perche la volontà noſtra è ſtata, & è ſempre, reſtino dui Auditori nel Tribunale, quando occorre, che per ordine noſtro, ò per cauſe vrgenti queſto Tribunale ne deſtina alcuno conforme detti ordini noſtri; Per ciò ci hà parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che da quà auanti hauendo da vſcire alcuno Auditore con ordine noſtro, e di queſſo Tribunale nelli caſi vrgenti, conforme ad altri noſtri ordini, che da noi tenete, quali oſſeruarete ad vnguem, volemo non poſſa vſcire, ſe non reſtaranno li altri duoi Auditori, come di ſopra, acciò non ſi venga à retardare l'eſpeditione delle cauſe, & maſſime delli carcerati; altrimente à quell'Auditore vſcirà cõtra la forma*

ma di queſto noſtro ordine, etiam con licenza noſtra, ordinamo, e coſi dechiaramo con la preſente, che non ſe li paghino le giornate, che vacarà in tal commiſſione ne per lo Regio Fiſco, ne per le parti, che lo dimandaranno, ol-
25 *tre che contra di loro ſi faranno da noi altre prouiſioni, che ci pareranno d'altra pena à noſtro arbitrio, com'a tranſgreſſori di noſtri ordini, & à tale ſi ſappia, che queſto noſtro ordine ſi oſſerui puntualmente, ordinamo con la preſente all'Auocato Fiſcale di queſſa Regia Audientia, che (ſuccedendo il caſo) che reſti vn Auditore ſolo, debbia fare la ſua inſtanza, che non ſe li paghino le dette*
26 *giornate, & lo Preſide, e l'altri Auditori facciano così eſequire, & tutto ad vn tempo detto Fiſcale ne dia auiſo, acciò poſſiamo declarare la pena à noſtro arbitrio, altrimente, non eſequendo*
27 *così detto Fiſcale, ſi procederà contro d'eſſo à lo che conuiene; Per tanto così s'eſequa, che tal è noſtra volontà, & intentione. Datum Neapoli die 18. Ianuarij 1619. El Duque. Vidit Conſtantius Regens. Vidit Vrſinus Regens. Vidit Valenzuola Regens. Vidit de Marra Proregens. Salazar Secretarius. In Cur. 1.*
28 *Principatus Vltra fol. 42. Alla Regia Audientia di* *Principato Vltra*. Et cum fuiſſet per Regium Auditorem Monacum contrauentum; fuit citatus ad dicendum cauſſam quare reſtituere non debebat dietas habitas, & receptas à commiſ-
29 ſionibus, pro vt ſupra dixi, & licet per prius huiſmodi dietæ vacatæ ſoluebantur per Magiſtrũ Cameræ huius Prouinciæ cum taxatione dietarum, & ordine totius Tribunalis, prag. 11. de offic. Iudic. cap. 41. tamen hodie eſt prohibitum, & non poſſunt dietæ taxari, neq; ſolui niſi per Regiam Cameram Summariæ virtute litterarum à Regio Collaterali Conſilio relaxatarum, quarum tenorem pro omnium ſcientia placuit inſerere videlicet. A terg. Spettabili, & Magnificis Viris, Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vl-
30 tra, Regijs Conſiliarijs fidelib⁹ dilectiſſimis. Intus vero. Philippus Dei Gratia Rex &c. Spectabilis, & Magnifici Viri Regij Cõſiliarij fideles dilectiſſimi. *A noſtra notitia è peruenuto, che per non aſsiſtere tutti voi Magnifici Auditori, & Auocato Fiſcale nel Tribunale, come ſete obligati, non ſe ſpediſcono le cauſe in gran dãno delli poueri carcerati, poiche ogni*

vno di voi ſi procura commiſſioni, non ſolo da queſti Regij Tribunali, ma anco da queſt'iſteſſo Tribunale dell'Audientia, & ciò contra la forma dell'ordini, che vi ſono. Per lo che noi volendo rimediare in queſto, non ſolo per quello tocca à queſſa Regia Audientia; ma anco à tutte l'altre del preſente Regno, à tale li carcerati non ſe macerano nelle Carceri, ci è parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che da quà auante tant'il Preſide, come l'Auditori, & Auocato Fiſcale di queſſa detta Regia Audientia non debbia vſcire da queſto detto Tribunale per qualſiuoglia cauſa, ſenz'eſpreſſa noſtra licenza in ſcriptis obtẽta, oſſeruandoſi in queſto particolare le Regie Pragmatiche, & ordini, che vi ſono. Verũ ſe alcuna volta per alcuno caſo forzoſo, ò repentino vſcirà alcuno di voi, volemo ſi debbia votare in la Rota di queſſo detto Tribunale, & concorrendo la maggior parte di voi, in tal caſo poſſa vſcire ad eſequire lo negotio, che li ſarà commeſſo, ita, che non ſi debbia dar Commiſſione neſſunane à voi predetti magnifici Auditori, e Fiſcale, ò altra perſona, ſe non ſi votarà in queſſo detto Regio Tribunale nel modo predetto; & in tal caſo, che ſarà concluſo vſcire alcuno di

31

32

33

voi per neceſſità forzoſa, come di ſopra, ſubito ne darete auiſo chi è vſcito, e perche cauſa, e de più, quando tal vſcita ſarà ad iſtanza del R. Fiſco, non ſi debbia, ne poſſiate recuperar le giornate, che ſi vacaranno, ne dal Perceptore, ne dal maſtro di Camera, ſenza prima darſene auiſo alla Regia Camera della Summaria, perche liquidi dette giornate hauerà vacate, & queſto ſi debbia oſſeruare puntualmente, atteſo ordinamo con queſta alli detti Perceptori, & Maſtro di Camera, non paghino tali giornate, ſe non ſaranno ſtate liquidate da detta Regia Camera. Per tanto così s'eſequa, che tale è noſtra volontà; non facendoſi il contrario, per quanto ſi hà cara la gratia, & ſeruitio della prefata Maeſtà. Dat. Neap. die 20. menſis Maij 1630. El Duque d'Alcala. Vidit Carolus de Tapia Regẽs. Vidit Enriquez Regẽs. Vidit Lopez Regẽs. Vid. Rouitus Regẽs. In Cur. 1. Principatus Vltra fol. 4. Alla Regia Audientia de Principato Vltra Die 19. menſis Iunij 1630. Montisfuſcoli præſentes prouiſiones S. E. & Regij Coll. Conſilij fuerunt lectæ in Banca Regiæ Audientiæ Principatus Vltra, per quã fuerunt receptæ ſupra caput omni, qua decet, reuertentia, & dictum, quod obſeruentur, &

34

regi=

*regiſtretur. Brandolinus. Frā-
ciſcus Antonius Vicus Secret.*
Materiam Auditorum
proſequendo, ad futuram
ſcientiam neceſſe eſt omnia
de eorum officio differere,
35 ſecundū capacitatem enim
Auditorum moderatur lin-
gua Aduocatorum,& in Sa-
cra Pagina in Ezechiele ha-
36 betur, quòd propter bonos
Auditores malis Doctoribus
ſermo datur,& è contra pro-
pter malos Auditores bonis
Doctoribus ſermo ſubtrahi-
tur,ille enim bonus Auditor
eſt, cui auris bona eſt, quę
37 libenter audit, prudenter di-
ſcernit audita, obedienter
operatur intellecta, ex Diuo
Bernard. multi enim legunt,
& ab ipſa lectione ieiuni sūt,
38 multi verò vocem ſtudij
cantant,ſed vacui recedunt,
quorum & ſi venter come-
dit, viſcera non replentur,&
ſi mente intellectum ſtudij
percipere videantur, obliui-
ſcendo,& non ſeruando quę
audierunt, videntur eſſe lit-
terati, & in dies in quolibet
negotio dubitant;vndè opor
tunè quęro,an Auditores poſ
ſint cauſſas expedire,abſente
Fiſco, vel præſente, & non
39 contradicente, vel contra-
dicente,& proceſſu non viſo
per eum,vide quæ dixi in tit.
de offic.Fiſci n. ... vbi habes,
an requirat interuētus Fiſci,
& alia pulcra ad materiam.
Et ne ieiunus ab hac ma-
teria lector diſcedat, quæri
poteſt an Auditores poſſint,
40 abſente Præſide, cauſſas ex-
pedire criminales,vel ciuiles,
interlocutorias, vel diffiniti-
uas; ſi Præſes abeſt à loco iu-
dicij, benè poſſunt, & non
eſt qui dubitet, cum Tribu-
nal reſideat in aſſiſtentibus,
ſed dubium ſtat,ſi Præſes eſt
in Regione, tamen non in-
teruenit in aula,in qua cauſ-
ſæ deciduntur, pluries hoc
accidit ex cauſſa infirmitatis
Præſidis,& ſignanter tēpore
Præſidatus Domini Adriani
Brancatij Comitis Caſtilio-
nis, conſcientiati, prudentis,
& omni virtute ornati, qui
infirmitate Podagræ in pe-
dibus vexabatur, & non po-
terat ad locum cauſſarum,&
ſic ad aulam accedere,prop-
ter quam pedum inhabili-
tatem reddebatur inhabilis,
ſimul cum Auditoribus, &
Fiſcali illuc accedere; Poda-
41 gra enim morbus eſt, & ex-
cuſat, ex tex. in l. Podagræ
C. qui morb. ſe excuſ. lib. x.
Podagra enim eſt imbecilli-
tas, atq; humoris à natura
alieni defluxio, pedes occu-
pans, Leonard. Fuchſius in-
ſtit. medic. ſept. 1. lib. 3. c. 25.
Et dubitabatur, imò fuit ma-
gna

Digitized by Google

gna controuerſia, ſi poterant Auditores cum alijs Dominis in aula ſe præbentes cauſſàs expedire, abſente Præſide, vel tenebantur ad locum Præſidis, & ſic eius Camerá adire, cũ infirmitas hæc grauis ſit ex pedum inhabilitate; ſi eſſet enim quartana, le-
42 uis iudicaretur, & non excuſaret, nec impediret, Imbrian. in tract. de repulſ. requiſit. 1. nu. 30. Vnus ex Auditoribus Præſidem coadiuuando dicebat debere ad locum Præſidis accedere, nedum, vt illi complaceant, ve-
43 rùm etiam ne nullitas actuũ indicatur, & allegabat Afflict. in Conſt. Regn. cum noua num. 4. ex quo habetur, quòd aſſeſſores Vicceregis in Prouincia ſententiam
44 proferentes ſine ipſius Vicesregis pręſentia nõ benè procedunt, & ſententia eſt nulla, prout in ſimili dicit Afflict.
45 de Iudicibus Mag. Cur. Vic. qui non poſſunt ſententiam proferre abſente Regente, ergo quidquid ipſi agerent ſine pręſentia Pręſidis, nedum in Regione verùm, in eodem Palatio exiſtentis, nullum erat, alter verò Auditor replicabat, Auditores
46 poſſe cauſſas expedire ſine pręſentia Præſidis, vt congerit Carauit. Rit. 64. n. 3. Alter verò Præſidi replicando, & alijs votantibus contradicendo dicebat cunctas cauſſas terminari debere in loco ſolito cauſſarum, & ſic in au-
47 la, & non poſſe fieri mutationem de loco ad locum, ne acta reddantur nulla, & allegabat Caboblanc. de Baron. auth. tom. 2. cap. 16. nu. 6. Et addebat ex infirmitate oriri perturbationẽ mentis, & memoriæ, & rei gerendæ impedimẽtum, ex Rouit. ad rubric. de adminiſtr. & qui perſonaliter ſeruiunt nu. 12. & iterum in pragm. 12. de offic. Sacr. Conſil. num. 8. Ex quibus diſcordis opinio,
48 ac diſpare votum reddebatur, quòd per plexi erant effecti videns ego doctrinas allegatas eſſe potius ad contradicendum Præſidi, & ad inuicem omnibus replicaui, Primò aſſerenti ſententiam prolatam ſine conſenſu Pręſidis
49 eſſe nullam procedere, quandò nomine ipſius Pręſidis, vel Regẽtis profertur, vel quãdò Pręſes habet poteſtatẽ, vel militarẽ, ſiue ad modũ belli, quo caſu eius pręſentia requiritur, in alijs verò cauſ-
50 ſis ordinarijs, & deficente poteſtate, ac facultate, potetant Auditores, abſente Pręſide illas decidere, propria ratione adducebam, Afflict.

cit.

51 cit. loc. pro ſecunda addu-
ci poterat prag. 11. de offic.
Iudic. cap. 53. Secundo Au-
ditori affirmanti ex Carauit.
citat. loc. poſſe ſententias,
52 abſente Præſide, proferri,
replicaui hoc procedere,
quando Præſes à Tribunali
abeſt, vt ſupra dixi, pro vt
ipſemet Carauit. ibidem af-
firmat, ſed in hoc caſu Præ-
ſes eſt preſens in Palatio, &
ſic in loco Iudicij, ergo eius
præſẽtia deſiderabatur. Ter-
tio Capoblanc. inhærenti
53 eſſe mutationem loci, dicebã
non eſſe mutationem, ſenſus.
enim Capoblanc. pro vt ipſe
loquitur, eſt de vno loco ad
alium diuerſum, & à Tribu-
nali diſtanti, ſed in hoc caſu
Præſes eſt in Regione, imò
in eodem palatio, ergo eius
54 preſentia requiritur, & ad-
debam Præſidem poſſe in
quocumque loco ſuæ Pro-
uinciæ Ius dicere, & reddere,
etiam ſi ibi non conſueuit, ex
Regent. d'Apont. deciſ. 33.
n. 24. Ex quibus magis du-
bia reddebatur eorum vo-
luntas, tamen ego teſtatus
fui pluries fuiſſe hoc obſer-
uatũ, & cauſſas expeditas co-
ram Præſide in lecto iacente
ex cauſſa infirmitatis in eius
camera, in eodẽ palatio exi-
ſtenti, & ſic extra aulam, &
locum ſolitum cauſſarum,
tempore nẽpè Andreæ Gam
55 bacortæ Marchionis Celen-
tiæ, Præſidis integerrimi, &
integritatis non modicæ, ac
etiam tempore D. Fabij Ca-
raccioli Comitis Picerni, opti
mi Præſidis, qui multas me-
56 retur laudes propter intrepi-
ditatem, independentiam, &
vigilantiam; Tamen in hac
quæſtione Didacus Rubeus
57 de Vittoria Aduocatus Fi-
ſcalis vigilantiſſimo, do-
ctrina, practica, & bono re-
gimine ornatus eos ad con-
cordiam reduxit, vt Præſidẽ
in lecto infirmum adirent,
ibique cauſſas votarent, inde
verò diuerſimodè fuit obſer-
uatum, quandoq; Præſidem
infirmũ adierunt, quandoq;
in aula, ipſo abſente cauſſas
terminarunt. Vnde non po-
teſt in hoc ſolitum allegari,
cũ à ſẽſu officialiũ procedat.

Et ſi vnus eſt Auditor cũ
Præſide, vel ſine, & cũ Fiſco,
58 an poſſit cauſſas expedire,
dicas quod ſic, dumodo ille
Auditor ſit Commiſſarius
cauſſæ, Carauit. rit. 53 n. 2.
59 ea ratione, quia Auditores
sũt inſolidum Iudices, & ha-
bent adminiſtrationem in-
ſolidum, qui ibi dicit, quod
per prius erat vnus Auditor,
& ab illo tempore, & ſic ab
anno 1558. fuerunt duo Au
ditores.

Nos

Nos verò hic ſeruamus, quòd quando adeſt vnus
60 Auditor,& vult cauſſas terminare, concurrere debet conſenſus partium, & Fiſci in criminalibus, in ciuilibus verò ambæ partes acquieſcant, aliàs vna ipſarum, vel ambabus contra-
61 dicentibus,non poteſt diffinire,& aduentus collegę expettatur,& ſic fuit practicatum toto tempore vitæ meę, & hodie practicatur. Vidi
62 quandoque dubitatum, ſi poterant Auditores domos proprias Dominorum pro habitatione propria auctoritate capere, & dato quòd poſſent, an domini illarum
63 affictum,ſiue penſionem alterare; pluries hoc occurrit, & altercationes ſunt ortæ, proindè, vt veritas clareſcat, ſciendum, quòd vtrumquè eſt deciſum per Regium Collateral. Cõſilium virtutũ prouiſionũ ſequẽtis tenoris. *Magnifico Gouernatore, ſemo auiſati per vna Voſtra delli 16. del paſſato, ch'eſſendo andato in la Città di Lucera il magnifico Auocato Fiſcale di queſſe Prouincie per accomodare il Tribunale, doue hà da ſtare la Regia Audientia conforme, all'ordine noſtro, hauẽdo voluto alcuni officiali trouarſi caſa per l'habitatione, li padroni di quelle hanno alzato il pigione al doppio di*
64 *quelle, che ſe ſoleano locare, & hauendoci ſupplicato d'oportuna prouiſione Vi riſpondemo, che debiate prouedere, che ſe paghi lo pigione delle Caſe, che vorranno l'officiali di queſſa predetta Audientia per loro habitatione al prezzo, che de preſenti s'allogano l'altre caſe ſimili in quella Città, auertendo però di non fare amouere li padroni dalle caſe, doue habitaſſero, e faceſſero loro incolata, & così*
66 *s'eſequa, che tal'è noſtra volontà. Datum Neapoli die 12. Octobris 1579. El Marques. Vidit Reuerterius Regens. Vidit Salernitanus Regens. Vidit Salazar Regens. Battiſtas da Muñatones Secretarius. Regiſtrata in Cur. Capitanata fol. 102.*

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Auditores an poſſint in cauſſis ſe intromittere, & illas proſequi,& expedire ſine commiſſione, an verò requiratur, vt à Præſide committatur.

SVMMARIVM.

AVditores an cauſſas expedire poſſint abſq; quòd committantur

tantur n. 3. & ſeq.
Præſes in cauſſis ad modum Belli cum voto omnium Auditorum procedere debet num. 9. & 10.
Verbum, tutti l'Auditori, poſitũ in pragmatica quid importet, n. 10. 13. & 14.
Auditores omnes repreſentant vnum corpus, & eorum officiũ eſt indiuiduum n. 11.
Iurisdictione pluribus conceſſa, remanet pœnes alios, ſi vnus deficit, vel moritur n. 12. contrarium n. 14.
Arbitri ſi plures ſunt electi, vno mortuo, vel deficiente, an ſuperſtites poſſint ſententiare n. 16. & 17.
Poteſtas ad modum Belli an dicatur delegata Auditoribus n. 18. Et an cenſeatur cõmunicata vti vniuerſis, vel vti ſingulis n. 19. 20.
Poteſtas quando dicatur conceſſa nomine proprio, vel appellatiuo n. 21.
Tortura non poteſt inferri, niſi cum duobus Auditoribus num. 22. & 23.
Cauſſarum cõmiſſio quomodo fiat, & an poſſit mutari num. 24. & 25.
Cauſa ſemel commiſſa an poſſit alteri committi n. 26. 27.
Iudices an poſſint ſibi cauſſas committere n. 28. 29. & 30.

Dixi ſupra, quòd Auditores dicuntur Iudices ordinarij, &
1 ordinariam habent Iuriſdictionem, & inſolidum, vt dicit Carauit. rit. 53. n. 2. & propterea poſſunt expedire cauſſas, etiam abſente Præſide, & etiã vnus Auditor abſq;
2 alterius collegæ interuentu. Quęrò neceſſariò, an ipſi Auditores, vel quilibet ipſorum poſſit cauſſas expedire abſq; commiſſione, vel requiritur, vt cauſſę à Pręſide cõmittantur; quilibet diceret prima
3 fronte, quòd ex quo dicuntur Iudices Ordinarij, poſsũt expedire, & ſi vn⁹ incępetit, alter finire, & terminare valet, & ſic antiquitus obſeruatum fuiſſe aſſerit de Franch.
4 decis. 143. in fin. & Rouit. ad rub. de offic. Sac. Conſ. n. 5. & 6. ex quo ſequebantur multitudines, & cõfuſiones, fuit introductũ, vt cauſſæ cõmit-
5 tãtur, & ipſarũ cõmiſſio nõ dicitur delegatio, ſed potius partitio, ſeù deſtributio, vt Franch. & Rouit. teſtantur, ex quo ſequitur, ꝙ ſi cauſſa eſt cõmiſſa vni Auditori, non poteſt alter in ea procedere,
6 ſed ille continuare (niſi commiſſarius fuerit abſens, vt ſupra dictum eſt) & ſi fuerit alteri commiſſa, cenſetur iniuria illata ei, cui primo

S fuit

fuit deſtributa, quod cum
7 occurriſſet in cauſſa Antonij
de Auguſtino publici, & fa-
cinoroſi delinquentis, ac ſo-
cij illius famoſi capitis ban-
nitorum Nicolai Vallone,
qui fuit captus per D.D. An-
tonium del Rio Regium
Auditorem in hanc Prouin-
cia tempore, quo Neapolim
progrediebatur, & ducto ad
carceres huius Reg. Audien
tiæ, fuit ſtatim examinatus
corã Domino Adriano Bran
cacio Caſtiglionis Comite,
& huius Prouinciæ Præſide,
per D. Andream Freccia Au
ditorem, & primum locum
inter votantes obtinentem,
& coram Regij Fiſci patro-
no, qui confeſſus fuit nonnul
la crimina per eum patrata;
fuerunt ſibi datæ defenſio-
nes, & compilato proceſſu,
quærebatur, an D. Auditor
Freccia poterat ipſe ſolus eũ
expedire, multa media mul-
ti allegabant, & ſignãter Fi-
ſci Patronus, qui inſtabat
cauſſam terminari ante dit-
ta ratione, quòd Auditores
habent Iuriſdictionem ordi-
nariam inſolidum, & proin-
de ipſe ſolus poterat decide-
8 re, Aduocatus Pauperũ pro
negatiua tuebatur, ex verbis
prag. c.89. q̃ hodie eſt prag.
x. de offic. Iud. §. 52. in quo ha
bẽtur hęc verba. *Quãdo è cõ-*
9 *ceſſo al Preſide il procedere ad*
modũ Belli in alcuna cauſã, ò
per l'ordini generali, ò per cõmiſ
ſione particolare, ordinamo, che
ritrouãdoſi nell'Audientia deb-
bia procedere con voto, e parere
delli Aud. tutti, inteſo il Fiſcale.
Vnde cũ in prag. adſit illud
10 verbũ, *tutti*, res eſt clara, &
vn⁹ expedire nõ põt, & adde
bat, ꝙ p iſtud verbũ, *tutti*, cẽ
ſet poteſtas data oĩbus, Audi
torib⁹, q̃a tũc oẽs ſimul reprę
sẽtant vnũ corpus, & eorum
officiũ dicitur indiuiduũ, alij
11 alia adduxere. Ego dicebã, ꝙ
verũ eſt, quando poteſtas eſt
pluribus cõmunicata, & vno
mortuo, vel deficiente, pote-
ſtas illa remanet pœnes alios
collegas, tamen debet in-
telligi in Iudicibus Ordi-
narijs, qui de ſui natura ha-
13 bent Iuriſdictionem, ſed in
caſu noſtro ſecus eſt, nam ſu-
mus in poteſtate ad modum
Belli tributa per R. prag. Pre-
ſidi, quę iubet procedi cum
voto omnium Auditorũ per
illud verbũ, *tutti*, cẽſetur de-
legati, quo caſu vno deficiẽ-
te, vel mortuo, omniũ Iuri-
14 ſdictio expirat. & allegabam
Marant. in pract. deſtinct. 5.
n. 35. qui n. 33. infert, quòd
quãdo Iuriſdictio ad Iudices
inſolidum nõ cõpetit, ne dũ
ſentẽtia non poteſt ferri per
15 vnum ſolum, verũ etiam
omnes

omnes concurrere debent ad votandum, pro vt in ſimili dicimus in materia laudi, quòd ſi plures ſunt arbitri
16 electi (non data tamen poteſtate à partibus inſolidum) vno mortuo, vel deficiente, non poſſunt cæteri ſuperſtites ſententiare, ex Blanc. in tract. de cõpromiſſ. queſt. 7.
17 n. 17. Ergò hic D. Freccia nõ poterat ſolus procedere, ꝙ hęc poteſtas ad modum belli cenſetur delegata ipſis Auditoribus, quo caſu, & ſi
18 ordinarij ſint in alijs, in hoc efficiuntur ambo delegati, & per conſequens vnus non valet ſine altero procedere, & allegabam Maur. Burg.
19 in tractat. de onod. proced. ex abrupt. quæſt. 84. num. 3. qui num. 1. infert, quod hæc poteſtas eſt communicata non inſolidum, vt ſinguli, ſed tanquam vniuerſi, atque cõplexiuè, & inſimul concurrunt in exercitio Iuriſdictionis, & vnus ſine altero procedere nequit, & ſi procedit, nulliter agit, ex defe-
20 ctu notorię poteſtatis, & adducit nonnullos Doctores, & licet idem Burg. quæſt. 79. num. 3. diſtinguat, quibus verbis communicetur poteſtas, ſi nomine proprio, vel appellatiuo, quod ego
21 omitto, cum caſui noſtro adaptari non poſſint, ſtante quòd pragmatica dat poteſtatem Præſidi, vt cum voto omniũ Auditorũ procedat, tamen perſiſtebam in mea opinione, D. de Freccia ſolũ procedere non poſſe abſq; alterius Auditoris con delegati interuentu, & exemplificabam, quando enim Auditor Imbrianus illos inquiſitos Apicij ſolus expediuit, non fuit à Collaterale Conſilio approbatũ, & inferebã aliud corollarium, ex prag. cit. 10. de offic. Iudic. §. 22. in qua habentur hęc verba. *Item ordinamo, che li decreti di tortura in dette R. A. ſi faccino almeno*
22 *con dui Auditori, li quali ſottoſcriuano, altrimẽte ſiano nulli, et inualidi.* Et ante iſtam prag. adeſt alia 5. §. 6. de offic. Magiſt. Iuſtitiar. qua cauetur torturam inferre non poſſe, niſi
23 duobus Iudicibus cõcurrentibus, & ex inde inferebâ, ſi vnus ſolus torturã irrogare non poteſt, quanto magis in actu cõdẽnationis ad mortẽ? taliter, ꝙ noluit procedere, & tanquam prudẽs aduentũ ipſius Auditoris del Rio expectandũ cẽſuit, inde ſuperuenit Auditor del Rio, & ex in Curia Scribæ fuit aſportatus proceſſus ad Pręſidẽ, qui immemor, ꝙ in cauſſa proceſſit Auditor Freccia, ipſam commiſit

miſit Auditori del Rio, &
dubitabatur, quis eorũ debe
bat Commiſſarius eſſe, &
procedere, dicebat Auditor
Freccia in cauſsa ipſum pro-
ceſſiſse, pręſente Præſide, &
Fiſci Patrono, ex quo tacita
commiſſio, ſeù partitio cen-
24 ſebatur, & tantò fortius,
quia primum locum inter
votantes obtinebat, & alle-
gabat prag. 8. de offic. ma-
giſtr. Iuſtit. §. Item dopò, in
quo hæc verba leguntur:
Item dopò, che la cauſa è com=
meſſa tanto ciuile, quanto cri=
minale al Magnifico Giodice,
25 *quello habbia da finire, non eſ=*
ſendoci alcuno giuſto impedi=
mento ſopra il quale prouederà
il Signor Regente. Sequitur
Rouit. ad prag. primam de
offic. magir. Iuſt. n. 2 & 3.
qui aſſerit, quòd ſi aliter fie-
ret, nullitas eſſet, & proinde
inferebat, quòd cum ipſe à
principio, præſente Pręſide,
proceſſiſſet, examinando in-
quiſitum, defenſiones dan-
26 do, compilando, & publi-
cando proceſſum, & nõ ade-
rat iuxta cauſſa, non poterat
ab eo auocari, quando enim
cauſsa eſt commiſsa, non
poteſt Superior alteri com-
27 mittere, iniuria enim fieret
ei, cui primo loco fuit cõmiſ
ſa, Rouit. ad prag. 2. & 3. de
ſuſpict. official. n. 16. & 17.
ergo non poterat Auditori
del Rio committere. Audi-
tor del Rio replicabat Audi-
torem Freccia malè proceſ-
ſiſſe abſquè Commiſſione
Præſidis, videbatur enim
cauſſam ſibi ipſi cõmiſiſſe,
quòd prohibetur; Iudices
28 enim non poſſunt ſibi ipſis
cauſſas committere, prag. 9.
de officio Iudic. & prag. 21.
§. item per alcuni, verſ. hodiè
de offic. Magiſtr. Iuſtit. &
nouiſſimè Carauit. rit. 16. n.
2. & proindè malè proceſ-
ſiſſe abſque Commiſſione,
& allegabat Scaglion. rit.
123. n. 2. ex quo habetur
quod, & ſi cauſſæ Summariè
ſint ceptæ coram Iudicibus,
vel exiſtente Regente, tam
poſt terminum, quàm in
qualibet parte Iudicij com-
mittuntur, replicabat Audi-
tor Freccia, Auditores poſſe
ſine Commiſſione procede-
re in cauſſa, Carauit. rit. 265.
n. 29. circa fin. & tanto for-
tius, quia ille primum locum
obtinebat, & pręſente Præ-
ſide proceſſit. Hęc quæſtio
tridui ſpatio fuit ventilata;
Præſes inde illam eidem Au-
ditori Freccia commiſit, &
fuerunt difficultates ſublatę,
& ipſe Auditor Freccia fuit
Commiſſarius cauſę, & pro-
ceſſit cum collega ipſius
Auditoris del Rio, & inqui-
ſitus

ſitus condemnatus ad mortem, raptatus, & diuiſus in fruſtra, poſtea vidi Thor. compend. deciſ. tom. 2. fol. 305. col 1. verbo Iudex, licet
29 allegata per Thor. non poſſent huic caſui adaptari, Thor. enim loquitur de duobus Cõmiſſarijs, quibus fuit cauſſa cõmiſſa, primo loco vni, poſtea alteri, & conclu-
30 dit præferri illum, & Commiſſariũ eſſe, cui primo loco fuit cauſſa commiſſa, quod nota, quia in dies euenire poteſt.

DE OFFICIO FISCI
Caput I.

ARGVMENTVM.

Fiſcus quid ſit; vnde dicatur, & à quo ſit creatus. Quotuplex ſit, & quid ſit eius officium.

SVMMARIVM.

Fiſcus quid ſit, & vndè dicatur, a n. 1. ad. 6. a n. 15. ad 18.

Fiſcus quotuplex ſit, a n. 2. ad 12.

Fiſcus quæ priuilegia habeat n. 7. & 8.

Procurator Fiſci an Iudicetur, vti Aduocatus Fiſci, an vero diſferant, & in quo, a n. 9. ad 14.

Fiſcus an ſit idoneus fideiuſſor num. 17. & 18.

Compoſitio iniuſtè facta an repetatur ab officiali, qui illam fecit, vel à prouentuum Perceptore, num. 19. 20. & 22.

Iudex indebitè componens qua pœna punitur num. 21.

Compoſitio quid ſit, & in quibus caſibus fieri debeat à num. 23. ad 27.

Compoſitio an poſſit fieri, ſi non ſunt inditia, à n. 25. ad. 27.

Fiſcus an appellet in Regno, à n. 28. ad 37. 71. & 72.

Fiſcus an habeat recurſum, & in quibus caſibus, à n. 38. ad 50. num. 60. & ſeq.

Recurſus quid ſit, & an illo pendente, poſſit aliquid innouari num. 51. 52. & 53.

Appellatio facta his verbis ad ſuperiores in forma, quid operetur n. 54. & ſeq 58. & ſeq.

Appellationi renuntiatur, ſi ſit actus contrarius n. 55. 56. 57.

Fiſcus an cenſeatur inhærere appellationi interpoſitæ per partẽ num. 60. 62. Quid in priuato num. 68. 69. 70. 74. & ſeq.

Adeſio

Adheſio an requiratur expreſſa, vel ſufficiat tacita num. 63.
Appellationis tempus appellanti currit, & an poſſit renuntiari appellationi num. 64.
Fiſcus quando non reperitur priuilegiatus, iudicatur priuatus num. 66. & 67. & 76.
Fiſcus an det eſſe actui num. 71.
Fiſcus an poſſit proſequi appellationem ſi reus appellans appellationi renuntiauerit num. 77. & ſeq.
Fiſcalis an poſſit, abſentibus Auditoribus, cauſſas expedire n. 83. & in quibus caſibus, ibid. & ſeq.
Fiſcalis quæ negotia expedire poteſt num. 85. & ſeq.
Calumniator, Preuaricator, & Tergiuerſator, qui dicantur, & an differant num. 87.
Fiſcus ſi recurſum non habet, an poſſit de nullitate dicere num. 88. & ſeq.
Fiſcus interuenire debet in relationibus, & ſua manu ſubſcribere num. 89. 90. 91.
Fiſcus an interuenire debeat in cauſſis ad modum belli à num. 92. ad 94.
Fiſcalis an connumeretur inter Auditores, & in quibus caſibus num. 95. 96. 97.
Fiſco abſente, an Auditores cauſſas expedire poſſint, à num. 98. ad 104.
Fiſci interuentus, vel præſentia an requiratur in cauſſis, an verò ſufficiat conſenſus, & in quibus caſibus à n. 105. ad 112.
Dietæ vacatæ per Officiales pro capiẽdis informationibus, à quibus debeantur, à num 113. ad 117. & à num 118 ad n. 139.
Barones quas expenſas ſoluere teneãtur pro remiſſionibus cauſſarum, à n. 118. ad num. 130.
Debitor Fiſci, an ex mora teneatur ad vſuras à num. 132. ad 137. & 141.
Vſuræ, an debeantur Fiſco à debitore moroſo n. 134. & ſeq.
Præſcripto an habeat locum cõtrà Fiſcum num. 138.
Pœna penæ an debeatur n. 139.
Acceſſio acceſſioni nõ datur n. 140.
Pœna Inſtrumenti liquidati, obligationis incuſatæ, & ſpreti mandati, quæ ſit à num. 142. ad 152.
Quid in Curijs Baronalibus num. 153. & ſeq.
Pœna ex inſtrumento, vel obligatione pro cauſſis feudalibus, vel pro prouentibus, an debeatur Baroni num. 154.
Mandata Iuſtificata an expediãtur, & quomodo n 155. & ſeq.
Fiſcus an teneatur proſequi Iura Fiſci contrà ſuos conſanguineos num 161. & ſeq.
Fiſcus an poſſit agere extra terminum, & quid in cauſſis ad modum Belli num 164. & ſeq.
Fiſcalis an habeat Iuriſdictionem, & poſſit carcerare, vel Iuramentũ deferre, à n. 167. ad 173.

Pro-

Procurator Fiſcalis an poßit interuenire in cauſſis, & poſsit informationem capere, & Iuramentum deferre n. 174. *& ſeq.*
Pœna an debeatur Fiſco, ſi debitor ſe cum parte concordauit num. 178. *& ſeq.*

DEueniendū fore cenſeo ad officium, & perſonam Aduocati, Procuratoriſq; Fiſci, & antequam ad eorum dilucidationem deueniam, dicendum puto,
1 quis creauit Fiſcum, quid ſit Fiſcus, & vnde dicatur Fiſcus: quo ad primum, vide Leonard. in pract. offic. titul. Magiſtr. Iuſt. n. 30. quo ad ſecundum omiſſa ea diſputatione, ſi verum eſt illud, q; in Iure reperitur, dicitur, tres reperiri in Iure procura-
2 tores, vt inquit Carauit. num. 5. rit. 17. procuratorem nempè rerum patrimonalium, rerum Fiſcalium, & Cæſaris, & quæ ſit inter eos differētia, dicas primo, quòd
3 Fiſcus in effectu dicitur Camera, & repoſitorium publici Theſauri, & gloſ. in l. Prouincijs C. de numerar. lib. 12. dicit, quòd Fiſcus dicitur quaſi ſaccus, in quo
4 pecunia Regis deponitur, alij verò, imò Bald. in l. Papinianus, §. meminiſſe, ff. de inoffic. teſtament. dicit quòd Fiſcus dicitur cuſtos, Sacriſtia, & Armarius publi-
5 ci Theſauri, licet idem Bald. in cap. ad hæc 3. col. ex tex. in l. ſine hærede, ff. de calumn. & Lap. in rubr. de donat. inter vir. & vxor,
6 conentur dicere, illum Fiſcum eſſe ſaccum, tamen parcat mihi Bald. nam Fiſcus, cum à Rege eligatur, & de præſtantioribus eligitur l. binos, vbi Bald. Cod. de Aaduoc. diuerſ. Iudic. dicitur habere dignitatem, vocatur Clariſſimus, vt in l. 1. l. laudabile, & l. reſtituenda, Cod. de Aduoc. diuerſ. Iudic. quibus in legibus Clariſſimi ap-
7 pellantur, nōnulla priuilegia ſpecialia habet, ſpettabilis dicitur, §. vetus, Authen. de Iudic. & propter illius digni-
8 tatem, cæteros Aduocatos, licet antiquiores, & dignitate fulgentes præcedit, quòd tu amplia, procedere etiam in Procuratore Fiſci, qui alios Aduocatos aliam dignita-
9 tem non habentes præcedit, cum licet Procurator ſit, tamen Aduocatus appellari poteſt, l. non intelligitur, §. vltim. in gloſ. in verb. reſtituuntur, ff. de Iur. Fiſc. &

licet

licet officium Procuratoris
vile munus ſit, Iaſon. in ru-
bric. Cod. de Procurat. tamẽ
cum ſit Procurator Fiſci,
10 multum differt ab alijs, &
proindè eius officium non
vile eſt, Ioann. de Plat. in l.
vniuerſos; Cod. de decurion.
lib. 10. & eſt nimis verum,
quod Procurator Fiſci, mul-
tum differt à Procuratore
Cæſaris, Caſtren. in l. 2. Cod.
ſi aduerſus Fiſcum, tu verò
de offic. procur. Fiſc. vide
Petr. Gregr. Toloſ. ſyntag.
Iur. vniuerſ. lib. 49. cap. 7.
par. tertia, per totum; Ta-
men contrà illam regulam,
11 quòd officium Procuratoris
dicitur vile, aduertatur, quòd
vile, illud eſt, quando Procu-
rator fuit conſtitutus ad ne-
gotia, non autem ad lites, &
Rouit. in rubric. de procur.
nu. 9. 18. & 23. tenet hoc
officium Procuratoris, non
12 eſſe vile, & poſſe per quem
exerceri abſq; vllo præiudi-
cio doctoratus, & nobilita-
tis, & probat præſertim ea
ratione, quod Procuratores
admittuntur ad gradum do-
13 ctoratus, ſi enim officium vi-
le eſſet, non admitterentur,
quod argumentum validiſ-
ſimum, & fundatiſſimum
eſt, & proindè in Regijs
Tribunalibus Aduocati an-
tiquiores, grauiores, & ſe-
14 niores officium, tam Aduo-
cati, quàm Procuratoris in
eadem cauſſa exercere non
dedignantur, prout nos hic
communiter obſeruamus;
quilibet enim noſtrum offi-
cio Aduocati, & Procurato-
ris fungetur in eadẽ cauſſa,
ſequitur Petr. Gregor. To-
loſ. ſyntag. Iur. vniuerſ. lib.
49. cap. 4. per tot.

Redeundo ad ſecundum
quæſitum, vndè dicatur
15 Fiſcus, dicas, quod dicitur
quaſi fixus, nempè firmus,
& appellatur duplici de
cauſſa, prima quia ſemper eſt
diues, & eſt ſoluendo, & ve-
luti Mare magnũ ſẽper ditiſ-
ſimus, l. 2. ff. de fũd. dot. Ful-
goſ. conſ. 70. ſecunda, quia
16 eſt fixus, & ſtabilis, perpe-
tuus enim eſt, & nunquam
moritur l. vnica §. fin. ff. ſi
quis Ius dicend. non obtem.
& licet perſona mutetur, ta-
men idem Fiſcus ſemper eſt.

Tu autem declara, quòd
licet Fiſcus ſoluendo ſemper
ſit, & ditiſſimus, vt ſupra di-
ximus, tamẽ nõ poteſt ido-
17 neus fideiuſſor appellari, ea
ratione, quia non habilis, ſed
difficilis ad conueniendum,
vt declarauit Sacrum Con-
ſilium, teſte Afflict. deciſ. 88.
Eſt tamen verum, quòd ſi
fuerit facta per quem com-
18 poſitio, tamen iniuſtè, & pe-
cunia

cunia ad Fiſcum peruenerit, ſeù ad Perceptorem Prouentuum,ne dum poteſt agi cōtrà Officialem, qui eū fecit, verùm etiam pecuniā reſtitui, Vrſill. ad Afflict. citat. deciſ.88.ad fin.& à Fiſco re-
19 petere,nulla facta diſcuſſione cū Fiſco. Sed cōtrà quem agatur,an contrà Officialem, qui eam fecit, vel contrà Fiſcum,ad quem peruenit? dicas,quod agitur contrà Offi-
20 cialem,qui iniuſtè illam admiſit,Put.de ſyndic. in verb. Iudex malè Iudicans, nam cōpoſitio in caſibus, in quibus cadit,nō debet cū omnibus indifferenter fieri, ſed cū illis,qui non amplius in crimen inciderint, ſed tantum ſemel deliquerint, Gramat. vot.9.& 35. Qua autē actione tenetur Iudex indebitè compoſitionem faciens? di-
21 cas, quod iniuriarum actione punitur,ore Put.dicit Carauit. rit. 276. n. 2. Qui cautelam pro compoſitione faciēda dat, & qualiter practicetur cōpoſitio, & trāſactio, ibi per eū. Inde pecunia re-
22 petitur à Fiſco,ſeù Perceptore, ad cuius poſſe peruenit. Quæ compoſitio debet fieri ſponte, & cōcordia, non au-
23 tem metu carceris, tormentorū, vel violentiæ, quo caſu extorſio diciſ,& Iudex in ſyndicatu teneretur,& ſic diffini-
24 tur;Compoſitio eſt cōuentio rei cū Præſide facta ex cauſſa, lite pendēte, de dubio crimi-
25 nis ſtatu, de ſoluendo Fiſco certam pecuniā ad redimendam litis vexationē factā, & legitimè concordatā; & ad hoc vt procedat, debet de
26 delicto conſtare ſubſtantialiter,nam ſi parū conſtat,vel indicia ſufficiētia nō extant,
27 diciſ extorſio, & cōpulſio facta metu carceris,Capobl.de auct.Baro.prag.6.n.11.& ſeq.

Quæro, vtrū Fiſcus appellat de Iure cōmuni; appellat
28 Innoc.& Abb.in c.cū clamor de teſtibꝰ, quē ſequūtur,Par. de Put.de ſyndic,in verb.cōdemnatio, & Gram.deciſ.14. In Regno verò noſtro,ne dū non datur Fiſco appellatio,
29 verū denegatur repulſa,quia loco ipſius habet interrogatoria,denegatur terminus ad magis impinguandum, &
30 terminus ad examinari faciendum, vt dicit Catauit. rit. 258. num. 3. Et quod in Regno non detur appellatio dicit Gramatic. deciſ. 14. & quod in tota Italia id
31 ſeruetur, dicit Ioſeph. Ludouic. deciſ. Lucenſ. 1. num. 41. & ſequen. Habet verò reclamationem, quam re-
31 curſum appellamus, Carauit. cit. rit. 258. nu. 15. ea

licet officium Procuratoris vile munus ſit, Iaſon. in rubric. Cod. de Procurat.tamē cum ſit Procurator Fiſci,
10 multum differt ab alijs, & proindè eius officium non vile eſt, Ioann. de Plat. in l. vniuerſos;Cod. de decurion. lib. 10. & eſt nimis verum, quod Procurator Fiſci, multum differt à Procuratore Cæſaris,Caſtren. in l. 2. Cod. ſi aduerſus Fiſcum, tu verò de offic. procur. Fiſc. vide Petr. Gregr. Toloſ. ſyntag. Iur. vniuerſ. lib. 49. cap. 7. par. tertia, per totum; Tamen contrá illam regulam,
11 quòd officium Procuratoris dicitur vile,aduertatur,quòd vile,illud eſt,quando Procurator fuit conſtitutus ad negotia,non autem ad lites, & Rouit. in rubric. de procur. nu. 9. 18. & 23. tenet hoc officium Procuratoris, non
12 eſſe vile, & poſſe per quem exerceri abſq; vllo præiudicio doctoratus, & nobilitatis, & probat præſertim ea ratione, quod Procuratores admittuntur ad gradum do-
13 ctoratus,ſi enim officium vile eſſet, non admitterentur, quod argumentum validiſſimum, & fundatiſſimum eſt, & proindè in Regijs Tribunalibus Aduocati antiquiores, grauiores, & ſe-
14 niores officium, tam Aduocati, quàm Procuratoris in eadem cauſſa exercere non dedignantur, prout nos hic communiter obſeruamus; quilibet enim noſtrum officio Aduocati, & Procuratoris fungetur in eadē cauſſa, ſequitur Petr. Gregor. Toloſ. ſyntag. Iur. vniuerſ. lib. 49. cap. 4. per tot.

Redeundo ad ſecundum quæſitum, vndè dicatur
15 Fiſcus, dicas, quod dicitur quaſi fixus, nempè firmus, & appellatur duplici de cauſſa,prima quia ſemper eſt diues,& eſt ſoluendo, & veluti Mare magnū sēper ditiſſimus,l. 2. ff.de fūd.dot.Fulgoſ. conſ. 70. ſecunda, quia
16 eſt fixus, & ſtabilis, perpetuus enim eſt, & nunquam moritur l. vnica §. fin. ff. ſi quis Ius dicend. non obtem. & licet perſona mutetur, tamen idem Fiſcus ſemper eſt.

Tu autem declara, quòd licet Fiſcus ſoluendo ſemper ſit,& ditiſſimus, vt ſupra diximus, tamē nō poteſt ido-
17 neus fideiuſſor appellari, ea ratione,quia non habilis,ſed difficilis ad conueniendum, vt declarauit Sacrum Conſilium,teſte Afflict. deciſ. 88. Eſt tamen verum, quòd ſi fuerit facta per quem com-
18 poſitio,tamen iniuſtè, & pecunia

cunia ad Fiſcum peruenerit, ſeù ad Perceptorem Prouentuum,ne dum poteſt agi cōtrà Officialem, qui eū fecit, verùm etiam pecuniā reſtitui, Vrſill. ad Afflict. citat. deciſ.88.ad fin.& à Fiſco re-
19 petere,nulla facta diſcuſsione cū Fiſco. Sed cōtrà quem agatur,an contrà Officialem, qui eam fecit, vel contrà Fiſcum,ad quem peruenit? dicas,quod agitur contrà Offi-
20 cialem,qui iniuſtè illam admiſit,Put.de ſyndic. in verb. Iudex malè Iudicans, nam cōpoſitio in caſibus, in quibus cadit,nō debet cū omnibus indifferenter fieri, ſed cū illis,qui non amplius in crimen inciderint, ſed tantum ſemel deliquerint, Gramat. vot.9.&35. Qua autē actione tenetur Iudex indebitè compoſitionem faciens? di-
21 cas, quod iniuriarum actione punitur,ore Put.dicit Carauit. rit. 276.n.2.Qui cautelam pro compoſitione faciēda dat, & qualiter practicetur cōpoſitio, & trāſactio, ibi per eū. Inde pecunia re-
22 petitur à Fiſco,ſeù Perceptore, ad cuius poſſe peruenit. Quæ compoſitio debet fieri ſponte, & cōcordia, non au-
23 tem metu carceris, tormentorū, vel violentiæ, quo caſu extorſio dicit,& Iudex in ſyndicatu teneretur,& ſic diffini-
24 tur;Compoſitio eſt cōuentio rei cū Pręſide facta ex cauſſa, lite pendēte, de dubio crimi-
25 nis ſtatu, de ſoluendo Fiſco certam pecuniā ad redimendam litis vexationē factā, & legitimè concordatā ; & ad hoc vt procedat, debet de
26 delicto conſtare ſubſtantialiter,nam ſi parū conſtat,vel indicia ſufficiētia nō extant,
27 dicit extorſio, & cōpulſio facta metu carceris,Capobl.de auct.Baro.prag.6.n.11.& ſeq. Quęro,vtrū Fiſcus appellat de Iure cōmuni; appellat
28 Innoc.& Abb.in c.cū clamor de teſtib⁹, quē ſequūtur,Par. de Put.de ſyndic,in verb.cōdemnario, & Gram.deciſ.14. In Regno verò noſtro,ne dū non datur Fiſco appellatio,
29 verū denegatur repulſa,quia loco ipſius habet interrogatoria,denegatur terminus ad magis impinguandum, &
30 terminus ad examinari faciendum, vt dicit Carauit. rit. 258. num. 3. Et quod in Regno non detur appellatio dicit Gramatic. deciſ. 14. & quod in tota Italia id
31 ſeruetur, dicit Ioſeph. Ludouic. deciſ. Lucenſ.1. num. 41. & ſequen. Habet verò reclamationem, quam recurſum appellamus, Cara-
31 uit. cit. rit. 258. nu. 15. ea

ratione, quia ſi prohibita eſt
33 appellatio, non prohibetur
ſupplicatio, l. 1. Cod. de ſent.
tent. præfect. præt. in illis
verbis ſupplicandi tribuatur
facultas, ſed hic recurſus ad-
mittitur quandò Fiſcus no-
34 toriè eſt aggrauatus ea ra-
tione, quia notoriè iniuſtitia
nullitati æquiparatur cap.
inter cætera de re Iudicat.
quæ de ſui natura ſublata nõ
cenſetur, etiam ſi appellatio
35 prohiberetur, ſi verò non eſt
notoriè grauatus, non datur
recurſus ea ratione, quia in
36 dubio pro ſententia præſu-
mitur, de Franch. deciſ.
148. & iterum deciſ. 470 &
cõmiſſa reclamatione, decer
nit ſi eſt deferẽdum petito re
37 curſui, vel ne, ſequit Maſull.
ad Capic. deciſ. 144. in prin.
Iterum quæro, quibus in
caſibus hic recurſus compe-
38 tat; diſtingue, aut ſumus in
cauſſis ciuilibus, aut verò in
cauſſis criminalibus; Si ſu-
mus in cauſſis ciuilibus, ſub-
diſtingue, aut ſunt merè ci-
39 uiles, aut ciuilitatem conti-
nent, vel ciuile Iudicium tra-
hunt, ſi primo caſu habet ap-
pellationem indiſtinctè in
omnibus cauſſis ciuilibus,
Moſcatell. pract. crimin. tit.
de Iniur. n. 44. citat. Capic.
deciſ. 35. appellationem in
cauſſis ciuilibus dediſſe; Si
verò ſecũdo caſu, & ſic in
cauſſis criminalibus, tamen
40 Iudicium ciuile cõcernenti-
bus, vt puta, quòd quis gau-
det indultu, vel ꝙ quis re-
mittatur ad Iudicem loci de-
licti, originis, vel domicilij,
vel ad Iudicẽ Eccleſiaſticũ,
quorum articuli licet ciuiles
41 ſint, per prius non dabatur
recurſus, vt dicit de Franch.
dec. 470. Si verò decretum
interponitur, quòd quis in
priſtinam libertatẽ ponatur,
42 tũc recurſus datur, de Frãch.
deciſ. 470. ad finem. Et ſi
43 fuerit ſuper exceptione cleri-
catus deciſũ, vide Reg. Tapp.
in prag. 1. & prag. nos autẽ
de offic. Sacr. Conſ. n. 18. Si
autem fuerit reſolutũ, indul-
gentiam denegandã, eſſe, re-
44 clamatio admittitur, allegat
deciſ. de Franch. n. 6. Hodiè
verò declaratione Regij
Collateralis Conſilij fuit re-
ſolutũ in caſibus ſupra nar-
45 ratis Fiſco cõpetere recurſũ
virtute prouiſionum ipſius
Collateralis, quarũ tenor eſt
videlicet. Philippus Dei Gra-
tia Rex, &c. Magnifici viri
Regij fideles dilectiſsimi:
*Semo informati, come in queſta
R. A. ſẽpre occorre per ſeruitio
del R. Fiſco, & querela de par-
ti, che ſi pigliano informationi
ſopra diuerſi delitti graui, e
priuilegiati, e contra li recetta-*

tori

tori di foroſcitii la cognitione de' quali ſpetta à queſſa R. A. & Regio Tribunale, e per li Baroni delle Terre doue ſono detti delinquenti ſi dimandano le remiſſioni delle cauſe, e molte volte li magnifici Auditori di queſſa R. A. non voleno ammettere l'appellationi, chè per li Procuratori Fiſcali ſi fanno in ſeruitio del Regio Fiſco nelle cauſe, doue reſta agrauato; alche volendomo noi prouedere, come
46 *ſi conuiene, ci è parſo fare la preſente per la quale vi dicemo, & ordinamo, che quando occorrerà appellare detto Procuratore Fiſcale delli decreti circa la remeſſione di dette cauſe alli Baroni, & loro Corti, mentre è articolo ciuile, e ſi tratta à chi deue cõpetere la cognitione della cauſa non debiate, pendente detta appellatione, innouare co=*
47 *ſa alcuna, ne procedere à conſignare li carcerati atteſo coſi cõuiene, & è noſtra volontà. Datum Neapoli die vltima menſis Maij 1604. El Conde de Venauenta. Vidit d'Aponte Regẽs. Vidit Conſtantius Regens. Vidit de Caſtellet Regẽs. Salazar Secretarius. In Cur. Principatus Vltra fol. 39.* Et iterum cum caſus alius occurriſſet, fuit reſcriptum E. S. eiuſq; Collaterali Conſilio, à quo fuerunt relaxatę prouiſiones ſequentis tenoris videlicet.

Philippus Dei gratia Rex. Illuſtris, & Magnificis Viris Regijs Conſiliarijs fidelibus dilectiſſimis. *Per vna voſtra del primo d'Agoſto paſſato ci auiſaſtiuo, come eſſendoſe trattata in queſſa R. A. la cauſa di Sabato Maranzino, querelato da Ferrante de Matthia de Inſulto, e ferita, & anco de tonſione monetæ per la qual cauſa per la Corte de Serino ne fù dimandata la remeſſione, e per voi fù prouiſto, che in quanto al primo caſo de tonſione monetæ, cauſa remaneat, & quo ad inſultum, remittatur. Et vedendo poi, che per detta tonſione non ci era delitto in genere, l'habilitaſtiuo ad omnem ordinem, & per il Procuratore Fiſcale, non obſtante, che all'Auocato Fiſcale non parſe appellare, dal decreto di detta remeſſione ne fù appellato, ſotto preteſto, che tanto eſſo quanto l'Auocato Fiſcale ne può appellare in virtù d'vna noſtra prouiſione, il che inteſo per noi, fù ordinato à detto Procuratore Fiſcale, auiſaſſe la cauſa l'hauea moſſo à fare tale appellatione; il quale ci hà riſpoſto, che mentre ſi tratta la remeſſione, l'Auocato Fiſcale fè inſtanza in ſcriptis, come appare nel proceſſo originale fol. 44. prouedere, che cauſa remaneat, in virtù della quale inſtanza prouedeſtiuo, ſi proceda*

in eſsa R. A. non obſtante la rimeſſione dimandata, come apare nell'iſteſſo proceſſo fol. 46. & trattandoſi ad inſtantia dell'inquiſito la reuocatione di detto decreto, fù oppoſto per eſſo, come Procuratore Fiſcale, che ſtaua ben prouiſto, che ſi proceedeſſe in queſta R. A. & non ſi doueua reuocare per più ragioni, da eſſo propoſte, che in la ſua l'accenna non obſtante le quali, e detta appellatione, fù prouiſto, che remittatur cauſa cum informatione ad Curiam Terræ Sereni, firmo remanente decreto quòd cauſa remaneat, quo ad caput tonſionis monetæ. Et per ciò eſſone haue appellato à noi, quale pendente, non douendoſi procedere, ne innouare coſa alcuna conforme alla Prouiſione noſtra, che ci ne hà inuiato copia, la quale ordina, che quando occorre al Procuratore Fiſcale appellare dalli decreti circa le remeſſioni di cauſe, mentre ſi tratta, a chi deue competere, nō ſi debbia, pendēte appellatione innouar coſa alcuna, ne procederſe à conſignatione di carcerati &c. Et hauendo noi vdito il tutto riſpondemo, che detto Procuratore Fiſcale hà fatto bene ad appellare, e voi hauete
48 *fatto male à procedere in tal cauſa, mentre pendeua detta appellatione, & per queſto vi ordinamo, che da quà auanti nelle cauſe non debiate innouar coſa neſſuna, mentre detto Procuratore Fiſcale appellarà dalli*
49 *decreti ſe fanno, ne amouerſe li carcerati; ma oſſeruarete lo precalendato noſtro ordine, & in quanto tocca alla predetta cauſa del detto Sabato Maranzino, & altri carcerati per l'iſteſſa cauſa hauemo commeſſo alla Vicaria proueda di giuſtitia ſuper articulo remiſſionis*
50 *cauſſæ prædictæ, e per ciò vi ordinamo, quello ordinarà la ſudetta Gran Corte eſequirete, che tale è noſtra volontà. Datũ Neapoli die 14. menſis Octobris 1609. El Conde Venauenta Vidit de Caſteller Regens. Vidit Valcarcel Regens. Salazar Secretarius. In Cur. Prouinciæ Principatus Vltra fol. 224. All'Audienza di Principato Vltra, &c.*

Et hoc eſt illud, quod quidam ſcire cupiebant, nempè ſi pendente recurſu, curſus cauſſæ impediebatur, & impediri legitur præcalendatis prouiſionibus, & nimirum,
51 cum recurſus ſimilis appellationis ſit, Blanc. de cōpromiſſ. q. fin. n. 17. & recurſus regulatur ſecundum terminos appellationis, Marſil. ſing. 78. quos ſequitur Maſull. ad Capic. deciſ. 144. n. 2.
52 Et cum de ſui natura de Iure appellationis effectus operatur,

tur, quòd ea pendente, nil eſt innouandum, ergò recurſu pendẽte, nil de nouo facien-
53 dum, ſiue attentandum, quòd cũ occurriſſet in anno 1613. in hac R. A. in cauſſa in eadem vertente, contrà Doctorem Io. Petrum Berna. Terræ Ayrolæ inquiſitum, cum alijs de ſcaſſatione carcerum cum comitiua Terræ Rotundorum, extractione carcerati noctis tempore armata manu, inſultu, cuſtodibus, & alijs, fuit deniq; die 9. Septembris 1613. Antonio Polito cauſſæ Commiſſario remiſſus ad Curiam Rotundorum, de quo ſub die 11. Septembris prædicti, fuit interpoſita appellatio per magnificum Fiſcum, per quem fuit dicta appellatio interpoſita inter alia his verbis videlicet: [Appellat, & æque principaliter de nullitate dicit ad S. E. & ad Superiores ad quos ſpectat in forma.] Inde ſequũtur alia verba v3. [Inſtando forma ordinum S. E. & Collateralis Conſilij in omnibus ſeruata, nil innouari, nec ad aliquem actũ habilitationis carceratorum procedi, appellatione pendẽte.] Et ſic pendebat appellatio, & carceratus detinebatur, ſeruata forma præinſertarum prouiſionũ Collateralis Conſilij: Videns carceratus obtinere non poſſe ſuam excarcerationem, procurauit, quòd Magnificus Aduocatus Fiſcalis firmaret cædulam, vt moris eſt pro eius excarceratione. Inde negotio reuerſo, ipſoque in memoriam adducto, poſt firmam prædictam, magnificus Fiſcus prohibuit eius excarcerationem, & poſt decem dies datos ad appellandum, Baro rotundorum, cui cauſſa fuit remiſſa, inſtabat pro conſignatione carcerati, & copia proceſſus; fundabat hoc ſibi denegari non debere, duabus de cauſſis. Prima, quia appellatio erat deſerta, ex eo, quia non erat facta ad M. C. V. Iudicem competentem, quam ipſe adiuit, & copiam non inuenit; nam quando Fiſcus appellauit ad
54 Superiores, ad quos ſpectat, tenetur infra decem dies declarare Iudicem, ad quẽ appellauit, quod cum infra decem dies adimpletum non ſit, appellatio deſerta efficitur. Secunda, quia per firmationem cedulæ ſequutam poſt appellationem pro excarceratione carcerati erat ortus actus contrarius appellationi, quæ per hunc actum contrarium ſequutum, cen-
55 ſebatur renunciaſſe appella-

tioni,

tioni, l. ad ſolutionem, C. de re iudic. & cap. quo ad conſultationem, & ibi Felin. de re iudicat. Vndè inſtabat carceratum ſibi conſignari. Pro parte Regij Fiſci dicebatur neutrum ex allegatis per Baronem ſubſiſtere, nam aduerſus primum dicebat dari legitima tempora ad appellationem proſequendam, infra quæ, etiam ſeruata forma præinſertarum prouiſionum S. E. ad excarcerationem procedi non poteſt, recurſu pendẽtes validabat hanc eius inſtantiam, quod & ſi appellatio fuiſſet interpoſita ad Superiores, ad quos ſpectat, dum primo fuit dictum ad S. E. ad quam vti Principem quilibet recurrere poteſt, & tempora proſequenda non erant lapſa; poterat appellationem proſequi, Iudicem ſupremum adire, copiam proceſſus preſentare, cauſaq; terminationem petere. Quo verò ad ſecundum, & ſic quoad ſubſcriptionem cedulæ, dicebat ne dum fuiſſe deceptũ in eius ſubſcriptione ab actuario, quod allegare nõ ſoluebat, verùm etiam
56 quòd non per hanc ſubſcriptionem cenſebatur renuntiatum appellationi, in cuius renunciatione requirebatur actus expreſſus; nam tex. in l. ad ſolutionẽ, C. de re Iudic procedere dicebat, quando quis petijt dicebat, dilationẽ
57 ad ſoluendum poſt ſententiam, vel quando quis ſoluit poſt illam, vel fecit diuiſionem bonorum, hoc enim caſu cenſetur renunciaſſe appellationi; ſed in caſu noſtro non concurrebat neutrum iſtorum, ergó non poterat dici renuntiaſſe appellationi Vrſill. ad Afflict. deciſ. 78. n. 8. & ſeq. Replicabat Baro appellationem eſſe omninò deſertam, ex eo quia non fuit declaratus Iudex, ad quem infra decem dies, vt voluit Bart. & Angel. in l. 1. §. ſi quis ff. de appellat. & proindè carceratum conſignationi debere; Inhærebat Regius Fiſcus per eũ primo loco adductis, quòd & ſi appellatio, quandò eſt facta ad plures Iudices, non expreſſo, nec declarato infra decem dies, ad quem redeeretur dubia, & incerta, prout de Iure cõmuni, Bart. ad Angel. reddunt citat. loc. dubiam, nihilominus etiam non expreſſo nomine Iudicis, & etiam ſi
58 fuerit dictum ſic ſimpliciter, appello, vel appello ad competentem Iudicem, vel appello ad Superiores, quolibet in caſu prędictorum valet appellatio, vel ſi fuerit dictum

dictum appello ad Regiam Audientiã, ad M. C. V, ad Sacrum Conſilium, & ad alios Superiores in forma, ſemper appellatio valet, & cenſetur facta ad Iudicem
59 immediatè ſupremum, vt voluit Muſcatel. de appellat. par. 1. gloſ. tenebitur n. 30. & ſeq. concludit Ricc. deciſ. 12. par. 1. ergo de primo ad vltimum cõcludendum venit appellationem valere, carceratum detineri debere, & acta ad M. C. tranſmitti, Nec cauſa poſt multa fuit diù ventilata, & tandem deciſa, cum Politus ille valdè in ſua opinione reſidebat, & fuit dictum

poſt quæ cum Regius Fiſci procurator M. C. V. adiiſſet, & in Banca Matthei Danielis prouiſiones obtinuiſſet ſub die 10. Octobris 1613. pro traſmiſſione actorum, in corpore quare licet fuiſſet ordinatum carceratos reduci inquiſitos, & ad carceres, tamen manu magnifici Iudicis Maſcambruni fuerunt addita hæc verba: Verum pro nunc non reducatur inquiſitus ad carceres, ecce, quòd per appellationẽ non fuit impedita habilitatio, tu cogita, quòd fuit ante prag. 89. cap. 40. Et iterum in anno 1621. inquiſito & carcerato Antonio Capuano Terræ Sereni de homicidio, vt ex actis, & denique per R. A. liberato, fuit pro parte Regij Fiſci reclamatum, & fuit dubitatum, an pendente reclamatione, poterat inquiſitus habilitari, dicebam ego in diſcurſu non poſſe habilitari, & exequutionem decreti ſuperſederi, & impediri virtute præinſertarum litterarum Regij Collateralis, tamen virtute Regiæ Pragmaticæ 11. de off. Iudic. cap. 40. fuit recurſus admiſſus, & inquiſitus habilitatus; Et iterum cum eſſent inquiſiti in hac R. A. Ioãnes Frãciſcus Zampaglione, & alij Terræ Caletri de reſiſtentia, & alijs me pro Eccellentiſſimo Dño Principe Venuſij patrocinante, fuit cauſſa ad Curiam Caletri remiſſa, & cum recurſum habuiſſet ad M. C. V. Fiſci Procurator inſtabat, pendente recurſu, inquiſitos non habilitari, tamen me inſtante, virtute preinſertæ pragmaticę fuerunt habilitati, quòd nota. Si verò ſumus in ſecũdo caſu, & ſic in criminalibus ſub diſtingue, aut reus eſt abſolu-
60 tus, aut verò fuit condemnatus. Si primo caſu procedit id, quòd ſupra dixi, quòd habet recurſum, ſi notoriè eſt

graua-

grauatus, ex Franch. deciſ. 148. & D.D. ſupra citat. vide Apont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. official. §. 1. nu. 53. Aut verò reus eſt condēnatus, & iterum ſubdiſtingue, aut reus appellauit á tali ſententia, aut verò non appellauit, ſi primo caſu, cenſetur ipſo Iure facta adhæſio, & poteſt Fiſcus petere ſententiam, reformare in peius pragm. 8. & ibi Rouit. de appellat. & de Franch. deciſ. 467. ad fin. Baiard. ad Clar. quæſt. 94. n. 32. Capoblanc. prag. 8. n. 125. quod accidit in hac R. A. in perſonam Notarij Scipionis de Iacobo Angelo de Accadia, contra quē ſententia fuit reformata in peius, vt dixi ad Gramatic. deciſ. 14. tamen quando inquiſiti appellant, appellatione pendēte impeditur, prag. 46. de Offic. Magiſtr. Iuſtit.

61 Quando reus eſt abſolutus, ne dum Fiſcus poteſt reclamare, vt ſupra diximus, ſi notoriè eſt grauatus, verùm etiam, & de errore actus dicere, & ſentētiam impugnare, etiam ſi nō reclamauerit, de Franch. deciſ. 398. & poteſt de nullitate dicere, virtute prouiſionum per Regium
62 Collaterale Conſilium expeditarum, ſub die 16. Nouembris 1596. tempore Il-ſtriſſimi Comitis de Oliuares, quarum tenor eſt infra videndus.

An verò ſufficiat tacita adheſio, vel requiratur expreſſa, & infra tēpora appellationis, aliqui dicebant cen-
63 ſeri factam eſſe adhæſionem ipſo iure, nec requiri expreſſam, ex deciſ. de Franch. 467. in fin. ex prag. ſupra cit. & ibi relat. iuxta gloſ. in cap. vt circa de elect. in 6. Tu verò altitudini ingenij vacando, dicas, quòd Fiſcus, dū de eius intereſſe tractat, debet infra tempus appellationis venire ad illam, ab alio interpoſitam proſequendam ex Bald. in auct. hodie, Cod. de appellat. & Oldrad. conſ. 255. nam tempus appella-
64 tionis currit ad beneficium appellantis, & non poteſt appellās appellationi renūciare in præiudicium illorum, qui poſſunt adhærere; & ſic Regij Fiſci, & ſi renunciat, renunciatio iſta, ſibi tantùm nocet, Bald. in l. 1. C. ſi vn. explur. col. final. in fin. Caſ-
65 ſan. in conſuetud. Burgund. de redd. vend. ad recat. §. 3. Vndè nè ad imparia Fiſcus, & reus vendicentur, cum quandò Fiſcus non reperitur
66 priuilegiatus, inſtar priuati iudicatur, meritò tenetur infrá tempus appellationis inherere,

hęre, appellationi aſſiſtere,
67 & illam proſequi, & Ius ſuũ petere, nam adhærens dicitur ille, qui appellationis per aliũ interpoſitæ vigore intentionis effectum conſequitur, & dicitur inhęrere, quaſi quod cum appellante ſit vnus ſpiritus, quia ad vnum finem vnitum, & irreparabilem in ambobus tendunt, Oldrad. conſ. 290. Alij dicunt, hoc procedere in eo, qui in-
68 hæret appellationi ab alio eius nomine interpoſitæ intẽpore valido, tunc ille, cuius intereſt, debet infra tempus inhærere, & ratam appella-
69 tionem habere, ſecus verò quando quis appellationem proſequitur, nõ per viam ratificationis, ſed per viã proſequutionis act⁹ validi per aliũ geſti, prout eſt Regius Fiſcus, qui non ratificat appellationem ab inquiſito factam, ſed principaliter ex intereſſe, quod habet in cauſſa ex iure ſibi quæſito propter appellationẽ interpoſitam ab alio, po-
70 teſt etiam extra tempus venire D. D. omnes in l. 1. C. qui admicti, & ratio eſt, quia ipſe Fiſcus non dat eſſe actui, & ſic appellationi, nec in eſſe producit, vel ipſum validat, ſed ille actus in ſe eſt perfectus, & validus, & Ius ſibi
71 acquiſitũ fuit ex Iuris vnione, & indiuidui intereſſe, Reg. Apont. conſ. 7. n. 10. & ſeqen. Ergo clare videtur Regium Fiſcum poſſe extra tempus appellationis ab inquiſito interpoſitæ proſequi. Si verò ſumus in ſecundo caſu, & ſic ſi reus non appellauerit, tunc Fiſcus habet recurſum, ex Franch. deciſ.
72 148. ad fin. & iterum ad deciſ. 487. num. 11. & ſeq. ſi notoriè eſt grauatus, & eſt, & clarè colligitur inter alia, & ex alijs, quando ſententia eſt notoriè iniuſta, quæ exequutioni non demandatur, Guttier. practicar. quęſt. lib. primo quæſt. 120. de Franch. deciſ. 86. num. 5. Quandò autem dicatur iniuſta, dicas quotieſcumque ex eiſdem actis,
73 quibus fuerit prolata, non conſtat de eius Iuſtitia, Farinacc. deciſ. 77. contra deciſ. Afflict. 28. tenentem, ſententiam iniquam nullam non eſſe.

Dixi ſupra ſi inquiſitus appellauerit, cenſetur facta adhęſio per Fiſcum ipſo Iure, quòd tu limita, ſi pars quærelans adeſset, quæ quęrelam expoſuit, & non
74 appellauit, non præſumitur adhæſionem fieri, ſed oportet ſpecificè appellare, de Franch. deciſ. 467. ad fin.

V. Baiard.

Baiard.ad Clar.quæſt.94.n.
24.qui dicit,non dari recur-
ſum Fiſco, quandò adeſt in-
75 ſtingator ſecretus, vel aper-
tus, ſequitur opinionem de
Franch.Rouit.prag.8.de ap-
pell.n.1. Quandò appellatio
prohibetur parti,prohibetur
& Fiſco, vt ſeruet æqualitas,
76 Magon. deciſ. Lucenſ. 58.
Nam quandò Fiſcus non re-
peritur priuilegiatus, inſtar
priuati iudicat, vt ſupra dixi;
Sed ſi pars quærelãs appella-
uit,indè eũ pęniteat, an Fiſco
77 preiudicet,& an Fiſcus appel
lationem proſequi poſſit,di-
cebant, aliqui,poſſe Fiſcum
proſequi, ex quo appellatio
eſt cõmunis,ex tex. in l. am-
pliorem C. de appellat.dice-
bant alij, quod tex. prædi-
ctus,& titulus,ſi vnus ex plu
ribus,non procedit in crimi-
nalibus, & proinde non poſ-
ſe Fiſcum appellationem in-
terpoſitam proſequi; tamen,
quod non poſſit in hoc caſu,
quia Fiſcus non appellat, &
78 incapax appellationis eſt, &
propterea appellatio interpo
ſita per reum Fiſco non pro-
deſt,de Franch. deciſ.658.tu
vide Farinacc.in 3.vol.q.101.
n.17. Sed ſi fuerit facta con-
demnatio in cauſſis crimina-
libus pecuniariter, an poſſit
condemnatus appellare; di-
ſtingue, aut appellans eſt cõ-
feſſus,aut verò non.Si eſt cõ-
feſſus,non impeditur per ap-
79 pellationem. Si verò non eſt
confeſſus, ſubdiſtingue, aut
cõdemnatus eſt pauper, aut
eſt diues; Si eſt pauper,data
80 cautione in forma, impedi-
tur per appellationem;Si ve-
rò eſt diues, & ſic in ſecundo
caſu non admittitur appella-
81 tio, niſi facto depoſito, Ba-
iard.ad Clar. quęſt.94.n.28.

Dixi ſupra ex prag. 8. de
offic. Magiſt. Iuſt. non poſ-
ſe Auditores cauſſas expedi-
re, niſi in plena banca, &
cum interuentu Magnifici
Fiſci.Inde ſuperatam eſſe dif
82 ficultatem, & poſſe etiam,
abſente Fiſco, cauſſas expe-
dire, vt extat declaratum per
Regium Collaterale Conſi-
liũ. Hinc verò è contra opor
tunè quęro,an Fiſcus, abſen-
83 tib⁹ Auditoribus, poſſit cauſ
ſas expedire,Carauit.rit.168.
n.5. mouet quæſtionẽ, & di-
cit, poſſe Fiſcum, abſentibus
Auditoribus,cauſſas expedi-
re, ſed vnũ ſalis granũ addit,
nẽpe,ꝙ id non faciat ex pro-
pria ſua perſona, & ſic Iure
proprio, quia nullam habet
Iuriſdictionem, ſed vt id fa-
ciat vti conſultor Præſidis,
ad quem, abſentibus Audi-
toribus, vti Iudicibus ordi-
84 narijs,Conſultorẽ eligere ſpe
ctat, & proinde omnia acta
ſubſcribi

ſubſcribi debere manu ipſi⁹ Præſidis, & ipſius Fiſci, & ſic ſeruatũ fuiſſe in Regia Audientia Principatus Citra, aſſerit, ſed ratione caret, quam ego dupliciter adduco; Primam nempè, quia Fiſcus ratione ſui officij eſt à Rege approbatus l. 2. & l. reſtituẽdæ C. de Aduoc. diuerſ. Iudic. Secundam, quia cum ſit a Rege approbatus, & pro Rege interuenit, eius conſilium eſt auctoritatis, & poteſt eſſe iudex, etiam in cauſſa propria, Alex. conſ 34. vol. 1. in princ. & n. 10. Quod ego intelligerem, ſi Carauit. opinioni inhærerem, poſſe cognoſcere cauſſas ęrariorũ, aut rerum Principis, vel Fiſcalium, non autem in lite
85 priuatorum, niſi ratione cõſenſus quorum intereſt; Imò etiam, quòd de cauſſis Fiſcalium agatur, excipiũtur quatuor caſus, quos cognoſcere non poteſt Regius Fiſcus, quos ponit gloſ. in l. 1. in verb. perſonas, C. de Iuriſd. omn. iud. vt egregiè omnia cumulat Petr. Greg. Toloſan. Syntag. art. mirab. par. iur. 3 lib. 49. cap. 7. n. 9. & ſeq. qui n. 12. dicit quòd quis nõ poteſt denũciare, aut accuſare de crimine publico ſine
86 Regio Fiſco, qui denunciationi ſe ſubſcribat, nã ſi probationes nõ habuerit denunciator, vel apparuerit calumniosè eſſe denunciatũ, ne quis contra debitũ vexetur contra denũciatores auctoritatẽ Iudici imploret, iuxta tex. in l. omnes C. de delator. lib. 10. Quidquid tamen, & Carauit. & Petr. Gregor. dicant, neutrũ, ſeruatur, & nunquã toto tẽpote vitæ meę ſeruari vidi. Primum, inquã, non fuit ſeruatũ, nam Fiſcus niſi prouiſiones, & acta ordinatoria, & memorialia in incidentibus expedire ſolet Auditoribus abſẽtibus, & nõ aliter. Secundũ nũquam vidi ſeruari, nam indiſtinctè recipiũtur denũciationes, & accuſationes abſq; ſubſcriptioni, & auctoritatẽ Fiſci, ſed tãtùm ordine Præſidis, & Auditorum, ſiue alteri⁹ ipſorũ, vt caſus expoſtulauit per Actuatios Regię Audiẽtię, fuit tamẽ obſeruata cõſtitutio Regni in multis caſib⁹, prout dixi ad Gramat. deciſ. 39. ꝙ quomõ procedat, & quomodò dicat᷑, calũniator, Pręuaricator, aut Tergi-
87 uerſator, & quomodo differant, vide Petr. Greg. Toloſ. Syntag. Iur. lib. 2. par. 3. lib. 32. cap. 20. cit. de accuſ. delit. per tot.

Sed quã ſupra dixi Fiſcũ habere recurſũ, oportunè quęro, an abſq; recurſu poſſit de

Baiard.ad Clar.quæſt.94.n.
24.qui dicit,non dari recur-
ſum Fiſco, quandò adeſt in-
75 ſtingator ſecretus, vel aper-
tus, ſequitur opinionem de
Franch.Rouit.prag.8.de ap-
pell.n.1. Quandò appellatio
prohibetur parti,prohibetur
& Fiſco, vt ſeruet́ ęqualitas,
76 Magon. deciſ. Lucenſ. 58.
Nam quandò Fiſcus non re-
peritur priuilegiatus, inſtar
priuati iudicať, vt ſupra dixi;
Sed ſi pars quærelás appella-
uit,indè eũ pęniteat, an Fiſco
77 preiudicet,& an Fiſcus appel
lationem proſequi poſſit,di-
cebant, aliqui,poſſe Fiſcum
proſequi, ex quo appellatio
eſt cõmunis,ex tex. in l. am-
pliorem C. de appellat.dice-
bant alij, quod tex. prædi-
ctus,& titulus,ſi vnus ex plu
ribus,non procedit in crimi-
nalibus, & proinde non poſ-
ſe Fiſcum appellationem in-
terpoſitam proſequi; tamen,
quod non poſſit in hoc caſu,
quia Fiſcus non appellat, &
78 incapax appellationis eſt, &
propterea appellatio interpo
ſita per reum Fiſco non pro-
deſt,de Franch. deciſ.658.tu
vide Farinacc.in 3.vol.q.101.
n.17. Sed ſi fuerit facta con-
demnatio in cauſſis crimina-
libus pecuniariter, an poſſit
condemnatus appellare; di-
ſtingue, aut appellans eſt cõ-
feſſus,aut verò non.Si eſt cõ-
feſſus,non impeditur per ap-
79 pellationem. Si verò non eſt
confeſſus, ſubdiſtingue, aut
cõdemnatus eſt pauper, aut
eſt diues; Si eſt pauper, data
80 cautione in forma, impedi-
tur per appellationem;Si ve-
rò eſt diues, & ſic in ſecundo
caſu non admittitur appella-
81 tio, niſi facto depoſito, Ba-
iard.ad Clar. quęſt.94 n.28.

Dixi ſupra ex prag. 8. de
offic. Magiſt. Iuſt. non poſ-
ſe Auditores cauſſas expedi-
re, niſi in plena banca, &
cum interuentu Magnifici
Fiſci.Inde ſuperatam eſſe dif
82 ficultatem, & poſſe etiam,
abſente Fiſco, cauſſas expe-
dire, vt extat declaratum per
Regium Collaterale Conſi-
liũ. Nunc verò è contra opor
tunè quęro,an Fiſcus, abſen-
83 tib⁹ Auditoribus, poſſit cauſ
ſas expedire,Carauit.rit.168.
n.5. mouet quæſtionẽ, & di-
cit, poſſe Fiſcum, abſentibus
Auditoribus,cauſſas expedi-
re, ſed vnũ ſalis granũ addit,
nẽpe,ꝙ id non faciat ex pro-
pria ſua perſona, & ſic Iure
proprio, quia nullam habet
Iuriſdictionem, ſed vt id fa-
ciat vti conſultor Præſidis,
ad quem, abſentibus Audi-
toribus, vti Iudicibus ordi-
84 narijs,Conſultorẽ eligere ſpe
ctat, & proinde omnia acta

ſubſcribi

ſubſcribi debere manu ipſi⁹ Præſidis, & ipſius Fiſci, & ſic ſeruatũ fuiſſe in Regia Audientia Principatus Citra, aſſerit, ſed ratione caret, quam ego dupliciter adduco; Primam nempè, quia Fiſcus ratione ſui officij eſt à Rege approbatus l. 2. & l. reſtituẽdæ C. de Aduoc. diuerſ. Iudic. Secundam, quia cum ſit a Rege approbatus, & pro Rege interuenit, eius conſilium eſt auctoritatis, & poteſt eſſe Iudex, etiam in cauſa propria, Alex conſ 34. vol. 1. in princ. & n. 10. Quod ego intelligerem, ſi Carauit. opinioni inhærerem, poſſe cognoſcere cauſſas ęrariorũ, aut rerum Principis, vel Fiſcalium, non autem in lite
85 priuatorum, niſi ratione cõſenſus quorum intereſt; Imò etiam, quòd de cauſſis Fiſcalium agatur, excipiũtur quatuor caſus, quos cognoſcere non poteſt Regius Fiſcus, quos ponit gloſ. in l. 1. in verb. perſonas, C. de Iuriſd. omn. iud. vt egregiè omnia cumulat Petr. Greg. Toloſan. Syntag. art. mirab. par. iur. 3 lib. 49. cap. 7. n. 9. & ſeq. qui n. 12. dicit quòd quis nõ poteſt denũciare, aut accuſare de crimine publico ſine
86 Regio Fiſco, qui denunciationi ſe ſubſcribat, nã ſi probationes nõ habuerit denunciator, vel apparuerit calumnioſè eſſe denunciatũ, ne quis contra debitũ vexetur contra denũciatores auctoritatẽ Iudici imploret, iuxta tex. in l. omnes C. de delator. lib. 10. Quidquid tamen, & Carauit. & Petr. Gregor. dicant, neutrũ, ſeruatur, & nunquã toto tẽpore vitæ meę ſeruari vidi. Primum, inquã, non fuit ſeruatũ, nam Fiſcus niſi prouiſiones, & acta ordinatoria, & memorialia in incidentibus expedire ſolet Auditoribus abſẽtibus, & nõ aliter. Secundũ nũquam vidi ſeruari, nam indiſtinctè recipiũtur denũciationes, & accuſationes abſq; ſubſcriptioni, & auctoritatẽ Fiſci, ſed tãtùm ordine Præſidis, & Auditorum, ſiue alteri⁹ ipſorũ, vt caſus expoſtulauit per Actuarios Regię Audiẽtię, fuit tamẽ obſeruata cõſtitutio Regni in multis caſib⁹, prout dixi ad Gramat. deciſ. 39. ꝗ quomõ procedat, & quomodò dicat, calũniator, Pręuaricator, aut Tergi-
87 uerſator, & quomodo differant, vide Petr. Greg. Toloſ. Syntag. Iur. lib. 2. par. 3. lib. 32. cap. 20. cit. de accuſ. delit. per tot.

Sed quã ſupra dixi Fiſcũ habere recurſũ, oportunè quęro, an abſq; recurſu poſſit de

nullitate dicere? dicas quòd ſic, ex prouiſionibus á Regio Collaterali Cōſilio Audientiæ Bari relaxatis, vigore quarum fuit iniunctum Fiſcum de nullitate dicentem
88 audiri, quarum tenor eſt videlicet. Magnifici Viri &c. *A noi è ſtato preſentato memoriale del tenor ſequente videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore. l'Auocato Fiſcale della Prouintia di Terra di Bari fà intendere à V. E. come per l'Audientia di detta Prouintia, e ſtato carcerato Carlo Scarſicello della Città di Bitonto huomo di maliſſima vita, che hà commeſſi molti delitti, e tra l'altri quattro homicidij, delli quali pretende eſſer ſtato liberato, & indultato, contra il quale eſſendono ſtate ordinate molte diligenze de ſuoi delitti, & che ſi faceſſero le debite perquiſitioni, non altrimente quelle ademplite, la detta Audientia haue liberato detto Carlo, & opponendoſi de nullitate tanto del decreto predetto d'eßerſe liberato, quant'anco de nullitate dell'aſſolutione di detti homicidij, hà ſuperſeſſo detta Audientia alla ſua eſcarceratione, e dato tempo per vn giorno à proponere le nullità, non altrimente permettendo farſe le diligenze ordinate alle perquiſitioni. Per tanto hà voluto ricorrer'à V. E. e farl'intendere il modo di detto procedere, e non permettere contra tal'inquiſito farnoſi le debite diligenze, maſſimamente che ſi ponno anco annullare l'aſſolutioni di detti homicidij, & caſtigarſe vn tal delinquēte, il quale potrà inquietare la Prouintia, con cōmettere altri delitti, tāto più, che ſe detengono molti carcerati di detta Città ladri, e delinquenti, che ſi hanno da tormentare, & da eſſi ſe ſpera ſcoprirnoſe gran delitti commeßi per detto Carlo, ſopra lo che ſi degnarà far quella prouiſione, che più eſpediente parerà à V. E. acciò il predetto Carlo non ſia eſcarcerato, e vada inpunito di ſuoi delitti, che l'hauerà a gratia, vt Deus, &c. Et viſto per noi il tenor del preinſerto memoriale, ci è parſo farue la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che ſopra le nullità in detto preinſerto memoriale contenute, debbiate ad plenum intendere il detto Magnifico Aduocato Fiſcale di queſta Prouintia, e coſi l'eſſequirete, che tal'e noſtra volontà, & intentione. Datum Neapoli die 16. menſis Decembris 1596. Il Conde d'Oliuares. Vidit Ribera Regens. Vidit Goroſtiola Regens. Vidit Conſtantius Regens. Barrionouo Regens. All'Audientia di Terra di Bari.*

Aduocatus verò Fiſcalis, debet

debet nedum interuenire in cauſſis, vt ſupra dixi, & in compoſitionibus, virtute
89 cap. 36. in prag. cap. 89. Verùm etiam in relationibus, quæ fiunt S. E. & eius Collateralis, & dubia, & difficultates ipſius in dorſo relationum adnotari ſua manu virtute prouiſionum Collateralis Conſilij ſequentis tenoris videlicet. Magnifici Viri Regij Conſiliarij dilectiſſimi. *Il Magnifico Auocato Fiſcale di queſta Prouintia ci hà ſcritto, che per queſta R. A ci è ſtata fatta relatione della cauſa di Franceſco Gentile, & che eſſendoli portat' a firmare, la firmò, dicendo che non poſſeua per eſſo, per che non ſi faceua compita, e conforme al proceſſo, e che dapoi fù lacerata, & che ſi ne fè vn'altra, e ci fù transmeſſa ſenza firma; Per tanto vi ordinamo, che ci debbiate dare auiſo, perche fù lacerata la detta prima relatione, e chi la lacerò, e con che ordine, e ſe quella, che fù fatta vltimamẽte mandata ſenza firma dell' Auocato Fiſcale, e conform' al proceſſo, ſi ſe fè ſenza intendere detto Auocato Fiſcale, e perche cauſa non ci fù inteſo, il qual auiſo ci lo mandarete ſubbito con inſertion della preſente, e per l'auenire ogni volta, che*
90 *occorrerà farſi à noi relatione, ci intenderete il predetto Auocato Fiſcale, e li ſuoi dubij, e*
91 *difficoltà le farete ſcriuere nelle dette relationi, fando anco ſottoſcriuerle di ſua mano, e non fate lo contrario, per quanto ſi hà cara la gratia, & ſeruitio di Sua Maeſtà. Datum Neapoli die penultimo Auguſti 1578. Il Marcheſe. Vidit Reuerterius Regens. Vidit Salernitanus Regens. Vidit Salazar Regens. Battiſta Muñatones Secretarius. In Cur. 1. capit. fol. 25.* Tu autem ſcias, quòd Fiſcus nedum interuenire debet in compoſitionibus, & relationibus, in quibus eius dubia, & difficultates adnotari debent, vt ſupra dixi, verùm etiam, & in alijs relationibus, vt ex Regia Pragmatica 8. de relat.

Sed an Fiſcus debeat interuenire in cauſſis ad mo-
92 dum belli, cum hoc fuiſſet in hoc Tribunali difficultatum, & S. E. reſcriptum, fuit reſponſum videlicet. Philippus Dei Gratia Rex &c. Magnifici Viri Regij fideles dilectiſſimi. *Hauemo viſto, quãto per vna voſtra de li 18. del paſſato ci hauete ſcritto intorno, che il Gouernator di queſta Prouintia non vuole permettere, che voi habbiate da interuenire nelle cauſe di Campagna del Modum Belli, e così anco, che hauen=*

hauendoli fatto inſtanza che li Cõmiſſarij, che ſi ſpediſcono, ſe nominano nel Tribunale conforme all'ordini, che vi ſono nell'vno, e nell'altro particolare, delli quali ci hauete inuiato copia cõ lo de più, che in ciò ci andate ſignificando; al che riſpondendo le dicemo, che hauemo ſcritto, & ordinato al detto Gouernatore, che conforme all'ordini, che vi ſono, vi debbia intendere in tutte le cauſe Criminali, e di Campagna, e che nel reſto oſſerui l'ordini, che nel deſtinar commiſſarij ſi prouedano in Ro-
93 *ta, con intendere à voi, come ad Auocato Fiſcale, e per ciò vi ordinamo, che dal canto voſtro così lo debbiate eſequire, & oſſeruare, che tal'è noſtra volontà, & intentione. Datum Neapoli die 25. Maij 1605 El Conde de Venauenta. Regiſtrata in lib. Curiæ fol. 172. à tergo Litteræ verò per Scrittorium ſunt v3. Muy Magnifico Señor. Hà parecido cõueniẽte, que el Abogado Fiſcal de eſſa Audiençia enteruenga en las cauſas de Cãpagna, y las que ſe deſpacharen*
94 *cõ el modum Belli y aſſi os encargo Señor que le oygays en ellas todas las vezes, que ſe allare ad onde ſe deſpachan las tales cauſas, paraque pueda hazer en ellas la diligençia, y eſtançias neceſſarias, pues eſto nõ haze daño à la buena adminiſtraçion de la juſtiçia. N. S. guarde. Napoles à 30. Iulio 1605. A lo que mandaredes, El Conde de Venauenta.*

Et ſi contingat ordine Collaterelis Cõſilij aliquod negotium committi, in quo dicatur, quòd mittatur aliquis ex Auditoribus, vtium hoc nomine Auditorum in-
95 cludatur Aduocatus Fiſcalis, dicas quòd ſic, ex litteris Collateralis Conſilij tenoris ſequentis videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Per vna lettra ſcrittaci dal Preſide di queſſa R. A. della data delli 19. del paſſato hauemo inteſo, come hà riceuuto l'ordine noſtro, doue s'ordina, che ſi manaaſſe à Maratea à pigliar informatione contra Ouidio Giordano di quella Terra, e far altre diligenze, e come che in queſſo Tribunale non ſtauano più Auditori di doi, atteſo l'Auditore Paſchale ſe ritroua à Tramonti per ordine noſtro, per non laſciar ſprouiſto il Tribunale, li parẽ dar l'ordine all'Auocato Fiſcale Tranancone di queſſa predetta Regia Audientia, che ſe ritroua in Laurino, che andaſſe in detta Terra di Maratea, & eſſequiſſe l'ordine noſtro, & à tale l'informatione caminũ bene, ſenza che non ſi poſſa allegare*

gare nullità, ci ha ſupplicato s'approbi non ſolo detta informatione, ma ancora declari, che per l'auenire quãdo s'ordina da noi, che ſe mandi vn Auditore, ſe debbia ancora intendere frà quelli l'Auocato Fiſcale, al che riſpondendo vi dicemo, che parci
96 *bene queſto, e perciò approbbamo detta informatione, che ſe piglia per detto Auocato Fiſcale, non obſtante, che nel detto ordine noſtro ſi dica ſe mandaſſe vn Auditore, e così anco declaramo, & volemo, che quando da noi s'ordina per l'auenire à queſta R. A. ò al detto Auocato Fiſcale, che ſe mandi à pigliar informatione per vn' Auditore, ſe intenda etiam fra detti Auditori il detto Auocato Fi-*
97 *ſcale di queſta predetta Regia Audiẽtia, ita, che ſtia ad arbitrio voſtro, ò di detto Preſide di mandare ò vno Auditore, ò lo detto Auocato Fiſcale, per tanto così s'eſequa, che tale è noſtra volontà, & intentione. Datum Neapoli die 22. menſis Aprelis 1615. El Conde de Lemos. Vidit Conſtantius Regens. Vidit Montoya Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Salazar Secretarius. In Cur. 1. Principatus Citra fol. 118. Alla Regia Audientia di Principato Citra, & Baſilicata, &c.*

Verum quia vigore prag. citat. 8. de offic. Mag. Iuſt. & nonnullis alijs Pragmaticis cauetur cauſſas nullo modo terminari poſſe abſque Fiſci Pattoni interuentu. Quęro, dato, quòd Fiſcus reperiatur
98 abſens à Tribunali, cauſſa abſentię, infirmitatis, aut alio impedimento impeditus, prout ſępè contingit, vtrum cauſæ criminales ſine ipſius interuentu terminari poſſint? plures hoc occurrit in hac R. A. Aduocato, & Procuratori Fiſcalibus deficientibus, & proceſſibus criminalibus per eos, vel vnum ipſorum non viſis. Nam ſi proceſſus fuerint percunctati, & inſtatum in ſcriptis pro Iuribus Fiſci, & deinde contingat abſẽtia, vel vnus ipſorum in Tribunali adeſſet, nõ
99 eſſet dubium cauſſas terminari poſſe, & ſic pluries fuit hic obſeruatum: ſed dubium ſtat ambobus abſentibus, proceſſibuſquè non viſis, nec partibus Fiſci, & ipſius Iuribus in proceſſibus in ſcriptis non propoſitis: Ego diſtinguerem, aut ſentẽtia profertur pro Fiſco, aut verò contra Fiſcum, ſi ſumus in pri-
100 mo caſu, ſententia lata ad fauorem Fiſci valet, etiam abſentibus Aduocato, & Procuratore, Gloſſ. in §. diuus in l. non intelligitur, ff. de Iur. Fiſc. Si verò contra Fiſcum

ſcum, nullo modo cauſas expediri poſſe, Aduocato,&
101 Procuratore Fiſcalibus inauditis,& cum eorum interuentu, vt extitit declaratum per plures Pragmaticas, & ſignanter in prag. 6. §. 23. de offic. Iuſtitiar. quam ſequitur Carauit. ad prag. ad Macedon. §. 1. n. 15. & ſeq. qua cauetur, omnia decreta in terlocutoria, & diffinitiua, & omnes prouiſiones interreſſe Regij Fiſci tangentes in banca cum interuentu, & ipſis auditis expediri, & ſi ſecus omnia acta ſunt nulla, ſequitur Viu. deciſ. 37. in princip. Quidquid tamen ſit, ſciendum. quòd etiam ipſis Fiſcalibus abſentibus, cauſſæ criminales expediri per Magnificos Auditores poſſunt, vt extitit declaratū per prouiſiones Collateralis Conſilij tenoris ſequentis videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifice Vir. Conſiliariè fidelis dilectiſſimè. *Ci hauete ſcritto per vna voſtra delli tre del preſente, che il Magnifico Ottauiano Ceſare Auocato Fiſcale di queſſa R. A. è andato fuora del luoco*
102 *di queſſo Tribunale con Commiſſione noſtra, e che queſſa Audientia dubita ſpedir le cauſe dell'inquiſiti per l'Auocato Fiſcale abſente, tanto più quando ſono di momento, acciò in futurum non ſi poſſa allegar alcuna nullità, & fando inſtantia di prouiſione, in queſto vi ordinamo, che debbiate ſpedire,*
103 *e fare ſpedire le dette cauſe da queſſi Magnifici Auditori, non obſtante l'abſenza di detto Magnifico Auocato Fiſcale, tāto più, che di proſſimo ritornerà all'eſercitio di detto ſuo officio, & non conuiene tra tanto, che le cauſe ſi differiſcano di ſpedire, che tale è noſtra volon-*
104 *tà. Datum Neapoli die 17. Aprelis 1585. Don Pedro Giron. Vidit Cadena Regens. Baſtida. Damuñatones Secretarius. In Cur. 1. Principatus Citra fol. 75. Al Gouernatore di Principato Citra.*

Sed poſt quam, vt prædicitur vigore Regię pragmaticæ ſupra citatæ requiritur interuentus, vtrum debeat
105 interuenire cum pręſentia conſenſus, aliqui diſtinguendo dicunt, quòd aut deſideratur eorum pręſentia, vt actus ſollemnizetur, & tunc ſufficit pręſentia licet contradicat, aut verò præſentia requiritur, vt ille actus reguletur, vt poſſit ille contradicere, & opponere, & tunc
106 præſentia cum conſenſu exigitur, ex primeua opin. Felin. cap. non poteſt de re Iudic. col. 4. & 5. refert nouiſſimè

ſimè Carauit.ad Macedon.§. 10. n.23. Tu verò diſtinguè: aut tractatur de cõcernentibus ad Iuſtitiam, nẽpè in-
107 ferre torturam, cauſſas expedire, & ſimilia: aut verò tractatur de alijs, nempè de gratia alicui facienda, quam poſſet dici non Iure fundari, aut in alijs de mera Iuſtitia, vel electione nũtiorum, de-
108 ſtinatione Commiſſariorũ, & ſimilia. Si primo caſu, licet deſideretur eorum præsẽtia, Afflict. in conſt. 9. 2. not. Tamen nõ requiritur cõſenſus, ſi ipſi enim cõtradicũt votantes, prout ſibi ipſis videbitur
109 prouideant. Si verò ſecundo caſu, tunc eſt neceſſarius cõ-
110 ſenſus cũ ipſa præsẽtia, Carauit. cit. loc. n.4. q. procedit etiã in excarceratione, & habilitatione. Sed quid in examinatione teſtiũ in cauſſa Fi-
111 ſcali cõtra Fiſcum, & in dilatione torturæ, Afflict. cit. conſt. 9. n. 5. & ſeq. dicit non debere interuenire, ego autẽ cõtrarium vidi, ſcilicet ſẽper Fiſcum interuenire, quandò tamen voluit, & in dilatione torturæ, & in examinatione teſtiũ contrà tamen opinionẽ, Bald. in l. ſi quando, C. de teſtib. col. 2. vbi dicit, quod ad Iudicẽ ſpectat teſtes examinare, & non ad partes, & ſicuti Aduocatus partis non
112 poteſt interuenire, nam actus iſti fiunt in ſecreto, & ſine pręſentia partium, ideo & Aduocatus Fiſci interuenire non deberet. Durum enim eſt contra ſtimulos calcitrare, & proinde ego ſemper cum cõmuni obſeruantia tranſiui, & nunquam placuit huiuſmodi ſubtiliſſimum punctum amplecti.

Et ſi contingat aliquem ex Officialibus deſtinari pro negotijs vrgentibus, vel commiſſis à Superioribus, cuius
113 expenſis dietæ vacatæ ſolui debẽt, extãt prouiſiones Collateralis Cõſilij tenoris ſequentis v3. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regijs Cõſil. fideles dilectiſſimi. *Come ſapete, da noi s'inuiano molte volte alcuni memoriali, e lettere, che ci vẽgono ſcritte, & inuiate da diuerſe perſone di queſſa Prouintia, doue dimorãdano ſe li proueda in diuerſe coſe, particolarmente di delitti ſuc-*
114 *ceſſi in perſona di mariti, figli, fratelli, ò altri che dicono li ſono ſtati ammazzati, ò feriti, & ancorche altri hanno fatto, e fanno eccesſi in le Città, e Terre doue ſono, & medeſimamente ſogliono inuiare capi certe diuerſe perſone, e da noi ſi s'ordina, che ve ne debbiate informare, ò pigliarne informatione, e farcene relatione à noi*

X *a pro=*

per Regium Collaterale Cõſiliũ mediantibus prouiſionibus relaxatis, quarum tenor eſt videlicet. A tergo. Magnificis Viris, Gubernatori, & Auditoribus in Prouincijs Capitanatę, & Comitatus Moliſij Cõſiliarijs Regijs fidelibus dilectiſſimis. Luceræ. Intus verò; Philipp⁹
121 Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri. *Per la voſtra delli trè dell'inſtante hauemo viſto quello ci occorre intorno alle prouiſioni ſpedite ad iſtanza dell'Iluſtre Duca di Bouino, perche ſe li fuſſero rimeſſi li carcerati d'Orſara inquiſiti de homicidio, de quali hauendoui dimandata la rimeſſione hauete prouiſto ſe le remettano, e fatto iſtãza, che ſe le conſignaſſero al Fiſco, à cauſa, che il detto Duca ricuſaua pagarnoſe le giornate vacate à prẽdere l'informatione, il Commiſſario, e Maſtrod'atti, che ci andò ſeruata la forma del le prouiſioni della Camera, & anco in virtù dell'antiquo ſolito, ch'è in queſta Regia Audient. che quando alli Baroni ſi ſono rimeſſe le cauſe, ſi ſono pa-*
122 *gate le giornate al Comiſſario, & Maſtrod'atti alla ragione della nouella Pragmatica, cõ altre ragioni in detta voſtra apportate, per lo che viſte dette prouiſioni, per lo Fiſco s'è replicato lo medeſimo, & a voi hà parſo darcene auiſo, perche s'ordina quello hauerete da eſequire, al che riſpondẽdo vi dicemo, & ordinamo, che in tal particolare debbiate oſſeruare l'ordine di detta Regia Camera, & ſolito, che ſi hà ſoluto oſſeruare in queſta predetta R. A. conforme la riſpoſta del R. Fiſco, che li Baro-*
123 *ni paghino le giornate, mẽtre ſe li rimetteno le cauſe, & carcera-*
124 *ti, che così conuiene, & è di ragione, & anco eſequite, che così è noſtra volontà. Datũ Neap. die 31. mẽſis Martij 1610. El Conde de Venauenta. Vid. Conſtantius Regẽs. Vid. de Caſtellet Regens. Salazar Secret. In Cur. 1. Capitanatæ fol. 175. Regiſtr. Alla Regia Audientia di Capitanata, e Contado di Moliſe.*

Regius Procur. Fiſcalis inſtat ꝓ obſeruantia retroſcripti ordinis ordinari Capitanio, & Ærario Terræ Vrſariæ, ꝙ cum effectu obſeruentur, & obſeruari faciãt iuxta ipſarũ ſeriẽ continentiã, & tenorẽ, & in caſu in obſeruãtię deſtinari Cõmiſſariũ ꝓ obſeruãtia ordinũ, et ita dicit, & inſtat, alijs ſaluis, &c. Luceriæ die 23. Aprilis 1610. Procur. Fiſcalis.

Spectabilib⁹, & Magnificis Viris Regijs Gubernatori, & Auditorib⁹ Regię Audientię Capitanatæ Regni Siciliæ Mag. Conſiliarijs. Intus vero. Spectabiles, & Magn. Viri.

125 *In queſta R. Cam. s'inteſe, che molte volte occorre per queſta Regia Audientia mandarſe Commiſſario per pigliare diuerſe informationi in queſta Prouincia cõtra delinquenti ad inſtantia del Regio Fiſco, & alcune volte alcuni delli Baroni delle Terre, doue ſuccedono li delitti per poſſerli verificare, & hauere li delinquenti in fortijs*
126 *procurano eſſi, che con l'autorità di queſſo Tribunale vi vadino Commiſſarij, e che dapoi preſe dette informationi, & verificati detti delitti, e molte volte hauuti li carcerati in fortijs, domandano la remeſſione delle cauſe in loro Tribunali, in virtù delli loro Priuilegij, che tengono, e quelli ſe li rimettono, e detti Baroni dopoi conſequiſcono molte centenara di docati da detti inquiſiti per le compoſitioni, ſenza che habbiano fatta opera alcuna nel pigliar dell'informationi, ò altro, e che lo Regio Fiſco alle volte faccia dette ſpe-*
127 *ſe, e pagamenti, nõ ſenza molto intereſſe della Regia Corte, nel che conuenendo farſe prouiſione per indennità di detta Regia Corte, acciò per l'auenire non ſucceda farſe ſimile pagamento, ò ſpeſa ſenza vtile alcuno della Regia Corte, ne hà parſo farui la preſente per farui intendere il tutto, e vi dicemo, & ordinamo, che debbiate auertire, e tener mira particolare per indennità della detta Regia Corte, che quando occorre mandarſe à pigliare alcune informationi, ò fare altra diligenza in nome della Gran Corte per qual*
128 *ſiuoglia cauſa, e dopoi detta cauſa ſi rimetta ad alcuno Barone in virtù di Priuilegio, ò d'altro, debbiate prouedere, che quelli debbiamo prima pagare in beneficio di detta Regia Corte tutte le ſpeſe, e pagamenti fatti, tanto nel pigliare dette informationi, quanto in ogn'altra coſa per cauſa di quello, acciò non re-*
129 *ſti in danno, e dopoi fatto detto pagamento remetterle: auertendo per indennità della Regia Corte di così eſequirlo, e farli eſequire: & acciò ſe ne habbia chiarezza in ogni tempo, farete affigere copia della preſente in lo Tribunale di queſſa Regia Audientia predetta, e farete anco regiſtrare in li libri di quella, acciò in futurum ſe ne habbia chiarezza. Datum Neapoli in Regia Camera Summariæ die 8. Nouembris* 1600. *Ferd. Fornarius M. C. L. Petrus de Valcarcel. Conſenſu Caſtellanus. Secretarius Iulius Cæ-*
130 *ſar Mancinus. Regiſtrata in Cur. 87. fol. 73. Alla Regia Audientia di Capitanata, ſe li dice, che quando occorre permetterſe alcuna informatione preſa ad inſtanza del Regio Fiſco ad alcuno*

alcuno Barone, faccia prima pa-
gare le ſpeſe, che ſono occorſe far-
ſi, tanto nel pigliare informatio-
ne della detta informatione,
quanto in altro beneficio della
Regia Corte, acciò non reſti in
danno, e dopoi la rimettino.

Verùm quando cõtuma-
maces ſunt inquiſiti, non po-
131 teſt tractari de remiſſione
niſi purgata contumacia, vt
dixi in tit. de contumace.
Quęro vnum, quòd quotidiè
aduenit, ponè quod quis ſit
Fiſci debitor, ex aliqua cauſſa
vel pęna, & cum ſolutionem
protrahat in mora cõſtitua-
tur, an ex hac mora ad vſu-
132 ras teneatur, prout occur-
rit in facto in cauſſa
Perrelli Fontis Roſei, contra
quem fuit liquidatũ inſtru-
mẽtum in hac R. A. per ſuũ
creditorem, vigore cuius pę-
133 næ obnoxius eſt ad ratio-
nẽ caroleni vnius pro quo-
libet ducato, & quia deſtitit
per quodam tempus á ſolu-
tione Magiſter Camerę vſu-
ras ratione morè petebat,
ſuam prætenſionem funda-
bat, ex tex. in l. cum quidam
§. vſuræ ff. de vſuris, in quo
habentur hęc verba: Vſuræ
134 enim non propter lucrum
petentium, ſed propter mo-
ram non ſoluentium infli-
guntur, & propria dicebat
quod ratione morè, ſibi vſu-
ræ debebantur, addebat aliã
rationem, ex eadem l. cum
quidam §. Fiſcus ff. eodem,
ex huiuſmodi verbis: Fiſcus
ex ſuis contractibus vſuras
non dat, ſed ipſe accipit, &
135 proindè ex ſpeciali priui-
legio Fiſci debitores abſq;
interpellatione quando non
ſunt in mora, ad vſuras tenẽ-
tur ipſo Iure, ipſoque facto
Peregrin. in tract. de Iur.
Fiſc. lib. 6. tit. de debitor.
Fiſcal. n. 1. & 2. Ego autem
contrarium ſentiens ſubſti-
nui hunc debitorem ad vſu-
136 ras non teneri, ex l. 1. C. de
Fiſcal. b. vſur. lib x. in qua ha-
bentur hęc verba: Eius ſum-
mę, quam tibi pęnæ nomine
inflictam probaturus es, vſu-
ræ non exigentur, nec enim
multã tibi procurator meus
irrogauit vltra quam placi-
tum eſt, ſed pœnam te iuſſit
inferre; ex quo tex. clarè col-
ligitur, vſuras non deberi, &
ſufficere pœnam ſoluere, &
137 iterum ex tex. in l. fin. ff de
magiſtr. conuen. vbi habe-
tur conſtitutionem eſſe, pœ-
narum vſuras peti non poſſe,
quemadmodum, nec vſura-
rum vſuras peti debere, nec
exigi poſſe, ex Peregrin. de
Iur. Fiſc. lib. 6. tit. de debi-
tor. Fiſcal. n. 3. Et viuax ra-
tio rationis eſt, quia pœna
pœnæ non debetur, vt addu-
cit

cit Capoblanc. ex cit. leg. 1.
de vſur. Fiſcal. in tract. de
auct. Baron. in nou. impreſ.
prag. 14. n. 76. & in antiqua
impreſſione dixerat in dicta
prag. n 46. Et an currat pre-
ſcriptio, ſi Fiſcus diù moratus
138 ſit in pœnam exigendo, vi-
de Farinacc. q. 10. n. 33. Et
ꝙ pęna pœnæ nõ debeatur,
139 amplia procedere, tam in
pœna conuentionali, quam
legali, ex Peregr. ibid. ea ra-
tione, quia acceſſio acceſſioni
140 non datur, ex gloſ. & Bald.
in l. neque eorum ff. de vſur.
& proindè concludebam,
quòd quamuis mora fuerit,
141 ad vſuras hic debitor non
tenetur, quòd partes audien-
tes inde ſe cõcordarunt, poſt
hęc autẽ ſcripta, vidi Regẽt.
Cõſtant. in addit. ad tres libr.
C. in tit. de Fiſcal. vſur. n.
12. & ſeq. meam opinionem
comprobantem. Pœna autẽ
142 obligationum incuſatarũ,
& Inſtrumentorum liquida-
torum, ad quam rationem
debeatur, dicas ad rationem
caroleni vnius pro quolibet
ducato. Pœna verò ſpreti
mandati, citationis ſimplicis,
143 vel mandati deciſiui, vel
citationis relaxatæ ad dicen-
dum cauſſam quare, an de-
beatur ad eandẽ rationem;
multi dicunt, quòd exigitur
ad eandem rationem, quæ
in ipſo actu comminata eſt;
quæ comminatio ſolet mi-
144 norari. Alij dicunt loci cõ-
ſuetudinem eſſe ſeruandam,
Marant. in tract. de multi-
plic. alienat. n. 321. dicit,
quòd diſtinguendum eſt,
quòd aut actus continet cer-
145 tam pœnam, & cum mera
comminatio de futuro ſit,
non habet vim ſententiæ, &
proindè inobediens, con-
demnatus non dicitur, &
quatenus poſſet exigi pœnã,
debet minorari, & refręnari,
& hoc caſu debet intellgi
illud dictum, quod pœna
debet minorari. Si vero cita-
tio, mandatum, vel præceptũ
146 non ſic ſimpliciter pœnam
contineat, vt puta, ſub pœna
ducatorum centum, alias
in caſu contrauentionis pro-
cedatur ad exactionem di-
ctæ pœnæ, tunc tota pœna
exigi poteſt ea ratione; quia
huiuſmodi ſecunda commi-
natio vim decreti ſubſtinet,
& nõ ſtat in finibus commi-
natis, vt Marant. ibid. aduer-
tit; Capoblanc. verò de auct.
Bar. nou. Impreſſ. prag. 14.
n. 73. teſtatur tarenum vnũ
147 exigi pro comminata pœ-
na in citatione ciuili, & pro
mandatis deciſiuis, tarenum
vnum pro qualibet vncia
comminata; in actis verò iu-
dicialibus, nempè in manda-
tis,

tis,& prouiſionibus, pœnam
148 non exigi, ſed in pœnam
ille actus expletur in illius
contumaciam,vt ibid.n. 74.
Apud nos verò obſeruantia
eſt, & in Regia Audientia
exigitur pœna hoc modo vi-
delicet: Pro inſtumentis li-
149 quidatis,& obligationibus
incuſatis ad rationẽ caroleni
vnius, prò quolibet ducato;
pro citationibus,& mandatis
ciuilibus, pœnam continen-
tibus, quæ vulgò mandata
Iuſtificata nuncupantur, ad
eandẽ rationẽ caroleni vnius
150 pro quolibet ducato à de-
bitore citato, & contumace
effecto exigitur, quòd dici-
tur primũ decretum,& vlti-
ma contumacia, verùm
Magiſter Cameræ tenetur
in exactione ſeruata for-
ma Inſtructionum Regiæ
Cameræ pro adminiſtratio-
ne ſui officij datarum relaxa-
re tertiam partẽ pœnæ præ-
dictæ, adeò vt ex tribus par-
tibus pœnæ,duas exigat, &
151 in cedula de recepto appo-
nat tertiam partem pœnæ
relaxando,& ſic obſeruatur,
& obſeruari vidi.In alijs ve-
rò citationibus, & actis Iu-
dicialibus, nempè factis in
152 Iudicio aſſiſtentię,vel ſimi-
li, ſi citati debitores contu-
maces efficiantur,non exigi-
tur pęna, ſed actus, pro quo
fuerunt debitores citati, in
eorum contumaciam exple-
tur,& hoc eſt illud, quod Ca
poblanc. citat. loc. num. 74.
adducit.

In Curia autẽ Baronali pę-
na pro Inſtrumentis liquida-
153 tis,& obligationibus incu-
ſatis ad eandem rationem
caroleni vnius pro quolibet
ducato exigitur; pro man-
datis,& citationibus, vt ſupe
rius iuſtificatis appellatis exi
gitur tatenus vnus pro quo-
libet debitore citato, & pro
ſua contumacia contrà eum
contracta,quod Capoblanc.
ibid. nu. 77. dicit fuiſſe mo-
deratum, ſiue pęna modera-
ta in Vniuerſitate Piſticij ad
154 carolenum vnum per Sac.
Conſilium. Sed ſi pœna de-
pendet ab incuſatione obli-
gationis,vel liquidatione in-
ſtrumentis ſtipulati, vel ſti-
pulatæ pro cauſſis feudali-
bus, vel prouentuum, non
debetur, nec pœna exigitur,
ea ratione, cum ſine obliga-
tione tales cauſſæ exequi po-
terunt, actus cenſentur facti
in fraudem, & ſpe cõſequen-
dę pęnæ, Capoblanc. pragm.
14. nu. 75. Pro alijs verò ci-
155 tationibus,& mandatis, vel
actis iudicialibus, vt ſupra
non exigitur, ſed actus ex-
pletur in contumaciam, vt
ſupra dicitur. Nonnullas li-

mitatio-

mitationes habes per Marant. in eod. tract. de multiplic. alien. n. 322. & ſeq. Sed an huiuſmodi mandata
156 Iuſtificata poſſint relaxari ad inſtantiam alicuius creditoris contrà debitorem, diſtinguè, quòd aut creditor actor eſt perſona priuilegiata, & poteſt illa obtinere; indè facultas comparendi remanet ſalua, tam Baroni, quam ipſi debitori ſubdito citato, & fori declinatoriam, obijciendi ad ſuum Iudicem. ſi verò actor eſt perſona non priuilegiata, prohibetur ne dum ex Regia Pragmatica, vbi de delict. quis conuenir. debet, in qua conſtituitur, quòd nullus extra domiciliũ
157 extrahatur, ſed per ſuum proprium Iudicem ordinarium cognoſcatur; verùm etiam, & ex alia pragmatica quæ eſt tertia de offic. Sac. Conſ. §. nos autem, qua cauetur, vt nullus à domicilio di-
158 ſtrahatur, niſi ex priuilegio trahentium, & priuilegij cauſſa omninò exprimatur, ſequitur Petr. ad Gramatic. deciſ. 26. n. 2. & nouiſſimè Capoblanc. in nou. impreſſ. de auct. Baron. prag. 8. par. 2. n. 80. ea ratione, ne citati vexentur ad petendam poſtea
159 remiſſionem, quæ hic non ſeruantur, ſed indiſtinctè mandata Iuſtificata relaxantur ad inſtantiam omnium, & ſingulorum ea petentium, & vocantur ab idiotis mandata in bianco, ex eo, quia relaxantur, & conſignantur abſq; deſcriptione tam creditoris, quàm debitoris, &
160 indè actores deſcribunt eorum nomina, & alia debitorum, quantitates, & cauſſas, quòd male.

Tu ſcis quòd Fiſcus tenetur proſequi contrá omnes reos. Quæro nunc, an Fiſcus teneatur agere, & proſequi
161 contra eius conſaguineos? Peregrin. in tract. de Iur. Fiſc. tit. de Auoc. Fiſcal. n. 8. & 9. ex tex. in l. petitionem C. de Auocat. diuerſ. Iudic. pro negatiua affirmat, Fiſcum, nempè non cogi contrà ſe, & ſuos patrocinari, & n. 9. dicit, non prohiberi Fiſcum,
162 contrà, tueri cauſſam propriam, Filiorum, conſanguineorũ, & pupillorum, quorum eſt tutor, etiam ſi in eadem cauſſa Fiſcum iuuerat, ſed non aſſignat rationem, quam inde tradit Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. queſt. 19. n. 234 qui Peregrin. ſequitur, & illa eſt, quia carnem ſuam nemo odio habere debet, dum ex Eccleſiaſtic. illud dictum habetur, carnem tuam ne deſpe-

deſpexeris, & alia, quam idē
163 Burg. adducit, quia prima charitas incipit à ſe ipſo, hoc ſeruatum non vidi ab Auditore Daniele: ſed in nonnullis alijs fuit obſeruatum.

Scis etiam tu, ꝙ Fiſcus eſt priuilegiatus, & in qualibet cauſa pôt agere, ſcias tamen ꝙ non poteſt agere, niſi infra terminū, etiam ſi ad modum
164 Belli procedatur, vel alio modo diſpēſatiuo, infra quē probationes ſunt recipiendę, & habilitatur ad agendum, quo elapſo, excludit ab agendo, Burg. de mod. proced. ex abrupt. q. 5. n. 283. & iterum q. 19. n. 239. qui licet adducat Farinacc. q. 1. n. 68. tamen dicta Farinacc. ad caſum noſtrum non conferunt; Et ſi priuilegiatus Fiſcus reperi-
165 tur, non poteſt agere niſi in caſib⁹ à Iure permiſſis, etiam ſi procedatur ad modum Belli, vel ex delegatione, vel alio modo inuſitato: huiuſmodi enim poteſtas nō aliud operatur, niſi alterationē modi procedendi, nēpè de ordinario ad extraordinarium, & prçſupponit habilitatem ad agendū, Burg. cit. q. 19. n. 254
166 Et adeò verùm eſt, vt in cauſſis ad modum Belli, vel Palatinum, vel militarē, vel offenſiuū, vel ex prçeminentia, inditia debeāt plenè probari, prout in cęteris cauſſis; idē Burg. q. 41. per tot. ꝙ nota, quia multi Iudices in hoc decipiuntur prætextu iſtius extraordinariè facultatis.

Materiā proſequēdo quęro vnum, ꝙ quotidie euenit, & euenire poteſt, an Fiſcus habeat Iuriſdictionē effectus
167 eſt, quia in confrontatione, quæ fit delinquētibus, defertur iuramentum confrontantibus p Fiſcum, prout pluries fuit delatū, pręſentibus tamē Auditoribus, & cū caſus occurriſſet, Carminius Cētrella Charitatis Aduocatus, qui munus ſumma cum vigilantia prædictum exercet, replicabat pro inquiſitis confron-
178 tatis cōfrontationē nullius eſſe roboris, & momenti, ex quo iuramentū non fuit delatum per Auditores Iuriſdictionē habētes, ſed p Fiſcū, q iuriſdictione caret, nec iuramentū deferre valet, tā in cōfrontatione, q̄ in receptione teſtiū, & in alijs actib⁹, & allegabat Guazzin. lib. 1. de defenſ. reor. c. 20. defenſ. 20. n. 5. & Peregrin. in tract. de Iur. Fiſc. tit. 1. nu. 12. lib. 1. ex quo habetur, ꝙ Fiſcus, & Fiſci Of-
179 ciales nullā habent à lege cōceſſam Iuriſdictionē, & proinde illam exercere nō valēt, niſi à Principe ſpecialis facultas ſit tributa, vel conſuetu-

ſuetudine id facere introdu-ctum ſit, & proindè inſtabat cōfrontationes nullas declarari, & per conſequens cunctas probationes ex inde ſequutas irritari; Fiſcus replicabat poſſe hoc facere, & auctoritate adducta tuebatur, qua dicebat hoc eſſe introductū ex conſuetudine, ego verò in diſcurſu dicebā, quòd & ſi verū ſit, quòd Fiſcus nul-
170 lam habet Iuriſditionem, Intrigliol. ſing. 63. lib. 2. Caualcan. de Bracch. Reg. par. 3. n. 164. & poſt iſtos Maur. Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. quęſt. 19. n. 4. & proindè iuramentū defer-
171 re nō valet; Tamen duplici ratione poſſe Fiſcū iuramentū deferre, & valere ſubſtinebam. Prima cū tendat ad Inquiſitionē, & delictorum punitionem, & pręſētia Auditoris ſupplet. Secūda, quia conſuetudo eſt in contrariū,
172 & non ſeruatur, & vnū ſimilè primo loco allegabā ex hac propoſitione reſultās, quod Fiſcalis nō debet interuenire in tortura, Caualc. cit. loc. tamē hoc non ſeruatur, & ſemper Fiſcus interuenit, Clar. pract. crim. q. 64. verſ. quęro nunc ad medium, & Baiard. ibid. n. 101. & proindè ſubdebam debere, & poſſe iuramentū deferre, prout ipſe Caualc. cit. loc. teſtatur ſeruari ſtatu Mediolani, Fiſcales in-
173 teruenire in examinibus teſtiū, & reorū, & hanc exceptionē debillimū refugiū inquiſitorū exiſtimabam, cauſsa huiuſmodi in aula introducta, fuit pluries deciſū, oppoſitis non obſtantibus procedatur adulteriora, & ſic ſemper fuit practicatum, & iuramentum debetur per Aduocatū Fiſcalē; vide prag. 39. §. 24. de offic. Mag. Iuſtitiar.

Sed an hoc procedat in Proc. Fiſci, ex adductis per Pe-
174 regrin. cit. loc. tract. de Iur. Fiſc. lib. 1. tit. 1. n. 12. includitur, dum dicit Fiſcus, & Fiſci officiales, verū in Regno Siciliæ eſt expreſsè prohibitū, vt Procurator Fiſci nullam
175 poſſit capere informationē, & per cōſequens iuramētum deferre ex ſpeciali prohibitione, quā ponit D. Franc. de Caſtill. deciſ. Sicil. 162. n. 22. cuius verba placuit hic tranſcribere, cum hic liber de facili haberi nō poſſit. *Hauien-*
176 *al moſtrado la experiençia, que de hauerſe recebido en eſe Reyno algunas informaciones por los Procuradores fiſcales ſin aſſiſtēçia de Iuez, han reſultado algunos inconuenientes, à que no es juſto dar lugar ſere ſeruido de vos, y aſi lo encargo, y mando proueays, y deys orden general,*

general, y particular que cõuenga, paraque de qui adlante en ningun caſo que ſea, ſe pueda recebir ninguna informaçion por los dichos Procuradores Fi-
177 *ſcales ſin enteruençion de algunos Iuez aſſi en la Gran Corte, como en la Pretoriana, Strateticotial de Meſſina, y las demas Ciudades, Villas, & lugares d'eſe dicho Reyno, donde huuiere Iuez, y el dicho Procurador Fiſcal, lo qual hareis que s'oſſerue aſſi inuiolabilmente, y que la preſente ſe note donde combenga, &c.*

Progrediẽdo vlterius iterum quæritur, ponè quòd fuerit contrà quem liquidatum inſtrumẽtum, vel obli-
178 gatio incuſata, & Fiſco debeatur pœna, tamen debitor cum creditore ſe concordauit, & recuſat ſoluere pęnam Fiſco, an teneatur? hæc quæſtio dependet ab illa, an hæres ſoluens legatũ legatario poſſit denegare alijs legata-
179 rijs, & quòd non poſſit, etiam ſi opponat de teſtamẽti inualiditate, affert gloſ. in l. non dubium ad fin. C. de teſtament. & ibi Alexand. teſtatur n. 3. eſſe communem opinionem, tu vide Gomeſ. de qualitat. contract. tom. 2. cap. 11. n. 16. & Reg. Moles in deciſ. ad pénam deciſ. 63, fol. mihi 195.

DE OFFICIO SECRETARII Caput I.

ARGVMENTVM.

Officium Secretarij circa quæ verſetur.
Quæ concurrere debent in eo, &
Vnde fuit introductum.

SVMMARIVM.

Vigilantia pro virtute reputatur num. 1.
Habet in ſe quietem num. 2.
Secretum, ſiue Arcanum eſt fundamentum rerum rectè agendarum num. 2.
Officium Secretarij eſt quartum in R. A. num. 3.
Circa quæ verſetur, & in quibus conſiſtat num. 4. 11. 12. 13. 14. 16. 17. & 18.

Franciſci Antonij Vico laudes num. 5.
Officium Secretarij eſt vendibile num. 6.
Dicitur à ſecreto, quia arcana Principis ei committuntur n. 7.
Secretum cuſtodiri plus valet, quàm optimum conſilium n. 8.
Ciuitates, ac Regna conſeruantur propter ſecreta num. 9.
Secretarius debet honorificè recipi, & honorari num. 10.
Secretarius idem eſt, ac ſi Prothonotarius num. 11.
Secretarij olim Regij libellenſes nuncupabantur num. 12.
Non poteſt per ſubſtitutum exerceri num. 13.
Secretarij plures ſunt in Regno. num. 15.

Vigilantia pro virtute reputatur, & ſi eſt coniuncta di-
1 ligentia, maiorem laudem meretur, cum ex prouerbio: Vigilare diligenter, & vigilanter attendere oportet, & in ſe habet quietē, nam vigiles opor-
2 tet eſſe quietos; & ſecretum, cũ Arcanum ſit fundamentum rerum rectè agendarũ, poſſet dici, Non plus vltra; vndè vigilantiam intuentes Poetæ dixerunt:

Non col paſſar dormend'i giorni, e l'hore,
Ch'allor dormendo l'huom creder ſi deue,
Quand'à coſa ſi dà, che toſto muore,
Et è caduca, momentanea, e lieue.
Ma col vegghiar s'acquiſt'al mondo honore
Sgombrand'il peſo faticoſo, e greue,
Mercè delle bell'opre, e dell'Ingegno,
Che ſol fà l'huom d'eterna gloria degno.

Quare dum de officio Secretarij, quod eſt quartum in
3 hoc Regio Tribunali, congruè ſermonem facere videtur, cui annexa eſt Vigilantia, Secretum, Diligentia, & Prudentia, pertractat enim cum Secreto negotia Iuſtitiæ, gerit res militares, &
4 ea quæ Præſes vti ad Guerram Capitaneus agit cum vigilantia, delicta militum ad eius officium concernunt, & in hoc verſatur quies; Cuncta iſta concurrunt cum
5 Franciſco Antonio Vico optimæ conſcientiæ, cui à Regia Camera Summariæ nomine Suę Maieſtatis, eius vita durante, impartium eſt,
6 eſt enim vendibile, & per Regiam Cameram nomine Regiæ Maieſtatis venditur, & di-

& dicitur à Secreto, quia ar-
cana Principis ei committũn
7 tur, gloſ. in l. 1. C. de proxim.
ſacr. ſcrin. lib. 12. oportebat
enim hoc officium eſſe, plus
enim valet ſecretum cuſto-
diri, quàm optimum conſi-
8 lium adhiberi, vt conſulit
Boccalin. raguagl. 5. ad fi-
nem, nempè propter ſecreta
conſeruantur Ciuitates, Reſ-
publicę, ac Regna, Bouadill.
9 tom. 1. politic. lib. 2. cap. 5.
n. 16. & 17. & 18. hoc enim
officium eſt introductũ per
Imperatorem, vt tot. cit. tit.
C. de proxim ſacr. ſcrin. hinc
eſt, quòd Andreas de Barul.
in l. in ſacris la prima C. eod.
10 tit. de proxim. ſacr. ſcrin. di-
cit Magiſtratus, & officiales
puniri, ſi honorificè non re-
ceperint Secretarium, illúq;
in ſalutando, & ſedendo
non honorauerint; imò Ma-
ſtrill. in tract. de Magiſtr. lib.
5. cap. 12. n. 20. infert, quód
11 Secretarius idem eſt, ac ſi
Prothonotarius, & num. 21.
Olim Secretarij Regij libel-
lenſes dicebantur, quorum
12 Officium circa multa verſa-
tur, & ſignanter ſupplicatio-
nes Proregi referre, eaſq; de-
cretare, & per eum ſignari,
& officium prędictum per-
13 ſonaliter adminiſtrari de-
bet, non autem per ſubſtitu-
tum, Maſtrill. lib. 1. cap. 29.
14 n. 9. tanta eſt eius confiden-
tia, & licet in Regno plu-
res ſint Secretarij, nempè Re
15 gni, & Sacri Conſilij, tamen
de officio Secretarij in hac
R. A. exiſtentis intendò. Ver
ſatur in offerendo ſupplica-
tiones, & memorialia Prę-
16 ſidi, & Tribunali, illaq;
ſubſcribere, commiſſiones
tam pro Fiſco, quàm ad par-
tium inſtantiam expedire,
17 mandata iuſtificata relaxa-
re, ad eius officium ſpectant
negotia militum, & quæ
præſes vti Capitaneus ad
Guerram expedit; ad eius
Officium pertinet guidatica
concedere, indultum expe-
18 dire. De emolumentis ad eũ
ſpectantibus non me exten-
do, cum iuſtè iuridicè illa
exigat, tanquam conſcien-
tiatiſſimus; Habet inſuper à
Regia Curia conſtitutum
ſalarium ſingulis annis du-
catorum &c.
ſoluuntur à Regio Percep-
tore huius Prouincię quoli-
bet menſe.

De hoc officio loquitur
Petr. Greg. Toloſ. ſyntag.
Iur. vniuerſ. par. 3. lib. 47.
cap. 29. & cap. 41. n. 6.

DE

DE OFFICIO ARCHIVARII Caput I.

A R G V M E N T V M.

Archiuium vnde fuit introductum. Quę in eo concurrere debent. Quam fidem faciant ſcripturæ in eo repertæ; Circa quę verſetur.

SVMMARIVM.

Archiuium Rex Ferdinandus introduxit num. 1.
Archiuium eſt locus, in quo reponuntur ſcripturæ publicæ, & priuatæ num. 2.
Tria in eo concurrere debent n. 3.
Intus Palatium ſtare debet n. 4.
Procedit de Iure canonico num. 5.
Quam fidem faciant num. 6.
Circa quæ verſetur n. 7. 8. 9 *&* 10.

QVintum officium eſt illud Archiuij, quod pro bono publico, & pro futura proceſſuum ſciẽtia Rex
1 Ferdinandus nouiter conſtruxit, & conſtituit, vt in prag. 4. de actuar. & ſcrib. & pro terminorum ſcientia.
2 Archiuium eſt locus, in quo reponuntur ſcripturæ publicæ, & priuatæ, tam ciuiles, quàm criminales, & aliæ quocumque modo nuncupatæ ex Rolan. à Vall. conſ. 75. n. 2. lib. 4. & à Iure nominationem habet, vt ex text. in l. moris, §. foliri ff. de pæn. in gloſ. in verb. Archiuo, & per tex. in auct. ad hęc
3 C. de fid. inſtrum. in quo tria concurrere debent. Primò quòd præſit in eo officialis, ſeu adminiſtrans. Secundò quòd ſit locus publicus, in quo ſcripturæ conſeruentur. Tertiò quòd Officialis adminiſtrans de eo fidem faciat, vt nuper aſſerit Nicol. de Gen. in tract. de ſcript. priuat. lib. 5. tit. de libr. rat. nouiſſimè Capoblanc. tom. 2. de auct. Baron. cap. 48. n. 12. Hic locus intus Pala-
4 tium Regię Audientię adeſt, & non immeritò, quia Archiuia ſcripturarum in Palatijs ſtare cõſueuerunt, Maſtrill. in tract. de Magiſtr. lib. 3. cap. 9. n. 53. Quod
5 etiam obſeruari in Iure Canonico, & ſic in Curijs Eccleſia-

cleſiaſticis Archiuia haberi neceſſe eſt, teſtatur Tuſch. in tract. de viſit. lib. 1. cap. 15. num. 33.

Quantam autem fidem faciant ſcripturæ in Archi-
6 uio repertę, vide eund. Rol. à Vall. & Nicol. Gen. citat. locis.

Hoc officium habet à Rege conſtitutum ſalarium ducatorum quadraginta ſingu
7 lis annis, & per Regium Perceptorē quoto quoque menſe ſoluuntur, emolumēta ad hoc officium ſpectātia ſunt,
8 Perquiſitiones inquiſitorum, tam in Regia Audientia, quā in partibus carceratorum, tam intus carceres, quam extra, extractiones, & exempla proceſſum, & ſcriptura-
9 rum in eo exiſtentium, qui quolibet ſemeſtre Archiuario conſignantur, & in loco publico reponuntur, fides inquiſitionum ad hoc offi-
10 cium ſpectāt, & adſunt prouiſiones Regię Camerę Sūmariæ, & Regij Collateralis Conſilij, quæ tranſcribere ſuperfluum eſſet.

Eſt commiſſum mihi, mea vita durante, á Regia Curia virtute Piuilegij in Regia Cancellaria regiſtrati.

DE OFFICIO MAGISTRI Camerę Caput I.

ARGVMENTVM.

Officium Magiſtri Cameræ circa quæ verſetur.
Depoſita pœnes quem debent fieri.

SVMMARIVM.

Officium Magiſtri Cameræ à Regia Camera habet Inſtructiones num. 1.
Eſt vendibile num. 2.
Depoſita non poſſunt fieri penes Perceptorem prouentuum n. 3.
Quod in amplia, neque penes Actuarios, & Iudices n. 5. Et De ratione ibid.

SEquitur aliud officium Magiſtri Camerę, id eſt Perceptoris Prouentuum, qui habet à Re-
1 gia Camera inſtructiones deſcriptas, & diſtinctas pro adminiſtratione, & annuam pro-

prouiſionem ducatorum tri-
2 gintaſex, & hodie exercetur ſua vita durante, vti à Regia Curia ommiſſum, & ſibi venditum, officium enim
3 vendibile eſt à Regia Camera, per Ludouicum Bernallia patientiſsimum, & cum in inſtructionibus adſit ordo, & modus adminiſtrandi, & directus ad le ſpectantes, non me extendam, ſed tantùm ad illas te remitto.

Vnum tamẽ dicam, quòd virtute Regiæ Pragmaticæ
4 39. de offic. Magiſtr. Iuſtit. §. 23. non poſſunt fieri depoſita penes Perceptorem prouẽtuum. Quod tu amplia
5 nec penes Iudices, & Actuarios propter præſumptam auaritiam, & dilationem expeditionis, gloſ. in l. 1. C. de fid. inſtrum. in verb. mala fide, & Rouit. ad prag. 4. de
6 liquidat. inſtrum. n. 11.

Hic verò indiſtinctè recipiuntur depoſita facta penes eundẽ Magiſtrum Cameræ.

DE OFFICIO SCRIBAE Portionis. Caput I.

NON SVMMATVR.

DE Officio Scribę Portionis adeſt Pragmatica vnic. tit. eod. ad quam te remitto. vnum tamen dicam, quòd hoc Officium penes nos hic eſt ammouibile, & ad beneplacitum Domini Scribæ Rationis Neapolitanis; hic verò circa duo ſe exercet. Primò interuenendo ſolutioni, & pagamento, quòd fit militibus Campaneę ipſius R. A. per Regium Perceptorem, quo tempore in Banco ſedet. Secundò aſcribendo milites deſignatos per Capitaneum Campaneę cum interuentu Pręſidis, & ſubſcriptione Cædulæ Fiſcalis, de quo dicam aliqua infra de Officio Capitanei Campanei; hodie verò exercetur per Notarium Horatium Cancer Ciuitatis Triuici, qui vltra duò ſupradicta cuncta peragit, quæ á Dño Scriba Portionis Neapolitanis iniungũtur, &c. Nullũ ſalarium habet, nec eſt ei conſtitutum, &c.

De Of-

DE OFFICIO ACTVARII Caput I.

ARGVMENTVM.

Actuariatus munus quoque officium eſt.
Actuarius dicitur officialis.
Actuarius an poſſit eſſe in propria Patria.

SVMMARIVM.

Actuarius officialis dicitur n. 1. & de ratione num. 2.
Actuarij diffinitio n. 3. & 4.
Si publicauerit atteſtationes ante publicationem, de falſo punitur num. 5.
Actuarius ſolo Iuramento recuſatur num. 6.
Quod amplia in Conſulcare n. 8. re tamen integra num. 7.
Sed ſi fuerit admiſſus nō poterit recuſari n. 9. niſi ſuſpitio ſuperuenerit num. 10.
Si exegerit ſportulas vltra taxam, pœna concuſſionis punitur n. 11.
Vnicum ſalarium debet habere pro vno decreto, etiam ſi eſſent plures in eo deſcripti num. 12.
Actuarius non poteſt eſſe in propria patria num. 13. Et de ratione num 14. & 15.
Amplia primò etiam ſtante neceſſitate num. 16.
Ampliatur ſecundò, quòd nō poſſit ſubſtituere n. 17. & de ratione num. 18.
Amplia in ſubdito Baronis n. 19.
Limita primò in paruis terris, & caſalibus num. 20. & de ratione num. 21.
Limita ſecundò niſi eſſet eminens, & inſignis num. 22.
Limita tertiò niſi haberet conſortem n. 23. de ratione num. 24.
Quare num. 25.
Limita quartò niſi eſſet conſuetudo in contrarium num. 26.
Limita quintò in Ciuitate Neapolis num. 27.
Limita ſeſtò in Ciuitate Romæ num. 28.
Fiſcalis non poteſt eſſe in propria Prouincia n. 30. & de ratione num. 31.
Actuarij perſonaliter exercere debent num 32.
Poſſunt tamen aliquem tenere, vt loco ipſorum ſe ſubſcribat ibid. num. 32.
Non poſſunt exercere munus procurationis num. 33.

Actuariatus munus quoq; Officium eſt, cum
1 Actuarius hodiè offi-
cialis reputetur, quia pars
coitat iua ad iudicium, & pa-
trator ſcripturarũ eſt, vt nu-
2 pet fuit deciſũ per Sac.Conſ.
teſte Gizzarell. deciſ.24.vn-
dè congruum eſſet multa de
Actuarijs differere, verùm,
quia tot pragmaticæ cantãt,
tot ſcriptores de eis loquun-
tur, pertranſeo, tamẽ aliquã
practicabilia ponam; Cara-
uit. rit. 311.n.1.ad fin.conſe-
3 quentiam facit, Actuarius,
ergò latro, remota eſt illatio,
& conſequentia, quam Ca-
rauit. infert. (ſalua ipſius pa-
ce) non enim vidit tex. ro-
tundũ, & diffinientẽ Actua-
rium in l. quicumquè C. de
apoc. public. lib. x. in verb.
4 Actuarius, vbi gloſ. dicit
Actuarius, alias Aſtuatius,
quia cum aſtu, & calliditate
extorquet, & hæc eſt vera
diffinitio.

Et ſi publicauerit atteſta-
tiones antè publicationem,
5 tenetur pœna falſi, Bald. in l.
final. C.de dened. Abb. in c.
ſicut, ne Cleric. vel Monac.
quod pluries hic occurrit,
ſed vna vice inter alias cuidã
Aduocato, qui ab Actuario
proceſſũ offenſiuũ recepit, in
cuius imargine, ſua manu ſi-
gnauit aliqua, ad defenſionẽ
inqui ſiti cõcernentia, quẽ
cauſſa honeſtatis taceo, indè
in aula tẽpore defenſionis al-
legabat defectus teſtiũ, aſſi-
gnando folia proceſſus, de
quo quidã Auditor ſubtilis
in furore poſitus fuit in voto
Aduocatum carcerandi, &
Actuariũ puniendi de falſo,
non tamen fuit exequutum;

Actuarius iuramẽto ſolo
ſuſpectus allegatur, Alexand.
6 conſ.104.vol.5. Anchar.cõſ.
251. Arnon. coment.13. Af-
flict. in conſt.Regn.Iuſtitiar.
7 n.3.col.4.quod tu intellige, re ta-
tamẽ integra, aliàs ſecus Ro-
uit.prag. 1.de ſuſpict. n. 17.
ſed pro veritate huius con-
cluſionis, vide Ann.ſing. 489.
Quod tu amplia, ex eod. Ale-
xand. cit. conſ.104. procede-
8 re etiam in conſultore, quod
tamen intellige, quòd ſi fue-
rit acceptatus actuarius, &
9 admiſſus per partem, nõ po-
teſt indè ſuſpectus allegari,
niſi ſuſpictio ſuperuenerit,
10 & vrgẽs ſit, Muſcatell.pract.
ciuil. par. 5. gloſ. ſuſpe-
ctum n. 13. ad fin.

Si exigerit verò ſportulas
immoderatas, vel vltra taxã,
11 crimen concuſſionis com-
mittit, tex. eſt.in cap. ſtatu-
tum

tum §. notarium, in verbi metas rationis in gloſ. de reſcript. in 6. Imò pœna eſt arbitraria, etiam á ſponte dantibus. D. Rouit. prag. 38. de Offic. Magiſtr. Iuſt. n. 1. 2. & 3. qui n. 5. infert, quòd
12 vnicum ſalariũ pro decreto debitũ debetur, etiam ſi plures eſſent inquiſiti in eo deſcripti, quod ò vtinam hodie ſeruaretur, ſed quæro vnum, de quo in dies eſt controuerſia in hac Prouincia reſpectu Curiarũ ipſius, ſi Actuarius
13 poſſit eſſe in propria Patria, & concluſiuè loquendo, dico quòd nõ, ea ratione, quia cũ informationes per Actuarium capiuntur abſq; præ-
14 ſentia Iudicis, valdè partes poſſunt lædi, & ex alia, quia Officiales non poſſunt eſſe in
15 propria Patria, ex l. hij, qui in Prouincia ff. quib. ex cauſ. maior; de quo habetur illa vulgar. deciſ. de Franch. 98.

Quod tu amplia primò procedere, non poſſe ciues
16 Actuarios eſſe, etiam ſtante neceſſitate, Amend. ad Frãch. deciſ. 98. n. 10. ex D. D. ibi allegatis.

Amplia ſecũdò ꝙ Actuarij exteri non poſſunt ciues
17 Actuarios ſubſtituere, neque ſcribas facere, Amend. ibid. n. 25. ex hac enim ſubſtitutione, contẽptus legis id prohibentis oriretur, & fraus
18 aperta manifeſtaretur, & nõ eſt aperienda via fraudibus vulgatis Iuribus.

Amplia tertiò in ſubdito Baronis, Capic. deciſ. 1628.
19 Quam concluſionem limita nõ procedere in infraſcriptis caſibus.

Primò non procedere in paruis terris, vel caſalibus, in
20 quibus Actuarius poteſt eſſe ciuis; Difficilè enim reperirẽtur extranei accedentes ad
21 paruas terras pro Officio Actuariatus exercẽdo, Ricc. qui plures D. D. congerit ad deciſ. Franch. 98. Petr. Gramatic. deciſ. 34. n. 28.

Limita ſecundò niſi eſſet eminens, & inſignis, ac bo-
22 nitatis, & ſciẽtię, vt tolerari poſſet, Miſing. obſer. 30. cẽt. 3.

Limita tertiò, niſi hic ciuis Actuarius haberet con-
23 ſortem, conſors enim ille poteſt exercere, Theſaur. deciſ. 268. n. 4. ea ratione, quia il-
24 le conſors ex ſua perſona eſt capax ſui Officij, & non prohibetur, vt Theſau. ibid. Ego tamen ex adductis non admitterem opinionem The-
25 ſaur. niſi ille Actuarius ciuis prorſus abſtineret, & hoc caſu ille conſors extenes exerceret, alias daretur cauſſa fraudis, quod permittendum non eſt.

Limta quarto, niſi eſſet conſuetudo in contrarium,
26 quę obſeruanda eſſet, & ciuis admitteretur, Theſaur. citat. deciſ. 268. n. 2. prout ego dixi ſupra in tit. de Officialib. in Gener. c. in perſonam Locumtenentis; in multis enim regionibus huius Prouinciæ vidi Officiales eſſe Ciues.

Limita quinto, in Ciuitate Neapolis, & Tribunalibus
27 ibi exiſtentibus, in quibus ſunt, & poſſunt eſſe Patriotæ Ricc. collect. 1358. ad fin.

Limita ſexto, in Ciuitate Romæ, vbi poteſt eſſe Sena-
28 tor, & Prætor, Amend. ad Franch. citat. deciſ. 98. num. 1 tu vide Guttier. practic. quæſt. lib. 1. cap. 34. per tot. & nouiſſimè Bouadill. tom. 1.
29 politic. lib. 1. cap. 12. n. 23. qui ampliat procedere,
30 etiam in Fiſcalis, qui in Prouincia, ex qua originem duxit, Officium adminiſtrare, prohibetur, ne aut calum-
31 nioſus, aut gratioſus apud ſuos eſſe videatur.

Licet actuarij, ex Carauit. Rit. 309. debent perſona-
32 liter, & non per ſubſtitutum officio vacare, tamen poſſunt aliquem tenere, qui loco ipſorum ſe ſubſcribat talis de tale pro actuario, Carauit. rit. 37. n. 1. & indies hoc obſeruatur, & abſẽte actuario aliquis ſe ſubſcribit modo prædicto.

Vnum tamen nota, quòd
33 actuarij, & eorum ſcribæ nõ poſsũt exercere munus Procurationis in eorum Tribunali, niſi in cauſſis ſuis, vel parentum, Carauit. Rit. 11. n. 8. hodie verò eſt expreſsè prohibitum in prag. 18. §. Item Vogliamo de offic. Magiſtr. Iuſt. cuius auctoritate fuerunt acta nulla declarata facta per ſcribam Garofanum de Rogerio, qui in cauſſa reperiebatur ſcriptus procurator, tu vide Bouadill. tom. 2. politic. lib. 1. cap. 14. num. 35.

Pro exactione dirictuum, & emolumentorum in hoc Regio Tribunali adeſt Pannetta in ipſo deſcripta, & appenſa, licet hodie non ſit neceſſe eam allegare, cũ exerceatur per Notarium Io. Hieronymum Corbiſerium à Lauro, conſciẽtiarum, & modeſtiſſimum, cui diffinitio actuarij non conuenit.

De Of-

DE OFFICIO CAPITANEI Campanee Caput I.

ARGVMENTVM.

Officium Capitanei Campaneę à Rege conceditur, & eſt in vita.
Habet triginta milites, &
Eius auctoritas circa quæ conſiſtat.

SVMMARIVM.

Officium Capitanei Campaneæ per Regem in vita conceditur num. 1.

Habet ſalarium annuorum ducatorum tercentum num. 2.

Capitaneus pro cuſtodia Ciuitatis, Præfectus vigilum vocabatur num. 3.

Hic Capitaneus pro perſequendis malefactoribus eſt deputatus num. 5. 8. 9. & 10.

Salarium Capitanei, & militum per Perceptorē ſoluitur n. 6. & 7.

Solutio iſta, quomodò fit ibidem.

Milites capientes an teneantur denunciare bona in eis inuenta Regio Tribunali num. 11.

Arma, Veſtes, & omnia alia inuenta in poſſe delinquentium ipſius Capitanei efficiuntur, à num. 12. ad 19.

Milites tenentur Capitaneo dare pro commiſſionibus partium partem, & quomodo num 20.

Capitanei Campaneæ officium conſiſtit in aſcribendo, & delendo milites, & quæ ſit eius forma à num. 22. ad num. 30.

Milites, ſi malefactorem cæperint, non poſſunt eũ relaxare abſque licentia num 31.

Poſſunt pro capiendis malefactoribus alienam Iuriſdictionem ingredi num. 32.

Adeſt inſuper Officium Capitanei Cãpaneę, Capitanei nomẽ idem eſt, ac ſi diceretur pater, Bouadill. tom. 1. politic. lib. 1. cap. 9. n. 8. quod à Rege ad
1 vitam conceditur, hodie verò detinetur per D. Martinum Ruiz de Villalua, eius
2 vita durante, cum annua prouiſione ducatorum tercentum ſexaginta. Non eſt hic Capitaneus deſtinatus
3 pro cuſtodia Ciuitatis, qui antiquitus præfectus vigilũ dicebatur, l. 3. ff. offic. præfectus

fectus vigilum dicebatur l. 3. ff. de Offic. præfect. vigil. ſed pro extirpandis malefacto-ribus, & Bannitis perſequen-
4 dis pro publica quiete, habet ſub ſe triginta milites de ſua
5 Comitiua, decem equeſtres, & viginti pedeſtres, cum ſalario equeſtribus, ducarorũ otto, pedeſtribus ſex quoli-
6 bet menſe, quorum Capitanei, & militum ſalarium per
7 Regium Perceptorem quoto quoque quartimeſtre ſoluitur, mediãte perſona ab eo deputata cũ interuentu Præſidis, & Fiſcalis, ac Cædula Scribę Portionis, & ſolutio fit continuatè, vni poſt aliũ, de qua ſolutione per predictũ Scribam fit cędula, ſubſcribitur per Præſidem, & Fiſcalem, & in compotu per Perceptorem preſentatur in Regia Camera; Iſta militum
8 Comitiua, introducta eſt, vt ſupradixi pro perſequutione Bannitorum, & malefactorum, & pro cuſtodia Regij
9 Carrugij, nõ autem pro alijs, ad quæ Capitaneus cuſtodiæ tenetur ex prag. 35. de Offic. Magiſtr. Iuſt. & ſubia-
10 cẽt omnibus ordinibus Pręſidis, & Tribunalis in dies occurrentibus, & licet virtute cit. prag. 35. §. final. diſpo-
11 natur, milites cupientes delinquentes teneri denunciare eius Tribunali omnia, quæ in poſſe malefactorum reperiuntur, tamen hic virtute antiquæ conſuetudinis, ac prouiſionum à Regio Collaterali expeditarum, tam
12 pecunia, quàm arma, equi veſtes, & cætera bona in poſſe Bannitorum reperta ad Capitaneum ſpectant, tenorem quarũ pro futura ſcientia placuit hic inſerere. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *L'anni proſſimi paſſati à tempo dell'Illuſtre Conte d'Oliuares furno ſpedite l'infraſcritte*
13 *Prouiſioni ad iſtanza d'Alonſo de Rainoſo Capitan di Campagna della Prouintia di Principato Vltra del tenor ſequente videlicet.* Philippus &c. Spectabiles, & Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Ci è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccelentiſſimo Signor. Alonſo de Raynoſo Capitan di Campagna della Prouintia di Principato Vltra li fà intendere, come ſtando in poſſeſſione, & etiam in virtù di decreti di detta R. A. che ne li*
14 *preſenta copia, che l'arme, e Caualli ſi trouano in poter di delinquenti, & contumaci ſotto di eſſo ſupplicante, & ſoldati, ſtante che ſono lucri, gagij, & emolumenti*

menti di detto ſuo officio, & ſi
come l'altri Capitanij di Cam=
pagna del Regno godono, e poſſe=
dono; al preſente detta Regia
Audientia contra detto ſolito,
& contra la forma di detto de=
creto, hà fatt ordine; che occor=
rẽdo il caſo ſe depoſitino in potere
del Maſtro di Camera di detta
Prouintia la ſupplica perciò re=
ſti ſeruita ordinare à detta R.
A. non le innoui coſa alcuna,
ma l'oſſerui il ſolito, & recono=
ſciuto, & viſto la forma di de=
creto di detta R. A. ut Deus,
&c. Con il qual memoriale ci è
ſtat anco preſentata copia di de=
creto di queſſa R. A. videlicet.
In Dei Nomine Amen, &c.
In cauſſa in hac Regia Au-
dientia vertente inter Regiũ
Fiſcum, & Magiſtrum Ca-
meræ huius R. A. ex vna, &
Magnificum Capitaneũ Cã-
paneę huius Prouinciç Prin-
cipatus Vltra ex altero, ſuper
petitione armorum inter-
ceptorũ per ipſum Capita-
neũ, & eius milites, & aliàs,
vt in actis, in Banca refe-
rente Dño Auditore Sala-
mone cauſſæ Commiſſario
corã Illuſtriſſimo Dño Præ-
ſide fuit prouiſum, quòd ar-
ma contrà formam Regiæ
15 Pragmaticæ verè reperta in
poſſe delinquẽtium, & con-
tumacium detineantur pe-
nes predictum Capitaneum
Campaneç, & illa, quæ repe-
riuntur in poſſe Magiſtri
Cameræ conſignentur eidẽ
magnifico Capitanio, prout
preſenti decreto detineri, &
conſignari hoc ſuum. Petr.
Ant. Salamone. Maſcam-
brunus. *Et viſto per noi il te=*
nore di detto preinſerto memo=
riale, & decreto interpoſto per
queſſa Regia Audientia ci è
parſo farne la preſente, per la
quale vi dicemo, & ordinamo,
che al ſupplicante predetto li
16 *debbiate oſſeruare, & eſequire,*
e fare oſſeruare, & eſequire la
forma, & tenore di detto prein=
ſerto decreto, & occorrendoui
alcuna coſa con inſertion della
preſente, cè ne darete particola=
re auiſo, acciò, quella hauuto;
poſſiamo prouedere, come meglio
ci parerà conuenire, che tal è no=
ſtra volontà; la preſente reſti al
preſentante. Datum Neapoli
5. Aprilis 1599. El Conde d'O=
liuares. Vidit de Ponte Regens.
Vidit de Caſtellet Regens. Don
Diego de Vera Proſecr. In par.
50. fol. 80. Al preſente ci è ſtato
preſentato il ſequente memoria=
le videlicet, Illuſtriſſimo, y Ec=
cellentiſſimo Señor. Tomaſo
Salgado Capitan di Campaña
de la Prouincia de Principato
Vltra dize à V. E. que contra
la forma del decreto de la Reg.
Audiençia de dicha Prouinçia
tranſato in rem Iudicatam, y
de pro=

de prouiſion del Regio Colateral eſpedida à inſtançia de Alonſo
17 *de Raynoſo ſobre dezir el Gouernador de la Prouinçia por cauſa de mala volontad que le tiene, quiere que las armas, y otros deſpojos, que por el ſupplicante, y ſus ſoldados ſe toman à foraſidos contumaces, y delinquentes ſe pongan en poder del Maeſtro de Camera, y quitallas de poder del ſupplicante, ſiendo emolumentos, lucres, y gajes ſuyos en razon de ſu Oficio ſupplica V. E. mande que ſe obſerue el decreto de la Regia Audiençia, y prouiſion del Seg. Conde d Oliuares, y ſu Colateral Cōſeyo, y que cōtra la forma della no ſe innobe coſa alguna, Ordenādo que las armas y otros deſpojos, que ſe allaren en poder del Maeſtro de Camera, que ſe entreguen luego al ſupplicante, ſeruada la forma del dicho decreto, que vltra es juſto lo recibirà à gratia de V. E. &c. E viſto per noi le dette preinſerte prouiſioni, vt ſupra ſpedite per detto Illuſtriſ. Conte de Oliuares ad iſtanza di Alonſo de Raynoſo Capitan de Campagna della Prouincia di Principato Vltra predeceſſor del ſupplicante, e memoriale, ci è parſo farue la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, ch'al ſupplicante predetto li debbiate oſſeruare, & eſequire, è fare oſſeruare, & eſequire le dette preinſerte prouiſioni, vt ſupra ſpedite ad iſtanza di Alonſo de Raynoſo Capitan di Cāpagna della Prouintia di Principato Vltra ſuo predeceſſore, ſincome fuſſero à ſua inſtanza eſpedite iuxta ipſarum ſeriem, continentiam, & tenorem, omni dubio, & difficultate ceſſantibus, & di manera, che conſequiſcano il loro debito effetto, e che per la cauſa predetta non ſe ne habbia d'hauere ricorſo più da noi, non eſſendoci però altro ordine in contrario ſpedito, che tal'è noſtra volontà, & intentione, non ſandoſe lo contrario per quanto ſe hà cara la gratia di Sua Maieſtà: la preſente reſti al preſentante, Datum Neapoli die 5. mēſis Februarij 1605. El Conde de Venauenta. Vidit de Ponte Regens. Vidit Conſtantius Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Vidit D. Bernardinus à Barrionouo Regens. Salazar Secretarius. Locus Sigilli. In par. 44. fol. 123.* Die 25. Menſis Februarij 1605. preſentes prouiſiones E. S. eiuſq; Collateralis Conſilij preſentatæ fuerunt in Regia Audientia Principatus Vltra, per quam fuerūt receptę ſupra caput omni, qua decet, reuerentia, & dictum, ꝙ obſeruentur, & Magnificus Magiſter Cameræ omnia

arma

arma capta per milites Cāpaneę, quæ tamen ſunt contrà formam R. Prag. conſignare habeat exponenti ſeruata forma prædictarum prouiſionū Suæ Excellentię. Ant. Vicus. Quæ indè fuerunt renouatę per Scriptoriū ab Eccellētiſs. Dño Comite Beneuēti huius Regni Prorege, vt ſeq. v3.

Don Iuan Alfonſo Pimentel, y Herrera Conde de Benauente, Señor de la caſa de Herrera, Viſorei, y Capitan General en el Reyno de Napoles por Su Mageſtad, &c. Por quanto en 7. del mes de Hebrero del año paſſado de 1605. Mandamos deſpachar prouiſion por Cancillaria en perſona de Tomas Salgado Ca=

18 *pitan de Campaña de la Prouincia de Principato Vltra, dirigida al Audiençia della tocante à que le oſeruaſſen las prouiſiones en ella inſeridas del Señor Cōde de Oliuares, que aſſi miſmo man dò deſpachar à inſtançia de ſu predeceſſor, cō inſerſion de decreto de la dicha R.A. tocante à que las armas, que ſe hallaſſen en poder de los delinquentes y contumazes tomadas por el dicho Capitan, y ſus ſoldados ſe detengan en poder del dicho Capitan, y à quellas, que ſe hallaren en poder del Maeſtre de Camera. ſe le cōſignen, y offreziendoſe alguna coſa, que nos dieſſe auiſo, nò hauiendo però otra orden en cōtrario, ſe=*

19 *gun mas particularmente en dicha prouiſion ſe cōtiene, à que nos remetimos, dādola à aqui por inſerta, y expreſſa de verbo ad verbū, y agora, por parte de Iuan Ruiz de Villalua Capitan de Campaña, que al preſente es de dicha Compañia ſe nos ha ſuplicado ſe la mādaſemos obſeruar, y nos lo hauemos tenido por bien. Por tanto ordenamos, y mandamos à todos, y quales quier Miniſtros de juſtiçia, y Guerra deſte dicho Reyno, y particolarmente à la R A. de Principado Vltra, y de mas à los, à quien eſto toca, y tocare, que al dicho Capitan Iuan Ruiz de Villalua le obſeruen, y cūplan las dichas precalendadas prouiſiones juſta ſu ſer, y tenor, como en sù fauor fueſen dſpachadas, toda duda, y rèplica ceſſante, que tal es nueſtra volūtad, y no ſe haga lo contrario por quāto ſe tiene cara la graçia de Su Mageſtad, y ſo las penas, que à nueſtro arbitrio reſeruamos, fecha en Nap à 9. de Iulio de 1608. El Conde de Benauente, Baltaſar de Torres Lugar del Sello. Regiſt. in diuerſ. 7 fol. 31.*

Inſuper quādò milites ſuæ comitiuę deſtinant̃ p Prouinciā cū Cōmiſſarijs, vel ſine, ad

20 partis inſtantiā, recipit à quolibet milite carolenū vnū pro qualibet die, durante tēpore Cōmiſſionis, ſic eſt antiquū, ſolitū, & cōluetū, & eſt nuper

mandatũ inter aliás litteras, quas ego vidi per infraſcriptas v3. à tergo. *Al Eſpectable Señor el Conde de Caſtellon Gouernador, y Capitan à Guera de la Prouincia de Principato Vltra Montefuſco*. Intus verò. *Eſpectable Señor. Por parte de Martin Ruiz de Villalua Capitan de Campaña de eſſa Prouincia ſe me hà dado memorial ſiguente. Illuſtriſſimo, y Excelentiſsimo Señor Martin Ruiz de Villalua Capitan de la Compañia di Campaña de la Prouincia de Principato Vltra, dize que hà ſido, y es ſolito, tãto en dicha Prouincia quanto en todas las de mas del Reyno, que quando ſalen los Soldados de dichas Compañias, y van con Comiſarios à iſtançia de parte ſon pagados de las partes, conforme lo ordena las Regias Pragmaticas, y dan los dicho Soldado la tercia parte de lo que como dicho es ganan por las jornadas que vacan en dichas Comiſiones, como lucros y hemolumentos que tocan al dicho Capitan como ſe ve por diuerſas ordenes de los anteceſſores de V. E. y en particular del Señor Conde de Beuauente en beneſiçio de Lucas Quixanes, y vltimamente otra del Señor Duque de Alua en beneficio de Don Blas de Laguna Capitan de la Compañia de Tiera de Bari, como conſta con la copia del decreto, que cõ eſta preſenta, por lo que ſuplica V. E. mande en dicha conformidad ſe execute cõ el ſuplicãte, como ſi fueran hechas en ſu fauor, que lo reciuirà à gratia de V. E. Y viſto lo que contiene, encargo à V. S. que no inoue en eſto coſa ninguna, ni haga inouar, ſi no que ſe obſerue lo que es ſolito obſeruarſe que aſi conuiene, y es mi voluntad N. S. &c. Nap. 2. Hebrero 1636. A lo que V. S. mandare. El Duque de Alcala. Al Conde de Caſtellon*, Et idẽ obſeruari in alijs Prouincijs Regni vidi p̃ nõnullas prouiſiones ad fauorẽ Capitaniorũ Cãpaneę expeditas p̃ Collaterale, & per Scriprorũ, quorũ

Auctoritate huius Officij Capitaneus huius Prouinciæ
21 ſe trãſegit cũ militibus, quod vice omniũ iſtorũ dirictuum ſoluantur à quolibet milite quolibet mẽſe caroleni quinque, & ipſorũ militũ ſunt omnia emolumẽta prędicta, exẽplũ ſũpſit ab alijs Capitaneijs aliarũ Prouinciarũ, & ſignanter ab illo Prouinciæ Principatus Citra, & Baſilicatæ, in qua ſic obſeruatur.

Auctoritas huius Officij circa multa cõſiſtit, & ſignanter in aſcribẽdo, & delẽdo milites
22 ꝗ vulgò, dicũt aſſẽrare, e borrare, forma eſt, q̃ obiter tetigi in tit. de offic. Scrib. Portion. hic deſtinctè ponã; Capitane⁹ cam-

23 campaneę facit cędulã, Scribe Portionis directam, quã vulgò vighettũ appellant, in quo deſcribitur miles pro ſeruitio, hęc cędula oſtenditur Præſidi, & Fiſcali, per quos reuidetur miles, an eſt habilis, & idoneus ad exercitiũ, producitur fides, qualiter
24 miles nõ eſt contumax, nec delinquens, & his adhibitis ſubſcribitur cædula per Fiſcũ, & aſportatur ad ſcribam Portionis, qui in ſuo libro id deſcribit, & dicitur arrollare, ſeu aſſentare; hęc eſt practica antiquua, & forma, quæ ſẽper fuit obſeruata, & nuper
25 cõfirmata per Regiam prag. 11 de Offic. Iudic. cap. 6. Reſpectu verò militis, qui deleri debet ex aliqua cauſſa Capitanio viſa ipſe Capitaneus ſolus peragit virtute citat. Reg. Prag. quæ iubet in caſu grauaminis militẽ adire Præſidem, qui cũ Voto Tribunalis prouidet; & cum prætendiſſet hic Capit. formam antiquuam, & á Pragmatica corroboratam, ſubuertere, obtinuit ſequentes Prouiſiones

Quarum vigore inferebat milites deſcribendos eſſe in Officio Scribę Portionis Neapolis, Quod cũ Tribunali inconueniens viſum fuit, ipſius domini hoc reſcripſerũt Eccellentiſſimo Dño Proregi Regni à quo fuit reſponſum, vt infra ſa terg. Spectabilis, & Magn. Viris Gubernatori, & Auditoribus Reg. Audientiæ
28 Principatus Vltra Regijs Cõſiliarijs fidelibus dilectiſſimis Mõteſuſcolo. Intus verò. Philippus Dei gratia Rex, &c. Spectabili, & Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſ. *Hauemo viſto quãto ci auiſate cõ lettera de 24 del preſente ſopra l'ordine vi è ſtato preſentato di Don Pietro Concublet d'Aragona Reg. ſcriuano di Ratione di queſto Regno, cõ inſertione de memoriale; e relatione ad iſtãza del Capitã de Cãpagna di queſſa Prouincia, che nell'aſſẽtar*
30 *ſoldati de ſua cõpagnia, e lo de più toccãte ad eſſa pretende ſe li oſſerui quello s'oſſerua con li Capitã di Cãpagna delle Prouintie di Principato Citra, & Baſilicata. Et viſt'anco tutto lo de più, che in queſto particolare ci andate repreſentando, ci è parſe in riſpoſta farue la preſẽte, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che debbiate in ciò oſſeruare, & farſi oſſeruare la R. Prag. e nõ altrimente, atteſo così conuiene, & è noſtra volontà. Dat. Neap die* 20. menſis *Maij* 1630. *El Duque d'Alcala Vid. Carolus de Tapia Regens. Vid. Enriquez Reg. Vid. Lopez Reg. Vid. Rouitus Reg. Barilius Secret in Cur.* 1. *Principat. Vltra fol* 8. *Mãduca.*

Die 19. Iunij 1630. Montisfuſcoli, pręſentes prouiſiones S. E. & Regij Collateralis Conſilij fuerunt lectæ in Regia Audientia Principatus Vltra, per quam fuerunt receptæ ſupra caput omni, qua decet, reuerentia, & dictũ, quòd regiſtrentur. Brandolinus. Franciſcus Antonius Vicus Secretarius, &c.

Si Capitaneus Campaneę, vel milites inquiſitũ cæperint, relaxare nequeũt, abſq; licentia in ſcriptis Regiæ
31 Audientię etiam ſi prodebito ciuili fuerit captus, & pęna eſt arbitraria, Viu. deciſ. 202. n. 2. 3. 4. Sed an milites poſſint capere delinquentes in aliena, Iuriſdictione, Capoblanc. tom. 2. de auct. Baron. cap. 19. n. 6. pro negatiua concludit, niſi præcędant litteræ requiſitoriæ, & fides inquiſitionis; ego autẽ ex Regia Prag. 7. de exulib.
32 dicerem poſſe in ſequendo latrones alienum Territoriũ propetare, & illos capere, quo caſu, etiam Iudex alienę Iuriſdictionis tenetur Bracchium, & auxilium impartiri perſequentibus pro captura malefactorum D. Rouit. prag. 1. de perſequend. malefactorib. num. 8.

Et quòd non poſſint, nec liberare, neque ſub fideiuſſione habilitare captos ab eis, eſt diſpoſitum per prag. 39. de Offic. Magir. Iuſt. §. los Capitanes de campegna.

DE CARCERERIO, CARCERIBVS & Carceratis. Caput. I.

A R G V M E N T V M.

Cuſtodia carceratorum ad quem ſpectat.
Cuſtos carcerum an poſſit inquiſitos largè detinere
Carcerati rixantes intus carceres qua pęna puniuntur.

SVMMARIVM.

Carceres Baronales, ipſi Barones cuſtodire tenentur n. 1.
Carceres Regiæ Audientiæ cuſtos cuſtodire tenetur, & quare n. 2.
3 5. *limita num.* 6.
Carcerati rixantes intus carceres ictibus cordæ publicè ſubijciuntur nu 7. 8. 9. 10. & 11.
An per Præſidem, vel totum Tribunal hoc decerni debeat n. 12.

Præſes

*Præſes poteſt minorare ictus prædictos num.*13.
Carcerati conſpirare tentantes, an remittantur ad Barones, à nu. 14. *ad num.* 21.
*An offendantur aures Regiæ Audientiæ propter fugam, vel tentatam conſpirationem n.*16.17 18. & *ſeq.*
Cadauer carcerati intus carceres mortui, an debiat ſuſpendi à n. 22. *ad* 35. *limita n.*26. & *ſeq.* & *n.* 32.
Limita, niſi carceratus mortem ſibi procurauerit n 36.
Donatus Coppola laudatur nu. 24. & 25.
*Cadauera mortuorum ad Eccleſiam deferri debent n.*28.
Conſaguinei inquiſiti propinantes venenum carcerato, ne iniuria afficiantur, puniuntur n. 37.
Cuſtos carcerum ſub cuſtode an habere debeat num. 38.
*Cuſtos carceris ſi in Camera, vel alio loco nobilem detinuerit, non tenetur, ſi aufugerit n.*39.& 41.
Et de ratione n. 40.
Nobilis per Palatium detentus ſi aufugerit, Iudex excuſatur, num 40. 41. & *ſeq.*
Carcer vnde dicatur, & quis fuerit inuentor n. 42. & 43.
Coſtos carcerum carceratum pro debito ciuili an ſub claue detinere debeat n 44. 45. & 46.
Carceratus dicitur ille, qui eſt ſub fideiuſſione, vel per palatium n. 47. 48.
Præceptum Iudicis mandantis, quẽ detineri carceratum, quomodo intelligatur à n 49 *ad* 53.
Carcerati ſi nõ reperiũtur intus carceres tempore diligentiæ, an debeant ad Baronem remitti, vel prouideri, quod cauſſa remaneat à n. 54. *ad* 59.
Antonij Pennella laudes n 56.
D. Carolus de Tocco Comes Montis Aperti laudatur n 57.
Carcerati an admittantur ad defenſam alterius carcerati à nu. 60. *ad n* 66.

POſt hęc autem officia ſequitur aliud Carcererij Carcerum huius Regię Audientię, & de carceribus, & Carceratis cogruum eſſet aliqua differere: Verùm quia adſunt tot ordinationes à Regijs pragmaticis inductæ, & hæc eſt materia, quam omnes D.D. tangunt, & Farinacc. amplũ tractatum de carceribus, & carceratis facit, tantum paucis, quæ in dies eueniunt, ero contentus; Et primo Cuſto-
1 dia Carcerum Baronalium ad Barones ſpectat, & eius expenſis eſt facienda, vt nouiſſimè Capoblãc. de Baron. auct. tom. 2. cap. 95. n. 7. teſtatur

teſtatur; Reſpectu verò carcerum huius Regię Audientiæ ſpectat ad Carcererium,
2 ad quem emolumenta pertinent, fuit autem in hoc Tribunali dubitatum, ſi tempore timoris, & ſuſpictionis Bannitorum adeſset multitudo carceratorum, poſſit
3 Carcererius à Tribunali impetrare, vt carceres cuſtodiantur per milites Campaneæ. Accidit pluries, & ſignanter in anno 1619. quo tempore non aderat Preſes, &. Auditores mandarũt Locumtenenti Campaneæ, vt per eius milites carceres cuſtodirentur, & ipſe renuens
4 fuit carceratus, de quo data per Capitaneum Campaneæ ſupplicatione Regio Collaterali Conſilio, fuerunt relaxatæ prouiſiones ſequentis tenoris videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *A noi è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccelentiſſimo Signore il Capitan di campagna della*
5 *Prouintia di Principato Vltra dice à V. E. come dalli Officiali della Regia Audientia di detta Prouintia ſi è ritrouat'inuentione noua (coſa mai ſolita) in volere che quattro ſoldati della Campagna d'eſſo ſupplicante habbiano di giorno, e di notte guardare le carceri d'eſſa, à tempo è obligato in ciò il Carcerie ro, il quale gode delli lucri, gagij, & emolumenti, e li ſoldati non ſono ſtati creati à quell'effetto, mà di hauere à perſequire Banniti, contumaci, e delinquenti, accompagnar Carrugi, & Catene di Carcerati per ſeruitio di Sua Maieſtà, al che hauendo voluto replicare il tenente di eſſo ſupplicante, dicendo che queſto non è ſtato mai ſolito, & che ne naſceua il diſſeruitio di ſua Maieſtà: ſdegnati per tal cauſa l'Officiali di quella, hanno carcerato detto Tenente, ne cõuenendo Signore Eccellentiſſimo, che ſenza commettere delitto per voler defendere la ſua giuriſditione in ſeruitio del Rè Noſtro Signore habbia da eſſer carcerato, & ſi malamente trattato, ſupplica V. E. reſti ſeruita commandare, che circa detta guardia ſe oſſerui il ſolito, e che detto ſia eſcarcerato, non tenendoſi per altra cauſa, & eſſendo per altro, ne faccia relatione à V. E. à fine, che meritando ſe le dia caſtigo, ch'in ciò oltre ſe vengono ad oſſeruare le molte*
6 *prouiſioni di V. E. e di predeceſſori, che non ſi proceda contra detti ſoldati ſenza prima auiſarne V. E ſarà anco giuſto, e l'hauerà à gratia, vt Deus &c. Et inteſo per noi il tonore dell'inſerto*

ſerto memoriale, conuenendo alla detta dimanda per eſſer giuſta, prouedere come cõuiene, ci è parſo faruí la preſente, con la quale vi dicemo, & ordinamo, che ſe il far di detta guardia di carcerati è ſtato ſolito farſi dalli ſoldati predetti di Campagna, come s'eſpone, in tal caſo in conto neſſuno lo moleſtarete per tal'effetto, oſſeruando in ciò detto ſolito,
5 *e contra la forma di quello non innouarete, ne farete innouare coſa alcuna, ſe non foſſe alcuno*
6 *caſo graue legitimamente, che per buon gouerno ſia conueniente che facciano detta guardia, e non tenendoſe il detto Tenente carcerato per altra cauſa, che per l'eſpreſſa, in tal caſo ſubbito lo debbiate fare eſcarcerare, e ſi fuſſe per altro, ci ne farete al riceuere di queſta relatione con inſertione d'eſſa per prouedere al dépiù ci parerà conueniente, e tra tanto oſſeruarete come di ſopra detto ſolito, così eſequendolo, e non altrimente, che tal'è noſtra volontà, la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli die 31. menſis Ianuarij 1619. El Duque. Vidit Conſtantius Regens. Vidit Urſinus Regens. Vidit Valenzuola Regens. Vidit de Maura Proregens. Salazar Secretarius In part. fol. 5. Manduca Loc. Sigilli. Soluit tarenos duos.*

Die 6. menſis Februarij 1619. Monitus fuit coli. Preſentes Prouiſiones S. E. & Regij Collateralis Conſilij fuerunt lectæ in Banca R. A. P. V. per quam fuerunt receptæ ſupra caput omni, qua decet, reuerentia, & dictum quòd intimentur Fiſco ad finem certiorandi, &c. Paulus Strambonus. Scipio Monaci. Aleſſander Steſfanellis. *Il Regio Fiſco per certiorare l'E. S. & R. Collaterale dice, come è vero, che ritrouandoſe nelle Carceri di queſta Regia Audientia carcerati criminali al numero di quaranta, la maggior parte inquiſiti di graui delitti, perche dette Carceri ſono ſituate di ſotto al Palazzo del Tribunale, quale per ordinario han ſoluto habitare li Preſidi, che pro tempore vi ſono ſtati, & non habitandoſe detto Palazzo dall'hodierno Preſide, perche dalla parte, doue corriſpondono dette Carceri ad alcune ſtantie di detto Palazzo de facile haueria potuto ſuccedere rottura, & fuga di detti Carcerati, con pericolo ancora del R. Archiuio delle ſcritture, e proceſſi del Tribunale, che ſtà ſuperiore a dette Carceri nel detto Palazzo, non habitandoſe, inſtante eſſo Regio Fiſco oretenus, & in ſcriptis per la cuſtodia di detto luoco ſoſpetto in detto palazzo, acciò nõ ſuccedeſſe inconueniente di rottura, e fuga di*

dette

dette Carceri, per il Tribunale
d'eſſa Regia Audientia fù fatto
ordine à bocca , & in ſcriptis al
Luocotenente della Campagna,
che poneſſe alcuni ſoldati in det=
to Palazzo, e luochi ſoſpetti inſi=
no à tanto, che ſi fuſſe altrimente
ordinato, e perche il detto Luoco=
tenente, non ſolo replicò più vol=
te oretenus, anco nel conſpetto
del Tribunale d'eſſa Regia Au=
dientia, ma ad'vn'ordine in ſcri=
ptis fattoli, perche faceſſe far
detta cuſtodia ; dicendo detto
Luocotenente, che li ſoldati di
Campagna non ſono tenuti a fa=
re detta guardia , per la qual re=
plica , & denegata obedienza,
ancorche il detto Regio Tribuna=
le d'eſſa R. A. ordinaſſe, che det=
to Luocotenẽte andaſſe carcera=
to, non è ſtato dopoi detto ordine
con effetto eſequito di ſtare , ne
pernottare dentro le Carceri, così
come , del tutto eſſendoſi fatto
parte da eſſo Regio Fiſco à V.
E. e Regio Collaterale, mentre
s'aſpettaua riſpoſta, del che fuſſe
ſtata ſeruita di cõmandare , dal
detto Capitanio di Campagna è
ſtata preſentata la retroſcritta
prouiſione, & ordine di V. E. &
Regio Collaterale, nel quale non
eſſendo ſtato eſpoſto il fatto, come
di ſopra è paſſato, ma altramẽte
ſe ſupplica V. E. certiorata la
verità delle coſe predette, comã=
dare lo de più ſarà ſeruita , per=
che con detta pretenſione di det=
to Capitanio di Campagna, e ſuoi
ſoldati, non ſi faccia mancamẽto
alcuno al ſeruitio del Regio Fi=
ſco , così come è di douere, & è
ſtato ſolito, già che la Compagnia
di Campagna non deue ſcuſare
de obedire all'ordini di detto Re=
gio Tribunale per ſeruitiò del
Regio Fiſco, e del Rè Noſtro Si=
gnore, da chi ſono ſalariati , &
pagati del loro ſoldo per detto
Regio ſeruitio nell'occorrenze
neceſſarie , &c. Verùm quia
ſuſpitio Bannitorum ceſſa-
uit, & ſuperuenit Preſes, non
amplius ſuper hoc eſt pro-
greſſum , cogita quando ca-
ſus occurrerit.

Sed ſi carcerati intus car-
ceres rixantur , obſeruantia
eſt quòd ictibus cordæ pu-
7 blicę ſubijciantur virtute Ban
ni Magnæ Curiæ Vicariæ ,
Prouiſionum Regij Collate-
ralis Conſilij ſequentis teno-
ris, videlicet Magnifici Viri
Regij Conſiliarij Fideles di-
lectiſſimi , Hauendoci ſcritto
che nelle Carceri di queſſa R.
A. per li Carcerati ſi fanno mol=
te queſtioni , & altre coſe mal
fatte, e ſe danno colpi, e per queſ=
ſa Regia Audientia non ſi può
procedere contra di loro per via
extraordinaria, ſincome ſi proce=
de in Vicaria, per la qual cauſa
non ſi ponno euitare le coſe pre=
dette , & hauendoci ſupplicato
d'oportuna prouiſione ; vi dice=
mo, &

mo, & ordinamo, che contra li detti carcerati, & carceranti, che commetteranno alcuna coſa malfatta dentro queſte Carceri debbiate eſequire le pene contente nell'allegata copia di Banno, che s'oſſerua contra li carcerati di detta Gran Corte, & acciò che ſia noto faruiſi il conſimile banno in nome noſtro, e lo farete publicare, e l'eſequirete inremiſſibilmente. Datum Neapoli die 30. menſis Auguſti 1570. Don Peraſan. Vidit Reuerterius Regens. Vidit Bermudez Regens. Cabrera Proſecretario. In Curia Prouinciæ Principatus Citra, & Baſilicatæ. Banno, e Comandamento dà parte della Gran Corte della Vicaria, e Maſtro Giuſtitiero del preſente Regno, &c. Atteſo per la Gran Corte ſono stati emanati banni ſopra lo modo hanno li carcerati in le carceri di detta Gran Corte, circa il quieto, e pacifico viuere in dette Carceri, come più largamente in detti banni emanati, & publicati ſi contiene, di nuouo non derogando à detti primi Banni, & ordini, ne alle pene in eſſi contente, per lo preſente Banno s'ordina, e comanda à tutti, e qualſiuoglia carcerati exiſtentino al preſente, e che in futurum veniranno, e ſtaranno in dette carceri di qualſiuoglia ſtato, grado, & conditione ſi ſia, che da qui auanti, & de cætero non preſumano, ne di dì, ne di notte fare in alcuu modo queſtione, ne riſſe, ne dare baſtonate, pugne, ne dire parole ingiurioſe, ne farnoſi caualli, ferite, baſtonate, pugne, ne dar mentite, ne altro qualſiuoglia delitto, ne eccesso, ne di poco, ne di molto momento, ne tampoco debbiano creare, ne fare tra loro il Priore, ò imponere pagamento alcuno, ne in poca, ne in molta quantità, etiam ſub colore, e ragione dell'oglio per le lampe, ò altra qualſiuoglia

8 *figura, e cauſa, alla pena, & ſotto pena di tratti quattro di corda, da darnoſi à qualſiuoglia controuenirà al preſente Banno; reſeruato l'arbitrio d'eſſa Gran Corte, inſpetta la qualità delle perſone, e delle cauſe circa l'eſecutione di detta pena, per queſto ciaſchedunò ſe guardi di contrauenire. Datum Neapoli die 27. Octobris 1553. Bernab. Scipio de Aretio. Morgat. Thomaſo d'Altomare. Alfarez.*

Cuius Banni exequutio fit per totũ Tribunal, per quòd
9 capta informatione de rixa, & delicto patrato intus carceres abſq; alia cauſſę cognitione, nec actu iudiciario,
10 nec reo, nec inquiſito audito, ſed quaſi ex abrupto proce-

 dendo

dēdo ſequenti die interponitur decretū in aula, quòd exequatur Bannū, cuius vigore inquiſitus ducitur ad locum
11 publicum ante palatiū, ibiq; in funiculo ibi appenſo exiſtenti ligatur, & eleuatur, & emittitur, & eſt benè verū, q Pręſes, ſi ſibi videbitur, poteſt minuere ictus, & mandari illo tempore, vt ſemel, aut bis aut ter ad ſui libitum emittatur, & ego pluries obtinui minorationem ictuum. Vidi verò in caſu occurrenti quorundam militū hic hoſpitantium tempore Pręſidatus D. Fabij Caraccioli Comitis Picerni ipſum Præſidem ſolū, cum voto Auditoris Don
12 Fraciſci Valcarcel mandaſſe exequutionem Banni contra dictos milites, qui propè viā Regiam impertinentes erga viatores ſe reddiderunt, quęrendo ab ipſis granos quinque, ex quo Auditor Imbrianus noluit in hoc votare, nec interuenire, ſed diſceſſit, indè non modicum adduxit admirationem.

Minoratio dictorū ictuū ſolet vocari gratia, quā Pręſes facit tempore, quo inqui-
13 ſitus eleuatur, & cum fuiſſet votatū Angelum dè Caſtello Vitulani eſſe ictibus emittendum, ex quo impediuit Nuntium, cū litteris pro negotijs ad Guerram Philippū Conte à Pompeo Pignatello Marchione Pagliete Pręſide miſſū, pro minoratione ego Pręſidem rogabam, Auditor Franciſcus Danielis cōtradicebat, tamen ille gratioſus Præſes iuſſit bis tantùm eleuari, de quo dedignatus ipſe Danielis, dicebat non poſſe Pręſidē abſq; voto Auditoris hoc facere.

Sed pone, quòd in carceribus huius Regiæ Audientiæ
14 adſint carcerati nomine Baronis, vel de quibus ſit petita remiſſio ad Baronem, & pēdeat, & occurrat ipſos rixari, vel delinquere intus carceres, an pro delicto cōmiſſo in carceribus, poſſit cauſſa remitti ad Baronē, vel carceres cōſpirare tētauerint, an remittātur accidit in perſonam Nicolai Angeli, & Ioſephi de Col'Angelo terræ Apitij, qui de criminibus grauib⁹ erant in iſtis carceribus detēti, & fuit petita remiſſio ad D. Leonardū de Tocco d. terræ Apicij Baronē, & ipſa pendēte, carcerati carcerū fracturā tentarunt ego qui partes dicti Dñi Baronis tuebar, dicebam cauſsā fracturę carcerū nō impedire remiſſionē cauſsæ, ſed iſtam cū alijs delictis remitti debere, & allegabā Auditori Iulio Cæſari Imbriano Caſum ſibi,

&

& Capoblanco occurſum in
Regia Audientia Calabriæ,
vt per Capoblanc. tom. 1. de
auct. Baron. prag. 8. par. 1. n.
225. qui teſtatur illum inqui-
ſitum de coniuratione carce-
15 rum fuiſſe remiſſum, ex quo
maior pęna erat illa, de qua
erat carceratus. Fiſcus repli-
cabat propter violationem
16 Carceris tentatam offenſas
eſſe aures Regiæ Audientiæ
per quã cauſa cognoſci de-
bebat; replicabam ego offẽ-
17 ſam eſſe illam, quæ principa-
liter fit, nõ autẽ, quæ in con-
ſequentiam, & ſi tentauerint
carcerati carceres frangere,
18 & fugam arripere, dicitur of-
fenſio non principaliter, ſed
largè per conſequentiam, &
19 ſic ſecundariò, & licet potuiſ-
ſem multas doctrinas allega-
re, tamen duas adducere cõ-
tentus fui; primam nempè in
terminis per D. de Franch.
deciſ. 679. qui n. 5. dicit hu-
20 iuſmodi offenſam eſſe in cõ-
ſequentiam, & non eſſe attẽ-
dendam; ſecundam poſitam
per D. Rouit. prag. 3. de abo-
lit. n. 33. Sed quia poſt ſuper-
uenit delegatio pro cauſa
21 prędicta, hic articulus non
fuit deciſus, & cogitandum
eſt, quando caſus occurrerit.
Sed ſi aliquis carceratus
inquiſitus intus carceres exi-
22 ſtẽs moriatur, an debeat eius
cadauer ſuſpendi? accidit tẽ-
pore Præſidatus eiuſdem Fa-
bij Caraccioli Comitis Picer-
ni Pręſidis in perſonam Frã-
ciſci Valli Sancti Angeli al-
l'eſca, qui de grauibus deti-
nebatur cũ alijs duobus fra-
tribus, tẽpore quo Alfonſus
Valle eius frater per Campa-
neam armando incedebat in
comitiua illius famoſi delin-
quentis Nicolai Vallone, &
pendẽte terminò defenſionũ
dato dicto Frãciſco carcera-
to, mortuus eſt, & ſequuta ſta
tim morte, dubitatũ fuit inter
Auditores, an eius cadauer
23 poterat ſuſpẽdi, Auditor Pe-
trus Minotillus dicebat poſ-
ſe ſuſpendi, & allegabat Fol-
ler. in pract. crimin. tit. de-
bit. pęn. feriant. n. Audi
24 tor Donatus Coppola, nunc
verò Iudex cauſſarum ciui-
lium Magnæ Curiæ Vicarię
ſatis laudandus propter eius
integritatẽ, & virtutes, repli-
25 cabat non poſſe ſuſpendi,
ex quo non erat ſequuta ſen-
tentia, pẽdebat enim termi-
nus defenſionum, & proindè
neque ſentẽtia erat ſequuta,
nec certum eſſe ipſum ad
mortem condemnari debe-
re, tantò fortius, quia hic
28 inquiſitus non erat de atro-
ciſſimis, vel exceptuatis, pro
quibus etiam memoria dam
natur, ſubdebat morte natu-

27 rali eſſe præuentum, non autem procurata, & adduxit doctrinam Farinacc. quæſt. 10. n. 77. alij dicebant cada-
28 uera (piè loquendo) eſſe deferenda ad Eccleſiam, & allegabant Gratian. diſcept. forenſ. cap. 298. n. 6. Alij afferebant arbitrarium Iu-
29 dici eſſe huiuſmodi mortuos, vel laqueo ſuſpendi, vel alijs ignominijs affici, & allegabāt Menocch. de arbitr. Iudic. caſ. 285. n. 7. Ego in diſcurſu pōderabam rationes adductas per D. Coppola veras eſſe in facto, quòd iſte defunctus
30 obijt, non autem mortem ſibi procurauit ad euitandam pęnam, nō eſſe cōdemnatum, neq; cauſſam propè ſententiam eſſe, non de exceptuatis conuictum, neq; inquiſitum, ſed terminus defenſionum currebat, in quo innocentiam demōſtrare potuiſſet, & etiam, quòd fuiſſet condem-
31 natus ad mortem, & de conditione fuiſſet appellatum, nō poterat corpus mortuum inquietari, non ſuſpendi, nec alio modo tangi, ſed ad Eccleſiam dimitti, & deferri, & allegabam nedum doctrinas per Farinacc. adductas, ſed etiam Gizzarell. deciſ. 15. qui ſuſpēſionem cadaueris prohibet, & licet in caſu dictæ deciſionis fuit cadauer ſuſpēſum, aduertatur, quia in eo
32 caſu præceſſit condemnatio ad mortem, & inquiſitus erat vilis perſona, & de aſſaſſinio tractabatur, quòd cum in caſu noſtro exul non poteſt deciſio predicta exemplificari, ſed tantum doctrinas per Gizzarell. adductas adaptari poſſe, qui n. 17. teſtatur Magnam Curiam Vicariæ nunquam conſueuiſſe decreta
33 ad mortem exequi contrà cadauera in carceribus inquiſitorum naturaliter mortuorum, & pro omnium corroboratione dicebam Gratian. cit. loc. loqui de cadauere, quod domi naturaliter ad mortē peruenerit, ex dif-
34 ferentijs Parochorum, & doctrinam Follerij intelligi debere poſt ſententiam, &
35 proindè dicebā Præſidi opinionem Auditoris Coppulæ poſſe exequi, & ſic fuit exequuitus, & cadauer ad Eccleſiam delatum, non autem ſuſpenſum, quod nota, quia in dies hoc occurrere poteſt.

Limitarē ego tamen omnia predicta non procedere,
36 quando carceratus affectus timore vitę, vel dolore, aut pudore delictorum commiſſorum, vel impatientia intus carceres ſe interfecit, vel ex alto ſe proiecit, cecidit, & obijt, ex allegatis per Farinac. cit.

eit. loc. qui n. 80. verſ. ego itaquè cõmunem opinionem affert non ſuſpendi cadauera,
37 etiam quòd in Carcere ex cõſcientia patrati criminis ſe occiderint. Vnũ tamẽ obmittere nolo quòd ſi parentes inquiſiti ne iniuria afficiantur, venenum inquiſito carcerato propinant, ad euitandam ſententiã mortis, puniuntur vti Parricide, Mut. deciſ. Sicil. 36. num. 18.

Quęri poteſt, an cuſtos carcerũ teneatur ſub cuſto-
38 des habere pro carceratorum cuſtodia, accidit quandò Pirretta de Calitto ex fractura à carceribus aufugit, imputabatur Antonio Maglio Carcererio, qui ſub cuſtodes non adhibuerat pro carceratorum cuſtodia, & fuga ſequuta ſibi imputabatur, ego dicebam non eſſe ei imputãdum, ex deciſ. Caſtill. 165. verùm quia fuit inquiſitus captus, & ſuſpenſus, Carcererius ad euitandam vexationem ſecum Fiſco tranſegit.

Si tamen Cuſtos carceris inquiſitum nobilem ſibi aſſi-
39 gnatum non ſubclaui detinuerit, ſed in aliqua Camera, vel aliquo loco libero, ſiue vti dicitur alla larga, & ille aufugit, an cuſtos teneatur? Gramatic. deciſ. 14. n. 3. & 4. ponit quęſtionem, & infert, quòd ſi nobilis detectus per
40 Palatium aufugerit, Iudex excuſatur, quia potuit nobili confidere, & non tenetur, Bouadill. tom. 1. politic. lib. 5. cap. 1. num. 93. teſtatur idem
41 in Carcererio, qui lib. 3. cap. 15. n. 9. dicit poſſe nobili, de quo cõfidendum eſt aſſigna-
42 ri totam Ciuitatem, Carcer enim dicitur, quaſi coarcer à coercendo, quia in eo detenti prohibentur exire quorũ
43 inuẽtor fuit, Ancus Marcius, vt per Bouadill. tom. 2. politic. lib. 3. cap. 15. n. 1. & ſeq. Et proindè cũ nobilitas operetur, vt poſſit ad eos confidentia haberi, dicuntur detẽti per totam Ciuitatem, idẽ
44 Bouadill. hoc firmat lib. 1. politic. cap. 13. n. 27. Quod autem non procedit in carcerato pro debito, quem ſi
45 Iudex, vel cuſtos Carceris nõ ſub claui detinuerit, ſed permiſerit largè eum permanere, faciunt contrà mentem legis, Capoblanc. de auct. Baron. tom. 2. cap. 93. n. 14. Ego verò nũquam vidi iſtos
46 carcererios impunes, ſi nobilis aufugerit, ſed ex mala cuſtodia puniri.

Oportunè tamen quæri poteſt illud, ꝙ in dies euenit, ſunt carcerati ſubditi Baronis in partibus, pro quibus Baro remiſſionem cauſſæ petit,

datur

datur terminus ſuper remiſſione, & ſit ordo illi Curiæ, quòd nomine Regiæ Audientiæ carceratos detineat, Officialis Baronis illos non ſub claui, ſed habilitatos retiner, queritur de duobus, an ſit ſatisfactum præcepto ſuperioris per habilitationẽ factam. Secundò an hæc ſit cauſſa ſufficiens, vt Baro priuetur.

Quo ad primum Nouar. quæſt. forenſ. quæſt. 138. n. 6. dicit carceratum reputari,
47 qui ſtat ſub fideiuſſione per palatium, & proindè poteſt Officialis inquiſitum habilitare, & n. 8. ſubdit, etiam ſi mandetur ſub tuta cuſtodia
48 detineri, poſſe ſub fideiuſſoria cautione relaxari, nam præceptũ Iudicis mandantis quẽ Carceratum deti-
49 neri, intelligendum venit ſecũdum qualitatem perſonę, Gramaric. deciſ. 33. ad fin. verùm quia huiuſmodi ordines non ſic ſimpliciter ſolent fieri, diſtinguẽdum puto, aut præceptum ſimplici-
50 ter loquitur, aut verò cum alia qualitate vltrò progrediente, ſi verò primò caſu ſimpliciter mandet quem
51 detineri ſub cuſtodia tuta, procedit opinio Nouar. & Capoblanc. de auct. Baron. tom. 1. prag. 19. n. 22. ſi verò ſecundò caſu verba præcepti vltro progrediantur, nempè
52 ſub claui, ita vt non ſuccedat locus fugę, prędicta nõ procedũt, ſed debẽt detineri ſub
53 claui, vel cum cuſtodibus, ea ratione, ne vanum, & inanẽ effectum, & contemptum Iudicis illa verba ſub claui operentur, Capoblanc. ibid. num. 24.

Quo ad ſecundum nempè ſi hæc ſit cauſſa potiſſima baronẽ priuandi cauſſæ cognitione, & pro intelligentia ſciendum, quòd data fide carcerationis, terminò ſuper remiſſione impartito, ſit ordo predictus, eoque intimato, Regius Fiſcus ſolet ſecretè mittere ſcribam ad faciendas deligentias, ſi fides carcerationis producta, eſt vera, & ſi cum effectu inquiſiti intus carceres reperiuntur, for-
54 mam ponit, Capoblanc. cit. tom. 1. prag. 8. par. 1. n. 86. ſi inquiſiti in carceribus, prout fides cantar, non reperiuntur, poſſit cauſſa à Barone auocari, & Officialis fidem faciens puniri, ex eo præcepto ſibi facto contrauenit, & accidit pluries in hac. R. A. & ſignanter in cauſſa Fabij Ferragamo, & aliorum terræ Boneti, pro quo pręſentata
55 fide carcerationis, fuit perita remiſſio ad Curiam Boneti,

Fiſcus

Fiſcus miſit Scribam, qui non inuenit Fabium in carceribus, ſeruata forma fidis pręſentatæ, & ordinis facti, vt detineatur, ex quo Regius Fiſcus inſtabat prouideri, quòd cauſſa remaneat, & Officialē cōtrauenientem puniri; ego, qui partes. D. Hieronymi Piſanelli eiuſdem terræ Boneti Marchionis integerrimi, cōſcientiati, ac prudentię, & qualitatis optimę tuebar, dicebam verba præcepti fuiſſe ſimpliciter prolata, nempè vt detineatur ſub tuta cuſtodia, quo caſu poterat habilitari ex allegatis, Auditor Alexander de Stefanellis dicebat contemptum iudicis eſſe ex hac habilitatione, & pro parte Marchionis fuerunt expeditæ prouiſiones á M. C. V. cum inſerta forma memorialis S. E. prius porrecti, totum factum narrantis, continentis, quòd Regia Audientia prouideat ſuper remiſſione petita, & ſi erit in voto non remittendi acta, & per dies, quibus præſentatis, videns Auditor Stefanellis decernendo, quòd cauſſa remaneat acta traſmitti debere ad M. C. decreuit, quòd remittatur. Et iterum obtinui pro Duce Caſtri Franchi in cauſſa Thomę Pauletta, & aliorum, qui ad illam Curiam fuerunt remiſſi, quamuis tempore diligentiæ non fuerint inquiſiti reperti in carceribus iuxta fidem pręſentatam, & præceptum, modo, quo ſupra factum; & aliás in cauſſa Andreæ Stagione Montis Falcionis inquiſiti de homicidio fuit miſſus ſcriba Garofanus de Rugerio, qui inquiſitum intus carceres non inuenit, ſed in Palatio in camera Superiori, in qua Capitaneus morabatur, quem ad carce-
56 res Tribunalis traduxit, & in diſcuſſione cauſſæ concurrebat Antonius Pennella diligentiſſimus, practicus, & moribus bonis ornarus Aduocatus Baronis Cannidæ, prętendendo ad Curiam Cannidæ remitti, ratione loci delicti, de qua dixi ad Gramatic.
57 deciſ. 26. ego qui partes D. Caroli de Tocco Comitis Montis Aperti vtilis Domini dictæ terrę Montis Falcionis equitis ſingularis Religionis, & eruditionis tuebar, dicebam non ex hoc poſſe priuari Baronem, maximè habentem ſecundas cauſſas, quia negligentia officialis Ba-
58 roni non officit, nam & ſi verè carceratus non fuiſſet repertus, & Audientia ad vlteriora proceſſiſſet, tandem data noua fide carcerationis, ex
59 practica Capoblanc. tom. 2. de

de auct. Baron. cap. 51. n. 2. & ſeq. debebat cauſſa ad Curiam remitti, & facta longa diſcuſſione, ego obtinui, quod carceratus reſtitueretur ad Curiam Mõtis Falcionis, cui per prius fuerat remiſsus, nulla habita ratione, quòd officialis eum intus carceres non detinuerat.

Et iterum, cum eſsent in hac R. A. inquiſiti Io. Baptiſta, & Oratius Inzengola terrę Caletri de tentato homicidio in perſonam Domni Laurentij Magaldo Sacerdotis, fuit petita remiſſio ad curiã Caletri, & præſentata fides carcerationis facta per Caſtellanum, & datus terminus ſuper remiſſione, & expeditus ordo, quòd detinerentur nomine Regiæ Audientiæ, fuit deſtinatus per Regiam Audientiam ſcriba ad faciẽdas diligentias, an inquiſiti in carceribus aderant, & non fuerunt inuencti, quo caſu Regia Audientia nedum remiſſionem denegare intendebat, verùm etiam citauit Capitaneum terrę Caletri ad ſoluendam pęnam, & Caſtellanum ad informandum, prætextu quòd fides carcerationis prętentata erat falſa, ego, qui partes Eccellentiſſimi Domini Principis Venuſij vtilis domini terræ Caletri tuebar, ex prællegatis dicebam Capitaneum; & Caſtellanum puniri non poſſe, & recurſu habito ad Regiam Cameram, fuit interpoſitum infraſcriptum decretum videlicet. Die nono menſis Decẽbris 1630. Neapoli viſis actis per magnificum V. I. D. Matthiam Caſanate Regiæ Cameræ Summariæ Præſidentem, & cauſſæ Cõmiſſarium fuit prouiſum, quòd prouiſiones expeditæ per Regiam Cameram ad beneficium prędicti A. M. D. Io: Battiſtæ Inzengola terrę Caletri obſeruentur, prout pręſenti decreto obſeruari mandatur, & non moleſtetur de perſona, nec in ſuis bonis, nec Capitaneus terræ Caletri, & Caſtellanus terræ prædictę pro fide facta carcerationis, hoc ſuum, &c. & expediantur debitæ prouiſiones obſeruatoriales, Caſanate. Io. Dominicus Scognamiglius actuarius. Adeò quod clarè colligitur, Officiales facientes fidem de carceratione non fuiſſe per Regiam Cameram punitos pro fide facta, ſi tempore diligentiæ, inquiſiti non fuerunt reperti intus carceres.

Dixi ſupra carceratos rixantes puniri debere ictibus 60 cordæ publicæ, quęro ſi inquiſitus

quiſitus voluerit probare, vel prouocationē, vel aliā defenſionem, àn alij carcerati ad eius defenſam admittantur; fuit dubitatū in cauſsa Franciſci Baiente terræ Guardiæ Lombardorum, & dicebat
61 Fiſcus non debere admitti carceratos, tū quia de cauſſa & commodo alterius carcerati tractatur, tū etiam, quia
62 criminoſi, accuſari, & carcerati erant; Farinacc. enim q. 56. art. 3. n. 1. & ſeq. prohibet teſtem criminoſum admitti, & ibid. artic. 4. n. 167. & ſeq. repellit teſtem carceratum, vel accuſatum; Ego vti Aduocatus inquiſiti re-
63 plicabam carceratos debere admitti in teſtes, non obſtante quòd carcerati criminoſi, & accuſati erant duabus de cauſſis; Prima, quia carcera-
64 tus accuſatus ad hoc, vt repellatur, debet eſse delictum graue, & capitale; Secunda quia tractabatur, vt deponerent ad defenſam alterius inquiſiti, quo caſu etiam teſtes criminoſi admittūtur, ex eodem Farinacc. cit. q. 66. art. 4. nu. 179. vlterius non aderant alij teſtes, qui deponere poterant prouocationē eidē Franciſco factam in rixa habita intus carceres, & ex hoc inquiſit⁹ remanebat indefēs⁹ & vltimò adduxi deciſ. Ricc. 180. p. 1. in qua teſtes carcera-
66 tos in cauſſa alteri⁹ carcerati admittēdos eſse, fuit deciſū.

DE PRAEROGATIVA Fratrum Iuratorum. Caput I.

ARGVMENTVM.

Fratres Iurati quibus Gaudeant.
Per quos creantur.
Itinerantes an poſſint arma aſportare.

SVMMARIVM.

Fratres Iurati eliguntur per Vniuerſitatem ad rationem quinque pro quolibet centenario foculariorum nu. 1. & 2.

An poßint viſitari per Præſidē n. 3.

Poßunt arma aſportare ibid. n. 3.

Pro eorum delictis cognoſcuntur per R. A. num 4. 5. 6. 7.

Tranſeuntes, & Viatores poſſunt per tranſitū per ciuitates, & terras arma portare n. 8. 9. & 10.

Intellige de armis nō prohibitis n. 9.

1 Qualibet terra, ſiue Ciuitas huius Prouinciæ habet ſuos Fratres iuratos, qui vulgò appellātur *li cinque per*

cento, qui per Vniuerſitatem eliguntur, vt vacent Regio ſeruitio, nempè occurrant in proſequutione Bannitorum, & delinquentium, vnde de eis aliqua tractandum duxi, & Primò ſciendum, ꝙ huiuſmodi milites eliguntur ab Vniuerſitate ad rationẽ quin
2 que pro quolibet centenario focułariorum, & proindè vocantur vulgò *li cinque per cento*, qui nõ poſſunt viſitari per Præſidem huius Prouinciæ
3 ſine expreſſa licentia Regni Viceregis, vt fuit reſolutum per prouiſiones à Collaterale Conſilio expeditas ſub die vltima Decembris 1603. tẽpore Comitis Benauẽtanorũ Pręſidi huius Prouinciæ directas inde confirmatum per prag. 11. de Offic. Iudic. cap. 47. in qua tunc pręerat D. Murius Brãcatius miles Neapolitanus, quas adduxi in tit. de Offic. Pręſid. cap.

Et vltra dilationem armorum, iſti fratres Iurati de
4 clinatorio fori gaudent, ita ꝙ non poſſunt cognoſci niſi à Regia Audientia, prout extitit declaratum per Regium Collaterale Conſilium vigore prouiſionũ tenoris ſequẽtis videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifice Vir Regiæ fidelis dilectè. *Ci è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſsimo Signore. Giouanni Eſcobar Capitanio della*
5 *Campagna de Frati giurati della R. A. di Salerno, ſupplicando fa intendere à V. E. come il Stratico di detta Città di Salerno ogni giorno moleſta li ſuoi Soldati ſotto preteſto, che facciano à pugni, e ſi maltratteno fra di loro, & alle volte eſſendo occorſo, ch'eſſẽdono ſtati prouocati, non ſolo ſi ſono difeſi, ma offeſi quelli, che l hanno maltrattati, & ancorche ſe ne ſia preſa informatione per la Regia Audientia, detto Stratico hà preſo l'altra informatione, & pretende douer conoſcere li detti ſuoi ſoldati, che come ſono ſalariati dalla Regia Corte, & ſeruono eſſa Regia Audientia deuenò eſſer conoſciuti da quella, così come la Vicaria cõforme ale'allegata copia hà ordinato, che hauendo delinquito Donato Barile Portiero d'eſſa Regia Audientia non ſia moleſtato da detto Stratico, ma da eſſa R. A. così come è ſtato ſpedito, e pertogliere l'incõuenienti, che potrãno ſuccedere per l'auenire ſupplica Voſtra Eccell. ſia ſeruita ordinare, che ſe li ſpediſca la conſimile prouiſione, e che il Stratico preſente, e futuri non piglino informatione, ne ſi intromettano contra detti ſoldati, mentre ſtanno al detto Regio ſeruitio,*

ſeruitio; & che tutte l'informationi, che ſe trouarãno in potere del detto Straticò ſe conſegnino alla Regia Audientia: che oltre è giuſto, l'hauerà à gratia, vt Deus, &c. Et viſto per noi il detto memoriale ci hà parſo farui la preſente, per la quale, vi dicemo, & ordinamo che in modo alcuno vi debbiate intromettere
6 *nella cognitione di dette cauſe delli ſoldati delli frati giurati di detto Capitanio ſupplicãte dalla Regia Audientia di Salerno, atteſo la cognitione d'eſſi ſpetta*
7 *alla detta Regia Audientia, atteſo tale è noſtra volontà, non fandoſe lo contrario ſotto pena di docati mille, la preſente reſti al preſentante Datum Neapoli die 29. menſis Iulij 611. El Conde de Lemos. Vidit Conſtantius Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Vidit Montoya Proregens. Salazar Secretarius. Locus Sigilli. In par. 15. Allo Stratico di Salerno.*

Vtrum hæc armorum delatio ſit permiſſa alijs per
8 tranſitum per Ciuitates, & Terras alienas eũtibus; quód ſit conceſsa, extat declaratũ per Regium Collaterale Conſilium vigore ipſius prouiſionum, tenor quarum eſt videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Hauemo hauuto relatione, che molti viandanti, & paſſagieri, quali per tranſitum paſſano per dentro alcune Città, Terre, e luochi di queſte Prouincie, e per loro territorij, e giuriſditione, ſono da officiali, & miniſtri di giuſtitia ſotto colore, che vãno armati, preſi, diſarmati, & compoſti, e volendomo noi in queſto prouedere, à tal che li popoli non ſiano maltrattati, ci hà parſo farui la preſẽte, per la quale vi dicemo, & ordinamo che debbiate dar ordine in nome noſtro mediãte bãno publico, che neſſuno officiale tãto Regio, come di Barone preſẽte, e futuro di queſte Prouintie debbia dar faſtidio, nè moleſtia alcuna alli detti paſſagieri, & viandanti circa lo portare dell'arme per tranſitum ſo-*
9 *lamente, purche non ſiano prohibite per li Regij Banni; e contra l'Officiali di Baroni, che contrauueneranno procederete à quanto ſarà di giuſtitia, contra li Regij ne pigliarete informatione, e ce l'inuiarete, per poſſere ordinare quello s'hauerà da eſſequire, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 29. menſis Octobris 1580. D. Ioan de Zunega. Vidit Salernitanus Regens. Vidit Salazar Regens. Baptiſta Damuſnatones. In Cur. Principatus Citra, & Baſilicatæ.* Quod concordat Rouit. ad prag. 1. de armis num. 8. vbi dicit quòd itinerantes poſſunt arma

cento, qui per Vniuerſitatem eliguntur, vt vacent Regio ſeruitio, nempè occurrant in proſequutione Bannitorum, & delinquentium, vnde de eis aliqua tractandum duxi, & Primò ſciendum, ꝙ huiuſmodi milites eliguntur ab Vniuerſitate ad rationē quin
2 que pro quolibet centenario focolariorum, & proindè vocantur vulgò *li cinque per cento*, qui nō poſſunt viſitari per Præſidem huius Prouinciæ
3 ſine expreſſa licentia Regni Viceregis, vt fuit reſolutum per prouiſiones à Collaterale Conſilio expeditas ſub die vltima Decembris 1603. tēpore Comitis Benauētanorū Pręſidi huius Prouinciæ directas inde confirmatum per prag. 11. de Offic. Iudic. cap. 47. in qua tunc pręerat D. Mutius Brācatius miles Neapolitanus, quas adduxi in tit. de Offic. Pręſid. cap.

Et vltra dilationem armorum, iſti fratres Iurati de-
4 clinatorio fori gaudent, ita ꝙ non poſſunt cognoſci niſi à Regia Audientia, prout extitit declaratum per Regium Collaterale Conſilium vigore prouiſionū tenoris ſequētis videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifice Vir Regiæ fidelis dilectè. *Ci è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſsimo Signore. Giouanni Eſcobar Capitanio della*
5 *Campagna de Frati giurati della R. A. di Salerno, ſupplicando fà intendere à V. E. come il Stratico di detta Città di Salerno ogni giorno moleſta li ſuoi Soldati ſotto preteſto, che facciano à pugni, e ſi maltratteno fra di loro, & alle volte eſſendo occorſo, ch'eſsēdono ſtati prouocati, non ſolo ſi ſono difeſi, ma offeſi quelli, che l'hanno maltrattati, & ancorche ſe ne ſia preſa informatione per la Regia Audientia, detto Stratico hà preſo l'altra informatione, & pretende douer conoſcere li detti ſuoi ſoldati, che come ſono ſalariati dalla Regia Corte, & ſeruono eſſa Regia Audientia deueno eſſer conoſciuti da quella, così come la Vicaria cōforme all'allegata copia hà ordinato, che hauendo delinquito Donato Barrile Portiero d'eſſa Regia Audientia non ſia moleſtato da detto Stratico, ma da eſſa R. A. così come è ſtato ſpedito, e per togliere l'incōuenienti, che potrãno ſuccedere per l'auenire ſupplica Voſtra Eccell. ſia ſeruita ordinare, che ſe li ſpediſca la conſimile prouiſione, e che il Stratico preſente, e futuri non piglino informatione, ne ſi intromettano contra detti ſoldati, mentre ſtanno al detto Regio ſeruitio,*

ſeruitio; & che tutte l'informa=
tioni, che ſe trouarãno in potere
del detto Stratico ſe conſegnino
alla Regia Audientia, che oltre
è giuſto, l'hauerà à gratia, vt
Deus, &c. Et viſto per noi il det=
to memoriale ci hà parſo farui
la preſente, per la quale, vi dice=
mo, & ordinamo che in modo al=
6 *cuno vi debbiate intromettere*
nella cognitione di dette cauſe
delli ſoldati delli frati giurati di
detto Capitanio ſupplicãte dal=
la Regia Audientia di Salerno,
atteſo la cognitione d'eſsi ſpetta
7 *alla detta Regia Audientia, at=*
teſo tale è noſtra volontà, non
fandoſe lo contrario ſotto pena
di docati mille, la preſente reſti
al preſentante. Datum Neapoli
die 29. menſis Iulij 1611. El
Conde de Lemos. Vidit Conſtan=
tius Regens. Vidit de Caſtellet
Regens. Vidit Montoya Prore=
gens. Salazar Secretarius. Locus
Sigilli. In par. 15. Allo Stratico
di Salerno.

Vtrum hæc armorum de-
latio ſit permiſſa alijs per
8 tranſitum per Ciuitates, &
Terras alienas eũtibus; quód
ſit conceſsa, extat declaratũ
per Regium Collaterale Con
ſilium vigore ipſius proui-
ſionum, tenor quarum eſt
videlicet. Philippus Dei Gra-
tia Rex, &c. Magnifici Viri
Regij Conſiliarij fideles di-
lectiſſimi. *Hauemo hauuto re=*
latione, che molti viandanti, &
paſſagieri, quali per tranſitum
paſſano per dentro alcune Città,
Terre, e luochi di queſſe Prouin=
cie, e per loro territorij, e giuriſdi=
tione, ſono da officiali, & miniſtri
di giuſtitia ſotto colore, che vàn=
no armati, preſi, diſarmati, &
compoſti, e volendomo noi in que=
ſto prouedere, à tal che li popoli
non ſiano maltrattati, ci hà par=
ſo farui la preſẽte, per la quale vi
dicemo, & ordinamoche debbia=
te dar ordine in nome noſtro me=
diãte bãno publico, che neſſuno of
ficiale tãto Regio, come di Baro=
ne preſẽte, e futuro di queſſe Pro=
uintie debbia dar faſtidio, nè mo
leſtia alcuna alli detti paſſag=
gieri, & viandanti circa lo por=
9 *tare dell'arme per tranſitum ſo=*
lamente, purche non ſiano prohi=
bite per li Regij Banni; e contra
l'Officiali di Baroni, che contro=
ueneranno procederete à quanto
ſarà di giuſtitia, contra li Regij
ne pigliarete informatione, e ce
l'inuiarete, per poſſere ordinare
quello s'hauerà da eſsequire, che
tale è noſtra volontà. Datum
Neapoli die 29. menſis Octobris
1580. D. Ioan de Zuniga. Vidit
Salernitanus Regens. Vidit Sa=
lazar Regens. Baptiſta Damu=
ñatones. In Cur. Principatus Ci=
tra, & Baſilicatæ. Quod con-
cordat Rouit. ad prag. 1. de
armis num. 8. vbi dicit quòd
itinerantes poſſunt arma

Digitized by Google

10 deferre non prohibita, etiam in ſuburbijs, ex Bertaz. conſ. crim. 46. & in rubric. de armis, idem Rouit. n. 9. dicit itinerantes poſſe aſportare 11 enſem, aut gladium per loca periculoſa, vbi tranſeunt, quem vide.

DE BRACCHII CONCESSIONE Caput I.

A R G V M E N T V M.

Bracchium ſeculare quando, & quomodo concedi debet Eccleſiaſtico.

Bracchium Iudex ſuperior quando, & quomodo inferiori concedere debeat.

SVMMARIVM.

Melius eſt non incipere, quàm ab incepto deſiſtere num. 1.

Iudex laicus denegans bracchium Eccleſiaſtico ſine legitima cauſſa eſt excommunicatus n. 2. *vide nu.* 27.

Bracchium Regium non datur per Tribunalia Regia Eccleſiaſtico inconſulto Regni Prorege num. 3.

Laicus fideiuſſor pro Clerico pœnes Eccleſiaſticum, per quem cognoſcatur n. 4. 5. 6 7. 8.

Clericus laici fideiuſſor coram quo cognoſcatur n. 9.

Bracchium Regium quando conceditur, apponitur clauſula, dummodo exequitur per miniſtros laicos n. 10. 11. *&* 12.

Laicus fideiuſſor alterius laici coram Eccleſiaſtico, à quo cognoſcatur n. 13. 14. 15.

Iudex Eccleſiaſticus pro Bracchij imploratione à Iudice laico an teneatur exhibere copiam actorũ Iudici ſeculari n. 16. *Vel Iudex laicus ſummatim de meritis cauſſæ cognoſcere nu.* 17. 18 *& ſequen.*

Miniſter Juſtitiæ à laico Eccleſiaſtico concedi debet n. 22. 23. 24. 25. *&* 26.

Iudex ſuperior quando Bracchium ſuum teneatur concedere inferiori n. 28. 29. 30. *&* 31.

Iudex laicus an teneatur concedere Bracchium in reſcriptis, vel exequutorialibus ab Eccleſiaſtico expeditis contra laicos nu. 32. *&* 33.

Non

1 NOn qui inceperit, ſed qui perſeuera uerit bonum opus inceptum laudandus eſt. Nam melius eſt non incipere, quàm ab incepto deſiſtere, vulgatum eſt illud adagium. Vnde Poeta:

Non chi comincierà l'inclit'impreſe,
E poi stanco le laſcia, e l'abandona,
O che non può ſtar ſaldo alle conteſe
Di Fortuna, che ſpeſſ'irata tuona;
Ma chi con voglie in chiara gloria acceſe
Sequita fin'al fin l'opera buona,
Harà la Palma, e'l trionfale alloro,
E incoronato ſia d'altro, che d'oro.

Vndè ne videar laxus, opus incæptum congruum viſum fuit proſequi, & de Bracchio aliqua dicere, nempe de duplici diſcurrere intendo. Primò de Regio in rebus Eccleſiaſticis, vel extra Regnum confectis implorando. Secundò de Bracchio Superiorum in negotijs ab inferioribus confectis in ferendo, & concedendo. De primo, & ſic de Bracchio Regio, quò ad negotia ſpiritualia, vel extra Regnum cōfecta, Scribit Campagn. ad cap. Regn. Subditorum. Afflict. in prælud. Conſt. Regn. poſt mundi Machinam n. 43. Paris de ſindic. §. Bracchiū, vbi habetur, quando Bracchium Regium eſt Eccleſiaſtico concedendum, & è contra, nam de Iure Iudex laicus ſuum Bracchium de-
2 negans Eccleſiaſtico ſine legitima cauſſa eſt excommunicatus, Archidiac. in cap. 1. de ſtat. regul. in 6.

Hodiè verò per hoc noſtrum Tribunal non datur,
3 inconſulto Regni Prorege, iuxta ordines per Collaterale datos.

De bracchio Regio late ſcribit Hortenſ. Caualcan. in tract. quam de Bracch. Reg. appellamus, & per Capoblāc. de auct. Baron. tom 1. prag. 8. n. 3. & ſeq & iter. eod. tit. tom. 2. cap. 49. n. 3. & 4. Vnde omiſſis diſputationibus, deueniendo ad practicam quæro. Si laicus in Curia Eccleſiaſtica fideiuſſerit
4 pro Clerico, an cognoſci poſſit per eundem Eccleſiaſticū, vel per ſæcularem? quæſtio fuit ſopita in facti contingua vigore prouiſionum á Regio Colla-

Collaterali Conſilio relaxatarum, quarum tenorem placuit hic inſerere. Philippus Dei Gratia Rex,&c. Spectabili, & Magnifici viri, &c. *Ci è ſtato preſentato memoriale del tenor ſequente videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore. Il Procurator Fiſcale della Corte Arciueſcouale di Salerno fa intendere à V. E. come ſtando carcerato in le Carceri*
5 *di detta Corte il Clerico Giulio d'Amato inquiſito de inſulto cum armis commeſſo in perſona dell'Arciprete di Caluanico, fù per detta Corte habilitato, e lo preggiò Bartolomeo d'Alfieri laico, & eſſendo ſtato citato il detto Clerico à preſentarſe, & il pregio, che l'aueſſe preſentato, nõ comparendo altrimente, dal che*
6 *ſeruatis de Iure ſeruandis furono condennati à pagar la pena della pregiaria, e trattãdo adeſſo volere fare eſſigere dal detto Bartolomeo, hà fatto iſtantia alla Regia Audientia li dia il Braccio, quale ricuſa volerlo dare, dicendo, che ſi camina per via ordinaria in detta Regia Audientia, il che è contra ogni ragione cum reuerẽtia, per tanto ſupplica V. E. ſi degni ordinarle, che voglia darli detto Braccio, acciò poſſa eſſequire cõtra detto Bartolomeo, & poiche il detto Bartolomeo d'Alfieri hà preggiato il detto clerico nella ſopradetta Corte Arciueſcouale, deue coſtrẽgerſi per la Corte predetta per la pena della detta pregiaria, per tanto vi dicemo, & ordinamo, che ad ogni inſtanza del Reuerendo in Chriſto Padre Arciueſcouo di queſta Città, ſeu del ſuo Vicario li debbiate preſtare il Braccio Regio, & preſtarl'ogni agiuto, e fauore contra il detto Bartolomeo per l'eſecutione di detta pena di pregiaria, ſincome da eſſo ſarà ricercato, e così s'eſequa, che tale è noſtra volontà, & intentione, non fandoſe il contrario per quanto ſi hà cara la gratia, & ſeruitio della predetta Maieſtà, la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli in Regio Palatio die 24. Menſis Nouembris 1578. El Marques. Vidit Reuerterius Regens. Vidit Salernitanus Regens. Vidit Salazar Regens. Baſtida Damuñatones Secretarius, &c. Et eſſendoui ſtata preſentata la detta noſtra prouiſione, hauemo hauuta relatione che inſino à queſta hora hauete recuſato dare il Braccio al detto Reuerendo in Chriſto Padre Arciueſcouo, ſeù al ſuo Vicario contra il ſopra*
7 *detto laico conforme al detto noſtro ordine, il che ci hà dato molta marauiglia, e ci marauigliamo di voi, come non hauete eſſequito l'ordine noſtro preinſerto, per tanto vi ordinamo, e comandamo, che con effetto, e ſenza dilatione*

latione

latatione, ne replica alcuna debbiate eſequire iuxta ſui continentiam, & tenorem, non fando
8 *il contrario per quanto ſi hà cara la gratia, e ſeruitio di Sua Maieſtà; la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli die vltimo Mẽſis Decembris 1578. El Marques Vidit Reuertezius Regens. Vidit Salazar Regens. Vidit Salernitanus Regens. Baſtida Damuñatones Secretarius. In par. 26 fol 254. All' Audientia di Principato Citra.* Et eſt contrà id, quòd dicit Ambroſin. in tract. de Immunit. Eccleſ. cap. 120. n. 51

Sed quęro, quid ſi clericus pro laico fideiuſſerit coram
9 Iudice ſæculari de ſtando iuri, & ſoluendo iudicatum, an poſſit conueniri coram Iudice fideiuſſionis, & ſic laico, vel coram ſuo, & ſic Eccleſiaſtico? Ambroſin. cit. loc. n. 50. contra Cyn. & Salicet. in l. final. C. de vſu. reiudic. tenet per Eccleſiaſticum cognoſcendum eſſe, non autem coram laico conueniendum, tu vide Afflict. deciſ. 206. & ibi addentes, & ad materiam recurre, quia conferunt ad prouiſiones a Regio Collaterali Conſilio relaxatas infra ſequentes; Verùm quandò huiuſmodi Bracchium conceditur ſolet apponi clauſu-
10 la (dũmodo exequatur per Miniſtros laicos) vt in prouiſionibus ſequentis tenoris videlicet. Don Ferdinandus Conſaga, Princeps Melficti, Comes Guaſtellæ, & Campibaſſi, Regius Conſiliarius, & huius Regni Siciliæ Magnus Magiſt. Iuſtitiarius, & Regens M. C. V. Quibus vis Alguzerijs, & ſeruien. dictę M. C. ac aliarum quarũ vis curiarũ ad infraſcripta inſolidũ requirendis dicimus, cõmittimus, & Regia auctoritate mandamus, quatenus
11 receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſupradicti Reuerẽdi Fiſcalis, ſiue alterius eius parte infraſcriptas litteras exequutoriales expeditas per Curiã Archiepiſcopalẽ huius fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis contrà ſupradictos debitores pro ſupradicta ſumma vigore fideiuſſionis contrà eos incuſatæ exequi, & debitè exequi demandetis iuxta ipſarum ſeriem, cõtinentiam, & tenorem contra ſupradictũ laicum, & ita, & taliter, ꝙ ipſarum debitum ad vnguẽ ſortiantur effectum, dũmodò exequutio predicta fiat per
12 Miniſtros laicos, ſeruata forma decreti interpoſiti, vt in faſciculo, & pro alijs carolenis pro præſentium expeditione, & ſigillo, ac pro veſtro ſala-

tra detti laici per eſequire cõtra di loro, & che hà implorato lo
19 *Braccio da queſta R. A. & che eſſo Auocato Fiſcale hà difficultato lo detto Braccio, parendoli che baſtaua al Giodice Eccleſiaſtico diffinire la cauſa della preuẽtione, & aſſoluere da quel=*
20 *la le monache, & laſſar luoco, che le monache predette haueſſero liquidato l'inſtrumẽto contra li laici nel foro ſeculare, & che per queſto hauete ſoperſeduto di dar'il detto Braccio, & deſiderando d'hauere ordine da noi, come vi hauete da gouernar'in queſto, vi dicemo, & ordinamo, che ſe le Monache predette hanno reconuenuto il detto laico nella Corte Arciueſcouale, doue il laico predetto hà fatto la preuentione, & hauendo dato il laico predetto, come ſcriue detto*
21 *Auocato Fiſcale pregiaria in detta Corte Arciueſcouale di pagar il detto debito, in caſu che ſoccumba nella detta cauſa di preuentione, debbiate preſentare, e fare preſentare nella detta Corte Arciueſcouale il Braccio Regio, & ogni aiuto, e fauore per eſequutione del detto eſecutorio contra detto debitore laico, e ſuo pregio. Verùm per quello, che tocca alla pena di detto inſtromẽto contra lo detto debitore laico, toccante al Regio Fiſco, procederete in queſta R. A. à quanto ſerà di giuſtitia ſopra l'eſſatione d'eſſo, e così eſſequirete, &c.*

Et ſi cõtingerit per Eccleſiaſticũ Iudicẽ laicũ requiri, vt miniſtrũ Iuſtitię pro Iuſtitiæ exequutione cõſigner, an
22 adhibenda veniat aliqua cognitio, prout in conceſsione Bracchij pro exequutione sẽtentię, vt ſupra diſputatũ eſt, multi dicũt eadem requiſita eſſe adhibẽda, cum nõ detur diſpar ratio, tu verò contrariũ teneas, & miniſtrũ Iuſtitię conſignari debere per lai-
23 cũ Eccleſiaſtico ex ordinib⁹ Regij Collateralis Conſilij deſuper in ſimili caſu relaxatis ſequentis tenoris. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici Viri. *Per parte del Reu. Vicario della Corte Arciueſcouale della Città di Salerno ci è ſtato eſpoſto, come nella ſua Corte ſi ritroua inquiſito, e carcerato Angelo Ruffo, e Camillo Violãte laico p cauſa di falſità, quale p eſſecutione della giuſtitia tiene biſogno del miniſtro di queſt' Audientia, che p mãcamento di detto miniſtro, nõ può eſecutar la giuſtitia come ſe cõuiene, e deſiderãdo noi, che le coſe toccãti alla giuriſditione Eccleſiaſt. in l'adminiſtratione di qlle ſi dia ogni aiuto, e fauore, vi dicemo, et ordinamo, che li debbiate dare ogni aiuto e fauore, come da eſſi ſarete ricercati, e così l'eſſequirete, che tal'è noſtra volõtà, la preſẽte reſti al preſẽtãte. Dat. Neap. die 30. mẽſis Nouẽbris 1494. El Conde de Miran=*

da. Vidit Moles Regens. Vidit
Ribera Regens. Vidit Goreſtiola
Regens Barrionouo In par. 103.
fol. 5. *All' Audientia di Princi-*
pato Cura, & Baſilicata, &c.

Quò l cum annis præteri-
tis Marcus Antonius Ge-
nuéſis Epiſcopus Mōtis Ma-
rani, nunc verò Iſerniæ Epi-
24 ſcopus pęnes D. D. magnæ
Curię Vicarię petijſſet Mini-
ſtrum Iuſtitiæ Maniuolrum,
dixit pro exequutione ſentẽ-
tię latæ per Curiã Archiepi-
ſcopalem Neapolis, vbi pręe-
rat contra Clericum, fuit
cōceſſus. Hic verò nos ſerua-
mus, quód quotieſcumq; per
Curiam Eccleſiaſticam Be-
25 neuenti, vel per eius Guber-
natorem Præſidi mittuntur
litteræ pro Miniſtri conceſ-
ſione, ſtatim conceditur, hoc
enim caſu non poteſt dari
controuerſia, ex eo quia cla-
rum eſt illos Iudices exerce-
re Miniſtrum prædictum in
26 eorum ſubditos, & ſic extra
Regnum exiſtentes, tu verò
circa materiam, quãdo Brac-
chium Iudex ſęcularis Eccle-
ſiaſtico impartiri poſſit, vel
27 ne, vide Couarr. practicar.
quæſtion. c. 35. n. 4. & ſeq.
& D. Rouit. prag. 7. de citat.

Deueniendum puto fore
ad ſecundum præmiſſũ, nem
pè quando Iudex ſæcularis
ſuperior in Regno teneatur
concedere Bracchium Iudici
inferiori aliquid agere peten
ti, & quod concedi non de-
beat, niſi aliqua cognitione
28 præcedente, poſse dici argu-
mento eorum, quę dicit Gra-
mat. conſ. 109. Maſull. ad
Capic. deciſ. 132. & iterum
deciſ. 149. n. 2. Marant. verò
in eius conſ. 29. dicit, quòd
non debet concedi, niſi con-
ſtet de iuſtitia petentis. Ho-
diè verò hoc Bracchium non
conceditur in negotijs ab in-
29 feriori Iudice factis per Iu-
dicem ſuperiorem, maximè
ſi mandatum de capiendo
cōtineat, niſi trãſmiſſis actis,
vt videri poſſit, ſi contumax
fuit rectè citatus, & petitio
inferioris Iudicis iuridicè
procedat, iuxta dicta per Re-
gent. Tapp. in conſt. edicto-
rum n. 8. tit. de citat. & ap-
parit. fol. mihi 53. quæ acta
tranſmittũtur, non per viam
tranſmiſſionis ordinariæ, ſed
30 extraordinariæ, & ſic ad in-
ſtructionem Iudicis. Et pra-
ctica eſt, quãdò petitur Brac
chij imploratio, exhibentur
31 acta, vt ex oculorũ inſpectio-
ne inſpiciatur, ſi ritè procedãt
& bracchiũ eſt concedendũ,
vel ne, & ita ſeruatur.

Iudex laicus an teneatur
Bracchium ſuum imparti-
ri in re ſcriptis Citatorijs,
32 vel exequutorialibus expe-
ditis?

ditis per Curiam Eccleſiaſticam contra laicos, vide diſtinctionē, quam facit Reg. d'Aponte in tract. de Iuriſd. cap. 15. tit. de bigam nu. 30. & ſeq. fol. mihi 245. à tergo, & ſeq. quem ad pennam ha-
33 beo, & ad materiam, vide Farinacc. de Reo confeſſ. & conuict. quæſt. 97. caſ. 4. n. 81. & ſeq.

DE CLERICIS, ET FAMILIA Clericorum. Caput I.

ARGVMENTVM.

Quæ differentia ſit inter familiam, familiares, Domeſticos, & Commenſales,

Familiares Clericorum quibus gaudeant.

SVMMARIVM.

Familia, Familiaris, Domeſticus, & commenſalis quis dicatur num. 1.

Illorum appellatione qui veniant num. 2. 3. 4. 11.

Familiaris quatruplici modo ſumitur in iure num. 5.

Familiaris quatruplex eſt num. 6. 7. & 8.

Ordo familiaris triplex eſt n. 10.

Domeſticus quis dicatur n. 11. & 12.

Commenſalis quis dicatur, & quomodo ſumitur. n. 14. 15.

Commenſalis nullus præſumitur, niſi probetur num. 16.

Familiaritas an debeat eſſe magna, vel modica num. 17. 18.

Clericorum, & Epiſcoporum familiares in quibus differant, & in quibus gaudeant n 19. 20. & 21.

Quid in Ciuitate Neapolis, & an arma portare poſſint n. 22. & 23.

Quid in Regno num. 24. & 25.

Domus Clericorum an gaudeat immunitate, vt confugientes ad eam ſint tuti n. 26. 27. 28. & 29.

Plures interrogatus fui an familia clericorum poſſit arma portare, & cum interroganti reſpondiſſē, mihi reſcripſit me poſuiſſe falcem in radices, vndè quæ tūc temporis dixi occaſione familiariū, & familiæ Clericorum, & Epiſcoporum placuit hic annotare, vt quando caſus occurrat, poſſim reminiſci, cum noſtrum ſcire non ſit, ſed reminiſci iuxta illud Philoſoficum dictum: Quare hic de pluribus quæri poſſit.

Primò ad terminorum in-
telligentiam, qui ſint fami-
liares, videndum erit. Secun-
dò an familia Clericorum,
& Epiſcoporum ad paria
iudicetur, ita vt ſi dicatur de
vna, intelligatur de alia.
Tertiò quid ſeruetur in Ci-
uitate Neapolis. Quartò
quid practicatur in alijs Re-
gni partibus.

Et deueniendo ad primũ,
ſciẽdum, quòd in iure habe-
1 mus familiam, familiares, do
meſticos, & cõmenſales. Fa-
miliæ appellatione comprę-
henduntur, tam liberi quàm
2 ſerui vtriuſque ſexus, & apud
antiquiſſimos famelia fami-
lia dicebatur, tantum á ſeruis
ab Oſcę dictione: famel, vel
famul, & inualuit vſus, vt fa-
3 miliæ nomine comprehen-
derentur liberi, & qui ſub
vnius patris familias iure vi-
uerent: fuit indè vox tranſ-
lata, ad omnes eos, qui ſunt
de eadem cognatione. Hodie
verò ex iuris diſpoſitione
veniunt familiæ appellatione
4 vxores, filij, liberti, & omnes
habitantes in domo l. filiæ
C. de collat. Campagn. ad
cap. Regn. Item quòd Iuſti-
tiarij, & Iudices n. 5. & 13.
5 Viu. deciſ. 167. n. 5. Familiaris
quatruplici modo in iure
ſumitur, & ſic familiaritas
quatruplex eſt. Prima eſt fa-
6 miliaritas poteſtatiua, ſeù
ſubiectiua, ſcilicet Patris in
filium, & ab iſta incæpit pri-
ma Iuriſdictio mũdi. Secun-
7 da eſt Domini in ſeruum,
nam olim licebat dominis
occidere ſeruum, quod hodiè
eſt reſtrictũ. Tertia eſt mari-
8 ti in vxorem; nam vir habet
quandam pręeminentiam in
ipſam in morum coertionẽ.
Quarta eſt Domini in ſerui-
9 torem quem vulgo appella-
mus familiarem, in quo Do-
minus cum familiaris talis
ſit liber, parum habet pote-
10 ſtatis. Et familiaris ordinis
pars triplex eſt. Prima impe-
rat, vt maritus. Secunda pa-
ret, vt vxor. Tertia auxiliaris
eſt, nempè liberi ex illis nati.
11 Tu verò dicas, quòd familia-
ris eſt ille, qui alicui inſeruit
recipiendo mercedẽ diutur-
nam, meſtruam, vel annuam
12 Caball. caſ. 299. n. 6. Dome-
ſticus eſt ille, qui pro maiori
parte cohabitat cum altero,
Bald. in l 2. C. de teſtibus ſe-
quitur Felin. in cap. inſinuãt.
13 de offic. delegat. Domeſtici
etiã dicuntur illi, in quos Im-
perium cadit ratione patriæ,
vel dominicæ poteſtatis, ex
cap. in litteris de Teſtib. tenet
Viu. deciſ. 349. in princip.
14 Commenſalis duplici modo
ſumitur, largè, & ſtrictè. lar-
gè ille, qui expenſis alicuius
con-

continuè viuit cap. final. de
verbor. ſignificat . ibi tui
clerici familiares exiſtunt, &
in tuis expenſis continuè do-
meſtici commenſales, ſequi-
tur Aufrer: tit. de recuſat.
limitat. Tertia ſpec. 9. &
Caball. caſ. 299. n. 8. Strictè
15 dicitur ille commenſalis, qui
ſemper comedit, vel paratus
eſt comedere expenſis alte-
rius, Creſcent. deciſ. 16. n. 2.
de reſcript. & debet expreſsè
probari, quem eſſe commen-
ſalem; nullus enim commen-
16 ſalis præſumitur, niſi probe-
tur. Viu. deciſ. 116. num. 3.
17 Familiaritas enim inter alios
familiares, & amicos debet
eſſe magna, Felin. in c. inſi-
nuante de offic. deleg. n. 4.
18 quia modica non ſufficit,
Marant. tit. quandoquè ap-
pellatur n. 28.

Secundò familiares cleri-
corum, & Epiſcoporum dif-
19 ferũt quo ad immunitatem,
& priuilegium, illi enim cle-
ricorum gaudent priuilegio
fori, dummodo ſint cum re-
20 quiſitis, de quibus per Capic.
deciſ. 12. & per Viu. deciſ.
116. ſequitur Ambroſin. de
Immunit. Eccleſ. cap. 22. n.
13. tù vide Carauit. ad rit. 46.
n. 27. Gramatic. vot. 35. n. 2.
Illi veró Epiſcoporũ ſi gau-
21 dẽt, vel ne, vide Regẽt. d'A-
pont. in tract. de Iuriſdict.
Eccleſ. tit. 3. de tertiar. fol.
mihi 58. n. 4. qui dicit quòd
ex conſuetudine in Regno
non gaudent

Quo ad tertium in Ciui-
tate Neapolis non gaudent,
22 nec arma portare poſſunt, vt
dixit Reg. d'Apont. cit. tract.
cit. tit. & tit. ſeq. de famil.
Epiſcop. quem ad pennam
habeo fol. mihi 60. qui dixit
23 de iure procedere rationibus
per eum adductis, &c. vide
Viu. dec. 26.

Quartò hoc procedit etiã
in alijs Regni partibus, vt
nuper extitit declaratum per
Regium Collaterale Conſi-
liũ in prouiſionibus relaxatis
tempore Comitis Benauen-
tanorum ſub die 30. Octo-
bris 1608. Regiſtratis in Cur.
30. Calabriæ fol. 25. tenor
quarum inter cætera hic ſe-
quitur videlicet. *E circa li fa-*
24 *miliari, ò fameglia, che il Veſco-*
uo di San Marco pretende, che
debbiano andar armati, vi ricor-
damo anco, che conforme all'an-
tiquiſſimo coſtume, & oſſeruan-
tia di queſto Regno li Prelati
predetti non poſſono tener fame-
glia armata ſenza licẽza, & per
ciò vi ricordamo anco che non
debbiate permettere, che li ten-
ghi, & ritrouandone li farete
25 *leuar l'arme, che porteranno ſen-*
za licenza predetta, ammonen-
doli che non vi vadino più per-
che

da. Vidit Moles Regens. Vidit Ribera Regens. Vidit Goreſtiola Regens Barrionouo In par. 103. fol. 5. All' Audientia di Principato Citra, & Baſilicata, &c.

Quòd cum annis præteritis Marcus Antonius Genuēſis Epiſcopus Mōtis Marani, nunc verò Iſerniæ Epi-
24 ſcopus pęnes D. D. magnæ Curię Vicarię petijſſet Miniſtrum Iuſtitiæ Maniuoltum, dixit pro exequutione ſentētię latæ per Curiā Archiepiſcopalem Neapolis, vbi pręerat contra Clericum, fuit cōceſſus. Hic verò nos ſeruamus, quód quotieſcumq; per Curiam Eccleſiaſticam Be-
25 neuenti, vel per eius Gubernatorem Præſidi mittuntur litteræ pro Miniſtri conceſſione, ſtatim conceditur, hoc enim caſu non poteſt dari controuerſia, ex eo quia clarum eſt illos Iudices exercere Miniſtrum prædictum in
26 eorum ſubditos, & ſic extra Regnum exiſtentes, tu verò circa materiam, quādo Bracchium Iudex ſęcularis Eccleſiaſtico impartiri poſſit, vel
27 ne, vide Couarr. practicar. quæſtion. c. 35. n. 4. & ſeq. & D. Rouit. prag. 7. de citat.

Deueniendum puto fore ad ſecundum præmiſsū, nempè quando Iudex ſæcularis ſuperior in Regno teneatur concedere Bracchium Iudici inferiori aliquid agere petenti, & quod concedi non debeat, niſi aliqua cognitione
28 præcedente, poſse dici argumento eorum, quę dicit Gramat. conſ. 109. Maſull. ad Capic. deciſ. 132. & iterum deciſ. 149. n. 2. Marant. verò in eius conſ. 29. dicit, quòd non debet concedi, niſi conſtet de iuſtitia petentis. Hodiè verò hoc Bracchium non conceditur in negotijs ab in-
29 feriori Iudice factis per Iudicem ſuperiorem, maximè ſi mandatum de capiendo cōtineat, niſi trāſmiſſis actis, vt videri poſſit, ſi contumax fuit rectè citatus, & petitio inferioris Iudicis iuridicè procedat, iuxta dicta per Regent. Tapp. in conſt. edictorum n. 8. tit. de citat. & apparit. fol. mihi 53. quæ acta tranſmittūtur, non per viam tranſmiſſionis ordinariæ, ſed
30 extraordinariæ, & ſic ad inſtructionem Iudicis. Et practica eſt, quādò petitur Bracchij imploratio, exhibentur
31 acta, vt ex oculorū inſpectione inſpiciatur, ſi ritè procedāt & bracchiū eſt concedendū, vel ne, & ita ſeruatur.

Iudex laicus an teneatur Bracchium ſuum impartiri in re ſcriptis Citatorijs,
32 vel exequutorialibus expeditis ?

ditis per Curiam Eccleſiaſticam contra laicos, vide diſtinctionē, quam facit Reg. d'Aponte in tract. de Iuriſd. cap. 15. tit. de bigam nu. 30. & ſeq. fol. mihi 245. à tergo, & ſeq. quem ad pennam ha-
33 beo, & ad materiam, vide Farinacc. de Reo confeſſ. & conuict. quæſt. 97. caſ. 4. n. 81. & ſeq.

DE CLERICIS, ET FAMILIA Clericorum. Caput I.

ARGVMENTVM.

Quæ differentia ſit inter familiam, familiares, Domeſticos, & Commenſales,

Familiares Clericorum quibus gaudeant.

SVMMARIVM.

Familia, Familiaris, Domeſticus, & commenſalis quis dicatur num. 1.

Illorum appellatione qui veniant num. 2. 3. 4. 11.

Familiaris quatruplici modo ſumitur in iure num. 5.

Familiaris quatruplex eſt num. 6. 7. & 8.

Ordo familiaris triplex eſt n. 10.

Domeſticus quis dicatur n. 11. & 12.

Commenſalis quis dicatur, & quomodo ſumitur. n. 14. 15.

Commenſalis nullus præſumitur, niſi probetur num. 16.

Familiaritas an debeat eſſe magna, vel modica num. 17. 18.

Clericorum, & Epiſcoporum familiares in quibus differant, & in quibus gaudeant n 19. 20. & 21.

Quid in Ciuitate Neapolis, & an arma portare poſſint n. 22. & 23.

Quid in Regno num. 24. & 25.

Domus Clericorum an gaudeat immunitate, vt confugientes ad eam ſint tuti n. 26. 27. 28. & 29.

PLures inter rogatus fui an familia clericorum poſſit arma portare, & cum interroganti reſpondiſſē, mihi reſcripſit me poſuiſſe falcem in radice: vndè quæ tūc temporis dixi occaſione familiariū, & familiæ Clericorum, & Epiſcoporum placuit hic annotare, vt quando caſus occurrat, poſſim reminiſci, cum noſtrum ſcire non ſit, ſed reminiſci iuxta illud Philoſoficum dictum: Quare hic de pluribus quæri poſſit.

Primò ad terminorum intelligentiam, qui ſint familiares, videndum erit. Secundò an familia Clericorum, & Epiſcoporum ad paria iudicetur, ita vt ſi dicatur de vna, intelligatur de alia. Tertiò quid ſeruetur in Ciuitate Neapolis. Quartò quid practicatur in alijs Regni partibus.

Et deueniendo ad primũ, ſciẽdum, quòd in iure habe-
1 mus familiam, familiares, domeſticos, & cõmenſales. Familiæ appellatione comprehenduntur, tam liberi quàm
2 ſerui vtriuſque ſexus, & apud antiquiſſimos famelia familia dicebatur, tantum á ſeruis ab Oſeę dictione: famel, vel famul, & inualuit vſus, vt fa-
3 miliæ nomine comprehenderentur liberi, & qui ſub vnius patris familias iure viuerent: fuit indè vox tranſlata, ad omnes eos, qui ſunt de eadem cognatione. Hodie verò ex iuris diſpoſitione veniunt familiæ appellatione
4 vxores, filij, liberti, & omnes habitantes in domo l. filiæ C. de collat. Campagn. ad cap. Regn. Item quòd Iuſtitiarij, & Iudices n. 5. & 13.
5 Viu. deciſ. 167. n. 5. Familiaris quattuplici modo in iure ſumitur, & ſic familiaritas quatruplex eſt. Prima eſt fa-
6 miliaritas poteſtatiua, ſeù ſubiectiua, ſcilicet Patris in filium, & ab iſta incæpit prima Iuriſdictio mũdi. Secun-
7 da eſt Domini in ſeruum, nam olim licebat dominis occidere ſeruum, quod hodiè eſt reſtrictũ. Tertia eſt mari-
8 ti in vxorem; nam vir habet quandam pręeminentiam in ipſam in morum coertionẽ. Quarta eſt Domini in ſerui-
9 torem quem vulgo appellamus familiarem, in quo Dominus cum familiaris talis ſit liber, parum habet pote-
10 ſtatis. Et familiaris ordinis pars triplex eſt. Prima imperat, vt maritus. Secunda paret, vt vxor. Tertia auxiliaris eſt, nempè liberi ex illis nati.
11 Tu verò dicas, quòd familiaris eſt ille, qui alicui inſeruit recipiendo mercedẽ diurnam, meſtruam, vel annuam
12 Caball. caſ. 299. n. 6. Domeſticus eſt ille, qui pro maiori parte cohabitat cum altero, Bald. in l. 2. C. de teſtibus ſequitur Felin. in cap. inſinuãt.
13 de offic. delegat. Domeſtici etiã dicuntur illi, in quos Imperium cadit ratione patriæ, vel dominicæ poteſtatis, ex cap. in litteris de Teſtib. tenet Viu. deciſ. 349. in princip.
14 Commenſalis duplici modo ſumitur, largè, & ſtrictè. largè ille, qui expenſis alicuius con-

continuè viuit cap. final. de verbor. ſignificat. ibi tui clerici familiares exiſtunt, & in tuis expenſis continuè domeſtici commenſales, ſequitur Aufrer: tit. de recuſat. limitat. Tertia ſpec. 9. & Caball. caſ. 299. n. 8. Strictè
15 dicitur ille commenſalis, qui ſemper comedit, vel paratus eſt comedere expenſis alterius, Creſcent. deciſ. 16. n. 2. de reſcript. & debet expreſsè probari, quem eſſe commenſalem, nullus enim commen-
16 ſalis præſumitur, niſi probetur. Viu. deciſ. 116. num. 3.
17 Familiaritas enim inter alios familiares, & amicos debet eſſe magna, Felin. in c. inſinuante de offic. deleg. n. 4.
18 quia modica non ſufficit, Marant. tit. quandoque appellatur n. 28.

Secundò familiares clericorum, & Epiſcoporum dif-
19 ferūt quo ad immunitatem, & priuilegium, illi enim clericorum gaudent priuilegio fori, dummodo ſint cum re-
20 quiſitis, de quibus per Capic. deciſ. 12. & per Viu. deciſ. 116. ſequitur Ambroſin. de Immunit. Eccleſ. cap. 22. n. 13. tū vide Carauit. ad rit. 46. n. 27. Gramatic. vot. 35. n. 2. Illi verò Epiſcoporū ſi gau-
21 dēt, vel ne, vide Regēt. d'Aponr. in tract. de Iuriſdict. Eccleſ. tit. 3. de tertiar. fol. mihi 58. n. 4. qui dicit quòd ex conſuetudine in Regno non gaudent

Quo ad tertium in Ciuitate Neapolis non gaudent,
22 nec arma portare poſſunt, vt dixit Reg. d'Apont. cit. tract. cit. tit. & tit. ſeq. de famil. Epiſcop. quem ad pennam habeo fol. mihi 60. qui dixit
23 de iure procedere rationibus per eum adductis, &c. vide Viu. dec. 26.

Quartò hoc procedit etiā in alijs Regni partibus, vt nuper extitit declaratum per Regium Collaterale Conſiliū in prouiſionibus relaxatis tempore Comitis Benauentanorum ſub die 30. Octobris 1608. Regiſtratis in Cur. 30. Calabriæ fol. 25. tenor quarum inter cætera hic ſequitur videlicet. *E circa li fa-*
24 *miliari, ò famegha, che il Veſcouo di San Marco pretende, che debbiano andar armati, vi ricordamo anco, che conforme all'antiquiſſimo coſtume, & oſſeruantia di queſto Regno li Prelati predetti non poſſono tener fameglia armata ſenza liceza, & per ciò vi ricordamo anco che non debbiate permettere, che li tenghi, & ritrouandone li farete*
25 *leuar l'arme, che porteranno ſenza licenza predetta, ammonendoli che non vi vadino più perche*

che ritrouādoſi di nuouo, ſi procederà con eſſi con altra prouiſione, &c.

An domus Clericorum gaudeat immunitate, ita vt ad eam confugientes ſint tu-
26 ti? ſimiliter fuit ordinatum in prędictis prouiſionibus expeditis die 30. Octobris 1608. tempore Comitis Benauenti. Regiſtratis in Cur. 30. Calabriæ 25. quarum tenor inter cętera eſt, videlicet. *Et in quant'all'altro Capo, che auiſate delli Veſcoui di San Marco, & di detta Città di Caſſano, & Arciueſcouo di Roſſano, delli*
27 *Cartoni tengono affiſſi nelle caſe de laici, doue ſono Clerici, acciò non vi entri gente di Corte à pigliare carcerati, e delinquenti, ſimilmente vi dicemo, & ordinamo, che non debbiate permettere, che vi ſiano detti cartoni, & già che le caſe di detti Preti, ne in queſto Regno, ne altroue godono tale eſemptione, quando occorrerà il caſo debbiate far*
28 *li carcerare da voſtri Miniſtri ſenza riſpetto alcuno, poiche è coſa chiara, che ne per legge Canonica, ne Ciuile poſſono detti Preti pretendere, & perſone Eccleſiaſtiche tal' Immunità & eſemptione, ne per coſe ciuili, ne criminali, e de più vi dicemo, & ordinamo, che debbiate far leuar detti Cartoni dalle caſe de laici,*
29 *doue ſaranno affiſſi, e ſe vi ſi torneranno à ponere, carcerare tutti li laici, che conſentiranno, che ſiano affiſſi nelle loro caſe.* Quarum auctoritate ego ſic dicebam in cauſſa Doctoris Iacobi Antonij Ricca de Sereno, & iterum in cauſſa Vrſini Paſcalis de Montella.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Domeſtici an teneantur pro furto in Domo, vel Caupona commiſſo.

Caupones quandò teneantur aduenas recipere.

SVMMARIVM.

Furtum commiſſum in Caupona, ſiue Hoſpitio an preſumatur contra domeſticos, & famiares, & poſſint torqueri num. 1. 2. 3. 4. 7. 8. 9. & 10.

Limita, niſi ſint bonæ conditionis, & famæ num. 5. 6. 9. & 10.

Diſrobatus debet eſſe bone conditionis, & famæ n. 6. 10. *declara num.* 11.

Quomodo cognoſcatur eſſe bonæ num. 12. 13. & 14.

Caupo an conſideretur conſcius furti commiſſi in Caupona num. 15. & 16.

Caupones tenentur mediante mercede omnes viatores recipere num.

num 16 & 17.
Ampla etiam occiſores num. 18.
An iudicetur culpa in hoc n. 19 & 32 Declara n. 20 21 & 22.
Excuſatur n. 23. 24 25 & 26.
Vocis inditium eſt multum fallax, & periculoſum de nocte nu. 26. 27. & 28. Declara num. 29. 30. & 31.
Clericus litigans cum laico, allegans ſuſpectum Iudicem ſæcularem an teneatur facere depoſitum ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ num. 33.
Clericus præueniens creditorem laicum in Curia ſæculari an caueat iuxta Regiam Pragmaticam n. 34 35. 36. & 39.
Baldaxarris de Angelis laudes num. 37.
Modus non conſideratur, ſed effectus, & in quibus caſibus num. 38. 39.
Laicus ſi preueniat Clericum, quod ius debet ſeruare Eccleſiaſticũ, vel ſæculare num 40. & 41.

SEd poſtquam de familiaribus materiam agreſsus ſum, congruum fore puto aliqua dicere de familiaribus, & domeſticis, in quorũ domibus furta, vel delicta committuntur, & Primò, pone quòd furtum ſit com-
1 miſſum in domo, caupona, ſiue hoſpitio, & neſciatur delinquens, cum præſumatur factum à domeſticis, & familiaribus, an poſſint iſti familiares, domeſtici, & in eodem loco cõuerſantes torqueri, & an deſiderentur
2 inditia ſufficientia, Bartol. in l. vnica, §. ſerui, n. 5. ff. fur. aduerſ. nauti quem ſequitur Par. de Put. in tract. de ſyndicat. in verbo tortura il ſecondo cap. 3. Angel. de Malefic. in verb. fama publica n. 107. verſ. xi. quæro Maſcard. de probat. concluſ. 831. n. 15. mouentes omnes, ex cap.
3 ſæpè cõtingit, ſecunda, queſt. 4. tenent poſſe iſtos domeſticos, familiareſuè præſumptione Iuris torqueri, etiam inditijs ſufficientibus non obſtantibus. Farinacc. verò tit. de indit. & tortur. quæſt. 37. n. 160. dicit opinionem
4 D.D. ſupra citatorum procedere, ſi caupones, ſiue locorum domini, in quibus furta, vel delicta ſint cõmiſſa, ſint homines malę conditionis, & famę, quia ſi bona cõditio,
5 & fama adſit, ceſſat prçſumptio, & proinde tenet ipſe inſpiciendam eſſe bonam, vel malam famam hoſpitis, vel
6 Domini, necnon qualitatem perſonæ illius, qui dicit ſe diſrobatum, an ſit pauper, vel diues, an ſit vir probus, vel
7 ne, vt caupones, & Domorum Domini, quæſtionibus, & tormentis ſubijciantur.

Ripa

Ripa verò in tract.de noctur. temp. cap. 81. recenſendo opinionem Farinacc. deſtinguit, aut eſt oſtij fractura, aut non. Si primo caſu, & eſt
8 nocturno tempore, non poſſunt torqueri ſine inditijs; Aut verò ſecundo caſu, non reperitur oſtij fractura, indi-
9 ſtinctè torquentur, etiam ſine inditijs, etiam ſi probatę vitę ſint, vt ibid. n. 15. 16. Nec admittit Rip. diſtinctionem Farinacc. citat. loc. quod aut certum eſt, hoſpitem, &
10 eius familiares eſſe probos, & tunc ſine inditijs non torquentur, aut verò ſumus in
11 dubio, & tunc vtiuiles, rapaces, improbę vitę, cōditionis, & famę ſine inditijs quęſtionibus ſubijciendi veniunt.

Quomodò enim cognoſci poſſit, Cauponem, Stabula-
12 rium, vel Dominum domus, in qua delictum eſt commiſſum, vel furtum, eſſe probum, vel ne; dicas, quòd ex
13 Iuris præſumptione, quæ cōtra ipſos vrget, præſumitur, Bald. in l. 1. C. locat. tamen ad oſtendendum ſe bonum, requiritur probatio, per quā
14 mala præſumptio excluditur l. 1. C. de probat l. non eſt veriſimile ff. quòd metus cauſſa, ſequitur Caball. caſ. 199. n. 36.

Quomodò autem dignoſcatur Cauponem, Stabula-
15 rium, aut Domum domus, vbi furtum, vel delictum patratum eſt, conſcium eſſe de delicto, ita vt de eo teneatur, cum ex regula Iuris. Caupones, Stabularij, & Domus
16 Dominus tenentur, etiam inuiti Hoſpitem venientem recipere, vt dicit Morot. reſponſ. 73. n. 5. qui tenet, tales ſigna Hoſpitij tenentes de
13 neceſſitate ſui Officij viatores recipere, mediante mercede, ex Bart. in l. vnica §. ſerui, n. 3. ff. furt. aduerſ. naut.
18 & eſt adeò verùm, quòd tenetur etiam occiſores recipere ex neceſſitate officij, Rip. in tit. de requir. reis reſp. 2. & reſponſ. 162. n. 9. Dicas, ꝙ hoc indiſtinctè non debet intelligi, nam licet adducta
19 vera ſint, tamē quotieſcumq; coniecturatur, Cauponem, Stabularium, aut Dominum Domus eſſe in culpa, aut dolo, tenetur quòd coniecturatur modis infraſcriptis.

Primò Quotieſcumque reciperet aduenas de nocte
20 poſt ſonum Campanæ, vel vltra ſolitum illius loci, licet enim teneatur hoſpites recipere ex neceſſitate ſui officij,
21 tamen quando contra ſolitū recipit, præſumitur participatione criminis potius recipiſſe, quàm neceſſitate officij.

Quod

Quod limitatur nō procedere, ſi nocte, in qua recipit, eſ-
22 ſet tam tempeſtoſum tēpus, ꝙ vlterius hoſpites non poſſēt trāſire, quo caſu excuſatur.

Secundò quotieſcumq; ad locum accedentes officiales
23 eſſent, vel officiales ſe fingerēt, hoc caſu recipiēs excuſat.

Tertiò ſi cū aduenis adeſſet officialis, tunc quia ceſſat ſuſpicio criminis, vel futuræ
24 iniuriç, tenetur in quacumq; vigilia noctis aperire, vt adducit Rip. de noct. tempor. c. 81. n. 32. & 33. qui teſtatur Papię ſtatutum eſſe. Tabernarios teneri aperire oſtia ad
25 tertiam vocem officialis. Sed cōtra Ripam arguo ſic, verū eſt, ꝙ inditium vocis eſt multum fallax de nocte, & peri-
26 culoſum, & poteſt adeò imitari, ꝙ facilimè familiares, & domeſtici decipiuntur, vt dicit Clar. quęſt. 21. verſ. ſed quid ſi teſtis, & teſtes deponentes de actu nocturno, nō probant Clar. ibid. Viu. deciſ. 169. Anton. dialog. 70. Guttier. conſ. 35. Ergò, cum ad vocē officialis poſſet decipi, non debet aperire.

Poſſet reſponderi concluſionē ſupra firmatam proce-
27 dere ad probandum delictū de nocte; ita vt ſi teſtis dicat cognouiſſe Titium de nocte ad vocem, non probat, ea eſt ratio, quia inditium vocis eſt
28 multum fallax, ad excuſandum verò Cauponem, Stabularium, Dominumq; domus, in qua delictum eſt commiſſum, ſufficit credulitas eſſe officialem, qui de
29 nocte accedit, vocem emittit, & ſibi aperiri iubet, quęlibet enim cauſſa excuſat á dolo vulgaris Iuribus. Vndè con-
30 cludo cauponem aperientē de nocte officiali vocē emittenti excuſari: non tenetur enim ſcire, ſi eſt officialis, vel ne, cum eum non opor-
31 teat, ſufficit credere ad vocem, eſſe officialem, & hæc eſt ignorantia inuoluntaria, de qua per Coſtam in tract. de ſcient. & ignorant. facti, in ſpect. 81. num. 22.

Quandò autem caupo teneatur, & multa alia plura
32 ad materiam, vide Caball. cent. 1. reſolut. crimin. caſ. 70. per tot.

Sed ſi clericus cū laico litē habet in Curia ſęculari, ſi al-
33 legauerit Iudicē ſuſpectū, an teneatur facere depoſitū ſeruata forma Reg. Pragmaticę vide Camill. de Larath. cōſ. 69 quē addūcit Baldaſſ. de Angelis ad deciſ. Gizzarell. 66.

Moueo tibi quæſtionem, materiam progrediendo ab omnibus tactam, & á nemine deciſam. Si

34 clericus præueniat eius creditoré laicũ in curia ſeculari, an téeatur parere RegięPragmat. de pręuentione moderanda, & per cõſequens cautionem prę̃ſtare penes eundẽ Iudicẽ ſecularem ? reſolutio depẽderet ab alia, an clericus
35 ligetur ſtatutis laicorum, de quo cum caſus noſter non ſit remitto te ad Molfeſ. oculatiſſimũ, & eruditiſſimum, qui omnia cũ diſtinctione adducit in comment. ad Conſuet. Neap. par. 2. tit. de perſonis quęſt. 7. & iterũ in additionibus tom. 2. ad eand. quæſt. 7. & melius in conſ 27. in quo
36 sũma cum doctrina reſpondit illum increpanti, & facit deciſ. Ricc. 165. par. 1. Staiban. conſ. 141. Sed in caſu noſtro quęſtio fuit poſita per Minad. deciſ. 4. quẽ ſequitur ne dum. D. Rouit. ad prag. 1. de prę̃uent. moder. n. 3. & Nouar. collect. 193. n. 4. ſuper dicta prag. 1. de pręuent. Verũ etiam Flamin. Monac. ad cit.
37 deciſ. 4. Minad. & Baldaſſar de Angelis ingenioſus vir, qui plures Prouincias regit magna cum laude ad addicti doctiſſimas, quas facit ad deciſ. Cõſiliar. Gizzarell. deciſ. 69. n. 25. ſed omnes iſti Patres addẽtes referunt ſe ad citat. deciſ. Minad. 4. cuius caſus nõ fuit deciſus, ſed tantùm ille conſiliarius conſiderabat cautionẽ eſſe pręſtandam reſpectu debiti, & quòd reſpectu pęnę fideiuſſio non pręſtatur, ratio, quia ſtatutũ pęnale Clericos nõ compre-
38 hẽdit, & ſolutio pęnę potius conditionẽ, quàm proceſſum amplectitur, quo caſu debet inſpici nõ modus, ſed effectus
39 & cũ fideiuſſio concernit ordinem iudicij, debet clericus illũ obſeruare Capic. deciſ. 66 n. 2. vide Viu. deciſ. 11. n. 21. Et è contra, ſi laicus pręueniat clericũ ea ratione, quia fi-
40 deiuſſio præparatoria iudiciorum reſpicit, ſeruatur id, ꝙ ſeruari ſolet in Curia Eccleſiaſtica, cum hac opinione tranſit Galter. in practic. inſtrum. tit. fuerit ab eo preuẽtus n. 19. vide Capoblanc. de Baron. auctor. prag. 8. par. 3. n. 161. tom. 1.

DE CLERICIS CONIVGATIS
Caput Vnicum.

NOn ſummatur, ex quo breue ; nempe Clerici coniugati qui dicantur, quę concurrere debent, vt tales ſint, quibus gaudeant, & an in ciuilibus poſſint per Iudicem ſæcularem cognoſci, & detineri, & poſſit contra eos exequi à n. 1. ad n. 16.

Multa

MVlta ſupra
ad mate-
riam Cle
ricorum
dixi,opor
tunè de-
ueniendũ
fero de Clericis cõiugatis tra-
ctare, & omiſſis ſubtiliſſimis
diſputationibus, ſed in pra-
ctica illis exiſtẽtibus ample-
xis omiſſa diſputatione, an
1 Priuilegium Clericorum ex-
tẽdatur ad hos Clericos cõiu-
gatos, de quibus per tex. in
l. omnes C. de Epiſc. & Cle-
ric. Quæro quæ requirantur,
vt Clericus coniugatus quis
2 dicatur, Gramat. deciſ. 10.
n. 2. dicit, quod vnum requi-
ritur, nempè tonſura, & ve-
ſtes clericales, ibi, & quod ta-
les Clerici non gaudeant, niſi
3 tonſuram, & veſtes deferant
clericales. Tu adde alia duo.
Primum, quòd contraxerint
cum vnica, & Virgine: vnicã
enim, & Virginem ducere
4 tenentur. Secundum, quòd
ſeruiãt in Diuinis, vt habetur
per Sacrum Concilium Tri-
dentinum ſeſſ. 23. cap. 6. de
5 reformat. fol. mihi 204. &
Bulla Bonifacij Papę IX. in-
cipient. Clerici, qui cum vni-
cis, ſequitur Rouit. ad prag.
de Clericis, ſeu Diacon. n. 2. &
ſeq. & Ambroſin. de Immu-
nit. Eccleſiaſtic. c. 122. n. 9.
Vlterius, quibus gaudeãt,
dic duobus, Primò quo ad fo
6 rũ, nẽpè, vt pro cauſſis crimi-
nalib⁹, non ab alio cognoſca
tur, niſi ab Eccleſiaſtico; ſecũ-
dò quo ad Canonem, nẽpè, vt
ille, qui manus in eũ iniece-
rit, incurrat Canon. Si quis
7 ſuadẽte diabolo 17. q. 4. Cara-
uit. rit. 66. n. 5. Cauenſ. ad rit.
234. n. 6. Cãpagn. in clemẽt. de
vit. & honeſt. Cleric. in gloſ.
in verb. Priuileg. n. 181. colli-
gunt omnes, ex c. 1. de Cleric.
cõiug. n. 1. Ricc. deciſ. 170. p. 3
Vlterius quęro, an gaudeat
in cauſſis ciuilib⁹, & ſi nõ gau-
8 deret an poſſit p Iudicẽ ſęcula
rẽ detineri. Quo ad primum,
Lap. in allegat. 41. dicit ꝙ in
cauſſis ciuilibus gaudet. Mi-
nor ego de Lap. quomodo
hoc aſſerat in alleg. 41. dũ in
alia alleg. 118. tenet cõtrariũ,
& ſi nõ gauderet, dũ in c. 1. de
cler. cõiug. & p Carau. cit. loc.
& Couarr. pract. quęſt. c. 31. n.
7. & Rouit. ad prag. 1. de cler.
& Diac. n. 2 nõ gaudẽt. Vnde
cõuencto Marco Ant. de Fe-
lice clerico cõiugato in Curia
S. Georgij à Maſſentio Scauet
ta, oppoſita declinatoria Fori
ad Eccleſiaſt. p Clericũ cõiu-
gatũ, deniq; partibus auditis
fuit remiſſus p curiã Eccleſia
ſticã ad curiam ſecularẽ, & ſic
S. Georgij, ſic tenet Ambro
ſin. de Imm. Eccleſ. c. 122. n. 9

Ee 2 Quo

Q10 ad ſecundum : An poſſit per ſæcularem Iudicē
9 detineri : Campagn. in Clement. de vit. & honeſt. clericor. in gloſ. in verb. priuilegio n. 289. tangit quæſtionem, dicens, quòd quandò talis clericus eſſet obligatus, vel poſſet detineri, intelligēdum eſt, quando exercitium
10 Iuriſdictionis Iudicis laici, reſpicit exequutionem, & diſtrictionem bonorum, dūmodò ipſorum perſona non tangatur, nec in eum perſonaliter aduertatur, & rationē aſſignat, quia ratio poſita in cap. 1. de cleric. coniug. in 6. militat, & Priuilegium hoc eſt reſeruatum. Quare ſicut
11 per prius non poterat Iudex ſecularis in clericos coniugatos animaduertere quo ad perſonam, abſquè excōmunicationis periculo, ita nec hodie poteſt, quia canonis priuilegium durat, & ſi Clericum coniugatum carceraret, vel aliquo modo in perſonam grauaret, in excōmu-
12 nicationem incurreret: Couarruu. pract. quæſt. cap. 31. n. 7. tenet contrarium, & dicit, ꝙ paſſim apud Hiſpanos clerici coniugati abſquè controuerſia in cauſſis ciuilibus à Iudicibus ſæcularibus capiuntur, & in Carcerem detrudūtur. vt dicit Ambroſin. cit. cap. 122. n. 9 Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 3. n. 50. Tu verò ſcias, quòd differentia, ac difficultas eſt ſopita, & vtrumquè decīſum
13 eſt, nempè, quod non gaudeant, contra eos exequatur, & Iuris, & facti cogantur, & detineantur, non obſtante ꝙ clerici coniugati ſint, vt extitit nuper declaratū per Regium Collaterale Conſilium vigore prouiſionum expeditarum tempore Comitis Benauentanorū, quarum tenor hic ſequitur: videlicet. Magnifice Vir Regie fidelis dilecte. *A noi è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccelentiſſimo Signore. Horatio Lōgobardo Regio Secretario delle Prouintie di Principato Citra, e Baſilicata marito d'Antonia de Magris della Città di Monte Peloſo, ſupplicando fa intendere à V.E. come eſſendo quella Città, e ſuoi Citadini, mediante Reg aſſenſo, debitrice in docati cinquemilia di capitale, e mill'altri di terze, & volēdo liquidare l'inſtrumento per tutta la ſumma, & hauēdo richieſto Notar' Aleſſādro Giglio Bianco, che veneſſe à liquidar detto Inſtrumento, offerendo pagarli le giornate, che fù ſtipolato aſſolutamente per eſſo, quella Città per diſpiacere ad eſſo ſupplicante, & per darli lite,*

hà

hà procurato, che detto Notare
Alexandro s'ordinaſſe Clerico
coniugato, come già il Veſcouo
di quella Città, l'ha promoſſo à
detto ordine, e ricuſa di non vo=
lere venire ad accuſar detto in=
ſtrumento, dicendo, che non è più
14 *ſudito di Sua Maieſtà, ma del*
Veſcouo, & quel ch'è peggio,
dopò che il Veſcouo hà promoſſo
ſimilmẽte al Clericato coniugato
Gio: Marco Boſſilo, che deue
dare ad eſſo ſupplicante docati
duimilia di Capitale, & quat=
trocento docati di terze, e ne tie=
ne exequutoria ſpedita, che non
hà potuto mai eſequirlo, per eſſer=
ſe del continuo ritirato dentro
al Monaſterio di Santo Fran=
ceſco, & hauendono hauuto ri=
corſo à ſua Sãtità hà ordinat'al
Veſcouo, che ſia cacciato cõ l'al=
15 *tri, e per non voler pagare s'è*
veſtito di Prete per cauſa del
Clericato coniugato, perciò ricor=
re à V. E. alla quale ſupplica
ad ordinare quelle prouiſioni li
pareranno eſpedienti, acciò eſſo
ſupplicante non perda quello, che
deue, e l'altri piglino l'iſteſſa
ſtrada, ch'oltre il giuſto, lo riputte=
ra à gratia da V. E. vt Deus,
&c. Et inteſo il tenore del pre=
inſerto memoriale, ci è parſo far=
ui la preſente, per la quale ordi=
cemo, & ordinamo, ch'à riſpetto
del predetto Notare Aleſſan=
dro Giglio Bianco, che hà da li=
quidare lo predetto Inſtrumẽto,
debbiate ad ogni requiſition del=
la parte, non obſtante, che ſia cle=
rico coniugato coſtrengerlo iuris,
& facti remedijs oportunis ne=
ceſſarijs, & etiam per capturã
perſonæ à venire in la Veſtra
Corte à liquidare lo predetto in=
ſtrumento, & per quello tocca al
16 *predetto Gio: Marco Boſſilo,*
debbiate anco eſſequire contra
d'eſſo l'eſſecutorio predetto, che
tiene il ſupplicante predetto, non
obſtante, che ſia ancora clerico
coniugato, e così eſſequirete, &
non altrimente, che tale è noſtra
volontà, & intentione. Datum
Neapoli die vltimo menſis Au=
guſti 1607. El Conde de Vena=
uenta. Vidit Coſtantius Regens.
Vidit de Caſtellet Regens. Vi=
dit D. Berardinus à Barrionouo
Regens. Vidit Valcarcel Re=
gens. Salazar Secretarius. Locus
Sigilli. In par. 97. fol 119.
Al Capitanio di Monte Peloſo.
Tu vide Nouar. queſt. forenſ.
q. 29.

DE

DE CONCVBINIS, ET Concubinatu. Caput I.

ARGVMENTVM.

Concubinatus quomodo prohibetur.
An cognoſcat Iudex Eccleſiaſticus, vel ſæcularis.

SVMMARIVM.

Concubinatus prohibetur de Iure diuino, & canonico n. 1. 2. & 32. limita de Iure ciuili n. 3.

Meretrices an dicantur cauſſa ſcandali euitandæ n. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12.

Malum minus toleratur propter maius num 5.

Ruſtici, & ſimplices quomodò inducuntur ad peccandum n. 8.

Sodomiticū vitium quomodo committatur num. 11.

Et an ad illud euitandum meretrices tolerentur num 12.

Concubinatus an delictum Eccleſiaſticum ſit n. 13.

Iudex Eccleſiaſticus quo ad Cenſuras procedit n. 14. 21. & 22.

Laicus verò quo ad alia n. 15. 16. 17. 21. 22.

Quæ requirantur, vt dicatur concubina num. 18. 19.

Concubina quicquid acquirit de Bonis, Amaſij acquirere præſumitur n. 20.

Præuentio an habeat locum in delicto concubinatus n. 23.

Quæ pœnæ imponantur concubinarijs n. 23.

Abſolutus ab Eccleſiaſtico, an pro crimine mixti fori poſſit à laico cognoſci n 24.

Legatum factum concubinæ propter ſeruitia debent probari nu. 25.

Vxor an ſuccedat viro ab inteſtato num 26.

Vxor ſequitur forum viri n 27.

Concubina ſuccedit amaſio ab inteſtato n. 26.

Concubina non ſequitur forum amaſij n. 27.

Donatio facta inter virum, & vxorem non valet n. 28.

Secus inter concubinarios num. 28. Dummodò ſit iurata ibidem.

Concubinarius an poſſit occidere Clericum deprehenſum cum concubina in coitu, & an incidat in Canonem, ſi quis ſuadente diabolo n. 29. 30. 31. & 32.

Vxor eſt cum viro in potentia propinqua, concubina verò in præſentia num. 30.

Iudi-

Iudicium fit ſic de actu, ſicut de potentia propinqua num. 30.
Quæ differentia ſit inter concubinam, & Vxorem num. 31.
Concubina receptans bona furata per ſuum Amaſium an puniatur num. 33. 34 & 35.

IN hac materia plura vidẽda ſũt, Primò an concubinatus ſit prohibitus, vel ne, Secundò cuius fori ſit, Tertiò & per conſequens per quem cognoſcatur, & alia ad materiam.

Quo ad primum, an prohibitus ſit, vel ne, diſtingue, aut lege diuina, & canonica quæritur, aut verò ciuili. ſi primo caſu diuina, non admittitur, diuiſio enim præce-
1 pto prohibetur ex illo, Non mechaberis, de quo non me extendam, lege canonica prohibetur, vt in cap. meretrices, & in cap. nemo 32. quæſt. 4. nam omnis coitus,
2 excepto vxorio, Iure Diuino fuit reprobatus omni tempore, de quo non me extendam, ſed ad Theologos, & Canoniſtas remitto. Lege verò ciuili, non improbatur, ſed permittitur l. in concubinatu ff. de concubin. & hodie in foro ſæculari non punitur,
3 quia delictum non eſt, de Frach. deciſ. 240. n. 17. qui hanc partem fouent, ſubſtinere illam conantur, ea ratione, quia propter meretrices publicas euitantur maiora ſcandala, peiora mala, pro-
4 miſcua luxuria in Republica, & turpes coniunctiones, & rationem rationis afferunt, quia propter maius malum euitãdum toleratur mi-
5 nus, cap. duo mala, & cap. nerui §. final. 13. diſtinct. Et maiora mala eſſent, & maiora inconuenientia ſequeren-
6 tur, ſi meretrices non eſſent, nam duo alia peiora ſequerentur. Primum nempè vitium Sodomiticum frequentaretur. Secundum honeſtæ mulieres ſolicitarentur. Ergo
7 ad euitandũ maiora, & peiora, debet tolerari hoc minus.

Nũquam hæc opinio mihi placuit, neq; hoc inconueniens per meas tranſiuit aures, nam ex hac tolerantia peiora prioribus naſcuntur, & in dies videntur ex infraſcriptis cauſſis; Prima quia hac prompta, publica, & impuni occaſione pueri, qui peccare non inciperent, prius peccant, imò & ſenes & Iuuenes propter hanc frequentiam in dies in collapſum vi niunt malo habitu fomit

ſen-

Digitized by Google

ſenſualitatis, qui non extinguitur, ſed maiori incendio accenditur. Et ex hoc reſultat ſecunda cauſſa, quòd hic ma-
8 lus habitus, hæcq; mala inclinatio refrenari non poteſt. Tertiò, quia ruſtici, ſimplices, viles, & exteri, non ita frequenter peccarent, multoties hac occaſione peccata committunt, quę alias non patrarẽt. Quarta, quia ex hac
9 frequentia non imponitur finis carnalitati, ita vt fomitum meretricum terminaretur. Imò hi tales audaciores fiunt, & mulieres honeſtas ad ſollicitandas aptiores redduntur, quia quantò mulieres honeſtiores, tantò iuuenes, & huic malo habitui inclinati maiori impetu, & naturæ vitij inferuntur, cum Poeta ille dixit.

Natura inclina al mal, e viene a farſe
L'habito poi difficil à mutarſe.

Et ex hoc infertur, quòd per hanc tolerantiam non reprimitur deſiderium, nec audacia mulieres honeſtas
10 ſolicitandi. Nec & ſecundũ quòd contra naturam vitiũ frequentaretur; Si hoc enim eſſet, ſtantibus meretricibus, huiuſmodi ſodomiticũ peccatum non committeretur,
11 ſed in dies noſtris temporibus videmus huiuſmodi delicta committi, & tot inquiſitos punitos, ergo concludendum venit, quòd hæc tolerantia meretricum non
12 eſt huius ſodomitici criminis euitandi, & è contra ſi ipſarum copia non eſſet, non anſa tribueretur illud committendi, vnde poſſet dici illud patrari, tum propter diabolicam tentationem, tum etiã propter hominum beſtialitatem, vndè reſideo in hac opinione, illas tolerandas non eſſe, ex enim Apoſtoli dicto habetur, quòd propter hoc delictum continuò adeſt Bellum, raròque victoria.

Quoad ſecundum, an hoc delictum ſit merè Eccleſia-
13 ſticum, vide Felin. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ col. 50. verſ. 17. de conſtitut. quem non allegat Clar. q. 37. verſ. quæro etiam, vbi diſputat cuius fori ſit, & ſubſtinet Iudicem ſecularem procedere poſſe; hodie verò in Regno Eccleſiaſticus procedit quo
14 ad cenſuras, laicus verò Iudex quoad alia, vt fuit per Regium Collaterale Conſilium declaratum, & ordinatum videlicet. Magnifici viri, &c. *Hauemo riceuuto lettera del magnifico Auocato Fiſcale di queſſa R. A. con lettere ſ'rite eli dal Capitanio di Laurino,*

& copia

& copia dell'editto fatto per il Reuerendo Vicario Apoſtolico di detta Città, il quale pretende per detto Capitanio ſe li preſti il Braccio ſopra la carceratione di alcuni, che pretende, che ſiano concubinarij, & pre-
15 *tende procedere alla pena contro di quelli, & non preſtandoli lo detto Braccio declararlo per ſcomunicato, dandoci del tutto auiſo, acciò per noi ſi fuſſe prouiſto, & ordinato quello intorno aciò ſi haueſſe douuto eſequire per il che ci è parſo farui la preſente, per la quale vi dicemo, che ſi è fatto bene à non darſeli il debito Braccio ſenza ordine noſtro, perche quello, che in ſimili caſi deue oſſeruare, è che il Iodice laico per ordine noſtro faccia mandato à detti Concubinarij, e loro Concubine, che debbiano sfrattare dalle Terre, doue ſtanno per ordine eſpreſſo, etiam penale, che li concubinarij publici vadino à ſtare in vna Terra, e le loro concubine in vn'altra, acciò ſe l'impediſca e leui in tutto l'occaſione di poternoſi tornare à giontare, e continuare la loro mala vita, e coſi*
16 *voi potrete eſſequire contra tutti quelli, che vi coſterà, che ſtanno in publico concubinato, informandone, & auiſandon'à noi, perche vi daremo detto ordine, come in ſimili caſi ſempre s'è oſſeruato, non permettendo, che lo detto Reuerendo Vicario, proceda à carceratione delli detti concubinarij, poiche non deue far'altro, che declararli ſcommunicati, quando*
17 *ſeranno publici, e notorij concubinarij, dandoci auiſo di quãto occorrerà, & eſequerete intorno al detto particolare da paſſo in paſſo, acciò da noi ſi poſſa ordinare al de più ſe conuiene, e così è noſtra volontà. Datum Neapoli die 9. menſis Iunij 1589. El Conde de Miranda in Cur. 1. Capitanate fol. 77.*

Et iterum in occurrenti caſu fuit idem ordinatum; videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illuſtris Magnifici Viri, &c. *Hauemo riceuuto la voſtra delli 4. di Marzo proſſimo paſſato, per la quale ci date auiſo, che per ordine del Reuerẽdo Patre in Chriſto Arciueſcouo di queſta Città di notte era ſtato portato carcerato nelle Carceri del Giuſtitiero Franceſco Scarua per cauſa, che ſtaua in letto cõ la moglie, e concubina, & che peruenuto à notitia di queſto Tribunale, fù dato ordine al Giuſtioiero predetto, che in voſtro nome lo doueſſe cautamemte detenere, & ragionatone cõ detto Reuerẽdo in Chriſto Patre Arciueſcouo, ve hà riſpoſto, che la cognitione di detto Carcerato ſpetta à lui; per trattarſe*

de publico concubinatu, con tutto che ſe li fuſſe notificata l'hortatoria ſopra di ciò ſpedita lo meſe paſſato intorno à ſimile materia, & eſſendos'anco viſte l'hortatorie predette, delle quali il detto Reuerendo in Chriſto Padre Arciueſcouo ne hà inuiata copia, oltra di quella inuiataci per voi con la detta voſtra, ci ſemo moſſi di nuouo ſcriuerli altra hortatoria, del modo che vederete per eſſa, che con queſta vi s'inuia aperta, & in riſpoſta di detta voſtra, vi dicemo, & ordinamo, che ci la debbiate fare preſentare, & teneteci auiſati di come l'eſequirà. & contra il detto Franceſco, facendouelo conſignare dal detto Giuſtitiero, al quale l'hauemo ordinato, & l'ordine predetto cõ queſto vi s'inuia, & ridotto che ſarà nelle Carceri di queſſa Regia Audientia procederete contro d'eſſo per la cauſa ſopradetta à quello, che ſarà di giuſtitia, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 14. Maij 1603. El Conde de Venanente. In extraor. 2. fol. 15.

Cum quibus concordat Arnon. ſing. 67. tu verò vide ad ſaturitatem Ricc. deciſ. 43 par. 4. vbi mouet quęſtionem, an Iudex Eccleſiaſticus poſſit alias pęnas vltrà in Sacro Conſilio ſtatutas, pro quo etiã vide Nauarr. lib. 1. conſ. 8. de offic. Iudic. ordinar.

Quæ autem deſiderantur, vt dicatur concubina, dicas
18 quòd deſideratur, vt conſtet quem habuiſſe acceſſum, & quotidianam conuerſationem cum muliere, vel quòd domi illam retineat, vti talem vicinis ſcientibus, & videntibus, & ex affectu, qui præſumitur ex eo, qui ſecum habitat, vel etiam, quòd extra domum habeat, ſed in domo conſanguinei, vel alibi illam retineat, & cum ea habeat aſſiduam conuerſationem,
19 dummodo diffamatus de hoc ſit Ricc. qui latè hanc materiam tractat deciſ. 76. par. 1. & iterum deciſ. 43. par. 4. & ante eum dixerat Gramatic. vot. 4. num. 6. & Vrſill. ad Afflict. deciſ. 392. num. 14. Maſcard. concluſ. 342. quos Ricc. non citat, & huiuſmodi concubina domi retenta quidquid acquirit, præſumitur acquiſiuiſſe de
20 bonis Amaſij, Franc. Comen. ſing. 6. Petr. de Rauen. ſing. 131.

Ergò quæſtio iſta ſopita redditur; eſt tamen verum, quòd Iudex Eccleſiaſticus poteſt procedere ad ex-
21 cõmunicationem concubinariorum, ſi ter moniti non par-

paruerint, vt dicit Guttier.
canon. quęſt. lib 2. cap. 7. n.
21. & ſeq. Hodie verò ſeruatur
id, q; prouiſum per Sacrũ
Conciliũ Tridẽtinũ in cõformitatem
dictoiũ, per Guttier.
ſeſſ. 24 cap. 8. de reform. contra
laicos concubinarios, &
22 ſeſſ. 25. cap. 14. de reformat.
contra clericos, vt dicit
Baiard. ad Clar. cit. loc. n. 13.
& nouiſſimè vide Ricc. citat.
deciſionibus.

De pœnis ipſorum delinquentium,
vide Guttier. citat.
cap. per totũ; Et dato q; hoc
23 delictum mixti fori eſſet, an
habeat locũ pręuentio? vide
Baiard. ad Clar. quęſt. 37. n 2.
& ſeq. vbi n. finali habes: an
abſolutus ab Eccleſiaſtico
pro crimine mixti fori poſſit
24 a laico iterum cognoſci, vel
puniri, & materiã proſequẽdo
ſciendum, q; ſi legãtũ eſt
factum per Pręsbyterũ alicui
25 concubinę ex cauſſa ſeruitiorũ
præſtitorũ, ad conſequendum
legatum debent illa
ſeruitia probari, & ad illa
proportionabiliter legatum
debetur, Afflict. deciſ. 102.
tu vide Theſaur. deciſ. 111.
Ricc. deciſ. 73. n. 10. & 11.
par. 4. & nouiſſimè Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 31.

Tũ ſcis, q; de Iure communi
vxor ſuccedit viro ab
inteſtato ſcias; quòd ſimiliter
concubina ſuccedit ama-
26 ſio ab inteſtato, Guid. Pap.
ſing. 67. & econtra concubi-
27 na non ſequitur forum concubinarij,
ſicuti vxor ſequitur
forum viri, Roman. ſing.
665. Ricc. deciſ. 106. n. 4.
par. 2. & econuerſo ſi dona-
28 tio inter virum, & vxorem
non valet, illa facta inter
concubinarios ſubſtinetur,
dũmodo ſit iurata, Azor. in
ſumma, in tit. de donat inter
vir. & vxor. Roland.
conſ. 98. vol. 1.

Quæro vnum, quòd in
facto occurrit, perſonam
tamen honeſtatis cauſſa taceo,
an concubinarius poſ-
29 ſit occidere clericum deprehenſum
in adulterio cum
ſua concubina, & an incidat
in Canonem, ſi quis ſuadente
diabolo, quilibet diceret,
prout vnus parum practicus
dixit poſſe, & licere, dũmodo
in eius domo inueniat, exemplo
mariti inuenientis clericum
cum vxore coeuntem,
& ipſum occidentis; & non
incurrere in Canonem, ea
ratione, quia ſicuti vxor
eſt in potentia propinqua,
30 ita concubina in præſentia,
& cum ita iudicatur
de potentia propinqua,
ſicut de ipſo actu ergo poteſt
concubinarius inuentum
cum ſua concubina

in adulterio occidere ; Ego
31 autem contrarium dicebam, nempè, licet multoties concubina nomine vxoris vocetur, tamen diſpar eſt ęqualitas, & impar dignitas, & in concubina non committitur adulterium , concubinatus enim eſt lege diuina Contrarium , & proindè huiuſmodi occidentem puniri poſſe,
32 poſteà vidi Ricc. in terminis decidentem deciſ. 147. par. 4.

Cuncta delicta furtorum in Regno prouenientia ab
33 iſtis furbachiottis procedunt, ex quo pauperes ſunt, concubinas retinent, in dies furantur, & res furatas ad domum concubinæ aſportant, vndè pluries fuit dubitatum, ſi concubina receptans bona per ſuum amaſium furata pu-
34 niatur; cuncti dicebant puniendam eſse, ego contrariũ ſentiebam,& defendebam,& allegabam Nouar. ad collect. pragmat. collect. 84. qui
35 in terminis decidit amaſiam fuiſſe liberatam, furem verò ſuſpenſum.

Pro Coronide verò circa ęqualitatẽ aſſertã recurre ad ridiculoſum dictum, Boccalin. in raguagl. 70. par. 1.

DE CONTVMACE
Caput I.

ARGVMENTVM.

Contumax,an remittatur contumacia non purgata.
Quid ſoluitur pro contumaciæ pœna.

SVMMARIVM.

Contumax non remittitur, niſi purgata contumacia, num. 1. & 4.

Contumacia delictum eſt n. 2.

Subditus non præiudicat Baroni, nec è contra n. 3.

Contumaciæ purgatio quid operetur ad beneficium inquiſiti n. 5.

Pro pœna contumaciæ quid ſoluitur n. 6. 7. 8. & 9.

Inquiſitus contumax remiſſus ad Baronem non ſoluit ipſi Baroni pœnam pro contumacia , ſed ſuperiori, à quo fuit remiſſus n. 9. & 10.

Contumax in duobus Tribunalibus vtramq; pœnam ſoluere tenetur num. 10. & 11.

Anno-

Annotatio bonorum contumacis in duobus Tribunalibus ad quem ſpectet num. 12. & 13.
Contumacia an poſſit purgari per alium n. 14. 15. 16. & 17.

VErùm quia
poſt forma
tam inqui-
ſitionē in-
quiſitus ſit
contumax,
neceſſe eſt
de contumace aliqua practi-
cabilia, & notatu digna ſer-
monem facere, vndè ſcien-
1 dum, quód quandò inquiſi-
tus eſt contumax, non poteſt
de remiſſione cauſſę tractari,
niſi purgata contumacia, &
licet aliqui tuentes opinio-
nem Carauit. Rit. 205. labo-
reint ſubſtinere diſtinctionem
quòd aut remiſſio petitur per
inquiſitum, & tunc purgare
contumaciam tenetur, ea
2 ratione, quia cum contuma-
cia delictum ſit, l. omne deli-
ctum ff. de re militar. per
cōtumaciam ammictit ſub-
ditus omne priuilegium, aut
verò Baro remiſſionem cauſ-
ſæ petit, & tunc non eſt opus
purgare contumaciam,
nam omnis actus, qui fit per
ſubditum, non præiudicat
3 Baroni, Franch. deciſ. 541.
tamen hæc diſtinctio hodie
in Regno eſt ſublata, & ſiuè
ſubditus, ſiuè Baro remiſſio-
nem cauſſæ petat, contuma-
cia purgari debet, ex prag.
quam ipſe Carauit. ibid. ad-
4 ducit 6. 25. de offic. Iuſtit.
ſequitur Baiard. ad Clar.
quęſt. 38. n. 91. Viu. deciſ.
37. n. 10. Capoblanc. de Ba-
ron. auctoritat. tom. 1. prag.
8. par. 2. n. 84. & ſeq. Petr.
ad Gramat. deciſ. 26. n. 8. &
nullus ab hoc diſcedit, &
practica eſt in viridi obſer-
uantia; Et huiuſmodi purga-
tio contumaciæ ſpontè facta
operatur, quòd non perdit
beneficium dandi fideiuſſo-
res, nec remanet inditium
5 ſufficiens ad torturam conttà
eum, Foller. in pract. crim.
tit. banniantur nu. 54.

Sed quandò contumacia
6 purgatur, quid ſoluere debet
inquiſitus, Carauit. in rit. 211.
in principio, dicit teneri ad ſo
lutionem tarenorum ſexde-
cim pro Iure ipſius contuma-
cię, vt ab ea extrahatur, quem
ſequitur Viu. deciſ. 273. n. 3.
D. Tap. veró tantum ad du-
catum vnum dicit inquiſitū
teneri, & ſic obſeruari in con-
ſtit. Clement. lib. 3. compi-
lat. Iur. Regn. fol. mihi 88.
Hos verò hic ſeruamus, quòd
quantitas contumacię ſolui-
tur, ſecundum quantitatem
delicti, & perſonarum, non
vltra verò ſummam carole-

norum

7 norum triginta duorum, poſitam per Carauit. quandoq; decem, vel quindecim, vel viginti, aliàs triginta carolenos; quãdoq; triginta duos, & vltra triginta duos non progreditur; recordor verò tempore, quo erat Auditor Antonius Gargano integerrimns, qui pro purganda contumacia Io. Baptiſtę Mirra Caſtri Geneſtrę iuſſit ſolui ducatos ſex, & audio in alijs Audientijs, vltra ſummam per Carauit. taxatam exigi, malè hoc ſeruatur, nam licet contumacia purgetur, ratione iuris ipſius, tamen remanet firma quoad delictum, & pænam cumulat ipſa contumacia, Alberic. in l. ſenatus n. 5. ff. de accuſationibus, cum contumacia delictum fictum dicatur, & proindè pro ſumma ducati vnius poſita per D. Tap. ſufficiens eſſet ad illud compenſandum, & ſemper ego ipſam allegaui, & pluries obtinui, verùm quandò Iudex vellet rigorẽ ingredi, & tractaretur de graui delicto, vel de perſona diuiti, vel Fiſcus in neceſſitate eſſet, poſſet tolerari, vt maior quantitas carolenorũ decem ſoluatur, dũmodo triginta duorum non excedat, iuxta opinionem Carauit. qui licet ibid. dicat, ꝙ

8 ſoluitur plus, & minus, habito reſpectu ad valorem tertiæ partis mobiliũ, quandò enim contumacia noceat, vide Viu. opin. 884. Maſull. ad Capic. deciſ. 141. n. 3. & eſt aduertendum, quòd ſi inquiſitus fuerit contumax reputatus per R. A. & indè eius cauſſa fuerit remiſſa Baroni, dum

9 contumaciam in R. A. purgauit, & ſoluit, non tenetur vlterius aliquid Barcni ſoluere ea ratione; quia contemptus contumacię non erit ipſius Baronis, ſed Fiſci, Ca-

10 poblanc. tom. 1. de Baron. auctorit. prag. 8. par. 1. n. 208. qui licet alleget Carauit. rit. 205. n. 10. tamen Carauit. loquitur in alio caſu, ſcilicet quandò eſſet inquiſitus contumax in duobus tribunali-

11 bus, pone exemplum, prout multoties occurrit, quòd inquiſitus ſit à Curia Baronali proceſſatus de aliquo crimine, de quo per Audientiã fuit capta informatio, & ab vtraque contumax reputatus, an in vtraq; contumaciã purgare teneatur, & vtramq; pęnam ſoluere, & per multas rationes quas adducit, pro affirmatiua concludit, & n. 15. ad aliam quæſtionẽ tran-

12 ſit, ad quem enim ſpectet annotatio bonorum mobilium poſt annum contuma-

cię,

ciȩ, & concludit illum potiorem eſſe, cui prius annus
13 currit à die annotationis factȩ bonorum ipſius contumacis, quod nota, quia in dies euenit, verùm quæri poteſt, cum contumacia delictum dicatur, & de cauſſa crimi-
14 nali tractaretur, an inquiſitus perſonaliter comparere teneatur pro ea purganda, vel per alium peti poſſit, vt purgetur, & ab ea deleatur, Carauit. Rit. 211. in princip. affirmat poſſe alium mittere ad purgandum contumaciam, & faciendum ſe ab
15 ea caſſari, ſed abſq; doctrina, & ratione, tu verò ſcias, quòd hodie in Regno contumacia purgatur per quemcumq; amicũ inquiſiti, etiam eo abſente, vt fuit reſolutum per Regium Collaterale Conſilium virtute prouiſionum ſequentis tenoris videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici viri. *Ci hauete fatto intendere per la voſtra delli 2. del preſente, che molti contumaci ſogliono per terze perſone far'inſtanza à queſta R. A. che ſiano ammeſſi à compoſitione, & che dopò fatta la compo-*
16 *ſitione per interpoſta perſona detti contumaci non ſe curano comparire perſonalmente, e ſtare à raggione per loro delitti principali, ma perſeuerano alle medeſime loro contumacie, & che il magnifico Auocato Fiſcale hà fatto iſtanza che ſi prefigga, e ſtabiliſca termine à quelli contumaci, che ſono compoſti in loro abſentia per terze perſone, che non comparendo infra quel termine, la gratia della compoſitione ſi habbia per non fatta, & reſti ferma la loro contumacia, come noua contumacia etiam in quanto alla pena pecuniaria, ò delle terze parti delli mobili, e deſiderate da Noi ordine, come vi hauete da gouernare nel predetto, vi riſpondemo, che debbiate prefigere il termine de vinti dì à pagar la compoſitione, e non pagandola fra detto tempo, & non comparendo fra lo medeſimo li detti contumaci à ſtare à giuſtitia, li reſti ferma la contumacia, etiam à riſpetto della pena pecuniaria, ò delle terze parti di mobili, per tanto così ſe potrà eſequire, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli Die 22. Octobris 1582. D. Gio: de Zuniga Vidit Salernitanus Regens. Vidit Reuerterius Regens. Vidit Salazar Regens. Baſtida Damuñatones Secretarius. Regiſtrata in Curia Principatus Citra fol. 173.*

Quȩ indè fuerunt renouatæ tempore Ducis Oſſunentium vigore prouiſionũ idem mandantium ſequentis tenoris. Philippus Dei Gratia

Rex,

Rex,&c. Magnifici, circumſpettiq; viri, &c. *Semo informati, che tanto in queßa R. A. come in l'altre del preſente Regno s'vſa ammetterſi li delinquenti à compoſitione delle contumacie, e delitti per terze perſone, ſenza prefigerſeli termina-*
17 *tione à comparere, e perche queſto è in pregiudiſio del Regio Fiſco, volendo noi prouedere, come ſi conniene in ciò, sì per indennità del detto Regio Fiſco, come anco per leuare alcuni reclamori, che di queſto ſe ne ſoleno hauere, ci hà parſo fare la preſente, per la quale volemo, & ordinamo, che di quà auanti quelle perſone, che per queſſa R. A. ſaranno compoſti de loro contumacie, e delitti, debbiano frà vinti giorni pagare tal compoſitione, aliàs non pagandola frà detto termine, ò non comparendo fra lo medeſimo tempo li detti delinquenti à ſtare à giuſtitia di loro delitti, non li vaglia la compoſitione; e li reſti ferma la contumacia, tanto à riſpetto di loro delitti, com'anco per la pena; per tanto vi ordinamo, che così debbiate oſſeruare, & eſſequire, che tale è noſtra intentione. Datum Neapoli die 19. Octobris 1619. El Duque. Vidit Conſtantius Regens. Vidit Vrſinus Regens. Vidit Valenzuela Regens. Salazar Secretarius. In Cur. primo Principatus Vltra fol. 63. All'Audientia di Principato Vltra.*

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Clericus contumax an pœnam contumaciæ ſoluere teneatur.

SVMMARIVM.

Clericus contumax non poteſt mulctari n. 1.

Contra num. 2. De veritate n. 3. & 4.

Iudex ſecularis nullam in Clerici habet Iuriſdictionem n. 5.

Contumacia dicitur delictum fictè num. 6.

Titio non plus operatur quàm veritas num. 7.

Contumax non appellat n. 8.

Quod quomodo procedat n. 9.

Contumax an declinet forum n. 10. & 11.

Contumax an opponat exceptionem litis pendentiæ n. 12.

QVæro, an hoc procedat, ſi contumax fuerit clericus, ita vt ſi contumax reputetur, poſſit
1 mulctari, & pęnam contumaciæ ſoluere, Clar. pract. crim. quęſt. 36. verſ. eſt autè, tenet, quòd non poteſt mulctari ratione contumaciæ,

nec

nec pœnam ſoluere, ſed libere remittendus eſt, mouetur ex Guid.Pap.deciſ. 450. Gramatic.verò vot.27.& Viu.deciſ.138 n.8.cõtrariũ teſtantur, nempè, ꝙ clericus contu-
2 max reputatus contumaciam purgando pęnam ſoluere cogitur ea ratione, quia tenetur comparere coram Iudice laico citante, clericatũ probare, & remiſſionẽ cauſſę ad ſuum Epiſcopũ obtinere, & docto de clericatu, mulcta reuocatur, pęna reſtituitur eidẽ clerico à quo fuit eſacta repetiẽ deciſũ p R. A. Salerni, virtute decreti videlicet. Philippus
3 Dei Graria Rex, &c. *Magnifico Maſtro di Camera di queſſa R. A. nella cauſa vertẽte trà il Regio Fiſco, & il Veſcouo della Caua dimandando la rimeſſione di Luca de Simone inquiſito di ſcoppettata tirata in perſona di Luca d'Orofino, nella qual cauſa è ſtata interpoſto decreto del tenor ſequẽte videlicet.* In cauſſa Regij Fiſci cũ Luca de Simone inquiſiti de ictu ſcoppitti in perſonam Lucę d'Orofino prętendẽte remitti ad Reuerẽdũ Epiſcopũ Cauenſẽ tamquam Clericus, vt in actis, ac reſtitutione carolenorum viginti ſolutorum Magiſtro Cameræ Regiæ Audientiæ pro contumacia die 26. Menſe Septembris 1603. Salerni, &c. Per R. A. in Banca coram Illuſtriſſimo Pręſide, viſis actis, audito R. Fiſco, & partibus, referente ſubſcripto Auditore de Lega cauſſæ Commiſſario fuit prouiſũ, ꝙ pręſens cauſſa, vna cum actis remittatur, prout pręſenti decreto remitti mandatur ad Curiã Epiſcopalẽ Cauenſem, & caroleni viginti ſoluti pro cõtumacia Magiſtro Camerę Regię Audientię reſtituãtur eidẽ, prout reſtitui mandatur, & expediantur prouiſiones in forma, hoc ſuũ, &c. De Lega. Proſper Petra. Anaya.
4 *Per eſecutione del quale decreto, vi dicemo, che debbiate ſubito reſtiturie al detto Luca de Simone li mentionati carlini vinti, cõforme à detto decreto perche cõ queſta pol ſa de receptis, ve ſe faranno buoni al dar de voſtri conti. Datũ Salerni die 27. Mẽſis Septẽbris 1603. Franceſco Carrafa Marcheſe di Binetto. De Lega, Proſper Petra. Anaij. Vidit Fiſcus. Lõgobardus Secretarius.*

Et ratio eſt, quia Iudex ſęcularis nullã habet in clericũ
5 Iuriſdictionem, quando verè delinquit, tanto magis in cõtumacia, quę licet delictũ ſit, tamen non verè delictũ dici-
6 tur, ſed fictè, & non poteſt operari plus fictio, quam veritas vulgatis Iuribus, vt Clar. ibid. teſtatur, ſequitur

7 Farinacc. tit. de inquiſit. quęſt.8. n. 17. & nouiſſimè Viu. deciſ. 138. n. 8. qui adducit deciſioné in terminis, licet aſſerat illos Clericos purgaſſe contumaciā ſpontè.

Et redeundo ad propoſitū noſtrum, poſtquam de contumace, & contumacia eſt
8 diſcurſus, ſciendum ꝙ contumax non poteſt appellare l. & poſt dictū §. final.ff. de Iu-
9 dic. Dec.conſ.34. Sed an hoc procedat in contumace verò, vel ficto, vide Capic. deciſ. 139. Nec poteſt declinatoriā
10 fori opponere, Theſaur deciſ. 265. n. 2. licet Afflict. deciſ. 133. ſubſtineat, quòd ſi habet priuilegiū declinandi, & ꝙ non poſſit renūtiari per con-
11 tumaciam, non excluditur, tu vide De Franch deciſ. 413. n. 1. & 2. & Capoblanc. de auct. Baron. in nou. impreſſ. prag. 8. par. 2. n. 82. & ſeq.

Nec poteſt opponere exceptioné litis pendentię per l.
12 vbi cęptum ff. de Iudic. Marant. in pract. par. 6. membr. 2. n. 16. & 22 & iterum conſ. 22. De Franch. deciſ. 551. n. 7.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Contumax pauper an poſſit mulctari pro contumacia Pauper inquiſitus an debeat habere acta gratis.

SVMMARIVM.

Contumax pauper non mulctatur pro pœna contumaciæ n. 1.
Paupertas prodeſt num. 2
Pauper ſi recuſat Iudicem, an teneatur facere depoſitum n. 3.
Paupertas non eſt de genere malorum num. 4.
Pauperū religio eſt attendenda n. 5.
Hominis felicitas eſt ſcire vti paupertate num. 6.
Pauperi fiunt acta gratis num 7.
Quomodo hæc paupertas probetur num. 8. 9.
Amplia quòd debet habere Aduocatum, & Procuratorem gratis num. 10.
Pauperi carcerato datur panis Curiæ num. 11.
Et ſi fuerit liberatus an repetatur num. 12.
Pauper quis dicatur n. 13. 14. 15. 16. & 17.
Pauper non dicitur qui habet artem num. 18.
Paupertas quomodo probetur num. 19. 20. 21. & 22.
Paupertas in dubio præſumitur, cum naturalis ſit, quam diuitiæ, quæ ſunt aduentitiæ num. 22.
Paupertatem allegans tenetur probare num. 23.

Et ſi

ET inquiſiti contumaces fuerint pauperes, & non habeant vndè cõtumaciã ſoluant, quęritur
1 de duobus, an mulctam ſoluere teneãtur; ſecũdò an acta quoque, vel gratis illa fieri debent, quo ad primũ adſunt prouiſiones Collateralis Cõſilij deſuper expeditę ſequẽtis tenoris videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici viri, &c. *Il Magnifico Gouernatore di queſſa Prouintia ci hà ſcritto, che occorre ſtarno preſi in queſſe carceri, poueri, che eſſendo cõtumaci nõ ſe poſſono intendere in loro cauſe principali, ſenza hauerſe purgata la contumacia, e ſtãno in extrema neceſſità, & non ponno pagare detta contumacia vengono à morir nelle Carceri, per non poſſerli queſſo Tribunale far gratia della pena della predetta contumacia, & hauendoci ſupplicato d'oportuna prouiſione, vi dicemo, che quando ſi purga la contumacia per li delinquenti, ſẽpre ſi purga cõ clauſula firma remanente quo ad delictum, per queſto non è neceſſario d'intertenire di procedere in le cauſſe pricipali à quello conuiene ſecõdo la qualità delli delitti, ſotto detto preteſto, non ſia purgata la contumacia, per ciò coſsi viordinamo, che debbiate oſſeruare, e circa lo purgare di dette contumacie queſſa R. A. oſſerui il ſolito, non intertenendo però lo procedere, come s'è detto: Datum Neapoli die 15 Decẽbris. El Marques. Vidit Reuerterius. Regens. Vidit Salazar Regens. Vidit Salernitanus Regens. Villamor Proſecretarius. In Cur. Principatus Vltra.* Et hoc eſt vnum de priuilegijs, quòd pauper gaudet, & hic eſt vnus caſus in quo pau-
2 pertas prodeſt, iuxta tex. in l. ſi quis ad declinandum §. ſin autem C. de Epiſcop. & cleric. & adeò eſt verum, vt ſi pauper Iudicem vti ſuſpe-
3 ctum recuſauerit, non teneatur facere depoſitum iuxta R. Prag. ea ratione, quia prag. non habet locum vbi paupertas adeſt, Gizzarell. deciſ. 84. Paupertas enim nõ
4 eſt de genere malorũ, ex tex. in cap. vnic. in gloſ. in verb. mendicantes, de religioſis domibus, & quando de pauperibus diſceptatur, eſt potius religio ipſorum pau-
5 perum attendenda, quàm ipſa paupertas cap. vltimo 16. quæſt. 1. Imò dixit Seneca in lib. de moribus
6 maximam eſſe fęlicitatem hominis ſcire vti paupertate.

Quoad ſecundum ſciendum, quod ſi Pauper eſt inquiſi-
7 tus, & non valet ſe propter paupertatem defende-

re, debet Iudex prouidere, quòd fiât defenſiones,& omnia acta gratis l. tam dementis C. de Epiſcop. audienr. in fin.& notat Foller.in pract. crimin. tit. recipiantur defenſiones reorum n. 55. Afflict. in conſt. Regn. appellationum tempora quinto notab. verſ. rurſus quęro & iterum in conſt. lege pręſenti 7.notab.Sed virtus con-
8 ſiſtit quomodo deber probari hęc paupertas, ad hoc, vt interponatur decretum, quòd fiant acta gratis Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 21. n. 8. & ſeq. mouet quęſtionem, & infert poſſe fieri per teſtes informatiuo modo absq; alia
9 citatione, & rationem aſſignat, quòd quandò aliquid fieri permittitur ad inſtructionem Iudicis, non deſideratur partis citatio, licet num. 10. affirmet in illo Regno de mandato Præſidentis debere fieri, parte citata; nos verò hic ſeruamus, quòd quotieſcumq; inquiſitus aſſerat ſe pauperē, & ceſſionem ſuorum bonorum in ampla forma ad beneficium actuarij faciat, vel Regij Fiſci, abſque alia probatione, nec citatione, & ſine nulla exceptione, inrerponitur decretum, quod detur panis curię, & fiant omnia acta gratis, quòd etiam admiſit Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron. prag. 19. n. 15. Gizzarel. deciſ. 84. n. 3. qui ampliat pauperem non teneri ſoluere Aduocatum, nec procu-
10 ratorem pro eius defenſione conſtitutum,& ſi non habet, ei prouidetur, vigore cuius ceſſionis bonorum, actuarius cogitur acta gratis facere, & ad bona ipſius pauperis recurrere, ſi adſunt; vide ſi conferunt dicta per Perr. ad Gramatic. deciſ. 85. n. 10.

Sciendum, quod ſubuentio carcerato pauperi eſt introducta de Iure communi, vt per tex. in l. Iudices C. de Epiſcop. aud. ex quo pauperibus carceratis annona preſtabatur, vt per Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 7. tit. de fraud. annon. n. 38. inde per Regiā pragmaticam tertiā de offic. mag. Iuſtit. eſt taxata in vncijs viginti ſeptem panis pro qualibet die, & debet eſſe panis albus, vt gloſ. in dicta l. Iudices exponit in verb. libellis quem panem fiſcalem appellat, Petr. Greg. Toloſan. ſynt. iur. vniu. lib. 36. cap. 30. n. 15. Sed quęri poteſt, ſi carceratus pauper, cui propter eius paupertatē fuerit conceſſus panis curiæ, indè liberatur, an teneatur

pre-

11 pretium panis recepti intus carceres ſoluere, occurrit in perſonam Franciſci Cuculo; aliàs cinquina terræ Ieſualdi carcerati in hac R. A. qui pro toto tempore ſuæ carcerationis pane Curiæ fuit nutritus ad dictam rationem, indè me pro Domino Principe Venuſij cauſſas agente,
12 fuit ad carceres Ieſualdi trāſmiſſus, & Fiſcus inſtetit pro reſtitutione pretij panis Curię ſibi pręſtiti, vndè fuit dubitatum, ſi debebat illud reſtituere: dicebat Fiſcus, quòd ſi debitor, cui fuit, vel debitum remiſſum, vel dilatio data ad illud ſoluendum ex cauſſa paupertatis, indè ad pinguiorem fortunam perueneri, vel Epiſcopus efficiatur, tenetur ad debita, ex Bald. conſ. 208. vol. 2. quem ſequitur Amend. ad Franch. deciſ. 179. n. 13. & proinde cum carceratus hic fuerit liberatus, ad pretij panis Curiæ recepti reſtitutionem tenebatur, inferebat ad aliud ſimile, nam debitor cædens bonis, ſi ad pinguiorem fortunam deueniat, non liberatur, niſi ſoluat debita creditoribus.

Ego verò dicebam, non teneri ad huiuſmodi reſtitutionem, nam panis fuit conceſſus duabus de rationibus; prima, quia carceratus; ſecunda, quia pauper erat, & cum vtraque ſit opera miſericordię cēſetur datus cauſſa pietatis, non autem intuitu, & contemplatione, vel animo, ſiuè ſpe repetitionis, & cenſetur datus, ne in carceribus periret, cuius ratio fuit potiſſima cauſſa Iuriſconſulti in dicta l. Iudices, quam ſtatuētium in dicta prag. 3. vndè ſequitur, quòd quandò impenſa eſt facta cauſſa pietatis, non poteſt repeti, non enim ſortiretur ipſa pietas ſuum effectum, quę vti actus miſericordiæ pius iudicatur, ex Beat. Thom. ſecunda ſecundæ quęſt. 1. cap 1. artic. 1. prout in ſimili dicitur de paupere, vel infirmo, vel minore, nutrito in Hoſpitali, Collegio, ſiuè alio loco pio, ſi ad priſtinam ſalutem venerit, & bona poſſideat, non tenetur reſtituere expenſas ſibi erogatas in dicto loco pio, ſed liber dimittēdus eſt, vt Deo benedicat, & diuitias ſua induſtria conquirat, ex Coler. qui nōnullos auctores adducit in tract. de alimentis lib. 3. cap. 5. n. 79.

Vndè concludebam cogi non poſſe ad reſtitutionem pretij prędicti, & ſimili illato, decedente bonis replicabam non obſtare, nam ceſſio

ſio hodie fit cum ignominia, & cedens ſubſtinet infamiæ ſpeciem, adeò, vt etiam, ſi ad pinguiorem fortunam venerit, ad debita non teneatur, & nuper concinnè reſoluit, Nouar. collect. 35. n. 2. 3. 4. & 8. Verùm ſi carceratus pauper haberet aliquem artem, ex qua intus carceres poſſet ſibi alimenta parare, non tenetur Fiſcus panem Curię concedere, quia habẽs artem, non dicitur pauper, vt declarat Nouar. quæſt. forenſ. quęſt. 9. per tot. vbi decidit, quid ſi carceratus alimenta habet ab aliqua confraternitate, vel ab alio alitur cauſsa pietatis, & miſericordiæ, ſiue de elęemoſinis viuit, quem vide.

Et pro Coronide eſt aduertendum, quòd ſi carcererius expenſas erogauerit carcerato, & victum præſtiterit, ſi indè excarceratur, tempore excarcerationis, poteſt retinere carceratum, & excarcerationem impedire, donec expenſæ ſibi ſoluantur, Surd. in tractat. de aliment. tit. 1. quæſt. 71. ad fin. dummodo pauper non ſit, vel illas erogauerit cauſsa pietatis, vt ſupra dixi, &c.

Non incongruè quæritur, quis dicatur pauper, & ad terminorum ſcientiam diſtin-
13 guendum eſt, quòd aut quęritur de nobili paupere, aut de plebeo paupere; ſi primo caſu nobilis pauper dicitur ille, etiam ſi habet quinque mille, Simon. de Petr. interpr. vltim. volunt. lib. 4. interpret. 12. n. 71. Imò Montanar. ad prag. 2. de adminiſtr.
14 Vniuerſit. n. 327. dicit, quòd etiam ſi nobilis habeat centum aureos in burſa, dicitur pauper; licet enim ex illis viuere poſset, tamen ſtatum, & dignitatem ſuam ſeruare nõ poteſt; aut verò de plebeo paupere tractatur, & ſic ſecundo caſu, & dicendum eſt, quòd pauper dicitur ille, qui vendit vtenſilia domus pro ſoluendo debito, Ann. allegat 88. n. 3. Gratian. verò deciſ. Marc. 34. nu. 15. teſtatur, quòd ille pauper eſt, qui quę-
15 rendo ſibi victum, & laboribus, & operibus ſuis, viuere non poteſt, ſed Marant. conſ. 6. n. 45. dicit, quòd ille dicitur
16 pauper, qui non habet quinquaginta in bonis. Quidquid tamen citati D. D. dicant, ſciendum, quòd totum id relinquitur arbitrio Iudicis, qui iuxta perſonarum qualitatẽ iudicet, quis eſt pauper, quis
17 verò diues, Menoch. de arbitrar. Iud. caſ. 65. n. 7. Lazar. in practic. ſept. 1. quęſt. 11. n. 9. Giurb. deciſ. 18. n. 5.

& ex

& ex noſtris Capoblanc. de auctoritate Baron. tom. 2. cap. 66. n. 9. Galter. in tract. de tutel. par. 1. tit. & vel ſe excuſet n. 5. & poſt iſtos omnes Nouar. collect. deciſ. 134. num. 1.

Vnum tamen dignum ſcias, quòd etiam ſi pauper ſit, & habet artem non di-
18 citur pauper, Nouar. quæſt. forenſ. quæſt. 9. n. 8. ſupra citat. & Gizzarell. deciſ. 84. n. fin. & ibi Baldaſſ. de Angel.

Quomodò autem probetur paupertas, quod per famam publicam poſſit probari, & alijs modis poſitis per
19 Marant. conſ. 6. n. 35. & ſeq. quę quamuis in actis non appareat, ſufficit quòd ſit notoria, Afflict. deciſ. 318. n. 4.
20 Gratian. diſcept. forenſ. lib. 3. cap. 552. n. 10. tenet, paupertatẽ in ſpecie probandam eſſe, Maſcard. verò concluſ. 1154 n. 34. dicit, quòd me-
21 lior modus inter cęteros de iure ad probandam paupertatem eſt diſcuſſio bonorum, Nouar. autem collect. 134. n. 4. dicit, quòd probatur per duos teſtes veriſimiliter de ea informatos, & inſtructos, & iter. in tract. de elect. for. ſept. 1. quæſt. 17. n. 10. & ſeq. nam potius præſumitur
22 paupertas in dubio quàm diuitię, cum naturalis paupertas ſit, diuitię verò aduentitiæ, Ludouic. deciſ. lucenſ. 33. Nouar. cit. collect. n. 2. & 3. & eam allegans, vel ſuper ea ſe fundans tenetur probare, Giurb. deciſ. 18. n. 4. & iter. deciſ. 116. n. 10. De Franch. deciſ. 565. n. 7. Nouar. collect. 134. n. 3.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Pauper an connumeretur inter perſonas miſerabiles, & habeat electionem fori.

SVMMARIVM.

Pauper an habeat electionem fori num. 1. *&* 2.
Paupertatem allegans pro declinatoria probare tenetur n. 3. *&* 4.
An debeat probari, & quomodo num. 5. 6. *&* 7.
Anacletus citus laudatur num. 8.
Pauper tenetur domum deſtructam vendere num. 9.
Niſi vellet reædificare num. 10.
Pauper ab Epiſcopo abſoluitur, ſi manus in Clericum iniecerit n. 11.
Pauper debitor, an poſſit victum petere à creditore num. 12.

IN præcedẽti dixi de contumace, & clerico contumace, & paupere contumace, & alia de paupere, nunc

nunc oportunè quęritur, an pauper connumeretur inter
1 perſonas miſerabiles, vtilitas eſt, quòd ſi comprehenditur, habet electionem fori, & trahit, Io. Franc. de Leonard. in practic. offic. cap. 3. n. 46. & Viu. deciſ. 222. n. 3. teſtantur Pauperem, vti miſerabilem iudicari, & proindè
2 fuiſſe admiſſum ad fori electionem, & decreta Viu. fuiſſe per M. C. & Sacrum Conſilium confirmata, nulla habità diſtinctione, an pauper ſit ſua culpa lapſus, vel ne, & in paupertatem venerit, idem Viu. deciſ. 268. n. 8. ſequitur Amendol. ad Franc. deciſ. 294. n. 9. qui concludit, quòd adducta fide de paupertate,
3 & iurando pethorreſcere, trahit, & nõ trahitur, Carauit. verò ritu 233. n. 4. contrariũ
4 tenet, nempè, quòd pauper forum eligens tenetur docere ſe talem, qualem aſſerit, nec ſufficit qualitatem in libello narrare, aliàs ſuccumberet in electione, ſequitur Nouar. in tract. de elect. for. ſept. 1. quæſt. 17. & Ante eum Afflict. deciſ. 377. n. 6.
5 Vrſill. ibidem n. 1. & debet concludenter probari Gratian. deſceptat. forenſ. lib. 1. cap. 7. n. 9. ea ratione, quia
6 de interreſſe Baronis tractatur, & abdicando ab eo Iuriſdictionem propter electionem factam, & proindè debet, audito Barone, probari, aliàs Baro non priuatur, niſi fuerit in ſpecie, & cõcluden-
7 tur, & ipſo audito paupertas probata, & ſic pluries ego obtinui in cauſſa Ducis Balneoli, pro quo cauſſam agebam, cui fuerunt remiſſi duo de domo pallante ex cauſſa paupertatis non probatę, & iterum in cauſſa Franciſci Fauale de Ieſualdo inquiſito de adulterio ad querelã pauperis eligentis forum, & fuit remiſſus ad Dominum Principem Venuſij, vtilem Dominum Ieſualdi, me pro eo patrocinante, ex quo pauper paupertatem non probauit, & aliàs cum eſſent inquiſiti, Io. Gratius Lombardo, & Franciſcus Fuſchetto Terræ Sancti Angeli Lombardorũ de ictu ſcoppitti, & morte ſecuta in perſonam Antonij Cicchetto, & vulneribus in perſonam Io. baptiſtæ Fuſcita ad querelam Antonij Saggieſe, & Portiæ Cicchetto coniugum pauperum hanc R. A. in forum eligentium, vti miſerabilium, & cum iuramento perhorreſcentiæ, ego qui partes D. Ducis Nuceriæ vtilis Domini Sancti Angeli Lombardorum tuebar, tacebã in diſcurſu cauſſę,

verùm

verùm in diſcuſſione in aula
adduxi doctrinas allegatas,
& dixi paupertatem nõ fuiſſe
concludenter,& in ſpecie,au-
dito Baronè, probata, &
proindè debere remitti,Fiſcus
replicabat, fuiſſe tẽpore por-
rectæ querelę admiſsã,& hoc
ſufficere, replicabam ego pa-
rùm prodeſſe fuiſſe querelã,
& electionẽ receptam,nam in
Regno teſte,De Franch.deciſ.
382.n.10.ſemper querelę re-
. .p ntur, inde fit diſcuſſio
tẽpo e decisionis, & propte-
ea,cu paupertas non ſit pro-
bata,vt ſupra dixi, cauſſa de-
beat remitti ad dictam Curiã
prout fuit remiſſa die vlti-
8 mo Martij 1626. Anacleto
Cito Ciuitatis ſummæ Com-
miſſario viro conſcientiatiſ-
ſimo,& integerrimo,tamen
& ſi pauper multa priuilegia
9 habet,ſi habet domũ deſtru-
ctam,cogitur illam vendere
vicino edificanti,ea ratione,
ne ciuitas deformata rema-
neat,Ricc.deciſ.138.verſ.4.
par.1. quem ſequitur Nouar.
queſt. forenſ. queſt. 34. n. 5.
10 qui n.6. limitat, niſi vellet il-
le pauper reędificare, tamen
ſi pauper violentas manus in
11 clericum iniecerit, poteſt ab
Epiſcopo abſolui,Ricc. deciſ.
190. num. 13.

Et pro cõplemento mate-
12 rię pluries fuit dubitatum an
creditor teneatur debitorẽ ad
eius inſtantiam carceratum
pauperem alere, vide Capo-
blan. tom. 1. de Baron. au-
ctorit. prag. 19. n. 15. & ſeq.
& Nouar. quæſt. forenſ.
quæſt. 9 per tot.

DE DECIMIS
Caput I.

ARGVMENTVM.

Decimarum exactio ad quem Iudicem ſpectat, ſecularem, vel Eccleſiaſticum.

SVMMARIVM.

Decimæ vt ſoluantur, an exactor teneatur Iudicem laicum adire, vel Iudicem Eccleſiaſticum inuocare debeat, a num. 1. ad 16.

Iudex laicus, an ſit Iudex competens in materia decimæ., num. 3.

Decima an debeatur pro rebus feudalibus n. 4. 5. 6. 11. & 12.

Eccleſiæ miniſtri pro decimarum ſolutione à Iudicibus laicis petere debent num. 5.

Imperator, tamquam Deo ſubditus tenetur ſoluere decimas, vti obſeruator mandatorũ Dei n.13.

Decimarum materia frequens, & quotidiana eſt, & pomnes D. D. tractatur, & nollem ego ſuper ipſa manus imponere, ſed quia in caſu occurrenti fuit anſa mihi præſtita, de eis tractare, hic
1 ſubijciam pauca practicabilia, & vtrum Epiſcopus requiſitus pro ſolutione decimarum à ſuis Presbyteris, ſeù ſubditis, vt Iuſtitiam ſibi ipſi miniſtret, an erit Iu-
2 dex competens, an verò Presbyteri Iudicem ſecularem adire teneantur. Queſtio iſta occurrit inter Reuerẽdiſſimum Eleuterium Albergonum ſciẽtificum, Munificentiſſimum, Sede Cardinalitia iamdiù dignum, Epiſcopum Montis Marani, & D. Ioannem della Marra vtilem Dominũ Caſtri Francorum, á quibus pro ea decidẽda, ipſe arbitrer fuit electus. Pretendebat Reuerendiſſimus Epiſcopus decimas ab eodem pro quodam territorio, vbi dicitur Baiano, & ipſum eſſe Iudicem competentem in hac materia decimarum, & de ipſis cognoſcere; Replicabat D. Ioannes Iudicem ſæcularem eſſe competentem in cauſſa decimarum, & ipſum ad illarum ſolutionem non teneri. Pro primò adducebat communem obſeruantiam ſemper Iudices laicos de materia decimali cogno-
3 uiſſe. Pro ſecundo non teneri ad decimarum ſolutionem, cum territorium Baiani, pro quo decima petitur, eſt de menſa Baronis, & ſic feudale, & pro rebus
4 feudalibus, non debetur decima, primum probabat ex Conſtit. Regn. Quanto, & ibi per Afflict. num. 18. vbi
5 dicitur, quòd miniſtri Eccleſię petunt decimas à laicis quacumq; velint actione, ſiue nomine Eccleſię, ſiue actione perſonali, ſiue conſtit. citat. Quanto, ſeù conſtitutione; vel lege Diuina, ergò Eccleſiaſticus non eſt Iudex competens.

Secundum probabat, quia de hoc territorio Baiani ſoluebat Regię Curię Adogam, & cum ſit feudale, deci-

ma

6 ma non debetur, ne contin-
gat grauari duplicis ſolutio-
nis onere, Adogę nempè, &
Decimarum.

Replicabat Reuerendiſſi-
mus Epiſcopus quo ad primã
doctrinam Afflict. in cit. cõſt.
non ſic indiſtinctè intelligi,
ſed diſtingui debere in duos
caſus. Primum nempè, an
7 quęſtio ſit. Nũ quis teneatur
ſoluere decimas, vel ne; Se-
cundus verò aut quęſt. eſt de
iure decimandi. Primo caſu,
8 ſi altercatur, an teneatur ad
decimas, debet per Eccleſia-
ſticũ cognoſci. Si Secũdo ca-
ſu, & ſic ſi altercatio eſt de
iure decimandi, videlicet. Si
cogitur ad ſolutionem deci-
9 marũ ita, vt cõpulſio requira-
tur, cum in facto conſiſtat, ad
iudicẽ ſæcularem ſpectat, &
allegabat Nigr. ad cap. Regn.
volumus n. fin. At in caſu no-
ſtro erat quęſtio, ſi decimæ
10 debebantur, cum ex aduerſo
apponebatur, non deberi, ex
eo, quia feudale territorium
erat. Ergò ad illũ ſpectabat.

Quo ad ſecundum dice-
bat in iure clarũ eſſe, etiam de
11 rebus feudalibus ſolui deci-
mas, & adducebat Nigr. citat
cap. volumus n. 4. & ex eod.
Afflict. cit. conſt. Quanto in
principio quibus cauetur,
12 Decimas ſolui etiã de rebus
feudalibus, corroborabat
etiam ex auctoritate Cam-
pan. in cap. Regr. & quia nu-
per n. 7. qui n. 9. casũ in Ciuita
te Campanę adducit, & in
fauorẽ Eccleſię per Regiam
Cameram Summarię fuiſſe
prouisũ, & ſubdebat ex eod.
cit. n. ꝙ etiam Imperator,
13 tamquam Deo ſubditus tene-
tur ſoluere decimas miniſtris
Dei; ſed tãquam obſeruator
mandatorũ Dei, nec prodeſſe
aſſerebat, quòd de eo ſoluit
Adogham Regie Curię, nã
non implicat iuxta illud quę
ſunt Cęſaris Cęſari, & quæ
ſunt Dei Deo Ergò.

Quarè videns ego, vti cõ-
munis ſeruus, & amicus per-
fidiam potius intentatam,
quam Iuſtitię proſequutionẽ
volui ipſos concordare, & de
perſona iui ad Terram Caſtri
francorum, in qua Reuerendiſſimus Epiſcopus, in mu-
nere viſitationis reſidebat, &
præcedere tractato, eos ad
quietẽ reduxi, & non aliter
de Iure cauſſam terminaui.

Tu verò ſcias ad mate-
riam, ꝙ circa cognitionẽ ſo-
lutionis decimarum, & ſi
ad ſęcularem Iudicem ſpe-
14 tet, ad ſunt literę Felic. Me-
mor. Philippi Secundi Regis
Hiſpaniarum, quarum teno-
rem placuit hic inſerere
ad futuram ſcientiam. *El
Rey. Illſt. Conde primo noſtro*

Viſorey, Lugartinente, y Capitan General. He ſido informado, que hauiendoſe tratado pleyto los años paßados en el Tribunal de la Regia Camera de la Sum-
15 maria ſobre las decimas, que el Arcipreyte de la Tierra San Marco de Cauoti de la Prouincia de Principado Ultra pretẽdia per tenezerle en ella ſe determinò por ſentençia lo que ſe deuia hazer, y que no obſtante eſto, y que por deſpoſicion de derecho eſtà declarado, que en eſſe Reyno, y en toda Italia ſe paguen conforme à la coſtumbre de los lugares, el Arcobiſpo de Benauente por lo que toca à la quarta Canonica acudio à Roma pretẽdiendo, que las cauſas decimales fueſſen meras eſpirituales, y que los Iuezes legos no deuian conocer dellas, y cometida eſta por Papa Siſto Quinto al Auditor de la Camara Apoſtolica, ſin oyr à los de la dicha Tierra de San Marcos, ni à Don Marcelo Cauanilla Señor della, los condenò en contumaçia, y al Don Marcelo, à que deſiſtieſſe de la cobranza de ſus rentas feudales, y que por nò hauer querido conceder al Arcobiſpo el exequatur, que por ſu parte ſe deſpidio deſta ſentençia, fueran condenados por deſcomulgados el dicho D. Marcelo, y los hombres de la dicha Tierra, ſin hauer podido alcanzar abſoluçion aun que por Vueſtra parte ſe hà procurado, y echo la diligençia ſobre ello, y porque eſtando mis tribunales de tiempo mas que immemorabile en poſſeſſiõ del conocimiento d'eſtas cauſas, y aun en virtud de capitulaçion hecha con Papa Honorio, y tocando principalmente eſte negoçio à mi Iuridiçion Real, no ſe deue permitir, ni dar lugar, à que paßen por otro camino pues lo contrario ſeria paraque mis ſuditos fueſſen cadadia moleſtados fuera del Reyno, ſerà bien, y aſſi os encargo, y mando eſteis muy aduertido en no permitir ſemjantes nouedades contra mi Real Iuridiçion, paraque ſe remedie lo que eſta hecho, y ſe abſueluan los deſcomulgados, aduertais al Duque de Seſſa mi Embajador en Roma de lo que à eſte fin os ocuriere, y combiene, que ſepa paraque tanto mejor pueda proceder, y encaminar lo que ſe pretẽde, que Yo tanbien le eſcriuo, y embio à mandar en mi nombre haga las diligençias, y officios que cõbienẽ, y fueren neceſſarios, y que tenga con vos ſobre ello la correſpõdençia, que al caſo ſe requiere, que por lo mucho, que importa à mi ſeruiçio, lo recibire muy acepto del cuydado, y diligençia, q̃ en ello puſieredes. Del Pardo à 24. Hebrero de 1593. Yo El Rey. Vidit Comes Generalis Theſaurerius. Vidit

Sala-

Saladinus Regens. Vidit Cadena Regens. Vidit Fornarius Regens. Vidit Brunolus Regens. Vidit Scudera Regens. Al Virrey de Napoles ſobre la pretenſion, que el Arcobiſpo de Benauente tiene contra D. Marcelo Cauanilla, y la Tierra de San Marcos, en perjuçio de la Real Iuridiçion.

Quę omne totum videtur concordare cum dictis per
16 Guttier. tract. pract. quæſt. 14. per tot. & quæſt. 15. 16. & 17. cum ſeq.

DE FALSA MONETA
Caput I.

ARGVMENTVM.

Moneta vndè dicatur, & ortum habuit.
Del ictum falſę monetæ quibus modis committatur.
Fama quomodo probetur in hoc delicto.

SVMMARIVM.

DElictum falſæ monetæ committitur quinque modis a num. 11. ad n. 17. & a n. 23. ad 29. & a n. 53. ad 62. & n. 78. ad 88. & a n. 115. ad 120.

Moneta quid ſit n. 1. Unde dicatur n. 2. Unde ortum habuit n. 3. De quo iure fuit inuenta nu. 4. 5. & 6.

Moneta falſa, & adulterina an differant num. 7. 8. & 9.

Incudendo monotam quæ literæ deſcribebantur num. 10.

Monetam alterius Principis cudens an puniatur, & quomodo num. 15. 16. 17. & 38.

Moneta eſt indiuidua num. 18.

Indiuiduum eſt illud, cuius partes ſeparate mutant diffinitionem totius, & cuius integritas minui non poteſt, ſtante regularitate rei num 18.

Monetam adulterans vitiat rei publicæ vinculum num. 19.

Monetam boni, veri, & iuxti ponderis, & valoris cudens an puniatur num. 20.

Monetam cudere eſt de regalibus num. 21.

Monetam cudendi licentia priuato an concedi poſſit, & quomodo num. 22.

Fama bona debet probari notabilis, & non vulgaris n. 25. declara num. 26.

Monetam cudendi inſtrumenta reperta penes aliquem, vel ipſa moneta adulterata reperta, an punia=

puniatur, & quomodo à n. 26. ad 29. & a n. 78. ad. 91.
Limita niſi eſſet bonæ famæ à n. 30. ad 35. & a n. 60. ad 65. & num. 121.
Limita niſi eſſet modica ſumma, & quare n. 36. 66. 67. & 68.
Monetæ falſæ parua quantitas non affert præiudiciũ n. 36. 75. 76. 86. & 87. Parua quantitas quomodo iudicatur num. 37. 68. & 69.
Monetam reprobatam, aut non expendibilem fabricans an puniatur num. 38.
Monetam cudere incipiens, indè non perficiens, an puniatur, & quomodo n. 39. 40 41. & 42.
Monetam viliſſimi valoris fabricans an puniatur num. 43.
Mandans fieri, vel expendi falſam monetam, an puniatur num 44.
Impubes de falſa moneta accuſatus an puniatur num. 45. 46.
Minor de falſa moneta delatus an puniatur num. 47. & 48.
Minores doli capaces qui dicantur num. 49.
Pauper de hoc crimine incuſatus an mitiori pœna puniatur num. 51.
Pauper quis dicatur num. 51.
Monetam falſam fabricans, vel expendens in loco, in quo non eſt in vſu an puniatur num. 52.
Moneta diminuta, vel tonſa dicitur falſa in pondere n. 53. 54.
Monetam radens effigiem Principis deturpat, & pœna mortis punitur num. 55. 56.
Delictum tonſionis, vel diminutionis quomodo probetur num. 57. 58. 59. & 60.
Monetam bonam nimio pretio, & ad iuſtum pretium reducens an puniatur num. 70. 71. & 72.
Monetam maioris valoris, quàm ponderis expendens, an puniatur n. 73. & 74. limita niſi fuerit parua quantitas num. 75.
Monetam falſam habens, vel bonam tondens, non expendens, ſed ductus pœnitentia ad Zeccam mittens, an puniatur num. 77.
Monetam falſam expendens an puniatur à n. 78. ad 91.
Statutum quantum vis generale puniens fabricantes falſam monetam, non conprehendit fabricantes in parua quantitate n. 86.
Ignorans an ab hoc delicto excuſetur n. 88. 109 110. & 111.
Ignoranti nõ præſumitur dolus n. 89.
Ignorantia quomodo probetur n. 90. 91. limita niſi fuerit ignorantia craſſa num 92. 93.
Ignorantia, vel ſcientia quando præſumatur num. 94. 95.
Monetam falſam expendens publicè, & ad oculum patens an puniatur n. 96. limita niſi expendatur per confidentem n. 97. vel per filios, patres nu. 98. vel in ſua patria, ibid. n. 98. vel ſi eſſet minimi valoris num. 99.
Ignorantia quotuplex ſit nu. 100. 101. 102. 103. 104. 105.
Ignorantia craſſa quæ dicatur nu. 106. 107. 108. & 111.

Dubi=

Dubitans, & ignorans an idem ſint num. 112 113. & 114.
Monetam tingens an puniatur num. 115. & 116.
Moneta quæ, & quomodo tingatur, & coloretur n. 116. 117. & 118. *limta n.* 119. & 120.
Fama quid ſit num. 122.
Fama quomodo differat à clamore, & quæ differentia eſt inter famam hominis, & famam facti num. 123.
Famæ diffinitio num. 124. 125.
Fama quomodo probetur, & eius requiſita à n 125. *ad n* 133.
Populus quanto maior, tanto minor intellectus num. 128
Fama in ſpecie probata non elidi tur per probationem in genere num. 134.
Malus ſemel. ſemper præſumitur malus in eodẽ genere mali n. 135.
An procedat in diuerſo genere mali num. 136.
Infamia cum mala vita quid operetur num. 137 & 138.
Fama mala probatur in vno tempore, an in alio tempore attendatur num. 139. & 140.
Socius an admittatur contra ſocium num. 141.
Quid in crimine falſæ monetæ ibid. & num 142.
Socius criminis, & ſocius in crimine an differant num 142.
Moneta reperta pœnes aliquem an faciat inditium num. 143. 144. 145 & 146.
Conuictus in crimine falſæ monetæ an appellet num. 147. 148.
limita procedere in fabricante, non in expendente num. 149.
Eximens carceratum qua pœna puniatur num 150.
An procedat, ſi dixit debitori, fuge num. 151.
An procedat in crimine falſæ monetæ num. 152.
Delictum falſæ monetæ ſola Magna Curia cognoſcit nu. 153.
Auxilium delinquenti præſtans qua pœna punitur num. 154.
An procedat in muliere marito auxilium præſtante num. 155.
An procedat in delicto falſæ monetæ num. 156.
An procedat in cõſcio criminis n. 157.
Sciens hoc crimen reuelare tenetur num. 158.
Delinquentes falſæ monetæ propria auctoritate capiuntur nu. 159.
An procedat in curante hoc delictum committi num. 160.
Expendens monetã contra ſolitum an præſumatur contra ipſum num. 161.
Mala fama purgatur ſi per trienium fuerit probata bona n. 162.
Accuſans de hoc crimine, & non probans an puniatur num. 163. 164 & 165.
Limita niſi eſſet ſolitus denunciare, & accuſare, & non probare num. 166.
Calumniator quis dicatur, & quæ differentia ſit inter calumniatorem, præuaricatorem, & tergiuerſatorem num. 167.

De fal-

loquitur de monetarijs in malam vocem capiendo, intelligendum eſt de ijs, qui fal
9 ſam, ſiue adulterinam moneram cudunt, & paracaraptæ, vt ſupra dixi vocantur, vt refert Decian. tom. 2. tract. crimin. lib. 7. cap. 23. n. 5. & ſeq. & poſt eum Catalan. in tract. de indult. cap. 28. n. 5. & 6. qui Decian. non meminit.

Vlterius ſciendum, quòd hoc nomen cudere monetam, ſiue in moneta, quæ cudebatur ad ſcribebátur hę li-
10 teræ videlicet; & ab illis nomen recipit, ſcilicet A. A. Æ. F. f quæ ſic declarántur, Auro, Argento Ære, flando, feriūdo, vt ſcribit Decian. ibid.

Quoad quintum, nempè quibus hoc delictum committatur modis, ſciendum,
11 quòd Menoch. de arbitr. Iudic. cent. 4. caſ. 316. Maſcard. de probat. concluſ. 1070. Decian. tom. 2. tract. crim. lib. 7. á cap. 23. ad 28. Clar. in pract. crimin. §. falſum, verſ. dixi etiam, & ibi Baiard. Catalan. de indult. cap. 28. & nouiſſimè Muſcatell. pract. crimin. tit. de falſ. monet. non vna vice, ſed vna voce teſtantur, hoc delictum patrari quatuor modis. Primo nempè
12 fabricando. Secundo adulterando. Tertio diminuendo, vel tondendo. Quarto illam ſic falſificatam, adulteratam, diminutam, ſiue tōſam expēdendo. Ego autem, ex p alios D.D. cōgeſtis addo ſecūdum modū, nēpè eam tingēdo, de quibus ſigillatim diſcurrere propoſui, & Primo quoad primū ſ. fabricando, reſpectu for
13 mę, nēpè ſi quis cuderet monetā ſua auctoritate, & hoc caſu duob⁹ de modis cōmitti pōt. Primo quo ad auctoritatem. Secundo quo ad formā. Quo
14 ad auctoritatē, ſi ſua propria auctoritate cuderet, quia moneta recipit auctoritatē ex charactere Principis, Belluc. in ſpec. Princip. rub. 36. §. graue n. 6. Quoad formam, quando
15 forma, vel alterius Principis cuderet, & vtraq; caſu pęna mortis punitur, Menoch. cit. caſ. 316. n. 15. 26. & 27. Forma enim in moneta nil aliud eſt,
16 quàm impreſſio, ſiue character impreſſus in materia ipſius monetæ, vt aduertit Catalan. ibid. n. 23. & 28. qui n. 29. 30. 31. & 32. dicit in forma
17 monetá falſam triplici modo committi. Primo in imagine Principis. Secūdo in literarū inſcriptionis impreſſione. Tertio in auctoritate publica, & forma mutata, ex quo mone-
18 ta eſt indiuiſibilis ex eo, quia ſi ſeparatur mutatur, cū illud dicatur indiuiduū, cuius partes ſeparatę mutāt diffinitionē totius, & cuius integritas minui non poteſt, ſtante rea-

litate rei ; vndè verùm eſt
illud, ꝙ dicitur, ꝙ falſę mo-
19 netę crimē grauiſſimum eſt,
nam q monetam adulterant,
vitiare vidētur magnū, qua-
ſi quodam Reipublicæ vin-
culū, vt dicit Catalan. ibid. n.
35. & 38. Quod amplia proce-
dere, etiam ſi quis cuderet
20 monetam boni, veri, & iuſti
ponderis, & valoris, ideſt etiā
ſi materia vera ſit, pœna vlti-
mi ſupplicij punitur; nam cū
ſine Principis auctoritate hoc
faciat, Maieſtatē Principis lę-
dit, & eius iuriſdictionē vſur-
pat, l. 2. C. de falſ. monet. Cu-
dere. n. monetam de regali-
21 bus eſt, & iuxta l. 2. tenet Me-
nocch. caſ. 316. n. 17. Maſcard.
concluſ. 1070. n. 20. Catalan.
de Indult. cap. 28. n. 44. Et eſt
adeò verùm, vt etiam ſi pri-
uatus licentiam haberet cu-
dendi, cudere non poſſit, nec
22 licentia valet, etiā ſi in ea di-
ceretur ex certa ſcientia, quia
pręſumit ſubreptitia, Decian.
citat. lib. 7. cap. 23. n. 3. & 27.

Quo ad ſecundū, nempè
eam adulterando, pōt duo-
bus modis committi adulte-
rando. Primo reſpectu for-
23 mę. Secundo reſpectu mate-
riæ. Reſpectu formæ in caſi-
bus ſupra poſitis in primo
modo; Reſpectu verò mate-
24 riæ, quandò quis non perfe-
ctam, ſed adulterinam mo-
netam fecerit, nempè ſi non
fuerit perfecti æris, Argenti,
vel Auri, quo caſu pœna
mortis punitur, Menoch. cit.
caſ. 316. n. 6. & ſeq. Et in hoc
caſu deſtinguendū fore puto;
aut fuerit quis in fraganti
repertus monetam falſam cu
dens; aut verò non. Si primo
caſu, non eſt locus diſputa-
tioni. Si ſecundo caſu, ſubdi-
ſtingue: aut fuerit reperta in-
ſtrumenta habilia ad falſam
monetam cudendam: aut nō
fuerint reperta. Si primo caſu
fuerit probatum, monetam
ipſam eſse falſam, & factam,
ac cuſſam cum dictis inſtru-
mētis inuentis in eius poſſe,
vel domo, tunc delictum eſt
probatum, & inditiū ad tor-
turam facit, Maſcard. cōcluſ.
1070. n. 9. Decian. tract. crim.
tom. 2. lib. 7. cap. 26. n. 6. Niſi
ille eſſet bonæ conditionis, &
famæ, Maſcard. ibid. n. ſeq. de
Franch. deciſ 401. Quæ bona
25 fama debet eſſe notabilis, &
nō vulgaris. Neminē ego tē-
pore meę ætatis vidi tā vilis,
& infimę cōditionis, ac pauci
poſſe, paruęq; poteſtatis, ac tā
illaudatæ vitę, qui nō repetiat
aliquos teſtes pro eius bona
fama deponētes. Quare pru-
dētes; circūſpectiq; Iudices
aduertāt cōditionē teſtiū de-
26 ponētiū, ac qualitatē illius pe
nes quē inſtrum. fuerint repta
ſi ipſo-

ſi ipſorũ rationem reddat, & vnde illa hebuit, circa quod multum eius iudiciũ verſatur, vt hortatur, Decian. ibid. nu. 6. Si verò non fuerint in-
27 ſtrumenta inuenta in eius poſse, vel domo, ſed tantùm pecunia fuerit reperta, ſubdiſtingue: aut pecunia ipſa vires patrimonij excedit: aut
28 verò eſt parua quantitas. Si primo caſu concurrente mala fama inquiſiti, inditium ad torturam facit, vt citat. D.D. dicunt, quod ego limitari affirmarem infraſcriptis modis. Primo niſi alleget à quo habuit, & in hoc caſu, ſi
29 eſt bonę famę, ſufficit allegare in genere, licet teſtes in ſpecie, & de proprio nomine nõ deponant. Si verò cõcurrit mala fama, tenetur ſpecificũ datorem allegare, aliàs, ac ſi fabricaſſet, habetur, vt citat. D.D. dicunt. Secundo limita-
30 rẽ ſi quis habuerit pecunias in arca contaminatas, quas non expendit, ſed eas potius detinet, vt diues appelletur, quia ad actum alteri nociuum nõ deuenit, non punitur. Quod declarationẽ recipit, dũmo-
31 do bona fama concurrat, vt ſupra dixi, ſi enim mala opinio concurreret, torqueretur, quia præſumitur velle ipſas expendere, ꝙ Iudex arbitrabitur, inſpecta perſona, & quãtitate, Menoch. de arbit. Iudic. caſ. 316. n. 64. & ſeq. Quod nedum de Iure, vt præ-
32 citati Doctores dicunt, procedit, verùm etiam virtute Regię Prag. 9. de monet. §. 3. in qua habentur hæc verba, videlicet. *Volemo di più che quelle in poter de quali ſi ritrouerà alcuna quantità di conſideratione, ad arbitrio di Giudici, di monete falſe, ò tagliate ſaranno perſone vili, di mala qualità, e di non buona fama, ſiano obligati à moſtrare, come, e da chi habbino hauuto dette monete, e non moſtrandolo, ſia queſto ſolo baſtante inditio ad inquirere contra di loro, come*
33 *ad inciſori, ò falſatori d'eſſe, e ſe per ſorte la detta perſona ſarà ſtata altre volte inquiſita de tonſione, expenſione, ò fabricatione di falſa moneta, baſti contra di loro inditio à tortura*. Ex qua ſubſtinetur id, quòd ſupra dixi, duo in hoc caſu deſiderari. Primum nempè malam qualitatem,
34 malamq; famam. Secundum, quòd pecunia ſit in quantitate, per illa verba: *Alcuna quantità di conſideratione*. Et ex §. 12. venit corroborata opinio ſupra relata, ſcilicet, quòd quandò reperiuntur ſtilia, cunei, aut alia inſtrumenta habilia, concurrentibus mala

fama, vita, & qualitatibus, condemnari, & puniri poſ-
35 ſe. Si verò ſecundo caſu, & ſic ſi eſt parua quantitas; vel modici valoris, non poteſt puniri, quia ſtatutum quamtumcumq; generale, & amplum, puniens fabricantes falſam monetam, non comprehendit fabricantes monetas modici valoris, Alexãd. conſ. 104. n. 7. lib. 1. Boſſ. in pract. crimin. tit. de falſ.
36 monet. n. 4. ea ratione, quia talis modica moneta nõ poteſt afferre maximum præiudicium illis, ad quorum manus peruenerit, Alex.conſ. 121. n. 5. lib. 7. ſequitur Caball. caſ. 199. n. 19. & 20. Quomodo autem iudicatur,
37 an pecunia ſit magna, aut minima, dicas, quòd relinquitur arbitrio Iudicis, inſpecta perſonarum conditione, Caball. caſ. 199. n. 17. & ſeq. Limita non procedere in eo, qui fabricauit mone-
38 tam reprobatam, & minimè expendibilem, vel alterius Principis; Menocch.caſ. 316. n.19. Maſcard.concluſ. 1070. n. 5. D. Rouit. ad prag. 1. de monet. n. 11. 14. & 15.
39 Limita, non procedere in eo, qui actum non perfecit, ſed tantùm agere cæpit, vel tentauit; Gloſ. in l. quicumq; ff. ad l. Corneliam de falſ. Gramatic. deciſ. 74. n. 24. Tu autem in hoc caſu diſtingue; aut non perfecit,
40 quia non potuit, ex quo fuit impeditus, aut verò nõn perfecit, quia ſponte aſtinuit, quia pœnituit. Si primo caſu,
41 & ſic ſi non perfecit, quia non valuit, nempè, quòd impeditus fuit, limitatio adducta non procedit, vt D.D. infra citandi teſtantur, & colligitur ex §. 28. prag. 9. de monet. Si verò non perfe-
42 cit, quia pęnitentia ductus abſtinuit, & in hoc caſu limitatio procedit, quia pęnitentia eſt licita, etiam in delictis arduis; Menocch. citat. caſ. 316. n. 23. 24. & 25. Maſcard. citat. concluſ. 1070. n. 5. Decian. cit. cap. 27. n. 7. Baiard. ad Clar. in §. falſum verſ. dixi etiam n. 315. Catalan. citat. cap. 28. n. 73.
43 Limita non procedere in fabricante falſam monetam viliſſimi valoris, veluti voluere, Menocch. cit. loc. n.33. Maſcard. cit. loc. n. 5. & Baiard. citat. loc. n. 316. limita non procedere in man-
44 dante fieri, vel expendi Hieronym. de Laurent. in deciſ. Auenion. 114. n. 6. quem ſequitur D. Rouit. prag. 1. de monet. n.10. Limita in impu-
45 bere de falſa moneta delato ex l. 1. §. impuberes C. de falſ.

falſ. monet. Maſcard. cit. loc. n. 5. tu autem in hoc caſu diſtingue, quòd aut impubes eſt doli capax: aut vero non; Si primo caſu limitatio non
46 procedit, & concluſio ſuprà firma remanet. Si verò non eſt doli capax, limitatio procedit, Menocch. cit. caſ. 316. n. 31. & ſeq. & de impuberũ pœnis, vide Menocch. caſ. 329. Succurritur etiam in
47 hoc crimine falſæ monetæ minori; & Caccialup. conſ. 92. n. 4. inter Conſilia criminalia diuerſorum refert
48 Ferrarię fuiſſe mutatam pęnam ignis in pecuniariam contra minorem de falſa moneta delatum, quem ſequitur Carroc. de minorib. in delict. excuſ. queſt. 25. Qui autem dicantur doli capaces, dicas, ꝙ quando ſunt aſtuti,
49 & calidi, natura acutiores, & quorũ malitia ſupplet ętatẽ, Carroc. cit. tit. quæſt. 7. n. 7. Quod nõ fuit per hanc. R. A. ſeruatum in cauſſa Donati
50 Parrella de Serino minoris, qui referente Auditore Paulo Strambone, & interueniẽtibus Ioanne Romero, & Franciſco Daniele Auditoribus, inſtante Didaco Rubeo de Victoria Fiſci Patrono, fuit condemnatus ad carceres, donec perueniat ad ætatem perfectam, & eo ad ipſam cum deuenerit remiget per biennium, prætextu, ꝙ obedientiam præſtaſſet Thomæ Partella eius patri fabricanti falſas monetas. Hæc condemnatio per M. C. V. non fuit admiſſa, ſed ſtatim fuit reus licentiatus credo ex adduct. per Farinacc. de indir. ad tortur. quęſt. 51. n. 82. & ſeq. & in eius tortura dixi, quòd accidit in tit. de Delegat. Limita non procedere in paupere inope, qui in
51 mitiori pęna punitur, Marſil. conſ. 51. nu. 17. Decian. cit. loc. cap. 27. nu. 5. Menoch. cit. caſ. n. 71. Quis autem dicatur pauper, vide quæ dixi in tit. de Contumace. Limita non procedere, ſi pecunia fal-
52 ſa, in loco, in quo cuditur, nõ eſt in vſu, Peguer. quæſt. crimin. 46. n. 15. Marant. conſ. 63. n. 7. Petr. ad Gramatic. deciſ. 74. n. 1.

Tertio committitur hoc crimen tondendo, vel dimi-
53 nuendo monetam; moneta enim tonſa dicitur in pondere falſa, Burg. quæſt. 23. n. 146. & in hoc caſu poterit duobus modis committi. Primo radendo; ſecundo tondendo, vel diminuendo. Si
45 primo caſu, ſcilicet radendo, cum in forma peccat, ex quo effigiem Principis radendo
55 deturpat, pœna mortis punitur, vt

tur, vt D.D. infrà allegandi
55 dicunt, ex conſt. Regni qui
nummos. Si ſecundo caſu,
ſcilicet tondendo, vel dimi-
nuendo nempè ſi quis mone-
tam non adulterinam, ſed
perfectā diminuerit, ex citat.
conſt. qui nummos, & Mu-
ſcatell. in pract. crimin. tit. de
falſ. monet. n. 15. ad hoc, vt
inquiſitio formetur, & deli-
ctum probetur, requiritur,
57 vt dicta moneta raſa, vel di-
minuta inueniatur, & reco-
gnoſcatur per teſtes exper-
tos, & quòd inueniantur for-
ficulæ, ſeù alia inſtrumenta,
quibus pecunia poteſt tondi,
radi, ſeù minui, Gramatic.
deciſ. 72. Vndè in hoc puto
faciendam eſſe diſtinctionē,
quam ſupra in adulterante
adduxi, nempè aut tondens,
radens, ſeù minuens infra-
ganti eſt repertus, aut verò
58 non. Si primo caſu nulla ca-
dit dubietas, & pęna mortis
punitur. Si ſecundo caſu ſub-
diſtingue: aut in eius poſſe,
vel domi fuerit reperta pecu-
59 nia tonſa, vel diminuta, &
in hoc caſu iterum ſubdiſtin-
gue, aut fuit reperta pecunia
in eius poſſe, vel domi, cum
forficulis, ſiue inſtrumentis
alijs ad tondendum, ſiue mi-
nuendum habilibus; aut ve-
60 rò tantùm pecunia fuit in-
uenta. Si primo caſu, tunc in-
ditium ad torturam facit, niſi
ſit bonæ cōditionis, & famę,
& doceat à quo habuit, vt ſu-
pra dixi. Si verò fuerit tan-
61 tùm pecunia inuenta, di-
ſtingue, aut fuerit pecunia
in magna quantitate, aut in
parua quantitate. Si fuerit in
magna quantitate, iterum
ſubdiſtingue; aut bona fama
ei opitulatur; aut eſt homo
malæ conditionis, & talia
committere ſolitus. Si contrà
eum mala fama laborat, &
62 non doceat, à quo habuit,
quæſtionibus, & tormentis
ſubijcitur, nam pręſumitur
eas diminuiſſe. Si verò opti-
ma opinione ſuffragatur, &
doceat in genere, à quo ha-
buit (nam homo bonæ vitæ
non tenetur in ſpecie, & nō-
mine proprio docere) & tūc
non punitur. Et eſt adeò po-
63 tens mala fama, quòd ea
concurrente in hoc incęſſionis
crimine, quòd etiam ſi teſtis
de viſu non adſit, arbitrium
Iudicis eſt huiuſmodi delin-
quentes ad mortem condē-
nare, vt diſpoſuit prag. 9. §.
12. de monet. dūmodo aliàs
64 hoc delictū commiſerit ibid.
Reſpectu verò eorum, qui
hæc crimina aliter non com-
miſere, & contra eos con-
currit mala fama, & vnus
teſtis de viſu fide dignus, pu-
nitur pœna cap. Regni, iam

ſepè

ſepè. Si verò teſtis de viſu non
concurrat, ſed tantum mala
65 fama laborat, alijs indicijs vr-
gentibus exiſtentibus, arbi-
triũ Iudicis eſt pœnam mor-
tis imponere §. 13. prag. 9. de
66 monet. Si verò pecunia inuen-
ta in parua, ſiue modica quan-
titate eſt, non procedit con-
cluſio firmata, Bertazol. conſ.
crim. 552. quem ſequitur Ro-
uit. ad pragm. 1. de monet.
nu. 121. etiam ſtante ſtatuto,
quia lex, aut ſtatutum puniẽs
tondens monetas non habet
locum in tondente monetam
paruæ quantitatis, vel aſcen-
dentem ad modicum valo-
rẽ, Marſ. conſ. 71. n. 1. & ſeq.
Menoch. cit. caſ. 316. n. 33.
Peguer. deciſ. 86. Ea ratione,
quia parua moneta nõ affert
68 magnum præiudicium his,
ad quorum manus peruenit,
Alex. conſ. 121. n. 5. lib. 7.
ſequitur Caball. caſ. 199. n.
19. & 20. Quomodo autem
iudicatur, an moneta ſit ma-
69 gna, vel minima relinquitur
arbitrio Iudicis, inſpecta per-
ſonarum conditione nume-
ro, & valore monetæ, Caball.
cit. caſ. 199. num. 17. & ſeq.
prout ſupra dixi. Quod limi-
ta non procedere, quando
moneta erat nimio pretio, &
quis eam ad iuſtum pondus
70 reduxit, Menoch. citat. caſ.
316. n. 36. Decian. citat. cap.
27. nu. 1. qu. Giacar. ad Clar.
in §. falſum n. 32. addidit, &
atteſtatur huiuſmodi delin-
quentē poſſe pœna falſi puni-
ri, vide Burg. queſt. 23. n. 147.
Pone, quòd moneta ſit perfe-
71 cta, ſed tamen non iuſti pon-
deris, & quis eam ad iuſtum
pondus reduxerit, an punia-
tur, cum melioris conditio-
nis efficiatur, & fiat plus vſua-
lis, expendibilis, & maius
comodum afferat, vide Me-
noch. cit. caſ. 316. n. 39. &
40. qui Alciat. rationem ad-
ducit, quam adducere ego
hic nõ inſudaui, cum hic ca-
ſus nõ occurrat, nec vnquam
tempore vitæ meę vidi: hoc
72 crimen cõmitti, nec à ſenio-
ribus audiui fuiſſe illud com-
miſſum. Et ſi vtitur quis mo-
neta maioris valoris, quàm
ponderis, pœna falſi extraor-
73 dinariè punitur, Catalan. de
indult. cap. 28. nu. 16. Et ſi
expendit plus eo, quam va-
let, arbitrariè punitur, Ba-
74 iard. ad Clar. §. falſum. n. 335.
Limita non procedere, ſi mo-
75 neta fuerit in modica quan-
titate, vel ſi in magna quan-
titate fuerit tonſa, verùm
minimi valoris non procedit,
Menoch. qui arbitrio Iudi-
cis puniri, dixit caſ. 316. n.
41. Caball. caſ. 199. n. 19.
& 20. quia moneta modici
76 valoris non affert maximum
preiu-

preiudicium, vt ſupra dixi ex Caball. caſ. 199. n. 20. & ex Farinacc. poſtea viſo quæſt. 115. n. 111. quòd intellige tu procedere quo ad pænam ordinariam, quia arbitrariè punitur tondens monetam,
77 ſed illam non expendens pænitentia ductus miſit ad Zeccam, Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 23. nu. 151.

Quarto hoc crimen falſæ monetę cōmittitur eam ex-
78 pendendo, nempè ſi quis monetam adulterinam, ſcilicet non perfecti ęris, Auri, vel Argenti, non iuxti ponderis, non proprij, & veri ſigni, & ſic in cauſſa efficienti, materiali, & formali expenderit, quo caſu expendens, & non docens á quo habuit, tenetur, ac ſi ipſam fabricaſſet, & in
79 hoc caſu probandum venit, vt pecunia recognoſcatur per expertos, artifices, & peritos, hanc falſitatem cognoſcentes experimento, vulgariter con la proua; nēpè, ꝙ ſit falſa, & adulterina, nec ſufficit quem deponere, quòd moneta, quam ego diebus præ-
80 teritis expendi, erat falſa, quam ille vidit, quòd ſit falſa enim, non omnibus commune eſt, vt aduertit Muſcatell. ibid. num. 18. & ſeq. qui citat. Foller. ſed non benè.

81 Ego autem in hoc capite diſtinguendum fore puto, ꝙ aut hæc moneta falſa fuit reperta in poſſe alicuius, ſeù domi, aut illam quis expenderit, ſi fuerit reperta domi: ſubdiſtingue, aut fuerint re-
82 perta infra habilia ad falſam monetam cudēdam, Decian. cap. 26. lib. 7. tom. 2. n. 6. Aut non fuerint reperta. Si
83 primo caſu, ſi pecunia eſt in tanta quantitate, quòd vires patrimonij omninò excedat, & fuerit probatum monetam ipſam eſſe falſam, & factam, ac cuſſam cum dictis inſtrumentis inuenctis eius domi, tunc delictum eſt
84 probatum, & inditium ad torturam facit, Maſcard. concluſ. 1070. n. 9. niſi eſſet bonę conditionis, vt ſupra dixi, & Franch. deciſ. 401. Tu verò adde id, quód ſupra adduxi ex §. 3. prag. 9. de monet. Si ſecundo, non fuerint reperta
85 inſtrumenta, ſed tantùm pecunia falſa, ſubdiſtingue, aut vires patrimonij excedit, aut eſt parua quantitas. Si primo caſu, concurrente mala fama delati, inditium ad torturam facit, niſi á quo habuerit, doceat. Si ſecundo caſu, & ſic ſi eſt parua quantitas, vel modici valoris, non poteſt puniri, quia ſtatutum quantumcumq; generale, & am-

plum

plum puniés fabricantes fal-
86 ſam monetam,non compre-
hendit fabricatores moneta-
rum modici valoris, Alex.
conſ. 104. n. 7. lib. 1. Boſſ. in
practic. crimin. tit. de falſ.
monet. n. 4. ea ratione, quia
talis modica moneta nō po-
teſt afferre maximum pręiu-
dicium illis,ad quorū manus
peruenerit, Alex.conſ. 121. n.
5. lib. 7. ſequitur Caball. caſ.
199. n. 19. & 20. & de eo (qui
87 eſt bonę famę), etiamſi ſpe-
cificè non doceat excuſatur,
Baiard. ad Clar. §. falſum n.
328. Caball. citat. loc. n. 11. De
Franch. deciſ. 401. n. 5. excu-
ſatur ab hoc delicto igno-
rans nempè, ſi quis ignoran-
88 ter hanc monetam expende-
rit, Marſil. in dicta l. qui fal-
ſam n. 65. Decian. cit. cap. 25.
n. 6. In hoc enim delicto do-
lus requiritur, at quia in
ignorante dolus nō pręſumi-
89 tur, ergò ignorans non pu-
nitur, Caball. cit. caſ. 199. n. 6.
Muſcatell. cit. tit. num. 50.
Quæ ignorantia probatur
90 iuramento illius, qui eam
allegat. Decian. cap. 27.
num. 4 Coſta in tract. de
ſcient. Iur. & fact. inſpect.
66. num. 6. & ſufficit iura-
mentum, quia cum ſit de
91 conſiſtentibus in cōſcien-
tia, & animo eorum, quòd
per teſtes non probatur, me-
ritò dicitur eſſe probatam aſ-
ſertionē cum iuramento eorū
Caball. cit. caſ. 199. n. 26. Vin.
deciſ. 505. n. 21. Conſt. in-
ſpect. 84. n. 1. 3. & 4.

Quod limitatur duobus
modis, primò niſi contra eū
92 inſurgant pręſūptiones ſcié-
tię, ex Caball. & Decian. vt ſu-
pra citat. ſecundo niſi igno-
rantia ſit craſſa, vel affectata,
93 ex Marſil. in dicta l. qui fal-
ſam n. 90. & Decian. cap. 25.
n. 7. Et quando dicatur igno-
rantia affectata, vel craſſa,
infra dicam.

Scientię pręſumptionem
nō laborare, ſed potius igno-
rantiā pręſumi, colligitur in-
fraſcriptis modis videlicet.
94 Primò quandò quis docet à
quo habet, ſi eſt bonę condi-
tionis in genere, licet in ſpecie
non alleget Decian. cap. 25. n.
12. Decian. cit. caſ. 316. n. 58.
95 Secundo ſi fuerit proteſtatus,
quòd ſi illā non expenderit, eius
loco alteram numerabit, vel
bonam tradiderit, Barbat.
conſ. 51. col. 3. Decian. cap.
25. num. 15. & iterum
cap. 27. num. 19. Menoch.
citat. caſ. 316. num. 60.
Tertio ſi quis publicè, palàm
expenderit monetam, quæ
ad oculum eſt parens, nam
eam ſic euidenter recipiens
96 non poterit conqueri, nec
actio ei cōpetit, & per conſe-

quens, nec Reipublicę; ergò puniri non poteſt, Marſ.conſ. 71.à n. 17. & 25. Decian. cit.
97 cap. 27. n. 4. quotieſcumq; quis expendit per hominem non ſibi confidentē, (huiuſmodi delictum enim occultè, & per confitens patratur) ideò contra expendentē per non confidentem Fiſcus non præſumit, Caball.cit.caſ.199. n. 33. & 34. Nec, econtra ſi quis expēdit per filios, patres,
98 aut alios, quos in periculo ponit. Nec ſi expendit in ſua patria, vbi de facili ſciri poteſt, ibid. n. 35. & 36. limita ex diſtintione pręcedenti nō
99 habere locum in expendente monetam minimi valoris, qui non ordinaria pœna, ſed arbitraria puniri debet, Farinacc. quęſt. 115. n. 140. Peguer. in pract.crim. cap 16. n. 11. quos ſequitur Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 23. n. 144.

Dixi ſupra de ignorantia craſſa, vel affectata, ad ma-
100 teriam, ſciendū, q; ignorantia duplex eſt, vna ex parte ſubiecti, altera ex parte actus, Ignorantia ex parte ſubiecti quatruplex eſt, inuincibilis, affectata, craſſa, & probabilis. Ignorantia verò ex parte
101 actus triplex eſt, prima antecedens, ſecunda concomitans, tertia ſubſequens, quarum capita hic enucleare ſuperfluum eſt; vndè omiſſa diſputatione hac, ſed illa ad Theologos remiſſa, reducam has omnes ignorantiæ
102 ſpecies ad duas; Voluntariam nempè, & inuoluntariam. Ignorantia voluntaria eſt illa, qua quis ignorat quod ſcire tenetur, quia non vult ſcire ob prauitatem mali deſiderij & hæc appellatur affectata, procurata, ſimulata, ſeù optata, & huiuſmodi ignorantia non dicitur
103 iuſta, nec veriſimilis, nec probabilis, ſed potius pro diſſoluta, & habetur non tantum pro ſcientia, verùm etiam, & pro nequitia, Benintend. deciſ. 96. num. 3. & 4. quæ non præſumitur, niſi probetur, cum vnaquęque
104 præſeferet malitiam, & ſimulationem, teſtę Maſcard. concluſ. 879. num. 31. Ignorantia verò inuoluntaria, eſt, cui non ineſt culpa, quam Theologi vo-
105 cant inuincibilem, nos verò iuſtam, vel probabilem, aut veriſimilem more noſtro appellamus, qua quis ignorat, quòd nō oportet eum ſcire, & qua communiter homines eiuſdem ordinis laborant adhibita diligentia, Nauar. conſ. 1. num. 1. de conſtitut.

Sed

Sed poſt quā dixi de ignorantia craſſa, ſcias, quòd illa
106 dicitur craſſa, ſiue ſupina, qua per culpam latam quis ignorat id, quòd cōmuniter omnes ſui ordinis ſciũt, l. magna negligentia ff. de ver-
107 bor. ſignific. ignorantia prima, & ſic volũtaria, quia pro ſcientia habetur, vt ſupra dixi, nō excuſat. Ignorantia in-
108 uoluntaria, & ſic ſecunda totaliter excuſat. Ignorantia craſſa ſiue ſupina, & ſic tertia excuſat à tanto, ſed non à toto prout latè diſcurrit Coſt. in tract. de ſcient. & ignor. inſpect. 81. per tot.

Modò his diſcuſſis, de qua ſpecie ignorãtię intelligendũ eſt in hoc falſæ monetę crimine, dum (vt ſupra dixi)
109 ignorantia excuſat. Diſtinguendum cenſeo, quòd aut ſumus in materia peccati, aut ſumus in pęnalibus, ſi ſumus primo caſu, deſideratur ignorantia inuoluntaria, & ſic in-
110 uincibilis, quę probabilis, iuſta, & veriſimilis appellatur, vt ſupra dixi, ex Placid. Duard. in Bull. Cœn. Domini quæſt. aut ſumus in pœnalibus, quia ignorans in pœnalibus nil velle videtur, Burzatt. conſ. 153. n. 6. vol. 3. requiritur illa probabilis, quã
111 ſupra adduxi, niſi ſit craſſa, quę voluntarię affinis dicitur. Luc. de Penn. in l. generali n. 8. & 9. C. de Tabular. lib. x.

Sed, ſi quis dubitauerit eſſe falſam, an dicatur igno-
112 rare cum verè neſciuerit, diceres prima facie, quòd excuſatur, quia dubitans, & ignorans parificantur vulgat. Iurib. Tamen dicas, quòd licet dubitatio, & ignorantia paria ſint, tamen non procedit, ſi dubitatio ſit cir-
113 ca factum ad ſe ſpectans, ſcilicet de eo, quòd ſua intereſt ſcire, tũnc quia diligentiam non adhibuit, vt certior redderetur, de ſe conqueratur, nam dubitare, & ſcire ea, quæ de facili ſciri poſſunt, pari paſſu iudi-
114 cantur. Vnde hæc dubitatio non excuſat, Coſt. de fact. ſcient. & ignorant. inſpect. 82. num. 1. & ſeq. quare dici poſſet ex adductis, dubitantem non excuſari tu cogita.

Committitur inſuper hoc crimen quinto modo tingendo, ſiue colorando, nempè ſi quis tingit monetam, is
115 enim eandē pęna punitur, ac ſi mutilaret, vel diminueret, Menoch. motus ex l. quicumque cit. caſ. 316. nu. 42. Quibus autem modis moneta tingi poſſi, enucleat Plin. lib. 33. natural. hiſtor. cap. 3. in fin. Ego autem

116 breuitati ſtudendo, dico, cum coloratio cadat in monetis argenteis, & ęreis tantũ, non autem aureis, vt experientia docet, & teſtatur Caball. centur. 2. caſ. 141. n. 2. ad fin. reſidendo cum opinione Menoch. citat. loc. & cum Caball. cit. caſ. n. 4. ꝙ
117 tingens, ſeù colorans monetas decapitandus erit, dico, quòd moneta poteſt tingi, ſiue colorari videlicet. Si es, aut metallum, aut ſtanneum, aut electrum, illud inauret, hoc inargentet, vt per Maſcard. concluſ. 1070. n. 6. vel ſi argentum inauret. Quod
118 limita, nõ procedere in eo, qui inaurauerit, aut inargentauerit cauſſa ludendi, ſeù iocandi, quo caſu non videtur delinquere, Bald. conſ. 155. contrarium tamen tenet Decian. to. 2. tract. crim. lib. 7. cap. 25. n. 9. nempè puni-
119 ri poſſe, licet limitet, eam computare pro valore, quo valet, quòd Iudicis arbitrio relinquitur, inſpecta perſonę qualitate, ac pecunię quãtitate, Menoch. citat. caſ. 63. Limita non procedere in eo,
120 qui id facit cauſſa deludendi meretrices, leui pœna pecuniaria punitur, Bertazol. conſ. 56. vol. 1. quem ſequitur Baiard. ad Clar. in §. fallum n. 334. á quo Bertazol. Rouit. in prag. 1. de monet. n. 13. non recedit.

Vndè clarè colligitur, & indubitanter concluditur in
121 omni modo ex prędictis requiri malam famam, qua non concurrente ſubſtinent D.D. omnes lapidẽ fundamentalem non cõcurrere, cum in poteſtate cuiuslibet eſſet ponere alium inimicum ſuum ad torturam, vt aduertit Muſcatell. cit. tit. de falſ. monet. n. 34. Idcircò opportunè cenſeo aliqua de fama latrare, & Primo quid ſit fama. Quotuplex ſit fama. Quomodo probetur; & per quot teſtes.

Quo ad primum, fama eſt dignitas ſtatus, vita, & mori-
122 bus comprobata, Gloſ. in l. 1. C. ex quib. cauſ. infam. inroget.

Quo ad ſecundum omiſſa diſputatione, ſi fama, opinio,
123 & æſtimatio idem ſint, & quomodo fama differat á clamore, & quomodo fama hominis differat á fama de aliquo negotio, nam fama habet certum auctorem, & eſt plurimorum, rumor verò incertum, & eſt paucorum, Felin. in cap. qualiter il ſecũdo in princip. de accuſat. Fama enim de aliquo negotio eſt communis, & clamoſa inſinuatio inſurgens apud totam

totam, vel maiorem partem populi, ex certo auctore proueniens, licet ſecundum ſpeculator; fama ſic diffiniatur. Fama eſt vehemens vulgi, &
124 maioris partis opinio rei, de qua quæritur conſentiens, vel conſonans, cum in ea non reſidere intendo, ſed tantùm de fama hominis loqui. Dico quòd fama eſt duplex (ſcilicet hominis) vna bona, al-
125 tera mala; fama bona eſt illa, quam ſupra diximus, nempè dignitas, ſtàtus, vita ex moribus comprobata, vt ſupra dixi, quæ quandoque minuitur, quandoq; conſumitur in totum, l. penultima §. ęſtimatio, §. minuitur, & §. conſumitur ff. de var. & extraordinar. cognit. Fama mala eſt à contrario ſtatus, & vita, moribus non comprobata.

Quo ad tertium Dec. in conſ. 210. n. 3. teſtatur famam
126 probari, ſi quis diceret id de quo agitur, audiuiſſe dici publicè, tu verò dicas, quòd fama debet probari in ſpecie à maiore parte populi fuiſſe dictum, & ortum ab homi-
127 nibus bonæ, & probatę vitę publicè, & nominare perſonas illas, à quibus fuit audita, & qualitas, quòd perſonæ à quibus ortum habuit, ſint probatæ vitæ, probari debet, non autem dependere debet ab intereſſe prætendentibus, Baiard. ad Clar. quæſt. 6. n. 10. Maleuolis, vel á Iudice, ſiue Fiſco vocem dante, vt aliquis capiatur, quia tale etimen patrauit, per quod publica vox datur, hoc enim caſu non dicitur fama probata, ſed vana vox populi nuncupatur, & non admttitur, Caualcan. qui nonnullos recenſet in tract. de Brach. Reg. tit. de num. teſt. par. 2. num. 130. & iterum eod. tract. tit. de probat. teſt. par. 3. n. 210. Vox enim populi inconſtans, & volubilis eſt. Vnde dicit, Ariſtot. in 3. rhetoric. quanto
128 maior populus, tanto minor intellectus, ſemper enim populus dicere ſolet, viuat qui vincit, & tempore victoriæ gens populi applaudit; tempore verò tribulationis blasfemat, vt occurrit in Triumpho Domini Noſtri Saluatoris; dicebat gens populi in Triumpho: Benedictus qui venit in nomine Domini. Hinc ad paucos dies poſtea tēpore paſſionis blaſphemat, dicendo: Crucifige, Crucifige, & fuerunt vanæ voces populi, quarum acclamatione perterritus ille Pręſidens ante condemnationem protulit illa verba.

Io me

Io me ne lauo l'vna e l'altra
mano
Ch'al ſangue di coſtui ſono inno=
cente,
Danno ſia popul tuo, empio, e
inhumano.

Contra quem iterum inſurrexit tumultus; & vox populi dicentis Crucifige, Crucifige,& ſanguis eius ſuper nos, & filios noſtros, ex quibus legūtur illa carmina.

Vengh'il ſuo ſangue ſopra noſtra
gente,
E ſopr'i noſtri figli, & ſucceſ=
ſori,
Hor via fatel morire preſta=
mente.

Vnde redeundo ad propoſitum,meritò dixit Gramat. in in conſ. crim. 42. nu. 8. toto tempore vitæ ſuæ nunquam
129 vidiſſe famam publicam benè probatam,nec vnquam bonum Iudicem ſe ſuper ea fundantem propter multa requiſita, quæ adhibenda in ea veniunt, ſequitur Gramatic. Guttier. conſ. 35. num. 24.

Et quo ad quartum fama debet probari ad minus per
130 tres teſtes omni exceptione maiores, & eorum qualitas debet probari, Caualcan. in tract. de Bracch. Reg. tit. de numer. teſt. par.2. n. 130.qui multos congerit, & debent ſufficientem cauſſam ſcientię reddere, aliàs non probant Clar. quęſt. 6. n. 13 §. final. licet. Clar. cit. §. final. quęſt. 6. n. 12.verſ.ſciendum eſt, teneat poſſe probari, etiam per duos teſtes tantùm.
131 Limita,niſi teſtes deponentes ſuper ea examinati ſint nu. decem,nam faciunt vnitatem, & quamuis formiter nō depoſuerint cū requiſitis, vt ſupra,eorum numerus ſupplet defectū, Gram. conſ. 57. num. 19. contra quem valdè impugnat Baiard. ad Clar. quęſt. 6. n.2. vbi dicit, quòd fama tali modo per decem
132 teſtes probata vehemens fama non dicitur.Vnde fama
133 benè probata minuit inditium contra inquiſitum, Marant. conſ. 77. n. 2. v. de eundem in conſ. 6. & 69.

Et ſi fuerit fama publica in ſpecie probata contra in-
134 quiſitum de ſolito delinquente, vel de malis moribus, & vita non eligitur per probationem ſuę bonæ famę in genere, ſed debet in ſpecie probari, quia generi per ſpeciem derogatur, Marant. conſ. 74. n. 13. Vndè quando lege, aut ſtatuto mala fama deſideratur, debet intelligi de rectè, & formiter probata, vt ſupra.

Et dum ſupra dixi, ex §. 12. prag. 9. de monet. mala requiri

requiri qualitatem, quæro quomodo hoc intelligatur, ſi in eodem, vel diuerſo genere mali, ſemper à Iipſis
135 & tonſoribus dicere audiui, ſemel malus in eodem genere mali, ſemper preſumitur malus, ex regula iuris. Tamen, quòd malus præſumatur ſemper malus, etiam in diuerſo genere mali, propter connexitatem, quam vitia habent inter ſe, tenet Alciat. in regul. tertiam. præſumpt. 7. n. 2. quem ſequitur Menoch. de præſumptionib, præſumpt. 32. n. 26.

Quidquid dicere tentauerint Alciat. & Menoch, pareant mihi, neſciunt enim in hoc quid petant, & eorũ
136 dictum non procedit, nec ſequitur conſequentia; Eſt latro, ergo Concubinarius; Eſt homicida, ergo ſimoniacus; Eſt vilis, ergo infamis, eſt pauper, ergo non idoneus, & ſimilia, quia cum infamia debet concurrere mala vita, & morum malorum qualitas, cum infamia,
137 ſit quædam malorum operum, & verborum nota, vitam malam habitu malo ducens, ſuſpectioni, & ſcandalo annexam, cap. ex litteris, & ibi gloſ. de homicid. & proindè ſi quis eſt vilis, non
138 refertur ad malos mores, compatibile enim eſt quem eſſe vilem, & probum, nec ſequitur conſequentia, eſt pauper, ergo indignus; licet aliqui ſuperbi, & pauperum inimici, eos deludentes, ipſorum dictum non admittant, ducti dicto illius Poetæ Claritatis Hoſtis.

Non è virtù, che pouertà non guaſti.

Nam habetur in Sacra pagina: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnum Cœlorum. Vndè non ſequitur dicta conſequentia, multi enim ſunt virtuoſi in vno, & peccant, ſiue incurrunt in aliud, & adhibitoria datur pro vno vitio, quę ceſſat in alijs. Ergo conſequentia non admittitur, Carocc. de re furtiu. penes tert. repert. queſt. 9. n. 4. Taceat igitur Menoch. qui hanc cõſequentiam ſubſtinere auſus fuit, & ſi in toto hoc diſcurſu eum magnoperè laudaui, conatus ſum in hoc paſſu eum damnare, & conferunt mihi Carmina Poetę.

Se v'offendo Menocchio in queſto loco.
Lodou'io tanto ſtudio, e mi val poco.

Et ſi probata fuerit mala fama in vno tẽpore, & in alio
139 bona vltima attenditur Caual-

Caualcan. cit. loc. de nume-
ro teſt. par. 2. n. 130. Et quòd
poſterior elidat priorem, &
140 fortior debiliorem, niſi de-
bilior eſſet magis veriſimilis
ibid. verſ. ſed pono, de cuius
veritate, vide Clar. quæſt. 6.
n. 26. ibi Baiard. & Farinacc.
tit. de inquiſit. quęſt. 2. n. 27.

Vndè reſolutis modis, &
requiſitis ad falſæ monetæ
delictum ſpectantibus, ali-
qua ad eandem materiam
ſcribenda duxi.

Et primo tu ſcis q; ex re-
gul. l. final. §. 1. de accuſat.
141 non admittitur ſocius con-
tra ſocium, ſcias nunc, quia
in hoc crimine falſę monetę
admittitur, quia ſpeciale eſt
Decian. tom. 2. lib. 7. cap. 24.
n. 7. De Franch. deciſ. 401. n. 5.
qui teſtatur poſſe ſociũ eſſe
teſtem, & in tortura de ſocio
interrogari, ſequitur Catalan.
de indult. cap. 28. n. 62. Et
habet hic ſocius delicti im-
142 munitatem, Decian. ibid.
Peguer. quæſt. 5. prout in dies
videmus ſeruari. An verò dif-
ferant ſocius criminis, & ſo-
cius in crimine, vide Caual-
can. deciſ. 13. n. 5. par. 5. li-
mitat verò Decian. ibid. n. 9.
niſi iſte ſocius, qui interro-
gatur, vel deponit, eſſet infa-
mis, Gramatic. conſ crim. 61.
per tot.

Quæro ſi fuerit repertum
quem habere in ſinu, vel ſu-
143 pra ſe falſam monetam, an
dicatur conuictus; Bald. in
conſ. 155. n. 3. dicit quòd non
eſt conuictus, ſed inſpicien-
da venit qualitas perſonæ, an
ſit bonæ, vel malæ famæ, &
144 an pecunia ſit magna, vel
parua; Tu autem ex dicto
Euangeliſt. in eo, qui abſcon-
dit pecuniam Domini ſui, &
in alio, qui eam exhibuit,
145 dicendo: Domine duo talẽ-
tã tradidiſti mihi, ecce alia
duo, &c. diſtingue, quòd aut
ille, pęnes quem fuit reperta,
fecit aliquem actum, vt illam
proijceret, ſeù abſconderet,
aut actum huiuſmodi non
fecerit, ſed ſimpliciter palàm
eam habuit, vel exibuit. Si
primo caſu, dictum Bald. non
procedit, & dolum adeſſe ſi-
gnificat, niſi alia concurrant
inditia, quòd Iudex arbitra-
bitur. Si verò ſecundo caſu,
146 contra ipſum Fiſcus non
arguit, niſi alię inſurgent
pręſũptiones, Decian. cit. cap.
26. n. 5. De Franch. deciſ.
401. n. 2. ad fin.

Tu ſcis, quòd condemna-
tus, & conuictus in hoc de-
licto, vel conuictus tantùm,
vel condemnatus non appel-
147 lat, Decian. citat. cap. 24. n.
13. Muſcatell. eod. tit. n. 21.
Catalan. cit. cap. 28. n. 74.
quæro in quo delicto hoc in-
telli-

telligitur in fabricante, in adulterante, vel in expendẽ-
148 te, vel intendẽte, ſeù radente, Peguer. deciſ. 85. tenet procedere, nec dum in fabricante, verùm etiam in tondẽ-
149 te, vel radente. Tu autẽ dicas procedere in fabricante, non autem expendente. De Franch. deciſ. 351. Petr. ad Gramatic. deciſ. 74. n. 3.

Tu ſcis, ꝙ eximens carceratum punitur l. Iulia, de vi
150 priuat. ſi pro debito ciuili carceratus erat, l. legis Iuliæ ff. ad l. Iul. de vi priuat. licet D. De Franch. teſtetur, fuiſſe huiuſmodi eximentem condemnatum pœna trirremium per biennium, vt in deciſ. 442. quod etiam procedit ad intereſſe contra
151 eum, qui notificauit debitori, vt aufugiat, Garz. 426. & eximens carceratum condemnatum, vel conuictum de aliquo delicto punitur, l. Iul. Maieſt. Marant. diſp. 1. n. 11. de cuius veritate, vide Clar. quæſt. 29. verſ. eximens, & quæſt. 68. verſ. eximens, & Farinacc. in tit. de carcerib. & carcerat. quęſt. 32. ſcias nunc, quòd
152 in hoc delicto falſæ monetæ, quia ſpeciale eſt eximens carceratum de falſa moneta, capite punitur, Decian. cit. cap. 24. n. 14.

Tu ſcis, quòd quilibet in ſuo territ. ibi delicta commiſſa cognoſcere poteſt, vulgatis iuribus, in hoc deli-
153 cto ſecus, quia ſpeciale, de quo ſola M. C. cognoſcit, quamuis Barones habeant priuilegium cognoſcendi de omnibus delictis, etiam de illis, de quibus ſola M. C. cognoſcit, De Franch. deciſ. 275. vide Fab. à Monteleon. in pract. tit. arbitr. par. 4. tit. Iur. canon. ſanct. contra falſ. monet. Reos, & ego dixi ad Gramatic. deciſ. 2. num. 30. Sed per prag. 9. de monet. §. 18. & 19. videtur datam eſſe poteſtatem Audientijs regalibus Regni in hoc delicto procedendi.

Tu inſuper ſcis, quòd opẽ, auxilium, vel fauorem delin-
154 quẽti pręſtans punitur authoritatibus adductis per me ad Gramatic. deciſ. 25. vbi auxilij materia latè fuit diffuſa. Quæro an procedat in muliere opem marito
155 præſtante, vel maritum hoc delictum falſæ monetę committentem, non prohibente, ita ꝙ opem pręſtans, vel non prohibens, vel non reuelans puniatur, dicas, quòd vxor ſciens maritum falſam monetam cudere, non tenetur reuelare, ne fidem coniugalem trade-

Ll re,

re,& frangere videatur;Fari-
nacc.qui nonnullos recenſet
in tract. de indit. & tortur.
quæſt. 51. n.81.& ſeq.qui te-
net mulierem teneri,&, ecõ-
tra maritũ vxorem, patrem
156 filium, & econtra diſſuade-
re, & diuertere, ne crimen
committat, quidquid dicat
Gramatic. deciſ. 72. mulieré
Decij Piſciotta,ne in hoc cri-
mine culpoſa redderetur,
maritum cudentem reue-
laſſe, & ad vltimum ſuppli-
cium adduxiſſe. Tu autem
vide Gomeſ. 3. tom. delictor.
tit. de homicid. num. 42.
vbi habes, quibus excuſatio-
nibus potiuntur huiuſmodi
perſonæ indicare,delinquen-
tes, & delicta tenentes.

Quod ampliatur etiam in
conſcio criminis, qui non
157 reuelauit, vel non prohi-
buit, & prohibere potuit,
quòd procedit, etiam in alio
Decian. cit. cap. 25. num. 2.
Ex eo, quia quilibet, hoc
158 crimen ſciens tenetur indi-
care, Catalan. cap. 28. num.
64. 65. & 70. & præmium
conceditur reuelanti idem
num. 65. & §. 20.& 21.prag.
9. de monet. & § 18. Et poſ-
ſunt huiuſmodi falſæ mone-
tæ delinquentes propria au-
159 ctoritate capi ſine Iudicis
iuſſu, Decián. cit. cap. 24.
n. 12. Muſcatel. cit. tit.n.23.

Si quis aurum, vel argen-
tum ſuum, aut alterius cum
160 publico cudendum cura-
uit,an puniatur,vide Decian.
cit. cap. 23. num. 16.

Expẽdens monetam con-
tra ſolitum habet contra ſe
161 inditium D.D. in l. milites
ff. de quæſtion. & ego dixi
ad Gramatic. deciſ. 74. verſ.
expendens.

Si quis fuerit de hoc deli-
cto accuſatus, vel de alijs de-
162 lictis delatus, adeò ꝙ dica-
tur malam famam concurre-
re,dicas, ꝙ ſi per trieniũ poſt
delictum bene vixerit, ſuffi-
cit,& tollitur illa mala fama,
Viu. deciſ. 98.n.7.& Anton.
Corſett. ſing. præſumptio,
littera P. quod quomodo
procedat, vide Farinac.
quæſt. 23. n. 26. & ſeq.

Tu ſcis,ꝙ accuſans aliquẽ,
& non probans, vti calum-
163 nians reputatur, & in ex-
penſis debet condemnari,
Gramatic.deciſ 39. quòd in-
telligas procedere, dũmodo
denunciatio, vel accuſatio
fiat ſpecificè,& proprio no-
mine, & cognomine, non
autem generaliter,Guid.Pap.
164 deciſ. 269. prout latè ad
Gramatic. dixi deciſ. 39.
Scias nunc,quòd in hoc cri-
mine ſecus eſt, nam ex eius
165 priuilegio accuſans,vel de-
nuncians quẽ de hoc crimi-
ne

ne

Digitized by Google

ne falſę monetę, & non probans excuſatur, & non punitur, Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 321. n. 26. 27. & 28. Decian. tom. 2. tract. crimin. lib. 7. cap. 24. n. 6 Quod limita nõ procedere, quandò accu-
166 ſans, vel denũcians eſſet ſolitus denũciare, vel accuſare & non probare, tunc tenetur, & non excuſatur, ex reg. Iur. ꝙ ſemel malus, &c. Sic teſtatur Menoch. citat. caſ. n. 17. cuius auctoritate fretus ego, ſic dicebam Hectorem Magotolo Terrę Sereni denunciantem N. de falſę monetæ crimine, non excuſari, ſed in expenſis teneri. Conſtabat enim in actis huius Reg. A. Hectorem prędictum aliàs denunciaſſe, & non probaſſe, nedum contra priuatas perſonas, verùm etiam, & cõtra officiales huius Prouincię.

Quando, & quomodo autẽ dicatur calumniator, pre-
167 uaricator, aut Tergiuerſator, & an differant, & quomodo, vide Petr. Gregor. Toloſ. ſyntagmat. Iur. Tom. 2. par. 3. lib. 32. cap. 20. tit. de accuſat. delict. per tot.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Bannum, vt Monetarij exfractent a Regno, quomodo, & de quibus intelligitur.
Fœminę an comprehendantur ſub Banno exfractationis

SVMMARIVM.

De Antes monetã, vt minuatur an cõprehendãtur ſub Banno n. 2 Et an requiratur ſcientia ibidem.

Inquiſiti de falſa moneta vt exfractent à Regno, quomodo intelligitur & quæ requirãtur n 2. 3. 4.

Fœminæ an includantur ſub Banno esfractationis à n. 5 ad 16. & quæ fœminæ cõprehendantur a num. 17 & 19.

Teſtes ad defenſam an debeant eſſe omni exceptione maiores à num. 20. ad 24.

TV ſcis, quòd virtute Banni Domini Ducis Oſſunæ, quòd hodie eſt poſitum in corpore Pragmaticarum, & eſt prag. 14. tit. de monet. fuit iniuctum, vt omnes de hoc crimine inquiſiti ab hoc Regno esfractent, ex quo fuit orta difficultas quomodo debebat hoc Bannũ obſeruari, & eius obſeruãtia procedere, dum in eo aderant

illa verba (*Et ſaranno ſtati inquiſiti*) , & inde per alia ſequentia (*Et contro eſſi ſarà*
1 *proceduto*) Per Dominum Scipionem Rouitũ in huiuſmodi cauſſis delegatum , fuit conſultus Dominus Dux Oſſunæ huius Regni tunc Prorex á quo fuit declaratũ mediantibus literis declaratorijs eidem Domino Rouito ſcriptis , tenor quarum ſequitur videlicet. A terg. Al Conſiglier Scipione Rouito. Intus verò. *Su Excellençia es ſeruido de declarar el bando de esfrato deſte Reyno publicado à 21. de Nouiembre 1616. que en el ſean cõprehendidos no ſolamente à quellos, que principalmente han fabricado la moneda falſa, ò cercenada la buena, mas tambien todos à quellos, que ſcientemente han dado, ò hecho dar la moneda buena pa-*
2 *racortarla, ò recebidola, y hecha recibir la moneda falſa, ò cercenada de aquellos, que la han fabricado, y cerçenado, para hazerla gaſtar, y que han participado y, dado qualquier aiuda à los principales fabricadores de la dicha moneda falſa, ò cercenadores de la buena, y tambien contra à quellos, que han comprado cercenaduras de dicha moneda, ò à quellas derretidas, contra de los quales ſe aya procedido al acto de la cõteſtaçion de la lid, ò otro acto irretractable, no obſtante, que deſpues hechas, ò no hechas las defenſiones hayan ſido librados, quando però hayan indiçios baſtantc, y ſufficientes para poderles dar legitimamẽte las defenſiones, mas à reſpeto de à quellos, contra los quales nò hauia indiçios ſufficientes à darles defenſiones, declara que ſu mente nò hà ſido, ni es que ſean cõprehendidos en dichos Bandos, hauiendo ſeguido liberaçion de ſus perſonas, ſi però nò han ſido tormentados ex proceſſu informatiuo. Dios guarde à V. S. de Palatio à 14. de Mayo 1618. Auiſolo à V. S. paraque aſsi lo pueda oſſeruar. Aparicio de Vriue.*

Quod indè fuit confirmatum, & iuſſum ſeruari per Illuſtriſſimum Dominũ Cardinalem Zapata in hoc Regno Locumtenentem generalem virtute ordinis directi Don Didaco de Quiniones in hac Prouinçia Præſidi, cuius tenor eſt videlicet. *Eſpectable Señor. Paraque eſſa Regia Audiençia de Principado Vltra tenga notiçia del modo, como ſe*
3 *hà de entender el Bando del eſfrato del Reyno contra monedarios, que hizo publicar el Señor Duque de Oſſuna à 21. de Nouiembre del año paſſado de 1616. que al preſente es la pragmatica quinze del titulo de monetis*

netis: He querido embiar con eſta copia authentica del juramento con la de vn villette de Aparicio de Vriue ſu Secretario fecho à 14. de Mayo 1618. dirigido al Conſejero Scipion Rouito en que declara en nombre de Sù Excellençia, como ſe hauia de platicar, y paraque en el Tribunal de eſſa Audiençia no ſe yerre, en la obſeruançia del dicho Bando, encargo, y mando à V.M. prouea que en ella ſe obſerue la forma de lo contenido en lo vno, y en lo otro, aſsi en las cauſas pendientes, como en las futuras de inquiſiçiones contra monetarios, y que eſta carta
4 *juntamente con los papeles que auiſa ſe conſeruen en la ſecretaria de la Audientia de eſſa Prouincia, y ſe regiſtren en ſus libros, y me auiſara V. M. de la eſecuçion. Dios guarde V.M. de Nepoles à ſeis de Nouiẽbre: 621 A lo que V. M. mandare El Çardinal Zapata.*

Quæro nunc an hoc bannum contineat fœminas ita vt fœminę de hoc delicto in-
5 quiſitæ teneantur virtute illius Banni ab hoc Regno esfractare, quilibet prima diceret frõte fœminas non includi duabus de cauſſis, prima quia hæc pœna triremiũ in Banno appoſita, non poteſt exequi contra mulieres,
6 quia eis inconueniens eſt, & ſunt inhabiles. Ergo non cõprehendit, ſecunda quia bannum, eas non exprimit, ſi voluiſſet eas conprehendi, vtique dixiſſet, prout in nonnullis alijs ſtatutis, & bannis fœminæ fuerunt compre-
7 henſæ, nempè in prag. 9. de exulib. quando loquitur de exfractatione affinium Bannitorum fuerunt comprehenſæ fœminæ, vt exfractarent, & fuit eis impoſita pęna fuſtigationis, & poterat in hoc banno etiã pęna fuſtigationis, & in ſimilibus alijs. Aliqui dicunt comprehendi ſub hoc banno, & eas exfractare debere, vt intelligitur, ea ratione, quia hoc bannũ generale eſt, & ad publicam vtilitatem; nam ad extirpationem delinquentium, & ipſorum frequentiam euitandam inducitur; Ergo non
8 recipit reſtrictionẽ de habilitate in habilitate, vel cõueniẽtia perſonę, nã quandò Bannũ, vel ſtatutũ generaliter loquitur fauore publicæ vtili-
9 tatis, non recipit reſtrictionem de habilitate perſonę, l. ſi quis in graui §. vtrum, verſ. hi quoque ff. ad Syllaian. Bald. in l. 1. in fin. C. de pręcib. Imper. offerend. Ratio iſta videtur valde ſtringere, tamen habet in ſe reſponſionem, nempè hoc dictum nõ ſic

ſic ſimpliciter debet intelligi, ſed recipit declaratiuam reſtrictionem, nam licet loquutio generalis fauore publicę vtilitatis non recipit re-
10 ſtrictionē de habilitatione perſonæ, tamen de Iure reperitur, quod quantumcumque generaliter loquatur, etiam in materia, in qua publica verſatur vtilitas, recipit reſtrictionem, nempè de Iure reperitur, quòd quilibet poteſt alium defendere, & in hoc publica verſatur vtilitas, l. ſeruum quoque §. pu-
11 blicè ff. de procuratorib. Attamen mater non poteſt defendere filium pupillum, quia officium virile eſt, & ideò tutorem petere debet, l. alienam C. de procur.

Fauore publico introductum eſt, vt quilibet nouum
12 ſuum opus ędificanti in loco publico denunciare poſſit, tamen id non permittitur pupillo, tamquam inhabili, & ſic illa lex, licet generaliter loquitur, & fauor publicus principaliter conſideretur, recipit reſtrictionem de habilitate perſonæ; abſurdum enim ſequeretur, ex hoc, quia nulla lex pateretur hanc deſtrictionem de habilitate perſonæ omnis enim lex publicæ vtilitatis fauore emanat, & in tantum eſt lex, in quantum publicum fauo-
13 rem recipit, cap. erit autem lex, diſtinct. 4. Ergo ex his colligitur fœminam non cōprehendi; darem ego meam opinionem, ſi vidiſſem Soccin. Iunior. diſputantem ar-
14 ticulum conſ. 25. vol. 1. Pro nunc dicas, quòd fœminæ includantur in hoc banno, dubitatum fuit hoc in R. A. Luceriæ in quadam muliere Ciuitatis Foggię de hoc cri-
15 mine inquiſita, quæ virtute banni non exfractauerat, & per illud Tribunal conſulta Sua Excellentia à qua non fuit aliter declaratum ſuper contrauentione dicti Banni, ſed ſimpliciter mandatum,
16 vt de nouo mulieri illa R. A. præceptum faceret, vt exfractaret, & ſi non obediret, iterum S. E. certioraretur, vt addir Petr. ad Gramat. deciſ. 63. num. 7.

Næc enim ſcripſi, quia pluries fui de hoc interroga-
17 tus, nempè ſi vxor in hoc crimine inquiſita comprehenderetur.

Et ſi bannum, vel ſtatutū fœminas comprehenderet,
18 de omnibus, an de aliquibus intelligendum eſt, habita ad ętatem cōſideratione, poſſet argumentari, non comprehendi maiores ſexageſimo anno, nec minores decimo quarto,

quarto, argumento eorum, quę habentur in prag. 9. tit. de exulib. Tu cogita.

Et circa illud, quòd ſupra dixi, quẽlibet poſſe huiuſmodi criminoſos capere, etiam ſine Iudicis pręcepto, & quòd
19 quilibet illos ſciens tenetur denunciare, & denuncianti indulgetur, & pręmium conceditur fuit de nouo declaratum, virtute Banni publicati tempore Illuſtriſſimi Cardinalis Zapatæ in hoc Regno Viceregis, quòd eſt inſertum in volumine Pragmaticarũ, & eſt prag. 22. tit. de monet.

Vlterius pro complemento ſcias, quod in criminali-
20 bus teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, & probationes debent eſſe luce meridiana clariores vulgata, l. ſciant cuncti C. de probationib. quòd omnibus eſt notum, vt dicit Boſſ. in tit. de conuict. n. 9. modo dubitatur, an probationes ad defenſam reorum factę ſic procedere debeant, nempè, vt teſtes ſint omni exceptione
21 maiores, & probationes luce meridiana clariores. Dicunt prima facie multi, quòd ſic ea ratione, ex regul. tex nil
22 tam naturale eſt, vt vnumquodq; ꝙ eodẽ vinculo ligatur, eodem vinculo diſſoluatur; Et proindè ſi quando ligatur inquiſitio contra delatum, luce meridiana clariores requiruntur probationes, Ita, & pari modo quandò diſſoluitur inquiſitio per deféſiones, quę plene, & clariores deſiderãtur modo quo ſupra ratio iſta regularis videtur in ſe nõ habere difficultatem, tamen cum tractetur de vita hominis, quę prętioſior
23 alijs rebus eſt, eſt requirendũ, quòd ad defenſam ſemiplena probatio ſufficit, & etiam dubia, vt dicit Crauett. conſ. 2. n. 16. Tu vide Decium conſ. 459. n. 6. & 469. n. 5. & 10. Scias nunc, quòd in materia
24 falſæ monetę ſufficit ad defenſam de hoc crimine inputatorum aduerſus Fiſcium, vt probatio nedum dubia, ſed aliàs non concludens, admittatur, & ſufficit minus exacta, & ſemiplena probatio, & ſatis eſt, quòd Iudex ex teſtiũ atteſtationibus poſſit probabiliter, & cum veriſimilitudine induci ad ſic credendum, quemadmodum poſt Anchar. conſ. 183. num. 4. & poſt Boſſ. in cit. tit. de conuict. n. 62. ſequitur Caball. reſolut. crimin. centur. 2. caſ. 199. n. 13. Et hæc fuit ratio potiſſima, qua inquiſitos de hoc crimine falſæ monetæ, Caball. abſoluere fecit, quem vide.

DE

DE DELEGATIONE
Caput I.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio quando dicatur excitata, quando verò delegata. Delegatio quibus verbis inducatur.

SVMMARIVM.

Clericus inquiſitus de falſa moneta an priuilegium clericale amittat n. 1. 2. 3 & 4.

Mulier an teneatur reuelare maritum falſam monetam cudentem, & econtra maritus vxorem, pater filium, & filius patrem num 4. 5. 28. & 29.

Minor pro hoc crimine torqueatur num. 6.

Minori delinquenti datur curator num. 7.

Curator in quibus interueniat minori ſe defendenti à num. 8. ad 19. & à num. 20. ad 27.

Adoloſcenti incitamentum natura vitiorum oritur nu. 18. & 19.

Tortura totum corpus cruciat n. 21.

Filius an teneatur pro delicto patris, & econtra num. 28.

Expendens monetam falſam an puniatur, à num. 30. ad 36.

Continentiæ cauſa an detur in criminalibus, & in quibus caſibus à num. 37. ad 42.

Iuriſdictio præoccupata quando dicatur num. 43.

Præſes Prouinciæ omnia delicta in eius Prouintia cognoſcit nu. 44.

Delictum falſæ monetæ ad R. Tribunalia ſpectat num. 45.

Iuriſdictio quando cenſeatur delegata, quando verò excitata à num. 46. ad 62.

Verbum iubeo, verbum dico, verbum mando, verbum præcipio, verbum concedo, verbum ordino, verbum volo, verbum delego quid importent, & an diſferant; & an inducant delegationem à num. 48. ad 62.

Verbum encargo, quo Hiſpani viuntur, quid importet n. 48.

Princeps in reſcriptis aliquid retinendo an inducat delegationem num. 61. & 62.

Decreueram de delegatione nullũ ſermonem facere, cum materia ſit ab omnibus tacta, amplexa, & ventilata, verum quia occaſionem

nẽ prębuit infraſcriptum delictũ ſecutũ, neceſſe fuit ſuper illo aliqua differere, quę placuit hic inſerere, tẽpore quo de ea nõ cogitabã: vnde Poeta.

Me hà colto com' vcello, oue men paue.

Et ex facto habes materiam de delegatione, & alia ſuper occurrenti caſu.

Aſcanius Capuano, & Nicolaus Volta Terræ Sereni venatores, vti tales per territorium Sereni deambulantes die quinto Maij 1621. in quodam nemore, vbi dicitur Sancto Saluatore exiſtẽtes, rumorẽ intus quandam ſpeluncam in eo ſitam audientes, ad eam Aſcanius acceſſit, qui ante illam proſpexit Donatum Parrella eiuſdem Terrę Sereni, qui Donatus eumdẽ Aſcaniũ vidẽs, ferè ſecretum ſermonẽ in eadẽ ſpelunca, protulit hęc verba, tata tata, gente fora, & Aſcanius eundẽ Donatũ interrogauit, quid ageret, ex dicta ſpelũca exiuit Thomas Maſone alias Parrella ipſius Donati pueri pater, qui vidẽs dictũ Aſcanium arripuit fugam cum quibuſdam inſtrumentis ad falſam monetam, eum ſequebat dictus ei⁹ filius valde miratus Aſcanius de fuga, de motu, de inſtrumentis, & de loco; ſpelũcam ingreſſus inuenit alia inſtrumẽta ad falſam monetã pręparatoria, & inſequendo patrem, & filium, filium apprehendit, & ligauit, cuius voce, & acclamatione cõcurrit pater, & minando aduers⁹ Aſcaniũ, vt filium abire permitteret, quandam cortellam, vt vulgato verbo vtar, q̃ ſecũ habebat, euaginauit, & Aſcaniũ inſultando, dixit, vt puerũ dimitteret, & occidẽdi animo Aſcaniũ, vt filiũ liberaret, accędebat, & dum Aſcani⁹ viderat patrẽ, & filiũ falsã monetã, ibidẽ cudẽtes, ſe in periculo imminere videt, nam ſi filiũ nõ dimittebat, manifeſtũ vitæ periculũ amplectebat, cum Thomas ipſum occidebat; ſi verò abire pmittebat, tanquam hoc facin⁹ nõ reuelans in crimẽ incurrebat, quare data altercatione inter Thomã, & Aſcanium, q ei⁹ filium eximere ab eius manib⁹ volebat, ne hoc delictũ Curię propalaret, emiſſo ictu ſcoppitti, quẽ Aſcanius aſportabat vt vulgo dicit à miccio, Thomã illo tunc ibidẽ interfecit, Aſcanius puerũ legatũ, & oĩa inſtrumẽta reperta ad Capitaneũ Sereni aſportauit, & factum narrauit, qui carcerauit dictũ puerũ, & Aſcanium inſtrumenta prædicta recepit, & huic R. A. factum narrandum cenſuit, quę Auditorem Paulum Strambonẽ deſtinauit in partibus ad informationẽ capiendam, quo accerſito ad Terram Sereni, & loco proſpecto, & informatione

tione capta, ad hoc Tribunal inſtrumenta aſportauit, vna cum puero, & homicida, & vxore occiſi, inde fuit captus prętextu cuiuſdā denūciationis Pręſidi factę p Hectorē Magotolo, Thomā monetariū occiſum cū eodē Iacobo Ant. practicaſſe domi de nocte, quo denunciato per hoc Tribunal Eminentiſs. D. Cardinali Zapata, in hoc Regno pro Regia Maieſtate Vicēgerēte, per eum fuit cōmiſſum, vt hæc R. A. in cauſſa prędicta procedat, vt patet, ex literis, tenor quarum eſt, videlicet. A tergo, *Al eſpectable Señor D. Diego de Quiñones del Conſejo del Collateral, y Gouernador de la Prouincia de Principado Vltra. Monteſuſcolo.* Intus verò *Eſpectable Señor. He viſto por la carta de V. M. de 9. de eſte del homicidio, que cometio en Serino el hombre, que entrò en la cueba à reconocer los que eſtaban en ella haziendo moneda falſa, y por la grauedad, y cōſequençias de eſte caſo, encargo à V. M. q̄ ordene à eßa Audiēçia haga juſtiçia en ella, y me vaya auiſādo cō pūtualidad de lo q̄ ſe fuere haziēdo. Noſtro Señor, &c. Napol. à 22. Mayo. 1621. A lo que V. M. mādare El Çardinal Zapata. A D. Diego de Quiñones. Principado Vltra 1. fol. 6.*

Nuper cum de ipſius cauſſę expeditione tractetur, plura diſcutienda veniūt, & Primo, an hic poſſit per hanc R. A. cognoſci, pro qua fuit denunciatus. Secundo, an N. mulier dicti Thomæ occiſi monetarij tenebatur reuelare maritum monetam falsā cudentem, & ex eo, quia nō reuelauit, an puniatur, & qua pœna. Tertio, an hic Donatus puer filius ipſius Thomæ occiſi, & monetarij, qui cum patre fuit repertus cudere, & ſimul cudebāt, prout ipſe fatetur, poſſet torqueri, an terreri, & ſi torqueri, an curatoris interuentus ad eſſe debeat. Quarto, an Sabatus Matazino ſimiliter arreſtatus prętextu, q̄ ipſius filij ſint in proceſſu nominati, tamquā conſcij ipſius monetarij, & q̄ penes eum fuerunt reperti ducati vndecim argentei, *in* quibus fuerunt inuenti non nulli falſi, poſſit puniri? & qua pęna. Quinto, an remiſſio pro parte Illuſtriſſimi Principis Sancti Boni vtilis ipſius Terrę Sereni Domini petita homicidę dicti Thomę ad Curiam Sereni cadat, veluti cauſſa annexa in hoc Tribunali terminanda veniat. Sexto, an per has literas cenſeatur Iuriſdictio tantùm excitata, iuxta formam cap. 14. prag. 89. capit. vel delegata.

Quo

Quo ad primum prętendit
Regius Fiſcus in priuilegium
1 huius criminis clericum pri-
uilegium clericale amittere,
& proindè hunc clericũ Iaco
bum Antoniũ poſſe per hanc
R.A.cognoſci.Tu verò dicas,
quòd quamuis clericus deli-
ctũ atrox cõmittat,non puni-
tur à Iudice laico,quia Clerici
ſunt exempti à legibus tẽpo-
ralibus,ex cõmuni ſcribentiũ
2 ſchola per cap. cum Eccleſia
de conſtit.& clericus nõ Re-
gi eſt ſubditus, cap. ſi diligẽ-
ti de for.competent.Imò con-
uentum eſt inter Regem,&
Romanam Eccleſiã in inue-
ſtitura,ꝙ Rex nullam in cle-
ricis habet Iuriſdictionẽ, niſi
3 ratione feudi, vt dicit Afflict.
in conſt. Regn. Iuſtitiarius
nomen n. fin.& iterũ in con-
ſtit. de perſon. 3. n. & in ter-
minis,ꝙ in falſa moneta cle-
ricus non puniatur à Iudice
ſæculari, tenet Campan. in
cap.Regn.vtq; ab Excellen-
tia n.17.ergò hic clericus co-
gnoſci non poteſt.

Quo ad ſecundum mulier
maritũ falſam monetã cudẽ-
tem ſciens, vtrum teneatur
reuelare,& omiſſa diſputatio
4 ne dicas mulierẽ non teneri
hunc maritũ reuelare,ne fidẽ
coniugalẽ frangere videatur,
Farinacc.qui omnes recẽſet in
q.51.n.81.qui n.ſeq. tenet te-
5 neri,tamẽ maritũ diſſuadere;
& maritũ vxorẽ, econtrà,pa-
trem filiũ, & econtrà,ne hoc
faciat,& ab illo delicto diuer
tere,ne in hoc crimine incur-
rat,quidquid dicat Gramatic.
deciſ.71.mulier Decij Piſciot-
to,ne culpoſa in hoc crimine
monetę falſę redderetur,ma-
ritũ cudentẽ reuelauit, & cũ
ad vltimũ ſupplicium duxit.

Quo ad tertiũ,dicunt aliqui
poſſe minorẽ in hoc crimine
6 inquiſitũ, licet minorẽ deci-
moquarto anno torqueri in
priuilegiũ huius criminis.Tu
autẽ teneas poſſe minorẽ tor-
queri,cũ interuẽtu tamẽ cu-
ratoris,ex Afflict.& ibi Vrſill.
deciſ. 208. n. 2. minori enim
7 delinquẽti datur curator,aliàs
acta nõ valent,Bald.in l.clar.
C.de auct. pręſtãd. & poſt cũ
Marant.conſ. 144.n.8.minor
enim ętas minuit pœnam,
8 & in minore de falſa mone-
ta inquiſito minorata pœna,
fuit, & de pœna ignis in pe-
cuniaria conuerſa, & com-
mutata, ſeruatum fuiſſe
Ferrariæ aſſerit Caball. cent.
1. reſol. crimin. caſ. 134.
num. 3. Vinc. de Franch.
deciſ. 230. aſſerat omnia
Tribunalia fuiſſe vnita, &
votatum Iudicem in minori
9 teneri pœnam minorare,
tamen quidquid ſit in Re-
gno, verùm eſt, ꝙ id totũ re-

Mm 2 lin-

linquitur arbitrio Iudicis, vt
per prag. 1. de minor. quòd
arbitrium debet eſſe ſecun-
dum leges, & regulatum
Viu. deciſ. 86. n. 5. Redeun-
do verò ad caſum noſtrum,
10 hic curatoris interuentus
debet adeſſe in omnibus il-
lis, quę fiunt, ordine iudicij,
an verò in omnibus actibus?
Afflitt. cit. deciſ. n. 3. dicit,
quòd minor examinatur
cum auctoritate curatoris,
& cauſſa cognita, & non in
11 alio; Nam tortura indè eſt
exequutio præcedentis adhi-
bitæ cauſſę cognitionis, Vr-
ſill. verò ore Aretin tenet cu-
ratorem debere interuenire,
ſi ſit interrogatio, non autem
12 quomodo minor reſpondere
debeat, cit. deciſ. 208. n. 2.
circa finem, Gomeſ. verò de
delict. tom. 3. cap. 1. n. 72.
tenet curatorem interponere
ſuam auctoritatem debere in
ipſo tantùm iuramento pr-
ſtando de veritate dicenda,
non autem in ipſa depoſitio-
ne, ſiue examinatione, in qua
debet reſpondere cōfitendo,
vel negando, & tres affert
rationes; primam, quia hęc
reſponſio cadit tantùm in
ſcientiam, & conſcientiam
ipſius minoris, non verò cu-
ratoris, nec alterius; ſecun-
dam quia curator quando
auctoritatem pręſtat in ipſo
13 iuramento, cēſetur implicitè
præſtitiſſe in ipſa reſponſio-
ne; tertiam quia cùm depo-
ſitio ſecreto fit, vt inſtructio-
nes diuertantur, fraudes au-
ferantur, & veritas ſimplici-
14 ter cognoſcatur, quo in caſu
curatore non opus eſt; &
ampliat, quòd licet Aduoca-
tus intereſſe debeat ſuper ar-
15 ticulo ſi torqueri debet, vel
ne; tamen intereſſe non po-
teſt quæſtioni, & examina-
tioni, quia in ea reus inter-
rogatur de facto proprio, &
ſcientia, & non debet ab alio
inſtrui, Angel. verò de ma-
lefic. in verbo comparuerunt
dicti inquiſiti verſ. necnon
ſis benè cautus, tenet nullo
modo minorem interrogari
poſſe ſine curatore, & ſufficit
ad eſſe curatorem ad lites, &
ſi non adeſt, ei datur, qui de-
16 bet interuenire in altercatio-
ne, & pronunciatione ſi debet
quæſtionari, vel ne, & in il-
lius interlocutione, non autē
17 in ipſa tortura; tortura enim
eſt actus Iudicis, cui curator
nō debet auctorari. Ego autē
quidquid ex domo iſtorū pa-
trū ſcribentiū habeatur, con-
trarium teneo, curatorem
debere interuenire, nedum
in pronunciatione iuramenti
delatione interrogatione;
verùm etiam, & in ipſa ro-
gatione negando, vel affir-
mando

mando, ſecus verò in actu ipſius confeſſionis, ea ratione quia hæc ætas non habet
18 plenũ iudicium; Adoloſcentiæ enim incitamentum, natura vitiorum oritur, & ipſius adoloſcentis conſilium non eſt ſuum, ſed alienum iuxta Terentij carmẽ: Veſtrũ con-
19 ſilium eſt, non meum. Natura pronos eos ad malum facit, iuxta Senecæ dictum: Peiora iuuenes facilè præcepta audiunt. Et ætas iſta eſt miſerationis digna, quidquid enim videt, ignorat, & nimitum ſi Pſalmiſta dixit: Delicta iuuẽtutis meę, & ignorantias meas ne memineris Domine.

Secundo dato verè delicto
20 probato contra minorem, ſi pęna minoranda venit, vt ſupra, tanto fortius in tortura equius procedi debet, ne decipiatur, & principaliores
21 corporis partes debiliores ne reddantur per torturam, quę totum corpus cruciat, tanto fortius in ipſa tortura curator interuenire debet, in qua maior terror cõcurrere poteſt.

Tertio omnia interrogatoria, quæ ſugeſtiuè fiunt,
22 actum, vel confeſſionem ſequutam nullam reddunt, & licèt pręſumendum ſit pro iudice, tamen poteſt dari caſus, vt ſugeſtiones minori infetantur, ergo curator in
23 tortura requiritur, tota enim virtus in ipſa interrogatione conſiſtit, in qua poteſt metus, terror, & timor dari; Itẽ poteſt minor perſuaderi, vt delictum confiteatur ſub ſpe indulgentiæ, ei gratiam promittendo, quæ cum
24 etiam conſtantem virum decipere poſſunt, meritò curator requiritur in ipſis interrogatorijs, prout fuit ſeruatũ per hoc Regiũ Tribunal D. Io. Thoma Sancta Maria relatore in cauſſa Pauli Santilli de Monte forte inquiſiti de furro in ſtrata publica minoris, fui ego curator adhibitus, & interueni nedum in delatione iuramenti, verùm etiam, & in omnibus interrogatorijs, prout dixi ad deciſ. Gramatic. 96. Ergo concluditur ſimiliter in hoc caſu idem ſeruari, & huic minori forte tormentis, & quæſtionibus ſubijciendo curatorem dari,
25 qui interuenire habeat in omnibus illis, quę iudicij telam concernunt in examinatione, in iuramenti delatione, & in omnibus interrogatorijs. Et eſt adeò verùm
26 minori curatorem dari debere, vt ſi contingat minorem laicum coram Eccleſiaſtico vocari, idem Eccleſiaſticus

ſticus ei curatorem adhibeat,& econtrá ſi clericus co-
27 ram laico trahitur, laicus in Clericum curatorem pręſtat, Bouadill. tom. 1. politic.cap. 17. n. 143. fol. mihi 714.

Quo ad quartum, ex quo fuit Sabatus Maranzino carceratus prætextu, ꝙ eius filij ſint in proceſſu inquiſiti,& ꝙ tẽpore capturæ fuerunt reperti penes ſe quidam nummi falſi inter alios quos habebat, quos expendebat. Vnde contra eum inſurgunt dubia, & pręſumptiones. Reſpõditur quo ad primum, licet filij in-
28 quirantur, pater non tenetur tot. tit. C.ne fil. pro patr. niſi
29 pater ſciuerit, tunc enim tenetur reuelare, concurrentibus illis, de quibus ſupra in vxore dixi, ex Farinacc.quęſt. 51. n. & ſeq. Quo ad ſecundum, an expendens mo-
30 netam falſam puniatur; diſtingue, aut ſcienter expendit, aut verò non, ſi primo caſu, debet puniri, vt falſificans, Afflict. in conſt. Regn. adulterinam n. 7. Campan. concordat in cap. Regn. vt quæ ab Excellentia n. 14 qui vnum granum ſalis ponit, nempè quando moneta eſſet ſtamnea, vel plumbea. Ego cum in probatis Regius Fiſcus non ſit Sabatum fuiſſe in ſcientia filios participes, vel nummos ſcienter fuiſſe illos, quos Parrella cudebat, ſed tantum id præſumit, hęc præſumptio Regij Fiſci tollitur per aliam pręſuptionem ipſius Sabati bonę eius opinionis. Accedebat, quòd inter iſtos ducatos vndecim repertos fuerunt inuencti quidam pauci ſemi caroleni falſi, & non iuſti ponderis,& cum ſimus in modica quantitate,& qualitate, non debet haberi
31 ratio, Caball. reſol. crimin. cent.1. caſ. 199. n. 37. & maxime in hac noſtra egeſtate, & penuria, quòd vix iuſtus ſit ſecurus, non habere nummos quoſdam falſos, & ex cõmuni obſeruantia recipiũtur, ideò Sabatus excuſatur. Et ſi diceretur Sabatum fuiſ-
32 ſe aliàs de hoc inquiſitum, & proindè cum ſemel malus
33 præſumatur ſemper malus in eodem genere vulgatis iuribus, duplici modo reſpondetur. Primo in proceſſu nihil contra eum conſtare de tali crimine, & quòd verùm ſit, probatur per decretum D. Regij Conſiliarij Rouiti, per quem fuit decretum Sabatum non comprehendi in Bãno monetariorũ, ſed poſſe in regno permanere, & repatriare, vt ex actis. Secundo ab illo tunc eſt elapſum decẽnium, & plus, cuius ſpa-

tio

tio ſemper Sabatus benè geſ-
34 ſit, optimè, & probatæ viuendo, & quando ſequitur bona vita, & fama per triennium continuum poſt delictum, tollitur præſumptio, ex regula, quòd ſemel malus, &c. Ant. Corſett. ſingular. præſumptio litera P. Præſumptio enim prædicta procedit in eo, qui continuatè malè ſe gerens vixerit;
35 & tunc in eo attribuitur illa regula ſemel malus præſumitur ſemper malus in eodem genere mali, quòd ampliatur procedere, etiam in diuerſo genere mali propter conne-
36 xitatem, quam vitia habent in ſe, Carocc. tract. de re. furtiu. penes tertium reperta, quæſt. 9. n. 3. vndè ſtantibus his, Sabatus non tenetur, ſed ad omnem ordinem relaxandum fore puto, ea ratione, ne contingat filios ad manus Curiæ peruenire.

Q 10 ad ſecundum pro parte Illuſtriſſimi Principis Sancti Boni vtilis Domini Terræ Sereni fuit petita remiſſio ad Curiam Sereni dictorum Alcanij, & N. inquiſitorum in homicidio ipſius Thomæ, pro parte Regij Fiſci obijcitur remiſſionem denegandam fore ratione connexitatis, & ne continentia cauſſæ diuidi videatur.

Prima indicatur fronte Regium Fiſcum id ritè prætendere, ex Afflict. deciſ. 354. & aliorum DD. ſequela, quos, breuitati ſtudendo, omitto, ex l. nulli C. de iudicum. Tamen veritati intuendo, omiſſa reſponſione contra Afflict. cit. deciſ. 354. loquentem in ciuilibus, & circa litis pendentiam, remittendo me ad Felin. in cap. ex tenere de reſcript. n. 17. & ſeq. ponentem quatuordecim li-
37 mitationes, in quibus continentia cauſſæ diuidi debet, & ad Menoch. de arbitr. Iudic.
38 caſ. 371. & ad Viu. deciſ. 136. &. ad alios de hac materia patres ſcribentes, dico continentiam, ſiue cauſſæ diuiſionem dari, maximè in crimi-
39 nalibus, & atteſtor contra Marſil. ſingul. 180. Crauett. conſ. 232. Capic. deciſ. 122. ſecundum cuius deciſ. & opinionem iudicaſſe Sacrum Conſilium teſtatur, Ann. ſingul. 73. ea ratione, quam adducit Menoch. citat. caſ. 371. quando ſunt diuerſi fo-
40 ri, & nimirum ſi Dominus de Franch. in dec. 426. cum Capic. concurrat. Iſta enim delicta ſunt diuerſa, vnum nempè eſt pro homicidio, aliud pro falſa moneta, & ſi Franch. cit. deciſ. 426. n. 3. ex Neuiz. aſſerat ſi ſunt plu-

res

res inquiſiti de vno delicto, quemlibet per ſuum Iudicem puniri debere, quis eſt, qui dubitet, non deberi hos homicidas ad Curiam Sereni remitti, cum diuerſum ſit delictum, & ad corroborationem, quòd tex. tit. in l. nulli non procedat in crimi-
41 nalibus, legatur quæſo deciſ. D. De Franchis 582. volum. 4. vbi habetur, duos ſubditos diuerſorum Dominorum delinquentes, quemlibet ad ſuam Curiam remiſſum fuiſſe. Ergo cum cauſſæ continentia diuidatur maxi-
42 mè in criminalibus, per conſequens remiſſio petitá pro homicidio Curiæ Sereni denegari non debet. Alia ratio poteſt aſſignari, ex eadē deciſ. De Franch. 582. ratione præoccupationis, nam Curia Sereni in informatione capta de homicidio, præ-
43 occupata eſt, & iuriſdictio præoccupata potior eſt, Franch. citat. deciſ. n. 4. Vnde ſequitur, quòd cauſſa homicidij ad Curiam Sereni remitti debet Iudicem competentem ratione originis, domicilij, delicti in territorio commiſſi, & etiam præuentionis, vulgatis Iuribus, quæ pęnes ſtudioſos non latent.

Circa ſextum, an per literas Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini in Regno Vicemgerentis cenſeatur Iuriſdictio excitata, aut verò delegata pręſumatur, duæ afferuntur in hac controuerſia opiniones, prima quòd ſit excitata, alteram q; ſit delegata, propria, quòd excitata dicatur, ſubſtinetur, ex c. 14. Reg. prag. Comitis Lementium c. 89. cuius verba hæc ſunt videlicet. *Se bene è molto chiaro per diſpoſition di raggione, che quando per noi, tanto per lettere noſtre particolari de Scrittorio, quanto per lettere della Regia Cancellaria ſi commette alla Regia Audientia, ò ad altro Giudice alcun negotio, il quale ſenz'altra noſtra commeſſione ſpetta per ſua natura a detta Regia Audientia, ò Giodice non ſe le da delegatione alcuna, eſſendo detto noſtro ordine ſolamente excitatiuo della giuriſditione ordinaria, eccetto quando eſpreſſamente ſi dice, che proceda come delegato, pure, perche hauemo inteſo, che alle volte s'è dubitato per queſto, e s'è per detti Giudici ſiniſtramente interpretato, che detto noſtro reſcritto importi delegatione, acciò che in futurum ſi leui queſta, ancorche vana dubitatione, dechiaramo che in tal caſo l'Audientia, ò Giudice, a chi ſarà data tal commiſſione, debbia procedere come*

Digitized by Google

come ordinario, e non come delegato, ammettendo tutte l'appellationi, inhibitioni, ò altre prouiſioni, che ſopra detto negotio li ſaranno fatte da Tribunali Superiori, annullando, & inualidando ipſo iure ipſoq; facto tutto quello, che fuſſe fatto per via di delegatione. Qui hanc opinionem defendit, & tuetur, & ſubſtinet, ex tex. in l. congruit ff. de offic. Pręſid. per quem Præſidi Prouinciæ facultas impartitur cognoſcendi omnia crimina in eius Prouincia occurrentia. Ergo de
44 ſui natura hęc R. A. huius criminis cum Iudex competens ſit, ſequitur quòd Iuriſdictio dicitur excitata, tanto fortius in hoc falſæ monetæ facinore, quod cum de regalibus ſit, ad Regem ſpectat, proprium Regiorum Tribu-
45 nalium eſt cognoſcere. Et quando cauſſa, ad quem de ſui munere ſpectat, per ſimplex reſcriptum Principis dicitur excitare Iuriſdictionem iuxta Regię Pragmaticę cap. inſertum per tex. in l. generaliter ff. de offic. Præſid. per illa verba, non imponitur neceſſitas pro Conſuli, vel Legato ſuſcipiendæ cognitionis, quoties Princeps ad Pręſides Prouinciarum remittit negotia per reſcriptiones, ſequitur Boer. deciſ. 151. n. 6. vbi data ſimplici reſcriptione, non dicitur dare de nouo
46 poteſtatem, aut delegare, ſed veterem ordinariam excitare, idem dicit Dec. conſ. 404. n. 10. circa medium, cum quo concord. Marant. in practic. diſtinct. 5. n. fin. qui limitat, niſi in commiſſione eſſet in aliquo alterata Iuriſdictio, ergo iſti concludunt excitatam eſſe Iuriſdictioné.

Pro ſecunda verò opinione, quam alij ſubſtinent, ꝙ cenſeatur delegata, facit, quia cognitio huiuſmodi delicti de falſa moneta, quamuis de regalibus ſit, non ſpectat ad hanc R. A. ſed ad delegatum prout nos hodie vidimus per Suam Excellentiam delegatum eſse Regium Conſiliarium D. Scipionem Rouito, qui omnes cauſsas huiuſmodi tractat de ordine S. E. & licet hodie ſit cognitio iſtorum criminum à D. Rouito, vt præfertur ablata, & M. C. V. per Illuſtriſſimum Dominum commiſsa, quidquid ſit, ſiue D. Rouitus cognoſcat, ſiue M. C. procedat, cenſetur in certum genus perſonarum
47 cognitionem conceſsam, quo caſu alijs abdicata videtur, & priuatiuè conceſsa, Gram. deciſ. 30. de Franch. deciſ. 142. & iterum deciſ. 417. num. 7. ex Angel. in l. teſtamenta

omnia C. de teſtament. Vnde cum in certum genus perſonarum, & ad Vniuerſitatem cauſſarum cognitio ſit impartita, priuatiuè conceſſa cenſetur, & alteri ſublata. Ergo hæc Regia Audientia de ſui munere de hoc crimine falſæ monetæ cogõſcere nõ poterat, & percõſequẽs per literas Illuſtriſſimi Domini delegati huic Regio Tribunali deputatur.

Corroborant hanc eorum partem, ex cap. cum aliquibus de reſcript. & ex Molin. Hyſpan. lib. 4. tit. de Iuriſdict. diſput. 14. num. 1. tenente delegatam cenſeri. Vndè cõcludunt, vti delegatã hanc. R. A. procedere poſſe.

Quis ergo erit ille, qui in camino ignis ardentis iſtarum duarum opinionum ſe in medio poſuerit, ex quarum dilucidatione, ſi delegata cenſeatur, vel excitata dicatur Iuriſdictio, multi fructus colliguntur, nonnullæ vtilitates percipiuntur. Vndè circa duo virtutem conſiſtere puto, primam nempè quomodo D. Rouitus, vel Magna Curia in hoc procedant, & quæ vtilia verba ſint emiſſa, quæ alterationes ſint poſitæ in eorum literis commiſſionalibus, & hic punctus, & hoc opus, vt certiores nos reddamur quomodo Neapoli procedatur, ex inſpectione literarũ præcedenti cõmiſſarum.

Secundum virtus cõſiſtit in literis ſupra inſertis Illuſtriſſimi Domini, & hic labor. Duo enim in illis verba ſubſtantialia ponderantur, ex quibus totum clareſcit, Primum nempè, *Os encargo*, alterum verò. *Y me auiſais, de lo que ſe fuere haziendo*.

Quo ad primũ dicunt Hyſpani, illud verbũ. [*Encargo*] idem importare, prout dicò alij exponunt, ideſt cõmitto,

48 vnde de huiuſmodi verbis diſcutiendum eſt. Proindè eſt ſciendum, quòd in Iure habemus verbũ dico, q Hyſpani appellant *encargo*, verbum committo, verbum præcipio verbum mando, verbum volo, verbum ordino, verbum iubeo, verbum delego, verbum concedo. Quæ aliqui dicunt eſſe ſynonima, idem importantia, quod à veritate diſtat, nam quodlibet verbum de per ſe operatur; deſtinguendum verò puto, aut verba iſta, vel quodlibet ipſorum punitur in contractibus, aut verò in reſcriptis. Verùm quia hoc in caſu noſtro tractatur de reſcriptis, non reſidendo in opinione in contractibus, in

quibus

quibus non eſt altercatio, quodlibet ipſorum verbum diſcutiendũ fore puto, omiſſa inſuper ea diſputatione, in quibus differant, & quos effectus, quaſue vtilitates producat, cum ad hunc actum non faciat. Sciendum, ꝙ ver-
49 bum cõmitto videtur, quòd importat delegationem, prout aliqui fatentur. Tamen, cum Iure non videatur hoc probari dicit, Felin. cap. licet in corrigendis de offic. & poteſt. ordin. n. 3. ad finem quòd hoc verbum committo, & aliud verbum mando, ſunt excitatoria poteſtatis
50 ordinariæ, & quòd ſuper his eſt cogitandum, quia ſunt nouiſſima. Verbum mando non differt, vt ſupra à verbo committo; differt enim à verbo præcipio, Gloſſ. in l. ſepè ff. de offic. Præſid. per quod verbum mando omnium ſcribentium ſequela in cap. licet de offic. ordinar. in Gloſſ. in verb. mandati delegatum, quem non conſtituit, ſed vt
51 ordinarium inſtruxit. Verbum Præcipio licet differat à mando, vt ſupra, quia mandatum cadit in non ſubiectũ, præceptum verò in ſubiectum, tamen quidquid ſit, aliqui voluere, ex cap. cum aliquibus in gloſſ. in verb. facultatem de reſcript. importare delegationem in illis verbis confirmatione apoſtolica, vel quacumque firmitate alia roboratis per noſtras literas concedimus facultatem, Felin. verò cit. cap. licet in corrigendis n. 3. tenet quòd non, quia tacitè ineſt poteſtas, & hoc verbum pręcipio ſine expreſſione nõ operatur. Vndè aut in reſcripto ad eſt verbum præcipio cum
52 expreſſione, aut ſine: ſi primo caſu Iudex; vt delegarus cognoſcit; ſi ſecundo per ſe tantùm, quòd cum in caſu noſtro nedum non ad eſt verbum pręcipio cum expreſſione, verùm etiam & ſine; ergo neque per hoc verbum inducitur delegatio.

Verbum concedo, dicebant aliqui, quòd eſt ſignum
53 Iuriſdictionis delegatæ, ex cap. hi qui in gloſ. de prębend. de quo Felin. citat. cap. licet in corrigendis n. 2. dubitat, & ex tex. citat. cap. cum aliquibus; dicit quòd verbum concedimus non mutat facultatem, ſed verbum; ergo nec per hoc inducitur delegatio.

Verbum Iubeo licet ſępe ponatur pro exhortatione, vt aduertit Felin. in cap. eam te n. 9. circa fin. de reſcript. ad-
54 dentes verò ibidem dicunt, quòd delegatio poteſt etiam

Nn 2 fieri

fieri per verbum Iubemus,
quod verbum importat ne-
ceſſitatem, tamen id intelli-
gendum eſt, quando prin-
ceps verbis neceſſitatiuis di-
rectis Iudici ad impetratio-
nem alicuius delegationem
tribuat per verbum Iubeo
ſcribentes in l. ſępè ff. de offic.
Pręſid. quòd cum non ſit in
caſu noſtro delegatio non
dicitur.

Verbum ordino idem im-
portat, quòd verbum mando,
55 de quo ſupra dixi.

Verbum volo licet videa-
tur importare neceſſitatem,
56 tamẽ quando nõ adijciuntur
alia verba ſequentia, pro-
ut in caſu noſtro, non ope-
ratur delegationem, nam
verba,& vocabula vana,non
ſunt admittenda,omiſſo ſen-
ſu,l. 2.C.de conſt.pecun. Ergo
neq; in hoc virtutem delega-
tiuam conſiſtere dici poteſt.

Verbum delego differt à
verbo mando, nam, quando
57 fit delegatio per verbum
mando,cõcernit plures cauſ-
ſas verbum verò delegare
concernit vnam, & delegare
58 eſt alteri cauſſam cogno-
ſcendam demandare, & de-
legatus eſt ille, qui alterius
mandato alicuius cauſſæ co-
gnitionem recipit,l. 1. ff. de
offic. eius, &c.

Vndè cum nullum ver-
bum iſtorum in literis Illu-
59 ſtriſſimi adſit, ſed tantùm
verbũ dico, cõcluditur dele-
gationem nõ eſſe inductam,
ſed tantùm ex hoc verbo di-
co excitationem dari,& dici.

Prætereà in illis non ha-
bentur quædam verba au-
thentica diminuentia, aut
alterantia Iuriſdictionem, ſi-
ue aliqua ſigna denotantia
delegationem concedere vo-
luiſſe, exempli gratia,ſi dica-
tur procedas auctoritate no-
ſtra, vel appellatione remo-
60 ta, vel ſummariè, vel vos, &
veſtram conſcientiam one-
rantes, ſiue liberum arbi-
trium,plenumq; poſſe, vices,
& voces noſtras concedentes,
vel vtatur Princeps alijs cir-
cunſtantijs delegationẽ au-
gentibus, quòd cum in caſu
noſtro longè abſit, meritò
concludendum venit, *exci-
tatam* Iuriſdictionem dici,
non autem delegatam.

Vlterius in literis Prin-
ceps retinuit cognitionem,
61 dum voluit ſcientiam habe-
re omnium ſequendorum in
illis verbis: *Y me auiſareis lo que
ſe fuere haziendo.* Propter quod,
& propter aliam qualitatem
non adiectam procedendo
vſque ad ſententiam excluſi-
uè,non dicitur delegationem
conceſſam, ſed penes ſe po-
teſtatem retentam, & non
imme-

immeritò voluit Princeps Iuriſdictionem, poteſtatem, & facultatem penes ſe retinere, non autem totalem huic Regię Audientiæ impartiri, quia omnis Iuriſdictio plenaria, radicata eſt in Principe, & ſub eo generaliter reſidet, l. 1. ff. de conſt. Princip.

Imò quādo Princeps ſimpliciter dicat procedas in tali
62 crimine, vt in caſu noſtro, reſultat virtus, quia Iudex, cui dirigitur, non dicitur habere Iuriſdictionem in exēptos, quia dicitur tantùm excitata, non autem delegata Iuriſdicto, ex cap. graue de offic. ordinand. & tunc propriè dicitur iuſſus, non autem delegatio, Bartol. in l. & quia verſ. declaro in col. 1. de Iuriſd. om. Iudic.

Vndè de primo ad vltimum redeundo dico Regiā Audientiam Iudicem competentem in hoc eſſe rationibus ſupra adductis, attenta forma commiſſionis factæ M. C. V. remanet concluſio firma, & valida virtute citatę, & inſertæ pragmaticæ, per has literas, non induci delegationem, ſed tantùm excitationem, & per conſequens hanc R. A. vti ordinaria Iuriſdictione fulcitam ordinariè procedi debere, & in conſequentiam prouiſiones per M. C. V. relaxatas ad beneficium Sabati Maranzini obſeruandas eſſe.

Et neceſſariò cauſſam homicidij primo terminandam forè, & ad Curiam Sereni remittendam eſſe, vti Iudicē competentem, tum ratione delicti commiſſi in Territorio, Domicilij, & Originis, verùm etiam & pręuentionis dictorum homicidarum vulgatis iuribus, prout ſupra fuit oſtenſum, quemadmodum pro parte Illuſtriſſimi Principis Sancti Boni Sereniquè Comitis fuit inſtatum; & de nouo inſtatur prouideri, & remitti, &c.

DE FOR-

DE FORIVDICATIS
Caput I.

ARGVMENTVM.

Inſtrumentum an poſſit liquidari contra foriudicatum agratiatũ
Foriudicatus quæ bona amittat per foriudicationem.
Creditores an præferantur Fiſco in Bonis foriudicati.
Mulier an teneatur reuelare maritum foriudicatum.

SVMMARIVM.

INſtrumentum confectum ante foriudicationem an poſſit liquidari contra foriudicatum agratiatum ſuper bonis quæſitis poſt indulgentiam n. 1.

Afflictio non eſt addenda Afflicto num. 2.

Spoliatus tempore belli an poſſit inde à creditoribus conueniri n 3.

Grauatus in vno, releuatur in alio num. 3.

Annotatio bonorum an ſit de ſubſtantia ad foriudicationem n. 4.

Foriudicatus quæ bona amittat per foriudicationem n. 5. 6. 7.

Creditores an præferantur Fiſco in bonis foriudicati num. 8.

Vxor an præferatur fiſco pro dotibus in bonis viri foriudicati, & quomodo agere debet a n. 8. *ad* 12.

*Vxor receptans maritum foriudicatum an puniatur n.*13. 14. 15.

Et an ſtante ſtatuto teneatur maritum foriudicatum occidere a num. 16. *ad* 20.

Bannitum extra Regnum occidens an gaudeat, vel puniatur n. 21.

Foriudicatio pro quo delicto cadit num. 22. 23. & 24.

Agnati, cognati, & affines foriudicati, an audiantur circa nullitates non exiſtente foriudicato in carceribus, à n. 24. *ad* 28.

Joannes de Leone Ariani laudatur num. 29.

Foriudicatus de homicidio, cum qualitate aſſaſſinij, deficiente illa qualitate, an foriudicatio procedat num. 30.

Foriudicatio, an cadat pro percuſſione cum lapide, vel baculo num. 31.

Mulier an poſſit foriudicari nu. 32.

Foriudicatus, ſi viuens poteſt capi, & duci ad Iudicem, & occidatur, an illum occidens puniatur, vel gaudeat num 34.

Recognitio foriudicati, quomodo ſit facienda n. 35. &c.

Cum

Cvm in Regia Audientia Luceriæ Iulius Căpana inſtrumentũ liquidaſſet cõtra Cęſarem Siloy, tempore liquidationis, foriudicatum pro debito contracto ante foriudicationem, orta diſparitate inter Dominos votantes, an inſtrumentum pro debito contracto ante foriudicationem poſſit liquidari cõtra foriudicatum agratiatum, Votis ad Excellentiam ſuam tranſmiſſis ſic diſparibus, fuit prouiſum, vt infra.

Sum voti, non potuiſſe procedi ad liquidationẽ per dictum magnificum Iulium de Campana cõtra Cęſarem de Siloy, quòd poſt contractum debitum per foriudicationem remiſit omnia eius bona, itaque omnia eius iura actiua, & paſſiua in Fiſcum tranſierunt, & reg. tex. in l. 2. C. ad l. Iuliam de Republic. & licęt poſtea per ſimplicem indulgentiam Cæſar inhibuerit, gratiam Iuriſdictionis per viam gratioſi indultus, & non plenariæ reſtitutionis, non poterit à ſuis cre-
1 ditoribus conueniri pro debitis contractis ante foriudicationem, l. ſi deputatus l. ſi debitor de ſententia perſ. & reſtitut. Imò quòd maius eſt, etiam ſuper bonis per eum quęſitis poſt indulgentiam, non moleſtatur, l. tutæ C. eod. tit. prout decifum fuiſſe in Sac. Conſ. refert Gramar. deciſ. 85. qui alios D.D. allegat eandem ſententiam ſequutos eſſe, quibus ſolus breuitatis cauſſa contentus ero; & ita Veſtrę Excellentiæ refero, cui fęlicitatem plurimam à Deo optimo maximo depręcor. Neapoli 6. Kalend. Aprelis 1590. Excellentiæ Veſtræ Dilectiſſimus ſeruus. Fuluius Conſtantius.

Aliam rationem ego adduco, quam D. Conſtantius non adduxit, & ea eſt, quòd afflicto afflictio addenda nõ
2 eſt. Verùm, quia tanquam foriudicatus fuit bonis ſpoliatus, non debet iterum affligi pro inſtrumento liquidando, prout in ſimili dicimus de eo, qui tempore Belli fuit bonis ſuis ſpoliatus, inde non poteſt conueniri à
3 creditoribus ſuis inſolidum, Marſil. ſing. 241. nam regula eſt, quòd qui in vno grauatur, in alio releuatur.

Quid ſi facta foriudicatione, non fuerint bona annotata, an ex defectu adnotationis, annulletur foriudicatio,
4 cum requiritur ad foriudicationem

tionem validandam adnotatio, an verò facta foriudicationem, ipſo iure, bona foriudicati, quæruntur Fiſco? dicas tu quòd bona ipſo iure Fiſco acquiruntur, & defectus adnotationis, nõ annullat foriudicationem, ex Pręſid. De Franch. deciſ. 515. n. 9. Rouit. de ſentent. foriudicat. n. 4. Mari ad Gramatic. conſ. 1. num. 16.

Sed quæ bona Fiſco acquiruntur per foriudicationem, diſtingue, aut quæritur de mobilibus, aut de immobilibus, ſi primo caſu, & ſic
5 de mobilibus, omnia applicantur Fiſco, ſi verò ſecundo caſu, & ſic de immobilibus, ſubdiſtingue, aut non extant liberi, aut verò extant; ſi primo caſu, & ſic liberis non exiſtẽtibus, omnia applicantur Fiſco; ſi ſecundo caſu, & ſic ſi filij extant, diuiduntur pro virili inter Fiſcum, & filios, ex conſt. Regn. foriudi-
6 catorum bona, ſequitur Marant. conſ. 71. quem ſequitur Viſcont. concluſ. Iur. verbo foriudicatus fol. mihi 101. vide nouiſſimè Mari ad Gramatic. conſ. 1. de foriudicat.
7 num. 6. & 7. Secus verò in Neapolitano, vt teſtatur Thor. compend. deciſ. to. 1. verbo foriudicatus, Maſull. ad Capic. deciſ. 131. num. 3. Nouar. ad Franch. deciſ. 102. & ibi Ricc.

An creditores præferantur Fiſco in bonis delinquentis,
8 vel foriudicati, Marant. conſ. 80. quòd præferantur concludit, ſed dubium ſtat in vxore petente aſſecurationẽ dotis, vel ad iudicationem pro dote in bonis mariti foriudicati, vide, quæ dixi ad Gramat. deciſ. 92. in qua concluſio eſt, quòd mulier poteſt pro ſuis dotibus impe-
9 dire nedum creditores potẽtes immiſſionem in poſſeſſionem bonorum, verùm etiam & Fiſcũ facientem incorporationẽ bonorũ mariti foriudicati, ex Vrſill. ad Afflict. deciſ. 385. n. 8. & detrahit contra Fiſcum dotarium ex bonis mariti foriudicati, ex Marant. conſ. 71. n. 17. & ſeq. quòd tu amplia procedere,
10 etiam ſi eſſent à Fiſco publicata, nã ab eo vẽdicat etiam, matrimonio non ſoluto, Necoſant. de pignorib. membr. 1. par. 5. n. 35. ſequitur Oſaſc. deciſ. 80. Quod tu intelligas procedere, dummodo vxor
11 agat virtute conſtituti, & præcarij, quod habet in inſtrumẽto dotali Gramatic. deciſ. 92. n. 21. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 199. Nec enim cauſſa conſtituti, & pręcarij eſt tanti momenti, quòd non requiri-

quiritur excuſſio, & multum operatur, Gramat. ibid. Anton. Faber titul. de Iur. dot. deciſ. 25. Si enim agit virtute, l. ſi conſtante ff. ſoluto matrimonio, & l. vbi adhuc de Iur.dot. ſecus eſſet, ideò virtus ſtat in mo-
12 do libellandi, & cautus debet eſſe Aduocatus libellans, & facere debet ſpecificam mentionem de dicto conſtituto, & præcario quod nota.

Sed poſtquam de vxore ſermonem tetigi, quæri poteſt oportunè, an vxor receptans maritum foriudica-
13 tum teneatur pœna receptationis, & licet hanc materiam dilucidaſſem in additionibus ad Gramat. deciſ. 17. tamen alia poſtea viſa, placet hic aduertere, & pro reſolutione, licet de Iure dubitetur, cum vxor fidem ſuo viro præſtare teneatur, & ſint duo in carne
14 vna, tamen ex pragm. 3. in Regno de receptatoribus prohibentur patres, fratres, aliosq; parētes, & conſanguineos receptare, & ex prag. 4. eod. tit. ſeq. eſt declaratum,
15 non comprehendi, & ego multoties vidi patres, & matres receptare, & non puniri, & econtrà ſtante ſtatuto, quod quilibet ſciens Bannitum, vel inquiſitum teneatur reuelare, vel foriudicatum interficere; an pater, & mater teneantur, vel vxor, maritum
16 foriudicatum occidere, D. de Franch. in deciſ. 276. num. 8. ex auctoritate Bartol. concludenter affirmat, ſtatutum permittens bannitum impunè offendi, non com-
17 prehendere patrem habentem filium foriudicatum, nec filium habentem patrem foriudicatum, neque vxorem maritum, quem ſequitur Viſcont. concluſ. Iur. verb. foriudicatus, verſ. an maritus foriudicatus fol. mihi 101. ratio in vxore illa marmorea, eſt, quem ſupra adduxi, quòd cum ſit ſocia diui-
18 næ, & humanæ domus, & ſint duo in carne vna, tenetur viro fidem præſtare, vt Franch. cit. loc. num. 9. & Viſcont. ibid. affirmant in patre, quia filius eſt pars viſcerum patris, & natura repugnat,
19 nec ſuffert, vt is offendat, qui defendere tenetur, Capoblanc. tom. 1. de auctorit. Baron. prag. 3. num. 16. Si verò foriudicatus reperiatur intus Eccleſiam, ad quam confugit, an poſſit in ea occidi, Amendol. ad Franch. deciſ. 276.
20 num. 3. tangit punctum, &

Oo remit-

remittit ſe ad Rouit. in prag. de exulibus, Baldaxar de Angelis ad Gizzarell. deciſ. 13. num. 11. mouet quæſtionem, & remittit ſe ad Berreſt. conſ. 68. & videtur ſe fundare ſuper eo, quod dixit D. Rouit. in rub. de exulib. num. 7.

Verùm ſi Bannitus occidatur extra Regnum, an gaudeat occidens; pluries hic oc-
21 currit, nedum in caſu poſito per D. Rouit. cit. rubric. de exulib. num. 7. in perſonam Ioannis Gamboie, qui interfecit Sigiſmundum Bannitum in Ciuitate Beneuenti, quæ Sedi Apoſtolicę immediatè ſubeſt, & teſtatur fuiſſe per decennium in Inſulam relegatum, quem adducit Amendol. ad citat. deciſ. de Franch. 276. num. 4. & de Angelis citat. loc. num. 11. verùm etiam nuper in perſonam Speranſæ de Leo, qui in territorio Beneuenti occidit Nocentium Ciardo bannitum, & hic dubitabamus, an gaudere debebat; ego nedũ ex allegatis, verùm etiam ex Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. quęſt. 63. num. 28. & ſequen. qui dicit, quòd ſi quis fuerit captus in Regno pro delicto commiſſo extra Regnum, non poteſt puniri, quia nõ eſt ſubiectus, nec ratione delicti, nec domicilij, nec originis, & ſic à Iudice incompetente, nec habente in eum Iuriſdictionem, dicebam non debere gaudere, tamen quidquid dixerim, fuit per Commiſſarium Campaneæ ſeruitium admiſſum, & ille occidens fuit guidatus pendente diſcuſſione indultus, tu vide notabilia quantum ad hoc attinet poſita per Ioan. Grand. in tract. de bell. exul. tit. de quantitate quæſt. 3. num. 27. & ſequen. qui videtur altum traſcendere in caſibus per eum poſitis.

Dubitatum tamen fuit, an pro omni delicto quis poſſit foriudicari, Regens de Apont. in tractat. de po-
22 teſtat. Proreg. titul. de prouiſ. fier. ſolit. §. 4. num. 47. & Molfeſ. ad conſuetudin. Neapolis quæſt. 47. num. 7. & ſequen. teſtantur non poſſe quem foriudicari, niſi eſſet delictum pœnæ mortis naturalis, vel ciuilis, deportationis, ſiue condemnationis ad triremes, quem ſequitur Maſtrill. deciſ. 296. num. 20. aſſerens non poſſe ex ſola contumacia foriu-
23 dicari, Dominus Rouit. in rubric. de ſentent. foriudicat. n. 34. contrarium tenet nempè foriudicationem, non

dari

dari, niſi quando agitur de delicto, pro quo venit imponenda pœna mortis naturalis tantum, D. Reg. Tap. deciſ. 49. ad fin. dicit foriudicationem dari pro homicidio, & dat nouam formam ſublata antiqua foriudicandi, Gizzarell. verò deciſ. 13. adducit deciſionem Sacri Conſilij, quòd hoc caſu foriudicatus, & ſi non poſſit impunè occidi, poteſt tamen impunè
24 offendi, ſed maius dubium oritur ex illa clara Iuris concluſione, quòd agnati poſſint dicere de nullitate ſententiæ foriudicationis, an poſſint reo foriudicato in carceribus non
25 exiſtente, occurrit in facto in cauſſa Caroli Aſpidi de Monte Caluo inquiſiti, & foriudicati de homicidio in perſonâ Io. Baptiſtæ de Meo eiuſdem terræ de nocte cum enſe, & ego, cuius partes agebam, & partes Hieronymæ de Arminio eius vxoris tuendo, & de nullitate ſententiæ foriudicationis dicentis, dicebam vxorem admitti debere etiã non exiſtente in carceribus foriudicato, & tantò fortius, quantò nullitates ex eiſdem actis prodeunt, Regius Fiſcus allegabat deciſionem Maſtrill. 161. n. 17. & ſeq. teſtantis admitti, reo foriudicato exiſtente in poſſe Curię, ſubdens in illo Regno ſic ſeruari; & etiam quod adſint ſupplicationes ad inſtantiam agnatorũ, fit prouiſio, quòd præſentato foriudicato prouidebitur, ego reiecta opinione Maſtrill. vti extra Regnum, allegaui de Franch. in Regno deciſ. 688. colligentis poſſe agnatos audiri aduerſus nullitates, foriudicato extra carceres exiſtẽte, replicabat Fiſcus decretum de Franch. non eſſe ſequutum, vt in finalibus verbis videtur, ſed fuiſſe ſuperſeſſum, imò Maſtrill. cit. loc. n. 19. dicit deciſionem prædictam de Franch. non fuiſſe in illo Regno admiſſam, vndè videns ego tot contrarietates, ad Simonẽ Carola in cauſſis
26 criminalibus Aduocatum integerrimum, & ſatis laudatũ ſcripſi, & ad Octauium
27 Formoſa inſignem cauſſarum criminalium tutorem, à quibus petij declarationem practicæ, & quid in hoc ſeruatur, & rogabam, vt prouiſiones obtinerent, qui mihi reſcripſerunt deciſionem de Franch. practicari, & obtinuerunt à Regio Collaterali ſequentes prouiſiones. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Spect. & Mag. Viri Regij

Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Ci è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet. Illuſtriſsimo, & Eccellentiſsimo Signore. Geronima d'Arminio moglie di Carlo Aſpido di Monte Caluo ſupplicando eſpone à V. E. come nell'anno* 1620. *detto ſuo marito fù inquiſito nella Regia Audientia di Principato Ultra de appenſato homicidio in perſona del quondam Angelo de Meo con ſpada, & eſſendo ſtato detto ſuo marito citato ad foriudicandum, eſsa Geronima oppoſe molte eccettioni, e nullità in detta R. A. & con prouiſioni della Gran Corte della Vicaria, & inaudita eſsa ſupplicante ſe procedì alla ſentenza della fuorgiudica, al preſente, eſſendoli ciò peruenuto à notitia, hà di nuouo oppoſto declararſe detta fuorgiudica nulla ſtantino le nullità dall'iſteſsi atti apparentino, & detta Regia Audientia denega procedere in detta cauſa, ſotto preteſto, che detto ſuo marito, come fuorgiudicato debbia preſentarſe prima carcerato, e diſcutere le nullità in carcere, e perche Signor Eccellentiſsimo queſto non hà luogo ſe non quando le nullità ſe oppongono dal fuorgiudicato, ma non quando s'oppongono dall'eſcuſatore citato alla fuorgiudica, conforme è di ragione, & altre volte è ſtato deciſo dal S.C. Per tanto ſupplica V. E. reſti ſeruita ordinare à detta R. A. che proceda alla diſcuſsione delle nullità predette, non obſtante, che detto ſuo marito non ſia carcerato, & ſe ſarà in voto di non dechiarar detta ſentenza di fuorgiudica nulla, ne faccia relatione à V. E. ad finem prouidendi, vt Deus, &c. E viſto per noi lo preinſerto memoriale ci è parſo farue la preſente, per la quale vi dicemo, & ordinamo, che debbiate intendere la detta ſupplicante nelle dette nullità per eſſa propoſte, & eſſendo in voto di non dechiarar detta ſentenza di forgiudica nulla, ce ne farete relatione ad finem prouidendi, che tal'è noſtra volontà la preſente reſti al preſentante. Datum Neap. die* 30. *Menſis Iunij* 1626 *El Duque de Alua. Vidit Enriquez Regens. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Lopez Regens. In par.* 59. *fol.* 54. *Alla Regia Audientia di Principato Ultra, che intenda la detta ſupplicante nelle dette nullità per eſſa propoſte in detta R. A. nella cauſa predetta, & eſſendo in voto per dette nullità non dechiarare detta ſentenza di fuorgiudica nulla, ne faccia relatione à V. E. ad finem prouidendi, vt ſupra*. Die 27. Iulij 1626. Montisfuſcoli preſentes

tes Prouiſiones S.E. & Regij Collateralis fuerunt lectæ in Banca Regię Audientiæ Principatus Vltra, per quam fuerunt receptæ ſupra caput omni, qua decet reuerentia, & dictum Fiſco, & quod cauſſæ Commiſſarius prima die, &c. D. I. de Angulo. Franciſcus Antonius Vicus Secretarius, &c. Et reſponſo accepto prouiſiones in Regio Tribunali pręſentaui, de quibus Regius Fiſcus admiratus inſtetit non poſſe de nullitatibus tractare, niſi depoſito facto virtute Regiæ Pragmaticæ. Vndè coactus fui depoſitum facere, & ipſo facto inſteti pro cauſæ expeditione citra carcerationem foriudicati, & indè poſt longam diſcuſſionem per multos menſes habitam cũ dominis, fuit cauſſa pluries ventilata, & indè interpoſitum infraſcriptũ Decretum, referente D. Ioanne de Angulo liberalis ingenij viro modeſtiſſimo, & ſtudioſiſſimo ſequentis tenoris. In cauſſa nullitarum propoſitarum per Hieronymam de Armino vxorẽ Caroli Aſpidi Terræ Mõtis Calui foriudicari, vt in actis a luerſus ſententiam dictæ foriudicationis, fuit prouiſum videlicet. Die 2. Menſis Decẽbris 1626. Montisfuſcoli. Per Regiam Audientiam Principatus Vltra in Banca Coram Illuſtriſſimo Domino Præſide, referente Regio Auditore Don Io. de Angulo cauſſæ Commiſſario, auditis Regio Fiſco, & partibus, fuit prouiſum, & decretum, nullitates propoſitas per ſupradictam Hieronymam de Arminio vxorem ſupradicti Caroli Aſpidi foriudicati obſtare, & proindè ſententiam foriudicationis prædictam eſſe declarandam nullam, prout pręſenti decreto obſtare, & nullam declarari mandatur hoc ſuũ.

28 D. I. de Angulo. In tantum, quòd quæſtio iſta eſt ſopita, benè verùm audio Laurentium Foglia Auditorem in Audientia Lucceriæ in Regia viſitatione fuiſſe proceſſatũ, ex quo agnatum foriudicari audiuit ſuper nullitatibus foriudicationis, non exiſtente foriudicato in carceribus, vndè Ioanni de Leone Ariani viro ſtudioſiſſimo, & acu-

29 ti ingenij quærenti quomodo hoc negotium penes me ſe habuit, ſic ei, & Laurentio Foglia prædicto reſpondi, & prædictarum prouiſionum copiam tranſmiſi vna cum allegationibus factis, & decreto pręinſerto interpoſito, vt ipſe Auditor ſuis Iuribus conſuleret, & in Regia

gia viſitatione ſe tueretur, &
redeũdo ad caſum noſtrum.
Quæritur ſi quis fuerit foriu-
dicatus pro homicidio cum
30 qualitate aſſaſſinij, & illa
qualitas non fuerit probata,
an foriudicatio procedat? vi-
de deciſionem Gizzarel. 16.
cuius materia latius tractatur

Sed poſtquam poteſt quis
foriudicari pro homicidio,
31 ponè, quòd quis percuſſerit
cũ lapide, vel baculo, ex qua
percuſſione ſequuta fuerit
mors, an dicatur homicidiũ,
& per conſequẽs poſſit foriu-
dicari, pro negatiua conclu-
dit Campagn. ad cap. Regn.
qui cum Ronca n. 5.

Sed pro coronide quæri
poteſt, an fœmina poſſit foriu
32 dicari, in occurrenti caſu,
fuit adducta doctrina Foller.
in pract. criminal. tit. foriu-
dicentur n. 33. minor an poſ-
ſit foriudicari, vide Maſtrill.
deciſ. 161. & Amend. ad
Franch. deciſ. 230. n. 5. per
functoriè, & incidenter di-
centis, mulierem non poſſe
foriudicari, ſicut & minor
neque foriudicari poteſt,
verùm quia Foller. ratione
caret, à Domino D. Fraceſco
de Cãpo tunc Generali Cõ-
miſſario Campaneę, nunc ve-
rò Regio Conſiliario meri-
tiſſimo, cuius laudes extollit,
Capoblanc. to. 2. de Baron.
auct. cap. 31. n. 31. interroga-
tus, reſpõdit, ex Caball. reſo-
lut. crimin. cent. 3. caſ. 276.
n. 6. dicente, quòd licet ſtatu-
tum loquatur de Bannitis, ſi-
uè foriudicatis, & terminus
iſte eſt communis, tàm ma-
ſculo, quã fęminæ, & vtrũq;
de ſui natura compræhen-
dat, tamen propter qualitatẽ
ſubiectæ materiæ congruen-
tis ſolis maſculis, & non fœ-
minis comprehendit virum
tantum, non autem mulierẽ,
qui numero 9. dicit, quòd oc-
cidere mulieres Bannitas im-
pijſsimum eſt, & adeò proce-
dit, quòd damnato patre
propter crimen lęſæ Maie-
ſtatis, licet filij tanquam ex
reprobato ſanguine damnẽ-
tur non tamen intelliguntur
33 damnatæ fœminæ, vt ibidem
num. 3.

Et quãdo contingerit mili-
tes, vel Caporales perſequi
Bannitos, & potuerunt illum
viuentem capere, & ad car-
34 ceres aſportare, & nõ capiũt,
ſed occidunt an puniantur,
vel præmio gaudeant, accidit
in perſonã Caporalis
Fiorillo, qui extraxit Ciccum
dello Suonno ab Eccleſia Bo-
neti, & poterat viuum aſpor-
tare ad carceres huius R. A.
tamen interfecit extra Eccle-
ſiam, fuit carcerarus, & quę-
rebatur qua pęna debebat
puniri,

Digitized by Google

piniti, ego allegabam Farinacc. quæſt. 103. n. 144. & fuit dimiſſus.

Sed recognitio foriudicati quomodo ſit facienda, cum
35 ſcriptores præliant, & Doctores valdè pugnant, & diuerſam recognoſcendi formam tradant; Foller. enim in practica crimin. tit. captis foriudicatis, dat modum recognoſcendi, nempè, quòd interrogetur de nomine, cognomine, caſata, Ciuitate, Terra, Caſtello, quanto tempore eſt abſens, & pro qua cauſſa ſe abſentauit, ſi in eius terra adſunt alij eius nominis, ſi habet patrem, matrem, & cuius nominis, ſi habet bona ſtabilia, & quo in loco, ſi fuerit inquiſitus, & pro qua cauſſa, & de alijs circumſtantijs, & qualitatibus, & ſi hodie cũcta poſita per Foller. ſeruarentur, magnus labor adeſſet, magnaque confuſio oriretur, cum non poſſent ſic adimpleri.

Flamin. Cartar. verò practic. de interrog. reor. lib. 3. cap. 3. n. 33. & ſeq. ponit practicam, quòd debet iurare de veritate dicenda, vndè originem trahat, & debet interrogari qui ſint eius parentes, & ſi viui, vel mortui, & ſi viuentes, quo in loco degant, & dicat eorum nomina; item in quò loco fuit nutritus, & cum quibus conuerſatus eſt, & de eorum nomine, & vita, & ſi eſt inquiſitus, & aliàs ſollemnitates more Romano, & teſtes eſſe adhibendos in faciem rei iubet, quæ magna cum difficultate ſeruari poſſent.

Angel. de Malefic. in verb. Caiũ Sempronij n. 3. verſic. quinimò, dicit, quòd melior practica eſt, & neceſſaria, quòd nedum inquiſitus recognoſcatur, ſed etiam, vt confiteatur eſſe talem, vel commiſiſſe delictum, de quo agitur, & tunc tutè poterit exequi ſententia, aliàs durum eſſet ex ſola contumacia, non habita dicta confeſſione, poſſe exequi ſententiam, cui practicæ aduerſatur doctrina Farinacc. quæſt. 11. nu. 23. verſ. ſed quidquid, dicens ſufficere ſi reus dicat, illum eſſe, qui de delicto arguitur, & qui in banno eſt aſcriptus, abſq; eo, quòd delictum confiteatur, & quòd opinio requirens cõfeſſionem capti, eſt contra communem, adeò, vt practica Angeli non ſit libera, neque ſimplex.

Clar. verò practic. crimin. quæſt. 96. verſ. quæro nunquid adducit diuerſas opiniones, & ſignãter duas, ex quibus practica colligi poſſet, primam nempè

nempè, quòd Iudex faciat recognoſcere Bannitum, & fateri ſe eſſe talem, & ſi negat, poterit illum torquere, vt cõfiteatur, ſe eſſe illum in banno aſcriptum; ſecundam, ꝙ non obſtante banno, & contumacia cõtracta, debet reus audiri, quaſi reintegra, & ꝙ illa opinio, quòd ſtatim exequatur ſententia, eſt praua, & communiter reprobatur, ille enim teſtatur vidiſſe practica Bartol. ab omnibus obſeruari, á qua non eſſe recedendum putat. Ego autem, vt ſcirem Bartoli doctrinam, volui illum videre, cum Clar. ad Bartol. ſe remittat, & vidi, quod Bart. in l. qui vltimo ff. de pœn. per Clar. relatus, loquitur in condemnato, & ſi ſententia contra eum lata, poteſt exequi infra decem dies datos ad appellandum, & nedum Bart. non loquitur de bannito capto, & in fortijs Curiæ peruento, de quo eſt noſtra quæſtio, verùm etiam proteſtatur non ita dicere de bannitis, ergò dictis per Clar. non inhæreo.

Vlterius opinio lata per Clar. quòd ſi bannitus negat, poſſit torqueri, eſt valdè periculoſa, nam ſi reus delictũ non confiteretur ſubſtinendo torturam, purgaret omnia inditia, & probationes, & impunitus euaderet, Farinacc. cit. quęſt. 11. n. 23. verſ. ſed quidquid ad fin. vndè parcat mihi Clar. ſi ab eius practica recedo.

Viu. deciſ. 419. n. 3. aliam practicam affert, nempè ꝙ ſi bannitus negat ſe eſſe illum, de quo in ſententia, poſſit torqueri, vt confiteatur, & hanc practicam eſſe ſumptam, ex Marſil. ſing. 72. & Roland. conſ. 60. n. 27. vol. 2. de opinion. Viu. non eſt habenda ratio, fundat ſe in Rol. & Marſil. alios D.D. non vidit, & ego do illud reſponſum, quòd dedi Claro, nẽpè quod tortura ſit periculoſa.

Proſper Petr. eloquentiſſimus, qui plures libros compoſuit, & ſignanter vtiles additiones ad Capic. & ad Gramat. fecit, in deciſ. Gramat. 24. n. 7. ponit aliam practicam, & diſtinguit, quód ſi foriudicatus fatetur ſe eſſe illum, ſententia exequitur, ſi verò negat, per teſtes eſt facienda recognitio.

Maſtrill. deciſ. 249. n. 18. dicit, quòd ſi in fortiam deuenerit ſtatim proceditur ad ſententiam mortis.

Pręſes de Franch. deciſ. 213. ad fin. obſeruantiam aliam fatetur, nempè ſi in poſſe curiæ foriudicatus peruenerit, examinatur, & ſi con-

confitetur eſſe talem, ſententia exequitur, & ſi negat conuincitur eundem lectatur Thorus in addit. ad Regent. Salern. dec. 3. num. 11. vbi nouam praxim de hoc tradit ſ. vt reus vocetur coram teſtibus, & ſi confitetur ſententia exequitur aliàs probatione opus erit.

Viſcont. verò in ſingularibus ſuis, verb. foriudicatus col. 3. fol. mihi 103. videtur ſimilem practicam conſtituere, nẽpè, quòd peruento foriudicato in poſſe Curiæ, facta recognitione exequitur ſententia ſine alia probatione, & granum ſalis addit, dummodo foriudicatio ritè, & rectè proceſſerit.

Quid ergò erit dicendum in conflictu tot, & tantarum opinionum, & quod armorum genus præualebit, ad prælium Doctorum pugnam ſcribentium, rixamque ſedandam. Ego diſtinguendum puto, quod aut foriudicatus mortuus eſt, & ſic eius caput fuerit aſportatum, aut verò viuens fuerit captus, & ductus. Si primo caſu, & ſic ſi fuerit interemptus, & caput in Tribunali præſentatum, vt eius ſeruitio capiens gaudere poſſit; prout multoties vidi in comitiua bannitorum non fuiſſe liquidata ipſorum nomina, ſed indè fuit bannitus interemptus, eius caput huic Regiæ Audientiæ præſentatum, & receptum, & pro ſeruitio admiſſum, & multoties capientes indultatos, quod cum perniciosũm, periculoſumque ſit, reprobatur, caput non recipitur, pro ſeruitio non admittitur, imò pro delicto iudicatur, vt fuit declaratum per Regium Collaterale Conſilium virtute proviſionum deſuper relaxatarum, quas pro cauſſæ victoria, hic inſero videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Illuſt. vir Conſiliarie Regie fidelis dilectiſſimè. *Hauemo viſta la voſtra dell'vlt mo del paſſato, per la quale ci ſcriuete, come queſſo Tribunale hà sẽpre oſſeruato di non conſentire, che le teſte de foraſciti, che ſono preſentate in quello, non ſe pigli informatione dopo loro morte delli delitti per loro commeſſi, & che al preſente con l'auuiſo del Mag. Auditore Goces maggiormente l'andarete oſſeruando, però, come chè per eſperienza s'è viſto, che li foraſciti predetti tengono tãto at timorate le genti, e giuriſditioni Baronali, che per tema nõ ſe piglia mai informatione contra di loro de molti delitti, e recatti, che commettono, per il che quelli, che per fare altro ſeruitio pongono*

 ape-

à pericolo la loro vita, non poſſono dopoi il ſeruitio predetto godere delli premij contenti nelli Regij banni, per non eſſer prima preſa l'informatione predetta, e con ciò ſe viene à raffredare l'animi, e mancano l'effetti, che ſe potriano fare, e però vi hà parſo darcene auiſo: ſupplicandoci fuſſemo ſeruiti ordinare lo che hauerete da eſequire, & come che alcuni Commiſſarij delli Tribunali di Campagna alcune volte, così per inimicitia, come per ingordiria de godere li premij, ſono ſtati amazzati, e preſentatone le teſte de perſone, che non erano foraſciti, nè publici delinquenti, del che ne ſono ſtati giuſtitiati (coſa pernitioſa, e di molto male eſempio) non conuiene perciò, che dopò la morte di quelli ſe debbia pigliare informatione delli delitti per loro commeſſi, nelli quali ſi poſſono commettere molte fraudi, & naſcer molti inconuenienti, vi reſpondemo, & ordinamo, che in conto nullo debbiate ſopra ciò innouare coſa alcuna, ma auertirete con ogni eſattiſſima diligenza, che per detti commiſſarij, ò altre perſone ſe ammazzi, ò preſenti teſta alcuna, che non ſia publico, e notorio foraſcito, e diſrobator di ſtrada, ne permettere, che perſona neſſuna poſſa godere delli premij contenti in detti Regij banni, ſe non preſenta teſta di foraſcito della qualità predetta, ſeruata la forma delli banni predetti, che tale è noſtra volontà, & intentione. Datum Neapoli die 11. Januarij 1593. El Conde de Miranda. Vidit Moles Regens. Vidit Goroſtiola Regens. Vidit Ribera Regens. Ioues pro Secretario. In Cur. 2. Capitanat. fol. 237.

Et ego vidi multos Iudices in hoc decipi, & admiſerunt capita præſentata, conſtito de delictis, quæ indè fuerunt verificata poſt capitũ præſentationẽ: ſed Beati quorũ tecta ſunt peccata.

Aut verò ſecundo caſu foriudicatus viuens capitur, & ducitur, & tunc examinatur, & ſi confitetur, ſententia exequutioni demandatur, ſin autem negat, diſtingue, aut negat factum principale, ſcilicet delictum non commiſiſſe, aut verò negat eſſe talem, de quo in ſententia foriudicationis, prout occurrit in contingenti caſu in perſonam Pauli Emilij de Tura, & dicebatur eſſe Paulum Emilium Ronca Terræ Solofræ; si primo caſu, & sic si negat commiſiſſe delictum, quod in proceſſu eſt probatum, si ſententia

eſt

eſt ritè, & rectè lata, vt per Viſcont. citat. loc. exequutioni demandatur, nullo dato termino ad ſe defendendum, D. Tap. deciſ. 53. n. 1. & deciſ. 54. ad princip. Licet aſſerat, ex doctrin. Föller. requiri citationem ad dicendũ quidquid voluerit aduerſus ſententiam foriudicationis; aut verò negat ſe eſſe talem, vel adeſſet alter eiuſdem nominis, & tunc fit recognitio, cuius recognitionis practica habetur per Caball. caſ. 270. & Farinacc. quæſt. 11. n. 25. & conſtito illum eſſe eum, contra quem ſententia eſt lata, exequutioni demandatur abſque alio proceſſu, Franch. citat. deciſ. 213. ad fin. Tap. cit. loc. Caball. caſ. 270. & Farinacc. quæſt. 11. n. 25.

Sed ſi reus vellet de nullitate foriudicationis dicere, ſiue actorum, vel aliud opponere, an audiri debeat, vide Maſtrill. deciſ. 161. nu. 16. & D. Tap. deciſ. 54.

Et proſequendo materiam foriudicati mortui præſentati,ponè, quód pręſentetur caput foriudicati liquidati in nomine ritè, & rectè ſententiati, quomodo eſt facienda recognitio, multi dicunt non poſſe recognoſci, quia mortuus eſt, & homo mortuus non dicitur amplius homo, cum non habeat corpus, & animam, & mors tollat nomen, & effectum, vt per Caball. reſol. crimin. cent. 1. caſ. 83. nu. 8. ſed his non obſtantibus, practica eſt, vt recognoſcatur ex facie, cum homo ex facie recognoſcitur, l. cum in diuerſis ff. de religioſ. ſumpt. funer. & ſufficit, vt teſtes dicant illum cognoſcere ad faciem, quia faciem inſpexerunt. Sed ſi facies eſt adeò deuaſtata, quòd ex ea cognoſci non poſſet, eſt recurrendum ad aliqua ſigna corporis, vt puta ad cicatricem, quam haberet in aliqua parte corporis, per quam recognitio legitimè facta dicitur, ſi de ea teſtes deponunt, Caball. caſ. 270. num. final. quod procedit etiam in occiſo ad probandum delictum in genere, prout fuit ſeruatum in perſonam Hieronymi Niola, & iterum in perſonam Iacobi Pauletta Montiſſalcionis.

Et ſi facies reperiatur, vel vulneribus, vel temporis diuturnitate diuiſa, quomodo iudicatur; ſcias ꝙ facies hominis dicitur, deſcenſiuè vſq; ad barbam incluſiuè, & aſcen ſiuè vſque ad capillos, & tota

frons ex tranſuerſo, etiam cum maxillis, Felin. in cap. ſignificaſti de homicid. n. 11. ad fin. qui dicit, quòd teſtis deponẽs cognoſcere propter caput, ideſt propter rationẽ capitis, allegat bonam cauſſã in tantum, quòd his partibus faciei dicitur facta recognitio.

Et ſi dicant, non poſse benè diſcernere in facie, ſed eorum iudicio, illum eſſe, de quo agitur non probant Caball. citat. caſ. 270. n. 6.

Quidquid autem ſit, in recognitione, ſiue viuentis, ſiue mortui foriudicati, deſiderantur teſtes idonei, & omni exceptione maiores, cum de vita hominis agitur Farinacc. quęſt. 11. n. 25. ad fin.

Iterum quæro, ſi fuerit foriudicatus captus, & allegat habere gratiam, ſed non in ſui poſſe, & petierit terminum ad illam exibendum, an ſuperſederi debeat in exequutione ſententiæ, & audiri, Maſtrill. in tract. de indult. cap. 43. nu. 10. ponit quæſtionem, & licet dicat Iudicem non teneri credere, niſi oſtendat, vel exhibeat, tamen non negat, quin petitio dilationis ad exhibẽdam gratiam ſit iuſta, & vt Iudex inquirere debeat, an ille verè gratiam habeat; imò ex opinione Flamin. Cartar. de exeq. ſent. capt. bannit. c. 3. concludit, talem Iudicem ſententiam exequentem arbitrio Iudicis puniendum eſſe.

Et iterum quæro aliud, ratione generalis indultus emanati, & nunc exiſtentis, cuius diſpoſitione foriudicati arbitrio Excellentiſſimi Proregis remanent, ponè ꝙ quis fuerit foriudicatus, indè ex aliqua cauſſa fuerit ſententia foriudicationis nulla declarata, an remaneat arbitrio ipſius Domini Proregis, vel indultu gaudeat, Maſtrill. de indult. cit. cap. 43. num. fin. tractat materiam, & concludit, ſtante quòd ſententia fuerit nulla declarata, talem debere gaudere indultu, ea ratione, quia eſt compræhenſus appellatione delinquentium, & ab *indultu* non excluſus.

Et pro coronide ſcias vnũ, ex illa generali concluſione, quòd Dominus Prorex poteſt annum ad foriudicationem inducendam diſpenſare, & tempus foriudicationis abbreuiare, quod poteſt facere etiam in cauſſis Baronũ, vt per Nicol. Ant. Palm. diuerſ. Iur. commun. gloſ. 23. num. 9. & 10. fol. mihi 336. quamuis latũ ſit arbitrium,

lataque

lataque poteſtas, & ampliſſima facultas ipſius Domini Proregis abbreuiandi, tamen abbreuiatio, & terminis abbreuiatus, non debet eſſe minor trium menſium, aliàs foriudicatio eſſet nulla, vt per Staiban. conſ. 9. n. 7. in quibus Paulus Staibanus iunior eius nepos liberalis ingenij; & omni virtute ornatus, qui fuit Auditor in hac Prouincia, & eius adminiſtratio indies comēdatur, nūc verò Aduocatus primus in Tribunalibus Neapolis iud.catur, qui in addit. ad dictum conſ. 9. impugnat doctrinam ſui patrui non ſeruari, prout ego indiſtinctè vidi toto tempore vitæ meæ contrarium, nēpè arbitrio Proregis eſſe abbreuiare pro termino melius ſibi viſo, in nonnullis cauſſis hic vertentibus.

Nec illud omittam dicere, quod Maſtrill. dicit in tract. de Magiſtrat. tom. 2. c. 16. n. 105. nempè, quòd in Regno Siciliæ Baronum Officiales non poſſunt foriudicare, ſed acta tranſmittantur ad Magnam Curiam pro foriudicatione facienda, quod ſecus eſt in Regno noſtro Neapolitano, in quo Curiæ Baronales poſſunt foriudicare, vulgat. Iurib. &c.

DE IMMVNITATE ECCLESIAE
Caput I.

ARGVMENTVM.

Immunitas Eccleſiaſtica circa quæ conſiſtat.
Immunitas prædicta quæ comprehendat.

SVMMARIVM.

Immunitas Eccleſiaſtica an differat à libertate Eccleſiaſtica, & circa quæ conſiſtat n. 1. & 2.

Immunitas hæc de quo Iure eſt n. 3. 4. 5. 6.

Confugiens ad Eccleſiam an poßit extrahi, & in quibus caſibus num. 7. 8.

An requiratur licentia Epiſcopi num 8.

Delictum Commiſſum extra Eccleſiam de mandato exiſtentis in Eccleſia, an gaudeat num. 9. 10 ad 14.

Delictum Commiſſum in Eccleſia infertur offenſio Deo, & iniuria

ria Eccleſiæ n. 12. & 13.
Cimiterium Eccleſiæ an gaudeat Immunitate a n. 15. ad 22.
Immunitas Eccleſiæ an extendatur per quadraginta paſſus, vel triginta num. 21. & 22.
Scala Eccleſiæ an gaudeat eiùs Immunitate num. 23. 24 & 25.
Atrium Eccleſie an gaudeat eius Immunitate num. 26.

NOn de libertate Eccleſiaſtica, ſed de Immunitate Eccleſiæ, & de delinquentibus ad eam confugientibus aliqua dicere in-
1 tendo,cum Eccleſiaſtica Im-
munitas conſiſtit in obſeruatione prærogatiuæ Eccleſiæ, & Clero competentis, & libertas conſiſtit in exemptio-
2 ne Clericorum á iudicio ſæ-
culari, vt dicit Valenzuel. in tract. contr. Venet. par. 3. n. 174. & par. 4. n. 30. Omiſſa
3 diſputatione ſi hęc Immuni-
tas eſt de Iure diuino,naturali, vel poſitiuo, cum quoad perſonas Clericorum eſt de Iure diuino, quoad Eccleſias
4 de Iure poſitiuo. Omiſſa di-
ſputatione, ſi contra Bullam Gregorij Decimiquarti, quā Gregorianā appellamus,præ-
5 ualet conſuetudo in contra-
rium, cum Reg. Apont. in tract. de Iuriſdict. quem ad pennam habeo cap. 8. tit. de confugientibus ad Eccleſias conetur ſubſtinere conſuetudinem iſtam præualere (non enim audeo contra Bullam
6 diſceptare,nec tanto viro cō-
tradicere) ſed tantum quædam in hac materia practicabilia, & occurrētia dicam.

Licet Sixtus Quintus, ac Pius Quintus fęl. record. ſuper hac Immunitate ſtatuere, tamen Gregorius XIV. Pontifex fęlic. memor. declarauit non poſſe confugientem ad
7 Eccleſiam extrahi, quomo-
dolibet deliquerit, exceptis publicis latronibus,graſſatoribus viarum, depopulatoribus agrorum,in Eccleſia delinquentibus, proditoribus, aſſaſſinis, & hæreſis, vel lęſæ Maieſtatis reis,qui cum licen
8 tia tamen Epiſcopi extrahi
poſſunt, qui ſi renitentes ſe reddant, reuerentia Eccleſiæ debita, cum minori ſcandalo, & tumultu poſſibili per Iudices laicos extrahantur; vnde de quolibet eloquutionem faciam.

Et primo de delinquentibus intus Eccleſiā, an huiuſmodi Immunitate gaudeant Gregoriana Bulla excipit, quod non gaudent, nec potiuntur in illis verbis [Quiue homicidia

cidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, earumuè Cęmeterijs committere non verentur.]

Ponè, quod quis intus Eccleſiam exiſtat, & mandat Seio, vt Titium extra Eccleſiam occidat, & occiſus fue-
9 rit, nunquid mandans hac Immunitate gaudere debet, Ambroſin. in tract. de Immunit. & libert. Eccleſ. c. 5. n. 9. dicit, quòd gaudere debet, quia ob mandatum com-
10 mittendi delictum extra Eccleſiam, quòd effectu extra illam eſt ſequutum, cenſetur habuiſſe reuerentiam ad Eccleſiam. Ego autem dictum Ambroſin. non ſic ſimpliciter intelligendum eſſe puto, ſed potius diſtinguendum forè, quòd aut mandans intus Eccleſiam exiſtens publicè mandauit homicidium fieri, & ſic ſcitur ipſum mandaſſe, aut verò ſecretè mandauit.

Si primo caſu, quia colligi, & præſumi poteſt mandaſſe
11 ſub ſpe facultatis Eccleſiaſticæ, & eius fiducia, non habuit reuerentiam ad Eccleſiam, ne ab illo contingat ſuo facinore, & culpa defendi, nam ratione iniuriæ Eccleſiæ, & ſic in Deum, tam ſi delictum eſt ſequutum, quàm non, incurritur, & etiam man-
12 dato non perfecto, eſt illata offenſio Deo, & iniuria Eccleſiæ potiri huiuſmodi facultate non debet. Inſuper cum initium delicti attenda-
13 tur, curandum non eſt de effectu, & proinde cum initiatum ſit delictum per mandatum intus Eccleſiam curandum non eſt de effectu ſequuto extra Eccleſiam; vndè concludo in hoc caſu gaudere non debere.

Si verò ſecundo caſu, & ſic
14 ſi ſecretè mandauit, quia Deū in vultorem habet, puto poteri debere.

Gregoriana includit in Immunitate Cæmeterium Eccleſiæ. Tu ſcias, quód ſic fuit ſeruatum per Regium
15 Collaterale Conſilium, vt apparet ex prouiſionibus infra videlicet. Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Per la voſtra delli 12. del preſente hauemo inteſo, che vn Caporale di queſſa Regia Audientia hà carcerato in Miglonico Giulio Ferraro, per hauerlo trouato armato d'archibugietto, e pugnale, e conſignato alli officiali di quella terra in nome di queſſa predetta R. A. quali dall'Arcipre te della Terra predetta ſono ſtati ſcommunicati, pretendendono, che il ſopradetto Giulio ſia ſtato carcerato in vn Cimiterio di Frati di San Fran-*

ceſco

ceſco di detta Terra, ſincome an=
co dalla lettera ſcrittaui da det=
do Arciprete hauemo viſto Dal
quale è ſtata ſoſpeſa detta ſcom=
munica per inſino à tanto, che
16 da voi ſarà ordinato la reſtitu=
tione di detto carcerato, la quale
non vi è parſo fare ſenza darce=
ne prima auiſo, come hauete fat=
to per detta voſtra, e per le ſcrit=
ture, che per detta voſtra haue=
te inuiato, ſupplicando di quel
che douete eſequire. Per riſpoſta
della quale vi dicemo, & ordi=
namo, che debbiate fare partico=
lare, e diſtinto auiſo, ſe detto car=
cerato ſe ritroua inquiſito di al=
cuno delitto, per lo quale poſſa, ò
non poſſa godere l'Immunità Ec
cleſiaſtica, e ſe il Cimiterio pre=
17 detto è luogo ſacro, & in eſſo vi
ſono corpi morti ſepolti, hauen=
done particolare, e verdadiera
informatione da perſona, nella
quale non poſſa ſequire ſuſpet=
tione alcuna, e del tutto ce ne fa=
rete particolare relatione con vo=
ſtre lettere, accioche quella hauu=
ta, e viſta, poſſiamo prouedere, &
ordinare quel che ci parerà più
meglio cõuenire alla buona ami=
niſtratione della Giuſtitia, in=
uiando à preſentare all'Arcipre=
te l'hortatoria, che ſopra tale fat=
to l'hauemo ſpedita, che acciò la
vediate l'inuiamo aperta, con
auiſarci anco del de più, che in=
torno à ciò occorrerà. Datum
Neap. die 30. Menſis Septem=
bris 1606. El Conde de Vena=
uente. Vidit Conſtantius Regens.
Vidit D. Barthom. à Barriono=
uo Regens. Vidit de Caſtellet
Regens. Vidit Valcarçel Regẽs.
Salazar Secretarius. In exhor=
tationem 6. fol. 147. Regiſt. &c.
All'Audientia de Principato
Citra, e Baſilicata. Et facta re-
latione fuerunt relaxatę pro-
uiſiones ſequentis tenoris.
18 Philippus Dei Gratia Rex,
&c. Mag. viri Regij Cõſiliarij
fideles dilectiſſimi. Si è viſta
la relatione, che hauete fatta di
noſtro ordine delli 21. di Gẽnaro
19 proſſimo paſſato intorno al car=
cerato, che fù preſo in vno Cimi=
terio in Miglionico, nomine Giu=
lio Ferraro, per la quale ci rifé=
rite, che il luogo doue fù preſo, da
teſtimonij ſopra ciò eſſaminati,
ſe dice eſſere Cimiterio de morti,
& officiato da Frati Zoccolan=
ti, e che il carcerato non ſe ritro=
ua inquiſito d'altro, che di aſpor=
tatione d'arme prohibite, in ri=
ſpoſta della quale voſtra rela=
tione, & ſtanti le ragioni che in
eſſa riferite, vi dicemo, & ordi=
namo, che lo debbiate reſtituire
nel medeſimo luoco, doue fù car=
cerato, che tale è noſtra volontà,
& procurate poi hauerlo in al=
tro luoco. Dat. Neap. die 14.
Menſis Februarij 1607. El
Conde de Venauente. Vidit Con=
ſtantius Regẽs. Vidit D. Barth.
à Barrionouo Regens. Vidit de
Caſtellet

Caſtellet Regens. Vidit Valcarzel Regens. Salazar Secretarius. Regiſtrata fol. 196. In Cur. Principatus Citra. Riſpoſta all'Audienza di Principato Citra.

Quòd Cœmeterium Eccleſiæ ſit immune, & quòd ad illud confugientes ſint tu-
20 ti, nedum habetur ex verbis Bullę in illis [in ipſis Eccleſijs, earumuè Cœmeterijs] ea ratione propter reuerentiam ipſius Eccleſiæ renet, nedum Io. Grand. de Bell. exul. qui ſolùm hoc verbum dixit in prædicam. 2. nu. 2. fol. mihi 87. Verùm etiam, & Farinacc. tit. de carcerib. & carcerat. quæſt. 28. n. 14. Ambroſin. cit. tràct. de Immunit. Eccleſiaſt. cap. x. n. 5. & viua ratio eſt, quòd immunitas iſta, cum extendatur per quadra-
21 ginta paſſus reſpectiuè circũcirca corpus Eccleſiæ, non eſt mirum, vt extenditur nedum ad Cœmeterium, verùm etiam ad Clauſtrum, & ſcalas coherentia, vt dicit Farinacc. ibid. Quod idem fuit ſeruatum, quando per hoc Tribunal fuit extractus Cicchillus Paſcale de Mon-
22 tella á Cœmiterio Monaſterij Sancti Franciſci eiuſdem Terræ, & per M. C. fuit dictum reponi debere, prout fuit repoſitus.

Eadem ratione, de qua ſupra, gaudent confugientes ad ſcalas Eccleſiæ, vt citati D.D. dicunt. Quare cum
23 occurriſſet in ſequenti caſu, & huius Regni Prorex fuit conſultus, fuit reſponſum captũ in ſcalis Eccleſiæ gaudere, & reſtitui debere, vt ex ſequẽtibus habetur videlicet.

Illuſtriſsimo & Eccellentiſsimo Signore. Eſsendo hoggi in queſta terra ſtato commeſſo homicidio da Geronimo Inſino Siciliano in perſona di Ceſare Ciaramella di dieci anni in circa, & eſſendo per detta cauſa ſtato carcerato da Felice Hoſcheſe famiglio del Capitanio di detta Terra, tramente ſi ſtaua agiuſtando in queſto Tribunale informatione per variatione di fo-
24 *ro dal Reuerendo Veſcouo di Boiano reſidente qua, ci è ſtato mandato il ſuo Vicario à dimandar la reſtitutione del carcerato, pretendendo eſſer ſtato preſo ſopra le gradi della Chieſa di Santo Lonardo, & hauendo io voluto informarme oretenus della verità circa detta captura, trouo per detto di cinque teſtimonij degni di fede, e del detto fameglio, che mentre detto carcerato hauea commeſſo l'homicidio, ſi poſe à fuga verſo detta Chieſa, e dandoſeli ſequita giunſe ſopra il predetto grado, pigliando*

do del ſecondo, buttandoſe ſopra
d'eſsi, li ſopragiunſe detto Feli=
ce, e dandoli de mano, l'eſtraſſe
da ſopra detti gradi di detta
Chieſa di Santo Lonardo, la
quale ſtà ſituata dentro detta
terra in vno luoco alto incon=
tro la ſtrada publica con dieci
gradi di marmo fuora d'eſſo,
ſopra li quali dopò vn poco di
piano vi è vn'altro grado, dal
quale s'entra in quella; per eſ=
ſer queſto negotio concernente
alla Real Iuriſdittione, non mi
hà parſo ponere le mani ad altro,
eccetto, che in darne parte à Vo=
ſtra Eccellenza, come fò per
mezo di queſta, à fin che reſti
ſeruita ordinare quello ſi harà
da fare di detto carcerato, il
quale trà tanto ſi detenerà cau=
tamente; ſupplica di preſta
prouiſione per l'inſtanze, che
fà detto Reuerendo Veſcouo in
queſto negotio, & per fine à Vo=
ſtra Eccellenza fò humiliſſima
Riuerenza da Campobaſſo 11.
di Luglio 1609. Humiliſsimo
Creato. Don Filippo Caetano.
Quo conſulto, fuit reſolu-
tum, vt infra. *Hauendo pro=*
poſto il caſo ſcritto per V. S. à
Sua Eccellenza, & à me del
homicidio del figliuolo ſequito à
Campobaſſo, & della pretenſio=
ne, che tiene il Veſcouo di Bo=
iano, che ſia il delinquente ripo=
ſto nella Chieſa, hà parſo al Col=
laterale, che ſe debbia riponere,
poiche il luoco doue fù preſo, è
tale, che da eſſo non poſſono eſ=
ſer eſtratti li delinquenti. Il de=
25 *litto non è della qualità, che*
ſia eſcluſo dal beneficio dell'Im=
munità Eccleſiaſtica di queſta
riſolutione, s'è ordinato, che per
Cancellaria ſia V. S. auiſata,
mà à fin che non ſe dilati il ne=
gotio, hò voluto ſcriuerlo anco
io particolarmente à V. S. per
che così lo faccia eſſequire, con
che li bacio mille volte le mani.
Da Napoli à 18. Luglio 1609.
Il Marcheſe di Corleto.

Cõnumeratur inſuper in-
ter loca immunia atrium
Eccleſiæ, quia vti de illius
pertinentijs Sacrum eſt, &
26 propterea ad illud confu-
giens Eccleſiæ Immunita-
te gaudet, vt ore Decian.
dicit Ambroſin. citat. cap.
x. num. 6. &c.

Caput

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Palatium Epiſcopi an gaudeat Immunitate Eccleſię.

Confugiens ad Eccleſiam propter delictum in ea, vel propè eam commiſſum an gaudeat.

Proditor quis dicatur.

SVMMARIVM.

Palatium Epiſcopi an gaudeat Immunitate Eccleſiæ n. 1.

Delinquens in Eccleſia, & ad aliā confugiens an gaudeat n. 2. & 3.

Delictum commiſſum in Eccleſia an puniat Eccleſiaſticus, vel laicus Iudex num. 4.

Delinquens propè Eccleſiam an gaudeat num. 5. & 6.

Confugiens ad Eccleſiam cum armis, an dicatur in Eccleſia delinquere, & poſſint arma auferri n. 7. & 8.

Confugiens ad Eccleſiam ſi contentatur, vt extrahatur, an extrahens incurrat n. 9.

Exiſtens in Eccleſia, ſi committit delictum extra Eccleſiam an gaudeat, & econtra exiſtens extra Eccleſiam committit delictum in Eccleſia an tutus, erit Immunitate à num. 10. ad 12.

Delinquens confugiens ad Eccleſiam quando per Satellites aſportatur, an gaudeant n. 13. & 14.

Confugienti ad Eccleſiam an poſſint apponi cuſtodes, compedes, & obſideri, donec cognoſcatur de Immunitate n. 15. & 20.

Confugiens ad Eccleſiam non impeditur, quin exeat ad exonerandum corpus n. 16. dummodo acceſſus ſit infra quadraginta paſſus.

Promittens impunitatem delinquenti ad Eccleſiam confugienti, vt ab illa diſcedat, an dicatur extrahere num 19.

Proditor quis dicatur à num. 21. ad num 28.

Delinquentes cum ſcopitto paruo an dicantur proditores num. 29. & 30.

Quærunt D.D. an Palatium Epiſcopi cõpræhendatur inter loca ſacra; ita vt ad illud confugiẽs ſit tutus; & diſtinguunt, an
1 Palatium adhęreat Eccleſiæ, an verò diſtat; ſi primo caſu ad illud confugiens gaudet; ſi ſecundo verò caſu, & ſic ſi diſtat; ſubdiſtingue, aut diſtat infra quadraginta paſſus, aut verò vltra. Si primo caſu, gaudet, quia intra fines Eccleſiæ eſt. Si ſecundo caſu, ſubdiſtingue, aut Palatiũ, ꝙ diſtat ab Eccleſia vltra quadraginta paſſus habet Cappellam, in qua miſſa celebratur, aut non habet. Si primo caſu gaudet, ſi verò ſecundo non

gaudet Farinacc. citat. quæſt. 28. n. 38. Et ideò cauti debēt eſſe Epiſcopi, qui in eorum Palatio Epiſcopali vltra quadraginta paſſus ab Eccleſia, habeāt Oratorium, ſiue Cappellam, in qua Miſſa celebratur; hoc enim caſu huiuſmodi Palatium Eccleſiæ immunitate gaudet, ita vt ad illud confugientes tuti ſunt, Ambroſin. cit. cap. 10. n. 7.

Titius delinquit in vna Eccleſia, inde ad aliam confugit, an gaudebit, dicas, quod
2 non, nam vna eſt Eccleſia vniuerſalis per totū Orbem, & qui vnam offendit, omnes offendiſſe cenſetur, Farinacc. cit. q. 28. n. 59. ſequitur Ambroſin. cit. tract. de Immun. Eccleſ. cap. 5. num. 3. Quod procedit, etiam ſi ſemel deli-
3 querit in Eccleſia, inde aliud delictum commiſerit, & ad Eccleſiam confugerit, priuatur illius Immunitate propter iniuriam ſemel illatam Eccleſiæ, Gappell. Tholoſ. deciſ. 422. tu vide diſtinctionē Decian. relatam per Ambroſin. cit. c. 5. n. 10. Et propter delictum in Eccleſia cō-
4 miſſum, quis Iudex puniat laicus, an Eccleſiaſticus, vide Rolan. conſ. 24. lib. 2. qui dicit, quòd vterque procedit, laicus nempè pro pœna imponenda; Eccleſiaſticus pro ſacrilegio, quem vide.

Sed ſi deliquerit propè Eccleſiam, an ipſius immunitate quis gaudeat? Farinacc.
5 cit. quæſt. 28. num. 56. tenet quòd ſi quis propè Eccleſiam delinquat, indè ad Eccleſiam confugiat, non gaudet, videtur ſub illius ſpe, & fiducia deliquiſſe, Ambroſin. verò cit. cap. 5. n. 4. dicit, quòd ſi
6 quis ſtudiosè, & malis artibus ſuum inimicum propè Eccleſiam induxerit, & ibi occidat, quòd non gaudet, refert verò Clemētem Octauū fęlic. record. decreuiſſe, delinquentes propè Eccleſiam illius immunitate tutos non eſſe. Quod nota.

Et ſi confugerit delinquēs ad Eccleſiam cum armis, an poſſit extrahi, vide Couarr.
7 variar. reſolut. lib. 2. cap. 2. n. 18. & Ambroſin. cit. c. 5. n. 5. Et an arma, vel veſtes, & alia bona poſſint auferri,
8 vide Ricc. deciſ. 124. par. 4. Et ſi extractus contentatur
9 eſſe extractum, non pòteſt in præiudicium Eccleſiæ, Maſtrill. deciſ. Sicil. 169.

Quęro de duobus. Primo, Titius intus Eccleſiam exiſtens occidit Seium extra il-
10 lam ſtantem, & Secundo econtra: Sempronius ſtat extra Eccleſiam, & occidit Caium intus Eccleſiam exiſtentem,

ſtentem, an facultate Eccle-
11 ſiæ tutus erit? Pro vtroque
caſu vide Decian. lib. 6. cap.
28. n. 6. & 7. Farinacc. de car-
cerib. & carcerat. quæſt. 28.
nu. 61. & Ambroſin. de Im-
munit. Eccleſ. cap. 5. n. 7. &
8. tenentes non gaudere, &
12 delictum in vtroque caſu in
Eccleſiam cõmitti. Primum
ob principium delicti in Ec-
cleſia inchoati. Secundum ob
effectum ipſius delicti in Ec-
cleſia ſequenti.

Quæro ſi quis delinquens
aſportatur per Satellites per
13 Eccleſiam, vel alium locum
immunem, & in ea remane-
re reſiſtat, an tutus erit, vel
poſſit extrahi? dic, quòd po-
teſt extrahi ea ratione, quia
non recipit Eccleſia eum li-
berum, ſed captum, & Eccle-
ſia defendit confugientes ad
eam. Ergo extrahi poteſt,
Ambroſin. citat. tract. cap. x.
n. 10. Verùm num. 13. dicit,
quòd ſi hic carceratus, vel
damnatus, dum ducitur, au-
fugit á manibus eum cuſto-
dientium, & ad Eccleſiam
14 confugiat, gaudet, & illius
immunitate tutus erit.

Ponè, quod quis delictum
cómittat, inde ad Eccle-
ſiam confugiat, & Iudex ſę-
cularis prætendat poſſe ex-
trahi, an poſſit ibidem, & ſic
15 in Eccleſia apponere Cuſto-
des, & obſideri facere, &
prohibere, ne alimenta defe-
rantur, Clar. in pract. crim.
quæſt. 30. verſ. quæro mo-
do, tenet non poſſe extrahi,
non obſideri facere, nec ali-
menta negare in eius ſenatu,
teſtatur verò in alijs locis ob-
ſideri, & prohiberi. Imò ap-
poni compedes, & Cuſtodes,
donec cognoſcatur de Im-
munitate, Farinacc. cit. q. 28.
n. 9. & ante eum Decian. lib.
2. cap. 27. & 28. tit. de caſ.
quib. delict. Farinacc. De-
cianum non adducit hoc in
loco, tenet non poſſe obſide-
ri, impediri alimenta, victus,
veſtitus, aliaque neceſſaria
negari. Eſſet enim (vt ipſe
dicit) per indirectum viola-
re Eccleſiaſticam Immuni-
tatem, ſequitur hanc eandem
Ambroſ. cap. 11. nu. 7. qui
dicit, quòd eſt adeò verùm,
quòd non poteſt impediri,
16 quin exeat ad exonerandum
corpus, dummodo ſtatim
redeat, mouetur Doctor iſte
ex tex. in cap. diffiniuit 17.
quęſt. 4. in quo prohibetur
exeuntes ab Eccleſia debito
vſu naturæ non poſſe impe-
diri, nec cuſtodiri, quod tu
intellige, dummodo ſit ac-
17 ceſſus infra triginta, vel qua-
draginta paſſus reſpectiuè
circum circa Eccleſiam, vt
ſupra dixi; quod cum ego
pluries

pluries allegaſſem in cauſa Pauli Balzarini de Beneuento non tantum potui benè cantate, vt ſonitus meorum verborum transiret per aures Præsidis Principis Murconi, ſed benè obsidentur tantum cum cuſtodibus inferim pendente diſcuſſione, & sic ſeruatur.

Et si quis promiſerit impunitatem delinquenti, qui
18 ad Ecclesiam cōfugerit, qua mediante coſtringat illum ab illa diſcedere, & ſecus ducat, an teneatur ſeruare promiſſionem, dicas quod non, quando tamen poteratillum
19 ab Ecclesia extrahere, ſecus erit quandò promiſerit Ecclesiæ illum reſtiturū, Bairad. ad Clar. quæſt. 30. verſ. quęro modo, & sic num. 27.

Idem quoque ego dicebā, non poſſe apponi cuſtodes,
20 nec compedes Hectori Danieli de Neapoli, qui ob homicidium patratum cum ſcoppitto paruo in perſonam D. Alonsi de Rainoſa, ad monaſteriū Sancti Leonardi huius Terræ confugit, quidquid ego dixerim, fuerunt appositi Cuſtodes, & Compedes; Imò inſurrexit voluntas in Præsidem, velle eum à monaſterio extrahere, fundabat ſuam intentionem auxilio aliquorum Doctorū, potius Danieli emulorum, quam veritatem dicentium. Nam per Reg. Prag. tempore Comitis de Lemos huius Regni Proregis die 14. Aprilis 1614. emanatam quæ eſt 52. tit. de armis, fuit ſtatutum delinquētes cū huiuſmodi armis proditores reputari, delictum proditorium vocari, & vti proditores puniri, & priuari omni priuilegio, & exemptione competenti. Et proinde inferebat, quòd cum Hector in medio plateæ publicæ defunctum inſultauit, & de facto cum ſcoppitto paruo ictum emanauit dicendo [*ſtà portati queſto per amor mio*] in gulam iniecit, adeò quod ſeptimo die mortuus eſt, delictum proditorium affirmabat, proditorem Hectorem habebat ipſum á Monaſterio extrahere, & priuilegio ſibi competente priuare, virtute Gregorian. qua proditores excipiuntur in illis verbis [aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit] ergo extrahere conabatur. Ego autem pluries in diſcurſu dicebam hoc delictum proditorium non eſſe, nec delinquentem proditorem reputari, extrahi, & Immunitate Eccleſię priuari poſſe, & pro veritate adducebam in facto illud, quod verum eſt,

eſt, nempè, quòd inter occidentem, & occiſum præcedebant paulò ante homicidium aliqua verba iniurioſa, & alterantia. Vndè Hector videns ſe de facto á mortuo iniuriatum pro quibuſdam præteritis eorum pendentijs, cum non poterat ſine periculo ſuę vitæ, & famæ reſiſtere iniuriam vindicare, & reuocare, ex eo quia Alonſus enſe, & pugione præcintus erat, ipſe verò nullum genus armorũ habebat, turbatus in furore ſuo ſtatim diſceſſit, ad domũ ſuam ſe cõtulit, paruum ſcopittum onerauit, & iterum ad plateam redijt, & longè videns eundem Alonſum cũ eius famulo alloquentem, ipſi Hectori inſeruiens, audiens voces ferè eleuatas, cogitans adhuc iniurioſa verba continuari, de facto ictum emiſit, vt ſupra, quem Hectorem venientem Alonſus vidit. Vndè dicebam ego, non fuiſſe proditorem, fundabam hoc, iſta ratione, nam proditor dici-
21 tur ille, qui ſimulata amicitia, vel diſſimulata, illum incautum occidit, nulla cauſſa rixæ intercedente, vel qui ſocium ſuum amicum iter ſecum facientem occidit, nulla
22 rixæ cauſſa intercedente, vel qui mecum in menſa ſeder, inde proditoriè me offendit, vel quando quem incautum, & de retro offendit, vt perbelle ponderat Decian. to. 2. tract. crimin. lib. 7. cap. 29. nu. 19. & ante eum dixerat, Afflict. deciſ. 265. n. 64. vbi dicit, quòd is dicitur prodi-
23 tor, quando fingit meũ amicum, & tractat me, vt inimicum, & ſic vnum oſtendit in animo, & aliud in corde, plus enim animus conſideratur, quam factum, prout in Iuda, cuius animus cũ Iudeis erat, corpus verò cum Saluatore Mundi, quem tradidit ibid.
24 num. 65. & 66. & poſt eum dixit Vrſill. ibid. n. 70. ſequitur Gomeſ. tit. de homicid. cap. 3. n. 5. & poſt nonnullos auctores opinionem Deciani ſequentes, dicit Ambroſin. de Immunit. Eccleſ. cap. 6. n. 3. 4. & 5. qui in proprijs terminis, an priuetur Immunitate Eccleſiæ proditor delinqués, tenet cum Decian. Afflict. Gomeſ. & Vrſill. & alijs innumeris citatis DD. vide de Franch. deciſ. 713. vol. 4. & pract. Archiep. cap. 76. à Bulla Clementis Octaui ibi inſerta, & Gizzarell. deciſ. 16. Viſcont. in ſingularib. in verbo indultus fol. mihi 120.

Vndè cum neutrum ex his præceſſit in hoc caſu, non dicebatur delictum proditorium;

15 rium. Imò addebam quòd cũ rancor præceſſit ex verbis iniurioſis, & quod Alonſus videns Hectorem venientem poterat præuidere, & præ-
26 cauere, omninò proditorium delictum non dici poterat, vt conſuluit Farinacc. conſ. 76. n. 7. & Gomeſ cit. loc. n. 5. & deniq; Ambroſin. cit. loc. nu. 5. Placuit Præſidi mea opinio, inde me abſente, iterum abierunt contradictionis ſpiritus, & conati ſunt, vt Hectori in monaſterio exiſtẽti apponantur compedes, & cuſtodes, tranſmiſſa cauſſa ad M. C. & cognito loco mediante acceſſu, ordine Collateralis per magnificum Iudicem criminalium cauſſarum Carauitam, & de Piccolellis Fiſci patronum, vt ſupra dixi in tit. de Præeminẽtia fol. 16. fuit prouiſum, Hectorem gaudere Immunitate Eccleſiæ. Et ex ponderatis habes duo. Primum quis dicatur proditor, vt ammittat Immunitatem Eccleſiæ. Secundum quòd dormitorium Monacorum dicitur ſacrum, nam ad illud Hector confugit.

Cętera de proditoribus erga Deum, erga Eccleſiam, erga Papam, & eius mini-
27 ſtros; erga Regem, & eius Miniſtros; erga Patriam. Erga Hoſtes, & de atrocitate, & pœnis ipſorum, & de totali
28 materia, latè per Decian. to. 2. tract. crimin. lib. 7. cap. 29. 30. & 31. vide Clar. & Baiard. in §. homicidium nu. 22. 24. & 25. & quæſt. 68. nu. 106. 107. qui cum Decian. concordant. de Franch. deciſ. 713. vol. 4.

Reſtat nunc, vt reſpondeã motiuis factis virtute citatæ Regiæ Pragmaticæ mandantis, delinquentes cum ſcoppitto paruo proditores reputari, nam procedit quoad pœnam
29 imponendam, non autem pro Immunitate Eccleſię admittenda, poteſt enim ſtatutum facere de non delicto delictum, ex Franch. deciſ. 434. D. Rouit. prag. 5. de adminiſtr. Vniuerſ. n. 2. Capoblanc. to. 1. de auct. Baron. prag. 8. par. 1. n. 113. D. Fulu. Conſtant. Marchio Corleti, qui per multos annos Deca-
30 nus Regij Collateralis Conſilij pra fuit, fuit magnæ auctoritatis, prudentiæ, & ab omnibus laudati propter eius virtutes, & ſcientiam, tit. de pœn. Fiſcalib. l. 1. n. 25. & ſequen. Petr. ad Gramat. deciſ. 30. Montanar. ad Prag. 5. de adminiſt. Vniuerſit. nu. 56. licet videatur contrariari Maſtrill. deciſ. 145. n. 27.

Caput

Caput Tertium.

Non ſummatur, ex quo breue. Vtrum Domus Clericorum ſit exempta.

MAteriam proſequẽdo quęro, ſi delinquens ad domum Clerici confugiens, an tutus erit, argumentari poſſet quòd non, ex diſtinctione, quam ſupra dixi de Palatio Epiſcopi, ſed in terminis, quod non ſit tutus, nedum ſcribit Reg. de Apont. in tract. de Iuriſd. Eccleſiaſt. quē ad pennam habeo, cap. 8. tit. de confug. ad Eccleſ. nu. 25. fol. mihi 75. à tergo. Verùm etiam fuit deciſum, Domos Clericorum Immunitate non gaudere per Collaterale Conſilium virtute prouiſionum ſub die 30. Octobris 1608. in Cur. 30. Calabriæ fol. 25. quarum tenor inter cętera hic ſequitur videlicet. *Et in quant'all'altro capo, che auiſate delli Veſcoui di San Marco, e di detta Città di Caſſano, & Arciueſcouo di Ruſſano delli Cartoni tengono affiſſi nelle caſe de' laici, doue ſono Clerici, acciò non vi entri gente di Corte à pigliare carcerati, e delinquenti, ſimilmente vi dicemo, & ordinamo, che non debbiate permettere, che vi ſiano detti cartoni, e già che le caſe di detti Preti, ne in queſto Regno, nè altroue godono tale exemptione, quando occurrerà il caſo, debbiate farle carcerare da voſtri miniſtri sẽza riſpetto alcuno: poiche è coſa chiara, che ne per legge Canonica, ne Ciuile poſſono pretẽdere detti preti, & perſone Eccleſiaſtice tale Immunità, et exẽptione, ne per coſe ciuili, ne criminali. E de più vi dicemo, & ordinamo, che debbiate fare leuare detti Cartoni dalle Caſe de laici, doue ſarãno affiſſi, e ſe vi ſi tornaranno à ponere, carcerate tutti li laici, che conſentiranno, che ſiano affiſſi nelle loro caſe.* Prout ego iterũ dixi, & adduxi in tit. de Cleric. & famil. Cleric. fol. 189.

Excipit Bulla Aſſaſſinos publicos latrones, depopulatores agrorũ, delinquẽtes in Eccleſia, Hęriſis, vel lęſę Maieſtatis reos. De Aſſaſſinis dicam infra alia in occaſione de latronib⁹ dixi in tit. de Poteſt. ad mod. Bell. fol. de delinquentibus in Eccleſia, dixi ſup. hoc eodẽ tit. de reis hęręſis, vel lęſę Maieſtatis, & de populatorib⁹ agrorũ, cũ quotidiana materia non ſit, omitto, & relinquo ſtudẽdũ, quãdo caſus acciderit ad Decian. lib. 6. tom. 2. cap. 28. n. 3. & ad Ambroſ. quem magna D.D. caterua ſequitur in tract. de Immunit. Eccleſ. cap. 4. & iter. cap. 9.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Sodomita an gaudet Immunitate Eccleſiæ.
Clericus ſodomita, an Eccleſiæ Immunitate tutus erit, & à quo Iudice cognoſcatur.

SVMMARIVM.

Exceptio habens virtutem demonſtratiuam an excludat alios caſus ſimiles nu. 1.
Ratio eſt anima legis n. 2.
Clericus ſodomita an gaudeat Immunitate Eccleſiæ n. 3. 4. 5. 6. 7. 8. *&* 9.
Clericus ſodomita degradatur, & Curiæ ſeculari traditur n. 6.
Clericus ſodomita confugiens ad Eccleſiam an gaudeat n. 10. 11. 12. 13 *&* 15.
Priuilegium Immunitatis eſt conceſſum Eccleſiæ non autem perſonæ confugienti n. 11.
Clericus eſt immunis à Iuriſdictione Iudicis laici n. 13.
Deum offendit, qui Eccleſiæ Immunitatem violat n. 13.
Immunitas Eccleſiaſtica eſt remiſſa arbitrio Iudicis in Regno Siciliæ n. 14.

SCiendum inquam eſt, quod vltra expreſſos in Bulla, excipitur ſodomita, qui pro vitio nefando hac Eccleſiæ facultate non potitur, vt dicit Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 14. n. 21. fol. mihi 542. qui dicit, quòd & ſi Bulla hoc delictum nō excipiat, quandò excipitur de Iure, & exceptio habet virtutem de-
1 monſtratiuam, quamuis demonſtret per verba taxatiua, non excludit alios caſus ſimiles, ex eo quia conſtitutio, quantumuis pęnalis, extenditur ad alios caſus, qui virtute
2 rationis ipſius conſtitutionis comprehendi poteſt, nam ratio eſt anima ipſius conſtitutionis, & legis, vt dicit n. 19. in fin. & per totum hoc cap. latè, & perbellè diſcurrit de Immunitate Eccleſiarum, & ad illas confugientibus, quę vide, quia pulcra habebis, ſequitur opinionem Bouadill. Reg. de Apont. in tract. de Iuriſdict. cap. 8. nu. 25. fol. mihi ad pennam 75. à tergo, qui ſubſtinet ſodomitam nō
3 gaudere huiuſmodi Immunitate, ex eo, quia per Bullam Pij Quinti in anno 1568. editam, Clericus ſodomita degradatur, Curiæ ſecula-
4 ri traditur, & pœnis ciuilibus plectitur. Ergo dicit ipſe ſi Clericus ſodomita de-
5 gradatur, ab Eccleſia eijcitur, & Curiæ ſeculari traditur, quantó magis laicus
6 eſt ab Eccleſia eijciendus, & nullo

nullo ipſius priuilegio protegendus. Hæc ſunt verba Apont. contra quem ego dico argumentum non procedere; nam, & ſi Clericus ſodomita virtute Bullæ Pij V. de qua ſupra, degradatur, & Curiæ ſeculari traditur, eſt in
7 odium criminis ſic nefandi, & requiritur degradatio, & conſignatio Curiæ ſeculari, quæ in Clericum nullo Iure Iuriſdictionē habet, & Cle-
8 ricus ſodomita ipſo iure ſuſpenditur ab ordine, vt dicit Clar. § ſodomia num. 5. Ergo licito Iure Pius V. ſtatuit Clericum ſodomitam de-
9 gradandum, & Curiæ ſeculari tradendum, & priuilegio Clericali priuandum.

Sed ſi Clericus ſodomita ad Eccleſiam confugiat, eſt
10 immunis, tutus erit, & non poteſt extrahi, quia hoc priuilegium eſt cōceſſum loco, & ſic Eccleſiæ, non autem
11 perſonę, & ſic Clerico. Vndè cōcludo ampliationē Apont. non procedere, & Clericum ſodomitam ad Eccleſiam cōfugientem tutum eſſe, ne cōtingat Clericum deterioris conditionis eſſe, quam laicū, qui & ſi delictum enorme committat, dummodò de exceptis non ſit, & ad Eccleſiam confugiat, tutus erit, &
12 Immunitate gaudet, nam ſi Clericus hoc crimen committeret, etiam, quòd ad Eccleſiam non confugeret, non poterit à Iudice laico cognoſci, ſed degradandus venit, & Curiæ laicali traditur. Ergo ſi ratione perſonæ eſt im-
13 munis à Iuriſdictione Iudicis laici, tantò fortius ratione loci, & ſic Eccleſię, quam offendens Deum offendit. Vndè dictum Apont. putarem ego non procedere, & cogitarem ſi caſus occurreret. Poſtea verò vidi D. Franc. de Caſtill. eruditiſſimum, copioſiſſimum in deciſ. Sicil. 155. qui adducit caſum in terminis in Clerico inquiſito de ſodomia, & licet primo loco fuerit dictum, quòd gaudeat, inde ſecundo loco fuit prouiſum, quòd non gaudeat. Ego enim non miror de hac deciſione, duæ fuerūt rationes ſic decidendi. Prima, quia in dicta cauſſa aderat reſcriptum Apoſtolicum obtentum in anno 1605. per
14 quod arbitrio, & prudentiæ ipſius Domini Archiepiſcopi fuit remiſſa Immunitas Eccleſiaſtica; vndè viſum fuit arbitrium excluſiuum ad Immunitatem contra reum extendere propter criminis grauitatem. Secunda, quia delictum illud commiſſum per illum Clericum, fuit

patratum in dormitorio monaſterij, ergo delictum in Ecclesia dicitur, vndè gaudere non debebat, taliter, quod ego inherendo ſupra per me adductis, concludo clericum
15 ſodomitam, & ſi pro tali graui delicto ſit curiæ ſeculari tradendus, tamen ſi ad Ecclesiam confugit, erit tutus Immunitate.

Caput Quintum.

NOn ſummatur, ex quo breue. Nam an delinquens in exceptuatis ad Eccleſiam cõfugiens, pöſſit extrahi abſque licentia Epiſcopi; & vtrum conſuetudo in contrarium poſſit dare facultatem Iudicibus ſecularibus extrahendi propria auctoritate.

QVæri poteſt; an delinquens in exceptuatis, & & ad Eccleſiam confugiẽs poſſit propria auctoritate ab Eccleſia extrahi ſine licentia Superioris Eccleſiaſtici, Farinacc. cit. quæſt. 28. tenet in exceptuatis poſſe Iudicem ſecularem illum extrahere ſine licentia Superioris Eccleſiaſtici, quem ſequitur Apont. de Iuriſdiction. cap. 8. n. 10. Ego verò dico ex Bulla Gregorij XIIII. eſſe prohibitum, & requiri licentiam expreſſam Superioris Eccleſiaſtici, vt in ipſa habet.

An conſuetudo in contrarium poſſit dare hanc facultatẽ propria auctoritate extrahendi Iudicibus ſecularibus? vide Ambroſin. de Immunit. Eccleſ. cap. 14.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

An creditor, pars offenſa, vel quærelans poſſit confugientem ad Eccleſiam propria auctoritate extrahere.

SVMMARIVM.

Leonis natura num. 1.

Creditor an poſſit cõfugientem ad Eccleſiam, propria auctoritate extrahere à n. 2. *ad* 7.

In cauſſa propria Aduocatum quærere virtutis eſt num. 3.

Immunitas eſt amplianda non reſtringenda num. 6.

Violentia an adeſſe debeat, vt Immunitas violetur num. 7.

EXperientia, & naturaliũ dicto fertur, Leonem ferè Principem animalium campaneam poſſidentem, & hominem mortuum, & humi extẽſum ex ſua magnanimitate non lædere, vndè homini deambulanti, & Leonem

Leonem erga ſe ferociter venientem videnti viſum fuit ſe in terram proicere, ſe corpus
1 extinctum ſimulare, non reſpirantem non viuere, non viuentem non reſpirare: vndè Leone tranſeunte, vitam euadit. Hęc non puſillanimitas viſa fuit; vndè Hieroglifici pulcrum dictum in hoc inferunt in his verbis: HAVD PVSILLANIMITATI.

Inde Poeta:

Non ſe deu'incolpar di picciol core
L'huom, che vſi'il Leon feroce, e ſtrano,
Humil ſi getta al polueroſo piano
Poich'eſſer non può ſeco vincitore.

Vndè in occurrenti caſu, in facto proprio fuit dubitatũ, ſi pars querelans, vel offenſa, aut creditor poſſit confugientem ad Eccleſiam propria auctoritate extrahere, & licet quoad creditorem adſint dicta per Ambroſin. de Immu
2 nit. Eccleſ. cap. 13. Tamen cum quidam debitor Excellentiſſimi Domini Principis Venuſij mei Domini ſtaret in ſcalis Sanctæ Mariæ de Platea huius Patriæ ab eo pecuniam debitam petijſſem, negauit, dicens: *Non è tiempo de haue denari mò*. De quo dedignatus iuſſi, vt ad carceres ſe contuleret, ille ad ſecundum gradum Eccleſiæ aſcẽdens, dixit: *Stao buono qua.* Vndè ego turbatus, manus in eum inieci, ipſum propria auctoritate cæpi, & ad carceres tranſmittendum iuſſi, tamen infra mediæ horæ ſpatium ad eundem locum reponendum curaui, & dubitatum fuit ſi Immunitas Eccleſiaſtica erat violata. Hos Dominos, & Aduocatos conſului, vt inſimul de Iure quid ſentirent videremus. Non fuit viſa puſillanimitas, ſed potius ad inſtar hominis leonem timentis conſultatio pro exoneratione conſcientiæ in facto proprio, in cauſſa enim
3 propria Aduocatum quærere, peritiores conſulere, & maiorum ſententiam poſtulare virtutis eſt; vndè quidam dicebant me potuiſſe illum extrahere; fundabant in eo, quia creditor eram, & extractus à parte, & non à familia reponi non debet, ex Suarez lib. 3. de reuerent. debit. 4
cap. 13. alij dicebant, hoc idẽ eueniſſe Ioſeph Criuella, qui pro delicto commiſſo, ad Eccleſiam, vulgariter dictam Sancta Maria de Puortoſaluo confugit, & fuit à parte querelante extractus. Videbatur hæc ratio potiſſima, tamen cum timor conſcientiæ me conturbabat, altitudini ingenij vacando, dicebam, quod

quod omnia Iura loquentia de Immunit. Eccleſ. generaliter loquuntur, & generaliter debent intelligi vulgatis Iuribus, & Immunitas eſt
5
6 potius amplianda, quam reſtringenda, & fugiens ad Eccleſiam, nec à priuato, nec à publico extrahi poteſt, ex tex. in l. 2. C. de his, qui ad Eccleſ. confuger. & l. præſenti eod. tit. & in cap. minor, 17. quæſt. 4. quem refert Decian. in cap. 27. tit. de caſib. concernentibus, &c. & in dies videtur reponi ab Eccleſia extractus, nulla habita diſtinctione, ſi ſint extracti à parte, vel à familia, & ſufficit, quòd ſit extractus à principio ab Eccleſia, quod initium attenditur, Decian. cap. 28. n. 31. eod. tit. licet aliqui velint, quòd interuenire debet vio-
7 lentia, ex eod. Decian. cap. 26. tamen pro conſcientiæ tutela, Breue pro abſolutione à Summo Pontifice obtinui, directum Reuerendiſſimo Eleutherio Albergoni Epiſcopo Montis Marani digniſſimo, & meritiſſimo, quem ad maiora videre ſpero, penes quem me contuli, & abſolutus fui. Cauendum eſt in quam ab huiuſmodi violentijs, & extractionibus, & contrariam opinionem affirmantibus replicabam, in hoc cōcurrere nedum furorem, dedignationem, & violentiam, iterum etiam, & officium, quod hic Gero nomine ipſius Excellentiſſimi Domini, adeò, quod extractio ab officialibus facta dicitur: Tamen ſcias, quòd hòc factum non erat deductum in iudicio, neque probatum, nec aliquid in actis de hac extractione conſtabat.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Clericus ad Eccleſiam confugiens, an ab Epiſcopo extrahatur.

Armatus confugiens, an poſſit in Eccleſia armis ſpoliari.

Excommunicatus, an gaudeat Immunitate Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

Clericus delinquens, ad Eccleſiam confugiens, an poſſit à Iudice Eccleſiaſtico extrahi n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Epiſcopus poteſt Clericos caſtigare, punire, & condemnare in Eccleſiam n. 4.

Clericus non debet eſſe deterioris conditionis, quàm laicus n. 6.

Cæſar della Vipara nobilis Beneuentanus nominatur n. 7.

Confugiens ad Eccleſiam, an poſſit extrahi

extrahi blãdis verbis, ſiue captatorijs pro pace componenda, vel alium bonũ finem à n. 8. ad 12.

Filius timens, ne à patre corrigatur, & ad Eccleſiam confugiens, an poſſit extrahi à n. 13. ad 19.

Seruus poteſt à Domino propria auctoritate ab Eccleſia extrahi num. 20.

Excommunicatus ad Eccleſiam confugiens an eius Immunitate gaudeat à n. 20. ad 27. & n. 32. 33 & 34

Excommunicatus membrum putridum Eccleſiæ iudicatur, & in ea nõ ſepelitur à n. 23 ad 26.

Excommunicatus non prohibetur Eccleſiam ingredi, quando diuina non celebrantur n. 27.

Hereticus immunitate Eccleſiæ non gaudet n 28. De ratione n. 29. ad 32.

Armatus confugiens ad Eccleſiã an poſſit armis priuari n. 35. 36 37. 38. 39 & 40.

Armorum delatio an dicatur delictum leue vel graue n. 38.

Fur cum re furata ad Eccleſiam confugiens an gaudeat Immunitate Eccleſiæ n. 41 & 42.

Extrahentes ab Eccleſia an ſint ipſo facto excommunicati, vel requiratur declaratoria n. 43

Abſolutio an Summo Pontifici reſeruata dicatur n. 44.

TEtigi ſupra, ſi Clericus, etiam vti ſodomita iniquitus poſſit extrahi
ab Eccleſia à Iudice laico,
nunc verò, quod attinet ad
hanc materiam opportunè
quæritur, ſi Clericus aliquod
delictum committat, & ad
Eccleſiam confugiat, an tu-
1 tus eius Immunitate ſit, an
verò poſſit ab Epiſcopo ex-
trahi, varię ſunt D D. ſenten-
tiæ pro vtraque parte aſſi-
gnantur validę rõnes, nã nõ-
nulli dicunt, q̃ Clericus cõfu
giens tutus erit, ne contingat
2 eſſe deterioris cõditionis, quã
laicus. Alia ratione, quia pri-
uilegium Immunitatis eſt
conceſſum loco, & ſic Eccle-
3 ſiæ, & dum Bulla generali-
ter loquitur, generaliter intel
ligenda venit. Alij poſſe ab
Epiſcopo, & Eccleſiaſtico Iu-
4 dice extrahi, fundant ea ra-
tione, quòd quemadmodum
licet Epiſcopos Clericos, &
Religioſos caſtigare, verbe-
rare, & punire in Eccleſia, &
condemnare, & carceres in
ſuo Palatio tenere; ita poſ-
ſint Clericos ſibi ſubditos ab
Eccleſia extrahere, ego verò
cum Couarruu. variar. reſol.
cap. 20. nu. 16 lib. 2. Clar.
quæſt. 30. verſ. vlterius quę-
ro, ex Farinacc. quæſt. 28. n.
7. & poſt illos omnes, ex Am
broſin. de Immunit. Eccleſ.
cap. 12. per tot. affirmo nullo
modo poſſe Clericum ad Ec-
5 cleſiam confugientẽ ab Epi-

ſcopo,

ſcopo, ſiue aliò Eccleſiaſtico Iudice extrahi, ea ratione duplici ſupra adducta, ne ſit deterioris conditionis, quàm laicus, & quia priuilegium eſt
6 conceſſum Eccleſiæ, & non perſonæ, verùm contrarium fuiſſe ſeruatum in Ciuitate Beneuenti audio, nempè Ce-
7 cium della Vipara nobilem Beneuentanum, qui in platea publica ipſius Ciuitatis Iulium Sauarianum occidit, & inde ad Eccleſiam Sancti Laurentij ſitam extra menia confugit, fuiſſe à Domino Vicario in ſpiritualibus extractum, & pro eo extrahendo fuiſſe appoſitos cuſtodes, homineſuè armatos, & cum rationem quæſiuiſſem, fuit mihi reſponſum ad euitandam eius mortem, Dominũ Vicarium hoc peragiſſe, Domini enim de Sauariano, tan quam potentes poterant ipſum in Eccleſia occidere, & proinde Dominus Vicarius cõuocatis hominibus armatis ad hunc bonum finem illum extraxit, & ad carceres adduxit, hoc hymno mihi dicto; iterum replicaui, non potuiſſe extrahi, etiá ad hunc finem, nam confugiens ad Eccleſiam non poteſt inuitus
8 extrahi, etiam ad quemcumque finem etiam bonum, nẽpè faciendi pacem, euitandi ſcandala, vel alium, & ſic extrahentes ſunt excommunicati, Ricc. collect. 1791. ad fin. qui caſum in quodam nobili Neapolitano adducit, opinionem Ricc. concluden-
9 ter proſequitur Io. Baptiſta Thor. liberalis ingenij, qui duo volumina Deciſionum Regni Neapolitani magno cum labore, negotiantium vtilitate, & ſtudentium facilitate imprimenda curauit, par. 2. verb. Immunitas fol. mihi 266. qui concludit per multa media violatores Immunitatis Eccleſiaſticæ vo-
10 cari extrahentes hunc bonũ finem, & ex hoc oritur aliud dubium, ſi confugiens fuerit ſuaſionibus, & ſugeſtionibus extractus, an reponendus veniat, idem Thor. comp. deciſ. cit. loc. ponit caſum, & concludit, ſiue blandis *verbis*
11 educatur, ſiuè verbis captato-
12 rijs, aut mortis timore, vel pro pace componenda, vel ſcandalo euitando, aut pro alio bono fine extrahatur, reponi debet ad quem te remitto, quia pulchra dicit, ne exemplare videar.

Et ad ornatum huius materiæ quæritur, filius timens
13 ne à patre corrigatur, aut alio modo reprehendatur ad Eccleſiam confugit, an poſſit extrahi ab eodem patre, ad

eundem

eundem finem illum corrigendi, aut verò requiratur licentia extrahendi? in caſu occurrenti ego conſultus, pro parte negatiua, & ſic non poſſe extrahi conſiderabam hunc filium licet non inquiſitum ad Eccleſiam confu-
14 gientem patris timore extrahendum non eſſe, quia lex, & Bulla generaliter loquitur de
15 confugientibus, & generaliter debet intelligi, nulla habita diſtinctione, ſi crimine, debito, aut alio timore, vel cauſſa confugiat, Eccleſia enim confugientibus fauet, inſuper addebam, quòd exceptis caſibus in Bulla Gregorij XIV. poſitis, in quibus poteſt extrahi, in reliquis cenſetur facta omnium excluſio ex regula, quæ ſe habet, quòd qui expreſsè non reperitur prohibitus gaudet huiuſmo-
16 di immunitate, vt congerit Villagut. in tract. de extenſ. leg. cap. 135. in princip. & Clar. quæſt. 30. verſ. quæro nunquid generaliter, & inſuper ponderabam, quòd pater volens hunc filium extrahere ad illum bonum finem corrigendi, ſiuè ipſe, ſiuè alter eius nomine accedebat poterat hunc filium ad ſe ab Eccleſia capere duobus modis, vel primo verbis blandis,
17 ſuaſiuis, aut captatorijs, ne patri diſpliceat, & paternę voluntati reſiſtat, & hoc caſu quocumque modo educatur, educés violator Eccleſiaſticę immunitatis iudicatur ex adductis, vel, & ſecũdo cũ vi, violẽtia, & manus iniectione extrahere cõtingerit, & pariter, Bullę contrauenit, & in excõ-
18 municationem incurrit, vndè patrem, quem valde diligebã conſulebã, vt ab huiuſmodi extractione caueret, & à tali animo dedignato diſcederet, poſtea vidi Ricc. latè diſputantẽ articulũ par. 1. deciſionũ, deciſ. 141. qui teſtatur fuiſſe in Curia Archiepiſcopali Neapolitana deciſum poſſe huiuſmodi licentiam
19 patri extrahendi concedi, extractio enim non conceditur ad effectum, vt puniatur, ſed potius, vt paterno affectu, & amore corrigatur, fundat
20 hoc ad argumentum de filio ad ſeruum, ſeruus enim confugiens ad Eccleſiam poteſt à Domino extrahi, ergo, & filius à patre extrahitur. Et ſi excommunicatus ad Eccleſiam confugerit, an tutus erit, accidit in perſonã
21 Clerici Archangeli de Aytoro, qui à Curia Archiepiſcopali Beneuentana excõmunicatus erat, & in valuis Eccleſiæ Maioris noſtrę erat ſit denunciatus, & cedulones affixi,

22 fixi, qui cum in platea publica cultello occidiſſet Antonium Olfi, ſtatim, commiſſo homicidio ad Eccleſiam Minorum Conuentualium Sancti Franciſci confugit, & fuit dubitatum, ſi poterat extrahi, ex quo excommunicatus erat, multi affirmabant, poſſe extrahi, & tutum Eccleſiæ Immunitate non eſſe ea ratione, quia cum Eccleſię in-
23 greſſus interdicitur excommunicato, & non poteſt in-
24 ea ſepelliri, ex quo membrum puttidum, & aridum Eccleſię eſt, ergo confugiens ad Eccleſiam illius Immunitate non gaudet: vndè à Præſide ego conſultus, contrariũ reſpondi: tutũ eſſe, & extrahi
25 non poſſe ea ratione, quia, & ſi excommunicatus membrum Eccleſiæ putridum, &
26 aridum dicatur, & Eccleſiæ ingreſsus prohibetur, intelligitur, quando celebrantur diuina; alio verò tempore, ſcilicet quando diuina officia, non celebrantur, ab Eccleſia non repellitur, ſed quando
27 tractatur de Immunitate Eccleſiæ tuenda, ad quam excommunicatus confugerit, eſt tutus, & priuilegio Eccleſiæ gaudet, & extrahi nequit, & allegabam, nedum Bouadill. tom. 1. politic. lib. 2. cap. 14. n. 50. verùm etiam, & Ambroſin. de Immunit. Eccleſ. cap. 8. n. 13. cuidam officiali parum practico videbatur ſubtile argumentum, & meæ opinioni obſtabat, & Præſidem conſulebat, vt extraheret, neceſſitate ego ductus Ambroſin. adduxi quo per eum, & Præſidem viſo, acquieuerũt, ſecus tamen eſt
28 in hæretico, ſeù infideli, qui Immunitate Eccleſiæ non gaudet, ea ratione, quia cum
29 principaliter in Deum non credat, & Eccleſiam nõ conſiteatur, Eccleſia acceſſoriè, nec cõſequenter fauet, idem Bouadill. eod. loc. n. 51. & aliam rationem affert, quia
30 cum hęreticus præceptis Eccleſiæ Sanctæ nõ ſubeſt, iuſtũ eſt, vt ab Eccleſia Immunitatem non recipiat, ſequitur idẽ Ambroſin. cit. loc. qui ad maiorem excluſionem huius Immunitatis Hæreticos proditores appellat, & vti ta-
31 les Eccleſiæ auxilio dignos non eſſe, nec Eccleſia defendit eos, qui ſub eius tutela, &
32 fidei gremio ſeipſos committere recuſant, Farinacc. quæſt. 28. n. 68. ſecus autem in excommunicato, qui licet
33 ab Eccleſia eijciatur, fidem tamen retinet, & excõmunicatio nõ fit, vt omninò ſit ab Eccleſia excluſus, ſed vt corrigatur, & reſipiſcat, ad hunc enim

enim finem excommunicatio fuit inuenta, tanquam
34 medicina, vt reſipiſcere faciat quod tu nota, quia in dies euenit.

Huiuſmodi ſermonem proſequendo, poſtquam ſupra hoc eodem titulo cap. 2. num. 7. tetigi ſi armatus cõfugiens ad Eccleſiam poſſit
35 extrahi, vel armis tantum ſpoliari, accidit hic in perſonam N. qui timore carcerationis cõminatæ per Adrianum Brancacium Comitem
36 Caſtilionis, & huius Prouinciæ Præſidem militem Neapolitanum omni laude dignum, qui plures Prouincias gubernauit cum omnium applauſu propter clementiam, & benignitatem, cui laudes quas de Adriano Imperatore leges enarrant, conueniunt, confugit ad noſtram maiorẽ Eccleſiæ Sancti Ioannis de Baleo armatus, & dubitatum fuit, ſi poterant arma auferri, Doctor Hieronymus Theofilo teſtabatur tempore, quo Neapoli in Tribunalibus vacabat vidiſſe armatos ad Eccleſiam confugientes, armis ſpoliatos; Carminius Centrella Charitatis Aduocatus contrariam opinionem ſubſtinebat, & ſic non poſſe armis ſpoliari, ex auctoritate Guazzin.

Alter Aduocatus dicebat aſportationem armorum de-
37 lictum eſſe, & per conſequens armatus ad Eccleſiam confugiens delictum in ea committere videtur, & non gaudet, ego conſultus reſpondi, verùm eſſe, quod per portationem armorum di-
38 catur delictum committere, cum ipſorum vſus prohibitus eſt, tam laicis, quam Clericis, tam intra, quam extra Eccleſiam, l. 1. C. vt armor. vſus inſc. Princip. interdict. ſit lib. 11. quem tex. valdè, & notabiliter cõmentat D. Reg. Conſtant. tamen eſt delictum leuè, ex quo Immunitas Eccleſiæ non excluditur, & ex l. ſeruus C. de his qui ad Eccleſ. confug. habetur, quòd poſſit armatus armis ſpoliari, ſequitur Farinacc. q. 28. n. 64. Tamen cum l. ſi ſeruus de ſeruo loquatur, non debet ad liberos extẽdi, & armatus confugiens confidit in Immunitate, nõ autem
39 in armis, nõ eſt extrahendus, ex Ambroſin. cit. tract. de Immun. Eccleſ. cap. 5. n. 5. quãuis armis priuari, & ſpoliari poſſit, idem Ambroſin. cap. 18. n. 36. verſ. ſed dato, & nouiſſimè Farinacc. in tract. de Immunit. Eccleſ. c. 16. n. 246. & ſeq. & addebam, quòd ſpoliantes

40 liantes, & priuantes armatos in Eccleſia armis, eum qui ad Eccleſiam confugit, non incidit in Bullā Gregorij XIV. quæ cum ſtricti, & pœnalis Iuris ſit, non debet extendi, vt concludit Ricc. deciſ. 124. num. final. par. 1.

Et non incongruè, quæritur, ſi quis in vno loco furtum committat, inde cum re furata ad Eccleſiam con-
41 fugiat, cum dicatur per contractationem nouum furtū committere, an poſſit ab Eccleſia extrahi, Clar. quæſt. 38. verſ. tu ſcis in fine de hoc dubitare videtur, Baiard. verò ibid. n. 49. tenet quòd ſic, & ampliat poſſe extrahi etiam
42 ſi res furatas exponat venales prope Cimiterium, nam ratione mutationis territorij dicitur Sacrileges, vide Gamm. deciſ. 171. & Farinacc. diſtinguentem, & pulchra dicentem in tract. de Immunit. cap. 16. n. 115.

Et pro complemento dubitatur, an extrahentes ſint ipſo facto excommunicati,
43 vel requiratur declaratoria, & ipſorum abſolutio ſit reſeruata Summo Pontifici vtrumque decidit perbellè, & more ſuo ſolito, Ricc. deciſ. 124. par. 4. quem vide.

DE LEGATIS PIIS
Caput I.

ARGVMENTVM.

Tribunal Reuerendæ Fabricæ á quo, & quomodo fuit erectum. Legata pia de quo Iure ſint inuencta, & quis ſit eorum exequutor. Quomodo illa adimplentur.

SVMMARIVM.

QVilibet rei ſuæ eſt moderator, & arbitror num. 1.

Teſtatoris voluntas tanquam Regina ſeruanda num. 2.

Fauore cauſſæ piæ multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur n. 3.

Donatio inter viuos in cauſſa pia non requirit inſinuationem n. 4.

Anima cæteris fauorabilior eſt, & vti principalior præponenda num. 4.

Io. Baptiſtæ Valenzuela Regentis laudes n. 5.

Epiſcopus an ſit exequutor vltimarū voluntatū n 6. 11. 12. *&* 13.

Ani=

Animæ defunctorum propter legata pia ſoluuntur n. 7.
Legata pia de quo Jure ſint inuenta n. 8. 9. & 10.
Fabricæ Tribunal Cõmiſſarios per Regnum pro cauſſarum deciſione deputare poteſt n. 14. & 15.
Laberinthi dictum num. 16.
Commiſſariorum Reuerendæ Fabricæ inſtructiones à num. 17. ad 44.
Commiſſarij prædicti Commiſſiones, et inſtructiones ordinarijs locorum oſtendere debent, ac illis de Regimine num. 17.
Perquirant ſcedas, & Archiuia Notariorum pro inueniendis legatis, cum ſalario tamen ipſis Notarijs n. 18.
Cognoſcunt à ſumma ducatorum centum infra n. 19.
De legatis infra annum poſt mortem teſtatoris, vel poſt purificatam conditionem quintam partem, poſt triennium verò medietatem applicent fabricæ n. 20.
Quid ſi legata ſint certa cum onere num 21
Quid in dote puellarum maritandarum num. 22.
Legata pia incerta pro vna vice in totum fabricæ applicantur, item annuis verò tertiæ non ſolutæ ſoluuntur n. 23.
In legatis antiquis poſt triginta annos non procedant nu. 24. Sed quomodo intelligatur, ibidem.
Iuramento partium ſtetur in legato infra tres ducatos num. 25.
Contra pauperes non procedant num. 26.
Terminus dierum trium conceditur citatis n. 28.
Si cadit excommunicatio, quomodo procedere debeant n 29.
Hæredes, vel grauatos non moleſtent n. 30.
Commiſſarius ſit Sacerdos, vel in dignitate conſtitutus, & bonæ conditionis, & famæ n. 31.
Conſultorem ſibi eligat in loco, ſed quomodo n. 32.
Non vtantur cenſuris Eccleſiaſticis, niſi cum requiſitis n. 33.
Non procedant ad compoſitionem, nec generale decretum n. 34.
Non recipiant donatiua, ibidem.
Quæ emolumenta pro actis exigere debeant num. 35.
Librum approbatum, in quo omnia notare debeant, habeant num. 36.
Singulo quoque trimeſtre pecuniam exactam Neapolim tranſmittant n. 37.
De delictis commiſſis, & extorſionibus per alios Commiſſarios informationem capiant n. 38.
Quæ exigere debeant pro exequutione literarum exequutorialiũ num. 39 & 40.
Si contrauenerint inſtructionibus puniantur, & quomodo nu 41. & 44.

Qua-

Q Vilibet rei ſuę eſt moderator, & arbitror, ex regul. quare cũ quili-
1 bet viuens licentiam à lege habeat alienãdi omnia bona ſua, inhumanum ll. putauerunt eſſe hanc facultatem diſponendi morietibus adimi, Menoch. conſ. 327. n. 10. vol. 4. Ideò inductum eſt, vt quilibet ad
2 ſui libitum in mortis articulo teſtari poſſit, & hæc ſua vltima voluntas omninò vti Regina ſeruari debet cap. vltima voluntas 13. quæſt. 2. §. diſponat auctori de nupr. collat. 4. & ſignãter pro ani-
3 ma, fauore cuius poteſt quis, ſiuè inter viuos, ſiuè in vltima volũtate donare in cauſſam piam, cuius fauore multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, & ſi do-
4 nat inter viuos, non requiritur inſinuatio, prout in cæteris dònationibus l. iubemus, & l. illud C. de Sacroſ. Eccleſ. quia anima fauorabilior, cęteris eſt, & vti principalior omnibus rebus præponenda venit, vt nonnullis auctoritatibus fretus adduxit D. Io. Baptiſta Valenzuel. qui per
5 nonnullos annos, nedum munus Regentis Regiã Cancellariam, ſed Præſidentis Sacri Conſilij geſſit, nunc verò in ſupremo Italiæ Conſilio idem munus Regentis adminiſtrat, nemini ſecũdus propter eius virtutem, ſcientiam, conſcientiam, modeſtiam, & merita, in tract. quę primi Carauit. contra Venet. par. 3. n. 14. proinde Summi Pontifices ſtatuere, quòd exe-
6 quutor vltimarum voluntatum ſit Epiſcopus loci cap. 3. & cap. tua nobis de teſtamẽt. ea ratione, quia circa hæc relicta ad pias cauſſas verſatur
7 fauor animarum, quorum vigore animæ defunctorum ſoluuntur, vt dicit tex. in cap. animæ defunctorũ 13. quæſt. 2. ſuæ enim Diuinæ Maieſtati oblatio Sacerdotum, Ieiunium cognatorum, eleemoſynę, & huiuſmodi relicta ad
8 pias cauſas, valdè placent, & animę proficiunt, ac proſunt, & ipſis mediantibus defunctorum animas ſoluit, citat. cap. animæ defunctorum. Et huiuſmodi oblationes ad pias cauſſas, veluti munus, & ſicut incẽſum in conſpectu ſuo recipit, quilibet enim moriens
9 tenetur ante conſpectum ſuę Diuinæ Maieſtatis comparere, non vacuus, ſed plenus ieiunijs, orationibus, eleemoſynis in vita factis, & his relictis ad

ctis ad

ctis ad pias cauſſas in mortis articulo congeſtis. Iſta legata de iure ſunt inuenta, iſtas oblationes Deus iuſſit, & ſibi applicauit, dum in Exod. cap 24. dixit non apparebis in conſpectu meo vacuus, & iterum lib. 3. Prouerb. Honota Dominum de tua ſubſtantia. Et ideò bona, quæ hoc modo relinquuntur, & Eccleſię lar-
10 giuntur, dicunt Sancta Sanctorum, vt tangit Petr. Greg. Toloſ. ſyntag. Iur. lib. 25. cap. 8. nu. 2. verùm quia id Epiſcopi exequi non valebát, meritò fuit introductum ex
11 conuentione inter Sedem Apoſtolicam, & Regiã Maieſtatem diſtinctum, & ſeparatum Tribunal, quod Reuerendę Fabricę Sancti Petri de
12 Vrbe appellatur, regitur per Economos Eccleſiaſticos, habet primam cognitionem, primam, & ſecundam appellationem in hoc noſtro Neapolitano Regno, & in qualibet habet Conſultorem Officialem Regię Maieſtatis, vt dicit Rouit. ad pragm. 1. de Legat. Pijs n. 2. qua conuentione facta, & Tribunali erecto, vt ipſius obſeruantia omninò ſeruetur, Clemens Septimus Bullam, quam Clementinam incipit: admonet appellamus, emanauit. Inde alia fuit edita per Pium Quartũ, poſtea alia per Pium Quintũ
13 die 11. Ianuarij 1569. & vltima per Clementem Octauum die 7. Martij 1598. quas D. Abb. Quarant. in eius ſũm. Bullar. tit. Fabric. Sanct. Petri de Vrbe officium fol. mihi 246. commentauit, & quędam pauca ad matetiam duxit.

Quod Tribunal cum non valeat omnes Regni cauſſas
14 ad ſe auocare, & determinare, tum propter ipſius Tribunalis multitudinem negotiorum, tum etiam propter loci diſtantiam, introduxit deputare Commiſſarios per Prouincias, ſeù Diœceſes, quibus datur facultas cognoſcendi de cauſſis infra ſummam ducatorum centum. Iſti etiam
15 adminiſtrant cum voto Conſultoris laici modo poſito in eorum inſtructionibus cap. vt infra. Quorũ exceſſus erat adeò, quòd Eminentiſſimi Cardinales ſtatuere ad eorũ, & limitationẽ, & inſtructionem fieri inſtructiones, quæ iam fuerunt emanatæ, & publicatæ, & eorum tenor obſeruatur.

Et cum annis elapſis huc ſe contuliſſet Abbas Antonius Blaſellus eiuſdem Tribunalis in his partibus deputatus virtute ſuarũ inſtructionum, fuerunt per Dominos,

nos de Regimine tres Doctores nominati, nempè Doctor Ioſeph de Aytoro, Doctor Antonius Pennella, & ego, ab eo fui ipſe in cõſultoré electus, & in negotijs intruſus, maxima ipſorum concerie, & multitudine, cum de legatis pijs, materiam nunquam tractaui, videbar eſſe in me-
16 dio laberinthi alligatus, curioſi in q̃ hominẽ in laberintho exiſtentẽ pingunt, & in ipſius calce hæc verba proferunt, videlicet: IN SILENTIO, ET SPE; quę Hieroglifici dicterium appellant, ad cuius dilucidationem quidam virturum nõ hoſtis hæc carmina protulit.

In ſilentio ſapere, & in ſperanza
Di Magnanimo cuor poſt'è l'vſcita
Che'l ſaper, e'l ſperar, e di tal ſorte
Che toglie à l'huom ingiurioſa morte.

Quaſi, quod dicere vellet, q qui in laberintho rerũ huiuſmodi repetitur, tenetur ſilentio, acumine ingenij, ſtudio, & ſpe, ex illo egredi, & proficiſci. Vndè tunc temporis de nocte fuerunt panes mei materiæ legatorum piorũ operam vacando, ad meas ſemitas demonſtrandas, continuò noctis ſtudio in opuſculum omne id, quod poterat occurrere, reduxi, & fui (Deo gratias) laberinthi fines incolumis egreſſus. Vndè, cum ſudores iſti fuerunt primus partus poſt mei Doctoratus gradum, ad omnium oculos deductus, & ad cunctorum ſyndicatum detectus, ne perdantur, & ad futuram memoriam; ita vt quando caſus occurrerit, ad illos benè recurrere poſſit, placuit inſerere, & poſt illos alios caſus deductos adducere, & in primis omninò neceſſarium puto de inſtructionibus prędictis ordine Illuſtriſſimorum D. D. facere mentionem, quarum virtute Commiſſarij iuxta eorum formam gerentes, rectè adminiſtrationem concipiunt, quarum tenorẽ placuit hic inſerere, & inde ad diſceptationem rerum, materięq; dilucidationem deuenire, & ſequitur videlicet.

INSTRVTTIONI da oſſeruarſi da Commiſſarij della Fabrica di S. Pietro nel Regno di Napoli.

CHe li Commiſſarij gionti nelli luochi contenti nella loro com-
17 *miſſione ſiano obligati moſtrarle à gl'Ordinarij, ò ſuoi Vicarij, ò farli conſapeuoli delle facultà ſue, acciò nelle occaſioni ne poſsino ri-*

no riceuere aiuto, e fauore, & ſi=
milmente notificarle alli Sindi=
ci, & Eletti di detto luoco, ac=
ciò ſiano informati della conti=
nenza, e tenore di eſſe, volendone
copia ce la laſcino cauar gratis,
ſenza mercè alcuna.

Detti Commiſſarij ricercaranno
li Notari, Attuarij, Archi=
uiſti, e Conſeruatori ad eſſibi=
18 *re fra competente termine nota*
di tutti Teſtamenti, Legati pij,
Codicilli, Donationi per cauſa
di morte, & altre pie diſpoſitio=
ni inter viuos da ciaſcuno d'eſſi
rogati, & conſeruati; prometten=
do à detti Notari, che li danno
autentiche di pagarle doi, e mez=
zo per cento di quello, che s'aſſi=
gnarà à beneficio della Fabrica
per le ſudette note, e ſiano obli=
gati pagarle effettualmente, ſe=
quuta l'eſſattione.

Perche li Commiſſarij non hanno
facultà di conoſcere cauſe, ſe
non di valore di cento ducati
19 *à baſſo in quelle, che eccederan=*
no detta ſumma li detti Com=
miſſarij pigliaranno copie auten=
tiche di legati, & altre pie di=
ſpoſitioni, citando l'heredi, poſ=
ſeſſori, ò debitori à comparire al
Tribunale di Napoli ſecondo il
ſolito, & per mercede, e fatiche
di detti Notari ſe prometteran=
no di far pagare dal Secretario
doi, e mezo per cento, come ſopra.

Farà anco aprir li teſtamenti, e
codicilli chiuſi, eſſendono però
morti li teſtatori, per vedere ſe
vi foſſero legati pij conforme alle
facoltà della fabrica.

CIRCA LA COGNITIONE, & applicatione di detti Legati pij, oſſeruino il ſequente ordine, videlicet.

DElli Legati pij certi ſenza
peſo, e per vna volta ſolo, qua=
20 *li non ſaranno pagati nel ter=*
mine d'vn anno dopò la morte
del teſtatore, ò infra vn'anno, do=
pò la purificatione della condi=
tione, non eſſendo paſſato il trien
nio della morte del teſtatore, ò
vero della purificatione della
conditione, ò giorno quando la
pia diſpoſitione fuſſe conditiona=
ta à certo tempo, ne applicheran=
no ſolamente la quinta parte al=
la fabrica, & il reſtante alli le=
gatarij, ma quando ſarà paſſato
il triennio ne applicheranno la
metà alla fabrica, l'altra metà
alli legatarij, conforme alla bul=
la della felice memoria di Pio
Quinto: Applicationis me-
dietatis relictorum, non exa-
ctorũ per trienniũ, ſub datũ
XI. Kal. Ianuarij 1569. anno
quarto.

Dechiarando, che ſe li legati certi
ſaranno con peſo annuo di Meſſe,
21 *Anniuerſarij, ò d'altri Diuini*
Officij, per li quali fuſſero per ciò
laſciati beni ſtabili, ò quantità
di denari per conuertire in com=

pra d'annuo cenſo, ò altra entrata, applicheranno i frutti decorſi dal dì della morte del teſtatore à beneſitio della fabrica laſciando ſtar fermo il capitale, & il legato per l'auenire.

L'iſteſſo oſſeruaranno alli maritaggi di pouere fanciulle laſciate da
22 *farſi ogn'anno ad arbitrio delli heredi, eſſequtori, ò altri, applicando l'annate decorſe ſolamente alla fabrica, come di ſopra.*

Quanto alli legati pij incerti, per vna volta ſola s'applicheranno à benefitio di detta fabrica, con-
23 *forme alli ſuoi priuilegij, ma nell'annui applicheranno l'annate decorſe, e non ademplite dall'heredi ſolamente.*

Nelli legati antichi procederanno ſolamente da trent'anni in quà, non obſtante li priuilegij, eccetto
24 *ſe fuſſero legati, che haueſſero ſtato permanente, come per conſtruttione di Cappelle, ſepolture, campane, organi, & altre ſimili, quali ex oculorum inſpe-ctione poſſino apparere ademplite, &c.*

Nelli legati, che non eccedeno la ſumma di tre ducati da due
25 *anni in quà, ſtaranno al giuramento delli heredi, ò altri citati, che dichiarino hauerle adempite, e da dieci anni in sù non le daranno moleſtia.*

Contro li poueri, e quelli, che viuono di proprio ſudore, ò altre
26 *miſerabili perſone, non procederanno, ne le daranno moleſtia alcuna.*

Non pigliaranno alcuna portione de legati certi ſpettanti alla fabrica, ſe prima non ſia con effet-
27 *to ſodisfatto, ò concordato con li legatarij per le parti à loro ſpettanti.*

Quando le parti citate nel termine, che non ſia meno di tre giorni,
28 *moſtreranno fede del pagamento, ò decreto abſolutorio d'altri Commiſſarij, non le faranno pagar coſa alcuna, reſtituendo le loro fedi, decreti, e ſcritture gratis, e dimandandono di nuouo termine, ſe li debbia dare trè altri giorni, ma ſe la porteranno, dopò che ſeranno fatti contumaci veri, cioè dopò che ſiano ſtati citati perſonalmente, ò in caſa in preſenza di teſtimonij, non li faranno pagar altro, che le ſpeſe contumaciali, quale s'intendano ſemplicemente le ſpeſe fatte per le ſcritture. Auertendo, che non ſi citano fuori della Dioceſe, & quando li predetti citati in caſa fuſſero veramente abſenti, oltre il termine prefiſſo nel mandato, ſe prorogarà vn'altro termine competente di poterſeli dar notitia da parenti, relaſſandole notamento della pretenſione.*

Nelle cauſe, nelle quali per qualſiuoglia ragione, li rei conuenuti
29 *non deuono eſser condennati, li Commiſſarij non poſſino dar l'aſſolutione, ſe non in caſo, che li*

detti

detti rei la dimandaſſero, in tal caſo nelle cauſe ſino alla ſumma di ducati venti li Cõmiſſarij poſſano per tal aſſolutione pigliare vn carlino, e da venti docati ſino à cinquanta doi carlini, e da cinquanta ſino à qualſiuoglia ſumma tre carlini, e non più, ancorche le parti poteſſero, e ſpontaneamente voleſſero dare, etiam titulo donationis, vel alio, più di detta taſſa.

Dichiarandoſe di più, & ordinando, che trouando detti Cõmiſſarij
30 decreto aſſolutorio delli preceſſori Commiſſarij, nõ poſſano trauagliare le parti, ne aſtringerle à prender altro decreto ſopra il detto decreto vecchio, etiam volendo le parti, non poſſino pigliare coſa alcuna.

Che il Commiſſario non poſſa eſſer perſona, ſe non da bene, e di qua=
31 lità buona, e non proceſſato, ò condennato, il quale non eſſendo ſacerdote, che ſia ò Parrocchiano, ò Canonico in Cathedrale, ò prima dignità in collegiata, li quali poſſino adoprar le cenſure nelli caſi permeſſi de iure, e non d'altro modo.

Che arriuato che ſarà il Commiſſario in vn luogo, doue vuole eſſer=
32 citare la ſua Commiſſione, debbia far l'iſtanza alla Communità, che li nomini trè Dottori, delli quali ne debbia eligere eſſo vno per Conſultore, per voto del quale debbia procedere, e non altrimente, e queſto ſi fà acciò che li Commiſſarij non debbiano agrauar li popoli, ne far ingiuſtitia.

Non vſeranno in alcuno modo cenſure Eccleſiaſtiche, ne procederanno ad eſequtione di quelle, aſ=
33 figendo li Cartoni, ſe prima non coſtano ne gl'atti delle diligenze fatte in far l'eſequtioni reali, & perſonali, & in Iuris ſubſidium, conforme alla diſpoſitione del Concilio di Trento.

Non faranno compoſitione alcuna di qualſiuoglia cauſa ſpettante
34 alla fabrica, ne decreti generali all'Vniuerſità con prenderſe vn tanto per loro, laſciando le cauſe indeciſe in pregiuditio della fabrica, & legatarij.

Non pigliaranno donatiui ſotto pena di priuatione d'officio, e di pagare dieci volte altretanto.

Nella Banca per l'altre produttioni, atti, & altre fatiche, e merce=
35 di del Notaro, e maſtrod'atti, piglarà la minor taſſa, che ſia in vſo della Corte ſpirituale, ò temporale.

Portaranno con loro vno libro ſegliato con l'approbatione del Se=
36 cretario, e ſigillo della fabrica, nel quale in vna parte ſcriueranno li denari, che giornalmente faranno incamerare, con annotare li nomi, e cognomi di teſtatori, e di chi paga, il nome del Notaro rogato del teſtamento, & il tempo derogato, e le cauſe, & loco, fa=

 cendo=

*cendone poi nel principio del li=
bro vn Indice per alfabeto di det
ti teſtatori, per più facilità, e
dall'altra le portioni pagate à
Legatarij, ò vero la cauſa per
la quale non ſe hà eſatto, e vo=
lendone l'Vniuerſità pigliar co=
pia autentica, la laſciaranno pi=
gliar gratis, acciò li Commiſſarij
ſucceſſori non habbino à procede=
re nelle medeſime cauſe; & in
fine del detto libro faranno ſotto=
ſcriuere dalli Conſultori delli luo
chi, che eſſi Comiſſarij non hanno
eſatto più denari, che quelli, che
ſono in detto libro.*

*Nel fine d'ogni tre meſi manderan=
no, ò portaranno il conto dell'eſat
37 to co'l denaro ſpettante à detta
Fabrica à loro riſico, e ſpeſe, ò
nel fine di ſei meſi il reſto della
loro adminiſtratione, portando
tutte le ſcritture con la Commiſ=
ſione, pagando ſubito quello, che
ſeranno ſignificati debitori ſenza
replica, ò appellatione alcuna.*

*Se li ſarà fatta inſtanza dall'Vni=
uerſità, ò altri particolari di pren
38 der informattione di eſtorſioni,
grauezze, ò delitti commeſſi da
Commiſſarij predeceſſori la pren
deranno con fideltà, e diligenza,
inuiandola al Tribunale, per pro=
uederſe al biſogno.*

*Per li eſecutori, che ſi mandaranno
per l'eſecutioni de mandati, relaſ=
39 ſati in vigore di ſentẽtie, & obli
ghi, per dare minor ſpeſa alle
parti, ordinamo, che quando vi
ſia Commiſſario nel luoco doue
ſi deue eſequire detto eſecutorio,
ſe mandi ad eſso; e quando non
vi fuſſe Commiſſario, ſe mandi
à quello, che ſarà più vicino, qua=
le nõ habbia à riceuere pagamen
to delle giornate dell'acceſſo, e
del receſſo, ne meno pretendere
dette giornate dalla data del=
l'eſecutorio, ma ſolamente del
luoco vicino, doue ſarà partito,
e del tempo, che legitimamente
vi hauerà vacato. Volendo anco
quando ſe mandaſſero più d'vno
eſecutorio in detto luoco, ò Pro=
uincia, che ſe mandino ad vn ſo=
lo Commiſſario, e ſe deuidano le
giornate, & viaggi vgualmente
trà tutti li debitori, e non li fac=
cia pagare più di dieci carlini
per giornata, e per queſto, tanto
per eſſo Commiſſario, Notaro,
Caualli, allogiamento, ò qual=
ſiuoglia ſpeſa, che ſi faceſſe ſino
alla ſumma di docati trenta,
ma ſe paſſa detta ſumma, & il
Commiſſario vadi in cõpagnia,
poſſa pigliare à ragione di carli=
ni dieciotto per giorno, e queſto
tanto per alloggiamento, caualli,
compagni, sbirri, & ogn'altra
coſa, come di ſopra.*

*Quanto à gl'altri eſecutorij, che non
s'eſpediſcano in virtù di ſenten=
40 za conforme ordinamo, che la
taſſa nõ ecceda trè docati, ſe be
ne foſſero otto giorni ò più diſtan
ti, e la ſumma eccedeſſe mille
docati.*

Che

Che in ogni caſo d'oſſeruãza, ò contrauentione di ſopradetti ordi-
41 *ni, ò capitoli, ò qualſiuoglia d'eſſo oltre alle nullità dell'atti, e refettione di ſpeſe, danni, & intereſſe da pagarſi alli rei conuenuti ſiano detti Commiſſarij tenuti alla pena di cinquecento docati da applicarſi ipſo iure, & ipſo facto per vno terzo al denuntiante, quale ſarà tenuto ſecreto, & vn terzo all'eſecutore, & il reſto alla fabrica; e detti Commiſſarij ſiano tenuti à tutti li diſordini, eſtorſioni, e fraude, che li loro Maſtrod'atti, ſcrutenti, ò miniſtri commetteranno, acciò non habbiano ſcuſa di coprirſe ſotto il preteſto del defetto altrui.*

Che nelle Commiſſioni, che per l'auenire ſi ſpediranno ſi debbia
42 *inſerire il tenore intiero delli pretenſi capitoli, & ordinationi, altrimente la commiſſione ſia nulla, & non attribuiſca alcuna giuriſditione al Commiſſario, & altre pene al noſtro arbitrio, al che s'obligli con giuramento. In oltre obligati tenere affiſſi li preſenti ordini nel luoco, doue s'eſercitarà queſto pio officio, acciò l'oſſeruanza d'eſſi venga più facilmente à notitia de tutti.*

Li ſopradetti capitoli ſono ſtati ſtabiliti per ordine della Congrega-
43 *tione di Santo Pietro di Roma, e conſignat' al Riuiglione, acciò che l'oſſerui, e facci oſſeruare. Dat. in Beneuento queſti di 2. Maggio 1610. Bartolomeus Cardinalis Ceſius. P. Cardinalis Arigonius, Melchior Riuiglionis Secretarius. Imprimatur, &c. E. Epiſcop. & ſuperintẽd. M. Corn. Tiroboſc. Præd. ord. Cur. Archiep. Theolog.*

Item s'aggiunge, che ſotto le medeſime pene ciaſcheduno Com-
44 *miſſario debbia dopò due meſi mandar relatione diſtinta di tutte le Terre, Caſtelle, Abadie, e Comende ſottopoſte alla Dioceſe, nellaquale dourà exercitare ſua Commiſſione, e nelli conti dadarnoſe ſormiter nel fine delli ſuoi meſi, debbia deſcriuere in eſiti li detti luochi, & ſe hà eſercitato, ò nò de ſua Commiſſione con declarare l'eſatto, vt ſupra Così à parte le pie diſpoſitioni excedenti la ſua facoltà, che hauerà mandat' al Tribunale 7. die Februarij 1612. Melchior Riuiglione Secret.*

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Legatum pium quomodo debeatur.

SVMMARIVM.

Legatum ad pias cauſſas eſt fauorabilius legato dotis n. 1.
Legatum ad pias cauſſas eſt liberũ à lu

à lucrorum inſcriptione n. 2.
Hoc legatum poteſt propria auctoritate capi num. 3.
A legato pio non detrahitur falcidia num. 4.
Legatum pium debetur etiam teſtamento reuocato num. 5.
Niſi ſit ſpecialis reuocatio ibid.
Amplia etiam in Codicillis n. 6.
Etiam in legato pro male ablatis ibid.
Legatum pium debetur, etiam hæreditate non adhita num. 6.
Hæredes nolentes acceptare legatũ pium, Epiſcopus exequitur n. 6.
Legatum pium debetur etiam teſtamento rupto num. 7.
Etiamſi rumpatur agnatione poſthumi num. 8.
Etiamſi in eorum ſit inſtitutio hæredis num. 8.
Legatum pium non ſubijcitur ſolemnitatibus Iuris ciuilis. ibid.
Legatum pium debetur, etiamſi teſtamentum ſit nullum ex cauſſa prætentionis, vel exhereditationis num 9.
Etiam ſi teſtamentum ſit imperfectum num. 10
Venientes ab inteſtato legatum piũ ſoluunt num. 11.
Mulier an poſſit teſtari num. 11.
Optio eſt legatarij num 12.
Legatum pium non differtur propter inuentarium non factum num. 13.
Et ſi eſt factum legatum diuerſarum ſummarum num. 14.
Legata duplicata quando dicantur num. 15.
Legatum factum puellæ, diuiti, vel conſaguineo, an dicatur pium, an verò affectu ſanguinis, vel remunerationis ſeruitiorum nu. 16. 17 & 18.
Legatum pium factum Clerico, vel Epiſcopo conſanguineo, an dicatur pium num. 19. &c.

PRoſequendo materiam legatorum piorum, licet Tiraquell. faciat amplũ tractatũ de Priuilegijs cauſſæ piç, tamen frequentiora placuit hic differere, & Pri-
1 mò. Sciendum quòd hoc legatum ad pias cauſſas eſt fauorabilius legato dotis, Ant. Faber. deciſ. 12. tit. qui potiores
2 habeant. & eſt liberum à lucrorum inſcriptione, cap. tributum 23. quæſt. 8. & gloſ. in cap. nos quidem de teſta-
3 ment. in fin. & poteſt capi propria auctoritate, Rip. obſeru. 322. contra tex. in l. non eſt dubium C. de legi-
4 bus, & pro eo conſequendo, nõ detrahitur falcidia Auct. ſimiliter C. ad l. falcidiam, & debetur per donatarium omnium bonorum ex cauſſa donationis factç poſt teſtamentum, Carocc. deciſ. 86.

Et inſuper debetur, etiam teſtamento reuocato, niſi il-
5 lius ſpecialis reuocatio adſit Carrocc. deciſ. 85. Natt. conſ. 613.

613. Mantic. de coniectur. vltimar. volunt. lib. 12. tit. 2. n. 24. Tiraquell. de Priuileg. cauſ. pię priuileg. 19. Viu. deciſ. 292 n. 4. Ioſeph Ludouic. concluſ. 24. verſ. declara quinto, & Viu. ibidem
6 ampliat etiam in codicillis, quòd inſuper ampliatur pro legato pro malæ ablatis Arnon. Comment. 74. & debetur, etiam hęreditate non adhita, Tiraquell. priuileg. Guid. pap. deciſ. 200. n. 5. Quarant. in ſumm. Bullar. tit. Sancti Petr. fabric. offic. Cappell. Tholoſ. deciſ. 89.
7 vbi ſi hæredes nolunt acceptare, Epiſcopus exequitur legata pia, & debetur etiam teſtamento rupto, Theſaur. deciſ. 141.

Etiam ſi rumpatur agnatione poſthumi, Cappell.
8 Tholoſ. deciſ. 334. & etiam ſi non ſit in eo inſtitutio hęredis, Cappell. Tholoſ. deciſ. 89. hoc enim legatum ad pias cauſſas non ſubijcitur ſollemnitatibus Iuris ciuilis. Et eadem Cappell. Tholoſ. ampliat, quòd hoc legatum
9 pium valet, etiam ſi teſtamentum rumpatur, vel nullum ſit ex cauſſa prætentionis, vel ex hæreditationis, deciſ. 334. Valaſ. deciſ. 67.

Etiam ſi teſtamentum ſit imperfectum, vt in eo ſit
10 inſtituta perſona extranea, Boer. deciſ. 93. contra tex. in l. hacconſultiſſima §. ex imperfecto C. de teſtament.

Verùm ſi eſt nullum, venientes abinteſtato tenentur
11 adimplere relicta ad pias cauſſas, Guid. Pap. deciſ. 381. Vndè quæri poteſt, q. mulier poteſt ad pias cauſſas teſtari, & valet teſtamentum, etiam nudis verbis, etiam viuente viro, cap. Indicante de Teſtament. verùm ſi extaret ſtatutum, q. non poſſit teſtari ſine propinquorum cõſenſu, an valeat ad pias cauſſas? vide Dec. conſ. 455. n. 10. & ſeq. & conſ. 503. Et ſi contingerit legari plures res
12 eiuſdem generis, vel ſpeciei, optio eſt legatarij, gloſ. in dicto cap. indicante, de teſtamen. Si ſit autem donatio ad pias cauſſas, non requiritur, nec deſideratur inſinuatio, Ant. Faber deciſ. 7. tit. de ſacro. ſant. Eccleſ. Sed antè ratificationem ſubſiſtit Clar. §. donatio quæſt. 12.

Eſt ſciendum, quòd ſi hęres vtitur tempore à lege cõ-
13 ceſſo ad faciendum inuentarium, eo durante, non differtur exequtio legatorum ad pias cauſſas, contra tex. in l. final. §. donec C. de Iur. deliberand. Bald. conſ. 402.

Et ſi legatum diuerſarum ſum-

ſummarum ſit factum indu-
14 cit probationem diuerſitatis ſummarum, & multiplicationis debiti, vel legati, & quando quantitates ſunt diuerſę, non pręſumuntur vnã in alteram continere, Angel. in l. ſi plurimus §. ſi eadem ad fin. ff. de legat 1. & ibi Alex. n. 3. & Iaſon n. 16. Alexand. conſ. 4. n. 7. vol. 1.
15 quando verò intelligantur legata duplicata, vide Bartol. in l. cum centum n. 1. ad fin. ff. de adempt. legator. Surd. conſ. 8. n. 12. & ſeq. conſ. 126. n. 1. Et pro coronide quæri poteſt, an legatum factum puellæ conſtitutæ in neceſſi-
16 tate, dicatur pium, Boer. deciſ. 94. dicit, quòd ſic, Quarant. in ſum. Bullar. citat. tit. fabric. Sancti Petr. offic. fol. mihi 248. dicit, quòd ſi ſunt factæ amore Dei, ſeù pro ani-
17 ma, dicitur pium, quia Doctores cõfundunt, ſi verò fiat diuiti, vel conſanguineo affectu ſanguinis, vel remunerationis ſeruitiorum non dicitur pium, Quarant. ibid. & Franch. deciſ. 565. Et ſi factum ſit pauperi dummodo
18 non ſit coniunctus, dicitur pium, Carocc. deciſ. 120. & Franch. deciſ. 4. n. 13. Quod legatum pium ſicut illud alimentorum poteſt exigi inſolidum ab altero ex cohęredibus, licet in alijs legatis hęredes teneantur proportionibus hæreditarijs, Franch. deciſ. 204. verùm ſi eſt factum legatum Clerico, vel Epiſco-
19 po conſanguineo, in dubiò ratione conſanguinitatis pręſumitur factum, & non Eccleſiæ, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 244. nu. 10. de quo ſatis per Thorum in addit. ad Tiraq. de priuil. pię cauſſæ in præfat. abundanter loquuntur quando legatum pium eſſe dicatur Ciuitati remitto.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Legatum factum Confraternitati an dicatur pium.

Confraternitates, & Oratoria an dicantur loca pia.

SVMMARIVM.

Confraternitates, & Oratoria an dicantur loca pia a num. 1. ad 14.

Confraternitati, & Oratorio exercenter opera pietatis n. 2. & 7.

Confratres ſoluentes quid ſingulis menſibus an dicatur locus pius num. 2. 3. & 4.

Legatum pium poteſt fieri Confraternitati num. 5.

Confraternitates, & Hoſpitalia, an Epiſcopus viſitare poſſit n. 6. & 15.

& 15.

Adminiſtratores Confraternitatum an Epiſcopus cogat ad reddendum computa adminiſtrationũ num. 8. 13. 14. & 15.

Alienatio rerum Confraternitatum an requirat ſollemnitates, prout & aliarum Eccleſiarum n. 9.

Confratres an ſint laici, & vxores ducant n. 10.

Vicinus artem exercens, vel ignem faciens, vel fumum prebens an poſſit ab alio vicino expelli n. 12.

Adminiſtratores Confraternitatum coram quo conueniuntur, & rationes reddunt à n. 13. ad 15.

Locus Regi ſubiectus à quo viſitatur n. 16. 17 & 18.

Que loca autem ſint Regi ſubiecta n. 19. & 20.

Epiſcopus poteſt viſitare quamlibet priuatam domum ſi Chriſtianè viuunt n. 21.

An poſsit moderare veſtes mulierũ, vel alia ornamenta ad libidinem prouocantia n. 22. & 23.

Legatum factum Confraternitati, Oratorio, vel hoſpitali an dicatur pium à n. 24. ad 28.

Diruto loco, cui legatum eſt factum an debeatur legatum n. 29.

Pauperes nutriti in Hoſpitali, Oratorio, vel Collegio, & ad priſtinã ſalutem venientes, an reſtituant quod eis eſt impenſum in dicto loco n. 30.

QVero, an legatum factũ Confraternitatibus, ſiue Confratribus dica-
1 tur pium? hęc quæſtio de-
pendet ab alia. An Confraternitates, Oratoria, & ſimilia dicantur loca pia, vel Religioſa, & vtilitas eſt, quòd diſpoſitiones, & leges loquẽtes de pijs locis, locum habeãt in dictis locis. Duę afferuntur à ll. interpretibus opiniones. Vna nempè affirmatiua, altera negatiua, & pro vtraque ſunt opiniones.

Primo pro parte affirmatiua adducitur prima ratio, quòd Cõfraternitates, ſeù Confra-
2 terię, Collegia, Oratoria, & ſi-
milia dicãtur loca pia, illa eſt; nam in illis exercentur opera pietatis, & miſericordiæ; ideò loca pia dicuntur, & legatum eis factum dicitur pium, Alex. conſ. 102. nu. 3. lib. 7. Decian. conſ. 72. verſ. 3. col. 2. & ſi Confratres ipſius ſoluãt ſingulis menſibus, vel annis aliquid pro ſeruitio diuino, tanto fortius dicitur locus pius, dũmodo id honeſta
3 cauſſa ſoluatur, nempè pro ornamẽtis altaris, pro celebratione miſſarum, impenſis cereis, & ſimilibus, & diſpoſitio, ſiue ſtatutum id diſponẽs ſit legitimo iure emanata, & emanatum, nẽpè, ꝙ Confra-
4 tres diſponant, & concludãt,

 vt

vt quilibet ex eis ſoluat tantundē ſingulis menſibus, vel annis,hoc enim caſu arguitur eſſe locum pium.Sed si Confratres cōcluderent, & diſponerent,ne quis frater recipiatur in Congregatione,Collegio,Oratorio, ſiue Confraternitate, nisi ſoluat certū quid ſingulis menſibus, vel annis: tunc quia hoc dicitur onus, excludit pietatem, & non dicitur locus pius, Rebuff. in tract. de Confratern. to. 2. ad cōſt.ll.Reg. n. 3. & sic ego dicebam in ſolutione facienda per nos Confratres in noſtra Congregatione.

Secunda,quia quando fit legatū
5 piū,poteſt concedi Confraternitati, & huiuſmodi locis, Alex. cit. conſ. 102. n. 3. Tiraquelſ. de priuil. cauſ. piæ in præfat. Ergo dicitur locus pius.

Tertia,quia huiuſmodi loca,&
6 Hoſpitalia Epiſcopus visitare tenetur. Ergo loca pia cēſētur

Quarta,quia Speculat. in tit. de Inſtrum. edit. §. nunc verò aliqua,verſ.& ſcias n. 62.lib. 2.expreſsè tenet,quòd Hoſpi-
7 talia, & loca,in quibus ſenes, debiles, & infantes, aliquè perſonæ miſerabiles curātur, aliaque charitatis opera exercentur. Ergo diſputatione nō eſt opus,& dicuntur loca pia.

Pro parte verò negatiua, quòd non dicantur loca pia,afferuntur infraſcriptę rationes. Pri-
8 ma,quia adminiſtratores horum locorum, nō poteſt Epiſcopus conſtringere ad reddendum adminiſtrationem, nec illos adminiſtratione priuare, & alios nouos ponere, nec ſe intromittere ſuper eis, nec in diſpenſatione legatorum huiuſmodi locis relictorū aliquid addere, nec ſe ingerere, etiam ſi Epiſcopus ſit Dominus tēporalis illius loci, Dec. conſ. 148. Et ſi Epiſcopus illa viſitet, poteſt viſitare, ſi Chriſtianè viuunt.

Secunda, quia in alienatione rerū huiuſmodi locorū, prout nos videmus,nō requiruntur
9 ſollemnitates,quæ in alijs locis Eccleſiaſticis adhibentur. Nam quandò eſt locus pius, ſollemnia concurrere *debēt*, Ant. Gabriel. lib. 6. cōmun. concluſ. tit. de cauſ. pia concluſ. 2. n. 9.

Tertia, quia Confratres Confraternitatum,Collegiorum,
10 & Oratoriorum ſunt laici, vxores ducūt, vel ducere poſſūt, & poſſunt negotia laicalia exercere,& in eorū domibus viuere, ergo laici reputantur,vndè nō dicūtur loca pia, iſti Confratres alta voce cantantes poſſunt expelli à loco, in quo degunt,& vbi ſomnus
11 vicini, vel ſtudium impeditur,

tur, Menoch. de recuper. poſſeſs. remed. 15. n. 33. quem ſequitur Guttier. canonic. quęſt. lib. 1. c. 35. n. 15. ſicuti à ſimili, vicinus poteſt expellere alium vicinum artem
12 exercentem, ignem facienté, fumum præbentem, quibus ſomnus vicini impeditur, vt dixit de Franch. deciſ. 625. & Viu. deciſ. 306. ex Io. Amic. conſ. 104. Ergò cum poſſunt expelli, Iudici ſeculari ſubſũt, & non dicuntur loca pia.

His, & alijs adductis, quæ opinio namq; ſequenda eſt in conflictu harum duarum ad inuicem contradicentium.
13 Videtur ſecunda negatiua valdè ſtringere, nam ſi huiuſmodi adminiſtratores tenentur libros conficere, rationem ſingulis annis reddere, tamen coram ſeculari conueniuntur Montanar. ad prag. 2. de adminiſt. Vniuerſ. à n. 206. ad 210. tu verò dicas, vt dicit Guttier. canonic. quæſt. lib. 1. cap. 35. n. 19. quod hodie iuxta Sacr. Concil. Trident. ſeſs. 22. cap. 9. de reformat. adminiſtratores, ſiuè laici, ſiuè eccleſiaſtici, ſiuè fabricæ, ſiuè Eccleſiæ, Hoſpitalis, Confraternitatis, eleemoſynæ, Montis Pietatis, & quorumcumque locorum piorum, teneutur ſingulis annis rationem reddere ordinario, non obſtantibus quibuſcumque
14 conſuetudinibus, & priuilegijs in contrarium extantibus, niſi in ipſorum erectione eſſet aliter diſpoſitum, nam ſi in inſtitutione eſſet, vel conſuetudine, vel priuilegio conſtitutũ, vt deputati locorũ rationes videant, hoc caſu cum
15 deputatis prędictis locorũ adhibetur Ordinariũ, vel ab eo deputatus, vt nuper extitit declaratũ per Regiũ Collaterale Conſiliũ vigore prouiſionum v3. Philippus Dei gratia Rex, &c. Mag. viri, &c. *Haue mo riceuuto la voſtra delli 20. del preſente con la copia dell'editto ſpedito per il Vicario di queſta Città di Salerno, con il memoriale, che vi è ſtato preſentato per parte d'alcuni laici Maſtri, & Economi d'alcune Cõfraternità, & extaurite, & altri luochi pij di queſta predetta Città, lamentandoſi dell'editto predetto, per lo quale s'ordina ſub pæna ſuſpenſionis, e di cẽto libre di cera, & in Iuris ſubſidiũ di ſcõmunica, che debbiate fra quattro dì eſſibire, e portare li cõti dell'aminiſtratione in potere del Vicario, & vn laico deputati per rationali dal Reu. in Chriſto P. Arciueſcouo di queſta predetta Città, delche vi è parſo darcene auiſo per trattarſe di negotij contro laici. Al che reſpondendo ve dicemo, & ordinamo, che debbiate per=*

mettere, che detto Reuerendo in Chriſto Padre Arciueſcouo, ò ſuo Vicario poſſino viſitare li detti lochi pij, circa le coſe ſpirituali tantum. Verùm pretendendo vedere li detti conti, & amministratione dell'entrate di detti luochi pij, vi debbiate prima informare, ſe l'erettione, e fondatione d'eſſi ſon fondate da laici, e gouernate da quelli con clauſula, che il Prelato non ſi debbia intromettere à vedere detti conti, e ſimilmente vi informarete, ſe detti luochi pij ſiano ſtati, ò ſiano al preſente ſotto la Regia protettione all'hora vi dechiaramo, che non vi ſi hauerà da intrometter il predetto Prelato à vedere delli detti conti in nulla maniera, e così dicemo, che non debbiate permettere, perche così ſtà determinato per il Sacro Conſiglio di Trento nella ſeſſ. 22. al nono capitolo. Però in caſo, che detti luochi pij non ſtiano ſotto la Regia protettione, ne ci ſia clauſula nell'erettione loro, che eſcluda detto Prelato nel vedere detti conti. In tal caſo vi dichiaramo, che però deue il detto Reuerendo in Chriſto Padre Arciueſcouo, ò ſuo Vicario interuenire nella viſione di detti conti, vna con l'altri laici, che ſogliono interuenire, à vedere, e giudicare in quello, & in ciò li debbiate preſtare ogni aiuto, e fauore, che da lui forſe foſſeui ricercato, & volendoci interuenire alla detta viſione di conti, non debbiate permettere in modo neſſuno, che li libri di quelli ſe rimouano dalli luochi, doue ſe ritrouano, e quando li detti laici veneſſero ſignificati, e condennati l'eſecutione da farſe à quelli l'hauerete da far voi, e così lo debbiate eſequire, che tale è noſtra volontà, & intentione, non fandoſi lo contrario ſe ſi hà cara la gratia, e ſeruitio di Sua Maeſtà. Datum Neap. die vltimo Septembris 1593. Il Conde de Miranda. Vidit Moles Regens. Vidit Ribera Regens. Torres Proſecretarius In ord. 1. Principatus Citra, & Baſilicatæ fol. 37

Et ſic ſemper fuit obſeruatum, & prouiſiones huiuſmodi relaxatæ á Regio Collaterali in nonnullis cauſis, & ſignanter in cauſſa Vniuerſitatis, & hominum Terræ Boneti cum Reuerendiſſ. Epiſcopo Ariani, & eius Vicario, me pro illis de Bonero Patrocinante.

Sed ſi eſſet huiuſmodi locus Regi ſubiectus, vel ſub ſua Regia protectione exiſtens, dicas hanc diſtinctionem non procedere, in locis enim præ-
16 dictis, Reges Viſitatores deputare poſſunt, Reges en in ſpiritualia exercere valẽt, mediante perſona Prælatorum Eccleſiaſticorum, & in hoc caſu, & in his locis Reges nõ teneri-.

tenentur in viſitatorem eligere ordinarium (prout in alijs locis onus viſitationis ad ordinarium ſpectat.) Sed Reges poſſunt ad eorum libitũ
17 Prælatum melius ipſis viſum in viſitatoré eligere, & propterea cum Papa nunquam credit præiudicare patrono, ne perſonę deſiſtant, & retrahantur à fundatione Eccleſiarum Sacrum Conciliũ Tridentinum, præſuppoſita poſſeſſione, prę́ſumpſit titulũ Regum, & proinde pro Regibus diſpoſuit, vt nec Ordinarius loci, nec alius viſitet
18 huiuſmodi loca Regi ſubiecta, vel ſub illius protectione exiſtentia, vt ſcribit Reg. Apont. in tract. de Iuriſd. Eccleſ. quem ad pennam habeo cap. 13. n. 10. 18. 32. 33. 35. & 55. & cap. 14. per tot.

Sed quęro quę nam ſint loca Regi ſubiecta, ſiue ſub eius
19 immediata protectione idem Reg. de Apont. cit. cap. 13. num. 19. dicit Archiepiſcopum Neapolitanum in anno 1581. petijſſe declarationem horum locorum ad finem viſitandi, & per Illuſtriſſimũ Proregem cũ aſſiſtentia Regij Collateralis fuiſſe reſponſum, quod ex centum trigin
20 ta locis in circa, nouem tantũ erant ſub immediata protectione Regia, ſed quę ſint iſta nouem, vide eundem Apont cit. loc. vbi diſcurrit de Eccleſia Altamuræ, & de Eccleſia Sancti Nicolai Barenſis, quem vide.

Et eſt adeò verùm id, quòd ſupra dixi, poſſe Epiſcopum, vti Paſtorem viſitare quamlibet priuatam domum, vt videat ſi Chriſtianè viuitur, vt dicit
21 Crauett. conſ. 238. n. 13. qué ſequitur Montanar. ad prag. ſecundam de adminiſtr. Vniuerſ. n. 210. quòd poteſt moderare veſtes exceſſiuas mu-
22 lierũ, & ſuperflua ornamenta, atq; ſumptuoſa, quæ prouocant iuuenes ad ipſas deſiderandum, atq; fruendum, quo caſu cauſſa honeſtatis poteſt ſub pœna excommunicationis, quas ligat, ne exceſ-
23 ſiuis veſtimentis muniantur, ex Beat. Cryſoſtom. ſuper epiſtola Pauli ad Roman. homil. 24. prout refert Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 17. n. 149. fol. mihi 715. qui nonnulla exempla ſacræ paginæ refert: ſed hoc non ſeruatur in praxi.

Hęc quo attinet ad actum viſitationis, ſed quid quoad legata illis locis relicta, ita vt pia dici poſſint, vel ne omiſſa diſputatione in pluribus quæſtionibus terminata per Guttier. lib. 1. canonic. quęſt. cit. cap. 35. per tot. dico, quod attinet

attinet ad propoſitam quæſtionem, & petitum quæſitũ, an legatum factum Confraternitati, Congregationi, Oratorio, & ſimilibus, diſtinguen
24 dum eſt; aut legatum ſimpliciter eſt factum, nulla facta mentione de cauſſa pia; aut verò mentio facta eſt, nempè ſi dicatur pro anima lego quid tali loco, vel amore Dei, vel in venerationem
25 Dei, ſiue in diſtributionem, vel vſum pauperum, ſiue pro ornamentis, & veſtibus altaris, vel ſacerdotum, vel celebratione miſſarum, vel conſumatione cerę, vel alijs modis, quibus legatum pium eſſe, vel ad pium vſum relictum cognoſci poſſit. Si primo caſu, nulli dubium eſt, quòd nõ dicitur legatum pium. Si ſecundo caſu, ſecus eſt, & reli-
26 ctum in piam cauſſam cenſetur, & per conſequens Tribunal Fabricæ cognitionem habet, vt dixit Marant. conſ. 137. n. 7. contra Corn. conſ. 18. nu. 5. vol. 4. licet Ioſeph Ludouic. deciſ. Peruſ. 93. n. 45. conetur ſubſtinere, quòd quamuis Confraternitas non dicatur locus pius, ex quo nõ habet requiſita, negari tamen non poteſt (vt ipſe affert) quin huiuſmodi relicta dicantur ad pias cauſſas, ſumendo vires à Corn. cit. loc. n. 15.

Tu autem intelligas hoc duobus modis procedere. Primo,
27 quandò bona Confraternitatis ſunt deſtinata in vſum, vel alimentum pauperum. Secundo, quandò Confraternitati eſt annexum Hoſpitale, tunc enim dicitur locus pius, vt dicit Ant. Gabriel. lib. 6. commun. concluſ. tit. de pia cauſ. concluſ. 1. n. 22. qui n. 25. attendit. An Fraternitas ſit principalis, & Hoſpitali acceſſorium, vel ècontra cenſetur
28 enim ſemper legatum factũ principali, non acceſſorio.

Cętera, quæ attinet ad hanc materiam, vide Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. Ant. Gabriel. lib. 6. cõmun. concl. tit. de cauſ. pia concluſ. 1. 2. & 3. Guttierez canon. quęſt. lib. 1. cap. 35. per tot.

Scias tamen, quòd ſi fuerit factũ legatum animę fauore, alicui
29 Eccleſiæ, Collegio, vel loco, vel Hoſpitali, in quibus pauperes alimentantur, eo loco diruto, legatum non debetur, Pontan. in tract. de aliment. cap. 17. n. 16. fol. mihi 237. Coler. in tractat. de aliment. cap. 12. n. 52. fol. mihi 809.

Et ſi egroti pauperes, in Hoſpitali, Collegio, vel alio pio loco nutriti ſint, inde ad pri-
30 ſtinam ſalutem venientes, & bona poſſideant, an poſſint cogi ad ſoluendum, & reſti-

tuendum

tuendum id, quòd fuit pro eis impenſum, dicas quòd non, nam eis ſunt impenſæ factæ cauſſa Pietatis, & proinde repeti non poſſunt, ſed ipſi dimittendi ſunt, vt Deo benedicant, Coler. de alimēt. lib. 3. cap. 5. n. 79. fol. mihi 906. prout in ſimili dico ſi carcerato fuerit datus panis Curię ſi fuerit liberatus, non poteſt repeti, vt dixi in tit. de contumac. cap. 3. n. 11. & 12. fol. 207.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Legatum factum religioni incapaci, cui applicetur.

Legatum quandò dicatur taxatiuum, quando verò demonſtratiuum.

SVMMARIVM.

Legata incerta pro vna vice, vel pro male ablatis fabricæ applicantur num. 1. & 19.

Exequutor vltimarum volũtatum quis ſit num. 2. & 3.

Legatum factum religioni incapaci ad quem ſpectet n. 4 & 5.

*Hæres an teneatur præſtare, ſi legatum fiat nominis debitoris n.*6.

Legatum quandò dicatur demonſtratiuum, vel taxatiuum num. 7. 8. & 9.

Furioſus, pupillus, prodigus damnatus ad mortem, & filius familias an poſſint teſtari ad pias cauſſas num. 10.

Hæres effectus ſacerdos an teſtetur ad pias cauſſas num. 11.

Legatum quandò dicatur caducatum nu. 12.

Mater, quando excludatur à ſubſtitutione num. 13.

Cenſus Eccleſiæ debitus an minuatur num. 15.

Legatum factum Parrocho ratione ſepulturæ quomodo debeatur num 10.

Appellatio an admittatur à ſententia ad pias cauſſas num. 17.

Legatum factum pauperi, inde reperitur, quòd eſt diues, an valeat num 18.

Legatum arbitrio alicuius quomodo intelligatur num. 20.

IN hoc 4. cap. pro noſtro temate ſciendum, quòd legata incerta, vel pro vna
1 vice, vel pro male ablatis facta applicantur fabricę, Quarant. ibid. & exequutor vltimarum voluntatum ad pias cauſſas, tam inter viuos,
2 quàm ex cauſſa mortis eſt Epiſcopus, Cappell. Toloſ. deciſ. 135. Abb. in cap. nos quidem de Teſtamēt. Zerul. in pract. canonic. in verb. legato quæſit. ſecundum Rebuff. in pract. benefic. tit. de
3 breu. apoſtolic. n. 66. Hodie

verò

verò hæc exequutio ſpectat ad fabricam ex priuilegio ipſius, Quarant. ibid.

Sed ſi legatũ fiat religioni incapaci, vel pſonæ incapaci, ſiuè
4 ex poſt facto, ſiuè a principio fiant incapaces, non ad hæredes grauatos, vel ad alios obligatos ſpectat, ſed in vim ſubſtitutionis, & inſtitutionis, & fideicommiſſi, ad fa-
5 bricam ſpectat, Quarant. ibid. Item ſi caducum per mortem teſtatoris, vel conditionem non purificatam, non venit in reſtitutione fideicommiſſi, quia licet legatum caducum pertineat ad hæredem, hoc tamen intelligitur cum onere reſtituẽdi ſubſtituto, vel fideicommiſſario, l. vnica §. proſecundo C. de caduc. tollend. Crauett. conſ. 363. n. 8. ſed videndus erit Thorus in ſumma priuil. piar. cauſ. priuil. 268.

Legatum ſi fiat nominis debitoris, non tenetur hæres il-
6 lud præſtare, etiam quòd à debitore nihil ſit debitum, ſed tenetur cedere actiones directas, l. ſeruum filij §. eum qui Chiragrafum, vbi Iaſon n. 11. ff. de legat. 1. intellige tamen, vt non teneatur hæres pręſtare legatario expenſes litis. Angel. vbi ſupra n. 3. Iaſon. in l. apud Iulianũ, alias Africanũ §. ſi Titius fol. 28. ff. de legat. primo. Quod
7 procedit, ſi teſtator dixerit lego decẽ, quos mihi Titius debet, l. ſi ſic §. ſi mihi ff. de legat. primo verſ. proinde, vbi Caſtrenſ. & Iaſ. Ruin. conſ. 70. n. 6. col. 2. vide diſtinct. Alexand. conſ. 216. lib. 7. Cephal. conſ. 639. n. 7. & ſeq.

Sed ſi teſtator dixerit lego illud, quòd Titius mihi debet, non
8 adiecta quantitate, nullum eſt legatum, tantò magis ſi Titius nil debet, l. ſi ſic §. ſi mihi ſup. cit. Et ſi dixerit lego Titio decẽ de ſũma debita per Mutium, dicitur demonſtratiuum legatum, vt facilior exactio habeatur, de Franch. deciſ. 721. vide Felin. in cap. ſuper literis de reſcript. n. 4. vide Coler. de aliment. lib. 2. cap. 2. nu. 2. fol. mihi 607. Sed ſi in re demonſtrata non poteſt fieri ſolutio, an heredes teneantur
9 de alijs bonis? dicit de Frãch. deciſ. 483. quòd nõ in cauſſa Helionoræ Caracciolæ.

Qui ad pias cauſſas teſtari non poſſunt, ſunt furioſus, Pu-
10 pillus prodigus, damnatus ad mortem, filius familias tam de bonis aduentitijs, de quibus patri vſusfructus non quęritur, ſiue in illis de quibus quęritur, Clar. §. teſtamentum q. 5.

Si filius fuit inſtitutus heres cũ con-

condítione, quod ſi ſine liberis ex
11 legitimo corpore deſcendentibus deceſſerit, quod ſuccedat Caius, an filius hic ſi efficiatur Sacerdos, poſſit teſtari ad pias caſſas, vide Boer. deciſ. 354.

Si legatũ habetur pro caduco, ſeù non ſcripto, de Iuris cen-
12 ſura remouere debet penes heredẽ ſine onere; tamen in cauſſa pia non procedit, quia in legatis pijs nõ procedit, de Franch. deciſ. 156. n. 3.

Si Titius piam cauſſam vulgariter ſubſtituat, excluditur ma-
13 ter pupilli per tacitam pupillarem, Franch. Mantic de coniectur. vlt. volunt. lib. 5. tit. 15. n. 34. & ſeq.

Idem eſt dicendum ex eodem Mantic. ibid. quòd ſi eſt pia
14 cauſſa ſubſtituta poſt pluriũ obitum, quod admittitur poſt mortem vnius.

Si cenſus ſit, vel fiat Eccleſiæ, ſi diminuatur ex lõgitudine tẽ-
15 poris, debet augeri, & in priſtinũ ſtatũ reduci, Papon. lib. 20. tit. 6. arreſt. 4. & 5.

Seius legauit aliquid Parrocho ſuo contẽplatione ſuæ ſepul-
16 turæ. Si fiat hęc ſepoltura alibi, quã in Eccleſia Parrochiali, cui debeatur, hoc legatum? vide Papon. lib. 20. tit. 8. arreſt. 5.

Appellatio nõ admittitur à ſententia lata ad pias cauſſas quo
17 ad impediendum exequutione, Rebuff. in cõſt. Regn. tractat. de ſent. prouiſ. n. 38. to. 1.

Quæro Caius in teſtamento inſtituit Meuiũ hæredẽ, quem
18 credebat eſſe pauperẽ, inde reperitur quòd eſt diues, quid Iuris? Quod hoc teſtamentũ valet, at hęc hęreditas auferatur Meuio hęredi inſtituto, & in pios vſus conuertitur, Matthelof. ſing. 180.

Legatum pium incertũ an valeat, vide Afflict. deciſ. 371.
19 n. 1. & ſeq.

Legatum relictũ arbitrio alicuius, quomodo intelligẽdum,
20 vide Afflict. deciſ. 371. n. 6. & ſeq. & Vrſill. ibidẽ dicit, vt legatum dotis dicatur pium, vide ſupra eundem, &c.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Monaca Religionem ingreſſa an debeat habere eandem dotem, ſicut & illa, quę nupſit in ſeculo.

Legatum factum, dũmodo nubat cum tali, an valeat.

SVMMARIVM.

Religionem ingreßa an eandẽ dotem habeat, ſicut & illa, quæ nupſit in ſeculo nu. 1. & 2.

Legatum factum ſi nupſerit cum tali, an valeat n. 3. & 4.

Si eſt factum vt nubat certæ perſonæ num. 5.

Et ſi ante matrimoniũ moriatur n.6

Legatum factum mulieri monaſterium ingredienti an debeatur nõ facta profeſſione num. 7.

Legatum factum monaco an valeat num 8.

Legata vinea an veniat arundinetum num. 9.

Legatum factum alicui Eccleſiæ, cui debetur, ſi plures Eccleſiæ eiuſdẽ vocabuli ſint in loco n.10.

Quod debeatur pauperiori n 11.

Et ſi eſſent pares in paupertate, an cadat gratificatio num. 12.

Legatum factum Eccleſiæ, non ſpecificata Eccleſia de Parochiali intelligitur num. 13.

Legatum factum vt fundus ematur, prohibitus eſt alienari n. 14.

Legatum factum Sancto, cenſetur Eccleſiæ n 15. & 16.

Et ſi nõ adeſt Eccleſia illius Sancti, debetur illi Eccleſiæ, in qua ſunt reliquiæ, vel corpus Sancti, & ſi non extant, debetur maiori num. 17.

Legatum pium an cenſeatur reuocatum per ſecundum teſtamentum a n. 18. ad 24.

Limita, niſi intercedat decẽniũ n.25

Amplia, etiam in Codicillis, & legato pro male ablatis n. 24.

Legatum annuum an dicatur perpetuum n. 26. & 27.

Legatum alimentorum an dicatur perpetuum, & quomodo debeatur n. 28. & 29.

Legati pij quis ſit exequutor, à nu. 30. ad 33.

Alimenta de quibus bonis debeantur, a num. 34. ad 38.

Legatum factum alimentorum ex tali fundo, quomodo debeatur, num. 39. ad 43.

Legatum taxatiuum, vel demonſtratiuum, quando dicatur num. 44 & 45.

Legatum piũ an poſſit auocare pecuniam a ſecundo creditore n. 46.

Legatum pro miſſis celebrandis in vno loco, vel per talẽ Sacerdotẽ, an poſſit mutari in alio loco, & adimpleri per aliũ Sacerdotem à num 47. ad 49.

Miſſa eſt ſacrificium, quod poteſt per alium offerri num. 50.

SI pater legauerit filiæ duca
tos quatuorcentũ, ſi nupſe-
rit, vel filio ſuo ſi vxorẽ du-
1 xerit, ſi verò Religionẽ fuerit
ingreſſa, vel ingreſſus, legauit
minorẽ ſũmam, & ſic ducen-
tũ. Ponè, ꝙ religionem ingre-
diatur, an legatũ quatuorcẽ-
tũ conſequatur fauore Reli-
gionis, aut verò ducentũ tan-
tum debeantur, vtilitas eſt ad
propoſitũ noſtrũ, ꝙ ſi ingre-
ditur Religionẽ incapacẽ le-
gatorũ, ſuccedit Reuerendæ
fabricæ Tribunali. Dicas, ꝙ ſi
Religionẽ ingreditur, conſe-
quitur maiorẽ ſummã relictã,
& ſic illos quatercẽtũ legatos
ſi nupſerit, & hoc fauore reli-
gionis, ne quis metu ammit-
2 tendi legatum maius, abſti-
neat ab ingreſſu Religionis,
& ne

Digitized by Google

& ne contingat valere ma-
gis luxuriam,quam caſtitatẽ,
Oſaſc. deciſ. 126. n. 6. Gut-
tierez lib. 1. canonic. quæſt.
cap. 32. n. 15. qui ſecundum
magnam D.D. caterua͂,quos
adducit, dicit eſſe hanc cõ-
munem ſententiam ab om-
nibus receptam,contrariũ te-
net Vaſq. de ſucceſ. progreſ.
tit. comm. de legat. §. 29. n.
23. fol. mihi 362. Idem dicen
dum eſt ſi teſtator ſubſtitu-
tum dederit, caſu quo non
nupſerit, Oſaſc. ibid. de quo
ſatis per Thorum in ſumma
priuil. piarum cauſſar. in pri-
uil. 242.

Sed ſi Pater dixerit, lego Bertę
filię meę ſi nupſerit centũ,&
3 illi qui eam in vxorẽ duxerit
mille, dicas, quòd & ſi Mo-
naſterium ingrediatur, non
conſequitur mille, ſed tantũ
centũ,quia legatũ nõ eſt factũ
4 mulieri, ſed ducenti eam in
vxorem. Guttier. ibid. n. 16.

Sed ſi legatum eſſet factum, fi-
lia mea conſequatur quater-
5 centum ſi ſeium in virum
duxerit, & ſic eſt appoſita
conditio in legato, vt nubat
certæ perſonæ, & illa lega-
taria non nupſerit, vel ſeius
eam ducere recuſat, & Filia
Religionem ingrediatur,an
legatum huiuſmodi conſe-
quatur? dicas quod non,ra-
tione de qua ſupra, quia le-
gatum eſt factum, nõ mulie-
ri,ſed eam ducenti in vxorẽ,
Guttierez ibid. n. 17.

Et ſi Seius, cui legatum eſt fa-
ctum, dũmodò nubat, ante
6 matrimoniũ moriať, cui hoc
legatum debetur, vide Bald.
de dot. priuil. 77. n. 3. & 4. par.
6. cętera vide ad Guttierez
cit. cap. 32. n. 18. & ſeq.

Et ſi fuerit factum legatũ mu-
lieri monaſterium ingrediẽ-
7 di,an debeatur non facta pro-
feſſione, vide quæ dixi ad
Gramatic. deciſ. 102.

Factum eſt legatum alicui mo-
naco (pacto quod nihil ac-
8 quiratur monaſterio) an va-
leat,dicas quod valet dũmo-
dò Monaſterium, ſiue Ab-
bas patiatur Monacum ſic
poſſidere, de Franch. deciſ.
718. quia Monachus, etiam
ſi fuerit cappa ſpoliatus, non
poteſt agere nomine pro-
prio: quia illam nõ Iure pro-
prio poſſidet: ſed nomine
Monaſterij detinet, Felin. in
cap. cum dilecta, de reſcript.
n. 15. quem ſequitur Cam-
pagn. ad cap. Regn. de iniu-
rijs n. 16.

Si fuerit legata vinea alicui Ec-
cleſiæ, an veniat arundine-
9 tum, dicas quod ſi eſt ſepa-
ratum a vinea, non contine-
tur, Puteus deciſ. 85. lib. 3.

Quæro ſi legatum ſimpliciter
ſit factum alienę Eccleſiæ

& in loco ſint plures Eccleſię eiuſdem vocabuli, & in eo-
10 dem legato, non dicitur cui Eccleſiæ ſit illum legatum, cui ex duobus Eccleſijs debeatur? dicas, quod debetur Eccleſiæ pauperiori, gloſ. in cap. indicante de teſtament. nec propter incertitudinem vitiatur, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 244. n. 4. Et cum Eccellentiſſimus Don Carolus Ieſualdo Venuſij Princeps Religioſiſſimus, qui Angelicam conſcientiam duxit, & eius anima requieſcat in pace, in eius vltimo teſtamento legaſſet ducatos quingentum S. Mariæ dell'Arco Montis fuſcoli, & hic aderat Cappella nuncupata Santa Maria dell'Arco intus Eccleſiam Monaſterij Minorum Conuentualium, & aderat alia Eccleſia nuncupata Santa Maria dell'Arco in caſali Sãcti Angeli à Cancella, parum ab hac Terra diſtanti, quæ in longinquis partibus appellatur, & publicè nuncupatur Santa Maria dell'Arco di Monteſuſcolo, & fuit dubitatum, dum teſtator non expreſſit cui Eccleſiæ hoc legatum debetur; dicebam ego ex allegatis, deberi pauperio-
11 ri, & ſic legatum per Tribunal Reuerendę Fabricæ Neapolis fuit applicatum Eccleſiæ Sancti Angeli, vti pauperiori, vide Thorum in ſumma priuil. pię cauſ. in priuileg. 27.

Verùm ſi Eccleſiæ eſſent pares in paupertate, Epiſcopus gra-
12 tificare poſſet, ex Afflict. cit. deciſ. 244. n. 4. Hodie verò exequitur, & diſtribuitur per Tribunal Reuerendæ Fabricę erectum, ex ſuo priuilegio, vt ſupra dixi.

Et ſi teſtator legatum fecerit alicui Eccleſiæ, non ſpecificata
13 Eccleſia in dubio de Parrochiali intelligitur, ex Alex. conſ. 103. vol. 6. qui Vrſill. ibid. n. 8. infert, quod facto legato alicui Eccleſiæ in centum, cum conditione, vt ex illis fundus ematur, intelligitur per hoc eſſe factam pro-
14 hibitionem, vt alienari non poſſit, ſequitur Arnon. comment. 19. & n. 9. ſimiliter infert, quod ſi eſt factum legatum alicui Eccleſię de domo, per alienationem, non reuocatur, tu vide. Franch. deciſ. 283. Ann. ſing. 688.

Ponè, quod teſtator ſui, vel Notarij imperitia facit hoc lega-
15 tum videlicet, *Laſcio à ſanto Antonio docati dieci.* Nõ alio expreſſo, prout quotidiè groſſolani teſtatores faciunt, & incauti notarij nõ cogitãt, cui hoc legatum debeatur millies occurit hoc conſule-

re, & ego dicebam deberi legatū Eccleſię illius Sancti, quia legata fiunt Eccleſijs Sanctorum, non autem Sanctis, qui in cælo ſunt, Afflict. deciſ. 244. n. 2. & 3. vulgaris enim vſus loquendi groſ-
16 ſolanorum, & fœminarum eſt nominare Sanctos, quod debet intelligi de Eccleſijs illius Sancti nominati, & non de Sāctis, ſed ſi Eccleſia illius Sancti in teſtamento nominati non eſſet in loco, conſultus reſpondi huiuſmodi legatum deberi illi Eccleſiæ, in qua ſunt reliquiæ, vel cor-
17 pus illius Sancti, quæ ſi non eſſent, debetur legatum Eccleſiæ Maiori.

Non incongruè pro totali materiæ dilucidatione quęri poteſt an legatum pium factum in primo teſtamento, cenſea-
18 tur reuocatum per ſecundū teſtamentum, pluries occurrit huiuſmodi articulū diſputare, & ſignanter in cauſſa Octauij Chiocchia de Monteſuſcolo, qui tanquam hęres quodam Beatricis Chiocchia conueniebatur in Tribunali Reuerēdę fabricę pro adimplemento legatorum piorum per eandem Beatricem in quōdam teſtamento pręſentato relictorum, & Ottauius pręſentauit aliud teſtamentum ſecundo loco factum per quod primum teſtamentum reuocabatur, Ioſeph d'Aytoro eximius aduoca-
19 tus Octauij dicebat illa legata pia, non deberi, quia reuocatum eſt primum teſtamētum, ex regula, quod ſecundum reuocat primum, ego vti conſultor volui videre verba teſtamenti, & inueni, quod non erant in ſpecie reuocata legata pia facta in primo teſtamento, ſed tantūmodo erant illa verba, ſeù clauſula generalis ſolita apponi per Notarios, ideſt, caſſans, &c. omnia alia teſtamēta, &c. Vndè dicebam expreſſam reuocationem requiri, & iuſſi partes moniri, quæ indè ſe concordarunt, & cauſſa nō fuit deciſa, nunc verò dico, quod licet de Iure ſecundum teſtamentum tollat primum, quod regulariter cenſetur reuocatum, vulgatis iuribus, ex quibus in-
20 fertur, quod etiam ſi mille teſtamenta pręcedant, vltimum præualet, & attendendū eſt, niſi teſtator in primo iurauerit nō reuocare, ex Viu. deciſ. 291. n. 10. Tamen cum in hoc ſumus in legatis pijs, & de animæ fauore certatur,
21 ex quibus multa permittuntur, quæ aliàs non permitterētur, ſi in ſecundo Eulogio, non eſt facta expreſſa mētio, ſiue

ſiue reuocatio legatorum,
piorum, non cenſetur reuo-
cata per ſecundum, Ioſeph
22 Ludouic. titul. de legat.
Amend. concluſ. 24. verſ. de-
clara quinto, Natt. conſ.
613. Mantic. de coniectur.
vltim. voluntat. lib. 12. tit. 2.
n. 24. Carocc. deciſ. 85. Ti-
raquell. de cauſ. pia priuileg.
19. aliam rationē affert Ar-
non. comment. 74. quia illa
aſſertio habet vim debiti cō-
23 feſſati parte pręſente, opinio,
ſiue ratio Arnon. non arridet,
ſed potius illa præualet, &
mihi placet, quam ponit
Roman. ſing. 420. nempè
fauore Animæ, ſequitur Viu.
deciſ. 292. n. 4. quod tu am-
plia procedere, etiam in co-
24 dicillis, ex Mantic. cit. loc. 2.
amplia etiam in legato pro
male ablatis, ex Arnon. cit.
cōment. 74. tu vide Guid.
Pap. deciſ. 200. Nihilominus
videatur Thorus in d. ſumma
priuil. 206. vbi deciſionem
S. C. enunciat.
Limita, niſi inter primum, &
ſecundum teſtamentum in-
25 tercedat decennium, & tunc
reuocatur per ſecundum, ra-
tio eſt, quoniam lex præſu-
mit obliuionē, quando præ-
cedit decennium, vt ex mul-
tis congerit, Viu. cit. deciſ.
292. n. 5. & 6. decennium
enim habet in ſe talem præ-
ſumptionem ex quo multa
prohibentur, quæ aliàs per-
mitterentur, vt ego dicam
Deo Duce.
Et ſi legatum ſit annuum, an di-
catur perpetuum pluries ac-
26 cidit, & ſignanter in quodā
de familia Spinello caſalis
Sanctæ Paulinę, qui in vlti-
mis cōſtitutus fecit legatum
annuum pauperibus, & ite-
rum in cauſſa D. Io: Battiſtæ
Ciano Sacerdotis, inde Reli-
gionem Reformatorum Sā-
cti Franciſci ingreſſi, & fra-
tris Ambroſij nomine nun-
cupati, qui duxit religioſam,
& exemplarem vitam, & an-
te Religionis ingreſſum, vt
moris eſt, teſtatus fuit, & in
eius vltima diſpoſitione an-
nuum legatum ad fauorem
Eccleſiæ Collegiatę Sancti
Ioannis de Baleo inter aliàs
diſpoſitiones annuum lega-
tum carulenorum decem re-
liquit, ſimpliciter, in his ver-
bis: *Dopo la morte mia laſcio al
Clero carlini dieci annui per vno
anniuerſario.* Et fuit de duo-
bus dubitatum, à quo die hoc
legatum debeatur, ſi religio-
nis ingreſsus, & ſic mortis
ciuilis, an verò mortis natura-
lis, cum a die diſpoſitionis
vſque ad illum mortis natu-
ralis multorum annorum
ſpatium pręterijt, ſecundo an
hoc legatum dicatur perpe-
tuum,

tuum, vtilitas eſt quod ſi di-
citur perpetuum elapſis tri-
ginta annis ex priuilegio Re-
uerendę fabricæ, non debe-
tur. Ego pro vtroque caſu
dixi legatum eſſe perpetuum,
quamuis ſimpliciter ſit factũ
nullo perpetuitatis verbo adi-
to, motus, ex Bald. in l. pecu-
27 niæ n. 2. ff. de aliment. le-
gat. & ex Pontan. in tract. de
aliment. cap. 17. n. 15. Pro
tempore veró a quo dicatur
legatum, varię ſunt ſcriben-
tium ſententiæ, ſi a die mor-
tis ciuilis, vel naturalis, de
quo infra Deo Duce dicam
in tit. Monachus quãdo agat.

Et ſi fuerint relicta alimenta, an
dicatur legatum perpetuum,
28 & quomodò debeantur,
dic, quod eadem ratione di-
citur perpetuum, & cum ap-
pellatione alimentorum ve-
niant omnia, quæ ad huius
vitæ ſubſtentationem opus
habemus, vt magnam D.D.
ſequelam fert, Coler. de ali-
ment. lib. 2. cap. 1. n. 2. Ideò
dicendum eſt, quod cibaria
29 debentur in initio cuiuslibet
menſis, venter enim dilatio-
nem non patitur, veſtes au-
tem, & calciamenta deben-
tur congruo tempore, quo
ille egeret, Pontan. citat. cap.
17. n. 15.

Quis nam horum relictorum
exequutor erit, diſtingue: aut
à teſtatore in teſtamento non
eſt datus. Aut verò eſt aſſi-
gnatus, ſi primo caſu per tex.
30 in cap. tua, & in cap. 3. de
teſtament. de Iure erat Epi-
ſcopus loci exequutor, vti Se-
dis Apoſtolicæ delegatus, vt
decreuit Sacrum Concilium
Tridentinum tit. de reform.
31 cap. 8. in princip. ſeſſ. 22.
Hodie verò ſucceſſit Tribu-
nal Reuerendæ Fabricæ ex
priuilegio, vt vtrumq; addu-
cit Abb. Quarant. in eius
ſumm. Bullar. tit. fabric. S.
Petr. de Vrbe in princip. fol.
mihi 247.

Si verò ſecundo caſu, ille aſſi-
gnatus, abſq; dubio, & diffi-
32 cultate exequutor, & diſtri-
butor erit, & poterit, nedum
ſeipſum eligere, vti pauperé,
verùm etiam, & proprium
filium ſi egenus erit, Pontan.
cit. cap. 17. n. 17. & Coler.
lib. 1. de aliment. cap. 15. n.
33. fol. mihi 524. Pauperum
enim appellatione veniunt
pauperes affines teſtatoris,
33 Papon. lib. 20. tit. 6. arreſt.
8. & 9. Et an deſcendentes
pauperes a teſtatore, poſſint
retinere ad ſe alimentandũ,
vide Natt. conſ. 201. Et lega-
tum relictum pauperibus,
debet dari cunctis pauperi-
bus loci, non autem vni, Mi-
ſing. obſeru. 67. centur. 3.
De quibus enim bonis hęredi-

tarijs

futuri, ea ratione; quia hoc ſecũdum dicitur taxatiuum, illud verò primum demonſtratiuum, ſiuè deſignariuum.

Ego verò diſtinguendum puto; imò cõſiderandum foтè exiſtimo, quod ſi ſuperioribus annis fuerit adeò fructuum
42 fertilitas, quod legatarius portionem alimentorum ſibi tangentem cęperit, reliquam verò hæres ſibi ipſi applicauerit, in hoc caſu, vt ęqualitas ſeruetur, & vt qui ſentit comodum, debet ſentire, & incomodum, hæres tenetur pręſtare in illo anno infertili,
43 conſiderata vbertate ſuperioris anni, & non expectata fertilitate anni futuri, tu cogita, & vide Vrſill. ad Affict. deciſ. 252. n. 2.

Quando autem dicatur legatum taxatiuum, vel demon-
44 ſtratiuum, accidit in cauſsa inter Monaſteriũ Santi Franciſci huius Regionis, cũ hæredibus quondam Lucæ Caſatię, qui in eius teſtamento verba protulit: *Item, vole eſſo teſtaore, che delli denari, che deue conſequire dal magnifico Barone Sellarolo, nomine Carolo Sellarulo, docati cinquanta, laſcia pro vna vice tantum à Santo Franceſco di Monteſuſcolo.* Et dubitatũ fuit an hoc legatũ dicatur taxatiuum, vel demonſtratiuum, & tandem poſt longam diſcuſſionem cum Aduocatis partium iudicaui in fauorem Monaſterij, ex l. Paulo Gallimaco §.
45 finali, & l. quidem teſtamento de legat. 1. Felin. cap. ſuper literis de reſcript. num. 4. Franch. deciſ. 483. & 721. illud enim verbum [*che*] dicitur cauſsa demonſtrationis, ex l. cum certus numerus de tritic. vin. & ol. legat. tu vid. Det. conſ. 183. & 324. col. 3. Roland. conſ. 58. num. 23 & conſ. 98. num. 20. vol. 3. Menocch. de pręſumption. lib. 4. cap. 116. nnm. 17. & cap. 118. num. 16. Ludouic. Morot. conſ. 5. per tot. Coler. citat. loc. de quo ſatis apud Thorum in d. ſumm. priuil. 267. & nouiſſimè D. Rouit. ad pragm. primam de legat. pijs num. 6. qui dicit, quod legatum pium poteſt exigi ab vno ex hæredibus, tu vide Franch. deciſ. 483. & num. 13. mouet quæſtionem, an hoc Tribunal Reuerendæ Fabricæ poſ it fauore cauſ æ piæ auocare
46 pecuniam à ſecundo creditore, & remittit ſe ad Mart. vot. 42. n. 1. & iterum quęri poteſt quod ſi eſt factum legatum Canonicis, cẽſetur factum vti vniuerſis, & non vti ſingulis, & ſic ipſis, nõ autem

Eccleſiæ debetur, & Epiſcopus habet quartam partem Canonicã, Emanuel Aphoriſ. Confeſſar. tit. legatum n. 51. fol. mihi 351. & mouetur ex Couarr. in cap. requiſiuiſti de teſtament. n. 10.

Sed ſi teſtator dixerit lego tot miſſas pro anima celebran-
47 das in tali cappella, ſiue altari, an poſſint alibi celebrari, accidit in legato facto per donnum Marcum Dente, qui quaſdam miſſas reliquit pro eius anima celebrandas in cappella Sãctiſſimi Roſarij intus Eccleſiam maiorem
48 exiſtentis, & Don Hector eius frater, & hæres volebat celebrari facere in Eccleſia Sãcti Leonardi, & ego conſultus reſpondi, locum mutari non poſſe, quia præſumebatur deuotio teſtatoris in illa Cappella, ex Nauarro in Manual. cap. 25. num. 134. & nouiſſimè ex Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 73. n. 4. Et ſi fuerit per teſtatorem dictũ,
49 quod miſſa celebretur per talem ſacerdotem, an poſſit per alium celebrari, idem Gratian. diſcept. forenſ. cap. 133. n. 8. affert poſſe per alium adimpleri, cum ſatisfiat animæ teſtatoris, miſſa enim eſt ſacrificium, quod poteſt per alium offerri, ſed ſi non eſt deſcripta perſona, celebrantis, poteſt per quemcumque
50 celebrari, hoc enim caſu verba ſunt poſita potius ad denotandum onus celebrandi impoſitum, & non perſonam celebrantis, Gratian. cit. cap. 73. n. 10.

DE ACTIONE MONACHI
Caput. I.

A R G V M E N T V M.

Monachus an poſſit accuſare pro offenſa ſibi facta.
Quæ concurrere debent, vt declinatoria gaudeat.

SVMMARIVM.

Monachus membrum Eccleſiæ dicitur n. 1. 2. & 32.

Monachum offendens Eccleſiam lædit n. 2. 25. & 32.

Monachus Religionem ingrediens, ſeipſum, & bona offert n. 3.

Monachus an poſſit accuſare, & electionem fori habeat num. 4. ad 32.

Monachus offenſo, an competat actio Monaſterio n. 4. 5. 6. & 7.

Offen=

Offenſio facta intuitu perſonæ Monachi, an declinatoriæ fori gaudeat num. 6.

Qui eſt cauſſa cauſſæ, eſt cauſſa cauſſati num. 7.

Monachorum negotia debent eſſe lacrymæ, orationes, & ieiunia num. 7. & 26.

Percutiens Clericum, vel Monachum res ſeculares gerentem, an incidat in canonem n. 7. & 8.

Monachus infra ſepta Monaſterij clauſtraliter viuere debet nec negotiari poteſt num. 8.

Monachus non habet, nec velle, nec nolle num. 10. 20. & 21.

Dicitur Mortuus quoad mundum num. 11. & 20.

Monaſterio, & Abbati ſubditus eſt, & ſeruo æquiparatur n. 12.

Seruus in Iudicio an eſſe poſſit n. 12.

Monachus, an poſſit eſſe in Iudicio, & accuſare n. 13. neq; exequutor teſtamenti.

Teſtis eſſe non poteſt ſine iuſſu ſuperioris num. 14.

Monachus an agere poſſit Abbate non conſentiente n. 14.

Et ſi conſenſus Abbatis ſuperueniat num. 15.

Monachus agens contra ſuum Abbatem, an licentiam à Superiore obtineat num. 16.

Monachus cappa ſpoliatus quomodò agat num. 17. 18.

Monachus, an accuſare poſſit ſuum Abbatem, & quomodò n. 21.

Apoſtata reputatur Monachus negotijs ſecularibus ſe immiſcens num. 22.

Apoſtatam occidens, an incidat in Canonem num. 23.

Quæ concurrere debeant, vt Monachus electionem fori habeat num. 24 & ſeq.

Remiſſio Monachi, & Abbatis requiritur in remittenda iniuria Monacho illata num 27.

Monachus ad accuſandum admiſſus, an requiratur citatio partis num. 28.

Pecunia peruenta ex remiſſione de monacho occiſo, ad quem ſpectet num. 29.

Antonij Caraccioli laudes n. 31.

Inter clericum, & Eccleſiam quæ coniunctio ſit n. 32.

Pro offenſa facta Monacho, quæ actio naſcitur, & quibus n. 32.

Qualitas debet probari num. 34.

Electio fori, vt competat Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ tria concurrere debent num. 35. 37. 38. & 42.

Anacletus Citus laudatur n. 36.

Abbate abſente, an requirendus Prælatus ſupremus pro conſenſu Monacho ad accuſandum n. 39.

Guardianus, vel Prior offenſus, an per ſe licentiam habeat accuſandi, vel ab alio Superiore illam petat num. 40.

Guardianus, vel Prior abſque alia licentia, poteſt deponere in cauſa ciuili num. 41.

M Onachus, ſicut, & Clericus mēbrum Eccleſiæ dicitur, & qui tangit membrum, tangit
1 corpus, vndè offenſo Monacho, cēſetur, & offenſa Eccleſia, & cum in noſtra temporis egeſtate videatur in dies Religioſos offendi; qui ſtatim ad Tribunalia Regia adeunt, & per viam electionis Fori eorum offenſores trahunt, & ſignanter cum eſſet hic inquiſitus Doctor Franciſcus Antonius de Franceſchis Vitulani de offenſionibus factis in perſonam D. Renati Melone Monachi Montis Virginis, pro electione Fori per ipſum facta in hac Regia Audientia fuit capta informatio Curia Vitulani præuenit in captura inquiſiti, & petijt remiſſionē cauſæ ad eius Curiam, & fuit dubitatum an huic Monacho electio Fori cōpetat, & ego, qui partes Domini Don Ioānis d'Auolos, Vitulani Domini, & Montis Herculis Principis, cuius Illuſtriſſimam familiam, non eſt, qui ore, & in ſcriptis non laudet, agebam, pro victoria cauſæ infraſcripta adduxi.

Prætēdit Regius Fiſcus electionem Fori competere, & cauſam in hac Regia Audientia remanendam fore, duplici de cauſa, prima quia cum ſit offenſa perſona Monachi, qui
2 membrum Eccleſiæ eſt, cenſetur offenſa, & ipſa Eccleſia, quæ cum Fori electionē habeat, meritò Monacho declinatoria competit. Secunda, quia monachus Fori electione gaudet, & ratio rationis eſt quia quandò Religionem
3 ingrediuntur, non ſolum ſe ipſos offerunt, ſed & propria eorum bona, vt ex innumeris concludit Nouar. in pract. de elect. For. ſect. 33. per tot.

Verùm veritati ſtudendo, non eſt qui dubitet opinione omnium id ſcribentium Monacum nullam habere Fori electionem, & ad id in verum deducendum diſtinguēdum fore ſero, quod aut Mona-
4 chus profeſſionem fecit, aut verò non profeſſus eſt. Si profeſſionem non fecit, quamuis iniuriatus, & offenſus ſit, nec Monaſterio actio competit, nec ipſe electionem habet, ſed ſola actio eidem competit ſuam iniuriam proſequen-
5 di, vti priuatus, teſte Clar. pract. crimin. quæſt. 58. verſ. vlterius quæro ad fin. aut verò profeſſus eſt, & ſubdiſtingue; aut offenſio, vel iniuria fuit facta in perſonam Mona

chi

chi intuitu Eccleſię, vel Religionis, aut verò eſt facta intuitu perſonæ ſuæ. Si primo caſu, nulli dubium eſt, quod actio competit Monaſterio,
6 quod inſimul cum monacho actionem, & electionem habet, teſte eodem Clar. cit. loc. Farinacc. titul. de accuſat. quæſt. 13. n. 26. verſ. si quæro, quem ſequitur Rouit. in prag. 8. de compoſit. n. 43. Si verò fuit offenſus intuitu ſuæ perſonę, non gaudet declinatoria fori, ſed inſtar priuati iudicatur: nam non debet monachus eſſe cauſſa cauſſę: nam qui cauſſa cauſſę eſt, dicitur cauſſa cauſſati vulgatis
7 Iuribus, nec debet ſe negotijs ſecularibus immiſcere, negotia enim monachorum, debent eſse lacrymæ, orationes, ieiunia, & ſimilia: & adeò verum eſt, quod res ſeculares adminiſtrantem, vel illis ſe immiſcentem, etiam ſi Clericus fuerit percutiens, non incidit in Canon. Sacerdotibus, ne clerici, vel monachi, vt dicit Viu. deciſ. 28. n. 18. Monachi enim infra ſepta mo-
8 naſterij clauſtraliter viuere debet, nec negotiari poſſunt, cap. ſecundum eod. tit. ne cleric. vel monac. ergo electio fori non competit, ſed vti ſecularis reputari debet.

Et dato, quod eſſet facta offenſio intuitu Religionis, vel Monaſterij, vel ex cauſſa ne-
9 gotiorum Monaſterij, vel Religionis adhuc nulla actio monacho competit, ea ratione, quia monachus non ha-
10 bet, nec velle, nec nolle, cap. Religioſus, de teſtament. in 6. & dicitur mortuus quoad
11 mundum, c. non dicatis, 12. quæſt. 1. & proindè non poteſt monachus agere pro iniuria ſibi illata, quia ſubditus Monaſterio, & Abbati eſt, &
12 ſeruo ęquiparatur, l. Deo nobis §. 1. C. de Epiſcop. & Cleric. at ſeruus in Iudicio eſſe non poteſt, l. quod attinet ff. de regul. Iur. & l. ſeruus C. de iudicijs. Ergo nec monachus
13 poteſt eſſe in Iudicio, nec accuſare poteſt, autentica cauſſa C. de Epiſcop. & Cleric. ſequitur Decian. tract. crimin. rom. 1. lib. 3. cap. 8. n. 15. poſt eum Farinacc. pract. crimin. quæſt. 13. n. 24. nec eſſe
14 teſtis poteſt ſine iuſſu ipſius, cui ſubeſt, Maſcard. concluſ. 260. n. 5. & ſi agere vellet, & Abbas non conſentiret, Iudiciũ nõ procederet, de Franch.
15 deciſ. 718. n. 2. Verùm ſi agit abſque conſenſu ſui Abbatis, qui inde ſuperuenit, validat acta facta, Ricc. deciſ. 6. par. 1. Imò ſi monachus pro expenſis vellet agere contrà Ab-
16 batem, non poteſt, ſed officiũ

Supe-

ſuperioris implorare debet ad
inſtar ſerui, contra Dominũ,
Gratian.diſcept.forenſ.tom.3.
cap.436.n.11. & adeò verùm
eſt, quod ſi monachus cap-
17 pa ſpoliaretur, non poteſt no
mine proprio agere, ſed cum
ſuo Abbate, vel cum eius li-
centia, cappam non enim
18 poſſidet ſuo nomine, ſed no-
mine monaſterij detinet, Fe-
lin. in cap. cum dilecta de
reſcript. n. 5. quem Felin. ſe-
quitur Campagn.ad cap.Re-
gni de iniurijs n. 16. neque
exequutor teſtamenti eſſe
19 poteſt ſine licentia ſui Supe-
rioris, ratio viuax illa eſt, quã
ſupra dixi, quia non habet,
nec velle, nec nolle, & veniret
20 contra regulam, & mortuus
mundo dicitur, c. placuit 16.
quęſt. 1. Gratian. diſceptat.
forenſ. tom. 1. cap. 123. à n.
1. ad n. 13. nec aliquem de-
nũciari poteſt, niſi ſuum pro-
21 prium Abbatem, Clar. quęſt.
7. n. 8. ex Abb. in cap. ex par
te n. 6. de accuſat. & ad illud
quod ſupra dixi, quod ſi ſecu-
laribus negotijs ſe immiſcue-
22 rit, vti Apoſtata reputatur c.
ex literis de vit. & honeſt.
Cleric. Maſcard. concluſ. 112.
n. 11. & occidens Apoſtatam
non incidit in Canon. latæ
23 ſententiæ, nec eſt neceſſe ab-
ſolutionem à Sommo Põti-
fice impetrare, ſed ſufficit pę-
nitentia ſalutaris, ſicut in alijs
peccatis, c. cum non ab ho-
mine, & cap. perpendimus
de ſentent. excommunicat.
Decian. tom. 1. lib. 4. tit. Cle-
ricatus, & ordines, tribunt Iu
riſdictionem cap. 9. n. 6.
Sed ad hoc, vt electio fori Mo-
nacho competat, duò copu-
24 latiuè requiruntur. Primum
nempè, quod adſit licẽtia ſui
Abbatis expreſſa, & cum cõ-
ſenſu capituli, nec ſufficit ta-
cita. Secũdum quod concur-
rat vtilitas Monaſterij, Cal-
derin. conſ. 22. quem ſequi-
tur Theſaur. deciſ. 129. n. 3.
Farinacc. cit. loc. quia per in-
iuriam factã monacho, dici-
25 tur etiam iniuriata, & offen-
ſa Eccleſia, Carauit. Rit. 275.
n. 30. ea ratione, quam ſupra
dixi, quia arma monachorũ
26 debent eſſe ieiunia, lacrymę,
& orationęs, non autem vin-
dicta, vt dicit Farinacc. citat.
loc. ſequitur Carauit. rit. 181.
n. 5. qui concludit in licentia
concedenda per Abbatem,
vt monachus ad accuſandum
admittatur, requiritur cauſſę
27 cognitio, ſed non requiri ci-
tationem partis in tali ſum-
maria cognitione, & adeò
verùm eſt, quod ſi tractare-
tur de remittẽda iniuria, ad-
huc ambo, ſcilicet mona-
chus, & Abbas cum conſenſu
capituli concurrere debent,
Cara-

Carauit.cit. loc. Arnon.com
ment. 190. quem ſequitur
Farinacc. loc. citat. & deni-
que idem Farinacc. tract. de
reo confeſſ. & conuict. quęſt.
105. n. 295. & 296. & ſi di-
28 ſputaretur, an monachus ad
accuſandum admitti debet,
non requiritur citatio partis,
Marſil. in l. de vnoquoque,
ff. de re iudicat. n. 87. quem
ſequitur Aſinius in pract. §.
7. limitat. 82. Carauit. rit. 185.
n. 5. Et monacho interfecto
29 ſi ſit tranſactio, & datur cer-
tę pecuniæ quantitas, Mona-
ſterio acquiritur, non autem
patri Monachi interfecti,
Dec. in c. in pręſentia n. 57.
de approbationib. quam ſen-
tentiam communem eſſe aſ-
ſerit Alciat. in l. 4. §. Cato ff.
de verbor. obligat. vide Boer.
deciſ. 121. n. 8. & 9.
Vndè cum in caſu noſtro non
concurrat, prædicta electio
30 fori non cadit, & cauſſa om-
ninò ad Curiam Vitulani eſt
remittenda, prout per prius
fuit remiſſus ad Curiam Ar-
padiæ referente illo eximio,
& eminentiſſimo Antonio
Caracciolo tunc Auditore,
nunc verò primario cauſſa-
rum in Tribunalibus Nea-
polis patrono, quem propter
eius eminentiam, & merita
ad Regentatis munus videre
ſpero, Matthęus Salzanus
Terræ Arpadiæ inquiſitus de
offenſionibus factis in perſo-
nam cuiuſdam fratris, & ex
quo ſine requiſitis querela-
uerat, fuit remiſſus, me pro
Barone patrocinante; & ite-
rum, cum Ioannes Baptiſta
Myrrha Caſtri Gineſtrę eſſet
inquiſitus de vulneribus, &
morte ſequuta in perſonam
fratris Gulielmi de Vito Or-
dinis Sancti Auguſtini, intro-
ducta cauſſa ad Magnam Cu
riam Vicariæ, fuit remiſſus
ad Baronem; & aliàs cum Io.
Gratius Lombardo, & alij
Sancti Angeli Lombardorũ
eſſent inquiſiti in hac Regia
Audientia de offenſionibus
in perſonam Monachorum
Sancti Gulielmi, prætenden-
tium habere Iuriſdictionem
in quodam loco, dũ in que-
rela non fuerunt prædicta
duo adhibita, fuerunt remiſſi
ad Curiam Sancti Angeli
Lombardorum, me pro Do-
mino Duce Nucerię Pagano-
rum vtili Dño cauſſas agente.
Vndè nedum de Iure ex ad-
ductis, verùm etiam ex de-
cretis deſuper interpoſitis in
ſimilibus cõcluditur cauſſam
remittẽdam forè ad Curiam
Vitulani.
Non obſtant adducta per Fi-
ſcum, quod qui tangit mem-
32 brum, tangit totum corpus,
nam hoc procedit in offen-
ſione

ſione facta Clerico, propter quam videtur offenſa Eccleſia, propter nimiam coniunctionem, quę eſt inter Clericum, & Eccleſiam, vt dicit Carauit. ex Abb. & gloſ. per eum citatis rit. 275. num. 35. ſecus verò quando offenditur
33 Monachus, & licet offenſio ſit perſonalis, vna ſola actio naſcitur, quæ Monaſterio competit, & monachus pro ea agere non poteſt ſine expreſſo conſenſu Abbatis, & Capituli, vt teſtatur Carauit. ea ratione, quam ſupra adduxi; cauſſa fuit diù ventilata, & tādem fuit remiſsa ad Curiam Vitulani die 27. Nouembris 1621. referente Auditore Ioanne Romero integerrimo, & acuti ingenij.

Et iterum cum Marcus Liuius Tolino Terrę Boneti eſſet inquiſitus in Regia Audientia de inciſione arborum in nemore Monaſterij Sācti Franciſci Terrę Apicij, ad quærelam Guardiani dicti Monaſterij eligentis hoc Tribunal in forum. Ego, qui tuebar partes Don Hieronymi Piſanelli Boneti Marchionis Ordinis Santi Iacobi munificentiſſimi, cōſcientiati, ac virtutibus ornati, dicebam, cauſſam ad Curiam Boneti remittēdam eſſe ex prædictis, & inſuper addebam, quod in hoc non tractatur de offenſa facta alicui monacho, nec de iniuria illata Eccleſię, ſed tantum de inciſione arborum in nemore Monaſterij, & ad hoc, vt electio fori competat duò requiruntur. Primū, quod probetur rem eſſe Eccleſię, quotieſcumque enim qualitas
34 fundat Iuriſdictionem, aut priuat aliquem, debet ante omnia probari, Gramatic. conſ. 1. de foriudicat. n. 51. & 52. Carauit. ad rit. 275. n. 20. cum quælibet qualitas debet plenè probari, Bouadill. to. 1. politic. lib. 2. cap. 18. n. 96.
35 Secundum, quod concurrant violentia, rapina, vel fraus, aliás his ceſſantibus, nec Eccleſia, neque perſona Eccleſiaſtica fori declinatoria gauderet, vt fuit deciſum per Sacrū Conſilium, teſtè Afflict. deciſ. 257. ſequitur Campagn. ad cap. Regn. quod decretum nu. 10. & cum non fuit probatum inciſionem fuiſſe factam data rapina, dolo, vel fraude, cauſsà prætextu electionis fori factę, non auocatur à Barone, & tandem omnibus his perpenſis, hæc cauſsa fuit remiſsa ad Baro-
36 nem die 11. Februarij 1626. referent Anacleto Cito viro modeſtiſſimo optimè indolis, àc conſcientiæ.

Et aliás cū eſsent inquiſiti Mercurius

curius Simeone, & alij terræ Mercuriani de offenſionibus factis in perſonam Patris Decani Montis Virginis ad eius querelam cum electione fori, viſis per me allegatis, & tot decretis inſpectis, fuerunt remiſſi ad Curiã Mercuriani, referente Regio Auditore Don Michele Ciaues erudito viro diligentiſſimo, qui ab hac Prouincia ad illas Coſentiæ, & Aprutij fuit deſtinatus, hic verò nunc munus Fiſcale exercet. Penes quem non oportuit elaborare, in alia cauſſa ſimili Marci Antonij dello Priore, & aliorũ Sancti Angeli Lombardorũ inquiſitorum de offenſionibus in perſonam Monachorum Sãcti Gulielmi, qui ſtantibus prædictis fuerunt remiſſi ad Baronem ſub die 12. Ianuarij 1627.

r recordor, quod cum in anno 1612. eſſent inquiſiti Vitus Deciali, & alij Terræ Ceruinariæ de homicidio commiſſo in perſonam Monachi Dõ Blaſij de Piccolo ad querelã nedum Prioris eligentis in forum hoc Tribunal, verùm etiam, & fratris occiſi, & ex quo in electione fori ſupradicta duo ſollemnia non fuerunt adhibita, fuerunt remiſſi ad Baronem.

ita verò. Pimo electionem fori procedere, & locum

37 habere quando hęc duo concurrunt; nempè vtilitas monaſterij, & licentia Abbatis expreſſa, vt ſupra dixi ex allegatis, quam limitationem intellige non procedere ſi Baro haberet priuilegium cum clauſula derogatoria, l. 1. C. quando Imperator, inter pu-

38 pill. & vid. vt ex multis concludit Thor. cõp. deciſ. to. 1. in verb. Clericus fol. mihi 96. Verũ ſi nõ eſſet Abbas, Prior, vel Guardianus in loco, eſt re-

39 quirẽdus alter ſupremus Prælatus pro cõſenſu, vt vidi obſeruatũ poſt hęc p me adducta in his fratribus Mõtis Virginis, qui quando aliquẽ accuſare voluerũt, vltra vtilitatem Monaſterij, obtinuerũt licentiam ab eorũ Generali pro electione fori, & fuit admiſſa.

Sed dubium ſtat in eo, ſi fuerit offenſus Guardianus, vel

40 Prior, vel alius Superior in loco, an poſſit ſibi ipſi authorare, & de p ſe declinatoriam fori opponere, Carauit. Rit. 144. n. 3. verſ. ſecundo limita, mouet quæſtionẽ in Priore, velGuardiano alicuius monaſterij qui in aliqua cauſſa ciuili deponere tenetur, & cõcludit poſſe illũ abſq; licentia alterius ſuperioris depone-

41 re, & videtur ſibi licentiam impartiri, cum in eo loco non

 adſit

adſit alius Superior, vndè poſſet fieri illatio de illo caſu ad iſtum, & per conſequens ꝙ poſſet hic Superior abſq; alia licentia accuſare, & forũ declinare, ego autem non inhereo opinionis, Carauitę loquentis in caſu ſic ciuilibus, ſed ex aductis dico in hoc caſu Priorem ſiuę Guardianum licentiam accuſandi, &
42 trahẽdi ab alio ſuperiori Prelato obtinere debere. Verũ ſi facto capitulo ad ſonũ campanę oẽs fratres cõuenirẽt in tali accuſatione, & fori electione, cũ dicatur cõſenſus expreſſ⁹ capituli, poſſet tolerari,

DE POTESTATE AD MODVM Belli Caput. I.

ARGVMENTVM.

Baro ſi cauſæ remiſſionem petierit, in qua proceditur ad modum Belli, quomodo ei remittenda.

Scientia mundana, quomodo eſse debeat, vt proficiat.

SVMMARIVM.

COmparitio Baronis pro remiſſione cauſſæ, in qua proceditur ad modum Belli, quomodo admitti debet n. 1. 2. 3. & 4.

Reus ſi petit remiſſionem cauſſæ in qua proceditur ad modum Belli, an debeat audiri n. 3.

Baro pro ſuo intereſſe cõparet, et defenſione Iuriſdictionis nõ autẽ ꝑ innocentia rei demonſtranda n. 3.

Cerua Cæſaris in collo habet verba: noli me tangere n. 4.

Stultus verba ſua multiplicat n. 5. 6

Scire oportet hominem n. 7. & 14.

Dulcius eſt omnia ſcire n. 8.

Scientia, & cognitionis amor an ſit naturalis homini n. 9.

Finis hominis eſt ſcire n. 10.

Breuitas vitæ impedit ad ſciẽtiam num. 11.

Artificium quodlibet continua exercitatione incremẽtũ recipit n. 12.

Memoriæ priuilegium Deus paruis conceſſit n. 13.

Mundanis, quod ſolũ bonũ eſt n. 15.

Scire aduerſetur humanæ conditioni n. 16.

Præeminentia, liberum arbitrium, an differant n. 17. & 18.

Poteſtas militaris, Bellum exulum an differant n. 19. & 21.

Proceſſus informatiuus, & modus procedendi ex proceſſu informatiuo, an differant n. 20.

Bracchium forte, manus Regia, bracchium Regium, arbitrium liberum, abſoluta poteſtas, an idem ſint n. 22.

Modus Belli quid ſit, & an differat à modo procedendi ex abrupto n. 23. & 24.

Die

Die 22. menſis Septēbris 1621. fuit commiſſū furtum ducatorū ferè triū millium in Taberna in territorio Zuncoli, quæ exercebatur per Ioannem Litium Furlano eiuſdem terræ, hoc modo. Prima vigilia noctis ingreſſi ſunt tabernam, ſex homines armati, & aſſerentes ſe eſſe commiſſionatos homines, ſeù de familia Regiæ Dohanæ, eundem tabernarium ligauerūt, & alios quoſdam aduenas ibidem hoſpitantes, quibus ligatis cæperūt omnia bona quorundā tranſeuntium Terræ Bari, & ad quodam nemus, vbi dicitur bona aſportauerunt, & inter ſe diuiſerunt, quo ad aures huius Regiæ Audientię peruēcto, fuit per eam Commiſſarius deſtinatus ad capiendam informationem, qui eundē Ioannem Litium carcerauit, vti ſuſpectum, prætextu, quod ipſe, & eius nepos allocuti fuiſſent ſecretò cū quodam per duas horas ante furtum commiſſum, pro quo ſtatim ego, qui partes Illuſt. Marchionis Trici defendebam, comparui, & remiſſionem cauſſæ ad Curiam Zuncoli petij, rationibus infra adducēdis, & huiusmodi cōparitionem Domini votantes nolebant admittere, ex eo, quia ad modum Belli procedere intēdebant, prętextu, quod delictum Campaneæ ſit. Ego inſiſtebam deberi hunc articulum remiſſionis cauſſę decidi; nam licet poteſtas ad modum Belli, ſiue extraordinaria ſit non ledit Barones, vt infra dicam.

1 Vnus ex Dominis dicebat comparitionem meam non eſſe admittendam; imo in illius calce ſcribēdum, ac prouidendum eſſe: Non admiſſa, quia proceditur ad modum

2 Belli, fretus auctoritate, Grandis in tract. de Bell. exul. ſpecial. 46. fol. mihi 176. Vbi forma habetur reſpondendi hoc modò in calce petitionē. Ego dicebā auctoritatē Io. Grand. & practicam per eum adductam, nullo Iure fundari, & propterea attendi nō debere. Vlterius Io. Grand. loquitur, quando ad inſtantiā rei relaxantur prouiſiones per M. C. V. quibus officiales parere nō tenent in huiuſmodi delictis, oportet enim eas eſse á Regio Collaterali obtentas, virtute Reg. pragm. & in calce iſtarū Io. Grād. dicit, reſpōdendū eſſe nō admiſſa, ex quo procedit ad modū Belli, ſed in caſu no

3 ſtro ſecus, quia non eſt reus,

qui compareret, ſed Baro, & non opponit aduerſus delictum, & ad rei innocentiam demonſtrandam, ſed pro ſuo intereſſe compareret, tanquam tertius, pro defenſione ſuæ Iuriſdictionis, de qua à Rege fuit inueſtitus, vndè debebat comparitio admitti, & interlocutoriam facere ſuper articulo remiſſionis, qui videns ſe deuictum reſpondit mihi illud adagium commune, quod omnes ſciunt, nempè Cæſaris Ceruam habuiſſe in eius collo illa verba adſcripta: Noli me tangere, quia
4 Cæſaris ſum. Et proinde mihi dicebat: Noli me tangere, quia ad modum Belli proceditur, & rogabat, atque hortabatur, vt ſuper hoc puncto Tribunal non tangerem, nec perfidiam proſequerer, quia obtinere nō poteram, cui ego reſpondi, & allegaui aliud, quod Hieroglyphici, nēpè ſi contingat mare turbari, & in medio aquarum ſuarum Nauem violenta ventorum agitari, adhuc non deuaſtari, vndè illud dicterium adiungūt in his verbis: INANES MINÆ. Ad quorum ornatum leguntur infraſcripta carmina videlicet.

Percuotan pur fra lor, e quell'e queſte
Forze di fieri, e di rabbioſi venti
Nau'in mezo dell'onde aſpr' & ardenti
Non teme ella minaccie, nè tempeſte.
Sian pur quanto ſi voglia empi, e moleſte
L'aduerſità di tutti gl'Elemēti,
Non ſon contr'il valor giamai poſſenti
Delle virtud'in Bell'animo deſte.

Et proinde inferebā, quidquid ipſe diceret, non poſſe rationabilem Iuri, & ęquitati conſonam meam petitionem inutilem reddere, & quidquid vēto ſuę auctoritatis conaretur nauē meę inſtātiæ deſtruere, adhuc nō poſſet, nā virtus conſiſtit penes Magiſtratus Neapoli exiſtentes, quos adire intendebam pro tuitione Iurium mei Ill. principalis. Et inſuper dicebam, quod & ſi ille cum alijs Dominis votantibus eius opinioni cōformibus ſuam ſententiam, fortiorem, validiorem, approbatamq; redderet, nō me perterreret, multiplicabat in ſermone eius, & multis verbis perſuadebatur, quod à lege longè erat, vndè conueniunt verba Eccleſiaſtici cap.
5 10. Stultus verba ſua multiplicat; vndè Paulus ab hoc crimine expreſsè ſe purgauit, ne mendaciorum videretur
6 annunciator, vt ſcribit Petr. Gregor. Toloſ. ſyntax. art. mirab.

mirab. tom. 1. cap. 2. fol. mihi 37.

Quare ego dedignatus, nedum ad Neapolitanos Dominos caſum tranſcripſi pro prouiſionibus expediẽdis ad huius articuli deciſionem, verùm etiam, & materiæ recare volui, vt in poſterum totaliter huiuſmodi cognitionem habeam, oportet enim homi-
7 nem ſcire, & ratiocinari, ex ſentẽtia Ciceron. Nihil enim
8 dulcius eſt, quam omnia ſcire; natura enim omnes ſcire deſiderant Ariſtot. lib. 1. metaphiſic. cap. 1. & tantus eſt innatus amor cognitionis, &
9 ſcientiæ, vt nemo dubitare poſſit quid natura nullo emolumento imitata rapiatur ad ſcientiam, ad cuius ſcientiæ cognitionis cupiditatem omnes trahimur, & ducimur, & in ea excelerè putamus, quia vltima hominis perfectio, & poſtremus finis eſt ſcire Ari-
10 ſtotil. lib. 1. poſterior. cap. 7. Sed hæc perfectio vix à nobis attingi poteſt, cum breuitas vitæ, parum nos ſcire
11 permittat, ad ſcientiæ enim aliquam partem adipiſcendam, longum temporis ſpatium neceſſarium eſt, & nongentos annos nos viuere oporteret, longo enim curſu
12 temporis artificium hoc, ſiuè facultas hæc continua exercitatione incremnutum recipit, perſpexi verò longo tempore viuentes, & parum ſcientes, & neſcio ſi occaſione ingenij tenebroſi, alios verò promptos ad ſtudia, ſed parũ retinentes; hoc enim memoriẹ priuilegium Deus paucis
13 conceſſit, iuxta illud Poetæ dictum:

Pauci, quos æquus amauit.

Alios verò à literarum via longeuos, & videtur periculum de ipſis petere in præponẽdo eis ſtudia, vndè Poeta eleganter:

Si vede à quei ſudar tutta la frõte,
E pare il ſtudiare più fatica,
Ch'in zoccoli ſalire alpeſtro mõte.

Chryſpi enim ſentẽtia ſe habet: Quod homines ſumma
14 ope ſtudere niti debent, nec vitam ſilentio tranſeant, vt memoriẹ ſtudio immobilis permaneat. Et Senec. in epiſtola conſolatoria ad Publ. inquit: Hoc vnũ eſt in rebus mundanis bonum, cui nulla
15 tempeſtas nocet, nullaque conſumit vetuſtas, nullum prodigium deſtruit, & marmoreas moles conſtructas ad altitudinem producit, quam ſcire, oportet enim continuò ſtudere, retinere, & applicare pro ſcientia acquirenda, iuxta illud Poetæ dictum:

Gutta cauat lapidem.

Nec hoc ſcire aduerſatur humanæ

manę conditioni, dummodo
16 humanę ſcientię limites traſcendere non præſumat Toloſan. ſyntax. art. mirab. cit. tom. 1. cap. 2.

Vndè ad terminorum ſciẽtiam eſt permittendum, quod habemus in Iure Præeminen-
17 tiam, ſiue liberum arbitrium poteſtatem, ſiue modum militarem, Proceſſum informatiuum, Bellum exulum, Bracchium Regium, Bracchiũ forte, Manum Regiam, liberam, & abſolutam poteſtatem, & denique procedere ex abrupto, inter ſe differentia.

Præeminẽtia, hoc eſt arbitrium M. C. V. quam præeminen-
18 tiam appellamus, pro qua fuerunt emanata quatuor capitula Regni. Primum in accuſatis, ſecundum Iuris cenſura, tertium tormentis, quartum ſi cum ſceleratis, vbi materia tractatur, quæ commentauere Sebaſt. de Neapol. & Campagn. inde fecit tractatum Conſtant. Pap. Neap. quem de præeminentia M.C. appellamus, & de præeminentia prędicta ſcribit Ioan. Franch. Carrab. in tract. de ſyndicat. quæ conſiſtit in poteſtate torquendi ex proceſſu informatiuo Iuris ordine prętermiſſo, vt dicit Carauit. rit. 259. n. 10.

Poteſtatem, ſiue modum militarem, declarat, nedum Iul.
19 Ferrett. de Rauenn. in tract. quem de re militar. appellamus, verùm etiam Patignan. in tract. ad comment. prag. 15. de militib. inter commentaria Rouit.

De proceſſu informatiuo, ſiue de modo procedendi ex pro-
20 ceſſu informatiuo, ſcribit Io. Franc. de Leonard. in pract. official. & inde Tranquill. Ambroſ. in tract. quem de proceſſu informat. nuncupamus.

De Bello exulũ ſcribit Io. Grand.
21 licet paruulus fuit, vt pluries dixi.

Bracchium forte, Bracchium Regium, Manus Regia, Ar-
22 bitrium liberum, libera ampla, & abſoluta poteſtas idẽ ſunt, de quibus facit ampliũ tractatũ Hottenſ. Caualcan. quem de bracchio Regio vocamus in quo habes tractatũ de vigore, & quitate.

De mod. proced. ex abrupt. ſcribit latè Maur. Burg. Sicul.
23 quem tractatũ de mod. proced. ex abrupt. appellamus.

Tamen quicquid citati D.D. dixerint materia de modo Belli, & ſic leuato velo, à nemine
24 ipſorum fuit facta, quę cum conſiſtat circa modum procedẽdi, tam in ingreſſu, quam egreſſu cauſſę, tam ante torturam, quam poſt, datis, vel non

non datis defenſionibus, proceſſu tam informatiuo, quam publicato, & denique vſque ad ſententia, & eius exequutionem iuclusiuè, meritò placuit tractatum de poteſt. ad mod. Bell. in vnum colligere, quem ſequēti capitulo ęgredior.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Modus Belli, vnde ſit introductus, & quare.

Quę differētia ſit inter modum Belli, ſiue militarē, & proceſſum informatiuum, ſiue pręeminentiam.

In cauſa ad modum Belli an debeant obſeruari per Regias Audiētias prouiſiones M. C. V. relaxatæ cum memoriali S. E. porrecto, & eidem M. C. remiſſo, quod de iuſtitia prouideat.

SVMMARIVM.

Victima Deo offertur, quando criminoſi puniuntur n. 1.

Modus Belli eſt introductus ad reprimendam delinquentium audacia, & malefactorum temeritatem n. 2. & 3.

Primo loco tempore Ducis Oſſunæ fuit introductus n. 4.

Don Franciſcus Carraſa Preſes in Audientia Luceriæ primo vſus fuit hoc modo Belli ibid. num. 4.

Io. Grand. paruulus erat, & voluit Grandus appellari n. 5. & 6.

Breuitas eſt amica modernis n. 6.

Modus Belli, ſiue militaris eſt neceſſarius n. 7. & 8.

Praeminentia, ſiue proceſſus informatiuus eſt arbitrarius, nam arbitrium Iudicis eſt procedere in cauſa ordinariè, vel ex proceſſu informatiuo n. 8.

In cauſſis ad modum Belli, an Regiæ Audientiæ teneantur parere prouiſionibus per M. C. expeditis cum memoriali inſerto S. E. porrecto, & eidem M. C. remiſſo, quod de iuſtitia prouideat, an verò prouiſiones debent eſſe à Vicerege per Striptorium, vel Collaterale à n. 9. ad 16.

Supplicatio remiſſa, vt iuſtitiam faciat, quid operetur n. 13.

Reſcriptum obtentum cum clauſula, diſcretioni tuæ, vel voluntati, vel conſcientiæ tuæ committimus, vel conſcientiam tuam oneramus, vel procedas ſola facti veritate inſpecta, vel ſummariè, & ſine figura Iudicis, vel ſimpliciter, & de plano, vel de facto, vel ſecundum cor tuum, ſecundum ſenſum tuum, ſecundum ſpiritum tuum, ſecundum, quod tibi videtur quid importet à num. 17. ad 25.

Modus Belli in quibus caſibus poſſit exerceri, & practicari à n. 26.

ad

ad 39.
Quid poſt pragmaticam num. 40. ad 43.
Indultus in quibus caſibus poſſit per Præſidem concedi n. 29.
Modus Belli, an poſſit exerceri contra inquiſitos de attētato recatatu, excubia Bannitis, & ipſorū receptatione a n. 30 ad 38.
Modus Belli ſi in alijs cauſſis exercetur, acta sūt nulla n. 38. & 39.
Contra receptatores, & practicantes cum Bannitis proceditur Iuris ordine ſeruato, & remitti debent ad eorum competentes à n. 44. ad 48.
Inquiſitus de duobus criminibus, & pro vno ad modum Belli proceditur, pro altero nō, an tota cauſſa auocetur ratione connexitatis, vel continentia cauſſæ diuidatur a num. 49. ad. 57.
Continentia cauſſæ diuiditur num. 51. ad 52.
Et inquiſitus pro cauſſa, pro qua ad modum Belli proceditur, retinetur pro alia verò remittitur n. 57. 58. 59. &c.

1 NOn poteſt maior victima mactari Deo, quam in homines facinoroſos aduertere. Vndè ad id. ll. latores intenti, videntes quantū malitia creuit, quantumuè temeritas delinquentium, & audacia malefactorum ſit aucta, habita conſideratione, quod remedia ca-
2 pitulorum Regni Iuris cenſura, & prouiſa iuris ſanctio, non ſufficiunt ad malefactores, ac delinquentes extirpandos, & frequentiam delictorum euitandam, alium modum magis rigoroſum procedendi contra huiuſmodi delinquētes introduxere, quē modū Belli, ſiue militarem, leuatoq; velo appellarunt, & & facultatem Regijs Audien-
3 tijs, Commiſſarijſq; in Campanea, & contra foraſcitos deputatis conceſſere, vt procedant contra huiuſmodi malefactores ad modum Belli, & ſic modo militari, leuatoq; velo, per quem fuerunt ſublatæ ſollemnitates Iuris poſitiui, & fuit abreuiatus terminus Iuris. Vndè in cauſſis ad modum Belli proceditur per horas. Fuit huiuſmodi modus introductus tempore
4 Ducis Oſſuni vigore pragmaticę editę ſub die 11. Aprelis 1584. quę fuit ſtatim exequuta, & rigoroſe fuerunt ſuſpēſi duo latrones in Audientia Terræ Bari, vt dicit Viu. decıſ. 68. n. 6. & ſeq. vigore huiuſmodi modi Belli, quo Don Franciſcus Carrafa in ea Præſes vſus fuit.
Et licet hanc eadem pragmaticam cōmentauerit Io. Grand. in tract. quem facit de Bell.
5 exul. qui licet pauca dixerit, reſpectu

reſpectu multorũ, quę dice-
re poterat, diffundendo hanc
poteſtatem per prędicamẽta,
cũ paruulus erat voluit gran-
dis appellari, altius eleuari, &
ad inſtar Concionatoris Per-
gamum aſcendere, & pęrdi-
camenta prędicare. Ego verò
terram ſerpendo, omiſſa diſ-
putatione prędicamentorũ,
eaque ad Philoſofos remiſſa,
tantum quę ad obſeruantiã,
cauſſarumuè deciſionem re-
6 ducta ſunt, dicam breuiter,
cum breuitas ſit amica mo-
dernis, l. final. §. 1. C. de ap-
pellat.

Vlterius remittam quęſtionem,
in qua non reſideo, quę diffe-
7 rentia ſit inter modum iſtum
militarem, ſiue Belli, & pro-
ceſſum informatiuum, ſiue
procedere ex pręeminentia,
nã ille modus Belli, ſiue mili-
taris eſt neceſſarius, hic verò
8 ex proceſſu informatiuo, ſiue
ex præeminentia eſt arbi-
trarius, nam arbitrium Iudi-
cis eſt procedere in cauſſa,
ordinariè, ſiue ex proceſſu
informatiuo, Campagn. in
cap. Regni. ſi cum ſcele-
ratis.

In qua pragmatica fuit expreſsè
prohibitum Regias Audien-
tias, alioſuè commiſſarios nõ
teneri parere prouiſionibus,
& mandatis ſuperiorum in
cauſſis, in quibus ad modum
Belli proceditur, niſi proui-
9 ſiones, & mandata ſint manu
Proregis Regni firmatę, &
firmata, vt habetur in eadem
prag. per ſequentia verba vi-
delicet: *Et acciò, che poſſiate*
eſſequirlo, vi ordinamo, che
per qualſiuoglia prouiſione, ò
inhibitione, che ſi faceſſe per la
Gran Corte della Vicaria in
fauore delli foraſciti della qua-
lità predetta, non debbiate im-
pedire lo corſo dell'eſſequutione
di queſto che vi hauemo ordina-
to, eccetto ſe veneſſe prouiſio-
ne firmata di noſtra mano. Et
in caſo, che la detta Gran
Corte ſpedeſſe prouiſione in vir-
tù di memoriale preſentato, e
rimeſſo à detta Gran Corte, ſi-
milmente ve ordinamo, che
non debbiate impedire il corſo
predetto, eccetto come s'è det-
to ſi foſſe prouiſione per noi ſpe-
dita, e firmata di noſtra ma-
no, che così l'hauemo anco ordi-
nato à detta Gran Corte.

Cuius vigore ſemper fuit in
hoc Tribunali obſeruatũ, vt
in cauſſis, in quibus ad mo-
dum Belli procedi decreuit,
prouiſiones, niſi à Prorege
Regni per Scriptorium, ſiue
per Regium Collaterale re-
laxatas, obſeruandas non eſſe
cenſuit, etiam, quod in pro-
uiſionibus Magnę Curię ade-
rat memoriale in Collaterali
pręſentatũ, & eidẽ M.C. remiſ-

ſum inſertum. Fuit enim hoc obſeruatum nedum virtute præinſertæ Pragmaticę, verùm etiam ad tollendam frequentiam delictorum, & ad malitiam delinquentiũ obuiandam; cũ Magna Curia promptè prouiſiones expediebat. Verùm, quia animoſitate aliquorũ Iudicũ in cauſſis, prætextu huius facultatis ad modum Belli mouebantur, non virtute, non clementia, ſed potius ferocitate, quibus conueniunt verſus illius Tragici:

Neque modum ſeruant
Nec temperari facile, nec reprimi poteſt,
Scripti enſis ira. Bella delectat cruor.

Data in Collaterali notitia, fuit mandatũ prouiſiones M. C.
10 cum huiuſmodi memoriali porrecto, oſſeruandas eſſe, etiam in cauſſis ad modum Belli, virtute prouiſionũ Collateralis Conſilij, ſequentis tenoris. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Per vna voſtra delli 26. del paſſato, hauemo viſto quanto ci ſcriuete intorno che da noi è ſtato conceſſo per queſſa Regia Audientia, che nelle cauſe di furti di ſtrada publica, recatti, & altri delitti de male eſſempio ſe proceda ad modum Belli, & come giornalmente è inbibita in detta cauſa con prouiſione di Vicaria, con la decretatione d'vno delli circonſpetti*
11 *Regenti, ſupplicati ad ordinare, che non s'obediſcano tali ſorte di prouiſioni, ſe non ſono firmate con tutto lo de più, che andate ſignificando. Alche riſpondendo ve dicemo, che reſtamo molto marauigliati di queſſa voſtra dimanda, vedendoſi la voſtra poca accortezza, con che ſcriuete, e l'atreuimento, che teneti del non volere obedire l'ordine di ſuperiori, e perciò ve ordinamo, e comandamo, che debbiate obedire puntualmente tutte le prouiſioni, che ve ſi ſpediranno per la predetta Gran Corte della Vicaria in materia di coſe di Campagna, & quando vanno con inſerta forma di memoriali ſpediti da queſto Regio Collateral Conſeglio con la forma ſolita, le quali ſe procedono dal detto Regio, & Su-*
12 *premo Collaterale, e poi ſe firmano da vno delli circonſpetti Regenti, all'ordine di ciaſchedun de quali hauete da obedire con la riuerenza, che conuiene, & ſete obligati; e lo modum Belli conceſſo à queſſa Regia Audientia, non s'intende per altri delitti, eccetto che per furti di ſtrada publica, & armatione per la Campagna, il qua-*

il quale quando l'abuſareti in altro, ordinaremo, che vi ſi leui per la bona, e retta adminiſtratione della giuſtitia, e coſi l'eſequirete, che tale è noſtra volontà. Datum Neap. die 14. Octobris 1602. Don Francesco de Caſtro. Vidit de Caſtellet Regens. Salazar Secret.

Quarum vigore ſemper fuerunt obſeruatę prouiſiones per M. C. expeditę in cauſis ad modum Belli, in quibus fuit inſertum memoriale porrectum, & eidem remiſſum, quatenus prouideat de iuſtitia, & licet Auditor Primicilis fundando ſe cum præinſerta pragmatica dubitaſſet illas obſeruare, tamen exhibitis præinſertis prouisionibus Collateralis Conſilij, noluit amplius contrauenire, ſed omnibus parere.

Et nimirum, quia hæc verba poſita in calce ſupplicationum Principi porrectarum, quod iuſtitiam faciant, nedum inducunt poteſtatem deciden-
13 di, verùm etiam, & important, vt ſeruetur ordo Iudiciarius, & pronuncietur de Iure teſte, Felin. in cap. 1. de conſt. n. 51. verſ. & ſi dicatur facias Iuſtitiam, quem ſequitur Atnon. comment. 81.

Quod per multos annos fuit obſeruatum, & prouiſiones ſic relaxatę fuerunt obſeruatę. Nuper verò in cauſſa Cęſaris Petillo, Fragneti Abbatis, fuerunt à Magna Curia hoc modo prouiſiones obtemptę, me pro Illuſtriſſimo Cardinali Burgheſio vtili Dño Fragneti Abbatis cauſſas agente, vt infra latius dicam, fuit hoc dubitatum, & cum Didacus Rubeus de Vittoria Fiſcus inſtetiſſet tales prouiſiones non obſeruari, data per eum notitia in Collaterali, fuerunt expeditę prouiſiones ſequentis tenoris.

A tergo. Magnif. viris Auditoribus in Prouincia Principatus
14 Vltra Regijs Conſiliarijs fidelibus dilectiſſimis. Monte Fuſcolo. Intus verò. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri, &c. *Con occaſione che alcuni delli Preſidi delle Regie Audientie delle Prouintie di queſto Regno, ci hanno ſcritto, che la gran Corte della Vicaria nelle cauſe, doue ſi procede ad modum Belli in li Tribunali d'eſſe Regie Audientie ſpediſce prouiſione, che veniat acta, & altro, & ciò in virtù di memoriali, che ſe preſentano à noi, & noſtro Collateral*
15 *Conſeglio, e s'ordina, che detta Vicaria proueda di giuſtitia dal che vengono ad impedire le cauſe predette. Ci hà parſo fare la preſente, per la qual ve dicemo, che in quelli caſi, doue queſto Tribunale dell'Audientia procederà con poteſtà ad modum Belli, conforme la Regia Pragmatica, ſe intendono,*

dono, come cauſe delegate, & per queſto non ſe deue in ſimili ſorte de cauſe oſſeruare le prouiſioni eſpedite da detta Gran Corte della Vicaria, etiam, che in quelle ci ſia memoriale inſcritto, con Regia decretatione, che proueda di giuſtitia. Per ciò ve l'auiſamo, acciò così s'oſſerui che lo ſimile hauemo ſcritto à tutte l'altre Regie Audientie. Datum Neapoli die 28. *Decẽbris* 1621. *El Cardinal Zapata. Vidit. Conſtantius Regens. Vidit Valenzuela Regens. Vidit Vrſinus Regens. Ferdinandus Rouitus Secretarius. In Curia Principatus Vltra fol.* 34. *Alla Regia Audientia di Principato Vltra.*

In tantum, quod hodie non obſeruantur prouiſiones, niſi fuerint per Scriptorium, vel per Collaterale relaxatę & quando caſus accidit Barones, Regium Collaterale, vel Suam Excellentiam adeunt, preces offerunt factum nar-
16 rãtes, & prouiſiones obtinẽt, ꝙ Regia Audiẽtia de Iuſtitia prouideat ſuper cauſſę remiſſione, & ſi erit in voto non remittẽdi, relationem faciat, & per dies non procedat, & tota virtus conſiſtit in modo offerendi preces, nempè, ꝙ veritas exponatur, tam in facto principali, quam aſſerẽdo quòd Regia Audientia procedit ad modum Belli, alias dicerentur ſubreptitię, multas vidi prouiſiones reiectas, & non obſeruatas ex cauſſa ſubreptionis, & obreptionis, cautus ergò ſit Aduocatus.

Sed poſtquam materiam de precibus ſum aggreſſus, quę-
17 ro ſi in precibus Princeps diceret diſcretioni tuę cõmitto, dicas, quòd importat arbitriũ boni viri, quòd boni viri arbitrium, non de voluntate libera intelligendum eſt, ſed ſecundum ordinem Iudiciarium, cum bonus vir dicatur Iudex, vide Maſull. ad Capic. deciſ. 116. num. 8.

Et ſi diceret voluntati committimus tuę, dicas illum, cui di-
18 rigitur, non eſſe commiſſariũ regulis Iuris ſubiectum.

Sed ſi diceret conſcientię tuę committimus, poterit ſequi
19 quod voluerit, nec poterit appellari ad finem impediẽdi, appellabitur tamen, vt negotium ad Superiorem committentem deuoluatur, vt videat, ſi benè, vel malè geſtum fuerit.

Si verò dixerit conſcientiam tuã oneramus, prout ſepè in re-
20 ſcriptis ego vidi, vide Soccin. conſ. 60. verſ. circa quintam dubitationem. clem. 1. de Iur. patronat. verſ. oneramus.

Et ſi dicatur procedas, ſolâ facti veritate inſpecta, important
21 hęc verba, quam illa ſũmariè,

riè, & ſine figura iudicij, tu vide Bart. in extrauagant. ad reprimendum, Abb. verò in cap. dilecti de Iudic. tenet q per iſta verba nulla ſollemnitas Iuris poſitiui videtur remota, ſed ſimpliciter cauillatio, & ſuperflua ſobtilitas.

Et ſi diceret procedas ſummariè, ſimpliciter, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, &
22 ſola facti veritate inſpecta, & prætermiſſis quibuſcũque ſollemnitatibus, aut ordinibus iudiciarijs, vide Soccin. in conſ. 96. vol. 1.

Sed ſi in reſcripto adeſſet clauſula ſolita apponi, quod de iuſtitia prouideat de eo quod pendebat conſultatio, vel re-
23 latio ad Superiorem, an poſſit pendente relatione procedi, dicas quod non, nam hęc clauſula operatur, non aliud, niſi, vt fiat quid Iuris, Matãt. conſ. 35. Lanar. conſ. 37. n. 7. de Franch. deciſ. 700.

Et ſi diceret, procedas de facto, Bart. in conſ. 82. dicit quod
24 poteſt procedere ſine cauſſę cognitione, & probatione, ſed de facto

Quas clauſulas omnes congerit Felin. in cap. 1. de coſtit. n. 51.
25 & ſeq. vbi habes quid importet clauſula, procedas ſecundum cor tuum, ſecundum ſenſum tuum, ſecundum ſpiritum tuum, ſecundum quod tibi videtur, & alia ad materiam.

Hęc ſufficiãt quo ad clauſulas de quibus ſupra.

Opportunè ad materiam quęro, quibus in caſibus ad modum Belli procedi poſſit. Diſtingue, aut queritur de Iure an-
26 tiquo & ſic ante pragmaticam 89. capit. cap. 48. aut de Iure nouo, & ſic poſt pragmaticam. Si primo caſu, & ſic ante Pragmaticam, hoc procedere ad modũ Belli comprehendebat, nedum armationem per campaneam, verùm etiam furta in ſtrata publica, recattus attentatos, verùm etiam de pendentes ab illis, nempe ſpiam Bannitorũ, & ipſorum receptatores, vt fuit declaratum per Regium
27 Collaterale Conſilium, virtute prouiſionum ab eo relaxatarum, quarum tenorem hic inſero cum vtile ſit ſcire antiqua Iura, & ſequitur, videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici viri, &c.

A noſtra notitia è peruenuto, come alcune delle Regie Audiẽtie di queſto Regno in virtù della poteſtà a loro cõceſſa del modũ Belli procedono indifferẽtemẽte, quaſi in tutti li delitti cõ detto modũ Belli, cõ dire, che ſono delitti di male eſſẽpio, e che così ſta ordinato in detta poteſtà conceſſali in detto modũ Belli, nõ volendo obedire le=

re le prouiſioni inhibitoriali, che ſe ſpediſcono per la Vicaria ad iſtanza di Baroni, ò d'altri, il che non l'hanno inteſo bene, poiche la volontà noſtra è ſtata, & è, che la detta poteſtà del modum Belli ſi hà da vſare ſolamente nelli delitti d'armatione per la campagna, e d'inquiſiti di
28 *furti de ſtrada publica come delitti di male eſempio, il che perturbano la quiete publica, e perciò l'hauemo ordinato, che così l'habbiano da intendere, & oſſeruare le prouiſioni inhibitoriali della Vicaria, quando però li delinquenti, ad inſtanza de quali ſi ſpediranno dette prouiſioni non ſeranno inquiſiti di delitti di Campagna, & eſſendono inquiſiti de tali delitti, debbiano replicare in dorſo di dette prouiſioni: Che non l'oſſeruano per ſtarno inquiſiti di delitti de Campagna. E quando vi ſaranno alcuni delitti di male eſempio, ſpettantino però alla loro giuriſditione: debbiano procedere con il rigore, che conuiene di giuſtitia per li ſuoi deuuti termini, & parendoli, che vi ſia neceſſaria eſtraordinaria prouiſione, in tali caſu ne diano auiſo à noi, che ſe l'ordinarà quel che conuiene, ci è pars'anco à voi faruel'intendere, & ve dicemo, & ordinamo, che così debbiate oſſeruare, & eſequire nell'vſar, che farete della poteſtà del modum Belli commeſſa à queſſa Regia Audien-*
29 *tia. Et de più per quel, che tocca alla poteſtà di promettere Indulti, de la quale parimente ſi tratta in detta poteſtà del modum Belli, vi auertemo anco, che ſe hà da intendere nelli caſi permeſſi dalli Regij Banni, e la detta promeſſa ſi facci conditionatamente per tanto quanto parerà à voi, che il caſo meriti indulti, conforme l'informatione della qualità delli delinquenti, & ſeruitij, che ſe faranno, & così eſequirete, che tale è noſtra volontà. Datũ Neapoli die 13. Martij 1603. Don Franceſco de Caſtro. Vidit Goroſtiola Regens. Vidit Conſtantius Regens. Vidit de Ponte Regens. Vidit de Caſtellet Regens Salazar Secretarius.*

Et iterum conſulto Principe fuerunt relaxatæ prouiſiones videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifice Vir, &c. *Hauemo viſto quello hauete ſcritto allo infraſcritto Illuſtr. Regente de Ponte Marcheſe di Morcone, & del Cõſeglio Collaterale di Sua Maeſtà intorno alla poteſtà del modum Belli conceſſa à queſſa Regia Audientia, che per ſtare ordinato, che ſe debbia vſare per li furti di ſtrada, & armatione per la Campagna, e come ſono attentati recatti, ſe difficultà ſe ſi può quella vſare contro perſone inquiſite de delitti depẽdẽti delli predetti*

de

de Campagna ; come ſono atten=
tati recatti , ſpie di Banniti , e
30 *recettatori veri , per lo che ſup=*
plicati ve s'ordini come vi haue=
te da gouernare in ciò . Alche
riſpondendo ve dicemo, che chia=
ro ſtà , che detta poteſtà , extra=
ordinaria s'hà da vſare , etiam
per li delitti dependenti da quel=
li di Campagna, e così s'intende.
E per ciò per maggiore vo=
ſtra chiarezza ve ordinamo ,
che debbiate fare vſare detta
poteſtà del modum Belli in queſ=
ſa Regia Audientia , non ſolo
31 *contro quelli ſono inquiſiti de*
furti di ſtrada publica , e d'ar=
matione per la Campagna , ma
ancora contro quelli inquiſiti de
delitti dependentino dalli pre=
detti de Campagna , come ſono
attentati recatti, ſpie , & recet=
tatori, & per ciò così l'eſequire=
32 *te, che tale è noſtra volontà , &*
intentione Datum Neapoli die
21. menſis Auguſti 1603. El
Conde de Venauente. Vidit Go=
roſtiola Regens. Vidi Coſtantius
Regens. Vidit de Ponte Regens.
Vidit de Caſtellet Regens. Sa=
lazar Secretarius.
Inde orta difficultate , & Regio
ſupremo Collaterali conſul-
to in quibus modus Belli ob-
ſeruari debebat, cũ erat adeò
voracitas officialiũ , qui glo-
riabantur homines morti
tradere , & illum exſtendere
volebant ad omnia alia deli-
cta, & ego vidi hanc poteſta-
tẽ fuiſſe impartitam tempore
Præſidatus Mutij Brancatij ,
in furtis bobum ; hoc tamen
euenit propter frequentiam
delictorũ, & Collaterale Cõ-
ſiliũ ad euitandas has exten-
ſiones, iterũ declarauit vigo-
re prouiſionũ ſequẽtis teno-
ris videlicet. Philippus Dei
Gratia Rex, &c. Magnifici
viri Regij Conſiliarij fideles
dilectiſſimi. *A noſtra notitia,*
e peruenuto , che ſe bene da noi
duplicati ordini ſpediti ſotto la
data delli 8. di Marzo 1605.
& à 21. del detto meſe di Mar=
Zo dell'anno paſſato 1608. e
così anco da Don Franceſco de
Caſtro noſtro predeceſſore , ſotto
la data delli 13. di Marzo del=
33 *l'anno 1603. ſtà ordinato à*
tutte le Regie Audientie , &
preciſe a queſta, che nel procede=
re nelle cauſe cõ la poteſtà extra=
ordinaria del modum Belli con=
ceſſaui, ve ne debbiate aualere ,
e procedere ſolamente contra
quelli delinquenti , che ſono in=
quiſiti di delitti di Campagna ,
come ſono furti di ſtrada publica,
34 *recatti , & armatione per la*
Campagna , come da quelli ap=
pare, a quali ce rimettemo. Tut=
ta volta intendemo , che indiffe=
rentemente , così queſta Regia
Audientia , come l'altre proce=
dete in tutte le cauſe con detto
modum Belli, etiam contro li de=
linquen=

Digitized by Google

linquenti che ſono inquiſiti de delitti particolari, lo che è contro la forma di detti noſtri ordini, è ciò ſe ſia abuſato per la clauſula ſe dice in detti ordini : De delitto di male eſſempio. Il che tampoco ſi deue vſare di detto modum
35 Belli, per dirſi in eſſi, che quando vi ſono di detti delitti di male eſſempio, ſe ne dia auiſo à noi, che s'ordinarà lo che cõuiene. Al che volendomo noi obuiare, & prouedere, che in tutti modi ſe leui queſto abuſo di procederſe nelle cauſe di delitti particolari con lo detto modum Belli, ci è parſo di nuouo farui la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che da quà auanti della poteſtà
36 teneti del detto modum Belli, debbiate aualerune, e procedere ſolamente nelle cauſe di delinquenti inquiſiti di delitti di Campagna, qual ci hà parſo di nuouo declararli nell'infraſcritto modo, cioè furti di ſtrada publica, recatti, e tentati recatti, & armation per la Campagna; ita che ti habbiano commeſſi delitti nell'armare haueranno fatto in Cãpagna, & nel de più s'oſſeruino li prefati noſtri ordini, e di detto Don Franceſco de Caſtro; & nell'altre cauſe di delinquenti, che non ſaranno inquiſiti nelli predetti delitti di Campagna declarati, vt ſupra; mà di delitti paritcolari, ci procedereti via ordinaria, con dare li termini permeſſi dalle leggi, & admet-
37 terli l'appellatione, e queſto ſi habbia da oſſeruare tanto per queſſa Regia Audientia, come per il Gouernatore di eſſa, qual tiene particolar noſtra commiſſione del detto modum Belli, atteſo così conuiene, & è noſtra
38 volontà, & intentione, altrimente non oſſeruandoſi, come di ſopra, declaramo, ex nunc pro tũc, l'atti ſi faranno in ciò contro la forma del preſente noſtro ordine nulli, & inualidi, e di più man-
39 daremo commiſſarij contro li contrauenienti à loro ſpeſa, ordinando con queſta al Secretario di queſſa Regia Audientia, che lo preſente lo debbia regiſtrare, & notificare ogni volta, che ſe muteranno li Gouernatori, & Auditori, à tal ne habbiano notitia, e l'oſſeruino puntualmente. Datũ Neapoli die 19. Februarij 1609. El Conde de Venauente. Vidit Coſtantius Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Vidit Valcarcel Regens. Salazar Secretarius. In Cur. 1. Capitinata, & Comitatus Moliſij. Extat ſigillatum à tergo. All'Audienza di Capitinata, & Contato di Moliſi.

Si verò de iure nouo, & ſic per prag. capit. 89. ſunt declarati caſus, in quibus ad modum Belli procedi debet, vt in cap. 48. qui ſequũtur videlicet.

Nelli furti, che ſi commetteno in

ſtrada

ſtrada publica, & in Campagna.

L'incendij, coſi di caſe, ò pagliare dentro, ò fuor de luoghi habita-
40 *ti, come di Selue, di Boſchi, di Seminati, ò di vittouaglie riposte nell'Aree, purche ſiano appenſatamente fatti, e non caſuali.*

Li recatti ancorche nõ eſatti con effetto, purche ſe ſia venuto ad at-
41 *to di ſequeſtrare la perſona in parte remota aſportandola de loco ad locum.*

L'armare per la Campagna con arme prohibite à modo di foraſciti
42 *in comittiua, & numero di quattro perſone almeno, quando però col detto armare commetteranno delitto, ancorche per prima, non ſe trouaſſero inquiſiti d'altro delitto, etiam che non ſiano pigliati infraganti con le dette arme, così s'armeranno dentro, come fuori di ſtrada.*

Li ratti violenti fatti in Campagna a Donne di qualſiuoglia
43 *conditione.*

Li delitti, che ſe commetteranno more pyratico in Mare.

Comprendendo in tutti li predetti caſi, etiam li complici.

Et accorrẽdo altri caſi, per graui, che ſiano, vogliamo, che ſi proceda ordinariamẽte, però parend' al Preſide, & all'Audientia, che ſiano delitti di male eſempio, & che meritano rigore eſtraordinario, ce ne diano auiſo, acciò ſe le poſſa cõcedere delegatione, e darle poteſtà di procedere ad modũ Belli.

Cuius ſingula capita (Deo Duce) infra diſcutiemus.

Aduerte vnum tamen, quia virtute præinſertarum prouiſionum non eſt diſpoſitum contra receptatores, & practicantes cum Bannitis, poſ-
44 ſe procedi ad modum Belli, fuit declaratum per Regium Collaterale Conſilium contra huiuſmodi receptatores, & practicantes, nedum ad modum Belli non procedi poſſe, ſed Iuris ordine ſeruato, verùm etiam cadit remiſſio ipſorum ad eorũ Iudices competentes, vt apparet ex prouiſinibus deſuper expeditis, tenorem quarum hic inſerere placuit ad declarationem aliarum ſupra inſertarum videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Hauemo viſto che per vna voſtra delli 21. del paſſato ci haueti ſcritto intorno, che in queſto Tribunale teneti carcerato Lelio Catanio inquiſito de receptatione, & prattica hauuta cõ foraſciti, & volẽdo procedere contro eſſo, per ſua parte ei è*
45 *ſtata preſẽtata vna Hortatoria della R. Dohana, & vi hà parſo darne auiſo à noi, che procedẽdoſi cõ tal predetto ad modum Belli fuſſemo ſeruiti ordinarui ſi ſe deue remettere cõ lo de più, che per quella ci ſignificate, al che*

reſpondendo ve dicemo, che il modum Belli, che per noi è ſtato cōceſſo a queſſa R. A. s'intende ſolo per li delinquenti di ſtrada, che armano in Cāpagna, e non cōtro li pratticāti, e recettatori di Ban
46 *niti, e perciò vi ordinamo, che in caſi ſimili di recettatione, e prattica, vt ſupra debbiate procedere via ordinaria conforme à giuſtitia, e per quello, che tocca al ſopradetto Lelio inquiſito di detta recettatione, e prattica del modo predetto, coſtandoui, che ſia fida=*
47 *to della Regia Dohana, lo debbiate rimetere à quella, e coſi eſſequireti, che tale è noſtra volontà, & intentione. Datum Neap. die 14. Aprilis 1600. D. Franceſco de Caſtro. Vidit Goroſtiola Regens. Vidit de Ponte Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Diego de Vera Proſecretario. In Cur. 1. Capitinatæ fol. 13.*

Vndè remanet cōcluſio poteſtatē ad modū Belli nō cōprehēdere practicantes, & receptatores Bannitorū, & cōtra eos
48 ordinariè procedendum eſſe, non autē ad modū Belli; licet præinſerta nouella prag. cōprehendat etiam complices.

Quęro vnū, quod pluties in facto occurrit, nēpè ſi cōtingat quē eſſe inquiſitū de duobus criminibus, & pro vno venit procedēdum ad modū Belli, pro al
49 tero verò non, an tota cauſſa auocetur ratione cōnexitatis, vel ratione cauſſę cōtinentię, & in hoc diſtinguendū puto.

Quo ad primum nempè, aut ambo inquiſiti ſunt diuerſi fori, aut verò ſunt eiuſdem fori, ſi ſunt diuerſi fori, nempè clericus, & laicus. Clericus remittitur ad Iudicem Ec-
50 cleſiaſticum, & laicus retinetur per Iudicem ſecularem, Capic. deciſ. 173. Tu vide eūd. Capic. deciſ. 122. & cū deciſ. 173. concurrit Ann. ſing. 73.

Si verò ſunt eiuſdem fori, dicebat Regius Fiſcus cōtinentiā
51 non debere diuidi coram diuerſis Iudicibus, l. nulli C. de Iudic. eiuſdem fori tu intelligas, ſi ſub eodē Principe ſubſint, ſequitur Menoch. de arbitr. Iudic. ea ratione, ne contingat diuersè ſententiari per diuerſos Iudices ſuper eadem re, Afflict. deciſ. 354. quē ſequitur Viu. deciſ. 136. Capic. verò in deciſ. cit. 122. refert fuiſſe determinatū, eſſe locū continētię cauſſæ, ſed D. Pręſidens de Franch. dicit Capic. in cit. 122. loqui de Magna
52 Curia Regni Siciliæ, & dicit Vrſill. erraſſe ſi credidit Capic. loqui in M. C. V. Regni Neap. & proindè in ſua deciſ. 426. dicit in criminalibus cōtinentiā cauſſę locū nō habere, & proindè rex. in l. nulli non procedere, & per conſequens quando duo ſunt inquiſiti de

vno

vno, eodemq; delicto, quilibet per ſuũ Iudicẽ puniri debet, tu vide ad materiã cauſſæ cõtinẽtiæ D.D. adductos p Maſull. ad Capic. cit. deciſ. 122

Si verò ſumus in alio caſu, nempè ſi fuerit quis inquiſitus de pluribus delictis, inter quæ vnũ, vel plura adſint, vel ad-
53 ſit, in quo ad modum Belli procedi debet, in alijs verò ordinariè tractandũ eſt, vtrũ habeat locum cauſſæ continentia, ità vt delictũ ad mo-
54 dum Belli trahat ad ſe alia delicta priuata; quilibet prima affirmaret fronte, continentiam habere locum, tum quia maius trahit ad ſe minus, &c. tũ etiam ratione continentiæ, & connexitatis cuius vigore multa concedũtur, quæ alias non permitterentur, & multi his regulis, & ſupra annotatis doctrinis vſi fuere. Tu autem dicas, in hoc continentiã;
55 ſiue connexitatem ceſſare, quandò huiuſmodi caſus occurrerit fuit enim per Regiũ Collaterale Conſiliũ declaratum in delictis Campaneæ ad modum Belli procedi debere; in alijs verò ordinariè tractandum fore, vigore prouiſionum deſuper expeditarum tenoris ſequentis videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illuſtri, & Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi, *A noi è ſtato preſentato il ſequente memoriale videlicet. Illuſtriſſimo & Eccellentiſſimo Signore Antonio, e Bartolomeo Salmuro, Diego Gottiero, & Franceſco Antonio de Guglielmo della Terra d'Agropoli fanno intende-*
56 *à V. E. come ſe ritrouano inquiſiti, & carcerati nella R. A. di Principato Citra ſotto preteſto haueſſero cõmeſſo vn furto in vna mandra, & che haueſſero armato in Cãpagna, & de vno homicidio, per lo che detta R. A. pretende procedere ad modũ Belli, à riſpetto di tutti li detti delitti, & perche per detto homicidio, (del che ſono innocẽtiſſimi) ſi deue procedere Iuris ordine ſeruato, conforme alla diſpoſitione delle leggi cõmuni, cõſtitutioni, & Capitoli del Regno, e procedẽdoſe ad modũ Belli, & leuato velo, eſſi ſupplicãti nõ poſſono dimoſtrare le loro innocẽze per le potẽze di loro inimici; per tãto ricorrono da V. E. e la ſupplicano reſti ſeruita ordinare a detta R. A. che nelli delitti, delli quali ſe trouano inquiſiti de cãpagna, voglia procedere cõ la poteſtà extraordinaria, e che nell'altre, che nõ ſono di Cãpagna, che proceda Iuris ordine ſeruato, vt Deus, &c. Et inteſo per noi il tenor del preinſerto memoriale, ci è parſo farne la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, e che per quelli*

delitti, de quali ſe trouano inquiſiti li ſopradetti, che ſono delitti di Campagna, ci delyate procedere con la poteſtà extraordinaria, & nelli delitti, che non
57 *ſono di campagna procedereti Iuris ordine ſeruato, conforme è giuſtitia, e così l'eſequireti, che tal'è noſtra volontà, la preſente reſti al preſentãte. Datum Neapoli die 20. menſis Nouembris 1610. El Conde de Lemos. Vidit Conſtantius Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Vidit Montoya Regens. Salazar Secretarius. All' Audientia di Principato Citra, & Baſilicata. In par. 4. fol. 143.*

Et ex his ſupita eſt queſtio, an cauſſæ continentia debeat diuidi, & ego pluries obtinui,
58 & ſignanter in cauſſa Thomæ Bozzella Caletri, qui de pluribus delictis erat inquiſitus nempè de furto in ſtrata publica, pro quo ad modum Belli procedebatur, & de alijs, in quibus Regia Audiẽtia prætendebat procedere etiam ad modum Belli, ratione connexitatis, & Auditor Primicilis valdè in ſua opi-
59 nione reſidebat, indè exhibitis p me ſupradictis prouiſionibus, & per eum domi viſis, illam mutauit, & eo referente per Regiam, Audientiam, fuit dictus Bozzella, pro alijs delictis remiſſus ad Curiam Caletri, pro furto verò in ſtrata publica fuit proceſſum in hac Regia Audiẽtia, ideq; fuit obſeruatum in cauſa Leonardi Zennarulo Caletri, Auditore Romero Cõmiſſario, & in pluribus alijs, & forma decreti eſt, quòd pro delicto, pro quo proceditur ad modum Belli, cauſſa remaneat, pro alijs ſi remanet locus pęnæ remittatur, & videnda sũt nouitèr adducta per D. Capoblanc. de Baron. to. 2. cap. 58.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

An propter modum Belli cenſeatur abdicata Iuriſdictio à Baronibus

Delinquentes contra ſtatutum, an puniantur per Regia Tribunalia, vel remittantur ad Barones.

SVMMARIVM.

Iuriſdictio conceſſa in certum genus perſonarũ priuatiuè ad alios impartita cenſetur n. 2.

Delinquentes contra ſtatutum, an cognoſcatur per Regia Tribinalia, vel remitti debeant ad Barones a n. 3. ad 17.

Delicta incendij, recatti, armãtionis per Campaneam raptus, & mo=

& more Pyratico, an cognoſcã-tur per Barones a n. 5. ad 10.
Quid in furtis in ſtrata publica, ibid.
Baroni inueſtito de Iuriſdictione cum mero, & mixto Imperio, omnes Iuriſdictiones ſunt ei conceſſæ n. 8. & 14.
Delictum nouiter introductum per ſtatutum, quòd prius non erat delictum, an cognoſcatur per Barones n. 11. 12. & 13.
Princeps, an poſſit Baronem priuare ſua Iuriſdictione n. 15.
Pæna debita per vaſſallum propter contrauentionem ſtatuti, debetur Baroni, non autem Principi n. 16. & de ratione ibid.
Poteſtas ad modum Belli, an noceat Baronibus a n. 17. ad n. 31.
Foraſciti dicuntur Hoſtes Ciuitatum, Proditores, ac rebelles Regis num. 32.
Limita quandò in literis patentalibus Præſidis, eſſet abdicata poteſtas Baronibus num. 33.
Limita niſi Regia Audientia præueniſſet num. 34.
Latrones publici, & ſtratarum diſrubatores poſſunt per præuenientes cognoſci num. 35.
Latrones publici, & diſrubatores ſtratarũ qui dicantur n. 36. 38.
Qualitas debet in illis probari n. 36 37.
Præuentio ad hoc, vt procedat, quomodo debet eſſe num. 39. 40. & 41.
Præuentio affectata, an dicatur ſi eſt facta poſt citationem a Superiori Iudice facta à n. 42 ad 47.
Prattica ſuper prædicta præuentione, ibid.
Fides carcerationis, an admittatur ſi dicat inquiſitum ſe præſentaſſe num. 48. & ſeq.
Inquiſitis carceratis in Curijs Baronum mittitur Commiſſarius ſecretè ad videndum ſi eſt in fortijs, vel ne num. 48.
Præſentata carcererij fide, an Iudex Baronis poſſit inquiſitum habilitare, & quomodo num. 48. 49. 50. 51. & 52.

VErùm quia ſupra inſerui caſus à Regia Pragmatica expreſſos, in quibus procedi poteſt ad modum Belli, quęrò conſequenter, & opportunè, vtrũ in his cauſſis ad modum Belli cenſeatur abdicata poteſtas à Baronibus, & proprium Regiarum Audientiarum ſit de illis cognoſcere, vel remiſſiones ad
1 Barones cadant. Multi primo iudicio dicunt abdicatam eſſe hanc poteſtatem a Baronibus; & id ſubſtinere conantur duobus fundamentis. Primo nempè, quia hęc facultas procedendi ad modum Belli, ſiue militarem, eſt conceſſa per Regiam nouell. Prag. de qua ſupra contra in illis caſibus delinquentes, & ſic in certũ genus perſonarum, quo

quo caſu abdicata facultas a Baronibus cenſetur, iuxta adducta per Gramactic. dec. 30. qui dicit, quòd quando
2 Iuriſdictio eſt conceſſa in certum genus perſonarum, & ad Vniuerſitatem cauſſarum, cenſetur priuatiuè conceſſa ad alios, quibus ſublata dicitur, ex Ancel. in l. teſtamenta omnia C. de teſtament. & de Franch. deciſ. 142. & iterum deciſ. 722. Secundo, quia hęc cognitio in delinquẽtes, in caſibus, in quibus Regia Pragmatica ad modum Belli procedendum fore cenſuit,
3 eſt conceſſa per ſtatutum, vndè ſuccedit iuris diſpoſitio, quòd delinquentes contra ſtatutum, non per Barones, ſed per Regiam Curiam ſunt puniendi, vt dicit Foller. ad pragm. final. de adminiſtr. Vniuerſ. n. 7. & ſeq. Vnde
4 Baronibus remiſſio non cadit. Videntur huiuſmodi fũdamenta valde ſtringere, & quòd nullam replicationem admittant.

Verùm veritati ſtudẽdo, diſtinguendum fore fero, quòd aut
5 tractatur de delictis expreſſis in pragmatica, nempè de incendijs, de recattis, de armatione per Campaneam, de raptibus, & de delictis more pyratico; aut verò de furtis in ſtrata publica, & in Campanea. Si primo caſu, nulli dubium eſt, quòd remiſſio huiſmodi delinquentium ad Barones ipſorum ſpectat, nulla habita ratione de dictis per Foller. citat. loc. qui errauit, & immemor ſui
6 fuit, nam citat. loc. dixit Barones non cognoſcere poſſe de vaſſallis contra ſtatutum delinquentibus, aliter enim tenuit in eius practic. crimin. tit. audiantur excuſatores n. 132. Tamen Montanar. in prag. 5. de adminiſt. Vniuerſ. n. 56. (quem Rouit. infra citandus non adducit) tenet, quòd quando in ſtatuto eſt diſpoſitum, ſeù pœna eſt alterata, quę de Iure cõmuni erat, & tunc Baro poteſt co-
7 gnoſcere, ſequitur Theſaur. deciſ. 132. prębens rationẽ
8 quando enim Baro inueſtitur à Rege de eius Terra, ſibi merum, & mixtum imperiũ cõceditur, & propterea omnes cognitiones ſunt ei conceſſę, Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron. prag. 8. par. 1. n. 126. Vndè retenta opinione Montanar. concludo incẽ-
9 diarios raptores, recattantes, per Campaneam armantes, & more pyratico committentes, contra quos ad modũ Belli proceditur virtute cit. prag. poſſe, & debere Barones cognoſcere, cum in quo-

10 in quolibet prædictorum delicto reperiatur impoſita pęna de Iure, quorum explanationẽ, breuitatis cauſſa omicto, & dicam alias Deo fauente.

Et licet pęna de Iure communi non reperiretur impoſita, ſed tantum per ſtatutum, ſtatuta
11 adhuc ad Barones pertinẽt; nam quando per ſtatutum, vel nouam legem fit delictum illud, quod per prius non erat delictum, adhuc Baro de illo cognoſcit, vt concludit D. Rouit. ad pragm. 5. de adminiſtr. Vniuerſ. & nouiſſimè id ſentit de Franch.
12 deciſ. 474. qui licet diſcurrat ſuper cõtrauentione Regiorum Bannorum tamen dicit Petr. ad Gramat. deciſ. 30. n. 4. fuiſſe per literas Comitis Benaueti Audientiæ Principatus Citra directas die 14. Septembris 1603. adéptam poteſtatem Baronibus co-
13 gnoſcendi ſuper Bannis materiam frumenti concernentibus D. Coſtant. in trib. lib. C. tit. de pęn. Fiſcalib. n. 21. verùm quia Petr. non declarat, quomodo hoc fuit actũ, ſi per viam Collateralis, vel Scriptorij, nam ſi per Collaterale vim legis obtinet, & ſeruandum, ſi verò per viam Scriptorij, ſecus, nam mutatione, vel morte concedẽtis expirat, cum Montanar. & Rouit. reſideo, & proinde concludo huiuſmodi cauſſas eſſe ad Barones remittendas, quicquid aſſerat Foller. cit. prag. de adminiſtrat. Vniuerſ. n. 7. & ſeq.

Alias rationes adducit Gaſpar. Theſaur. ad deciſ. ſui geni-
14 tris ad deciſ. 132. in reſponſo ſuper hoc ędito pro defenſione vaſſallorum Patriæ Pedemontanę, nempè quia vaſſallus inueſtitus de feudo à Principe cum mero, & mixto Imperio, cenſetur inueſtitus priuatiue quo ad Principem inueſtientẽ, & habet omnium ciuilium, & criminalium cauſſarum cognitionem, priuatiue ad ipſum Principem. Secundam, quia Baro in ſuos vaſſallos habet eam auctoritatem, quam Princeps, & Viceſprincipis gerit. Tertiam, quia non poteſt Prin-
15 ceps Baronem priuare ſua Iuriſdictione directè, nec indirectè.

Imò ſubdit, quòd pęna, quę per ſtatutum ſtatuitur, debet ap-
16 plicari Baroni, licet iniuria per contrauentionem principaliter fiat Principi, & non conſideratur vultio iniurię Principis in damnum Baronis de feudo inueſtiti, vt ibi per eum n. 22. & 23. quem vide, quia pulcra adducit, vide

de Regent. Coſtant. tit. pen. Fiſcalib. n. 22. & ſeq.

Quorum delictorum cauſſarum remiſſiones pluries ad Barones obtinui, his ſupra retro enarratis, quod notatu vide Maſtrill. deciſ. 145. n. 27.

Vndè retenta opinione Rouit. de qua ſupra, ſequitur alia vtilitas, quod facultas conceſſa procedendi ad modum
17 Belli non lędat Barones, nec eorum priuilegijs præiudicium inferat, & proinde etiam in cauſſis, in quibus ad modum Belli tractatur, remiſſio ad Barones cadit. Fundo hanc eandem opinionem meam ratione, & exemplo.

Ratione, qua ſemper per Regiũ Collaterale Conſilium fuit
18 intellectum, & interpretatum hanc ad modum Belli facultatem non afficere Barones, prout fuit declaratum per Regium Collaterale in prouiſionibus expeditis ad inſtantiam Federici Tomacelli vtilis Domini huius Terrę Montisfuſcoli in anno 1587. in quibus adſunt infraſcripta verba inter cetera videlicet. *Declarando, & auertendoui, che la facoltà di proce-*
19 *dere ad modum Belli, non s'intende in preiudicio delli priuilegij delli Baroni, ſe non in quanto per le pragmatiche ſe concede, per tanto così eſequireti, che tale è noſtra volontà; la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli die vltimo Menſis Nouembris 1587. El Conde de Miranda. Vidit Moles Regens. Vidit Berricanus Regens. Vidit Lanarius Regens. Torres Proſecretarius Regiſtrata in par. 119. fol. 121. Locus Sigilli. All'Audientia di Principat'Vltra, che obſerui al detto magnifico Federico Tomacello le preinſerte prouiſioni, e*
20 *decreti del S. R. C. circa la cognitione delle 1. 2. & 3. cauſe, declarando a detta Audientia, che la facoltà di procedere ad modum Belli, non s'intende in preiudicio delli Priuilegij de Baroni, ſe non in quanto delle Pragmatiche ſe concede, &c.*

Die 7. Menſis Nouembris 1588. Montisfuſcoli, pręſentes prouiſiones Regię pręſentatæ fuerunt in Regia Audientia Principatus Vltra per nobilem Felicem Bartilotta curię Coadiutorem in Curia Montisfuſcoli coram Illuſtris Dominis Auditoribus Alfonſo Cameno, & Carolo Tappia, per quos fuerunt receptæ ſupra caput omni qua decet reuerẽtia, & paratos ſe obtulerunt eis parere, & in fidem ego ſubditus R. Secretarius hic me ſubſcripſi. Ita eſt Nicolaus Mogauerus Regius Secretarius.

Ea ratione, quã ſupra dixi, quia

cum

cùm Barò à Rege de eius feu-
21 do inueſtiatur, nõ poteſt pri-
uari eius' iuriſdictione ſibi
conceſſa, & auctoritate The-
ſaur. filij, vtſupra adducti ego
dixi, & ꝙ non lędat Barones,
dixit auctoritate Rouit. Ca-
poblanc. de auct. Bar. prag. 8.
22 n. 233. in noua verò impreſſ.
prag. 8. par. 2. n. 107. Et no-
uiſſimè fuit idem declaratum
per Regiũ Collaterale conſi-
lium ad petitionẽ Illuſtriſſi-
mi Don Ioannis d'Auolos
d'Aragona vtilis Dñi Vallis
Vituſani vigore prouiſionũ
deſuper expeditarum ſequẽ-
tis tenoris videlicet. Philip-
pus Dei Gratia Rex, &c. Ma-
gnifici circũſpectæque Viri,
&c. *Ci è ſtato preſentato memo-
riale videlicet. Illuſtriſſimo, &
Reuerẽdiſſimo Signore Don Gio:
23 d'Auolos d'Aragona vtil padro-
ne della Terra di Vitulano, e ſuoi
caſali eſpone à V. S. Illuſtriſsima,
come la R. A. de Principato Vl-
tra hà carcerato de fatto Gio:
Lupone, & Ottauiano Cuſano
de Vitulano ſuoi vaſſalli; pre-
textù, che Angelo de Tullio ha-
bitante in Caſtel Franco habbia
eſpoſto querela in detta R. A. con-
tro detti ſuoi vaſſalli, in poter
del quale, è ſtato viſto vn caual-
lo, quale fù rubato à detto An-
gelo nel proſsimo paſſato meſe di
Settembre nel territorio di detta
terra, nel ritorno, che faceua da
Viccari, da quattro perſone con
altri docati quattro. E perche
detto Gioanni ſuo vaſſallo cõprò
detto Cauallo nella fiera di San-
to Franceſco di Beneuento da
Tõno de Viccari per docati vin-
totto, & poi lo vẽdì à D. Mar-
ſilio Fergione, & ancor, che detto
cauallo non ſi troui, nè ſia eſiſten-
24 te, pretende la R. A. procedere in
detta cauſa cõtro detti ſuoi vaſ-
ſalli, & hauẽdone il ſupplicante
dimãdato la remiſſione, pretẽde
il Regio Fiſco, & detta R. A.
denegarla, pretextù, che detto ca-
uallo fuſſe per primo ſtato ruba-
to in cãpagna, & che come de-
litto di cãpagna poſſa procedere
ad modũ Belli, non hauẽdo mi-
ra, che detto cauallo, detto ſuo
vaſſallo, lo hà cõprato nella fiera
publica, palã publicè, & bona fi-
de, & che à riſpetto ſuo non vi è
delitto di campagna, & conſe-
quẽtemẽte non ſe li può denegar
la remiſſione, & maggiormen-
te, ancor, che ſi poteſſe procede-
re ad modum Belli, non ſi to-
glie la remiſſione alli Baroni,
nè la loro iuriſditione de cono-
ſcere de loro vaſſalli, confor-
me ſtà più volte declarato,
& ordinato per Collaterale,
ſupplica per ciò V. S. Illu-
ſtrìſsima ſia ſeruita ordinare
à detta Regia Audientia,
che prima d'ogn'altro atto
proueda ſopra detta remiſ-
ſione, & eſſendo in voto
con-*

contrario, il che non crede, ne facci relatione a V. S. Illuſtriſſima, e fra tanto non proceda, con declarare, che con la facoltà di procedere ad modum Belli, non s'intende pregiudicare alla giuriſdittione de Baroni, che l'hauerà à gratia, vt Deus, &c. Et hauendomo inteſo quanto per il ſupplicante s'eſpone, ne hà parſo far la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che ſopra la detta remiſſione di cauſa dimandata per detto ſupplicante alla ſua Corte delli ſudetti ſuoi vaſſalli, debbiate prouedere di giuſtitia, di maniera tale, che non li reſti luoco di giuſta lamentatione, & eſſendo queſſa Regia Audientia in voto di non remetterla, del tutto ce ne farete diſtinta relatione, acciò hauuta, & viſta poſſiamo prouedere à lo che ci parerà, conforme à giuſtitia, e fra tanto, per termine di giorni decurrendi dalla conſignatione di detta relatione, non debbiate procedere in detta cauſa. Auertendoui, che facultà di proceder ad modum Belli non s'intẽde in pregiuditio delli priuilegij de Baroni, ſe non in quanto per le pragmatiche ſi concede, che tale è noſtra volontà, la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli die 18 Iunij 1621. El Cardinal Zapata. Vidit Conſtãtius Regens. Vidit Valenzuela Regens. Vidit Vrſinus Regens. Salazar Secretarius. In par. 20. fol. . Alla R. A. di Principato Vltra, che ſopra la remiſſione dimãdata, proueda, &c. Neccauſa fuit remiſſa ad Curiã Vitulani, vt exactis, quibus, &c.

Exemplo vigore infraſcriptorum decretorum per me, huiuſque viſorum. Primò cũ in anno 1563. fuiſſet inquiſi-
25 tus in M.C.V. Vitus de Ciardo de Vitulano de homicidijs, & furto in ſtrata publica, fuit remiſſus ad Curiam Vitulani, decreto M. C. per Sacrũ Conſiliũ confirmato.

Secundò cum in anno 1602. Iulius Cęſar Fierro fuiſſet inquiſitus de participatione, & alijs, & licet ad modum Belli procederetur ſeruatis ſeruandis, ad relationem M. C. fuit
26 remiſſus per Sac. Conſ. ad Curiam Vitulani, quamuis furtum eſſet commiſſum per plures armatos, vti foraſcitos in ſtrata publica, & extra territorium, & ad modum Belli procederetur.

Tertiò in anno 1603. cum eſsẽt inquiſiti de conuerſatione, practica, receptatione, ac participatione bãnitorũ Aloyſius D'Vrſo, Ciccus Imperato, & Vincentius de li Gatti, & quamuis Regia Audiẽtia minata fuiſſet velle procedere
27 ad modũ Belli, oblata ſupplicatione pro parte eorũ Baronis

nis in Collaterali Conſilio, & narrato, quòd Regia Audiẽtia ex eo, quia ad modũ Belli procedebat, & Iuriſdictionẽ Baroni tollebat, fuit per Collaterale prouiſum, & mandatum, quòd prouideat ſuper remiſſione petita, & ſi erat in voto non remittendi, relationem faceret, & fuerunt denique remiſſi ad Curiã Nuſci, vt ex actis, & decretis ipſius Regiæ Audientiæ.

Quarto in anno 1619. cum eſſent inquiſiti in hac Regia Audientia, Mutius Bozza, & alij de Vitulano de incendio commiſſo in maſſaria Ouidij Marzo terræ Apicij, in quo Regia Audientia ad modum
28 Belli procedebat; ſtante, ꝙ delictum incendij erat, in quo ad modum Belli procedebatur, virtute cap. 48. prag. 89. capit. Tamen fuerunt remiſſi ad Curiam Vitulani, quamuis delictum ad modũ Belli eſſet, me patrocinante, & ſupradictis allegatis fræto, cauſſam tuente, de Stefanellis practichiſſimo, & intelligentiſſimo Commiſſario.

Et iterum, cum eſſet inquiſitus Flauius Zitola terræ Sancti Soxij de armatione per Campaneam, fuit petita remiſſio pro parte Illuſtris Marchionis Triuici, Baronis dictæ ter-
29 ræ, me pro eo cauſſas agente, fuit denegata p Regiam Audientiam, prætextu, quod ad modum Belli procedebatur, tandem data appellatione ad Magnam Curiam, facta relatione in Sacro Conſilio, fuit remiſſus Baroni. In Banca

Vlterius nõ nè noſtris oculis legimus, fuiſſe per Sac. Cõſiliũ remiſſos ad Curiam S. Ange-
30 li Lombardorũ delinquentes inquiſitos de furto in ſtrata publica, teſtè de Frãch. d. 146. Petr. ad Gram. deciſ. 26. nu. 19. refert, cauſſam Notarij Franciſci Inforzati inquiſiti de ictu tormẽti parui cũ vulnere in perſonam Hieronymi de Leone, fuiſſe per Regiam Au
31 dientiam Comitatus Moliſij prouiſum, quod cauſa remaneat; & in ea procedatur ad modum Bellj, ſtante; ꝙ delictũ campaneę eſt, fuiſſe decretum, illud reuocatũ p M.C.V. confirmatione etiam Sac. Cõſilij, & cauſã fuiſſe remiſſã ad Curiã Vaſti Gerardi.

Vndè clara colligitur cõcluſio, poteſtatẽ ad modũ Belli, vel militarẽ, nõ lędere Barones, vt etiam dixi ad Gram. dec. 20. vid. Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. q. 53. & 54.

Taceat igitur Ioan. Grand. qui in tract. de Bell. exul. titul. de qualitat. quæſit. 3. fol. mihi 61. & ſeq. adducendo

ſeptem argomenta pro Baronibus, ſeptem alia contra Barones, & tandem ipſe reſidet contra Barones, & fundauit ſe in illa ratione, quòd foraſciti ſunt Hoſtes Ciuita-
32 tum, & proditores, ac rebelles Regis, & læſæ Maieſtatis rei, nam dictum ſuum poſſet intelligi de foriudicatis, & foraſcitis bannitis, prout ego inferius dicam.

Quam concluſionem ſupra firmatam limita nõ procedere,
33 quando in ſtatuto, ſeù poteſtate ad modum Belli, ſiuè militarem, eſſet expreſſe derogatum Priuilegiũ Baronũ, quo caſu illorum poteſtas adempta cenſetur, prout fuit poteſtas cõceſſa Illuſtr. Marchioni Montorij huius Regię Audientię Præſidi, in qua fuit adempta poteſtas Baronibus, vt latius dixi ad Gramat. deciſ. 29. & dicã infra.

Secundo limita non procedere quotieſcũque per hanc Regiam Audientiam eſſet in
34 cauſſa pręuentum, nam præueniens Iudex cõpetens eſt, & de cauſſa cognoſcit virtute Pragmaticæ Caroli V. quę eſt quinta tit. vbi, de delict.

Quod tu declara id procedere, quando præuentio eſſet facta in latrones publicos, & diſrubatores ſtratarum, qui poſ-
35 ſunt à quocunq; officiali capi, puniri, & caſtigari, per quam pragmaticam datur cognitio per pręuentionem, Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron. prag. 8. par. 2. n. 107. Dummodo pręuentio ſit in latrones publicos, & diſrubatores ſtratarum, quia in alios delinquentes non habet locum, verùm iſta qualitas, quòd ſint
36 publici latrones, & diſru batores ſtratarum debet ante omnia probari quotieſcunq; enim qualitas concernit iuriſdictionem, vel illam fundans, aut priuans, debet probari ex vulgato tex. in l. fulcinius §. ait prætor, ff. ne quid in loco public. ſequitur Foller. in conſt. Regni Capitaneorum n. 13. & 17. Gramatic. conſ. 1. de foriudicat.
37 n. 51. 52. Carauit. rit. 275. n. 20. Bouadill. tom 1. politic. lib. 2. cap. 18. n. 96. aliàs ſi de iſta qualitate, requiſitis non fuerit probatum, non dicitur publicus latro, etiam ſi duò furta in campis, & cum
38 violentia commiſerit, quem enim eſſe latronem, eſt facti, & non iuris, Ambroſin de Immunit. cap. 2. n. 7. Maur. Burg. queſt. 23. n. 103. vide Ricc. collect. 1792. Franch. deciſ. 68. imò Maſtrill. deciſ. 147. n. 7. dicit. quòd ſi de hac qualitate non conſtat, debet remitti.

Quæ

Quæ præuentio duobus requiſitis muniri debet, primo nēpè vt fiat formiter, & legitimè, ſcilicet, vt facto, & mini-
39 ſterio ipſius Iudicis capientis fiat, non autem ſi ab vno Iudice capiatur, & alteri tradatur, vt declarauit Sacrū Conſilium teſtè de Franch. deciſ. 342. quem ſequitur D. Rouit. ad prag. 5. vbi de delicto n. 8. & adeò verū eſt, quòd etiam ſi Præſides Prouinciarū modum Belli habeant contra latrones, niſi præuenerint non
40 poſſunt de illis cognoſcere, & ab alijs qui præuenerunt illos auocare, Capoblanc. to. 1. de auct. Baron. prag. 8. par. 2. n. 109. Secundo vt præuentio ſit vera, non autē procurata, vel affectata, nem-
41 pè, quòd vaſſallus ſe prçſentauerit, in Regia Audientia ad euitandum cognitionem Baronis, & econtra, vel alijs modis poſitis per Carauit. Rit. 269. n. 16. & ſeq. & D. Rouit. prag. 1. vbi de delict. n. 68. & ſeq. In hoc tamen aduertendum eſt, quòd Carauit. ibid. dicit præuentionem procuratam, & affecta-
42 tam cenſeri, quando vaſſallus poſt citationem factam à Tribunali ſuperiori ſe præſētauerit in Curia Baronis, & prçſētauerit fidē carcerationis, quæ nō admittitur, tanquam præſumptā affectata, ſed contra ipſum proceditur tanquam contra contumacē. Hoc in dies euenit, nam Regiā Audientia manus imponit in informatione ad querelam quarumcumq; perſonarum, quod à iure non alienum, teſtatur de Franch. deciſ. 382. indè fit diſcuſſio, & diſcrimen, ſi debet remitti, vel nè,
43 & poſt informationem captam proceditur ad citationem ad informandum, quo deuencto ad aures vaſſalli citati, vel Baronis, ipſe Baro capit, vel ipſe vaſſallus in eius Curia ſe prçſentat, fidem carcerationis obtinet, & in Regia Audientia prçſentat, petendo remiſſionem cauſſç, quæ fides debet eſſe authentica, facta à Iudice loci, vel Carcererio declarantis illum talem in eius fortijs detineri; & ſimpliciter nempè, quòd detinet in carceribus, non autem, vt dicat illum talem ſe præſentaſſe, quia in hoc caſu affectatio eſt euidens, & carceratio procurata vocatur, quo caſu non remittitur, & ego millies fidem ſic declarantem remiſi, vt ſimpliciter fiat, ſcilicet quòd eſt in fortijs & tunc nedum excluditur
44 coniectura affectatç carcerationis, ſed habetur, ac ſi per Baronem, vel eius miniſtros fuiſ-

fuiſſet inquiſitus captus, multoties non fuit hoc dubitatũ ſed ſtatim præſentata fide, ſic ſimpliciter teſtante, illum eſſe carceratum, fuit admiſſa, & ab Auditoribus practicis nullo ſcrupulo adhibito de dictis per Carauit. cit. loc. fuit datus terminus ſuper remiſſione, & ad vlteriora proceſſum, benè, vel non. D. Andreas de Zuniga Auditor pluries hoc dubitabat, & nedum
45 nolebat fidem admittere, nec in cauſſa remiſſionis proce-
48 dere, verùm etiam ad vlteriora progredi, & contra inquiſitum, vti contumacem procedere, multam contumaciæ pro Fiſco exigere, & carceratum in partibus ad hanc R. A. traſportare, & ſcio, quod in occurrenti caſu Decius Simonetta Aduocatus iuuenis optimæ intelligentiæ, & indolis, doctè eidẽ replicabat, & non valuit eum à dedignatione, & furore trahere, vndè in concurſu ego dicebam, quod & ſi vera poſſunt dici dicta per Carauit. cit. loc. tamen hodie in Regno quilibet bonus, practicus, ab eius opinione recedit, & quando delictum eſt verè
47 remiſibile, ſiue inquiſitus capiatur à Barone, ſiue ſeipſum præſẽtet in eius Curia, cauſſa remittitur, vt accuratè teſtatur, Petr. ad Gramat. deciſ. 26. num. 11.

Et eſt in practica aduertẽdum, quod præſentata ſic ſimplici fide carcerationis, vt ſupra dixi, prouidetur, quod detur
46 terminus ſuper remiſsione, & fiat ordo, quod detineatur nomine Regiæ Audientiæ, & ordo dirigitur Officialibus Baronis petentis remiſsionẽ cauſſæ, quod detineant illum inquiſitum nomine Regiæ Audientiæ, & quando dubitatur de carceratione, ſecretè mittitur Commiſſarius ad videndum ſi eſt in fortijs, vel nè, vt docet Capoblanc. tom. 1. de auct. Bar. prag. 8. par. 2. n. 86. & non reperto inquiſito carcerato, dubitatur, an debeat remitti, de quo latius dixi ſupra: ſed dubium ſtat in eo, ſi dato ordine, & intimato Officiali, quod detinear, poſſit Officialis illum inquiſitũ habilitare, pluries occurrit, & ſignanter rẽpore, Capoblanc. prout ipſe teſtatur in tom. 2.
49 cap. 51. & pluries mihi occurrit hoc tueri, & diſtinguebam, quod aut ordo ſimpliciter loquitur, quod detineatur nomine Regiæ Audientiæ ita, vt non ſuccedat locus fugæ, hoc caſu poteſt habilitari, & eſt ſatis factum ordini mandanti detineri, cum habilitatus dicitur carceratus,

tus, vt adducit Capoblanc. to. 1. prag. 19. n. 22. & cit. cap. 51. ſi verò verba ordinis vltrò progrediuntur, nempè quod detineatur ſub claui, & in bona cuſtodia, tūc dicit Capoblanc. ibid n. 24. quod ad hoc, vt illa verba aliquid operentur, non poteſt habilitari, niſi

50 cū cuſtodibus, hic verò ſeruatur, ꝙ omnes ordines fiūt, & relaxantur, nedum cū iſtis verbis, detineat in vinculis, vel ſub claui, & ſub bona cuſtodia, verùm etiā, & cū alijs, vt non procedatur ad actum aliquem, neq; habilitationis abſque ordines ipſius R. A. & ſic nō eſt opus quęrere de vì, & virtute ordinis, & ego ſéper curaui, vt à Regia Audientia obtineatur licentia de ipſum habilitādo ex cauſa infirmitatis, verùm ſi tempore, quo Cōmiſſarius mittitur ad dili-

51 gētias faciendū, ſi inquiſitus eſt in fortijs, non reperiatur, vel poſtea ſe præſentet iterū, an debeat remitti, & dato, ꝙ eſſet habilitatus cum ordine Regię Audiētię p quam fuit cauſſa remiſſa, & inde ex quo noluit ſe pręsētare, fuerit fide iuſſio incuſata, quid iuris,

52 vtrumque caſum ponit Capoblāc. tom. 2. cap. 51. ad quē te remitto, ne exemplare videar.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Latrones publici, & ſtratarum diſrubatores qui dicantur, & quę concurrere debeant, vt tales reputentur.

SVMMARIVM.

Licet iura tranſgredi propter terribiles caſus n. 1.

Contra latrones, contra quos mala fama laborat, poteſt procedi ex proceſſu informatiuo in procedendo, non autem in condemnando, ibidem n. 1.

Furtum, rapina, latrocinium, & diſrubatio ſtratarum an differant n. 3.

Latrones publici, & diſrubatores ſtratarum qui dicantur n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.

Craſſatores qui dicantur n. 7 & 8.

Defēſiones an poſſint denegari ſtratarum latronibus n. 9. 10. & 11.

Sed redeundo ad propoſitum, poſtquam de latronibus, & diſrubatoribus ſtratarum ſermonem tetigi, contra quos, quando mala laborat infamia, poteſt procedi

1 ex proceſſu informatiuo, quia propter terribiles caſus licet iura tranſgredi, non autem contra alios, non huius qualita-

litatis, ex Afflitt. deciſ. 391. quod intelligi debet quo ad procedendum, non autem quo ad condemnandum,
2 Campagn. ad cap. Regn. iuris cenſura n. 6. quærò, qui dicantur latrones, & ſtratarũ diſrubatores, ita, vt Regia Pragmatica locum habeat, & ommiſſa diſputatione, ſi
3 furtum, rapina, vel latrociniũ & diſrubatio ſtratarum differant; cum plura cumulet Moſcatell. pract. crim. tit. de furt. ſcias, quòd latrones dicuntur illi, qui non ſemel, vel bis viatores prædę cauſſa inſidiati ſunt in itinere, ſed illi, qui ſepius talia committe-
4 re ſoliti ſunt, & propriè dicũtur craſſatores, ex tex. in l. capitalium §. famoſos ff. de pœnis, dicit imò Catalan. in tract. de indult. cap. 35. n. 42. quod latro publicus, vel famoſus dicitur, qui inſignis circa tale crimen ſit, ſpoliando viatores, ſtratas diſrubando,
5 do, committendo recattum, & qui furandi cauſſa plura homicidia patrauerit, maximè ſi armati more latronum id egerint, aut manu armata agreduntur, aut cadauera ſpoliant, & dicti ſunt craſſatores, ideſt ad malum nitẽtes á craſſor, ideſt nitor ad malum, vel a craſſor craſſaris,
6 quod eſt ſeuire, ſiuè crudeliter agere ſiue improbe aliena ſeuire, vel aliena inuadere, vndè craſſatura dicitur, talis crudelitas, talis inuaſio, &
7 n. 50. dicit craſſaturam dici, quæ fit à latronibus in nemore, ex quo crudeliter inſurgunt cõtra tranſeũtes, eoſque interficiunt, & ſpoliant. Vndè quando Regia Pragmatica de his loquitur, debet intelligi de huiuſmodi delinquentibus, & aduerſus iſtos datur
8 pręſumptio, & quod publici latrones tales ſint, ſequitur, nedum Muſcatell. cit. loc. verùm etiam Catalan. cit. loc. Maſtrill. deciſ. Sicil. 147. n. 7. Damphouder. pract. crim. cap. 104. in princip. Capoblanc. tom. 1. de auct. Bar. prag. 8. n. 233. & iterũ tom. 2. cap. 52. ſeq. Maur. Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. quęſt. 23. n. 79. 100. 101. & 102. & contra huiuſ-
9 modi delinquẽtes debet procedi ad modum Belli, & ſic ex abruptò nullis datis defẽſionibus, vt dicit Maſtrill. deciſ. 191. n. 1. 2. & ſeq. licet Farinacc. contrarium te-
10 net, nempè defenſiones denegandas non eſse, tit. de indit. & tortur. quæſt. 39. n. 41. & 47. conc. Ambroſin. de Immun. Eccleſ. cap. 2. n. 4. & ſeq. qui ponit quis ſit latro publicus.

Et

Et licet Regia Pragmatica ſimpliciter dicat: *Nelli furti, che ſe cõmettono in ſtrada publica, & in campagna*; tamen ita debet intelligi.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Si Regia Audientia præuenerit in cauſſa, & ad modum Belli procedat, an Barones circa cauſſę remiſſionẽ audiantur.

SVMMARIVM.

Poteſtas militaris, ſiue ad modum Belli aufert ſollemnitates iuris ciuilis num. 2.

Non autem illas iuris gentium, ſeù naturalis num. 3. & 4.

Baro in cauſſæ remiſſione debet audiri, ex quo poteſt contra Fiſcũ impugnare virtute priuilegij, vel alterius prorogatiuè num. 5.

Terminus non eſt neceſſarius, quandò articulus eſt iuris n. 6.

Baro petens cauſſæ remiſſionem cenſetur pro ſuo intereſſe comparere, & debet audiri, & terminum dari, & eo, vel appellatione pendente ſuperſederi n. 7. 8. 9. 20. 21. 22. 23. & 24.

Terminus quãdò nõ cõceditur tolliturõ mnia iura à n. 10. ad 24.

Decretum remiſſionis, an dicatur diffinitiuũ, vel interlocutoriũ n. 11.

Articulus remiſsionis eſt merè ciuilis num. 12.

Terminus ſuper cauſſæ remiſſione, an ſit cõmunis Fiſco, & Baroni num. 15.

An procedat ſi vaſſallus petierit cauſſæ remiſſionẽ n. 16. 17. & 18.

Limita, niſi in literis patentalibus Præſidis fuerit aliter diſpoſitũ, vel Baronibus poteſtas abdicata num. 25. 26. & 27.

Retenta igitur opinione ex adductis, facultatẽ ad modum Belli, ſiue militarẽ, nõ lædere Barones quæro vnum, quod pluries occurrit, ponẽ quod R. A. carcerauerit vaſſallũ Baronis inquiſitũ de furto in ſtrata publica, & prætẽdat p preuẽtionẽ eum cognoſcere, vel de alijs delictis culposũ, in quibus ad modũ Belli procedere velit, & Baro prętẽdat remiſſionem cauſſę ſibi cõpetere, & offerat petitionẽ pro cauſſæ remiſſione, pro qua inſtat. An debeat hęc petitiò admitti, an verò debeat

1 reijci? Mihi iterũ occurrit in alia cauſſa Thomę Bozzella de Calitri inquiſiti dè furto in ſtrata publica, pro qua ego, vti aduocatus Illuſtriſ. Duciſſę Grauinę Balię filiarũ, & hæredum Illuſtriſ. quondã Principis Venuſij vtilis Dñi Terrę Caletri, remiſſionẽ petebã ad illã Curiam, & fuit p Dños votantes dubitatũ ſi petitio hęc debebat admitti, vel nẽ; dicebat quidam, qui cum Io. Grand. grandis efficiebat, nõ debere admitti ex priuilegio poteſtatis militaris, ſiue

2 ad modum Belli, quæ aufert oẽs ſollẽnitates iuris ciuilis, &

proinde ꝙ debebat in calce
ipſi⁹ reſpõdi, non admittitur,
ex quo proceditur ad modũ
Belli, iuxta opinionẽ vanam,
& nullo iure ſubſiſtentẽ, nec
apud recentiores tolleratã, Io.
Grand. in tract. de Belli exul,
46. ſpecial. fol. mihi 176.
quam ſubſtinuere per nõnul-
los dies cæteri votantes.

Ego ſubſtinebam omninò ſuper
cauſſæ remiſſione interlo-
quendum eſſe, & vt interlo-
quutio fiat, terminũ impar-
tiendum eſſe, & mouebar
nonnullis rationibus, & po-
tiſſimè tribus validiſſimis.

Prima, quia licet poteſtas ad
modũ Belli auferat iuris ciui-
lis ſollemnitates, tamẽ nõ tol-
3 lit illas iuris gentium, ſeù na-
turalis rationis, Bart. in l. filius
familias ff. de donat. n. 6. &
cum iſta cognitio de cauſſæ
remiſſione ſit, nedum iuris
gentium, ſed etiam iuris na-
turalis, cum ſpecies defenſio-
nis ſit, in cuius termino poteſt
4 Baro ſe tueri, vel virtute pri-
uilegij, vel alterius rationis.
meritò ſuper cauſſę remiſſio-
ne decernendum eſt, & ter-
minus concedendus venit.

Secunda, quia cũ quæſtio facti
ſit, nempè ſi Baro impugnare
5 vellet contra Fiſcũ, vel virtute
priuilegij, vel alterius prero-
gatiuę ſibi competẽtis debet
audiri, cum articulus ſit facti,
ſi enim articulus eſſet iuris,
6 terminus neceſſarius nõ eſſet,
vt dicit de Franch. deciſ. 221.
n. 12. & Reg. Apont. conſ. 59.
n. 1. vol. 1. Ergo terminus ſu-
per remiſſione dari debet.

Tertia adducebam prouiſiones,
nedum ſuperius per Colla-
terale Cõſilium expeditas, &
præinſertas, quibus decerni-
tur, ꝙ poteſtas ad modũ Bel-
li, non lędit Barones, verùm
etiam, & alias in ſimili diffi-
cultate expeditas per Regiũ
Collaterale Cõſilium quibus
cauetur, quando per Barones
cauſſarum remiſſiones petũ-
tur, procedi debere ordina-
riè, & terminis habilib⁹, qua-
rũ prouiſionũ expeditarũ ad
inſtãtiã Illuſtriſ. Ducis Noce-
rię die 17. Iulij 1588. regiſtra-
tatum in par. 17. fol. 121. tẽ-
pore Dñi Comitis de Miran-
da, poſt paucum tẽpus, quo
hæc facultas conceſſa fuit; &
7 tenor ſequitur v3. *Et procedẽ-
doſe per queſſa R. A. a cattura
di foraſciti vaſſalli, ò ad infor-
matione cõtro altri vaſſalli pre-
detti, & dimandandoſe per parte
di detto Illuſtre ſupplicãte la ri-
meſſione di loro perſone, e cauſe, in
virtù di priuilegij, prima di proce-
dere ad atto alcuno cõtro di eßi,
debbiate terminare di giuſtitia,
ſi ſe deuono rimettere, ò nò, & pro
uiſto ſarà, le loro cauſe reſtare, e
determinare da queſſa R. A. all'ho
ra procederete cõtro deliquẽti pre
detti, cõforme à giuſtitia all'eſſe-*

cutio-

8 *cutione delle pene, che meritano, condegne à loro demeriti, non procedendono nelle cauſe, pendente la diſcuſſione di detta remiſſione ò appellatione* [. Inde ſequentur alia verba infraſcripta.] *Et non volemo, che li debbiate derogare in conto alcuno alli pri-*
9 *uilegij di detto Illuſtre ſupplicante, ne à quelli ſe facci pregiuditio, ſe non che ſe camini con li debiti, & conuenienti termini di giuſtitia tanto da queſſa Regia Audientia, come da qualſiuoglia Commiſſarij da noi deputati, e deputandi, contro foraſciti, e contro banniti.*

Ex quibus apertè colligitur terminum impartiendum eſſe ſi
10 terminus enim, nõ concederetur, tollerentur omnia iura, & priuilegia Baronũ, contra formam prædictarũ prouiſionum. Et terminus eſt adeò neceſſarius, ꝙ in omni cauſſa debet dari, Capoblanc. tom. 2. de auct. Bar. cap. 49. n. 6. & ſeq.

Hoc autem decretũ, an dicatur diffinitiuũ, vel interloquuto-
11 rium, vide Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 2. n. 28. & ſeq. de Baron. & tom. 2. cap. 50.

Vlterius addebam hunc remiſſionis articulum eſſe merè ciuilem, & ſi in alijs cauſſis terminus datur, etiam in his
12 ad modum Belli dari debet, & appellatio cadit, tum ex verbis prædictarũ prouiſionũ, cum etiam, quia à decreto remiſsionis cauſſæ ad Barones, Fiſcus habet reclamationẽ, vt dixi ſupra in tit. de offic.
13 Fiſc. Ergo, vt æqualitas ſeruet, etiam Baroni appellatio cõpetit, & illud, ꝙ Groſſolani dicunt, eſt delictum ad modũ Belli, proceditur per horas, & non ſeruantur ſollemnitates, intelligẽdum eſt terminis habilibus, ſcilicet, quãdò Tribunal declarauit ſe Iudicem competentem (cum cautela Iudicis ſit, ſepius cõpetentem declarare vulgatis iuribus) per decretum, quòd cauſſa remaneat, à quo non ſit appellatum, & inde per horas procedere, & tollere
14 ſollẽnitates iuris ciuilis, non autẽ naturalis, vt ſupra dixi, & non autem termino pendente, vel remoto, & petitione remiſsionis non admiſſa.

Vnde omninò concludendum venit terminũ ſuper remiſsione concedendum eſſe Baroni petẽti, cũ cõmunis ſit inter Fi-
15 ſcũ, & Baronẽ, nedũ in cauſſis ad modum Belli, verũ etiam, & in furtis in ſtrata publica, in quibus Regia Audientia fortè præueniſſet, cum Baroni defenſio competat, vt ſupra dixi. Quam concluſionẽ affirmo procedere, ſi Baro
16 petierit remiſsionẽ cauſſę, ſecus verò ſi vaſſallus inquiſitus

compareret; & eam limitarẽ, & non procedere putarem
17 hoc caſu, & moueor, ea ratione pari, nam ſicut per pragmaticam ſupra adductam, datur cognitio præuenienti in odium criminũ, & latronum, contra quos procedendum eſt vultore gladio, & vbicumque fuerint capti, ibi puniantur, vt dicit Daphouder. pract. crimin. cap. 104. in princip. Maſtrill. Capoblanc. Rouit. & cęteri D.D. allegati, priuatur vaſſallus priuilegio fori, quòd ſibi
18 fortè competere poſſet. Meritò, & pariter debet priuari hoc præſidio, cum huiuſmodi delinquentes efficiuntur proditores Regis, & rebelles. Meritò à Rege Priuile-
19 gio conceſſo potiri nõ debet.

His omnibus diſcuſſis, & ponderatis per omnes D.D. votantes, fuit in præſenti cauſſa habita pro vera mea opinio, datus terminus ſuper remiſſione, infra quem produxi priuilegiũ cum clauſula extra territorium, & de fractura ſtratarum, de quo latius dixi ad Gramatic. deciſ. 20. Et cum per hanc Regiam Audientiam fuiſſet dictum ex quo tractatur de furto in ſtrata publica, & proceditur ad modum Belli, cauſſa remaneat, á tali decreto appellaui, & fuit appellatio admiſſa abſque ſcrupulo Leonardo Primicile Commiſſario. Et adeò eſt verùm, quòd non
20 valuit hęc Regia Audientia procedere in cauſſa appellationis infra tempora appellationum, & licet ipſe Primicilis quinquageſima quarta die, ab illa appellatione voluiſſet procedere ad declarationem deſerrę appellationis, tamen frętus ego auctoritate Moſcatell. pract. de appellat. par. 1. gloſ. demandatur, dicebam, non poſſe eam deſertam declarare, niſi elapſis ſexaginta diebus, & ſic fuit ſeruatum, & concluſum non procedi, niſi elapſis ſexaginta diebus datis ad appellationem proſequendam.

Colligas igitur, nedũ in ſimilibus cauſſis ad modum Belli
21 terminum ſuper remiſſione concedendum forè, verùm etiam, & appellationem admitti debere, & inſuper tempora appellationis expectanda eſſe.

Et ſic ego obtinui ſemper terminum ſuper remiſſione petita etiam in cauſſis ad modũ Belli, & in quibus Regia Audientia præuenit, rationibus ſupra adductis, & ſignãter (ne particulari exemplo careamus) in cauſſa Leonardi Zennarulo Terræ Caletri inqui-

inquiſiti de furto in ſtrata publica contra quem Regia Audientia præuenit, tamen fuit datus terminus ſuper remiſſione, quando partes Illuſtriſſimi Ducíſſę Grauinę tuebar.

Et cum eſset inquiſitus, & carceratus hic Ioannes Lupone de Vitulano (contra quē Regia Audientia prçuenit) de furto,
22 & ad modum Belli Regia Audientia procedere intēdebat, me pro Illuſtriſſimo Dño Don Ioanne d'Aulos d'Aragona vtili Domino Vitulani patrocinante, ſuperior remiſſione petita, fuit datus terminus, vt dixi ſupra, & denique cauſſa ad Curiam Vitulani remiſſa, Franciſco Daniele Commiſſario.

Et iterum cum eſſet hic inquiſitus, & carceratus Cęſar Perillo Fragneti Abbatis, de furto in ſtrata publica, con-
23 tra quem ad modum Belli procedebatur, interpoſito decreto, quòd procedatur ad modum Belli, & principali inquiſito examinato, ego vti Aduocatus Illuſtriſſimi Cardinalis Burgheſij vtilis Domini Fragneti, comparui, & cauſſæ remiſſionem petij, Regius Fiſcus replicabat, nedum meam comparitionem admittendam non eſſe, nec terminum ſuper remiſſione concedendum, & mouebatur rationibus ſupra adductis, ex quo procedebatur ad modum Belli, ego tuebar rationibus, auctoritatibus, & decretis ſupra expreſſis, & ſic ſemper fuiſſe ſeruatum, & petebam ſuper remiſſione interponi decretum præuio termino, & non tantum benè cantare potui, vt ſonitus meorum verborum in iure fundatorum, & obſeruātia approbatorum tranſiret per aures A. Pauli Stramboni, qui terminum denegabat, perterritus inſtantijs Regij Fiſci; quare coactus fui pauperrimum patrem mei Clientis Neapolim tranſmittere, & ad D.D. Aduocatos Neapolitanos hanc nouellam difficultatem ſcripſi; eos rogando, vt illam ſuppleant, & reſoluerent; & tandem ad inſtantiam dicti Illuſtriſſimi Cardinalis fuerunt relaxatæ prouiſiones à M. C. V. cum memoriali prius in Collate-
24 rali porrecto, & eidem remiſſo, huic Regiæ Audientię directæ, quatenus ſuper dicta cauſſa Cęſaris Perilli prouideat ſuper remiſſione petita, ſpecifice, & prçuio termino; vndè reſoluta eſt difficultas, quam Fiſcus faciebat, & Auditor Strambonus timebat in cauſſis ad modum

Belli

Belli terminum ſuper remiſſione dari debere, & tantò fortius in mea primeua opinione ſic fundata, vt ſuperius dixi reſideo.

Quam concluſionem ſupra ampliatam limita niſi in literis cõmiſsionalibus Præſidi, vel Regiæ Audientiæ conceſsis

25 eſset ſpecialis poteſtas derogandi priuilegijs Baronum, prout ego vidi in illis Illuſtris Marchionis Montoriæ, cui Gubernũ huius noſtrę Prouinciæ fuit commiſſum, & in eius literis commiſsionalibus aderat ſpecialis facultas derogandi priuilegijs Baronũ, quorum tenor inter cętera ſequitur, videlicet.

E perche reſtino in ogni modo li malfattori predetti, li quali hanno inquietato detta Prouintia, & il negotio vadi per vna mano, volemo, che parendoue, che coſi ſe debbia fare, il che laſciamo ad arbitrio voſtro, che ve facciate dare dalla Regia Audientia, & dalli Offitiali Regij, ò de Baroni quelle informationi, che haueranno preſe, & tutti li carcerati, che ſe ritroueranno in poter loro, ò ſe prenderanno per detta Regia Audientia, & Offitiali, vt ſupra di detta Prouintia, li quali ſiano ſtati inquietati, ò habbiano impedito il commercio, commettendo homicidij, ò latrocinij, ò ſiano andati in comitiua d'altri malfattori, armando, e commettendo delitti, e che haueranno ricettato, alimentato, ò fatto ſpie, ò in qualſiuoglia modo dato loro aiu-

27 *to, e fauore, fuſſero ſtati complici, ò auxiliatori, & participatori delli delitti commeſsi, abdicando pro hoc tempore tantũ, & mentre durarà la preſente voſtra commiſsione, & per queſto bene vniuerſale della Republica, la Iuriſdittione delli Baroni nelli caſi predetti tantum.*

Caput ſextum.

ARGVMENTVM.

Si reus offerat in promptu de innocentia, an debeat audiri, & ſuperſederi in tortura.

Et an procedat in cauſsis ad modum Belli.

SVMMARIVM.

Iudex procedendo in cauſſa ex praeminentia, vel extraordinaria poteſtate, & reus offerat in promptu de eius innocentia; an debeat audiri, & ſuperſederi in tortura n. 1. ad 5.

An procedat ſi opponatur tempore, quo examinantur teſtes ad offenſam contra reum nu. 2.

Defenſio, quæ apparet in proceſſu offenſiuo, prodeſt reo, & eſt notoria Iudici, ſuperſedetur in tortura, & ceſſat modus Belli num. 3. & 4.

3. & 4.

Tortura eſt actus inretractabilis, ex quo retorquutio bracchiorum non datur num. 5.

Iudicium ciuile ordinariè ceptum, non poteſt variari, & ſummariè procedi num. 6.

Inſtrumẽtum viam exequutiuam habens, ſi ordinariè procedit non poteſt via exequutiua agere n. 7.

Actiones plures ſi competunt, an poſſit variari, vel illa cumulari num. 8. & 9.

Agens via ſimulationis, non poteſt agere via nullitatis n. 10.

Agens actione ciuili, an poſſit ad criminalem recurrere n. 10.

Iudicium criminale ordinariè ceptum, non poteſt inde variari, & procedi extraordinariè n. 11.

Iudex habens plures actiones procedendi, ſi procedit, non expreſſo modo, cenſetur proceſſiſſe ordinariè num. 12.

Et de ratione ibidem

Iudex ſi poteſt procedere ſummariè, & procedit ordinariè, acta valent in vim ſummarij proceſſus num. 13. & 14.

Delegatus, ſi reſcripto impetrato propter delegationem obtinendã errauerit, vel tacuerit, an poſſit opponi, & ille cognoſcere num. 15. 16. & 17.

A decretis ad modum Belli ad quẽ appelletur an. 18. *ad* 23.

Appellatio interpoſita, non expreſſo nomine Iudicis cẽſetur facta ad immediatum Iudicem ſupremũ num. 24. 25. & 26.

Appellatio à cominata tortura, an admittatur in cauſis ad modũ Belli literis inhibitorialibus non obtemptis num. 27.

Delegatio conceſſa appellatione remota, intelligitur, vt non tollatur, nec recurſus, nec ſupplicatio, nec de nullitate dici num. 28. & 29.

Modus Belli, bello mouet ad proſequendũ materiam ſic fructuoſam, & quotidianam, & eſt tibi aduertendum, quòd quando procedirur contra aliquem, & vult Iudex procedere ex preeminentia, vel ex proceſſu informatiuo, & reum quæſtionibus, & tormentis ſubijcere, ſi cautus Aduocatus antequam reus
1 torqueatur, in promptu offerat, & incontinenti aliquali modo de innocentia rei, vel teſtes examinatos eſſe ei inimicos, vel ſi in proceſſu appareat de aliqua eius defenſione, debet audiri citra torturam, quam euitabit, ſtante oblatione facta, & tenetur Iudex hoc caſu differre tor-
2 turam, & reum ſuper allegatis audire, Campagn. ad cap. Regni, ſi cum ſceleratis n. 42. Gramatic. conſ. crimin. 64. n. 8. & ſeq. & vot. 3. n. 23. & ſeq. quòd ampliatur procedere

cedere, etiam ſi hoc opponatur tempore, quo recipiuntur teſtes ad offenſam, & tenetur Iudex ſuperſedere teſtes inimicos allegatos recipere, donec fuerit ſuper inimicitia allegata Iudicatũ, Farinacc. quæſt. 53. n. 17. Imbrian. in tract. de repulſ. par. 1. conſiderat. 4. n. 20. & ſeq. ſcias tu, quòd hoc procedit, & ſeruari debet, & ampliatur, etiam in cauſſis, in quibus ad modum Belli proceditur, vt teſtatur Viu. deciſ. 107. n. 24. qui teſtatur fuiſſe ſeruatum, nedum in illa Regia

3 Audientia Apuliæ verùm etiam, & per alios delegatos contra delinquentes, Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 41. n. 24. & ſeq. duplicem rationem ego aſſigno. Primam nempè, ꝙ quando ex offenſiuo apparet aliqua defenſio rei debet admitti, quia eſt notoria Iudici, etiam ſi ad modum Belli procedat, & ſuperſedetur in tortura, Maur. Burg. eod. tract. quæſt. 11. n. 15. & 16. Imò ex hac defenſione apparente ex offenſiuo, ceſſat

4 modus Belli, fauor enim rei eſt notorius, Burg. cit. quęſt. 41. n. final. & ego pluries obtinui, & ſignanter in cauſſa contra Hieronymum Ferrariello de Biſaccia, pro quo data pro me oblatione, fuit auditus, & ſuperſeſſus in tortura, contra quē ad modum Belli procedebatur, vt apparet in proceſſu contra Iulium Caſale in anno 1621. fol. 251. Et iterum obtinui in cauſſa Franciſci Maſucci della Voltorara, & allegaui etiam Franch. deciſ. 232. n. 3. & Farinacc. quæſt. 99. n. 271. Alteram, quia ſi oppo-

5 nens in allegatis exceptionibus non audiretur, & torqueretur, & inde reperiretur allegata eſse vera, non poſset reparari ille actus inretractabilis, ex quo retorquutio bracchiorum non datur, vt dicit Gramatic. cit. loc. quòd nota, quia in dies euenit, & euenire poteſt.

Sed ponè, quòd Regia Audientia cæperit Iudicium ordina-

6 riè, an poſſit inde variare, & ſummariè, ſiuè extraordinariè procedere, diſtingue, aut ſumus in ciuilibus, aut verò in criminalibus, ſi primo caſu, & ſic in ciuilibus dicas, ꝙ ſi Iudicium ordinariè eſt cęptum, non poteſt inde variari, & ſummariè, ſiue extraor-

7 dinariè procedi, argumento eius, qui cæpit Iudicium ordinariè habens viam exequutiuam, ſiue inſtrumentum exequutiuum, non poteſt via exequutiua agere,

quia

quia cum viam ordinariam
elegit, ei patere debet, ſi præ-
8 iudicat, Maſtrill. deciſ. 157.
quem ſequitur Ricc. collect.
152. Si tamẽ plures actiones
haberet, & vna electa, an poſ-
9 ſit inde variare, vel cumula-
re, vide Anton. Gabriel. tit. de
actionib. concluſ. 1. & 2. &
quę dixi ad Gramatic. deciſ.
68. tamen ſi egerit via ſimu-
lationis, non poteſt agere via
nullitatis poſt litem cõteſta-
10 tam, Afflict. deciſ. 60. & ha-
bens actionem ciuilem, &
criminalem, & egerit via ci-
uili, an poſſit recurrere ad
viam criminalem, vide Af-
flict. deciſ. 54. Si verò ſumus
in criminalibus, & ſic ſecun-
11 do caſu, & fuerit cæptũ pro-
cedi ordinariè, nõ poteſt inde
procedi extraordinariè ex
proceſſu informatiuo, ſiuè
ad modum Belli, vel alio
modo extraordinario, Petr.
ad Gramatic. deciſ. 34. n. 6.
quod nota, quia ſępius occur-
rit, & in dies occurrere po-
teſt. Sed ſi proceſſerit non ex-
preſſo modo, quo agit cen-
ſetur ſi ſimpliciter procedit,
ordinariè proceſſiſſe, quia
12 Iuriſdictio ordinaria fir-
mior, & potentior eſt extra-
ordinaria, & delegata Caual-
can. de Bracch. Reg. par. 1.
n. 264. licet contrarium ſen-
tiat, nempe, quòd extraordi-
nariè proceſſit, Maur. Burg.
13 de mod. proced. ex abrupt.
quæſt. 75. n. 7. & ſeq. qui n.
17. dicit, quòd ſi poterat pro-
14 cedere ſummarie, & proceſ-
ſit ordinariè, acta valent in
vim sũmarij proceſſus, quod
nota: Nos verò hic ſeruamus,
quòd in omni cauſa expri-
mitur quomodo, & qua po-
teſtate proceditur, tam in de-
cretis, & actis, quam in titu-
lo, qui ponitur in citationi-
bus, & alijs.

Prępono tibi aliam quęſtionẽ,
fuit capta informatio, prout
in dies euenit de aliquo deli-
cto cõmiſſo, inde vel ad eui-
tandam remiſſionẽ cauſæ,
vel ad alium bonũ finem, R.
A. de delicto certiorẽ reddit
S.E. & ab ea, vel eius Collate-
rali obtinet delegationẽ, vel
diſpenſationẽ, vt procedatur
in cauſa ad modũ Belli, ſiue
modo extraordinariò, vt ſępè
ſolitũ eſt concedi, tamen in
certioratione, & relatione,
fuit, nedum aliquod ommiſ-
15 ſum, verùm etiam, & obre-
ptum, & ſubreptũ, & in pro-
greſſu cauſæ Aduocatus
animaduertens ex relatione
non ritè facta, adeſſe ſubre-
ptionem, illam opponit, &
inſtat nõ procedi modo di-
ſpenſatiuo; carere enim dici-
tur Iuriſdictione ipſa à Supe-
riore tributa, quęritur an

Iudex, vel Regia Audientia teneatur admittere huiuſmodi exceptionẽ, & in cauſſa ſuperſedere, & Principẽ conſulere, pluries hoc dubiũ occurrit, & ſignanter in cauſſa Hieronymi Ferrariello de Biſaccia, cuius cauſſa, ex relatione S. E. facta fuit factũ alteratũ, & diuerſo modo figuratum, ego oppoſui delegatio-
16 nẽ eſſe ſubreptitiam, & proinde locum non habere, Domini tunc tẽporis dubitabant non poſſe de hoc cognoſcere, ego replicabam, cuilibet Ius dicẽti eſse permiſsũ de ſubreptitione, & obreptione cognoſcere, & cõſulẽdos eſse Superiores, & interim pẽdente reſpõſo ſuperſederi debere
17 huiuſmodi enim exceptio, defẽſionis ſpecies eſt, & ipsã debere admitti, nõ obſtante, ꝙ procedatur ad modũ Belli, vel ex abrupto, vel ex præminẽtia, vel alio modo diſpẽſatiuo, vel extraordinario, & allegaui Maur. Burg. qui multos D. D. cumulat, de mod. procedend. ex abrupt. quęſt. 98. per tot. qui quęſt. 99. arguit, quibus modis ſubreptio cognoſcitur, quem vide.

Sed quæro vnũ, ꝙ in dies occurrit, ponè nempè, ꝙ hęc R. A. procedat in cauſsa ad modum Belli, & contingat ab eius decretis appellari, ad quẽ in quam Iudicem fit appellatio, multi dicunt debere
18 fieri ad Principem, eo quia hęc poteſtas ad modum Belli procedendi fuit ab eo impartita, cum ab alio concedi non poteſt, & ad eum appellatio cadit, leges enim a Rege fluunt, ad Regem refluunt, ad inſtar aquę, quę à mare progrediũtur, ad mare reuertiũtur. Ego verò diſtinguendum puto tres caſus. Primus, aut proceditur ad modum Belli ex delegatione, & tunc
19 appellatio fit ad delegãtem, prout in ſimili dicimus de Epiſcopo procedente vti delegato Sedis Apoſtolicę, ab eius ſententia appellatur, non ad Metropolitanum ſibi immediatè competentem, Iudicem ſuperiorem ſubalternatum, ſed ad ipſam Sedem Apoſtolicam, cuius vices Epiſcopus gerit, Nauar. conſ. 28. n. 6. de ſtat. Monachor. Se-
20 cundus caſus, aut verò proceditur ad modum Belli, vel modo diſpenſatiuo, ex poteſtate ſibi attributa, & tũc ſubdiſtingue, aut hęc poteſtas fuit impartita nõ habenti ordinariam Iuriſdictionem, & tunc quia cenſetur delegatus, ex pragm. 89. capit. quę hodie eſt prag. 10. de offic. Iudic. §. 14. & appellatio

debet

21 debet fieri ad Principem, vt ſupra dictum eſt, aut verò eſt conceſſa Iudici habenti Iuriſdictionem, vel huic Regiæ Audientiæ, & tunc quia dicitur excitata Iuriſdictio, ex prag. ſupra citat. 10 §. 14. cenſetur imò alterata ordinaria Iuriſdictio in modo procedendi Io. Andr. de Giorg. alleg. 7. n. 19. & ſeq. Petra ad Gramatic. deciſ. 36. nu. 13. appellatur ad Iudi-
22 cem immediatè ſupremum, ex eo, quia hic modus procedendi, & huiuſmodi cognitio ſpectabat ſibi ordinariò Iure, & perconſequens per hanc poteſtatem non efficitur delegatus, ſed eſt prout erat ordinarius, & huiuſmodi facultatis impartitio, dicitur excitatio. & iuſſus, Maur. Burg. in tract. de mod. procedend. ex abrupt. qui plures D.D. coaceruat quæſt. 45. num. 15. 16. 21. & 22. Aut verò abſque alia conceſ-
23 ſione procedit virtute Regię Pragmaticæ, & tunc, quia non datur aliud, niſi alteratio modi in procedendo, appellatio cadit ad Iudicem immediatè ſupremum ex adductis per citat. D.D.

Et ſi fuerit interpoſita appellatio, non expreſſo tamen Iudice, ad quem appellatur, ſed tantum fuerit dictum
24 appello ad Superiores in forma, an cenſeatur facta appellatio ad Iudicem ſupremum immediatè, an verò ad Principem, accidit in cauſſa Io. Petri Berna d'Ayrola in qua Regius Fiſcus appellauerat verbis generalibus nempè ad Superiores in forma, & Antonius Politus
25 Auditor acuti ingenij poſt decem dies, dixit huiuſmodi appellationem non admittendum eſſe ex eo, quia ſic appellans tenetur infra dies decem eligere, & declarare Iudicem coram quo proſequi intendit, & adducebat Ricc. collect. 276. & Oſaſc. deciſ. 30. Ego autem dicebam procedere doctrinam Riccij de Iure Canonico, & in foro Eccleſiaſtico, in hoc enim Regno, quamuis appellatio in-
26 terponatur verbis dubijs, generalibus, & nō expreſſo nomine Iudicis, ſemper cenſetur facta ad Iudicem immediatè Superiorem proximum competentem, & allegaui Moſcatell. magnum practichiſtam in tract. de appellat. par. 1. gloſ. tenebitur à n. 29. ad n. 32. quo viſo Auditor Politus acquieuit, & appellationem admiſit, prout latè dixi ſupra tit. de offic. Fiſci cap. 11. n. 53. & ſeq. tu vide Borrell. conſ. 42. num. 2.

Vnum tamẽ ad materiam ſcias, quòd licet in alijs cauſſis, quando cominatur tortura, admittitur appellatio, tamen quando proceditur ad modũ Belli, tortura non ſuperſedetur quando appellatur, ex Burg. quæſt. 100. n. 115.

Quando autem Princeps concedit delegationem, vel pote-
28 ſtatem extraordinariam, ita ut appellari non poſſit, illis verbis appellatione remota, quòd Principi permittitur, ex Burg. quęſt. 100. nu. 117. tamen non tollitur ſupplicari, querelari, & de nullitate dici, Caualcan. de Bracch.
29 Reg. par. 4. n. 302. litera F. neque recurſus, Maſtril. deciſ. 157 qui concordat cum Gramatic. deciſ. 35. n. final.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Poteſtas ad modum Belli, an poſſit concedi per M. C. Vicariæ.

SVMMARIVM.

Magna Curia Vicariæ caret poteſtate concedendi modum Belli, etiam ſi memoriale porrectum ſibi remictatur, vt de Iuſtitia prouideat, a n. 1. ad 4.

Si in cauſſis ad modum Belli emergat aliquod incidens, an debeat ſequi naturam cauſſæ principalis a n. 5. ad n. 8.

Limita in articulo remiſſionis, qui debet ordinariè diſcuti n. 9.

Delegatio ſuperueniens, an validet acta facta n. 11.

Iuriſdictio ſuperueniens, an retro trahatur, & legitimet acta n. 12.

Modus Belli, an exerceatur per Barones, quibus cauſſæ fuerunt remiſſæ à n. 13. ad 17.

Baro an petat remiſſionem cauſſæ poſt foriudicationem à nu. 14. ad 27. & ſeq.

An poſt ſententiam condemnationis ad mortem num. 14.

Acta facta in iudicio extraordinario, an probent in ordinario num. 17. 28 & 27.

An debeant repeti parte citata num. 18.

Iudex Eccleſiaſticus, an teneatur ſtare proceſſui facto per laicum, & econtra nu. 19. 20. & 21.

Teſtes examinati per Iudicem laicum, repetuntur per Eccleſiaſticum, & econtra n. 23. De ratione ibid.

Teſtes repetuntur ſi inquiſitus noluit habere eos pro repetitis num. 24. & 29. limita niſi reus eſſet confeſſus n. 29.

Regia Audientia poteſtatem ordinariam in tota Prouincia habet num. 25.

Acta facta coram Iudice, cui Baro cauſſam commiſit, an valeant num. 26.

Te-

Teſtium repetitio quo Iure eſt in= troducta, & vnde ortum habuit num. 30.

Copia, quæ conceditur Iudici, cui fuit remiſſa cauſſa, conſignatur integra Curiæ Eccleſiaſticæ, & Iudici ſuperiori, ſi verò Iudici inferiori cum nomine tantum in= quiſiti ſine nomine aliorum in= quiſitorum a n. 31. *ad.* 35.

TV ſcis, quod hęc facultas procedendi ad modum Belli, vel Palatino, ſiue diſpenſatiuo modo, non poteſt concedi, niſi a Vicerege Regni Locumtenenti Generali, ponè, quòd quis S. E. adeat, & porrigat memoriale, quòd remittitur M. C.
1 quòd de Iuſtitia prouideat, & M. C. V. cum inſertione illius memorialis prouiſiones expediat, per quas mandar acta tranſmitti, vel aliquid fieri, an per illas hic modus impediatur, dicas tu, quòd non, & Tribunal poteſt procedere in cauſſa, non obſtantibus prouiſionibus per dictam M. C. expeditis, ratio eſt, quia idem memoriale
2 eidem remiſſum, non aliud operatur, niſi excitatio Iuriſdictionis, vt ſupra dixi; M. C. enim caret auctoritate procedendi ad modum Belli, vel diſpenſandi, vt procedatur, Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 52 n. 14. 15. & fin. qui infert, quòd non ſequitur conſequentia, poteſt nempè hanc poteſtatem Prorex Regni Regem repreſentans concedere, ergo poteſt, & ipſa M. C. in Prorege enim
3 videtur induſtria eius perſonę electa, fides eius, ac grauitas ad talis officij magnitudinem, & pro eius ſapientia, ac ſplendore dignitatis, quòd
4 non dicitur in M. C. quę licet Magna Curia vocetur, eſt reſpectu aliarum Curiarum Regni, quarũ dicitur maior, ſed reſpectu Proregis dicitur inferior, quòd nota, quòd in dies euenit, & nos hic ſic ſeruamus.

Verùm ſi in caſibus, in quibus proceditur ad modum Belli aliquod incidens emergat, an debeat naturam cauſſæ
5 principalis ſequi, pro affirmatiua teneas, & nonnulla media adducuntur. Primo deciſ. de Franch. 520. vbi cauſſa appellationis ventilatur, & eodem modo proceditur, ſicut fuit proceſſum in prima inſtantia. Secumdo Caualcan. de Bracch. Reg. par. 1. n. 111. mouet quæſtionem, & pro affirmatiua reſoluit, ea ratione, quia libero arbitrio dato in cauſſa principali, cenſetur datum in incidentibus, depēdentibus, emer-

emergentibus, annexis, & connexis, ne continentia
6 cauſſę diuidatur, ex l. nulli C.de Iudic. Tertio Menocch. de arbitr. Iudic. quæſt. 85. n. 9.& quæſt.82. n. fin. dicit, quòd omnes articuli dependentes, & emergentes in cauſſa, ſunt priuilegiati, ſicut & ipſa cauſſa principalis, &
7 ſic debent diſcuti, cum eius naturam ſequuntur. Quarto Maur.Burg. de mod.proced. ex abrupt.quęſt.39. n. 4.dicit, quòd conceſſa aliqua poteſtate, cenſetur conceſſa circa omnia neceſſaria, & dependentia in illo actu. Concludas ergo omnes articulos
8 emergẽtes in cauſſa tractandos eſſe, atque diſcutiendos forè, ſicut, & ipſa cauſſa principalis, & in hoc R. Tribunali ſic ſeruatur.

Quod limita non procedere in articulo remiſſionis petite
9 per Baronem, qui quamuis in cauſſis, in quibus ad modum Belli proceditur, emergat, debet diſcuti, & terminari Iuris ordine ſeruato, prout ſupra dixi, & ipſo deciſo, & cauſſa in ipſa Regia Audientia remanſa, tunc procedítur ad modum Belli, vt ſupra fuit oſtenſum, & obſeruantia huius Tribunalis ſic ſe habet, donec enim cauſſa non remanet in hac R. A. ſemper articulus remiſſionis ordinariè tractatur.

Sed quęro, ponè, quòd ſit commiſſum aliquod delictum enorme, per quòd huic Regiæ Audientię videtur pro-
10 pter enormitatem poſſe procedi, vel ex delegatione, vel modo extraordinario, & creditur de facili Proregem Regni concederi debere, vel delegationem, vel diſpenſatiuum modum procedendi, & reſcribat S. E. pro illius conceſſione, & antequam reſponſum recipiat incipiat in cauſſa procedere extraordinariè, inde facultas ſic procedendi ſuperuenit, an acta interim facta valeant, & quo iu-
11 re, dicas tu, quòd Iudex malè proceſſit, debet enim eſſe tutus, & certus poteſtatis qua procedit, & Iuriſdictionis, quam exercet, & proinde acta non valent, etiam ſi data poteſtatis ſuperuenientis eſſet ante proceſſum, ea ratione, quia Iuriſdictio ſuperueniens, non retrotrahitur, &
12 ſubſequutio legitimationis, vel habilitatis non confirmatur, dum actus á principio eſt nullus, ſic cõcludit Maur. Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. qui plures cumulat quęſt. 77. per tot.

Dixi ſupra, quod etiã in cauſſis ad modum Belli competit remiſ-

remiſſio Baroni, quęro ſi fuerit ad modum Belli, vel
13 diſpenſatiuo modo compilatus proceſſus, inde conparuerit Baro pro cauſsę remiſſione, quòd permittitur, & conceditur remiſſionē petere, etiam poſt ſententiam ad
14 mortem, Rouit. ad prag. 2. vbi de delict. n. 6. Secus in sētentia foriudicationis lata,
15 Ann. ſing. 56. licet cōtra Rouit. adſit doctrina Maſtrill. deciſ. Sicil. 147. n. 15. aſserētis, per illam M. R. C. fuiſse denegatā remiſſionē Baroni, ſententia ad mortē lata, Baro obtinuerit, vt cauſsa ei remittatur, & cum effectu fuit remiſsa, inquiſitus inde remiſſus in Curia
16 Baronis opponit nullitatem actorū, ea ratione, quia sūt facta extraordinariè, & ſic procedendo, nō in forma Iudicij, ſed ad modū Belli, & nō vſitato modo. Hęc quęſtio occurrit in Cauſſa Mutij Bozza de Vitulano, & aliorum, qui fuerunt inquiſiti in hac Regia Audientia de incendio āppēſato, & doloſo in domo, ſiue maſſaria Ouidij Marzo Terrę Apicij, & ictibus ſcoppittarum in perſonam dicti Ouidij, acceſſerunt enim armati deliberate ad comburendum domū, & familiam, & ipſum Ouidium occidendum, de quo ad partis querelam fuit capta informatio per hanc R. A. & in cauſſa proceſſū ad modum Belli virtute Regiæ nouellæ Pragmaticę cap. 89. quæ hodie eſt prag. 10. de offic. Iudic. §. 48. quam pluries ſupra citaui. Inde ex quo comparuit Don Ioannes d'Auolos d'Aragona vtilis Dominus Terræ Vitulani pro cauſſæ remiſſione, fuit remiſſa ad eius Curiam, vt plenè, & ad ſaturitatem dixi de hac cauſſa ad Gramatic. deciſ. 26. me pro dicto Domino Patrocinante; Et inquiſitis in Curia Vitulani ſe defendentibus, fuit oppoſitum per reos, proceſſum factum per hanc Regiam Audientiam nullum eſſe, ex eo, quia fuit proceſſum ad modum Belli, & ſic extraordinario modo, & proinde
17 teſtes contra eos examinatos nullam fidem facere, & mouebantur, ex Maſcard. cōcluſ. 33. n. 47. teſtante, quòd acta facta in Iudicio extraordinario, non probant in ordinario, etiam inter eaſdem perſonas, Aduocatus quęrelantis replicabat, & probare,
18 imò poſſe repeti parte citata, tuebatur doctrina Maſtrill. in addit. ad Petr. de Gregor. in tract. de cenſ. quæſt. 6. n. 102. Quo mihi vti Iudici ſecundarum cauſſarū dictę

Terrę

Terræ Vitulani reſcripto, vt reſoluerem quid de Iure ſentitem, dicebam difficultaté propoſitam procedere quãdo inquiſitio fit pet Iudicem incõpetentem, & inde darur
19 remiſſio ad competentem, népè quãdò ſecularis remittitur ab Eccleſiaſtico, Iudex laicus nõ tenetur ſtare proceſſui facto per Eccleſiaſticum ratione incompetentię,
20 Clar. quęſt. 96. verſ. quero etiam, & econtra ſi formatur proceſsus per Iudicem laicum contra Clericum, quando clericus remittitur, Curia Eccleſiaſtica, nõ Iudicat per proceſſum per Iudicem laicum formarum, ea-
21 dem ratione incompetentię, ex eod. Clar. queſt. 36. verſ. vltimo quęro, & ibi Baiard. qui ampliat, quòd nec poteſt ex hoc proceſsu formari in-
22 quiſitio, ſed neceſse eſt alium nouum inchoare ſed quicquid Clar. & Baiard. dicant, practica eſt, quòd teſtes
23 examinati per Iudicem laicum, reperuntur per Iudicem Eccleſiaſticum, difficilè enim eſser de nouo capere informationem, poſsét enim teſtes, vel ſe abſentare, vel ſubduci ab inquiſitis, vel negare depoſitionem factam, & delicta remanere impunita, Pract. Archiep. cap. 6. n. 1. & 2. & Capoblanc. de auct. Baro. prag. 8 par. 3. n. 14. aſserit teſtes repeti, ſi tamen
24 inquiſitus noluerit habere pro repertis, verùm ſi in termino pro repetiris habuerit, procedirur contra clericum ſine teſtium repetitione, ſed in caſu noſtro diuerſa ratio viget proceſsus enim eſt formarus, & teſtes sũt examinari per hanc R. A. quæ competens Iudex eſt, nedum quia ordinariam Iuriſdictionem habet in tota Prouincia, ve-
25 rum etiam virrute præcitatę Regiæ Pragmaticæ, cuius vigore procedendo in præséti cauſa incendij ad modum Belli legitimè rite, & recte proceſſit, & proinde acta valent, argumento eorum, quæ dicit Rouit. in prag. 2. & 3. de ſuſpict. official. n. 24. vbi
26 acta, quę reperiuntur facta coram alio Iudice, cui Baro commiſit cauſſam auocatam ante inhibitionem ſuperiorum ſunt valida. Inſuper dicebam, ex Maur. Burg. in tract. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 49. n. 50. vbi licet citet Farinacc. quęſt. 66. n. 299. tamen, errauit Burg. quia hoc Farinacc. ibid. non
27 dicit, qui Burg. teſtatur, ꝙ teſtes examinari, & quęlibet probationes factę in iudicio ſummario, poſſunt reproduci in

ci in plenario ad fidem inducẽdam, ſunt enim facta inter eaſdẽ perſonas in eadẽ cauſſa,
28 licet ad alium effectum, & proinde in alio Iudicio probãt, & fidẽ faciunt in cauſſis, in quibus proceditur palatino modo, ſic cõcludit Maur. Burg.cit.loc.vndè dicebã acta facta valere, & teſtes examinatos fidẽ facere,benè verùm eſt,ꝙ ſi inquiſiti nolũt habere
29 eos pro repetitis, debent repeti parte audita, prout in omnibus cauſſis repetuntur, etiã in illis,in quib⁹ ad modũ Belli proceditur, ex Prag. 10. §. ſi de offic.Iudic. quę limitatur niſi reus eſſet confeſſus, quo caſu repetitio neceſſaria non eſt, hęc enim repetitio
30 teſtium eſt antiqua, & omni iure introducta, ortũ habuit, quia in Fiſco nõ pręſumitur, nec ſubornatio,nec timor, vt teſtatur Carauit.rit.157.n 12. & ſic reſcripſi Curiæ Vitulani,vt obſeruaret, prout ſic ſeruatur,& ſeruatum vidi.

Verùm quando cauſſę remittũtur Curijs Baronũ,datur co-
31 pia actorum In hac R. A. factorum cum nominibus tantum inquiſitorum remiſſorum,abſque alijs nominibus
32 aliorum ſociorum,ſed dubiũ ſtat ſi fuerit remiſſus Clericus ad Curiam Eccleſiaſticã vnà cum actis,an debeat dari copia omnium actorum, cũ nominibus omnium inquiſitorum,pluries hoc accidit, & per Curiam Archiepiſcopalem Beneuenti fuit inſtatum integram copiam conſignari cum nominibus, nedum Clerici inquiſiti remiſſi,verùm etiam, & omnium laicorum in proceſſu inquiſitorum, & allegatum imperfectam reddi informationem ſi ſolum copia teſtium cõtra Clericum examinatorũ daretur, nam ex depoſitionibus aliorum teſtium poſset conſtare de Clerici innocentia, & Hieronymus Colle Aduocatus Fiſcalis illius Tribunalis vir prudens, & ſapiens, in Tribunalibus Almę Vrbis verſatus adducebat exemplũ Dñi Comitis Lemos huius Regni Proregis,qui in cauſsa Clerici Thomę Pagani remiſſi ad Curiam Archiepiſcopalem Neapolis per M. C. V. iuſſit integram copiam cõſignari, ex Doctrina Prax. Archiep. Neap. cap. 6. n. 5. ego dicebam in Regno hodie non dari, niſi copiam ex qua contra Clericum tantum coſtar, ex prouiſionibus à Regio Collaterali Conſilio relaxatis, & tunc temporis exibitis, nunc verò hic inſertis videlicet, Philippus Dei Gratia Rex &c. Mag.

 viri.

viri. *Per noi ſono ſtate ſpedite lettere dirette al magnifico Tiberio Coppola Cõmiſſario cõtro delinquenti ad inſtanza del Rev. in Chriſto Padre Arciueſcouo di Roſſano Nuntio di ſua Beatitudine del tenor ſequente videlicet.* Philippus Dei gratia Rex, &c, Mag. vir Regię fidelis dilectę, *A noi è ſtato preſentato memoriale del tenor ſeguente videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore. Monſignor Nuntio di ſua Santità hà fatto carcerare Don Gieſumundo, e Don Giacomo de Sanguine ſuoi Commiſſarij per alcuni delitti ſe pretendono ſiano ſtati commeſſi da loro, e perche non ſe li può dare il caſtigo, che ſe le deue, ſi non haue alcune copie d'inditij, & proue, che ſono in mano del Sig. Tiberio Coppola però ſuplica V. E. ſe degni ordinarle, che rimetta in mano di detto Monſignor Nuntio tutto ciò, che ſe ritroua hauere contro li detti Don Gieſumundo, & Don Giacomo, che ſe riceue à gratia, vt Deus &c. Et per che ſi tratta di perſone Eccleſiaſtiche, & per parte del detto in Chriſto Padre Arciueſcouo di Roſſano Nuntio di Sua Santità ſi dimandano copie d'inditij, e proue, che ſono contro li detti Clerici, ve ordinamo, che ad ogni inſtanza ſua le debbiate dare dette copie ſine nominibus, & cognominibus delli laici, che ci foſſero nominati, che così l'eſequirete che tale, e noſtra volontà, non fando lo contrario per quanto hauete cara la gratia di Sua Maeſtà, la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli in Regio Palatio die 19. Maij 1584. Don Petro Girone. Vidit Salernitanus Regens. Vidit Cadena Regens. Vidit Baptiſta Damuñatoues. In partium, &c. fol. 196. Al preſente per parte del detto R. in Chriſto Padre Arciueſcouo Nuntio di Sua Beatitudine ci è ſtato fatto intendere che in queſſa R. A. ſe ritrouino alcuni inditij, e proue contro li ſopradetti Clerici, e che deſidera hauerne copia authentica, ve ordinamo, che debbiate per quello tocca à queſta predetta R. A. eſequire il medeſimo preinſerto noſtro ordine, come fuſſe diretto à queſſa predetta R. A. che tale è noſtra volontà, la preſente reſti al preſentãte. Dat. Neapoli, &c.* Quibus viſis, & benè perpẽſis, fuit conſignata copia cũ nominibus, & cognominibus teſtiũ deponentiũ contra Clericos tantũ, & ſic fuit ſemper obſeruatũ in omnibus cauſſis, & nuper cũ Epiſcopus Sancti Angeli Lombardorũ petijſſet magna cum inſtantia copiam informationis de homicidio commiſſo in perſonam quondã Donni Donati de Iuorio Archipresbyteri Torellę, & Vica-

&Vicarij Generalis eius Diœceſis, reſpectu Donni Vincentij Robino in eo inquiſiti, totam, & integram copiam querebat, & Thomas Brandolinus Auditor acutiſſimi ingenij, integerimus, & omni virtute ornatus filius quondam Regentis Brandolini, qui penes Sacram Maieſtatem præfuit, dicebat nõ, poſſe integram copiam conſignari, & orta controuerſia cũ alijs votantibus, fuit tandẽ eius votum exequutum, & dictum, ꝙ concedatur copia contra Clericum tantum ſine nominibus, & cognominibus teſtium cõtra laicos deponẽtiũ, remanet ergo firma concluſio, ꝙ quando remittitur Clericus Curię Eccleſiaſticę tradi debet copia actorũ cõtra Clericum tantum exiſtẽtium tu vide Maur. Burg. de mod. proced. q. 65. n. 50.

Verùm quando Curia Eccleſiaſtica peteret à Notarijs laicis, vel conſeruatoribus ſcripturarum, & ſchedarum, aliquas ſcripturas faciẽtes cõtra Clericos, vel in cauſſis ſpiritualibus, & illi renuerunt, nõ poſſunt cenſuris coerceri, ſed Tribunalia Regia adire debet, imò Regium Collaterale pro ipſarum cõſignatione per quod mandatur illarum exibitio, & traditio prout fuit declaratum per idem Collaterale virtute prouiſionum ſequentis tenoris videlicet. Magnifici viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Hauemo riceuuto la lettera voſtra di 17. del preſente, per la quale ci date auiſo, come lo R. in Chriſto Padre Arciueſcouo di queſſa Città di Salerno pretendendo hauere alcune ſcritture dalli Notari per negotij correnti, che pendeno in detta ſua Corte, e che li detti Notari non ci l'hanno voluto conſegnare per oſſeruanza dell'ordini fattoli per noi li meſi paſſati in vigore dell'ordine noſtro generale, ſupplicati quello doueſſiuo in ciò eſequire; al che riſpondendo ve dicemo, & ordinamo, che debbiate dar ordine alli detti Notari, che conſegnino dette ſcritture alla detta Corte Arciueſcouale a ſua inſtãza dimandateli, e così l'eſequirete; che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 27. Iunij 1587. El Conde de Miranda. Vidit Moles Regens. Vidit Lanarius Regens. Vidit Bericanus Proregens. Baſtida Damuñatones, &c. Regiſtrata in Cur. Princip. Citra fol. 37.*

33 Si verò copia tranſmittitur ad M. C. V. vel alios ſuperiores, quamuis reſpectu vnius tranſmittatur, debet traddi integra, prout extat cum nominibus, & cogno-

gnominibus omniũ in proceſſu inquiſitorum, & cum Mutius Formoſa, & alij Ciuitatis Ariani n. quindecim eſſent inquiſiti in hac R. A. de exemptione Fratris Thomę Grottola Dominicani Vicarij Conuẽtus Sãctę Crucis dictę Ciuitatis, à manibus Abbatis Corſani Vicarij foranei Epiſcopi Ariani, fuerũt inquiſiti citati ad informandum, & Mutius, vti primo loco citatus primo appellauit ad M. C. V. à qua prouiſiones obtinuit, quòd ſtante cautione præſtita,&c. acta traſmittat, & per dies non procedat, quę fuerunt obſeruatę, & dum tractabatur de transmittenda copia ad dictam M.C. actuarius pro ſuo intereſſe replicabat copiam tradẽdam eſſe eorum tantũ, quę contra Mutium extant, & quęrebat in caſu appellationis ab alijs, vt quilibet appellans copiam ſumeret, ego qui partes Mutij tuebar replicabam copiam integram, ptout extat eſſe tranſmittendam, cũ ad M.C. tranſmittitur, quæ Tribunal ſubalternatum eſt, Fiſcus inherendo
34 replicatis per actuarium, contradixit, adeò quòd fuit copia diminuta ad M. C. tranſmiſſa, nempè cum teſtibus contra Mutium deponẽtibus, ſuppoſitis nominibus aliorum inquiſitorum, & per eandem M. C. fuit relaxatus ordo ſequentis tenoris videlicet.à tergo. Illuſtris,& Magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus Regię Audientiæ Principatus Vltra, Regijs Fidelibus, &c. Intus verò Illuſtres, & Magnifici Viri Regij fideles, &c. *Li giorni paſſati da queſta Grã Corte furno ſpedite prouiſioni à queſſa Regia Audientia ad inſtantia di Mutio Formoſa, & altri di Ariano agrauandoſi ab indebita citatione, & anco ad inſtanza d'Ottauio Taſſaro, & altri Citadini di detta Città d'Ariano ſotto pretesto haueſſero eximito fra Thomaſo Grottola Vicario del Conuento di ſanta Croce dalle mani dell'Abbate di Corſano, & gente di Monſignor Veſcouo di Ariano, continentino, che haueſſiuo mandati l'atti, & per dies non haueſſiuo proceduto, & altro, come in dette prouiſioni appare etiam obſeruatoriali, quali prouiſioni non hauete obedite, ne reſtituite, ma ſolo à riſpetto di detto Mutio Formoſa tantum, & hauete mandato copia à queſta Gran Corte indiminuta, con li nomi delli inquiſiti notati tali de tali, del che ſemo rimaſti molto marauigliati, che con vn Tribunale così ſupremo, come queſto della Gran*

Gran Corte della Vicaria, quale è Giodice ordinario di tutto il Regno s'habbia da procedere di q̃ſto modo in mãdare le copie, che s'ordinano cõ li nomi dell'inquiſiti tali de tali, però ve dicemo, & ordinamo, che al riceuer di queſta, debbiate mãdarla integra del modo, che conuiene, & oſſeruarete la prouiſione di detta Gran Corte ſeruata la forma d'eſſe, altrimente mandaremo commiſſario à ſpeſe di maſtro d'atti di queſſa R. A. non ſe faccia il contrario per quanto ſi hà cara la gratia di S. Maeſtà, e pena di docati mille. Neapoli die 11 menſis Septembris 1628. Sanfelicius Proregens. Moles. Cæſar Groſſus actorum magiſter. Ordinata in Aula. *Alla Regia Audientia di Principato Vltra, che eſequa quanto di ſopra.* Die 21. Septẽbris 1628. Montis Fuſcoli, lectę in Banca Regiæ Audientiæ Principatus Vltra, per quam fuit dictũ quod obſeruentur. Donatus Coppola. Franciſcus Antonius Vicus Secretarius.

DE PRAEAMBVLO Caput. I.

ARGVMENTVM.

Prȩambulum quid ſit, quotuplex ſit, & quomodo fieri debeat.
Prȩambulum an poſſit fieri in Curia Eccleſiaſtica
Quid ſi clericus ſit hȩres defuncti

SVMMARIVM.

Prima cauſa ſuccedẽdi eſt deſcẽdentium n. 2.

Hæredes ſi plures ſunt, quilibet admittitur ad præambulum faciendum n. 4.

Fratrer an præambulum faciat pro fratre defuncto n. 5.

Et an requiratur citatio partis n. 6.

Citatio an requiratur in confectione præãbuli, & quomodo n. 6. & 7.

Præambulum poteſt fieri tam ex teſtamento, quam ab inteſtato n. 8.

Verùm ſi ex teſtamento ſit, debet eſſe validum, ſecus verò ſi nullũ eſſet n. 9.

Præambulum non poteſt fieri ex codicillo n. 10. de ratione ibid.

Hæredes ex teſtamento plures cõcurrentes cum alio concurrente fortè ex codicillo, quis præfertur n. 10. & 11.

Quot teſtes requiruntur pro confectione præambuli n. 12. & 13.

præam=

Præambulum ſit cum beneficio l.& inuentarij n.14. & 15.

Et an requiratur in hoc citatio n. 15. & 16.

Præambulum prohibetur fieri poſt iudicium ceptum, & ſic pẽdẽte lite n 17.

Limita in inſtrumento liquidando n. 18.

Non poteſt fieri corã Iudice Eccleſiaſtico n.19.

Præambulum poteſt fieri in M.C. V. in Regijs Aud. & in Curijs Baronũ, & in Curijs Baiulorum, dũmodo ſint competẽtes a n. 20. ad 25.

Baiuli poſsũt tutorẽ dare, vel datũ in teſtamẽto cõfirmare, cõſtituere curatorẽ ad lites, dare aditionem hæreditatis n. 22.

Hæres petens præambulum ex teſtamento inualido, & ſuccumbens, an poſſit, variare, & petere ab inteſtato n.26.

Et ſi credit teſtamentũ eſſe validũ in quo errat, an poſſit agere ab inteſtato n.27. & 28.

An ex codicillis, ibidem n 28

Clericus hæres teſtatoris laici, corã quo Iudice præambulum facit n.30. & 31.

Hæreditas non adita defunctum repreſentat num. 31. & 32.

Hæres clericus conuenitur coram Iudice ſecolari, ſi iudicium eſt cæptum cum defuncto laico, & de ratione num. 33. & 34.

Si iudicium non eſt cæptum cum defuncto, & illud inchoatur contra clericum, etiam, quod clericus ſit hæres laici, conuenitur coram Iudice Eccleſiaſtiço num. 35. & 36.

Sententia lata contra defunctum laicum, an exequatur contra hæredem clericum num. 37.

Debitor an impediat liquidationem inſtrumenti per teſtes deponentes impromptù ſuper ſatisfatione num. 38. & 39.

Inſtrumentum, & teſtes parem vim habent, & argumentum de inſtrumẽto ad teſtes valet, cum appellatione inſtrumentorum veniant teſtes num. 40.

Quomodo teſtes deponentes ſuper ſatisfatione ſe gerant num. 41.

DE præambulo aliqua breuiter dicturus, & proinde ſciendum, ꝙ pręambuli formã ponit Carauit. Rit. 181. qui limitat non procedere ad beneficiũ
1 eorum, qui ſunt ex linea tranſuerſali, ſed tantum ex linea deſcendenti, & vnam rationem aſſignat, nempè quia plures poſſunt eſſe ex eadem linea, & difficilè eſſet hoc probare: ego addo aliam
2 rationem, & eſt illa, quę prima cauſſa eſt deſcendentiũ, vt ex tex. in auth. ceſsãte C. de legitim. hæred. l. quoties C. ad Orfi-

ad Orfician. & auth. defuncto C. ad Tertull. ea ratione
3 regulari, eſt filius. Ergo hæres, ſequitur in conſtitutione in aliquibus, quod nota.
Dicit inſuper Carauit. ibid. n. 4.
4 quòd ſi ſunt plures hæredes, poſſunt ſimul ſe hæredes declarare, vel quilibet admittitur ad præambulum faciendũ, quod ipſe notat in pract. & quod ſolet fieri ad inſtantiam fratris petentis declarari hæredem alterius fratris, Carauit. ibid. nu. 4. Tu verò dicas, quod ſi fratre petente
5 ſit, non requiritur citatio partis, ſiue alterius intereſſe prætendentis, ſecus ſi ſumus in gradu vlteriori, quo caſu ci-
6 tatio eorum, quorum intereſt deſideratur, quæ fit per edictum, & ſeruatis ſollemnitatibus poſitis per Tartagl. pract. ciuil. cap. 1. n. 52. & melius per Galter. in tract. de tutel. par. 2. tit. vtiliter agat, & contrahat n. 68. & ſeq. qui cęteris alijs ſcribentibus, practicam, & formam huiuſmodi ponit; ad quem quando caſus occurrit, recurre.
Quod præambulum, quando fit inter huiuſmodi fratres, & cęteros de linea aſcendenti, vel deſcendenti, vt ſupra dixi,
7 non requiritur citatio, vt dicit Carauit. Tartagl. & Galter. citatis locis, Franch. deciſ. 204. in princip. quia ſic ſe habet obſeruantia Gramat. deciſ. 58. n. 12. quem ſequitur Pann. in tract. de liquid. inſtrum. par. 4. declarat. 20. fol. mihi 515. qui tenent in huiuſmodi præambulo citationem non requiri.
Quod præambulum poteſt fieri, prout in dies fit tam ex teſtamento, quam ab inteſta-
8 to, adhibita forma in vtroque caſu, poſita per Carauit. Tartagl. & Galter. Verùm aduertendum eſt, quod quando fit ex teſtemento admittitur, ſi teſtamẽtum eſt validum, ſe-
9 cus verò ſi eſſet nullum, quia non daretur, Ann. allegat. 19. Et ſi quis vellet hoc præambulum facere ex codicillo, an poſſet. Dicas tu, quod non, quia in codicillis non datur,
10 nec admittitur hæreditas, de Franch. deciſ. 204.
Ponè, quod ſint plures hæredes ſcripti in vno teſtamento, &
11 plures, vel vnus in codicillo, & petant omnes ſe hæredes declarari, & hoc pręambulũ fieri inſtent, quis nam eorum præualet, præfertur, & debet admitti, vide de Franch. deciſ. 204.
Quæro quot teſtes requirantur defunctum eſſe ab hac vita migratum, vt hoc pręambulũ fieri poſſit, Carauit. hoc non dicit,

dicit, Tartagl. verò in eius cit. pract. ciuil. cap. 1. n. 52. & Galrer. tract. de tutel. par. 2. tit. vtiliter agat. n. 67. fol. mihi 191. dicunt, quòd requirun-
12 tur duo teſtes de viſu, & ſi de viſu conſtare non poteſt, debent eſſe ſeptem de auditu, qui deponant defunctum mortuum eſſe, & teſtes iſti debent eſſe fide digni, Imbrian. de repulſ. requiſit. 2. n. 78. & Eccleſiaſticæ ſepulturæ traditum; ſed non aſſignant rationem, nec doctrinam adducunt, quare duo de viſu, & ſeptem de auditu deſiderantur, ſed eorum morrẽ ſic ſimpliciter dicunt, & mi-
13 ror ſine lege loquutos fuiſſe, dum erubeſcimus, cum ſine lege loquimur. Vellem ego eorum auctoritati aduerſari, & eos arguere, verùm quia obſeruantia ſic ſe habet, & in practica ſic obſeruatur, ſileo, pertranſeo, & taceo.

Sed actenus de his, qui ex teſtamento, vel ab inteſtato ſimpliciter hoc præambulum petant ſeipſos declarari inſtent. Nunc ſciendum, quòd datur alius modus, aliaq; forma petitionis, & huiuſmodi preambuli confectionis, quòd vulgo dicitur cum beneficio legis, & inuentarij,
14 differentia eſt, nam iſti vltra vires hæreditarias nõ tenentur, illi verò tenentur, & in hoc caſu ſimiliter diſtingue: aut comparent hẹredes extranei, & tunc citatio intereſſe prẹtendentium adhibe-
15 tur. Aut verò cõparẽt filij, fratres, vel nepotes teſtatoris, & tunc citatio non requiritur, vt dicunt Tartagl. & Galrer. citat. loc. verùm in vtroque caſu adhibetur forma, & cõcurrere debent ſollemnia po-
16 ſita per Tartagl. cit. cap. 1. n. 52. & Galrer. cit. tract. de tutel. par. 2. tit. vtiliter agat n. 68. 69. & ſeq.

Quicquid tamen ſit, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, ſiue ad inſtantiam aſcendentium, aut deſcendentium, vel aliorum tranſuerſalium, vel extraneorum, tam cum beneficio legis, quam ſine, vel quoquo modo fiat, ſciendũ, quod hoc prẹambulum, non
17 poteſt fieri, ſi iudicium eſt ceptum, & ſic pendente lite, Minadoes deciſ. 8. vndè cauti ſint Aduocati, conſulentes, & clientes, quòd hoc prẹambulum faciant, antequam iudicium inchoetur; ſic enim ego dicebam in cauſſa Minici Sroppa, & Marij Mortula, non poſſe Minicum præambulũ facere iudicio inchoato.

Quod tu intellige non procedere in inſtrumento, liquidando, nempè poteſt expediri citatio

18 tio ſuper tenore inſtrumenti, & citari debitor, quamuis præambulum non ſit confectum, & inde illud confici inter primum, & vltimum peremptorium, ſufficit enim, quod tēpore liquidationis hæres liquidare volens inſtrumentum præſentet præambulum, & ſic in vltimo peremptorio, vt declarat Galter. in tractat. de liquidat. inſtrumen. 3. par. principal. titul. preſentet inſtrumentum num. 39. fol. mihi 302.

Quicquid tamen ſit hoc præambulum debet fieri coram Iudice ſeculari, nam coram Eccleſiaſtico prohibetur confici virtute prouiſionum à Regio Collaterali expedita-
19 rum, vt infra videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illuſtris, & Magnifici viri, Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. *Il Reuerendo Vicario di Nocera hà interpoſto decreto di preamolo nella ſua Corte Eccleſiaſtica, declarando Gio. Vincenzo di Nola per figlio, & herede del quondam Dottor Horatio de Nola, & il Dottor Gio. Gregorio de Nola Zio del detto Gio. Vincenzo per ſuo tutore con conſulta del Dottor Pompeo Sapio ordinario Conſultore di detta ſua Corte Eccleſiaſtica: & perche queſt'atti ſono molto pregiuditiali alla Real giuridittione di ſua Maeſtà, & li laici predetti meritano molto caſtigo per tal cauſa. Per queſto ci è parſo farue la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che al riceuer d'eſſa, con la diligenza, & ſecreto, che in voi ſe confida, debbiate ſubito fare carcerare li ſopraſcritti Gio. Vincēzo, Gio. Gregorio Nola, & il pleggio, che hà pleggiato detto Gio. Gregorio de bene adminiſtrando in detta Corte Eccleſiaſtica, del nome del quale ve informarete con diligenza, & così anco il detto Dottor Pompeo Sapio Conſultore, & Matteo de Frāceſco maſtrod'atti della Corte predetta, & retto tramite li mandarete nelle carceri della Gran Corte della Vicaria con auiſo voſtro di quanto eſſequirreti. Datum Neapoli die vltimo Iunij 1602. Don Franceſco de Caſtro. Vidit Goroſtiola Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Vidit de Ponte Regens. Salazar Secretarius. In partium. 7. fol. 205 All'Audientia di Principato Citra, che carceri li ſopradetti di Nocera delli Pagani.*

Sed per quos Iudices ſeculares hoc præambulum conficia-
20 tur. Dicas quod per Magnā Curiā Vicariam indiſtinctè

fiunt, tam ad inſtantiam Ciuium Neapolitanorũ, quam cæterorũ; reſpectu verò aliorum Tribunalium, nempè
21 Baronalium, dico poſſe fieri, tam per Curiam Baronalem in prima inſtantia,
22 quam per Baiulum, nam Baiuli poſſunt tutorem dare, vel datum in teſtamento confirmare, conſtituere curatorem ad lites, dare aditionem hęreditatis cum beneficio legis, & inuentarij, vt dicit Carauit. ad Pragm. ad Macedonian. §. 12. incipienti, vel fuerint num. 39. & 40. ex Conſtitutione Regni Baiuli locorum, & ego dixi ad Gramatic. deciſ. 67. Petr. ad Gramatic. deciſ. 10. num. 15. Dummodo illa
23 Curia, vel Baiulus Baronalis, ſit aliquo modo competens, vel ratione contractus, vel rei ſitæ, originis, domicilij, aut alterius modi de iure competentis, alioquin fraudes orirentur, falſitates
24 reſultarent, ſi quis poſſet in altero loco, quam in vno prædictorum præambulum facere. Et quod dixi de Magna Curia Vicaria intellige procedere etiam de Regijs Audientijs, per quas præam-
25 bula huiuſmodi fiunt ratione concurſus, vt argumentatur ex Maſſull. ad Capic. deciſ. 18. num. 5. tenente abſolutionem à iuramento poſſe peti in quolibet loco, tu vide Ann. allegat. 83.

Dixi ſupra, quod hoc pręambulum fit ex teſtamento ſollemni, & valido, ſecus in nullo, & inualido. Ponè, quod quis præambulum, & hæreditatem petat ex te-
36 ſtamento non ſollemni, vel inualido, & ſuccumbat, an poterit variare, & petere ab inteſtato, etiam in ſecunda inſtantia? Afflict. in deciſ. 53. mouet quæſtionem, & concludit poſſe agi ab inteſtato, quia per electionem iuris in competentis, non videtur renuntiaſſe iuri, quod ignorabat ſibi competere, & ſic fuiſſe per ſacrum Conſilium deciſum.

Et ſi quis ſuccumbat ex teſtamento, quod credit ſollem-
27 ne, & in hoc errat in iure, an poſſit inde agere ab inteſtato? vide Vrſill. ad Af-
28 flict. cit. deciſ. 53. num. 1. An poſſit agere inde ex codicillis, vide eundem Vrſill. ibid.

Et ſi contingat hęredẽ teſtatoris eſſe clericum, hoc inuen-
29 tariũ, vel præambulum bonorum, coram quo Iudice fie-

ce fieri debet, ſeculari nempè,
an Eccleſiaſtico? Sarmient. de
reddit. 4. par. cap. 1. n. 8. &
ſeq. dicit quod eſt mixti fori,
Bouadill. verò tom. 2. politi-
cor. lib. 2. cap. 18. nu. 179.
qui eſt caſus 85. fol. mihi 809.
dicit debere fieri pęnes Iudi-
cem ſecularem.

Sed ſi defunctus eſt Clericus, &
hæres ſimiliter eſt Clericus,
corã quo Iudice hoc præam-
30 bulum, vel inuentarium fie-
ri debet, Gottierez lib. 2. pra-
cticar. quæſtion. quæſt. 49.
tenet debere fieri pęnes Iu-
dicem Eccleſiaſticum, licet
diſtinguat, an inuentarium
conficiatur ante aditam hæ-
reditatem, vel poſt. Si ante
per Eccleſiaſticum; ſi poſt
per ſecularem, ea ratione,
31 quia mutatione perſonæ, bo-
na quę erant affecta priuile-
gio Clericali, deſierunt eſſe
Eccleſiaſtica, & conditionem
hęredum ſequuntur, & ratio
rationis eſt, quia antequam
hæreditas ſit adita defunctũ
repreſentant, poſtquam verò
adita ſit perſonam hęredis
repreſentat, & proprium hę-
redis patrimonium dicitur,
32 vt perbellè, & diſtinctè hęc,
& alia pulchra adducit Gut-
tier. cit. loc. quem vide cum
quo concordat Guid. Pap.
deciſ. 261.

Sed ad materiam quęritur, ſi
hęres eſt Clericus, coram quo
Iudice conueniatur, & diſtin
33 gue, aut iudicium eſt cęptum
cum defuncto, & hoc caſu
cum Clericus ſuccedit laico
litiganti, ne actor, qui iudi-
cium fecit cogatur cum im-
penſa nouum inchoare, ille
Clericus hæres conuenitur
coram Iudice laico, ex perſo-
na enim ſucceſſoris non de-
bet mutari cauſſa obligatio-
34 nis, & ratio eſt, quia cum
actor iudicium intentauit
cum defuncto laico, non
contraxit cum Clerico pro-
inde non debet forum Ec-
cleſiaſticum ſequi, & in-
ſtantia continuatur in Cle-
ricum ſucceſſorem, non vti
Clericum, ſed vti hæredem;
aut verò ſecundo caſu, iudi-
35 cium non eſt cęptum cum
defuncto, & eſt neceſſe il-
lud inchoare, & tunc, etiam
ſi Clericus ſit hæres laici co-
ram Iudice Eccleſiaſtico cõ-
uenitur, & ratio eſt, quia
ceſſat ratio præiudicij, quod
patatur ex mutatione iudi-
36 cij, vt accuratè teſtatur D.
Franciſc. de Caſtill. deciſ.
Sicil. 2. num. 2. 3. 4. 5. &
6. & ibidem in additioni-
bus, & adducit, & mouet
37 illam quęſtionem, an ſen-
tentia lata contra defunctum

exequatur contra clericum ſucceſſorem, de quo eſt punctualis deciſio de Franch. 545. & ſic ego dicebam in cauſſa Doctoris Caroli Morante Clerici.

Sed poſtquam dixi preambulum poſſe fieri pendente termino citationis ſuper tenore
38 inſtrumenti, & inde preſentari tempore vocationis, quæritur quid ſi eo vocationis tempore debitor comparuerit, cum teſtibus imprompru deponentibus ſuper ſatisfatione, an impediatur liquidatio, Carauit. rit. 166. n. 60. dicit non poſſe opponi exceptiones niſi per inſtrumentum publicum, vel ſcripturam publicam, tu auté ſcias,
39 quòd etiam per teſtes ſi aliquid probatur impeditur liquidatio, quia teſtes, & inſtrumentum parem vim habent, & argumentum de inſtrumento ad teſtes valet, ap-
40 pellatione inſtrumentorum enim, veniunt teſtes, vt dicit Carauit. rit. 175. nu. 1. & 2. quòd cum accidiſſet in perſonā Nicolai Antonij Soricę citati ſuper tenore inſtrumenti ad inſtantiam Doctoris Marij Stoppa, qui debitor pro Tribunali ſedente oppoſuit liquidationē non poſſe fieri, ex quo creditor eum liberauerat ratificatione, & Notarium, & quatuor teſtes ſuper hoc deponentes imprōptu exhibebat, replicabat creditor, teſtes non eſse admittendos iuxta Ritum M. C. decreuit, procedatur ad interrogationem, verùm fiat relatio in S. C. & ipſa facta ex precibus impetratis per dictum debitorem, fuit dictum agatur ordinariè, creditor obtinuit, vt iterum fiat relatio, concurrebat Fiſcus pro pęnæ exactione, & inſterit verbum fieri iunctis duabus aulis, & inſuper fidem actuariorum M. C. produxit teſtantium, teſtes deponentes ſuper ſatisfactione non recipi ad impediendam liquidationē, tandem per S. C. fuit interpoſitū decretum ſequentis tenoris. In Dei nomine Amen. Viſa ſupplicatione Maieſtati noſtræ in noſtro Sacro Regio Conſilio oblata pro parte Nicolai Antonij Sorice ſub die 24. Nouembris 1606. appellantis á decreto M. C. V. contra eum in fauorē I. V. D. Marij Stoppæ lato, viſis deniq; videndis, &c. Facta relatione Illuſtriſſimo Domino Proregi in Collaterali Conſilio iunctis Magnificis Conſiliarijs duarum aularum D. Io. Sanges de Luna, & Scipionis de Curte. Per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam dicimus,

Digitized by Google

mus, ſententiamus, & declaramus benè fuiſſe, & eſſe ad Maieſtatem noſtram, noſtrumq; Sacrũ Regium Conſilium appellatum pro parte dicti Nicolai Antonij Sorice appellantis à decreto per noſtram M. C. lato in fauorem V. I. D. Marij Stoppa, & proindè declaramus prædictum Nicolaum Antonium Sorice non teneri ad ſummam ducatorum duorum mille in beneficium V. I. D. Marij Stoppę, neutram partiũ, &c. Die 16. Decembris 1606. Neap. Pręſens diffinitiua ſententia Sacri Conſilij pro Tribunali ſedente, &c. In eodem S. C. lecta lata, & publicata fuit exiſtentibus magnificis ibidem, & circumſpecto D. Petro de Vera ab Aragonia Præſide S. C. D. Io. Sanges de Luna relatore. Scipione de Curte. Io. Thoma Veſpulo. Io. de Valdeuieſſo. Carolo Tirone. Io. Baptiſta de Leonardo. Didaco Lopez Conſiliarijs, pręſcribus ipſius actorum magiſtris, Porterijs, & alijs in numero copioſo. De Ferrarijs. Concordat Galter. pract. inſtr. tit. aut facta liquidat. n. 39.

Eſt tamen aduertendum, quod non ſufficit, vt teſtes iſti aſſerant fuiſſe præſentes propter aliud opus, ſed requiritur, vt ſint rogati ad illum actum,
41 ſic teſtatur, D. Rouit. in rubric. de liquid. Inſtr. n. 30. & ſi creditor vellet hanc promptuariam ſatisfactionem allegatam impedire, replicare, & teſtes non admittere, debet ordinariè procedi, & dari terminum, quia ritus nõ concedit hoc, niſi debitori, ad tollendum ritus rigorem, & carceres euitandas, Robert. conſid. 4. n. 53. & 54.

DE TESTIBVS
Caput. I.

ARGVMENTVM.

Teſtes an poſſint recipi poſt concluſũ in cauſſa, & in quibus caſibus.
An poſſint cogi ad deponendum, & poſſit eis pecunia dari, vt ſe examinent ad defenſam.
Teſtis in vno dicto negans, in alio affirmans, an probet, vel varius iudicetur, vel puniatur.

SVM-

SVMMARIVM.

Teſtis dicitur an teſtis, & quare num. 1.

Quæ requirantur in teſte n. 2

Teſte an poſſint recipi poſt publicationem in cauſſa tam ciuili, quã criminali a n. 3. ad 7.

Publicatio an requiratur in criminalibus n. 5.

Teſtes recepti ad offenſam debent eſſe omni exceptione maiores, ad defenſam verò admittuntur familiares, & minus idonei nu. 6.

Fiſcus tenetur intra terminum agere, alias non auditur, etiam in cauſſis, in quibus proceditur ex abrupto, vel ex præeminentia, vel ad modum Belli n. 7.

Accuſator ſi dicit habere nouos teſtes, an audiatur num. 8.

Teſtis ſeptuagenarius, an admittatur num. 9.

Teſtis minor an admittatur n. 10.

Limita niſi cõcurrãt alij teſtes n. 11.

Teſtis factus maior, an cogatur deponere id, quod vidit tempore ſuæ minoris ætatis, & in quibus caſibus n. 12.

Teſtis qui tempore depoſitionis reputabatur habilis, inde fuit repertus inhabilis, an depoſitio vitietur n. 13.

Teſtis ſi poſt depoſitionem moritur, debet repulſari, & probari inhabilitas nu. 14. vſq; 16.

Crimina morte extinguuntur n. 14.

Litigiũ non datur cũ mortuis n. 15.

Teſtis mortuus repulſatur, quia non cum mortuis, ſed cum producente tractatur n. 15.

Teſtes examinati ad offenſam, inde ſunt repulſati, alij verò non, an repulſati probent pro reo contra Fiſcum, & non repulſati probent pro Fiſco contra reum n. 17.

Teſtes deponentes vidiſſe per foramen, ſiue riuolam portæ, an probent adulterium, ſiue aliud delictum n. 18. & 19.

Teſtis, an debeat habere pecuniam, & expenſas, vt depõnat ad offenſam n. 21. 22. & 23. vſq; à n. 30, ad 35.

Teſtis ſemel productus, dicat neſcire, vel non recordari, inde reproductus ſuper negotio deponit, an probet, vel dicatur varius, ſiue vacillans, vel puniatur à n. 23. ad nu. 25.

Teſtis an teneatur accedere ad Curiam pro ſe examinando, vel Iudex teneatur mittere Notarium ad eius domum ad examinandũ num. 26.

Teſtis affinis ſi negat eſſe affinem, & conuincitur, an probet pro inquiſito ad cuius defenſam depoſuit, an verò puniatur n. 27. 28. & 29

Materia teſtiũ vtilis, quotidiana, & neceſſaria eſt, quam omnes ſcribentes amplectuntur, ego autem magis practi-

practicabilia, & in dies accidentia ponam, & primo ſciē-
1 dum, quòd teſtes antiquitus vocabantur ſuperſtites, ex eo quia ſupra ſtatum cauſſarum proferebant, nunc eſt ablata pars iſtius nominis, & vocantur teſtes, cap. forus §. teſtes de verbor. ſignificat, & dicitur quaſi anteſtis, hoc eſt an teſtans, vel vt alij volunt tenens ſtatum, ex eo, quia in teſtibus ſex ſunt attendenda, vnde verſus.

Ætas, conditio, ſexus, diſcreptio, fama,
Et fortuna, fides, in teſtibus iſta requiras.

Et ſicuti dixit B. Ioannes, tres
2 teſtes, vnū sūt, videlicet. aqua, ſanguis, & ſpiritus, vnum in miſterio, non in natura, aqua igitur teſtis eſt ſepulturę; ſanguis verò teſtis eſt mortis, ſpiritus teſtis eſt vitę, teſtis verò falſus tribus perſonis obnoxius eſt. Primo Deo, cum, peierando, contendit. Secundo Iudici, quem, mentiendo, fallit. Tertio Innocenti, quem, falſo teſtimonio, lædit.

Sed materiam agrediendo, quæritur, an teſtes poſſint
3 recipi poſt publicatum in cauſſa, diſtingue, aut ſumus ad defenſam, aut verò ad offenſam. Si primo caſu poſſunt recipi, etiam poſt ſententiam, quia debet Iudex in quirere in nocentiā rei, etiam eo nō petente, Carauit. Rit. 69. n. 15. Troys: ad rit. 71. n. 3. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 216. n. 4. De Franch. deciſ. 470. n. 7.
4 Maſull. ad Capic. deciſ. 81. n. 2. & ſeq. Aut verò ſecundo caſu, & ſic ad offenſam, & non poſſunt recipi poſt publicationem in cauſſa ſuper
5 eiſdem capitulis ſecus ſuper nouis, licet regula ſit in contrarium, quòd in criminalibus non obſtat publicatio, & ita intelligit dictum Bartol. in l. ſi vnus §. final. ff. de queſtionibus, Arnon. comment. 142. ſequitur Vrſill. & Maſull. citat. locis, tamen aduertendum eſt, quòd quando
6 recipiuntur teſtes ad offenſam, & ſic in informatiuo, teſtes debent eſſe omni exceptione maiores; quando verò ad defenſam admittuntur teſtes, etiam familiares, & minus idonei, Franc. Marc. deciſ. 423. n. 23. vide Franch. Cauſon. in tract. de teſtib. in tit. ne reus per aliqua inditia n. 12. 13. & 18. fol. mihi 360. & 362. & cum accidiſſet in cauſſa Io. Angeli Hiola, diſputabatur, ſi poterant recipi teſtes poſt publicatum, cum tempore expeditionis cauſſę, & in actu relationis in aula factę per Regium Auditorem

ditorem Donatum Coppola, qui partes inquiſiti tuebar, ponderabam depoſitionem Continui Natola, qui varius, imò contrarius,& falſus reddebatur ex tribus depoſitionibus per eum factis, prout dixi in allegationibus meis, Fiſcus hoc aduertens inſtetit
7 alios teſtes recipi, ego replicabam Fiſcum non poſſe recipi, tum quia ſumus ad offenſam,cum etiam,quia proceſſus erat compilatus, & cauſſa erat relata, ergo erat extra terminum, & addebam, Fiſcum nō poſse agere, niſi intra terminum, infra quem probationes debent fieri, & habilitatur ad agendum, verùm elapſo termino nihil poteſt agere, & ſi agere tentauerit, vel inſteterit, excluditur ab agendo, etiam in cauſſis, in quibus proceditur ſummariè, vel ex abrupto, vel ad modum Belli, & poſt multa adduxi Maur. Bur. de mod. proced. ex abrupt. quęſt. 5. n. 283. & iterum quæſt. 19. n. 239. qui licet adducat Farinacc. quęſt. 1. n. 68. tamen dictum Farinacc. ad caſum noſtrum non confert, & fuerunt recepti teſtes, motus D. Coppula, ex Iſern. in conſt. Regn. terminum vitæ n. 20. ex quibus fuit inquiſitus condemnatus, & per M. C. V. fuit reuocata ſententia, & inquiſitus liberatus.

Verùm ſi accuſator dixerit habere nouos teſtes, an ſit dāda
8 dilatio ad illos producendos, & interim ſit ſuperſedendum in cauſſa principali, Carauit. Rit. 69.

Tù vide Theſaur. deciſ. 262. Marſil. ſing. 90. Guid. Pap. quæſt. 72. & 124. ſciendum tamen eſt circa requiſitum ætatis in teſtè, quòd teſtis ſeptuagenarius, & ſic ætatis
9 annorum ſeptuaginta non tenetur deponere, quia extra mentem pręſumitur, D. Rouit. ad ptag. 8. de ordin. Iudic. n. 35. & econtra ante
10 decimum quartum annum iurare non tenetur, cap. pueri 22. quæſt. 5. Gramatic. verò deciſ. 40. nu. 17. motus ex l. in teſtimonium ff. de teſtib. teſtatur, teſtem, teſtimonium ferre non poſſe ante vigeſimum annum, quòd
11 limitatur quando cum minore concurrunt alij teſtes, vt teſtatur Mut. deciſ. Sicil. 1. n. 14. tamen ſi vidit, aliquid tempore ſuę minoris
12 ętatis, an poterit inde factus maior deponere, ex tex. in l. notionem §. inſtrumentorum ff. de verbor. ſignific. videtur poſſe recipi, Caualcan. de Bracch. Reg. tit. de probat.

probat. teſt. par. 3. num. 136. licet diſtinguat, an de ætate interrogetur, & tenetur ſcire, & recordari, an verò de aliquo factu; & ſi tantam ætatem habet, quòd veriſimiliter poſſit recordari, & tenetur ſcire, tu vide Foller. practic. criminal. tit. capit informationem num. 47. & Caualcan. ibid. qui pulchra alia dicit, & quando fuerit receptus, poſtea reperitur, quòd tempore depoſitionis erat in-
13 habilis, an eius depoſitio vitietur, Caualcan. de Bracch. Reg. tit. de qualit. teſtium par. 1. num. 85. dicit depoſitionẽ valere quamuis fuerit inde derecta inhabilitas, ſic ego dicebam, Caualcan. auctoritate in cauſſa Io. Baptiſtæ dello Guercio, contra Cæſarem Scancamarro Terræ Montis Falcionis; & ſi poſt depoſitionem moritur, ſi de repulſa tractatur, an
14 debeat mortuus teſtis repulſari, multi dicunr, quòd non eſt aliud agendum, cum ex regula habetur, crimina morte extingui, & cum mortuis litigium non datur, tamen in con-
15 trarium eſt veritas, & debent repulſari, quia non tractatur cum mortuis, ſed cum producente, ſic congerit Imbrian. in tract. de repulſ. conſiderat. 1. num. 180. & ſeq. vide Maur. Giurb. deciſ. Sicil. 10. &
16 debet articulari, quòd tempore depoſitionis ita habebatur ab omnibus ipſum cognoſcentibus, Gramatic. deciſ. 11. num. 11. & 12. qui num. 10. dicit, quòd ſi ad ſunt ex examinatis ad offenſam aliqui repulſati, alij verò non, probant non
17 repulſati, & cum illis procedit, licet repulſati præſumptionem faciant.

Sed vnum quęro, delictum eſt commiſſum ſecreto, & ſic intus aulam, & teſtes per foramen, ſiue riuolam portę vi-
18 dent, & teſtificantur vidiſſe vnum poſt alium actum, an probẽt. Aufrer. ad deciſ. Cappell. Tholuſ. 309. concludit teſtes ſic deponentes eſſe ſingulares, Viu. deciſ. 241. n. 25. ex Maſcard. ibi relato, afferr, quòd teſtes ipſi dicuntur conteſtes, & probant adulterium, ſi deponunt per riuolam, & foramen portæ vidiſſe virum, & mulierem
19 commiſcentes, vel ſe oſculãtes, vel amplexantes, Baiard. ad Clar. §. adulterium n. 42. quem non citat Viu. nec Baiard. de Maſcard. mentionẽ facit, teſtatur, ꝙ probant, ſi ſucceſ-

ſi ſucceſſiuè viderunt, quorum auctoritate fretus ſic ego dicebam in cauſſa Doctoris Aſcanij Morâtis integerrimi, & ex corde affinis, filij illius eximij, & primarij tunc temporis Aduocati in Ciuitate Neapolis Perri Morantis, qui morte præuentus non valuit eius eminentiam demonſtrare.

Sed ponè, quòd quis inquiſitus velit defenſiones face-
20 re, citare faciat ſuos teſtes ad defenſam, teſtes renuūt venire, an reus cogendos illos eſſe petat; quæſtio hæc, hic pluries accidit, ſemper ego dixi, poſſe teſtes cogi, & pecuniam dari ad deponendum veritatem, ea ratione, ne quis cogatur ſuis expenſis militare, & alteri proficere, & allegaui Bald. in cap. final. de appellat. Dec. conſil. 189. num. 12. Amic. conſil. 135. num. 5. & Iudex poteſt ipſos coercere tam ad
21 inſtantiam partis, quam ex officio, gloſ. in cap. ſtatutum, §. aſſeſſorem in verb. delegatus de reſcript. in 6. concordat Reg. d'Apont. de poteſt. Proreg. tit. de prouiſ. fier. ſolit. §. 4. num. 41. & debet fieri de-
22 poſitum dietarum, & expenſarum, gloſ. in dicto cap. ſtatutum §. præferendæ in verb. expenſas; ſed an hoc caſu debeatur merces proprij laboris, vide Oſaſch. deciſ. 46. vide ad materiam Marſil. ſing. 353. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 244. nu. 6. & caſ. 310. Et non incongruè dubitari poteſt, ſi teſtis productus, dicat neſcire, vel non
23 recordari, inde reproductus ſuper ipſo negotio deponit, an probet, vel varius dicatur, millies occurrit; teſtes enim per Curias Baronales, vel per Commiſſarios ab hoc Tribunali expeditos recepti, ſemper negant factum, & dicunt neſcire, inde ab hoc Tribunali vocati diſtinctè, deponunt, factum dilucidant, & delictum clareſcunt, & dubitatum fuit, an probent, vel varij dicantur, Marant.
24 conſ. 48. num. 14. dicit, quòd non probant; Horat. Marcheſ. in addit. ad Tartagl. pract. crim. cap. 9. dicit, quòd non probat, & eſſe omnium concluſionem, nullo refragante ex D.D. ibi allegatis, ſecus autē ſi in primo iudicio depoſuiſſet per
25 verbum credo, & in ſecundo de veritate facti, tunc ſtandū eſſet ſecundo dicto, Arnon. Dialog. 57. dicit, ꝙ teſtis huiuſmodi depoſitionē faciens, nec varius, nec vacillās iudicā-

dus eſt,

dus eſt, niſi fuerit cum parte alloquutus, idem Arnon. dialog. 58. Roman. conſ. 500. ego autem ſemper ſubſtinui, & defendi huiuſmodi teſtem in vna depoſitione negantem, & in alia deponentem nihil probare, nullamq; fidem facere, ex Clar. quęſt. 53. verſ. ſed quid ſi teſtis imò illum puniendum eſſe extraordinariè, ex Vulpello conſ. 29. quamuis Farinacc. quæſt. 66. n. 357. pro negatiua teſtetur, ea ratione, quia poteſt ſtare, quòd hodie ego incipiam ſcire, quod antea ignorabam, licet idem Farinacc. citat. quæſt. 66. par. 4. n. 124. & 125. conetur ſubſtinere, quòd neutri dicto ſtatur. Et ſi continge-
26 rit teſtem examinari, an teneatur Tribunal accedere, vel in ſua domo depoſitionem recipi, Farinacc. quæſt. 67. cap. 5. à n. 102. ad nu. 244. teſtatur, & concludit nonnullas perſonas non cogi ad accedendum ad Curiam ad ſe examinandum coram Iudice, ſed Iudex Notarium mittit ad eorum domos pro illis examinandis, quas perſonas ibidem enumerat, & ſigillatim excipit, ad quem te remitto, ne exemplare videar.

Et ſi ad offenſam deponit, & interrogatur, vt fieri ſolet, ſi eſt inquiſiti coniunctus,
27 & negat, inde conuincitur, an puniatur, & quam fidem faciat, Gramatic. decil. 43. n. 5. dicit, quòd licet ſit falſus, non incidit tamen in pœnam falſi, ſed poteſt puniri, vti mendax arbitrio Iudicis, ſequitur Mari ibid. num. 10. ex conſ. Valenzual. 90. Ann. Sing. 121. Caball. verò reſolut. crimin. caſ. 34. dicit, quòd ex
28 quo parentela, ſiuè affinitas non poteſt negari, & præſumitur teſtem illam ſcire, & teſtatur, teſtem vti mendacem extraordinaria pœna puniuiſſe, cum parentela etiam læuis manifeſta ſit, & nota, tu vide Guttier. conſ. 39. num. 3. & hoc in dies euenit, nam teſtes, qui ad defenſam deponunt, quando interrogantur, ſi ſunt affines, inquiſiri, negant.

Tamen reſpectu inquiſiti eorum depoſitio, non probat, & repellitur, ex quo affinis D.D. in l. parentes C. de
29 teſtib. Gomeſ. de delict. cap. 12. n. 15. & nouiſſimè Petr. ad Gramatic. deciſ. 34. num. 13.

Et ad id, quòd ſupra n. 20. dixi teſtem debere habere expenſas, & dietas, ea ratione, ne

officium ſuum ſit ei damno-
30 ſum, ſcias, quod debet habere expenſas, tam eundo, quam redeundo, & ſtando, & ſi auocatur à ſuis negotijs, aliud recipere debet vltra expenſas in compenſationem eorum, veluti quando laborator, vel artifex eſſet,
31 debet enim pręſeruari à dãno, licet non eſſe in lucro, & ſi ſunt plures contribuentes,
32 pinguiores expenſas habere debet teſtis, & debet ei correſpondi antequam de domo exeat, prout vulgo dicitur, antequam pedem moueat de domo, verùm ſi receperit quantitatem pro dietis, quas non vacauit, ſuperfluum reſtituere tenetur, non debet enim lucrum facere, licet
33 præſeruari à damno, & ſi in itinere fuerit à latronibus, in quos incidit ſpoliatus, non recuperat ea, quæ ſibi ablata ſunt, nec damnum paſſum, & ſi in morbum incidat itinerando, expenſis producentis curari debet, prout hęc om-
34 nia, & alia pulcra congerit, Surd. de alimen. tit. 1. quęſt. 62. à n. 1. ad 12. qui non citat Carauit. rit. 140. nu. 2. 7. & ſeq.

Si tamen teſtes ſunt ſenes, valetudinarij, vel nobiles, debent æqueſtres venire, ruſtici verò, aut ignobiles pedeſtres, ſic
35 fuit deciſum per Sacrũ Conſilium, vt refert Vrſill. ad Affliđ. deciſ. 137. n. final.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Teſtes reuelantes ſuper monitorijs an probent, abſq; eo, quod repetantur cum iuramento.

SVMMARIVM.

Teſtis pro exoneratione conſciẽtiæ, ad reuelationem excõmunicæ, an probet non repetitus, à num. 1. ad num. 7.

Iudex an teneatur ſic credere, & iudicare ex reuelationibus factis metu literarum monitorialium num. 3.

Reuelationes excõmunicæ, an probent ſolutionem, vel aliud, ita, vt inſtrumenti liquidationem impediant num 4.

Iudex in Regno iudicat ſine figura iudicij, & an ex alijs, quam in proceſſu num. 5. & 6.

Teſtis non iuratus nullam fidem facit, etiam ſi Cardinalis, vel magnæ auctoritatis, vel magnus religioſus eſſet, etiam ſi à Papa reſcribatur, vt fidem faciat, etiam ſi Iudex haberet liberum arbitrium, etiam ſi eſſet in cauſis ſummarijs, etiam ſi concurreret magnus numerus num. 7.

Quid ſi notarius aſſerat eſſe iuratum ibid.

tum ibid. num. 7.
Teſtis examinatus, cum iuramento, parte tamen non citata, an probet num. 8.
Limita niſi examinatus eſſet in vltima die termini num. 9.
De ratione num 10.
Et de veritate, & obſeruantia num. 11.

MAteriam teſtium proſequendo pono quæſtionem, quę quotidiè euenit, ponè, quòd teſtis deponat ſuper aliquo facto, vel negotio ad exonerationem conſcientiæ, ad reuelationem excōmunicę, an probet non
1 repetitus, ſuper quo puncto confusè pauci ex noſtris patribus ſcripſerunt, vndè, vt vera praxis habeatur, ponam concluſiuè, quid ſeruandum. Multi aſſerunt huiuſmodi teſtium dicta, & depoſitiones non probare non repetiti
2 præbent rationem, quia teſtis cum iuramento non examinatus non probat, & proinde huiuſmodi teſtis debet repeti cum iuramento vulgatis iuribus, licet deponat ſuper monitorijs, cum nō pręſumatur Sanctus Ioannes Euangeliſta, poteſt mentiri, & proinde non probat abſq; iuramento. Ego autem
3 contrarium teneo, ſcilicet probare, fidem facere, & ex huiuſmodi depoſitionibus factis, licet abſq; iuramento Iudicem inclinare debere eius animum ad ſic credendum, & ad iudicandū, Curt. conſ. 106. n. 8. Menocch. de arbitr. Iudic. quęſt. 26. ad fin. Maſcard. de probat. concluſ. 682. n. 7. Reg. Apont. vol. 1. conſ. 63. n. 18. de Franch. licet obiter deciſ. 366. n. 5. & Viſcont. ibidem, qui vltra adductos D.D. citat Marcell. Cal. vt ibi, ſed non citat Reg. Apont. Amend. tamen ibidem citat Apont. miror ego enim Amend. Apontem vidiſſe, Viſcontem verò non concordat, Petr. ad Gramatic. deciſ. 103. n. 54. tu vide Conſt. in tract. de ſcient. & ignorant. diſtinr. 55. n. 11. & 12. fol. mihi 466.
Et adeò verùm eſt, quòd huiuſmodi depoſitiones amplia-
4 tur procedere, & probare etiam aduerſus liquidationem inſtrumenti, ita, vt debitor citatus ſuper illius tenore probans ſolutionem, vel aliud quid liquidationē impediens, ex huiuſmodi reuelationibus impedit liquidationem, etiam, quòd repetiti teſtes non ſint, ex practic. Galter. in practic. de liquidat. inſtrument. tit. aut facta liquidatione n. 47. fol. mihi 389. & moueor ex vulga-

vulgata, & rationabili ratione nam cũ ex reuelatione excommunicę ſiuè literatum monitorialium pro cõſcientię exoneratione deponat, non præſumitur immemor ſalutis eternę, concordat Petr. ad Gramatic. deciſ. 103. num. 54.

Et vltra rationem per me ſupra aſſignatam ad ſunt duo aliæ per citat. D.D. adductæ Amend. enim ad Franch. citat. deciſ. 366. n. 8. teſtatur etiam in graui caſu procedere, aſſignat rationem ex Afflict. & Gramat. ibi relatis, quia Iudex hodiè iudicat
5 etiam ex alijs quam in proceſſu deductis, Galter. aſſignat ſuam ex Cala ibi relato, quòd hodiè in Regno per
6 clauſulam pragmaticæ ſine figura iudicij proceditur, vide Petr. ad Capic. deciſ. 35. littera F. & Mat. Giurb. deciſ. Sicil. 94. & 95.

Et dum caſus occurriſſet in hac R. A. inter Vniuerſitatem Toccaniſij, & ipſius Baronem, quandò ego partes Vniuerſitatis tuebar, præſentaui reuelationes teſtium, metu excommunicationis factæ, continentes ſolutionem contra Baronem, quamuis non fuiſſent repetiti, Vniuerſitas fuit abſoluta ab impetitis per Baronem, magnifico Auditore Antonio de Polito commiſſario, qui valde meas doctrinas commendauit.

Et ex his datur reſponſum ad illam regulam, quòd teſtis
7 non iuratus nullam fidem facit, etiam ſi eſſet Cardinalis, vel alter magnę auctoritatis, vel magnus religioſus, etiam ſi á Papa reſcribatur, vt fidem faciat, etiam ſi Iudex haberet liberum arbitrium, etiam ſi eſſet in cauſſis ſummarijs, etiam ſi concurreret magnus numerus, vt adducit Imbrian. in tract. de repulſ. repulſ. conſid. 6. n. 99. & ſeq. qui n. 100. ponit exemplum, quandò teſtis cenſetur iuratus, & eſt quandò actuarius, vel Notarius aſſerit in eius depoſitione eſſe iuratũ.

Quæro vnum, quòd quotidiè euenit, ponè quòd teſtes ſint
8 examinati parte non citata, iuramento tamen delato, an valeat, dicas quòd non, nam teſtis depoſitio non citata parte ad ipſius iuraméta videndum non valet, cap. in nomine Dñi de Teſtib. ſequitur Afflict. deciſ. 39. n. 3. Quod li-
9 mita, niſi eſſent teſtes examiti in vltima die termini dati ad probandũ, in qua die teſtes producti ſine citatione partis
10 ad videndum iuraméta examinari poſſunt, ea ratione, quia extremitas temporis eſt, quę mo-

quę mouet, & ſic deciſum per Sac. Conſ. refert Afflict. deciſ. 47. n. 6. ſequitur Marant. in tract. de multiplic. alienat. n. 257. præbens aliam rationem, quòd illa vltima
13 dies interpellat, ſed de veritate, & obſeruantia huius limitationis, vid. Muſcatell. pract. ciuil. par. 5. gloſ. ſuſpectorum n. 10. & 14.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Teſtes laici, an deponant contra clericos, & econtra.

SVMMARIVM.

Teſtes ſeculares, an teneātur deponere contra clericos, & poſſint per Iudicem laicum cogi a num. 1 ad num. 11.

Laicus deponens contra Clericum patitur vitium corporis, & quod vitium num. 2. & 3.

Laicus deponens contra Clericum, an faciat inditium ad inquirendum, vel ad torquendum nu. 3.

Laicus quare non cogitur deponere contra clericum num. 3. & 4.

Si tamen eſt receptus probat num. 4. & 5.

Duobus concurrentibus num. 5.

Laicus in Regno cogitur deponere contra clericum, & perſonam Eccleſiaſticam coram Iudice Eccleſiaſtico, & pro cauſſis Eccleſiaſticis a nu. 8. ad num. 14.

Iudex Eccleſiaſticus quomodo procedit in delictis notorijs nu. 15.

Teſtes non poſſunt funiculis arceri, vt deponant num. 16.

Teſtis tentatus committere delictum, an probet nu. 17. & 18.

SEd opportunè quęro, an hęc Regia Audientia poſſit cōcedere licentiam laicis, vt ipſi deponant coram Eccleſiaſtico, & an Eccleſiaſticus poſſit ipſos cogere etiam cenſuris ad deponendūm, & an laici teneantur deponere. Diſtingue, aut de iure, aut verò de cōmuni obſeruantia. Si de iure, diſtingue, aut ſumus
1 in cauſſa criminali, aut verò in cauſſa ciuili, ſi ſumus in cauſſa criminali, ſubdiſtinguè, aut agitur de criminibus exceptuatis, nempè in crimine læſę Maieſtatis, Simonię, & hęreſis, ſiue de delictis notorijs, aut verò in alijs delictis. Si primo caſu, & ſic in delictis notorijs, ſimoniæ,
2 læſę Maieſtatis. & hęreſis, tunc laici admittuntur contra clericum, ſiue in minoribus, vel maioribus conſtitutum, vt tenet Maſcard. de probat. concluſ. 965. n. 10. 11. & 12. vol. 2. Clar. pract. crimin. quæſt. 24. verſ. pręterea idem tenet, ea ratione, quia lai-

quia laicus, cum Clericus non ſit, deponens cōtra Clericum, tale patitur corporis vitium, quod à promotione,
3 & ſacerdotio repellat, & ampliat, nedum non admitti laicos; verùm etiam, nec bigamos, nec mulieres, Baiard. verò ibidem dicit laicum non admitti, contra clericū, ita, vt plenè probet, ſecus verò ad inditium inducendum, quo caſu laicus admittitur cōtra Clericū, nedum ad probandam, contra eum famam, verùm etiam facit inditium ad torturam, & allegat Maſcard. cit. loc. licet non benè, quos ſequitur Farinacc. in tract. de teſtib. quæſt. 61. oppoſit. 13. & affert tres rationes, quibus laicus non admittitur contra Clericum. Primam nempè ex reuerētia à laico debita Clerico, qui Dei legatione fungitur. Secundam quia ſicuti Clericus teſtimoniū contra laicum facere non cogitur, ita (vt æqualitas ſeruetur) nec
4 laicus cōtra Clericum cogitur; qui ſimiliter allegat Maſcard. ſed non benè. Vndè video, quòd Baiardus, & Farinaccius, cum benè Maſcard. non citent, credo eos Maſcard. non vidiſſe, cum in pluribus locis ſemper errarunt, ſed vnū ab alio exēplaſſe. Dicit autem Farinacc. cit. loc. nu. 109. quod ſi laici reperiuntur examinati, faciunt fidem; & inditium ad torturam contra Clericum, dummodo duo concurrant.
5 Primum, quod laici deponāt immediatè ſuper delicto de viſu contra Clericum, ſecus ſi tantum ſuper remotis deponant. Secundum, quod ſint plures, ibidem num. 112. & n. 117. ibidem dicit laicos admitti cōtra Clericum, quando veritas aliter haberi non poteſt, & ne occultetur.

Si verò in alijs delictis, nempè ſi agitur per viam inquiſitionis,
6 & denunciationis, vel contra Clericum infamatum, vel quando cum laico examinatur alter Clericus, vel quando pro crimine ciuiliter agitur, vel in alijs, tunc poſſunt laici examinari, & fidem faciunt, vt citati D.D. dicunt, quibus deficientibus nō examinantur.

Si verò firmus in ciuilibus, dicas quod poſſunt deponere, &
7 coguntur, vt allegati ſcribentes afferunt citat. locis.

Quicquid tamen citati D.D. dicant, ſciendum, quod de recenti obſeruantia in hoc Regno laici poſſunt deponere
8 contra Clericum, ſeù contra perſonas Eccleſiaſticas pro cauſſis Eccleſiaſticis, & coram Iu-

ram Iudice Eccleſiaſtico, &
ſi renitentes, Iudex Eccleſia-
ſticus cenſuris tantum con-
tra eius procedere poteſt. Si
autem de perſona laicos ar-
ceri voluerit ab officialibus
Regijs non permittitur, ſed
bracchium Regium petenti
conceditur, & laici à Regijs
coguntur, etiam per captu-
ram perſonæ, vt deponant,
prout nuper extitit declara-
tum in facto per Regiũ Col-
laterale Conſilium in anno
1588. ſub die 29. Auguſti
tempore Comitis Mirandæ
9 in prouiſionibus expeditis, in
quibus extant inter cętera in-
fraſcripta. *Che non ſe moleſtino
li laici che ſono eſſaminati auan-
ti il Giodice Eccleſiaſtico, ma
quando occorre, che alcuno Gio-
dice Eccleſiaſtico vuol fare
iſtanza, ci debbiate coſtrengere
alcuno teſtimonio laico, che ricu-
ſarà eſſaminarſe, lo debbiate
fare etiam per via di carcere.*
Quę ſunt regiſtratæ in Cur.
1. fol. 67.

Et cum iterum in Ciuitate Sa-
lerni occurriſset, fuerunt per
Regium Collaterale Conſi-
lium relaxatę prouiſiones te-
noris ſequentis.

Magnifici Viri, Regij Conſilia-
rij fideles dilect.ſſimi. *A noi
è ſtato preſentato il ſequente
memoriale videlicet. Illuſtriſſi-
mo, & Eccellentiſſimo Signore.*

*Il Vicario di Salerno fa inten-
dere à V. E. come li dì à dietro
hauẽdo mandato vn ſuo Curſo-
re clerico con altri famigli laici
in caſa di vn canonico per pi-
gliar prigione vn clerico inquiſito
criminalmente, che dalla parte
era ſtato referito ritrouarſe in*
10 *detta caſa; vn fratello laico di
detto canonico fè violenza alla
Corte, & giocò di mano à detto
curſore clerico, incorrendo nelle
cenſure Eccleſiaſtiche, e volendo
di ciò pigliar informatione eſſo
Vicario, ſi per procedere alle cen-
ſure cõtro il laico, come per caſti-
gare il canonico recettatore del
delinquente, & complici in det-
ta violenza, li famegli laici non
hanno voluto eſſaminarſi, che
là furno preſenti, per prohibitione
fattali da D. Geronimo Bazan
Gouernatore della Prouintia,
& hauendo fatto richieder di
ciò à bocca eſſo Gouernatore, &
finalmente in ſcriptis inuocan-
dolo à dare detto braccio in ciò,
& aiuto, e fauore, come in ſimi-
li caſi è ſtato ordinato dal Regio
Collateral Conſiglio, hauendoli
preſentat' in promptu dette let-
tere Regie ſpedite l'anni à dietro*
11 *in ſimile materia; quali eſſibi-
ſcono à V. E. non le hà voluto
oſſeruare, ne tenere conto; per
tanto ſupplica V. E. à voler or-
dinare à detto Gouernatore,
& Regia Audientia, che voglia
dare il braccio, e far eſſaminare*

 eſſi teſti-

eſsi teſtimonij nella ſudetta cauſa, & oſſeruare per l'auenire quãto ſe cõtiene in dette lettere, oltre il tutto recenera à gratia da V. E. Vt Deus, &c. Et inteſo per noi il tenor del preinſerto memoriale, ci hà parſo farne la preſente, per la quale vi dicemo; & ordinamo, che ad ogni inſtanza, & requiſitione del detto Reuerendo Vicario ſupplicante debbiate coſtrengere tutti, & ſingoli teſtimonij laici della cauſa predetta, di modo che con effetto habbiano à deponere la verità di quello ſanno, oſſeruandoli, & fandoli oſſeruare le prouiſioni, che li ſono ſtate per noi, & Regio Collaterale Conſeglio ſpedite ſopra il coſtrengere de teſtimonij laici, che ſi hanno da eſaminare in detta Corte, e così l'eſequirete, che tale è noſtra volontà, non fandoſe lo contrario per quanto ſi hà cara la gratia Regia: la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli die 30. *Menſis Iulij* 1596. *El Conde de Oliuares. Vidit Ribera Regens. Vidit Goroſtiola Regens. Barrionouo. In par.* 10. *fol.* 120.

Et cum iterum in hoc noſtro Regio Tribunali occurriſſet tempore Præſidatus D. Antonij de Leyua. Franceſco Strina, Antonio Gargano, & Carolo Caliſano Auditoribus, fuit id dubitatum, & Illuſtri Dño Fuluio Conſtantio Corleti Marchioni Regenti, & decano Collateralis, ac Regię iuriſditionis defenſori fuit reſcriptum, per quem fuit reſponſum, vt infra. A terg. *A Don Anto-*
12 *nio de Leyua Gouernatore, & Auditori della Regia Audienza di Principat'Ultra.* Intus vero. *Hò viſto quel che le S.S.V.V. me ſcriuono intorno all'eſsaminare de teſtimonij laici nelle Corti Eccleſiaſtiche cõtro le perſone, & cauſe Eccleſiaſtiche, & anco le lettere ſcritteli da Monſignor Arciueſcouo, & Vicario di Beneuento ſopra tal particolare, che m'hanno in-*
13 *uiato in riſpoſta delle quali non poſſo dire altro ſolo quel che s'oſſerua in queſto Regno è, che li laici ſi poſſano eſsaminare nelle Corti Eccleſiaſtiche ſenz'altra licenza contro perſone Eccleſiaſtiche, & in cauſe Eccleſiaſtiche, però quando ſono renitenti ad eſsaminare, il Prelato procedere con le cenſure, ma volendo aſtrengerli di perſona, deue implorare il braccio del Giodice laico, & all'hora ſe li deue dare, & aſtrẽgernoſi per detti Giodici laici, etiam per via de carceri per farli deponere contro dette perſone, & cauſe Eccleſiaſtiche, &*
14 *così potranno oſſeruare le S. S. loro nel caſo preſente, & quando occorrerà per l'auenire, che è*

quanto

quanto poſſo dire per riſpoſta della predetta delle S.S.V.V. alle quali per fine bacio le mani. Da Napoli à 13. Luglio 1616. Il Marcheſe di Corleto.

Et in delictis notorijs, ordinarij procedunt quo ad cenſuras
15 eccleſiaſticas; ideſt priuationem Sacramentorum, & coertionem paternam, laici verò quo ad punitionẽ, ideſt pœnam corporalem, vel pecuniariam, & ſic pro eodem delicto in eadem perſona ambo cõcurrũt, Reg. Apont. tract. de iuriſdict. ad pennam tit. de Bigam. cap. 15. n. 7.

Verùm quando teſtes producuntur in cauſſis criminali-
16 bus non poſſunt per hanc R. A. ſiue per aliud Tribunal funiculis arceri, vt fuit declaratum per Regium Collaterale vigore prouiſionum, quarum tenor ſequitur videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illuſtris, & Magnifici Viri, &c. *Semo informati, che per queſta R. A. quaſi indifferentemente ſe dà à teſtimonij il tormento di funicelle, del che ſi cauſa, che al più delle volte per li teſtimonij predetti ſe dicono coſe, che mai hanno ſaputo in diſſeruitio di N. Sig. Iddio, di Sua Maeſtà, e danno di ſuoi ſudditi, al che volendo noi rimediare, ci è parſo farui la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che da quà auanti non debbiate in modo alcuno far dare detto tormento di funicelle, nè altro tormento à detti teſtimonij; eccetto in caſi molto graui, e che ſiano contro d'eſſi inditij, ò proue tali, che ſe le poſſa dar tortura, e darete in noſtro nome ordine à tutti li Capitanij delle Città, Terre, e luochi di queſte decrete Prouintie, che così anco lo debbiano eſequire, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 20. Menſis Aprelis 1610. El Conde de Venauente. Vidit Conſtantius Regens. Vidit De Caſtellet Regens. In Cur. 2. Principatus Citra, & Baſilicatæ. Alla Regia Audientia di Principato Citra, & Baſilicata.*

Verùm ſi teſtis fuerit conuitatus ad aliquem occidendum,
17 renuat, nedum committere delictum, verùm etiam notitiam det illi, contra quem homicidium cõmitti tractatur, quòd nõ poteſt alio modo probari, niſi per depoſitionem illius tentati, an huiuſmodi depoſitio valeat ita, vt dictum teſtis integri dicatur, accidit in perſonam amici, quem honeſtatis cauſſa taceo, qui ad committendum delictum concurrere recuſauit, imò potius propalauit, & depoſuit, & fuit dubitatum, an depoſitio nocce-
18 ret tentanti, dicebam ego,

quòd citra cordis liuore, ex quo motus fuit ad propalandum, & ad diſcordias inducendas poſſet iudicari integer teſtis, ex quo peccare, & delinquere renuit, tamen cũ ſingularis ſit, & dictũ vnius, dictum nullius, non probat, poſtea vidi articulum adductum, & tractatum per Nouar. quæſt. forenſ. queſt. 134.

DE SALARIO
Caput I.

ARGVMENTVM.

Salarium quibus perſonis debetur.
Prædicatores, an ſalarium habere debeant, & à quo.

SVMMARIVM.

MErces eſt recompenſatio operis, & actus Iuſtitiæ n. 1.

Salarium, labor, merces, an differant num. 2.

Salarium quibus perſonis debetur num. 3.

Salarium an debeatur prædicatoribus pro munere prædicationis à num. 5. ad num. 21.

Epiſcopi munus prædicandi habent in ſuis Eccleſijs num. 6. & 8.

Prædicatio de diuinis eſt num. 7.

Prædicator debet habere ſalarium ad ſubſtentationem non quaſi prætium, ſed quaſi ſubſtentationis ſtipendium num. 17.

Prædicationis exercitium ſpirituale eſt, & reſpectu prædicatoris corporale num. 17.

ARiſtotel. lib. 1. cap. 7. de mercede loquens, inquit merces autem eſt id, quod recompenſatur pro
1 operis retributione, & reddere mercedem, eſt actus Iuſtitię ſicut prætium rei emptæ, ex B. Thom. ſecunda ſecundæ quæſt. 14. artic. 1. mercenaria autem alia eſt vilium
2 artium alia ſine arte ſolo corpore miniſtrante, & licet merces, pręmiũ, labor, & ſalarium ſint ſynonima idem importantia, tamen cum hoc verbum ſalarium ſit magis vſu receptum, dũ de ſalario, ſiue mercede loquutionem facere propoſui, verbo ſalarij vtar, cuius appellatione omnes alij

nes alij

nes alij iſti termini compre-
henduntur, quod ſalarium
tribus perſonis debetur. Pri-
mo prædicatori, de quo in
præſenti cap. tractabo. Se-
3 cundo officiali, cuius nomine
Aduocatus, lectores, & me-
dicos compræhendi demon-
ſtrabo in 2. cap. Tertio fa-
mulo, vel operario, cuius
materiam in 3. capit. proſe-
quar. Et cum prædicator di-
4 gnior ceteris ſit, & digniora
ſunt preferenda vulgaris Iu-
ribus de predicatorum ſala-
rio primo tractandum fore
cenſeo. Et proindè ſciendum,
quòd prædicatores piſcatores
5 animarum vocantur, iuxta
Eccleſiaſtic. dictum: Ecce
ego mittam piſcatores mul- 11
tos, & piſcabuntur eos, &
alibi: mittam eis multos ve-
natores, & venabuntur eos
de omni colle, & de cauernis
petrarum: & iterũ alibi: Ve-
nite poſt me, & faciam vos
fieri piſcatores hominum, de
quibus non me extendam,
cum meum non ſit, remitto
tamen ad Theologos, & ad
Petr. Grogor. toloſan. ſyn-
tax. art. mirab. tom. 3. cap.
29. per tot. & ſignanter n. 11.
& ſeq. ſed tantum de eorum
ſalario, vt dixi loquar, vndè
primò queritur, onus electio-
nis prædicatoris, & ſolutio-
nis ad quem ſpectet, multi
multa dicunt, nam aliqui te-
neñt, quòd onus hoc ad Epi-
ſcopum ſpectet, cum Epiſco-
6 pi munus prædicandi ſit in
ſuis Eccleſijs, & ſi aliquo im-
pedimento, non valeat, po-
teſt alterum deputare iuxta
Sac. Conſ. Trident. cap. 2.
ſeſſ. 4. & iterũ in cap. 4. de
reformat. ſeſſ. 24. & per con-
ſequens onus ſoluendi ſala-
rium ad Epiſcopum ſpectare
debet ex regula, qui ſentit
comodum, debet ſentire in-
comodum: vndè cũ Epiſco-
pus comodum eligendi pre-
dicatorem habeat, debet ha-
bere, & incomodum ſoluen-
di, non autem Vniuerſitas,
ſiue Cõmunitas loci, Auen-
dan. de exeq. mandat. Reg.
lib. 2. cap. 10. n. 27. Alij di-
7 cunt, quòd ſalarium non de-
betur, ex eo quia prædicatio
de diuinis eſt, & emere, vel
vendere diuina, ſimonia eſt,
quæ nihil aliud eſt niſi ſtu-
dioſa voluntas vendendi, ſiue
emendi ſpiritualia, vt addu-
cit Thor. in compend. deciſ.
in verb. ſalarium. Alij ſub-
ſtinent, quòd in Eccleſia Ca-
thedrali Epiſcopus electio-
8 nem prædicationis habet, &
ſi conſuetudo etiam imme-
morabilis vigeat, Reg. Apôt.
in tract. de iuriſdict. quem
ad pennam habeo cap. 10.
tit. de ſalar. concion. ſoluend.

fol. mihi

fol. mihi 104.

Hodie verò per Regium Collaterale Conſilium quæſtio eſt ſopita, & fuit deciſum hoc modo, quando Epiſcopus eligit ipſe ſoluit, & econtra quando Vniuerſitas eligit ipſa ſoluit; virtute prouiſionum expeditarum in anno 1608 quarum tenorem hic inſero videlicet. *Et l'iſteſſe s'anco ve d cemo quando accadeno differenze di pagare eleſmoſine à Predicatori, & in queſto particolare ſe hà oſſeruare quello*
9 *che ſtà deciſo, & ordinato per il Sac. Conſ. di Trento, che quando s'eligono li Predicatori dalli Veſcoui, per eſſi ſe l'hà da dare, & pagare l'elemoſina, & quando s'eligono dall'Vniuerſità i l'iſteſſe Vniuerſità deuono pagare, che è quanto per hora poſſemo riſponderui, & ordinarui per riſpoſta di detta voſtra. Datum Neapoli die 30. Octobris 1608. El Conde de Venauinte.*
10 *Vidit Conſtantius Regens. Vidit de Caſtellet Regens. Vidit Valcarcel Regens. Salazar Secretarius. In Cur. 30. Calabriæ fol. 25.*

Et ſic ſemper obſeruatum fuit in nonnullis cauſſis, & ſignãter in cauſſa Vniuerſitatis Caſſani, me pro ea patrocinante cum Reuerendo Epiſcopo Nuſci, qui elegit Prædicatorem in Terra Caſſani, & indè quærebat, vt Vniuerſitas ſolueret, vndè conſului, vt notitia Proregi daretur, per quem fuerunt relaxatæ prouiſiones tenoris ſequentis videlicet. A terg. Magnificis Nobilibuſq; viris Syndico Electis, Vniuerſitati, & hominibus Terre Caſſani, Regijs fidelibus dilectis. Intus verò. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici nobileſq; viri, &c. *Viſto, & inteſo per noi quanto per voſtra parte ci è ſtat'eſpoſto intorno alla pretenſione del Reuerendo Veſcouo di Nuſco di voler lui inuiar'il Predicatore per predicare in queſta Terra contro la forma del ſolito, & poſſeſſione in che ve ritrouate*
11 *d'eligere, & nominar voi il predicatore predetto, li hauemo ſpedito le debite Ortatorie, & ci hà parſo di più farue la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che ſe il detto predicatore non ſarà eletto da voi, ma da eſſo Reuerendo Veſcouo di Nuſco, come hauete eſpoſto, che pretende inuiarlo lui in conto alcuno debbiate pagarle l'elemoſina ſolita ſenza il noſtro ordine, & particolar licenza in ſcriptis obtenta, non fannoſe lo contrario ſot to pena di docati mille. Datum Neapoli die 28. Menſis Ianuarij 1617. Don Petro Giron. Locus Sigilli. Vidit Conſtantius Regens. Vidit Lopez Regens. Vidit*

Vidit Montaluus Regens. Sa-
12 *laZar Secretarius. In exorta-*
tionum 10. *fol.* 113. *All Vniuer-*
ſità di Caſſano, che non pagbi
coſa alcuna per elimoſina al
predicator di quella Terra, eſ-
ſendo eletto per il detto Reue-
rendo Veſcouo di Nuſco, e per
eſſa Vniuerſità ſenza licenZa
di V. E. vt ſupra.

Et in dies literas hortatoriales huiuſmodi Epiſcopis aliter prętendentibus Sacrum Collaterale expedire ſolet, & ſi Epiſcopi non obediunt, violentes reputantur, Collaterale Regium procedit ad reiectionem coniunctorum, & familiarium Epiſcoporum, & adhuc renitentibus illis, ad fructuum ſequeſtrationē, & illis pertinacibus quãdoq; vocantur quandoque prę-ſidia ſufficientia adhibentur, nõ auctoritatiuè, & per modum iuſtitię, ſed ad neceſſariam defenſionem ad violentiam reprimendam per modum extraordinariæ cognitionis fit, vt dicit Reg. d'Apont. in tract. de Iuriſdict. Eccleſiaſtic. cap. 1. n. 13. & ſeq. & num. 19. ad quem me remitto.

Vnde ſupita eſt quæſtio in Regno, & ſic debet intelligi, & ſeruare, prout ſemper ſeruatum vidi. Et licet Thor. citat. loc. afferat fuiſſe Vniuerſitatem Sueſſæ condemnatam
13 ad ſoluendam conſuetam eleemoſynã, & ſimiliter per Regium Collaterale Conſiliũ fuiſſe prouiſiones relaxatas in fauorem prædicatoris contra Vniuerſitatem Caſtri Maris, non puto ego ſic ſimpliciter proceſſiſſe, ſed altero ex duobus modis, vel quòd
14 Vniuerſitas habebat electionem eligendi, & de quantitate diſceptabatur, vel quòd ſic ibi conſuetudo erat, nempè ad Vniuerſitatem ſolutionem, & ad Epiſcopũ electionem ſpectare, & moueor ex præinſertis prouiſionibus.

In tantum, quòd clarà colligitur concluſio prædicatori ſalarium deberi, ſiue ab Epiſcopo, ſiue á communitate de-
15 putetur, & Thor. citat. loc. affert duas rationes, quarum primam, quia labor non debet eſſe ſine mercede, ſecundam ex Apoſtol. dicto, qui altari ſeruit de altari viuere debet, ego verò motus nedũ ex tex. in auct. de Iudicib. §.
16 ne autem collat. 6. in gloſ. in verb. Stipendium, verùm etiam ex Guttier. lib. 1. canonic. quæſt. cap. 29. n. 21. dico, quòd prædicatoribus licet ſpiritualia ſeminantibus debetur ſalarium, non ad
17 emendum prędicationis verbum, ſed tantum ad ſubſtentationem

tationem prædicantium, iuxta Apoſtoli dictum, & non quaſi pretium, ſed quaſi ſuſtentationis ſtipendium, & licet exercitium prædicationis ſpirituale ſit, tamen corporale etiam dicitur, & reſpectu ipſius Prædicatoris nō poteſt hoc ſalarium exactio, nec ſpecies exactionis vocari, ſed ſpecies gratuitè recompenſationis nuncupatur, vt ibid. Guttier. ex Canoniſtarum, & Theologorum ſententia ſubſtinet.

Verùm quando electio ad Vniuerſitates ſpectat, & Vniuerſitates non idoneum eligerent, vel comercium, aut cō-
18 uenticulam ſuper electione facerent, aut concederent ad petitionem, & inſtātiam eorum dominorum, & potentium, ex qua oriretur non ædificatio populi, vel ſeruitus. Nam ſæpè Barones præponunt Vniuerſitatibus aliquem religioſum idoneum, habilē, inde ſubſtituunt alios minus idoneos, quod fieri nō poteſt, quia prædicatio non poteſt delegari, nec ſubſtitui; requiritur enim induſtria perſonæ, nedum moribus, doctrina, & verbis, ſed etiam ſanctitate, quæ prædicationis auget effectum, Carauit. rit. 2. n. 18. Hoc enim caſu, dicit Apont. poſſe Epiſcopū poteſtatem ad Vniuerſitatē ſpectantem nominandi Prędicatorem vendicare, & onus
19 ſoluendi ad Vniuerſitates remanet, & colligit hoc ex verbis Sac. Conc. Trident. prout ipſe refert cit. cap. n. 6.

Vnum tamē pro coronide ſciendum, quod ſi Vniuerſitas titulum non oſtenderet, ſaltim coloratum, nec poſſeſſionem
20 probaret, & prætenderet habere hanc facultatem eligendi, ex quo Epiſcopus habet intentionem fundatam, debet manuteneri in poſſeſſione. Et econtra ſi Epiſcopus eligit, & prętendat, quod Vniuerſitas ſoluat, dum de conſuetudine non conſtat, habet contra ſe iuris prę̄ſūptio-
21 nem; & ipſe ſoluere tenetur, niſi Epiſcopus demonſtraret poſſeſſionem antiquam, ex qua prætenderet ſe manuteneri, vt dicit Reg. Apont. citat. tract. de ſalar. comun. ſoluend. cap. 10. in fin. fol. mihi 106. à terg.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Salarium an debeatur, & quo Iure, Officiali.

Si labor creſcit, an creſcat ſalarium.

Officialis infirmus an debeat habere

habere ſalarium.
Si duo officia exercet, an duplex ſalarium habere debet.

SVMMARIVM.

Salarium conſtitui debet perſona ad officium promote, & debetur iure actionis n. 1. 2. & quare n. 3. 4. & 5.

Salarium non debet eſſe tenuè, ne oriatur cauſſa corruptionis n. 6.

Officialis non habens ſalarium, an poſſit recipere munera, vel deriꝫtus à litigantibus num. 7.

Officialis debet habere ſalarium, vt honeſtè viuat num. 8.

Salarium diuerſis temporibus, & diuerſis quantitatibus officiali ſolutum, quam quantitatem habere debeat num. 10. & 11.

Labor ſi officiali augeatur, an debeat augeri ſalariũ, & econtra ſi labor diminuatur, an diminuatur ſalarium n. 12. & 13.

Salarium, an debeatur officiali infirmo num. 14. 17. 18. & 19.

Infirmitas non debet eſſe diuturna, ibid.

Officiali infirmo, tenetur Baro expectare, donec reconualeſcat, & interim locumtenentem creare num. 15.

Limita, niſi infirmitas eſſet longa, ibid. num. 15.

Infirmitas officialis debet eſſe vera, non ſimulata, vel procurata num. 16.

Infirmitas eſt caſus fortuitus n. 18.

Infirmus laborat num. 18.

An procedat in Doctore, Lectore, vel Aduocato num. 20. & 58.

Officialis duo officio exercens, an debeat habere duo ſalaria, vel vnicum tantum ſufficiat a num. 21. ad 30.

Limita, niſi expreſſum ſit vnicum ſalarium num. 24.

Officium Gubernatoris eſt accidentale, non conſiderabile, officium verò Iudicis eſt primarium, & principale num 22.

Labor aſtimationem habere debet, ſicut, & pecunia num. 23.

Salarium decedentis, vel non adimplentis, an accreſcat adimplẽti num. 29.

Eccleſiæ duo vnitæ in vnum, an bina, vel vnica præſtatio debeatur n. 31.

Officiali inquiſito, vel amoto, an debeatur ſalarium n. 32.

Canonicus carceratus, inde liberatus, an fructus, & diſtributiones quotidianas conſequatur n. 33.

An procedat ſi in prima inſtantia fuerit condẽnatus, in ſecunda abſolutus n. 34.

Officialis excõmunicatus, an ſalariũ habeat n. 35.

Et ſi fuerit abſolutus, an recuperet fructus n. 36.

Officialis anticipatè ſalarium recipiens, inde officium nõ continuãs, an reſtituere teneatur n 37.

Officialis, an de prouẽtibus ſibi ſatisfiat, ſi prouentus non fiant, & ſi fiant non tot a n. 38 ad 42.

Salarium an debeatur, ſi non fuerit in literis patentalibus conſtitutũ à n.43. ad 48.

Salarium decem dierum debitũ, ſi expletur actus in quinque, quod ſalarium debeatur à n.49 ad 53.

Commiſſarius deſtinatus, an diem in hebdomoda pro quiete habere debeat n.54.

Dietæ quomodo conſiderentur, vt ſoluatur ſalariũ ratione miliarium n. 55.

Salarium à qua hora diei incipiat, & currat n. 56.

Commiſſarius deſtinatus ad plures differentias in vnico acceſſu, an vnicum ſalarium habeat n. 57.

Aduocati ſalarium, an taxetur, & quomodo n.59.

DEuenio ad ſecundum promiſſum, nempè ad ſalarium officiali debitum, cum de iure perſonę ad officium promotę conſtitui ſalarium debetur, in l. nul-
1 lum C. de offic. rector. Prouinc. in verb. conſueta depoſcant, vt teſtatur Coler. de aliment. lib.3.cap. 5. n. 25. in fin. fol. mihi 883. & debetur iure actionis etiam ſi conſti-
2 tutum non ſit, ne detur materia furandi, vt aduertit Capoblanc. de auct. Baron. in nou. impreſſ. prag. 4. n. 20. Ego verò motus ex Bouadill. tom. 1. politic. lib. 1. cap. 12. num. 17. & iterum eod. libr. 1. cap. 14. n. 2. dico, quòd duabus de cauſſis ſalariũ officiali debetur. Prima,
3 quia ex ſalario ſuppletur defectus paupertatis, ex qua impedimẽtum tribuitur adminiſtrandi, & ammittitur cupiditas aliena procurandi, cupiditas enim effrenata ma-
4 ter litium vocatur, materia iurgiorũ, & tot noua quotidiè litigia generat, & ex ſalario contentatur. Secũda, quia
5 ex ſalario, ꝙ ex officio tribuitur, gloriaturquis ad officiũ promoueri, & ad altiora aſſumi, & proinde antecedens eſt, vt literatus ſit, vnde Ciuitas hominibus literatis re-
6 pletur, & ſalarium non debet eſſe tenue, ex tenuitate enim, cum vix ex eo viuere poſſit, oritur cauſſa corruptionis, Capoblanc. cit. loc. n. 50. ſũpta occaſione ex tenuitate, quęritur ſi officialis ſalarium tenue habet, vel ſi non eſt ei
7 conſtitutũ ſalarium, an poſſit recipere munera, vel alios decictus à litigantibus petere, vterque caſus eſt poſitus, primus per Capoblanc. cit. prag. 4. n. 21. qui ſubſtinet, licitum eſſe officiali aliqua munera recipere, ne officium ſit ſibi dãnoſum, & aſſignat ratio-
8 nem, ꝙ officiali competens ſalarium debetur, vt honeſte viuat, ſecundus per Bouadill. to. 1. politic. lib. 2. c. 20. n. 63. & iterum

iterum eod.loc.cap.2 1.n.35. qui teſtatur hoc caſu poſſe
9 Iudicem directus à partibus exigere, ex Felin. in cap.de hoc.de ſimon.col.2.

Ponè,quòd diuerſimodè, & diuerſis quantitatibus fuerit ſa-
10 larium officiali conſtitutum, vndè non poteſt verificari ſolitum circa quantitatem,nec vniformis prçſtatio, & tunc debetur id, quòd magis conſuetum reperitur fuiſſe datũ, nẽpe,quòd tempore longiori, non autem breuiori fuit
11 prçſtitum, nempè duobus, vel tribus annis,& attendendi ſunt proximi præcedentes anni longiores,& longiorem conſuetudinem reſpicientes, dicit Capic. deciſ.163.n.3.& 4 qui tandem ſic concludit.

Sed ſi officiali iniungatur aliud onus, vel labor, an poſſit petere maius ſalariũ, & econtra ſi non ſolitum laborem ſub-
12 ſtineat,ſed quietè in adminiſtratione gaudeat, an ſalariũ ei diminuatur.Põtan.in tract. de aliment. debit. ex contract.cap.16.n.7. ex doctrina Roman.& Felin.ibidẽ relatorum tenet, quòd ſi labor diminuitur, ſalarium decreſcit, & econtra. Reg. verò d'Apont. deciſ.25. n. 23. di-
13 cit,quod quando officium recipit laborem,& probitatem, & officialis laborem, & operam prçſtat, cum perſonale ſeruitium ſit debetur ſalariũ, Capoblanc. verò tom. 1. de Baron. auctorit. pragm. 16. n. 20. teſtatur fuiſſe deciſum ſalarium deberi ſecundum magnitudinem laboris, & quantitatem adminiſtrationis, & ſic ſalarium fuiſſe auctum inter vniuerſitatem Cotroni, cum Barone.

Sed an debeatur officiali infirmo, multi tenent, quod debeatur, dummodo perman-
14 ſerit in loco officij, ſecus autem ſi ſine licentia diſceſſerit, Par. de Put. de ſyndicat. in verb. ſalarium §. ſi officialis num. 1. & num. 10. verſ. vbi autem, Carauit. rit. 7. num. 2. dicens, quod quando officialis infirmatur, & diſcedere cauſſa curandi intendat, licentiam petat, & Carauit. hic dicit, quando & in quibus caſibus poteſt officialis diſcedere, & poſt Parid. & Carauit. ſequitur Capoblanc. pragm. 5. num. 91. & dummodo infirmitas non ſit diuturna, quæ per bimeſtre in Regno admictitur Reg. Conſtant. in addiction. ad tres libros Codicis tit.de re militari num.25. dummodo infirmitas non ſit leuis,Nouar. de elect. for. ſect. 1. quæſt. 9. nu. 5. & in caſu infirmitatis, Baro debet

15 expectare donec officialis reconualuerit, & interim locũtenentem creare, niſi infirmitas eſſet longa, Capoblanc. cit. prag. 5. n. 105. quę infirmitas debet eſſe vera, non autem ſimulata, vel procura-
16 ta, quia tanquam remedium procuratum nihil ei prodeſſet, ex l. non omne ff. de ſtat. liber. Couarr. lib. 2. variar. reſolut. cap. 16. nu. 9. verſ. ſecundo illud, quem ſequitur Bouadill. tom. 1. politic. lib. 2. cap. 9. n. 22. Alij dicunt ſalarium non deberi, ex, eo
17 quia morbo impeditus, officij ſui partes explere non potuit, Coler. de aliment. lib. 1. cap. 13 n 44.

Ego autem ſubſtineo ſalarium deberi, infirmitas enim caſus
18 fortuitus reputatur, vt dicit Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 2 c. 21. n. 243. & proinde ſiue infirmitas ſit leuis, ſiue grauis, ſiue aſſiſtat in loco adminiſtrationis, ſiue diſcedat, ſemper ſalarium debetur ea ratione quia infirmus laborat, & clarum eſt, quòd
19 laboranti debentur pręmia, & merces, ex Ioann. prob. in cap. Vnic. de cleric. non reſidentib. in 6. nu. 34. quòd intelligo, dũmodo non vltra duos, vel tres menſes morbus protrahatur, ex Martin. Alfonſ. in eius candelabr. aur. tit. de conſuet. contra leg. carn. vel fomit. cap. 5. n. 48. fol. mihi 99. imò multoties vidi officialibus abſentibus, infirmis, vel preſentibus laborantibus, & defatigatis, etiam vltra trimeſtre ſalariũ fuiſſe ſolutum, & tempore, quo Neapoli reſidebant, vt reconualeſcerent, fuiſſe abſq; difficultate datum, tam per dominos officiales huius R. A. quam per Regium Perceptorem.

Quòd ſi procedit in Doctore, Lectore, vel Aduocato, vide
20 Reg. Conſt. tit. re de milit. n. 26. & ſeq.

Sed ſi officialis duo officia exercuit, an debeat duo ſalaria
21 habere, vel vnicum tantum ſufficiat, exemplum ponè, quòd in aliqua Ciuitate ſit Gubernator, & ſit Iudex, & contingat propter abſen-
22 tiam Gubernatoris, Iudicem exercere vtrumq; officium, nempè Gubernatoris, & Iudicis, Bouadill. tom. 1. politic. lib. 2. cap. 21. n. 246. dicit, quòd non duplex ſalarium, ſed tantum vnicum, ea ratione, quia officium Gubernatoris, quòd exercet, eſt accidentale, & non conſiderabile, officium verò Iudicis eſt primarium, & principale. In illis verò, qui alicui negotio deſtinati vacant prout ſunt

commiſ-

commiſſarij deſtinati pro capienda informatione, vel
23 alterius negotij expletione, & in eodem loco aliud committatur, ſi pro omnibus vnico ſalario contenti remaneant, vel duplex ſalarium habeant, ſi commiſſiones, & negotia cõmiſſa ſunt cõpatibiles, & cõpatibilia, adeo, vt ex eorũ occupatione, vnũ per aliud nõ impediatur, ſed tantũ induſtria, & labor creſcit, duplex ſalarium habebit, l. ſeio amico, ff. de ann. legat. in illis verbis: ſicut pecunia, & labor eſtimationem habet, niſi in ſecunda commiſſione ſit expreſſum non niſi
24 vnicum ſalarium deberi, Bouadill. tom 1. politic. lib. 2. cap. 20. n. fin. Hodie verò illud primum motiuum, q. exercenti duo officia, duplex ſalarium debetur, eſt deci-
25 ſum, ac reſolutum per Regium Collaterale Conſilium vigore prouiſionum, quarũ tenorem, vt veritas pateat placuit inſerere videlicet. A terg. Magnifico viro Erario Ciuitatis Salerni Regio fideli dilecto, &c. Intus verò. Philippus Dei gratia Rex Caſtellę, Aragonum, Vtriuſque Siciliæ, Hyeruſalem, &c. Magnificæ vir Regię fidelis dilectę. *Perche per noi furno ſpedite prouiſioni dirette alli magnifici Sindici, & Eletti di queſta Città ad inſtanza del magnifico Giodice d'eſſa del tenor ſequente videlicet.* Philippus Dei gratia Rex, &c. Caſtellę, Aragonum, Vtriuſq; Siciliç, Hyeruſalem, &c. Magnifici, nobileſq; viri, Regij fideles dilecti. *A noi è ſtato preſentato memoriale del tenor ſequente videlicet. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore. Il Giodice della Città di Salerno ſeruo affetionato dell'E. V. le fa intendere, come per l'abſenza del Magnifico Stratico di detta Città, haue anco eſſercitato per*
26 *molti meſi, & giorni l'officio in luoco di detto Magnifico Stratico con gran fatica, e trauaglio, per tanto ſupplica V. E. ſi degni ordinare, e comandare alla detta Città vogli pagare, e ſodisfare ad eſſo ſupplicante anco il ſalario per la rata del tempo, che hà eſſercitato, e ſeruuto in luoco di detto magnifico Straticò, che lo riputerà à gratia ſingulariſſima dall'E. V. vt Deus, &c. Et inteſo per noi il tenor del*
27 *preinſerto memoriale, volendomo all'indennità del detto ſupplicante debitamente prouedere, ci è parſo farui la preſente, per la quale ve dicemo, ordinamo, e comandamo, che al detto ſupplicante debbiate pagare, ſeù fare pagare il debito giuſto Salario per quel tempo, che hà ſeruito*

ſeruito per detto officio di Stratico, e Giodice di queſſa Città, & hauendo coſa in contrario, ne debbiate auiſare, acciò che hauuto voſtro auiſo ſi poſſa per noi prouedere, come ſe conuiene, e così s'eſequa, e non altrimente per quanto ſe hà cara la gratia Regia, e pena di docati mille, la preſente reſti al preſentante. Datum Neapoli die 27. Menſis Martij 1569. Don Peraſan. Vidit Reuerterius Regens. Vidit Bermuder Regens. Libera Proſecretario. In par. 74. fol. 130. In dorſo delle quali lettere per parte di detti Magnifici Sindico, & Eletti è ſtato replicato, che non ſpetta ad eſſi pagare il ſalario del Stratico, ò Giodice, ma ſpetta à voi come eſattore, & erario delli prouenti di detta Città, per ciò vi hauemo fatta la preſente, per la quale

28 *ve dicemo, & ordinamo, che al riceuer di queſta, debbiate ſubito pagare al ſupplicante il detto giuſto ſalario per tutto quel tempo, che hà ſeruito in detto officio di Stratico, e Giodice di queſſa Città, & hauendo coſa in contrario, ne debbiate auiſare, acciò che hauuto voſtro auiſo ſe poſſa per noi prouedere, come ſe conuiene, e così l'eſequereti, & nõ altrimente, per quanto ſe hà cara la gratia Regia, e pena di docati mille, la preſente reſti al preſentante. Datum in Oppido Turris Octauæ, die vltimo Menſis Maij 1569. Don Peraſan. Vidit Stillanus Regens. Vidit Bermuder Regens. Vidit Reuerterius Regens. Libera Proſecretarius. In partium 77. fol. 6.* Sic alias deciſum per S.C. teſtatur Thorus in ſuo compend. dec. Regni verbo ſalarium duplicatum tom. 1.

Et licet Bartol. in l. 1. C. de legat. dicat, quòd ſalarium decedentis, vel non adimplentis, non accreſcit ei qui
29 adimpleuit, quòd intelligitur, ſi ambo ad vnum officiũ deputati erant, tamen ſi ad diuerſa fuerint duo deputati, & vnus adimplet pro alio, adimplens duplex ſalarium debet habere, ex Roman. conſ. 25. Aloyſ. de Leo in l.
30 quinta C. de poſtuland. & poſt iſtos Maſull. ad Capic. deciſ. 125. n. 2. prout in ſimili dicimus, quòd ſi duæ Eccleſiæ ſint vnitæ in vnum,
31 duplex præſtatio debetur, vt fuit deciſum per Regiam Cameram Summariæ refert Reg. Moles in deciſionib. ad pennam, deciſ. 67. fol. mihi 336. & nouiſſimè Ricc. collect. 2466. ad fin.

Sed ſi officialis fuerit inquiſitus, vel amotus, an ſalarium
32 habebit pro tempore ſuæ inquiſitionis, vel amotionis, diſtingue,

diſtingue, aut delictum, inquiſirio, ſiuè amorio ſui culpa deriuatur, licet abſoluatur, ſalario pro tempore priuatur, quia ſuæ culpæ tribuitur, Capoblanc. prag. 5. n. 92 aut verò fuit amorus culpa Ciuitaris, & ſubdiſtingue, aut rumultu Ciuitaris, vt per Capic. deciſ. 125. aut verò ex capitibus, vel cauſſa Ciuitatis, vel ciuium, & tunc ſi inde abſoluitur, integrum ſalarium habebit licet non ſeruiuit, vt fuiſſe deciſum per Sactum Conſilium, refert Maſull. ad Capic. deciſ. 125.
33 n. 2. in fin. prout in ſimili dicimus de Canonico carcerato ob crimen, & inde liberato deberi, nedum diſtributiones quotidianas, verùm etiam, & fructus tantum intereſſentibus aſſignatis, ex Quarant. in Summ. Bullar. in tit. diſtributiones quotidianę fol. mihi 215. qui ampliat procedere, etiam ſi fuerit per ſententiam in prima
34 inſtantia condemnatus, & inde in ſecunda abſolutus, quia appellatio ſuſpēdit pronunciatum.

Sed quid ſi fuerit excōmunicatus, & ob id impeditus
35 exercere, vide Franc. Marc. qui deciſ. 920. n. 3. tenet, quod quando per longum tempus quis excōmunicatus ſteterit, priuatur omnibus, quòd longum tempus ipſe intelligit per annum, licet aſſerat ſecundum aliquos per triennium, & in alia deciſ. 537. n. 3.
36 dicit, quòd quando quis eſt excōmunicatus, & inde abſolutus ab excōmunicatione, recuperat fructus medio tēpore ſibi perceptos.

Quęritur officialis recepit præmium, vel anticipatè, vel an-
37 te ingreſſum officij, deindè aliquo modo fuit impeditus exercere, poteſt illa pars ſoluta repeti, & illam tenetur reſtituere, Rouit. ad prag. 5. de offic. Iudic. num. 6.

Vidi nonnullas commiſſiones, & patenrales literas à Baronibus factas ſuis officialibus, vt ſalarium ſibi ſolueretur
38 de prouentibus Curię, vndè oppottunè quæritur, an hæc conditio in literis patentalibus appoſita ſuſtineatur, itaut teneatur omninò officialis ſibi ſatisfieri de prouentibus, vel illis non exiſtentibus mercedem non conſequatur, varię ſunt ſcribentium auctoritates, nam Carauir. Rit. 9. n. 3. aſſerit promiſſionem mercedis conditionalem factam à committenter eſſe, non vt ſi fiant prouentus, & non aliàs, ſed tantum deſignandi locum, à quo ſalarium percipi poſſit, Carrab.

Carrab. ſingul. 216. teſtatur fuiſſe Baronem condemnatũ per Sacrum Cõſilium ad ſoluendum ſalarium officiali, in cuius literis commiſſionalibus fuit expreſſum ſalarium ſolui de prouentibus per eum faciendis, non obſtantibus prouentibus non factis oppoſitis, ea ratione, quia officialis de officio viuere debet, Capoblanc. in prima impreſſion. in paruis de Baron. auctoritate prag. 19. nu. 27. teſtatur officialibus prouiſionẽ deberi, & ſi fuerit conſtituta ſuper prouentibus, & non fiunt, remittit ſe ad Carauit. cit. loc. inde in alia impreſſ. prag. 4. nu. 52. mouet quæſtionem, & diſtinctè reſoluit
39 in caſu ſibi occurſo, & fuiſſe Baronem condemnatum ea ratione, quia locus aſſignatus erat poſitus cauſſa demonſtrationis, quo deficiente debetur merces Reg. Conſtant. in tit. de pen. fiſcalib. nu. 17. & ſeq. aſſerit conſulta Sua Maeſtate fuiſſe prouiſum ſalarium Iudicum, non ex pœnis fiſcalibus ſoluendum, ſed tantum ex Erario, puto ea ratione, ne detur officiali cupiditas prouentus faciendi, & ſub hoc colore extorquendi.
40 Imò Dominus Cõſtant. ſubdit n. 19. quod ſi prouentus non ſufficiunt, ſuppletur ex xe hijs quę fiunt anno ſequẽti. Ad quod dico, quod ſi daretur ſupplementum anno alio ſequẽti, ſequeretur, quod Officialis neceſſario deberet refirmari pro anno ſequenti, quod cum iura prohibent in Regno, dicendum non eſt omnes in partem affirmatiuam inclinant, nempè quod ſi prouentus non fiant, vel nõ ſufficiant, ſalarium, & præmium deberi. Ego autem abſque anni ſequentis refirmatione, vel ſupplemento, ſi prouentus non fiant, per committentem præmium ſoluitur, & ſi fiant, vel
41 non tot ſuppletur de propria pecunia committẽtis, diuerſi enim anni ſunt ex adduct. per Franch. deciſ. 451. & aliud regimen eſt vnius anni, & aliud alterius, vndè quod deficit in vno anno, non reficitur in alio, Franch. deciſ. 419. num. 3. quod procedit, etiam ſi fuiſſet adminiſtrans impeditus per aliquod tempus, ad quod non reintegratur, Rouit. in prag. 5. de offic. Iudic. n. 5. Et ſic ſemper obſeruatum vidi, nedum in hac R. A. in qua etiam prouentibus non factis, vel non tot ſoluitur per Regium Perceptorem huius Prouinciæ, verùm etiam tam in hac Curia, quàm in cęteris Prouinciæ

ciæ Regionibus, vt ſupplea-
42 tur de pecunia Baronis, ex perſona ſui Erarij, cuius eſt ſimilia ſoluere, vt fuiſſe deciſum refert Capoblanc. prag. 16. num. 56.

Vlterius quando Baro, vel alter ſuperior officiũ inferiori concedit, & ad euitandum ſalarium, cõuenit cum officiali
43 duobus modis. Primo, vel quod non apponatur ſalariũ in commiſſione. Vel ſecũdo, quod officialis apocam de recepto prouiſionis ante ingreſſum officij faciat, prout vidi in commiſſione á ſuperiore Iudici ab eo deputato
44 facta cuiuſdam officij, & in literis patẽtalibus aderat prouiſionis promiſſio, ſed tamen ante illarum conſignationem, & officij ingreſſum ex pacto apocam de recepto voluit, an hoc licet colluſiuè ſubſtineatur, videtur primà facie dicendum, quòd ſic, ita enim fuit conuentum, & proinde officialem non poſſe aliud pretendere, contrarium tamen eſt verius, quia cum officiali omninò ſalarium debeatur, & de officio viuat, vt ſupra dixi, hæc conuen-
45 tio, licet lucrum committentis ſit, tamen damnum publicum eſt, & dicitur conuentio iniqua, & ſpecies latrocinij conuerſio cordis ex induſtria in fraudem, & non vocatur induſtria, nec remedium, ſed calliditatis verſutia, & fraudis aſtutia, vt per belle adducit Foller. in prag. de cenſib. in verb. Nicolaus Epiſcopus nu. 213. in fine.
46 Imó dicitur ab officiali officium emptum, & per Baronem venditum per remiſſionem ſalarij ab officiali factã, & per retentionem à Barone hoc modo procuratam, Capoblanc. prag. 4. n. 19. prohibitum eſt enim officia per Barones vendi, & officiales emi, ementes enim parati ſunt vendere, & ex hoc omnia mala ſequũtur, Reg. d'Aponr. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de electione official. in rubric. num. 6. & 7. & in Regno cautum hoc reperitur ex Prag. 4. de Baronib. de qua mentionem facit, idem d'Aponr. ibid. num. 12. qua cauetur officia vendi non poſſe ſub graui pœna, & idem fuit
47 diſpoſitum per D. Comitem de Lemos in alia prag. 23. de Baronib. in qua ampliatur id intelligi, & procedere quotieſcumq; Barones concedunt officia vnica,
48 cum actuariatu, adhuc enim dicitur officium venditum; vndè concludo officialem ſalarium habere, & ei cõpetere.

LLL Pone

rit, fuit deſtinatus quis ad capiendam informationem, vel aliquod negotium peragendum, & in illo negotio poterat adeſſe decẽ dies, vel oportebat decem dies adeſſe, & tamen cõpleuit in quatuor,
49 vtrum debeatur ſalariũ decẽ dierum, vel tantum illorum quatuor, intra quos ſe occupauit, prima fronte videtur dicendum deberi ſalarium dierum decem, nam ſuo labore, & induſtria perfecit in quatuor diebus, quod oportebat in decem, ex gloſ. quam omnes tangunt in l. eos ff. de falſ. & adducit Petr. ad Capic. deciſ. 27. concordat Rouit. ad prag. 6. de commiſſarijs non deſtinand. n. 10. ſequitur Capoblac. prag. 16. n. 53. motus ex Barboſ. & Menoch. ibidem relatis, & eandem rationẽ aſſignat, & ſic vidi multoties in hac R. A. dubitatum, & inde obſeruatum, nempè quod ſoluatur ſalariũ omniũ dierũ, quamuis per minus ſpatium ſteterit in negotio. Ego autẽ dico, quia ſalarium commenſuratur labore, & etiam quia dieta com
50 pleta debet contiriere viginti miliaria, & quãdo ſumus infra, non debetur tota. Vlterius eſt cautum, quod teſtes examinari debent qualibet die, & ſi commiſſarij coarctarent, & tempus abreuiarent, ius publicũ offenderetur, & proinde eſſet in arbitrio commiſſarij prorogare, vel abreuiare, quod permittendum non eſt, auctoritas enim iu-
51 diciaria læderetur, ex Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 21. n. 245. vndè diſtinguendum cenſeo, quod aut tractatur de ſolutione ſalarij dierum, vel temporis maioris, in quo ſe occupare oportebat, & ſe occupauit, & perfecit in tempore minori, & tunc ſalarium maioris temporis debetur ex rationibus
52 adductis, aut verò tractat de longitudine loci, vel de quantitate miliariũ ad quamlibet dietam tangẽtium, & in hoc caſu viginti miliaria requi-
53 runtur, adeò quod ſi minora intercedunt, ſalarium cõmenſuratur, cum ſalarium ratione dietarum debetur, ſi tamen deberetur ſalarium non per dietas, ſed pro itinere, poteſt ſalarium augeri, & minui, Bouadill. ibid. n. 242.

Tamen quando in negotio quis ſe occupauit hebdomoda poteſt diẽ hebdomodæ eligere,
54 abſtinendo à labore, vt in illo die quieſcat, gloſ. in c. cupientes de elect. in 6. in verb. commodè in fin. & Ariſtot. lib. 8. politic. dicit quiſquis laborat, requie opus habet.

Quo-

Quomodo autem computentur, & conſiderentur hæc millaria, Bouadill. tom. 2. politicor. lib. 4. cap. 5. n. 53. &
55 ſeq. diffuſe tractat, tam more Grecorum, quã Ægyptiorum, & Hiſpanorum, & de iure tam ciuili, quam canonico ad quem me remitto, ne exemplare videar.

Et an incipiat à prima hora ſolis, vel ſufficiat, vt ad veſpe-
56 ras, vel alia hora diſcedat, vtilitas eſt ad computanda miliaria, vel numerandas dietas, idem Bouadill. tom. 2. lib. 2. cap. 21. n. 240. in fin. tenet à prima hora ſolis currere, adeo quod ſi ad veſperas, vel poſt diſcedat, ſalarium diei totius non habebit, ego autem dico, quod computantur dietæ pro acceſſu, receſſu, & mora, dummodo quælibet dieta viginti miliaria, vt ſupra dixi contineat, ex Rouit. prag. 6. de commiſſ. non deſtin. n. 10. videlicet dietæ pro acceſſu, & receſſu debentur ratione ſumptuum, & expenſarum in itinere, dietæ verò, quæ currunt in adminiſtratione negotij vocantur pro mora, & debentur ratione laboris, ideo vtrumque ſalarium debetur, Reg. de Apont. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de aſſentib. Reg. §. 5. n. 35.

Et ſi contingat in vnico acceſſu videre plures differentias inter plures, vel diuerſas partes
57 vertentes, vnicum ſalarium debetur repartiendum inter omnes, Rouit. in prag. 63. de offic. Sac. Conſ. n. 4. & iterũ ad prag. 6. de cõmiſſar. n. 10.

De ſalario debito Aduocato, Medico, Notario, Tutori,
58 Balio, Vaſſallo, & alijs remitto me ad Ricc. collect. 179.

Illud tamen notandum neceſſario puto, quod ſalarium Aduocati, ſi de cauſſa ciuili agitur, ſummam ducatorum centum non excedit, ſi verò
59 de criminali, cum de vita hominis tractetur, non eſt taxatum, Io. Amic. conſ. 148. n. 8.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Salarium famulorum quomodo debeatur.

An præſcribatur triennio.

SVMMARIVM.

Famulorum ſalarij cauſſa, an ſit ſummaria, & admittatur appellatio n. 1. & 2.

Salariũ an ſufficiat, vt promittatur, vel neceſſe ſit, vt conueniatur n. 2. & 3.

Salarium promiſſum ſolui, prout in regione ab alijs, ſi diuerſimodè fuerit ſolutum, ad quam rationẽ debeatur n. 4.

Salarium famulorum quo tempore diei debeatur, & a qua hora incipiat currere n 5.

Salarium famulorũ, an præſcribatur & quo tempore n.6.

Quid in Regno Luſitaniæ, & Hiſpaniæ, & quæ concurrere debeant n. 9.

Famuli ſalarium à dominis in camera ſoli recipiunt n.7.

Dominus ſi affirmet ſolutſſe, & famulus neget, cui credatur n. 10.

Salarium per annum non petitum per famulum, an peti ulterius poſſit n. 11.

Operarij an exceſſiuam ſolutionem petant, vel moderari debeat tempore meſsium, vel vindemiarum, & ſic neceſſitatis n.12.13.& 14

Famulus paruulus animalia cuſtodiens, & nullo conuencto ſalario, ſufficit habere alimenta n 15.

Alimenta an cum ſeruitijs compẽſentur n.17.

Dominus poteſt retinere veſtes famuli ſui debitoris ab eo diſcedentis n.18.

An poſſit propria auctoritate illum ſpoliare n 19.

Famulus expulſus à domino verbis iracundis, an teneatur redire, vel operas ſuas alteri locare poſſit n.21. & 22.

IN hoc tertio capit. iuxta promiſſa de Salario famulorum tractare intendo, quorum cauſſa ſummaria eſt
1 ex Marant.in practic. diſtinct. 8. n. 197. & in conſ. 34. n. 2. & non admittitur appellatio ad finem impediendi, Angeli in l. quiſquis Cod. quor. ap-
2 pellat. non recipiat. Ann. ſingul.42. & an ſufficiat, vt promittatur quamuis non conueniatur, Marant. cit. conſ. 34. n. 2. affert, quod ſufficit, vt promittatur. Mart. verò vot. 99. cõtrarium ſentit, nempè
3 non deberi, niſi conueniatur, etiam ſi promittatur in illis verbis: ſatisfaciam tibi plenè, oportet enim, quod conſtituatur, & taxetur.

Dubitatur tamen de vno, quod in dies euenit. Titius vocat multos operarios pro fodienda vinea, vel alio opere pera-
4 gendo, quibus promittit dare ſalarium, prout ſoluitur in regione ab alijs, inde reperitur, quod quidam ſoluunt ad rationem caroleni vnius, alij granorum duodecim, alij verò granorum quindecim pro qualibet die, quæritur ad quam namque rationem Titius debet ſoluere ſuis operarijs, dicas, quod tenetur ſoluere ad rationem caroleni vnius, ex particulari deciſ. Guid. Pap. 152.

Et an debeatur poſt occaſum ſolis, vel ſero opere perfecto, aut verò de mane, vel meri-
5 die, dicas, quod debetur in fine diei ante occaſum ſolis, ex

Deuteron.

Deuteron. cap. 24. in illis verbis: Sed eadem die reddes ei pretium laboris ſui, ante occaſum ſolis, quia pauper eſt, & ex eo ſubſtentat animam ſuam, ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum, & iter. ex Leuitic. cap. 19. in illis verbis: Nõ morabitur opus mercenarij tui apud te abſq; manè, & alias ex Tob. cap. 4. in illis verbis, quicumq; tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mercenarij tui apud te omninò non remaneat, & alibi: Non retinebis mercedem operarij tui, adeo quod ex omnibus apertè colligitur, huiuſmodi ſalarium eſſe de Iure Diuino.

Verùm huiuſmodi ſalariũ præſcribitur triennio, Gratian.
6 deciſ. March. 53. nu. 5. & 6. In Curia autem Romana biennio, ex Giurb. deciſ. Sicil. 11. & poſt iſtos omnes Carocc. in tract. de except. except. 44. n. 24. & ſeq. & aſſignat rationem, & illa eſt, quia famuli, vt plurimum, & ſimiles operarij tanquam
7 egeni quando pecuniam à Dominis recipiunt in camera ſoli, vel alibi inter eos in computum ſalarij; & Domini in hoc teſtes habere non poſſunt, & ita ſolitum eſt, & ſic communis ſe habet obſeruantia, & proinde præſumitur ſatisfactum, nec præſumitur pauperem tam diù ſteriſſe, ſint cauti igitur Domini pecuniam dantes ad euitandum litigia; & ſic ſeruari in Regno Luſitaniæ, & Hiſpa-
8 niæ dicit Molin. de Iuſt. & Iur. tom. 1. tract. 2. diſput. 67. litera b. & c. qui dat rationem quare præſcribitur triennio, ne pluries idem debitum ſoluatur, famuli enim quocumque tempore proba-
9 re poſſunt ſeruitia, domini verò difficilimè ſolutionem. Debent tamen duo concurrere; primum, quod ille dominus triennio illo perſeueret in loco, in quo, in famulum recepit alterum, quod famulus annum vigeſimum quintum attingerit, Molin. de Iuſt. & Iur. tom. 1. diſput. 67. fol. mihi 257. qui diſputat, an procedat de Iur. Canonic. quem vide, & Gomez deciſ. 334.

Ego quando caſus euenit, conſului, quod credatur Domino aſſerenti ſoluiſſe, non autem
10 famulo neganti, ea ratione, quia ſalarium huiuſmodi de communi obſeruantia ſoluitur, minutatim, dietim, & menſatim, Carocc. deciſ. caſ. 104. & addo Bonacoſſ. de ſeruitut. queſt. 104. vbi ſala-

rium

11 rium per annum, non petitū per famulum amplius peti non poteſt, vide Marſil.ſing. 101. & Petr. ad Capic. deciſ. 163. litera a.

Sed pone, quòd tempore meſſium, & vindemiarum nō
12 ſit copia operariorum, & illi pauci velint exceſſiuam ſolutionem, vel dato, quòd numerus illorum eſſet, nolunt fruges recolligere, niſi exceſſiuum, vel inſolitum, ſiue immoderatum ſalarium ſoluatur ad euitandam exceſſi-
13 uam ſolutionem, ſalarium taxatur, moderatur, & ad ſolitū redducitur, Reg. Apont. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ. in tit. de limit. expenſ. n. 11. qui ſeq. num. dicit procedere, & prouideri debere in omnibus exceſſibus ab illis, qui curam habent abundantię,
14 ex hac enim exceſſiua ſolutione ſalarij oritur, vt poſtea caro vendatur, quod nota, quia in dies euenit, quem ſequitur Thor. in addit. ibid. fol. mihi 194.

Famulus verò paruulus, qui nullo conuento ſalario cuſto-
15 dit animalia, ſalarium petere non poteſt, ſed ſufficit habere alimenta, Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratrib. par. 4. nu. 19. in fin. Quod
16 procedit etiam in ſenibus, & ęgrotantibus, Afflict. in cap. 1. §. mutus col. 4. in tit. Epiſcop. vel Abbat. & procedit
17 etiam in eo, qui longo tempore ſeruitia alicui præſtitit ſine terminata mercede, & tantum alimenta habuit, nā tunc alimenta cum ſeruitijs ipſo iure intelliguntur compenſata, Magon. deciſ. Lucenſ. 9. Puteus deciſ. 1. lib. 3.

Si famulus receſſit à domino, cui debitor remanſit eius bo-
18 na dominus retinere poteſt, donec ſoluat, Ann. ſing. 187. Et an in tali caſu poſſit dominus repetere veſtes à famulo recedente, etiam ſi eſt
19 matas dederit, vel propria auctoritate ſpoliare, vide Bald. Bartol. & Imol. in l. & in his §. ſeruis ff. ſolut. matr. Auffer. deciſ. 337. vbi habetur quomodo, & quonam tempore veſtimenta debentur.

Quid ſi ſeruus habitis verbis cū domino calore iracundiæ
20 fuerit ab eo expulſus eo tempore, quo ſeruire debebat, an in tali caſu intelligatur famu-
21 lus liberatus à ſeruitio, ita vt poſſit operas ſuas alteri locare, dicas quòd nō, Benedict. de Plumb. in repetit. leg. ſtatu liberos §. final. & ibi addentes ff. de ſtat. liber. vbi ſi famulus aliū acceperit dominū, ex hac
22 expulſione ad primū redire tenetur infra modicū tēpus.

DE EXILIO, ET RELEGATIONE
Caput I.

ARGVMENTVM.

Exilium quotuplex ſit. Quid ſit.
Quæ ſit practica poſt exilij condemnationem

SVMMARIVM.

Exiliũ eſt ſcelerũ pœna, & cadit vbi virtus nõ eſt n. 1. & 62.

Exilium vndè dicatur n. 2.

Exilium triplex eſt n. 3.

Iudex an poſſit cõdemnare ad exulandum cum poteſtate redimendi a n. 4. ad 10. 16. 17. & 18.

Et ſi diceret exulet, vel ſoluat tot n. 11. & 15.

Carceratus longo tempore exulandus exilium minuitur, & carcer cedit loco pœnæ n. 10.

Baro habens facultatem commutandi pœnam, an poßit commutare pœnam exilij in pecuniariã n. 13.

Officiales Regij an facultatẽ commutatiuam habeant, & reſeruare poßunt n. 14

Princeps an reſeruet hanc facultatẽ redimendi n. 15.

Exulatus alternatiuè exulet, vel ſoluat, vnam viam eligens, an poſſit aliam eligere n. 19.

Electione facta, non datur variatio n. 20.

Exulatus exilium acceptans, an poſſit reſiduum exilij redimere n. 21. & 22.

Exulatus exulare debet à locis reſidentiæ Proregis n. 23.

Exulatus à Ciuitate, an cenſeatur exulatus à territorio n. 24. 25. & 26.

Ciuitatis appellatione, an veniant ſuburbia num. 29.

Exulatus à loco delicti, an ſit exulatus, a loco originis, ſeù propria patria num. 27. & 28.

Exulatus terminum ad colligendum ſarcinulas habere debet, & quæ ſit eius practica a num. 29. ad 36.

An aliam dilationem habere debeat ibidem.

Dilatio ſecundo loco exulato conceſſa, a quo die incipit currere n. 37.

Exulatus, an poſſit pendente termino ad colligendum ſarcinulas in propria patria manere num. 37. 50. & 51.

Exulatus, ſi exilium acceptauerit, & cautionẽ præſtiterit, ſed non petijt terminum ad colligendum ſarcinulas, ſi captus in loco interdicto, an pœnam ſoluit n. 38. 39.

Exula-

Exulatus ſi fideiuſſorem nõ inuenit, iurat ſeruare fines, & quomodo n. 40.

Terminus datus ad colligendum ſarcinulas, an minuat exilium n. 41. & 42.

Frangens exilium quæ ſit eius pœna, & an teneatur ad pœnam fideiuſſionis præſtitæ, a num. 43. ad 45.

Appellatus ſi gratis curiæ ſe remiſerit, an poſſit appellare, & reformationem petere n. 47. & 48.

Remiſſio non reuocatur propter ingratitudinem ſuperuenientem num. 48.

Exulatus, an redire poſſit ad locum interdictum finito tempore abſque licentia n. 49.

Quid in condemnato ad triremes num. 50.

Condemnato ad exulandum poteſt apponi clauſula, quòd pendente termino ad recolligendum ſarcinulas non exeat de domo n. 51.

Exulatus, vel guidatus an poſſit permanere in Eccleſia ſita in loco ſibi interdicto n. 52.

Iudex an poſſit relegare inquiſitus in locum ſibi non ſubditum, & quomodo n. 53. 54. & 55.

Epiſcopus poteſt relegare ſuum ſubditum extra ſuam Diœceſem cũ conſenſu Ordinarij illius loci n. 56. & 57.

Condemnato ad exulandum, an poſſit apponi clauſula, vt exulat per tot miliaria n. 58.

Don Frãciſcus Caracciolo Marchio Vulturariæ laudatur n. 56.

Scipio de Tuſo, Baro Tuſi laudatur n. 60.

Iudex ad ſcandala, & inconuenientia euitanda poteſt aliquid prohibere n. 61

Exulatus ſi obtinuerit gratiam à Barone, vel à parte remiſſionem cum clauſula, vt non accedat per tot annos, an teneatur clauſulam ſeruare n. 63. & 64.

Et ſi cœpit exilium ſeruare cum clauſula prædicta, an poſſit nullitatem opponere n. 65.

Iudex an teneatur apponere in ſententia tempus exilij, & ſi non appoſuerit, quomodo intelligatur n. 66. & 67.

Pœna exilij, an includatur conceſſo caſtro cum iuriſditione, & exilio, & de quo exilio intelligatur temporali, vel perpetuo n. 68.

EXilium, cum ſit ſcelerum pœna, & illud cadit vbi virtuti locus non eſt, vndè omnes ſcelerati,
1 & impij, qui quieti non vacant beneficio, & auxilio legis abutuntur, exules ſunt; ideſt extra Patriam eijciuntur viuentes, & exulabundi in exilio vitam agunt, hoc autem verbum exilium ab exu procedit, ideſt extra ſolũ
2 natale, hoc eſt extra patriam, & eſt

& eſt vna de pœnis, quę per leges infligitur criminoſis, & delinquentibus, nec poteſt maior pœna irrogari, quam Patria priuari, vndè Poeta:

Laborum non aliud ſupra
Quam Patria priuari.

Et cũ in dies crimina cõmittũtur, & hęc exilij pęna inrogatur, congruum mihi videtur de exilio ſermonem facere; vnde primo videndũ. Quotuplex ſit exiliũ. Secundo an cõdemnatio ad exilium cũ pecunię cõmutatione ſubſtineatur; tertio quę ſit eius practica poſt exilij cõdemnationem.

Quo ad primũ exiliũ triplex eſt, vt notat Archidiacon. in cap.
3 cum Beatus in fine diſtinct. 45. tangit de Franch. deciſ. 116. n. 1. vnum nempè, ꝙ extra Ciuitatem pellit, & cõpræhendit eos, qui extra Ciuitatẽ exilio damnant vel propter delicta, vel quia eos cognoſcim^9^ tanquam abſentes, viliores eſſe foris, quàm in Ciuitatib^9^. Secundum, ꝙ intra Ciuitatem coartat, & continent hij quorum pręſentia magis reipublicę prodeſt, quam abſentia notat Ricc. deciſ. 138. par. 4. Tertium eſt illud, ex quo quẽ incerto, & conſtituto loco, ſed extra Ciuitatem aſtringit, quam confinationem, ſiue relegationem appellamus, vt omnia congerit, Damphouder. pract. crim. cap. 58. n. 1. fol. mihi. 105. Placentin. in tract. variar. de teſtib. tit. de accuſat. n. 26.

Quo ad ſecundum vidi multos Iudices condẽnare per annos
4 tot in exiliũ cũ poteſtate redimendi in ducatis tot, & fuit dubitatũ, an huiuſmodi cõdẽnatio valeat, multi pro affirmatiua cõcludunt, ex Gramatic. deciſ. 37. in fin. in qua deciſione ille inquiſitus fuit condẽnatus ad exulandũ facultate eidẽ reſeruata redimẽdi exiliũ prædictũ pro vntijs vi-
5 gintiquinq; vndè iura ſudãt valere, ex deciſ. prędicta Gramatic. magni Criminaliſti in Regno, ego tamẽ diſtinguẽdum fore fero, aut ſumus in atrociorib^9^ delictis, & ſic pęnã mortis inducentibus aut, verò in alijs. Si ſum^9^ in primo caſu nullo modo ſubſtinẽtur, nã eſſet p indirectũ cõponere, prout infra dicam, & huiuſmodi decretũ licet p M. C. fuerit prolatũ, tamẽ p Sac. Conſ. non fuit admiſſum, teſtè de Franch. deciſ. 479.

Si verò ſumus in ſecundo caſu, & ſic in alijs delictis pœnam
6 mortis non ingerentibus, & tunc ſubdiſtinguo, aut ſumus in M. C. V. & Reg. Audientijs; aut verò in alijs Curijs Baronum Regni, ſi primo caſu, & ſic in M. C. V. & Regijs

Audientijs nõ poſſunt huiuſmodi qualitates, facultates, nec alternatiuæ in ſententijs apponi, ſed ſimpliciter ſunt facieda, quod exulet abſq; appo-
7 ſitione ſolutionis pecuniarũ, ex Prag. 45. de offic. magiſtr. Iuſtit. ſequitur Petr. ad Gramatic. dec. 37. in fin. Capoblanc. de auctorit. Baron. tom. 1. prag. 6. n. 110. Si ſecundo
8 caſu, & ſic ſi ſumus in Curijs Baronum Regni, in capitalibus non poteſt fieri, Capoblanc. ibid. in alijs verò ſecus, & interponuntur, ſed virtus ſtat in forma decreti, nam ſi diceret exulet per annos, vel mẽſes tot, cum poteſtate redimendi in ducatos tot, tunc arbitriũ eſt repoſitũ in Barone, vel officiale, & principaliter nõ erit hęc cõmutatio pęna, ſed conſequutiuè, & ſucceſſiuè caſu quo vellet Baro, vel officialis pecuniariam eligere, & diceretur potius cõ-
9 mutatio corporalis in pecuniariam, quòd fieri nõ poſſet abſq; partis remiſſione. Reg. d'Apont. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de prouiſ. fiet. ſolit. § 4. n. 15. Moſcatell. in pract. crimin. tit. de vulnerib. lethalib. & propriè in tit. de pęn. delict. protectorũ à n. 24. ad 27. Capoblanc. cit. loc. n. 110. Petr. ad Gramatic. deciſ. 37. ad fin. Si verò delictum eſſet tale, vt pęnã exilij imponeret
10 ſi condẽnatus longo tẽpore fuerit carceratus ex hac lõga carceratione, pęna exilij minuitur, poteſt ferri ſententia, quod carcer cædat in pęnam, & licet carcer non ſit ad pęnam, habet tamẽ in ſe pęnã, vt decidit de Franch. deciſ. 317. n. 5. Sed ſi diceret exulet per annos,
11 vel menſes tot, vel ſoluat tantam pecuniæ quatitatem, ex hac alternatiua, etiam parte renuente remittere poſſet fie-
12 ri, nam pœna eſt certa reſpectu delinquentis, & nihil repoſitum eſt in Baronis ſeu officialis arbitrium, & in electione ipſius inquiſiti erit, quam pœnam eligere velit exilij, & ſic corporalem, aut pecuniariam, & vtraque erit principalem pœna de per ſe, vt teſtantur Apont.
13 Moſcatell. & Capoblanc. citat. loc. vide Petr. ad Capic. deciſ. 37. num. 6. & iterum deciſ. 68. num. 7. & 8. Quòd ampliatur procedere etiam ſi Baro facultatẽ haberet commutandi in totum, vel in partem, etiam poſt ſententiam pęnam corporalem in pecuniariã, nõ poſſet eius officialis ſibi, vel Baroni facultatem cõmutandi reſeruare, ſed ſentẽtia debet eſſe certa, & abſq; facultate commutationis, vt cauetur, ex prag. 21. de Baronib.

ronib. qua id etiam prohibe-
14 tur officialibus Regijs, vt nõ
valeant ſibi ipſis hanc facul-
tatem reſeruare, q̧ nota, quia
quotidiè euenit, & euenire
poteſt, prout mihi occurrit,
quam prag. ſequitur Rouit.
ibid. Mutius Surgens in ad-
dit. ſui fratris de Neap. Illuſt.
cap. 18. nu. 16. ponit aliam
ampliationē, q̧ nec in ſētētia
15 Principis poſſit huiuſmodi
facultas redimendi reſeruari.
Reſtat nunc, vt reſpondeam de-
ciſioni citat. 37. Grãmatic.
quę proceſſit tribus ex cauſſis
Prima, quia delictũ erat pri-
16 uatum, prout ipſemet dicit.
Secunda, quia delictum erat
leue, ſecus ſi graue fuiſſet,
prout ſupra dixi. Tertia, quia
fuit decretum Sacri Conſilij,
17 quod ex ſua præeminentia
huiuſmodi decretum condi-
18 dit, vt teſtatur Capoblanc.
tom. 1. prag. 6. n. 117.
Quando autem quis condem-
natur in exilium cũ hoc de-
creto alternatiuè, exulet, vel
ſoluat, electio eſt rei, prout
19 ſupra dixi, ponè, quod con-
demnatus vnam viam elege-
rit, an poſſit inde variare, &
aliam eligere, Capoblanc. cit.
prag. 6. n. 111. & ſeq. pro ne-
gatiua concludit, nam facta
electione non datur variatio,
20 & allegat tex. in l. cum qui
de verbor. obligat. & Baiard.
ad Clar. quæſt. 85. n. 8. & ſi
econtra exiliũ acceptauerit, &
partē exilij fecerit, an poſſit
21 inde aliam partē exilij redi-
mere virtute facultatis attri-
butæ, ſiue alternatiue in ſen-
tētia poſitę, Capoblanc. ibid.
n. 114. pro negatiua conclu-
dit, etiam, ſi quando accepta-
22 uit reſeruaſſet ſibi poteſtatē
redimēdi reſiduũ exilij, eſſet
enim per indirectũ compo-
nere, & fraus oriretur, & Ba-
rones poſt ſententiam poſ-
ſent componere.
Quando verò quis in exiliũ con-
demnatur, debet condemna-
ri, vt exulet ab omnibus locis,
in quibus Proreges huius Re-
23 gni reſident, iniuſtum eſt
enim, vt condemnati faciem
Regis videant, Franch. deciſ.
129. n. 2. & ſolent apponi
huiuſmodi verba, exulet à ta-
li loco, & ab omnibus alijs re-
ſidentiæ S.E. ſequitur opinio-
nem de Franch. Franc. Marc.
deciſ. 359. vol. 1. an hoc pro-
24 cedat, vt exulatus à Ciuitate
debet condēnari, vt exulet à
territorio ipſius, Franch. cit.
deciſ. 129. n. 2 teſtatur, q̧ quã-
do quis cõdemnatur, vt exu-
let à Ciuitate eodem modo
condemnatur, q̧ exulet à ter-
ritorio ipſius Ciuitatis, tamen
25 ego contrarium ſentio, &
non poſſe neceſſario intelli-
gi, vt exulatus à Ciuitate

debeat condemnari, vt exulet á territorio, nec Iudex tenetur præcisè, & de necessitate interdicere, etiam territorium, nam exilium regulatur iuxta qualitatem delictorum, perſonarum, & locorũ, & quandoque interdicitur Ciuitas, & nõ ſuburbia, quãdoq; Ciuitas, ſuburbia, & territoriũ, quãdoq; Ciuitas tãtũ, ꝙ ad arbitriũ Iudicis regulatur, & licet ſimus in pęnalibus, tamẽ cũ pęnæ commenſurantur deli-
26 cto Ciuitatis appellatione non veniunt ſuburbia, nec territorium niſi expreſſe à Iudice interdicantur in ſententia, & moueor ex adductis per me ad Gramatic. deciſ. 4.

Sed dubium ſtat in eo, quod fuit valde controuerſum in hoc Tribunali in perſonam N. qui fuit condemnatus ad exulandum ab hac Prouincia, & locus eius originis extra Prouinciam erat, verum cenſebatur à loco originis, ſiue Patrię exulatus, Caualc. de Bracch.
27 Reg. par. 4. n. 29. pro affirmatiua concludit, & fundat ſe in Baiard. ad Clar. quæſt. 71. n. 5. Amend. ad Franch. citat. deciſ. 487. n. 8. ex doctrina Bartol. in l. relegatorũ §. dubitatur ff. de interdict. aſſerit interdicto loco incolatus, eſſe interdictum locum originis, tamen ego contra-
28 riam opinionem ſubſtineo ex adductis ſupra, nõ aliũ locũ comprehendi, niſi illũ, qui in ſententia fuit expreſſus, vide Ricc. deciſ. 28. n. 5. par. 2.

Deuenio ad tertium nempè ad practicam, quę poſt exibi decretum ſeruatur, quæ ſic ſe habet, quòd decreto de exi-
29 lio lato ſi à querelante interponitur appellatio, ipſa proſequitur, & interim cum pœna ſit declarata, inquiſitus habilitatur, ſi verò non appellatur, ſed inquiſitus vult exilium acceptare, porrigit libellum ipſi Iudici, in quo exilium acceptat, pręſtat cautionem de ſeruandis finibus, & petit terminum infra quem recedere poſſit à loco ſibi interdicto, quem terminum ad colligendum ſarcinulas appellamus, & petitionem hanc in M. C. porrigit, ſiue memoriale ipſius Regenti, qui terminum vnius menſis ad colligendum concedit, vt di-
30 cit de Franch. in deciſ. 487. n. 5. in Regijs Audientijs porriguntur petitiones, ſiue memorialia in aula, & per omnes Dominos hic terminus conceditur, vidi ego verò plu ries domi ab aliquibus Auditoribus concedi, & nimirum, quia de iure cogitur Iudex dare menſem, vt aduertit de Franch. ibid. n. 8. & 13. ergo

go cũ ſit de iure Iudex coa-
ctus, dicitur exequutor de
31 Iure, & Iuris ſententia, quam
protulit R. A. ergo domi cō-
cedere poteſt in Curijs verò
Baronalibus porrigūtur eius
Iudici, qui terminum conce-
dit, vidi etiam in huiuſmodi
conceſſione, quod inquiſitus
32 ſtriri domo, & fortè ex ad-
ductis per Franch. ibid. n. 6.
qui ibid. n. 6. dicit, quod li-
cet M. C. conſueuiſſet darè
plures terminos, hodie tamē
non poteſt, niſi ſemel dare, &
dicit, quod apparet, ex Regia
Pragmatica non eo adhuc
tēpore impreſſa, vnde habe-
33 tur, quòd non poteſt concedi,
niſi vnica dilatio, & ſi quis
vellet aliam obtinere, deberet
adire S. E. vt teſtatur Franch.
Ego autem dico, quod quan-
do fuimus in R. A. etiam quod
non habeatur aditus ad S. E.
poteſt ipſa R. A. prorogare
34 dilationem, & aliam alterius
menſis cōcedere iuſta tamen
cauſa exiſtente, vt fuit decla-
ratum per Regium Collate-
rale virtute prouiſionũ, qua-
rum tenorem hic inſero v3.
Philippus Dei gratia Rex,
&c. Magnifici viri Regij
Conſiliarij fideles dilectiſſi-
mi. *Semo ſtati informati, che*
alli eſulati, e relegati di queſta
Audientia ſi ſoleno dare dilatio-
35 *ni ad andare ad oſſeruare loro*
condennationi di tre, quattro, ò
cinque meſi, non conuenendo alla
buona adminiſtratione della giu-
ſtitia, che ſi dia tanto tempo
alli condennati ad andare à fa-
re le loro condennationi, vi coman-
damo, che à ſimili exulati, e
relegati non debbiate concedere
più di vn meſe di tempo ad colli-
gendum ſarcinulas, & vno altro
meſe con giuſta cauſa trattandoſe,
e concludendoſi in plena banca
del Tribunale di queſta R. A.
36 *&c. Sub die 5. Aprilis* 1580.
Don Io. de Zuniga. Vidit Re-
uerterius Regens. Vidit Salerni-
tanus Regens. Vidit Salazar
Regens. In Curia principatus,
fol. 22. concordat Capoblanc.
de auct. Bar. tom. 2. cap. 34.
num. 7. & ſeq.

Sed ſi fuerit data ſecunda dila-
tio, antequam prima labatur
37 à quo die incipit, vide Oltrad.
conſ. 50. & Ann. ſing. 227.
& durante hoc tempore an
poſſit liberè diſcurrere per
Ciuitatem, vide Reg. Lanar.
conſ. 38. D. Rouit. ad prag.
1. de relegat. nu. 3. & dicam
infra num. 50.

Ponè, quòd condemnatus in
exilium illud acceptauerit, &
38 cautionem de ſeruandis fini-
bus præſtiterit, ſed non petijt
dilationem ad colligendum
ſarcinulas, & fuerit captus in
loco ſibi interdicto, an poſ-
ſit contra eum incuſari pœ-
na ſi-

na fideiuſſionis præſtita de ſeruandis finibus, & illa exigi dicas, quòd non ex decreto per M. C. interpoſito, vt refert de Franch. deciſ. 487. Ego autem cogitarem, ſi caſus occurriſſet, nam in dicta deciſione fuit admiſſus recurſus Fiſco, & licet condemnatus fuerit liberatus, ex quo erat exterus, & in facto multa probauit, quę eum excuſauerunt, tu cogita, quia dum Fiſco fuit datus recurſus, cenſetur M. C. eum grauaſſe.

39

Verùm ſi condemnatus non inuenerit fideiuſſionem ſeruādi fines, ſeruatur in practica, quòd ſtatur iuratorię cautioni, vt teſtatur de Franch. deciſ. 317. n. 8. & ſeruatur, quòd oblata petitione condemnatus aſſerat non inuenire fideiuſſores, interponitur decretum, quòd admittatur ad iuratoriam cautionem.

40

Sed hoc tempus, quòd datur, vt colligat ſarcinulas, & recedat, an minuat exiliū, & in eo computetur; Amendel. inuoluit puntum, dum in addit. ad Franch. deciſ. 317. remittit ſe ad id, quòd dixit in alia addit. ad Franch. 487. nu. 9. & in ead. deciſ. 487. remittit ſe ad dictā additionem in deciſ. 317. Franch. cit. deciſ. 317. loquitur in carcerato poſt ſententiam, & tunc tempus carceris computatur in tempore exilij, ſed articulus per me motus eſt ſi terminus datus ad colligendum ſarcinulas computetur in tempore exilij, dum per ipſum exiliatū ſtetit, vt ad exilium non accedat, tu vide Capoblanc. tom. 2. de auctor. Baron. cap. 97. n. 7.

41

42

Et ſi condemnatus in exilium illud acceptauerit, & pręſtiterit cautionem de ſeruandis finibus, quos non ſeruauit, & fuerit captus, adeò ꝙ exilium fractū dicitur; de duobus dubitatur. Primo, quę ſit eius pęna. Secundo, an poſſit exegi pęna fideiuſſionis pręſtite de ſeruandis finibus, ipſo iure, vel declaratoria requiratur; quo ad primum duplicatur exilium Damphouder. pract. crimin. cap. 58. n. 7. Peguer. deciſ. 41. Caualcan. de Bracch. Reg. par. 4. nu. 32. & in hoc Regno virtute Regiæ Pragmaticæ ſi fuerit præſtita cautio de ſeruandis finibus, & exilium fuerit fractum, tempus exilij duplicatur ad tempus triremium, dūmodo duplicatio non excedat decem annos, Baiard. ad Clar. quęſt. 71. n. 30. quo ad ſecundum pœna debita ex fracto exilio pro cautione pręſtita debetur ex Viu. deciſ. 505. non ipſo iure, ſed ſententia declaratoria requiritur, Peguer. deciſ. 90. vide

43

44

45

46

90. vide Petr. ad Gramat. deciſ. 5. n. 4. & 5. verùm ſi in exilium condemnatus ſe
47 gratijs curiæ remiſerit, & partis remiſſionem obtinuerit, an poſſit appellare, & petere, vt multa moderētur pro affirmatiua concludit D. Rouit. in prag. 8. de compoſi-
48 tionib. n. 9. qui dicit, quòd ſi poſt habitam remiſſionem inquiſitus fuerit ingratus remittentibus, remiſſio facta non poterit reuocari propter ingratitudinē ſupetuenientē.
Sed quæſtio eſt ſi finito tempore exilij condemnatus poſſit redire ad locum interdictum ſine licentia, Amend. ad
49 Franch. cit. deciſ. 487. n. 4. & ſeq. mouet quæſtionem, & concludit pro affirmatiua abſque licentia, ſi tamē tempus eſt finitum, vide Mar. Mut. deciſ. Sicil. 63. n. 16. ſecus tamen eſt in condemnato ad triremes, qui ſi intra tempus condemnationis repetiretur extra triremes præſumitur abſque licentia receſſiſſe, ſic ego dicebam in cauſſa Franciſci Cuculla allias Cinquina Terræ Ieſualdi, cōtra quem fuit repertum decretum condemnationis ad triremes per biennium, & ille extra triremes inuētus abſq; licentia, & factor exilij videtur, & puniri debet ille cui
50 per Iudicem pro bono publico, vel ſcandalis euitandis fuit mandatum, quòd pendente termino ad colligendū ſarcinulas à domo non exeat, licet enim de iure non videatur deciſum ſi condemnatus poſſit pendente termino ad colligendum ſarcinulas in propria patria morari tamen ex communi obſeruantia permittitur, & ad euitandum inconueniens poteſt apponi
51 clauſula in condemnatione, ne à domo exeat, Capoblanc. de auct. Bar. tom. 2. cap. 34. n. 7. 8. & 9. & ante eum dixerat de Franch. citat. deciſ. 487. n. 6. quē Franch. ad hoc propoſitum, Capoblancus non adducit bene verùm mouet quæſtionem an exulatus, vel guidatus poſ-
52 ſit permanere in Eccleſia ſita in loco prohibito.
Materiam proſequendo quæritur, an Iudex poſſit relegare
53 inquiſitum in locum ſibi nō ſubditum, Ricc. collect. 289. ex Peguet. in deciſ. 89. dicit, quòd non, nam declaratio Inſulæ, vel loci ſpectat ad Protegem. Ego autem diſtinguendum puto, quòd aut
54 tractatur de quem relegando in Inſulam, vel alium locum, & tunc procedere opinionē Peguer. affirmo, declaratio enim loci ſpectat ad Prore-
gem,

gem , aut verò tractatur
de quem exulando, vel de
aſſignando locum non ſub-
ditum,& tunc ſecus eſt, &
poteſt Iudex id facere, dum-
modo locus ille ſit vnus ex
illis dominij Baronis, in quo
55 licet Iudex exulans iuriſdi-
ctionem non habeat, tamen
cum Baronem repreſentet
condemnatio, ſiue aſſignatio
valet,ex adduct. per Franch.
deciſ. 526. quem ſequitur
Capoblanc. de auct. Baron.
in nou. impreſſ. prag. 7. n.
17. dũmodo terra illa, vel lo-
cus ille ſit in Prouincia; prout
in ſimili dicimus poſſe Epi-
ſcopum relegare ſuum ſub-
ditum extra Prouinciam cũ
56 conſenſu,& licentia ordina-
rij loci in quo ſita eſt Inſula,
non poteſt enim Epiſcopus
prohiberi, ne Pontificalibus
vtatur in aliena diœceſe,cum
tamen conſenſu illius ordi-
narij, nec dicitur miniſtrare
iuriſditionem extra territo-
rium,qui illam exercet con-
ſentiente Iudice illius loci,
prout fuiſſe deciſum per Ar-
57 chiepiſcopalem Curiam, re-
fert Ricc. deciſ. 28. par 2.
Eſt tamen ſciendum , quòd
etiam ex proceſſu informati-
uo poterit deueniri ad ſen-
tentiam exilij, D. Franc. de
Caſtill. deciſ. 160. num. 7.
par. 2.

Sed an poſſit Iudex apponere
in decreto, vt exulet per tot
58 miliaria ab illo loco circum
circa, Caualcan. de Bracch.
Reg. par. 4. nu. 29. ex D.D.
ibi relatis pro affirmatiua
concludit, cuius auctoritate
bis ego ſic iudicaui. Primo
nempè in cauſſa Io. Berardi-
ni Lombardi Sanctæ Mariæ
Ingriſonis quem condemna-
ui ad exulandum á dicta ter-
ra, & per octo miliaria cir-
cum circa diſtantia. Secundo
in cauſſa Franciſci Golano
Ceruinariæ inquiſiti de ho-
micidio mihi commiſſa ab
Illuſtriſſimo Don Franciſco
59 Caracciolo Marchione Vul-
turarię Equitæ optimæ con-
ſcientiæ,prudentia, ac valore
ornato , quem inquiſitum
condemnaui ad exulandum
à dicta Terra, & territorio,
& per octo miliaria longe
circum circa, & iterum in
cauſſa Franciſci Saccone
Santi Angeli de Scala inqui-
ſiti de adulterio in perſonam
Duciſſę Fortæ terræ Tufi mi-
hi commiſſa per Scipionẽ
60 del Tufo vtilem dominum
dictæ terræ benemeritum,&
ab omnibus laudatum quem
inquiſitum condemnaui ad
exulandum per triennium à
Terra, & Territorio Terræ
Tufi,& per quatuor miliaria
diſtantia,& motus fui, nedũ
doctri-

doctrina, & auctoritate Caualcan. verùm etiam, & alia ratione inquiſiti enim habebant in alijs Terris conuicinis affines, & commoditates, in quibus morari prætendebant, ex quo mihi videbatur oriri, nedum inconueniens cum partibus offenſis, cum quibus aderat facilis aditus
61 propter vicinitatem, quo caſu ad id euitandum poteſt Iudex aliquid prohibere, ex adducti per Capoblanc. cit. cap. 34. ad fin. verùm etiam videbatur iudicium contemnere exilium parui facere, &
62 non erat eis pœna, & cum exilium ſit introductum, vt ſcelerum ſit pœna, & debet dari illa, quę magis timetur, propterea illos per tot miliaria circum circa exulaui.

Ponè, quòd exulatus remiſſionem à parte, vel veniam, ſiue gratiam à Barone obtinuerit
63 de exilio cum clauſula, vt nō accedat per tot annos, vel perpetuò ad Ciuitatem delicti, vel vbi partes offenſæ degunt, an valeat hoc pactum, dicas, quòd nō, continet enim pactum à iure reprobatum, & ſic fuiſſe deciſum, refert
64 Maſtrill. deciſ. 38. n. 5. contra alios contrarium tenentes, quod hoc pactū eſt iniuriarum ſatisfactio.

Et ſi exulatus cęperit ſeruare exilium cum conditione appo-
65 ſita, vel gratiam acceptauerit cum dicto pacto ne ingrediatur locum ſibi interdictū, an poſſit de nullitate dicti pacti dicere, vide Maſtrill. ibid.

Tenetur Iudex opponere tempus in ſententia exilij, ponè, quod non ſit appoſitum, ſed tantum dicat exulet ad arbitrium Iudicis, vel Baronis be-
66 neplacitum, dicas, quod tenet, & hoc beneplacitum, nedum ad ſucceſſorem tranſit, verùm etiam non extinguitur morte, & ratio eſt, quia hoc beneplacitum, ſiue arbitrium non ad ipſum Iudicem refertur, ſed ad publicam perſonam, quam repręſentat, Caualçan. de bracch. Reg. par. 4. n. 31. fol. mihi 148. huiuſmodi enim decreta ſic arbitrio Iudicis collata in his Regijs, vel Baronalibus; Tribu-
67 nalibus toto vitæ meæ tempore ſeruari non vidi, ſed in Curijs Ecclesiaſticis audio decreti verba ſic concipi arbitrio, & beneplacito ipſorū Epiſcoporum, & eſt contra Doctrinā Bartol. in l. centeſim. §. ita ſtipulatus ff. de verbor. obligat.

Et ſi conceſſo Caſtro cum iuriſdictione, & pęna exilij illud verbū exilij debet intelligi de
68 perpetuo, vel temporali, latè, & more ſuo exornat doctiſſimus Reg. Tap. deciſ. 10.

DE INSTRVMENTO

Caput I.

ARGVMENTVM.

Ciuitas Beneuenti, an ſit extra Regnum.
Inſtr. cõfectũ extra Regnũ, an poſſit pręſẽtari, & liquidari in Regno
Quę requirãtur, vt inſtrum. extra Regnũ poſſit liquidari in Regno.

SVMMARIVM.

Ciuitas Beneuenti, an ſit extra Regnum n. 1. 2. 3. 4. & 5.
Beneuenti Ciuitas fuit donata Eccleſiæ à Carolo Magno n. 4.
Beneuẽti Ciuitas à Roberto Guiſcardo fuit occupata, & à Leone Põtifice VIIII. recuperata n. 5. & 6.
Beneuenti Ciuitas Sedi Apoſtolicæ ſubeſt num. 3. 6. & 8.
Beneuẽti laudes, & nobilitates n. 7.
Beneuẽti Ciuitas quamuis ſit extra Regnũ, eſt intra fines Regni n. 9.
Beneuẽti Ciuitas an cõprahendatur ſub bãno prohibẽte extractionem extra Regnum a nu. 10. ad 14.
Inſtrumentum extra Regnum confectum, an poſſit præſentari in Regno a num 15. ad 23.
Et de ratione num. 30. & 31.
Inſtrumentũ extra Regnum celebratum poteſt præſentari in Regno quando non opponitur num. 15.
Notarius creatus in Regno, ſi conficerit inſtrumentum extra Regnum, an valeat n 16. & 17.
Inſtrumentum extra Regnum conditum, vt in Regno fidem faciat, debet ſignari tribus ſignis aliorum Notariorum n. 18.
Inſtrumentum extra Regnum ſtipulatum valet in Regno ſi adſunt literæ teſtimoniales officialis, vel communitatis loci, in quo eſt ſtipulatũ n 21. 22. & 23.
Literæ teſtimoniales quomodo debent eſſe, ibidem n. 22. 23. 28. 29. 40. 41. 42. & 43.
Inſtrumentum extra Regnum celebratũ abſq; literis teſtimonialibus, an poſſit probari p teſtes n. 24
Teſtes quomodo deponant ſuper his requiſitis n. 25. 26. 27. & 28.
Notariatus officium non prouenit ex natura, ſed ex facto n 30. & 31.
Vidua non præſumitur niſi probetur num. 32.
Virgo præſumitur, quia eius qualitas naturalis eſt n. 32.
Paupertas naturalis eſt, & præſumitur n. 33.
Mandatum factum, ſiuè procuratio extra Regnum, an faciat fidem in Regno n. 34.
Teſtamentum conditum extra Regnum, an habeat locum in Regno & quomodo aperiatur n. 35. 36.
Contrahentes negantes Notarium, Notarius debet probare de titulo num. 37.
Contrahentes negantes inſtrumentũ manu Notarij ſcriptum, an requiratur alia probatio, & qua à n. 38. ad 53.

Occaſio

OCcaſio præ-
ceps eſt, ex
quo Ciuitas
Beneuēti ſum
mo Pontifici
ſubeſt, & à no
bis per ſex mi
laria diſtat, & in dies ibi
1 inſtrumenta conficiuntur, &
hic in Regno exequi petitur,
& cōtrouerti contingit ſi in-
ſtrumenta, & alij actus exe
quutiui ibi cōfecta poſſint in
Regno exequutioni deman-
dari, & ipſorū exequutio ad
Tribunalia Regia ſpectat, vel
tantū ad Dominū Viceregē
Regni, vel eius Collaterale.
Vndè cū huiuſmodi materia
frequēs, & nō inutilis ſit, con-
gruū imò neceſſariū puto ali-
quid de ea differere. Primo
nēpè ſi Ciuitas Beneuēti extra
Regnū ſit. Secundo ſi inſtru-
mēta ibi cōfecta, & alij actus
exequutiui, vti extra Regnū
ſtipulata in Regno noſtro exe
quutionem habeant.
Quo ad primū, ꝙ Ciuitas hęc ſit
extra Regnū, itaut delinquē-
2 tes in ea ſub alieno territorio
delinquere dicūtur, & delin-
quentes in Regno confugiē-
tes ad eā ſunt à Regia iuriſdi-
ctione exempti, & ſub ſummi
Pontificis præſidio tuti, colli-
gitur, nedum, quia ſic ſe habet
3 hodiè obſeruātia, vt Regij nul
lam habeant ibi iuriſdictio-
nem, verū etiam ex Frecc. de
ſubfeud. lib. 2. quæſt. 15. n. 2.
qui teſtatur Ciuitatem iſtam
4 fuiſſe à Carolo Magno do-
natam Eccleſię Romanę, vt
per Domin. Tap. tom. 1. Iur.
Regn. tit. de nou. Codic. com-
pon. n. 10. & ſemper in eius
dominio fuiſſe, & eſſe licet
poſita ſit intra Regnū, & li-
cet à Roberto Guiſcardo fuiſ-
5 ſet occupata ſuorū Horman-
dorū viribus, tamen a Leone
Pontifice Nono fuit recupe-
6 rata, & fuit prout eſt hodiè
Sedis Apoſtolicæ, idē Frecc.
lib. 1. tit. de antiq. ſtat. Regn.
num. 54. fol. mihi 69. in
quo, & n. 19. enumerat lau-
des, Tēpla, Duces, Nobilita-
tes, & plura alia notabilia
eiuſdem Ciuitatis ad quem
te remitto, & ꝙ ſit extra Re-
7 gnum teſtatur etiam Foller.
in prag. 1. de exulib. n. 8. &
nuper D. Rouit. in rubric. de
exulib. n. 7. concordat Ca-
poblanc. tom. 2. de auct.
Baron. cap. 53. n. 5. in tan-
tum, ꝙ indubitata concluſio
redditur, ꝙ Ciuitas Beneuen-
8 tana ſub dominio Sūmi Pon-
tificis ſubeſt, eſt bene verùm,
quòd quamuis quo ad iuriſ-
9 dictionē extra Regnum iu-
dicetur, tamen intra Regnū
eſt, tū quia intra fines Regni
reperitur ſita, vt ſcribit Frecc.
10 citat. quæſt. 15. num. 2.

 & facit

& facit illud quód adducit Fuſch.de viſitat.lib. 2.cap. 8. n.10. ad fin.quòd Prouincia exempta à iuriſdictione Regis dicitur eſſe de illius Regno,cum etiam,quia reſpectu bannorum prohibentiũ extractionem extra Regnum, Beneuenti Ciuitas nõ eſt cõprehenſa, & cum tempore Domini Ducis Oſſunę in hoc Regno Proregis eſſent emanata banna,vt non extrahãtur bona extra Regnum,fuit hęc Ciuitas comprehenſa, &
11 ſpatio ferè vnius menſis per Regnicolas non fuerunt ad eandem Ciuitatem bona aſportata,prout per prius, & pro parte eiuſdem Ciuitatis ad eundẽ Illuſtriſſimum Dominum fuit recurſum, per quem, & Collaterale Conſilium fuit declaratum eius mentem nunquam fuiſſe,nec eſſe hanc Ciuitatem Beneuẽ-
12 ti comprehendi ſub banno extractionis extra Regnum, & fuerũt relaxatæ prouiſiones ſequentis tenoris.Philippus Dei Gratia Rex,&c.Magnifici viri Regij Conſiliarij fideles. dilectiſſimi. *Hauemo inteſo,che ſotto colore d'ordine, che ſia ſtato dato, perche non ſi faceſſero extrattioni di vittouaglie, & coſe pertinenti al vitto per extra Regno, ſia ſtat'impedito,e prohibito il portare in Beneuento vittouaglie,e coſe come-*
13 *ſtibili, e perche non è ſtato mai noſtra intentione, che in tal prohibitione ſi ci comprendeſſe detta Città di Beneuento, ne hà parſo con queſta ordinarue, come ve dicemo, & ordinamo per la preſente,che debbiate al riceuer di queſta dare ordine, che non ſe dia impedimento à neſſuno à chi vorrà, & introduce ſimili coſe in detta Città, ſia come è ſtato*
14 *per il paſſato, & ve informarete con diligenza ſenza però ponere penna in carta di chi hà ordinato, ò dato tale impedimento à perſone,che andauano à portar robbe in detta Città, e ce ne farete relatione,acciò quella per noi inteſa,ſi poſſa prouedere, & ordinare lo che più ci conuenga, così eſequete, che tale è noſtra volontà. Datum Neapoli die 28. Menſis Ianuarij 1617. El Duque. Vidit Conſtantius Regens. Vidit Montaluus Regens. Vidit Lopez Regens. Vidit Valenzuela Regens. Salazar Secretarius. In par. 8. fol.*

Hoc fundato deuenio ad ſecundum quęſitum, nempè ſi inſtrumentum in eadem Ciuitate celebratum vti extra Regnum habeat in Regno exequutionem paratam, Frecc. de liquidat. inſtrum. par. 3.
15 n. 28. teſtatur vidiſſe preſentari inſtrumentum extra Regnum confectum in Regno, licet

licet non fuiſſet oppoſitum, Anton. Gabriel. tit. de fid.
16 inſtrum. concluſ. 1. n. 10. teſtatur nullam exequutionē mereri in Regno, ex quo nō probant, & fidem non faciunt, & quamuis Notarius
17 ſit Regno creatus, ſi conficiat inſtrumentum extra illud cum extra territorium illum creantis dicatur, vt aduertit D. Rouit. prag. 1. de fid. inſtrum. n. 4. non facit fidem. Vrſill. verò ad afflict. deciſ. 251. pro illius cautela affert inſtrumentum prædictum, ad hoc in Regno
18 fidem faciat ſignari debere tribus ſignis aliorum Notariorum, Franc. Ant. de Iudic. Robert. de liquid. inſtr. conſid. 1. n. 20. pro affirmatiua teſtatur, nempè, quòd poſſit
19 præſentari, & liquidari in Regno iuxta formā ritus, & aſſignat rationem, quia quo ad ſollēnitates inſtrumēti con-
20 ſideratur locus, in quo celebratum eſt, & quo ad exequutionem attenditur locus iudicij, in quo ipſius exequutio petitur, tu verò con-
21 cludenter teneas inſtrumentum cōfectum extra Regnū, in regno minimè liquidari poſſe, nec fidem facere niſi
22 adſint literæ teſtimoniales loci in quo celebratum eſt in calcè ipſius inſtrumenti, quā legalitatē appellamus; nempè, quòd Ciuitas, vel officialis loci cum literis eius ſigillo
23 ſignatis teſtetur illum Notarium, qui hoc inſtrumentum confecit eſſe de ipſo loco publicum Notarium, fidelem legalem, & quòd omnibus eius ſcripturis adhibetur plena fides, & quòd eſt bonæ famæ, vt teſtatum reliquit Afflict. deciſ. 251. ſequitur Franc. Ant. de Iudic. Robert. cit. loc. & Rit. 188. & ibi Carauit. n. 1. Maſull. ad Capic. deciſ. 201. nu. 7. & poſt iſtos omnes Galter. de liquidat. inſtrum. tit. aduertat ad debita, & cauſſas num. 23.

Verùm ſi præſentaretur inſtrumentum extra Regnum cōfectum abſq; iſtis literis teſti-
24 monialibus, poſſent per teſtes probari requiſita prædicta, Afflict. in dicta deciſ. 251. n. 2. Galter. citat. loc. & poſt iſtos omnes D. Tap. in cōſt. Regn. inſtrumētorū robur. n. 160.

Sed quomodo teſtes debeant deponere, vt huiuſmodi re-
25 quiſita probentur, Afflict. cit. deciſ. 251. n. 2. teſtatur fuiſſe concluſum in Sacro Cōſilio, quòd ſufficit probare, quod ille fecit plura inſtrumenta tanquam Notarius, & fuit in
26 longa poſſeſſione conficiendi inſtrumenta. Carauit. verò rit. 188. n. 11. ex doctrinis ibi alle-

allegatis, dicit quòd ſufficit, quòd teſtes dicant, qualiter eſt cõmunis opinio,& fama publica, illum eſſe publicum Notarium publicè inſtrumẽta conficere, & ab eo confecta pro publcis haberi, vel ſi reſtes nõ adſunt, ſi exiberentur alia inſtrumenta, ex quibus eius Notariatus probaretur, quòd ſufficit præſumptio enim Notariatus offi-
27 cium oritur,& ſuæ poſſeſſionis, Carauit. citat. loc. tu autem non recedas à propoſita concluſione, nempè, quòd le-
28 galitas, ſiue teſtimoniales literæ debent eſſe Ciuitatis, vel officialis loci cum ipſius ſigillo, ex quibus declaretur, & teſtetur in calce ipſius inſtrumenti, quòd talis de tale
29 Notarius, qui ſcripſit hoc inſtrumentum de tali loco eſt publicus Notarius, qui publicè conficit inſtrumenta, eſt legalis,& fidelis,& omnibus eius ſcripturis plena adhibetur fides, vt dicti practici aſſerunt,& poſt iſtos Nicol. Gen. tract. de ſcript. priuat. rit. de liter. teſtimon. fol. mihi 160.

Et ratio quare inſtrumentum extra Regnum confectum in
30 Regno non probat, quia officium Notariatus non prouenit ex natura, cum nemo Notarius naſcitur, ſed proue-
31 nit ex facto, cum debet creari à Rege in Regno, Carauit. citat. rit. 188. n. 9.& 8. prout in ſimili dicimus de vidua, quæ cum in facto conſiſtat, non præſumitur, niſi probe-
32 tur, ſecus in virgine, cuius qualitas naturalis eſt, Nouar. de elect. for. queſt. 12. n. 3. ſect. 1. quòd fallit in paupe-
33 re, quia cum paupertas naturalis ſit,& diuitiæ aduentitię ſemper in dubio pręſumitur paupertas, idem Nouar. queſt. 17. n. 8. Quam conclu-
34 ſionem amplia procedere, etiam in mandato, ſiue procuratione confecta extra Regnum abſq; literis teſtimonialibus, dicitur enim inſufficiens, Moſcatell. pract. ciuil. par. 2. gloſ. veniens n. 45.

Quid autẽ in teſtamento extra
35 Regnum confecto, an habeat locum Regno, Marant. conſ. 90. nu. 5. & 6. aſſerit requiri eadem requiſita, prout in inſtrumento quomodo
36 autem aperiatur in Regno, vide Franch. deciſ. 530. & eius addentes, qui non citat Marant.

Sed ſi vnus ex contrahentibus negat illum eſſe Notarium,
37 tunc, nedum requiruntur literæ teſtimoniales, vt ſupra, verùm etiam eſt neceſſe, ꝙ Notarius probet de titulo ſuo, nempè, ꝙ eſt Notarius,

Afflict.

Afflict. cit. deciſ. 251. nu. 3. Et ſi aſſerat Notarius eſſe inſtrumentum productum, nō
38 eſt manu ipſius Notarij ſcriptum, nunquid requiratur alia probatio, Carauit. cit. rit. 188. n. 11. mouet quęſtionē, & concludit, quòd tota vis conſiſtit in literis teſtimo-
39 nialibus, nam aut literæ teſtantur, quod talis Notarius eſt publicus Notarius, publicè conficit inſtrumenta, & ei fides plena adhibetur, & pars negaret manū illius, non ſufficiunt, aut verò ver-
40 ba literarum vltrò progrediuntur in calce inſtrumenti, nempè, quòd talis Notarius, qui hoc inſtrumentum ſcri-
41 pſit eſt publicus Notarius, publicè conficit inſtrumenta, & ei plena fides adhibetur, tunc ſufficiunt literæ, & licet Carauit. eod. loc. aſſerat ſuf-
42 ficere ſi teſtimoniales tantum dicant qualiter ille talis Notarius, qui ſcripſit hoc inſtrumētum eſt publicus Notarius, videtur enim fidem facere de vtroque. Tu autem non recedas á propoſita concluſione, & caueas à producēdo huiuſmodi inſtrumēta, niſi cum literis teſtimonialibus iuxta formam, quam ſupra poſui.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Notarij Apoſtolici, an poſſint inſtrumēta facere in Regno.

SVMMARIVM.

INſtrumentum confectum manu Notarij Apoſtolici extra Regnū, an valeat in Regno num. 1. 2. 3. 4. & 5.

Inſtrumentum confectum per Notariū Apoſtolicum in Regno, an probet n. 4. 5. & 6.

Notarius Apoſtolicus de quibus poſſit conficere inſtrumentum in Regno n. 6. 7. 8. & 9.

In contractu facto per Notarium Apoſtolicum, an requiratur ſubſcriptio teſtium, & Iudicis n. 7. 8. & 9.

NOn incōgruè imò opportunè quęritur, an inſtrumentum confectum per Notarium Apoſtolicum fa-
1 ciat fidem, & poſſit præſentari in Regno, Tartagl. pract. ciuil. cap. 1. n. 35. pro negatiua teſtatur. Marant. verò conſ. 3. cōcludit, ꝙ quamuis non valeat in vim contra-
2 ctus publici, valet tamen in vim ſcripturæ priuatæ, ego autem diſtinguo duos caſus, aut inſtrumentum confectū
3 per Notarium Apoſtolicum eſt ce-

eſt celebratum extra Regnũ, aut verò in Regno. Si primo
4 caſu, & ſic extra Regnum, Aloyſ. de Leo in l. 1. Cod. de noũ. codic. faciend. nũ. 7. in inſtrumento ſtipulato in Ciuitate Beneuenti per Notarium Apoſtolicum cum le-
5 galitate Vicarij eiuſdem Ciuitatis, quem adducit Thor. tom. 1. compend. deciſ. verb. inſtrumenta confecta extra Regnum fol. mihi 273. affirmat fuiſſe præſentatum in Regno; aut verò ſecundo ca-
6 ſu, & ſic in hoc Regno eſt celebratum, & ſubdiſtinguè, aut teſtatur de rebus Eccleſiæ, vel inter perſonas Eccleſiaſticas, aut verò de alijs rebus inter perſonas laicales. Si primo caſu, quamuis teſtium ſubſcriptio, & Iudicis deficiat,
7 valet, quia de rebus Eccleſiæ, vel inter perſonas Eccleſiaſticas agitur, vt fuiſſe deciſum per Sacrum Conſilium teſtatur Vrſill. ad Afflict. deciſ. 245. n. 1. quẽ ſequitur Ann. ſingul. 246. tu vide in hac materia adducta per Thor. tom. 2. compend. deciſ. verb. Inſtrumentum fol. mihi 288. aut verò ſecundo caſu tractatur de rebus alienis, & inter
8 laicales perſonas, & hoc caſu non in vim publici contractus præſentari poteſt, ſed valet in vim ſcripturæ priuatæ, & procedit doctrina Marant. & Tartagl. ratio eſt, quia Notarius Apoſtolicus non poteſt in Regno exercere offi-
9 ciũ Notariatus, vt per Hern. in conſt. inſtrumentorum robur, quem ſequitur Marant. in alio conſ. 19. n. 3. ad fin. & n. 15. ad fin.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Inſtrumentum excedens viginti annos, an poſſit liquidari.
Inſtrumentorũ ſpecies tres ſunt.

SVMMARIVM.

Inſtrumentorum tres ſpecies ſunt, vna vitalitij, alia pro vna vice, tertia annui cenſus n. 1 & 2.

Inſtrumentum cenſus vitalitij, an liquidetur poſt vigennium n. 3.

Inſtrumentum continens vnicam ſolutionem, vel plures, non autem annuas, an liquidetur poſt viginti annos a n. 4. ad 9.

Inſtrumentum viginti annos excedens, quantumuis liquidum perdit rigorem liquidationis n. 6.

Tempus viginti annorum à quo die currat à n. 62. ad 64.

Actio perſonalis vigennio præſcribitur num. 7.

Inſtrumenti inliquiditas debet per Iudicem cognoſci n. 9.

Inſtrumentum annui cenſus, an poſt viginti

viginti annos liquidari poſſit à num.10.ad 18.

Limita niſi adſit pactũ n.9.& 20.

Mulier poteſt renunciare velleiano num.21.

Limita in debito pro dote à n.23. ad 30.

Limita parte non opponente n.31. & 32.

Contrarium à n.33.ad 36.

Limita ſi vigennium eſſet interruptum num 37.

Interruptio quomodo debet eſſe n. 38.& ſeq.

Præſcriptio interrupta quomodo iudicetur à n.38.ad 42.

Citatio circumducta, citatio non dicitur n. 39.

Inſtrumentum repertum in faſciculis, an poſſit reaſumi à num. 43. ad 46.

Inſtrumentum reaſumptum libram auri excedens, an trium teſtium ſubſcriptionem requirat à n. 45. ad 56 fallit n 53.& ſeq.

Inſtrumentum abſq; teſtium ſubſcriptione præſentatum an pendente termino poſsit ſubſcribi facere à n. 57. ad 61.

Inſtrumentum vnum faciens mentionẽ de alio, an liquidetur n.61.

Præambulum pendente peremptorio fieri poteſt n. 60.

Obligatio decem annos excedens, an incuſetur n 65.66.67.68.& 71.

Tempus decem annorum in obligatione à quo die currat, ibidem à n.65. ad 68.72. & 73.

Inſtrumentum, & obligatio quomodo differant n. 69. & 70.

Materiam inſtrumenti proſequendo quęritur, an inſtrumentum viginti annos excedens poſſit
1 virtute ritus liquidari quęſtio hęc quotidiana eſt,& ferè cõfuſa à ſcriptoribus reperitur, vndè pro dilucidatione ſciendũ eſt, ꝙ tres inſtrumentorũ ſpecies reperiuntur, vna,& ſic
2 prima eſt inſtrumẽti vitalitij, altera, & ſic ſecunda, eſt inſtrumentũ in quo certũ quid pro vna vice, ſiue pluribus, ſolutionis continet non autẽ annuas ſolutiones, ſiue præſtationes,tertia eſt inſtrumẽti annuũ cenſũ, vel annuã ſolutionẽ,ſiue pręſtationẽ habẽtis. Quo ad primã, & ſic quo ad inſtrũmentum cenſus vitalitij,
3 poſt vigenniũ nõ liquidatur, ſed reſcinditur propter tertias non ſolutas, vel propter alienationẽ,ſiue non exiſtentiam corporis cenſui vitalitio ſuppoſiti ne aperiatur via fraudibus, & in voluntate venditoris ſit fraudare emptores eorũ pretio, Molfeſ.conſ.8.n. 19.Sed reſciſſio datur tantum pro tertijs,vel ad aſsignationẽ corporis deficientis non autẽ pro ſorte principali, ex deciſ. Sac. Conſ. lata per D. Rouit. prag.2.de cẽſib. n.4.quia ſors eſt inrepetibilis, Rouit. ibid.

Quo ad Secundam,& ſic inſtrumenti cōtinentis vnicam ſolutioné, vel plures,& non tamē annuas quotieſcumq; vi-
4 ginti annos excedit,nō poteſt liquidari via ritus, ſed ordinariè procedendum eſt, ex diſpoſitione Ritus 167. &c
5 ibid.Carauit.in princip.ea ratione,quia inſtrumetū viginti annos excedēs quantumuis
6 iuratū,& liquidū perdit rigoré liquidationis, & ordinariè procedendū eſt, Franc. Ant. de Iudic. Robert. de liquid. inſtr. conſid. 2. n.3.D.Rouit. rubric. de liquid. inſtrum. n. 38. Et ratio rationis eſt, quia pęnalis actio ſpatio vi-
7 ginti annorum præſcribitur, Franc. Anton. & Rouit.ibid. & Carauit.ibid.Rit. 167.n.2. ꝙ ampliatur procedere etiam ſi debitor citetur de perſona,
8 & non comparet,non condénatur ex eo, quia continet in ſe hunc temporis defectum, & debet per Iudicem videri
9 inliquiditas enim inſtrumēti etiam parte non opponente, cognoſci debet cum tantæ conſiderationis ſit,D.Rouit. ad rubric. de liquid. inſtrument. n. 22.

Deuenio ad Tertiam ſpeciem, & ſic inſtrumenti cenſualis
10 cuius nomen equiuocum eſt, nā dicitur redditus reſeruatiuus, alias emphiteoticus, alias verò colonalis, vt affert Rodoric. de Ann. redit. lib. 2. quæſt. 22. n 66. & quæritur ſi inſtrumentum cenſuale viginti annos excedens poſſit
11 liquidari, Intrignol.de cenſib. (vt referam ſcribentium ſententias) quæſt. 13. n. 11. & ſeq. & ibi Marcell. Conuerſan. deſtinguit,quòd aut pro-
12 ducitur per viam cedulę condénatoriæ,& tūc præſentatur in modū probationis, & habet locum,aut verò in modū exequutionis,& ſecus, Carauit. Rit. 167. n. 32. diſtin-
13 guit,quòd aut producitur per viam liquidationis pro cenſibus decurſis,& ſi viginti annos excedit, liquidatur, non poterit,aut verò citatur debitor ad dicendū cauſſam quare nō debet cōtra eum exequi virtute inſtrumenti cenſus, & tunc liquidari poterit, Foller. verò in pract. cenſual.tit.tanquam res iudicatas n. 37. & n. 60. dat formam huiuſmodi inſtrumentum exequendi, Conſtantin. Pap. in addit. ad Carauit cit. Rit. 167. n. 32.
14 diſtinguit, ꝙ ſi creditor vult liquidare pro cenſibus decurſis ab annis viginti infra, & poteſt licet vigenniū ſit elapſum,quia ritus conſiderauit ſpatium viginti annorū quo ad natiuitatis actioné, nō autem quo ad cōfectionem inſtrumen-

ſtrumenti cum tot ſint actio-
nes, quot prȩſtationes, & ſin-
gulis annis naſcitur actio, tu
autem teneas inſtrumentum
15 cenſuale, & ſic annuum cen-
ſum continēs, etiam ſi vigin-
ti annos excedat poſſe liqui-
dari pro tertijs decurſis, Gri-
mald. ad Tartagl. cap. 1. pract.
ciuil. verſ. iſta duodecima li-
mitatio, Galter. de liquid. in-
ſtrum. tit. aduertat ad debi-
ta, & cauſſas n. 35. qui granū
ſalis ponit, nempè, ꝙ citandus
16 ſit debitor ad dicendū cauſ-
ſam quare inſtrumentū exe-
qui non debet iuxta Regiam
Pragmaticam, & Bullam Ni-
colai de cenſib. ſequitur Con-
ſtant. Pap. cit. loc. contra quē
Galter. ego appono fuiſſe ſui
immemorē, dum cit. practic.
tit. aduertat inſuper ad debi-
torem n. 38. 39. & 40. non ad-
17 mittit huiuſmodi citationem
ad dicendum cauſſam quare
niſi duobus concurrentibus.
Primo, ꝙ debitor ſit hęres, ſi-
ue poſſeſſor. Secundo, ꝙ in
18 inſtrumento adſint pacta, ꝙ
poſſit exequi virtute Bullæ
Papę Nicolai, & Regię Prag.
de cenſib. & propterea dictis
per Galter. nō inhęreo, prout
latius Deo duce explicabo.

Quam concluſionem ſupra fir-
matam ego limito non pro-
cedere infraſcriptis caſibus.

Primo quotieſcumq; in inſtru-
mēto adeſt ſpeciale pactum,
19 ꝙ etiam poſt viginti annos
debitor virtute ritus conue-
niatur, nō obſtāte ritu diſtan-
te, ꝙ inſtrumentū excedens
viginti annos liquidari non
poſſit, cuius ritus exceptioni
cū iuramento renunciat, hoc
20 caſu ad ritus formā liquida-
bitur, vt dicit Caiau. rit. 167.
n. 36. hęc enim renūciatio ſic
in ſpecie operat' veluti renun-
21 ciatio in ſpecie facta per mu-
lierem in cauſſa Velleiani,
& per filium familias in
cauſſa Macedoniani, vt per
22 D. Rouit. ad prag. primam
ad Macedonian. nu. 37. ſe-
quitur opinionem Carauit.
Galter. citat. loc. n. 29.

Secundo inſtrumentum, & ſi
viginti annos excedat, etiam
23 ꝙ non adſit pactum, vt ſupra
ſpeciale, adhuc liquidari po-
terit, quando tractatur de
debito propter dotē, & hoc
propter eius priuilegiū, cuius
24 virtute ſēper inſtrumentum
præſentari poteſt, opin. 1. fuit
Marſil. in ſing. 442. inferen-
tis, ꝙ ſtatuto generaliter lo-
25 quēte inſtrumēta publica nō
probare, niſi ſint repoſita, &
regiſtrata in memorialibus,
ꝙ huiuſmodi ſtatutū non ha-
beat locū in inſtrumētis do-
talibus fauore dotium, vndè
25 auctoritate Marſil. Paul. Fuſc.
in addit. ad Frecc. de pręſent.

inſtrum. par. x. quæſt. 1. litera. B. fol. mihi 260. teſtatur non habere locum in dote propter eius priuilegium
27 concordat Galter. cit. loc. n. 30. qui n. 31. auctoritate Camill. de Curt. aſſignat rationem, ꝙ ſtatutum aliquid generaliter mandans non comprehendit dotes, ſequi-
28 tur hanc opinionem Fuſc. & Galter. Viſcont. in addit. ad Franch. deciſ. 341. ego autē aſſigno aliam rationem, & eſt, quia actio de dote eſt per-
29 petua l. in rebus §. omnis C. de Iur. dot. meritò non includitur in ſtatuto de viginti annis loquente declaratur ta-
30 men, quòd licet actio de dote ſit perpetua, tamen ſpatio triginta annorum tollitur in aliquibus caſibus, Boet. deciſ. 328. Abb. conſ. 14. & conſ. 54. par. 2. De Laurent. deciſ. 129. n. 1. Caroc. deciſ. caſ. 131. n. 2. & nouiſſimè Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 2 n. 14.

Tertio fallit, & inſtrumentum viginti annos excedens liqui-
31 dari poterit ad formam ritus quotieſcumq; per debitorem oppoſitum non fuerit eſſe elapſum vigennium, Galter. in practic. de liquidat. inſtrum. tit. aduertat ad debita, & cauſſas nu. 32. qui allegat huiuſmodi liquidationem ſumi, ex auctoritate Grauinenſium de liquidat. inſtrum. par. 3. declarat. 2. n. 5. & Franc. Ant. de Iudic. Robert. citat. pract. conſiderat. 2. n. 3. fol. mihi 757. & ex
32 Carauit. rit. 167. n. 4. ad fin. quorum ore affirmat Galter. parte non opponente poſſe inſtrumentum liquidari, & ſi viginti annos excedat aduerſus cuius dicta; Ego inſurgo, & intendo admittere rationē adductam; dicunt enim citati D.D. ritum non habere lo-
33 cum parte non opponente; hoc enim non procedit, duabus de cauſſis. Prima, quia Iudex tenetur inſpicere teno-
34 rem inſtrumenti ſi eſt liquidum, vel nè, ex prag. 4. de inſtrument. liquidat. ne quis indebitè grauetur ex inſtrumentis non liquidis. Secunda ex citat. auctoritate D. Rouir. in rubric. de liquidat. inſtrum. n. 38. teſtan-
35 tis, vt ſupra dixi inſtrumentū quantumuis liquidum, & iuratum elapſis viginti annis perdit rigorem liquidationis, vndè pro vtraque cauſſa ab opinione Galter. & aliorum citatorum D.D. diſcedere licet, & concludo, quòd quotieſcumq; ſunt elapſi viginti anni à die natiuitatis actio-
36 nis, etiam ſi debitor non opponat, Iudex non poteſt procedere

cedere

cedere ad citationem, nec liquidationem, cum ex eodem inſt. & ſic ex eodem fonte appareat de tempore, & ſic de inliquidate.

Quarto limitatur ritum non procedere, & huiuſmodi inſtrumentum liquidari poſſe quotieſcumq; ſpatium vigin-
37 ti annorum eſſet interruptũ, nempè, quòd debitor infra viginti annos fuiſſet citatus ſuper illius tenore, quo caſu præſcriptio interrupta dicitur, & inſtrumẽtum ad formam ritus liquidari poteſt. Quæ citatio debet eſſe intimata eo
38 tempore, & ad contumacias proceſſum, quia ſi fuiſſet nulla, vel circumducta, non operaretur, & non poſſet dici præſcriptio interrupta, citatio enim circumducta, cita-
39 tio non dicitur, de Franch. deciſ. 232. n. 4. Niſi reus comparuiſſet, & per eius comparitionem, nedum dicitur re-
40 conualidata citatio circumducta, verùm etiam, & interrupta præſcriptio. Conclude igitur, quod interrupta præſcriptione modo quo ſupra inſtrumentũ huiuſmodi etiã
41 poſt viginti annos ad formã ritus liquidari poteſt, Galter. qui omnes congerit citat. tit. aduertat ad debita n. 33. Datur tamen debitori cautela, vt citatus non compareat li-
42 cet enim cõtumax reputetur, poteſt de nullitate, vel lapſu temporis dicere, Galter. ibid.

Sed ſi inſtrumentum fuerit manu Notarij ſtipulatum, verũ antequam Notarius ille illud
43 in Protocollo reduxerit mortuus ſit, adeò, quod poſt mortem Notarij creditor eius inſtrumento indigeat pro ipſo liquidando, & inſtrumẽtum illud non reperitur in Protocollo extenſum, ſed tantũ in faſciculis vulgo dictis ſquarciafoglio, quæritur, an poſſit reaſſumi in publicam formam, occurrit in ſcheda Notarij Aſtolſi de Aytoro, qui antequam inſtrumẽta per eũ confecta in publicam formã reduxiſset, & in Protocollo tranſcripſiſset, ab hac vita migrauit, adeò quod poſt eius mortem omnes actus per eum celebrati reperiebantur, prout reperiuntur in faſciculis, & creditor, qui ſuum inſtrumentum contra debitorem liquidare intendebat, an poterat reaſumi, multi dicebant, quod non, & allega-
44 bant Afflict. in conſt. Regni Baiulos omnes n. 48. ego cõtrarium ſentiebam, ex deciſ. Sac. Conſ. relata per Mart. vot. 119. quem refert Thor. tom. 2. compend. deciſ. Reg. verb. inſtrumentum fol. 288. & dicebam inſtrumentum

reaſumi

reaſumi poſſe in forma probante ab alio Regio Notario,
45 dũmodo concurrant requiſita iuxta confirmatione Regni inſtrumentorum robur, quæ inter alia ſtatuit,& diſpoſuit, quòd ſi inſtrumentum eſt infra libram auri, duo te-
46 ſtes ſufficiant, ſi autem vltra libram tres teſtes requirantur præter Iudicem, & Notarium, & debent eſſe literati in locis in quibus literati inueniri poterunt,& cum fuiſſet in hoc Tribunali controuerſum, an inſtrumentum pręſentatum per Hieronymũ Tiballo Griptę Minardæ in quo aderant ſubſcripti tantum duo teſtes pręter Notarium,& Iudicem,& illi duo teſtes erant. ſubſcripti ſigno Crucis manu ipſius Notarij, cum inliterati non erant, cõtra Thomam Tiballo eiuſdẽ terræ,& inſtrumentum erat ad fauorem Eccleſię Sancti Thomę d'Aquino dictę Terræ, & pro ea Hieronymus vti eius procurator agebat, & dicebat inſtrumentum valere, & liquidari potuiſſe cum ſubſcriptione duorum teſtium inliteratorum, qui iuncti cum Notario,& Iudi-
47 ce erant quatuor, Angelus Landimatio magnus practicus,& literis ornatus aduocatus in Ciuitate Ariani, qui ſcriptis conſulebat, & Antonius Pennella hic voce tuebatur partes debitoris, valde defendebat, inſtrumentum non valere propter ſolemnitates non adhibitas ex defe-
48 ctu teſtium non in numero oportuno, iuxta conſtitutionem inſtrumentorum robur, & adducebat doctrinam Carauit. rit. 166. num. 18. qui quartum caſum ponit, quando allegatur inſtrumentum nõ eſſe ſubſcriptum teſtibus requiſitis p dictã conſtitutionem inſtrumentorum robur, quia hoc reperto non proceditur, & proinde concludebat inſtrumentum hoc libram auri excedens non potuiſſe liquidari, & ſi liquidatum reperitur in Curia dictæ Terræ, nulla liquidatio debebat declarari, ego, qui partes Eccleſiæ Diui Thomæ d'Aquino,& ipſius Hieronymi Tiballi, eius procuratoris agebam, dicebam inſtrumẽtum hoc validum eſſe, potuiſſe liquidari,& liquidationẽ firmam eſſe non obſtante diſpoſitione cõſtitutionis Regni inſtrumentorum robur, pluribus de cauſſis. Prima, quia poſt conſtitutionẽ prędictam eſt introducta quædã conſuetudo generalis in Re-
49 gno,& de ſtilu Sacri Conſilij obſeruatur, quòd inſtrumentum

tum poteſt reaſumi duobus
tantum viuentibus, vel teſte,
50 & Notario, vel Notario, &
Iudice, vel Iudice, & teſte, &
ſufficit, quòd duo tantum
ſuperuiuant, & huiuſmodi
prærogatiuam, & facultatē
Dominus Præſes S.C. ex eius
preeminentia cōcedit No-
tario quando illum creat in
priuilegio, & ad hoc verifi-
candum multa priuilegia
oſtendi, & addebam, quòd in
hoc inſtrumento erant duo
teſtes inliterati, & teſtis, &
Notarius, qui quatuor ſunt.
Secunda, quia debet probari
per allegantem in Regione
51 eſſe copiam literatorum.
Tertia pro conſuetudinis
allegatę probatione oſtendi
multa alia inſtrumenta cum
duorum tantum teſtium
ſubſcriptione, etiam inlitera-
torum, etiam in hac Regio-
ne, in qua copia tot litera-
torum exiſtit, vndè infere-
bam hunc numerum bina-
riū ſufficere, replicabat pars
52 aduerſa omninò requiri nu-
merum ternarium, & allega-
bat Staiuan. conſ. 13. cuius
nepos Paulus Iunior in addit.
dixit per Sacrum Conſilium
fuiſſe prouiſum, quod ſuſpenſa
exequutione iterū proceda-
tur ad deciſionem cauſſę,
obſtabam ego, nedum ex ad-
ductis in ſimili caſu per Illu-
ſtriſſimū Dominum Regē-
tem Tapia in eius deciſ. 15.
verùm etiam ex alio decreto
per Sacrum Conſilium lato
poſt decretum Staibani ad-
ductum, relatum per Thor.
qui ad partes diſtinctè, ex mo
re ſuo refert hinc inde opi-
niones, & doctrinas, & teſta-
tur fuiſſe iudicatum in fauo-
53 rem creditoris in cauſſa re-
clamationis iunctis aulis in
eius compend. deciſ. verb.
inſtrumentum tom. 1. fol.
mihi 279. & iterum tom. 2.
verb. inſtrumētum celebra-
tum fol. 279. hæc cauſſa fuit
diù ventilata, & tandem in
fauorem Eccleſiæ deciſa, &
prouiſum, quod liquidatio
firma remaneat. Et inſuper
in diſcurſu cauſſę domi cum
dominis votantibus dicebā,
quòd, & ſi inſtrumentum
ſolēnitate carens ex defectu
numeri teſtium in eo deſcri-
ptorum, poſſet dici nullum,
54 tamen cum inſtrumentum
ad fauorem Eccleſię ſit non
habet locum conſtitutio in-
ſtrumentorum robur, quæ
55 limitatur non procedere in
contractu Eccleſię, vel in
contractu, ſiue teſtamento
ad piam cauſſam, nec in
56 cauſſa legitime, nec contra
miſerabiles perſonas, vt per-
belle teſtatur Afflict. in cōſti-
tut. Baiulos omnes n. 51. & 52.

Pro

Pro coronide quæri poteſt ſi inſtrumentum fuerit præſentatum in Curia abſque teſtium ſubſcriptione, & fuerit expedita citatio ſuper tenore inſtrumenti, inde pendente
57 termino ante vltimum peremptorium ſubſcribere illud faciat à teſtibus, & producat ſubſcriptum tempore liquidationis, an probet, in caſu
58 occurenti pars aduerſa dicebat, non probare, nec fidem facere, ex Battom. de Capua, in conſtit. inſtrumentorum robur n. 4. ego motus ex doctrina Luc. de Penn. in. l rura ad finem Cod. de. omni agr.
59 deſert. lib. 12. diſtinguebam, quòd aut terminus eſt datus, & pendet, & eo pendente poteſt ſubſcriptio deficiẽs adimpleri, aut verò terminus eſt elapſus, & non poteſt, ſic in materia inſtrumenti affert, idem Luc. de Penn. & aliud ſimile allegabam, quòd præ-
60 ambulum poteſt fieri inter primum, & vltimum peremptorium, & ſufficit præſentari tẽpore liquidationis, prout dixi in tit. de præambul. cap. 1. n. 18. & ſimiliter ſi vnũ in-
61 ſtrumentũ facit mentionẽ de alio, poteſt primũ præſentari tempore citationis, & tẽpore vltimæ contumaciæ, & ſic liquidationis poteſt produci ſecundum, quòd per primum liquidatur, ex adductis per Franch. deciſ. 420.

Oportunè pro materiæ complemento videre oportet hoc
62 tempus viginti annorum, à quo die currat, titus dicit, quòd à die natiuitatis actionis, & in hoc omnes. D.D. conueniunt, ſed ponè, quòd quis ſe obliget de ſoluendo ducatos centum in fine Decembris primi, & impetrare aſſenſum, vel ratificari facere inſtrumentum ab alio, vel producere aliquod inſtrumentum, vel aliud quid ſimile promiſerit per totum menſem Maij, quæritur nunc actio agendi quando incipit, & oritur, & ſic anni viginti á quo die currant, a die primo nempè Iunij, & ſic poſt vltimũ Maij, in quo quid adimplementũ fuit promiſſum, vel a die primo Ianuarij, & ſic poſt vltimum Decembris, in quo fuit promiſſa ſolutio, vel currat á die celebrati contractus, in quo ſunt promiſſa,
63 & ſolutio, & adimplementum, dicas, quòd ſi inſtrumentum ſimpliciter loquitur, currunt á die promiſſæ
64 ſolutionis, ſi verò in inſtrumento adeſt pactum, quòd elapſo menſe Maij, aſſenſu non impetrato, ratificatione non ſequuta, vel quid ſimilè promiſſo nõ adimpleto poſ-

ſit in-

ſit inſtrumentum liquidari, q; viginti anni currant elapſo menſe Maij, cùm ante illum non poterat agere, & ratio eſt pro pacto ad pęnam adiecto, de Franch. deciſ. 341.

Sed quæritur an hoc tempus viginti annorum adhuc currat in obligationibus pęnes acta, prout in inſtrumento, dicas,
65 quod non, nam in obligationibus pęnes acta tempus decem annorum ſufficit, vt non poſſit incuſari, & requiritur citatio ad dicēdum cauſſam, quare non debet accuſari, & exequi, Franc. Ant. de Iudic. Robert. de liquid. inſtrum. conſid. 2. n. 4. qui dicit, quod ſemper fuit obſeruatum in M. C. non vitture ritū, quia non reperitur in hoc ritus aliquis ſcriptus, ſed ex antiqua
66 conſuetudine fuit in obſeruantia, hodie verò eſt ritus ſcriptus, & in ordine Carauitæ eſt rit. 128. vndè aliqua ad materiam dicenda veniunt; & primo, quæ eſt ratio diuerſitatis, quod in inſtrumento
67 requiritur tempus viginti annorum, vt non poſſit liquidari, in obligationibus verò ſufficiant decem, dicas, quod in inſtrumento eſt actio penalis, quæ ſpatio viginti annorum, vt ſupra dixi, in obligationibus verò licet poſſet di-
68 ci eſſe actionem ſimiliter penalem, tamen curſu decem annorum debitum præſumitur ſolutum, vt Carauit. cit. rit. 128. n. 5.

Aliàs differentias habes inter inſtrumentum, & obligationē,
69 ſed duas tantum ponam. Primam, quod obligatio poteſt incuſari per creditorē, quamuis eo abſente fuerit ſtipulata, & ſic non de facie ad faciē, inſtrumētum verò ſecus. Secundam, obligatio poteſt incuſari per procuratorem, inſtrumētum verò ſecus, prout
70 ſic differre quorundam auctoritate afferr Capoblanc. de auct. Baron. prag. 8. par. 1. n. 358.

Practicam autē quomodo procedatur in obligatione vltra decē annos ponit Carauit. cit.
71 rit. 128. quē vide, & Galter. in tract. de liquid inſtr. tit. pręſentet inſtrumentū á n. 4. ad 8. & Muſcatell. de appell. par. 1. gloſ. in forma. n. 89. & ſeq.

Quando autē hoc decennīū in obligatione requiſitū currat
72 dic, q; currit à die debitæ, & nō ſoluię ſolutionis, non autē à principio cōtractus, & proinde quamuis intrent decem annuæ præſtationes, tamen exequutio fit pro nouē annis tantū, cū loco excluſiue cen-
73 ſeatur ritus, vt doctè adducit Inrriglol. in tract. de cenſib. quęſt. 13. n. 15. & 16.

DE RECEPTATORIBVS
Caput I.

ARGVMENTVM.

Receptatores per quem Iudicem puniantur
Receptatores qua pœna puniantur in Regno
Qui excuſantur,& qua cauſſa ſi bannitum receptauerint

SVMMARIVM.

Receptatores ſi non adeſſent, non eſſent latrones n. 1.

Murmuratores non eſſent, ſi non adeſſent aſcultatores n. 2.

Receptatores bannitorum per quẽ Iudicem puniantur a n. 5. ad 20.

Naturalis ratio in lege ſemper excogitatur n. 8.

Lex ſine ratione eſt corpus ſine anima n. 17.

Banniti dicuntur membra putrida, & abſciſſa à corpore Tribunalium n. 9. 10. & 15.

Offendẽtes alguzinios Regios à quibus cognoſcuntur n. 11. 12. & 13.

Corpus tangit, qui membrum tangit num 14.

Alguzinij an dicantur membra Curiæ n. 14. & 15.

Alloquutio cum proximo non eſt prohibita n. 16.

Baro an cenſeatur inueſtitus de omnibus delictis n. 18.

Delictum nouiter effectum per ſtatutum, quòd ante delictum non erat an competat Baroni num 19. & 20.

Receptatores in Regno qua pœna puniuntur, & quæ requirantur num. 21.

Barones receptantes bannitos puniuntur n. 22.

Amplia etiam in eorum officialibus receptantibus ibid. num. 22. & 24.

Subamplia etiam ſi receptauerint extra habitatum n. 23.

Amplia in patre, fratre, & alio coniuncto receptante n. 25.

Subamplia etiam ſi pro vna vice receptauerint num. 26.

Amplia etiam ſi delinquentes receptati contumaces non ſint num. 27.

Receptãtes bannitos, vel delinquentes, quomodo, & quando excuſantur à n. 29. ad n. 59.

Receptantes bannitos per vim excuſantur num. 29. & 30.

Hoſpites, & tabernarij excuſantur num. 31. & 32.

Receptatio quomodo iudicetur, vt habeat

habeat locum pœna num. 33.
Receptantes bannitum toleratum, an puniantur. num. 34. & 60.
Tolerantia debet eſſe publica, & non occulta num. 35.
Uxor, pater, & filius receptantes bannitum, an excuſentur num. 36. & 37.
Coniunctus receptans bannitum coniunctum, an puniatur num. 38. & ſeq.
Uxor occidens bannitum foriudicatum, an puniatur n. 37.
Iuſtitia cedit pietati n. 46.
Natura non ſuffert, vt is offendatur ab eo, à quo debet defendi num. 40. & 47.
Sanguinis fauore multa permittuntur, quæ alias non permitterentur num. 48.
Receptans bannitum alterius Iudicis, vel extra Regnum, an puniatur n. 49. 50. & 54.
Receptans bannitum tempore inimicitiæ, an puniatur n. 51.
Scientia, quòd receptans ſit bannitus debet probari n. 53.
Receptans bannitum, & Curiæ præſentans, an puniatur n. 55. & 56.
Alloquens tantum cum bannito extra Regnum, vel intus Eccleſiã, an puniatur n. 57. & 58.
An dicatur auxilium præſtare, ſi tantum fuerit loquutio cum bannito num. 61.
Receptatores bannitorum, an poſſint componi num. 62. 63. & 64.
Receptans inquiſitum de crimine leſæ Maieſtatis, an gaudeat indultu n. 65. 66. & 67.
Recattum dans bannito illud petenti, an puniatur, & qua pœna, à num. 68. ad 75.

Receptatorum ſecuritas delinquendi ingenium, & materiam pręber, cum latrones, & delinquētes
1 latere minimè valent ſine receptatoribus, hęc ſunt verba tex. in cap. Regni. incipienti frequens, & ineffrena-
2 ta num. 1. & vulgatum eſt illud, non eſſent latrones, niſi eſſent receptatores prout in ſimili dicitur, non eſſent murmuratores, niſi adeſſent aſcultatores, vndè cum frequens delictum ſit,
3 multa præſidia adhibita ſunt pro ipſis extirpandis, & cum materia vtilis, neceſſaria, & continua ſit, placuit ne ieiunus euadã de receptatoribus pauca afferre, &
4 de duobus dubitari contingit. Primo, cognitio receptatorũ ad quem Iudicẽ ſpectet, ad Tribunalia nempè Regia, vel ad Barones. Secundo, quę pęna receptatoribus inrogetur, & qui ab ea excuſentur. Quo ad primũ duę ſunt opiniones, vna nempè, ꝙ huiuſmodi delinquētes cognoſcantur

per Tribunalia Regia altera, ꝙ & imò debeant remitti Baronibus

Primam ſubſtinent lectores vulgat. deciſ. de Franch. 470. in qua afferuntur tot decreta retroactis temporibus interpoſita ad beneficium Fiſci cōtra Barones, ea ratione,
5 quia ſtantibus bannis emanatis, quòd nemo cum bannito alloquatur, nec ei opem, auxilium, vel fauorem præſtet, neque ipſum receptet, cēſetur iuriſdictio illius Tri-
6 bunalis contempta, & ſubdit, Franch. ibid. fuiſſe deciſionē factam potiſſimè ob obſeruantiam, & conſuetudinem in ſimilibus cauſſis adductā, & opinionem, de Franch. ſequitur Rouit. in prag. 1. de receptat. n. final. & poſt Rouit. ſequitur Nouar. in addit. ad eundem Franch. cit. deciſ. 470. Capoblanc. in nou. impreſſ. de auctorit. Baron. tom. 1. prag. 8. par. 2. n. 130. ex quibus concluditur Tribunalia Regia poſſe receptatores cognoſcere.

Alteram nempè, ꝙ huiuſmodi cognitio receptatorum Ba-
7 ronibus competat, & ſic per Tribunalia Regia ad eos huiuſmodi cauſſę remitti debeant, ſubſtinent recurrentes pro hac contraria opinione ad Viſcont. deciſ. Franch. 470. qui refert bis per Sac. Conſ. fuiſſe remiſſos ad Barones receptatores bannitorum contumacium Magnæ Curiæ, & Regiorū Tribunalium, & ſic affert bis fuiſſe iudicatum contra, de Franch. quem ſequitur Capoblanc. citat. prag. 8. par. 2. n. 130. ad fin. & refert receptatores illius banniti famoſi Treminelli, fuiſſe ad Curiam Solofræ remiſſos, vndè ter fuit deciſū cōtra deciſ. de Franch.

Quid ergo erit dicendum in hac D.D. varietate, & deciſionum contrarietate.

Dicere auderem, quòd deciſio citat. de Franch. 470. nullo iure ſubſtinetur, nec naturali ratione ſuadetur, cum in lege
8 naturalis ratio ſemper excogitanda venit, Maurit. de Alex. in tract. de concord. fratr. cap. 9. n. 26. & ad id dignoſcendum, diſcutiamus rationem per Franch. poſitam, dicit de Franch. n. 2. quòd per receptationem di-
9 citur contempta iuriſdictio, quòd mihi non arridet, nam banniti, cōtumaces, & foriudicati dicuntur membra putrida, & abſciſſa à corpore Tribunalium; vnde cum
10 non ſint membra vnita, illos receptare non dicitur offendere corpus Tribunalis, nec eius iuriſdictionem contendere,

dere, prout à contrario dici-
tur, ex tex. in l. nullum Cod.
de teſtib. per quem offen-
dentes alguzinios Regios
11 cognoſcuntur per illos Iudi-
ces, cuius vicem alguzinij
gerunt, Maſtrill. deciſ. 147.
n. ,& per conſequens iſtos
offendentes cognoſcit illud
Tribunal, á quo fuerunt de-
12 putati, idem de Franch. de-
ciſ. 147. & ratio potiſſima
eſt, quia illius aures ſunt of-
fenſæ, cum dicuntur de cor-
13 pore, & membra Tribuna-
lis, & qui tangit membrum,
tangit corpus vulgatis iuri-
bus, &, quòd alguzinij di-
14 cantur membra Curię pa-
tet, nedum ex eo, quia aſſiſte-
re, & inſeruire tenentur, ve-
rùm etiam per ipſorum ope-
ra perficitur iudicium, & di-
cuntur pars coitatiua ad iu-
15 dicium, quòd ſecus eſt in
bannito, foriudicato, vel con-
tumace, qui mẽbra putrida,
& abſciſſa dicuntur, vt ſupra
dixi, atq; ſegregata, & proin-
de cum illis alloquentes, vel
eos receptantes, non dicuntur
offendere corpus, nec iuriſ-
dictionem contendere, &
proinde ratio de Franch. mihi
non placet.

Vlterius allóqui cum proximo
non eſt prohibitum, cum
16 ex Sacra ſcriptura habetur:
Carnem tuam ne dexpexeris.

Vndè ratio adducta per Franch.
non ſubſtinetur, & q verùm
ſit, aduertatur, quòd idem
Franch. n. 4. ad fin. dicit de-
17 ciſionem hanc fuiſſe factam
ob obſeruantiam, & conſue-
tudinem, vndè caret ratione,
& lex ſine ratione dicitur
corpus ſine anima vulgatis
iuribus, & ille Poeta dixit:

Corpo ſenz'alma, e fonte ſenza
humore,
Peſce ſenz'acqua, e ſenza gemã
in anello,
Senza ragion la legge è al Dot-
tore.

Et quòd mea ratio ſuadeat Reg.
d'Apont. in tract. de poteſt.
Proreg. tit. de prouiſ. fier.
ſolit. §. 3. a n. 24. ad 37. mo-
uet quæſtionem, & concludit
contra de Franch. cognitio-
nem receptatorum ſpectare
Baroni, ea ratione, quia cum
Baro ſit inueſtitus à Rege de
feudo eius Vaſſallis, & de
18 omnibus delictis, cum deli-
cta omnia comprçhendátur,
& lex Baroni aſſignata tan-
quam vniuerſalis ſemper lo-
quitur, & omnes compræ-
hendit, imò ſi Prorex per no-
uam legem, ſiue ſtatutum
alteraret pœnam iuris cõmu-
19 nis, vel faceret delictum il-
lud, quòd per prius non erat
delictum adhuc Baroni com-
petit, Di Rouit. in prag. 5. de
adminiſtrat. vniuerſ. nu. 3.
Capo-

Capoblanc. de auctorit. Baron. tom. 1. prag. 8. n. 113. licet quo ad pœnas peruentas, ex contrauentione huius nouæ legis, vel ſtatuti, ſi
20 ſpectent Regi, vel Baroni, latè, & eleganter ſit teſtatus Reg. Conſtant. in addit. ad tres libr. codic. tit. pen. Fiſcal. a n. 22. ad 31. nimirum igitur ſi contra deciſ. de Franch. fuit ter deciſum per Sacrum Conſilium, vt ſupra dixi ex ore Viſcont. & Capoblanc. ſupra relatorum, & cum eſſet in hac R. A. inquiſitus Nuntius de Maſi Terræ Ayrolæ de participatione furtorum, conuerſatione, & practica habita cum Carolo Truppo foriudicato huius Regiæ Audientię, & per eam inde ſuſpenſo, fuit negata remiſſio Baroni, & prouiſum, quòd cauſſa remaneat, & interpoſita appellatione ad M. C. fuit reuocatum decretum R. A. & remiſſa cauſſa Curiæ Ayrolę, quæ certioret M. C. de exitu cauſſę, quæ clauſula, cum prohibeatur apponi, niſi per Sacrum Conſilium, teſte de Franch. deciſ. 88. in fin. fuit reclamatũ ad Sacrum Conſilium, per quod fuit decretum M. C. reformatum, & prouiſum, quòd remittatur cauſſa ad Curiam Ayrolæ ſimpliciter ad relationem Regij Conſiliarij Palatij; Actuarius M. C. fuit. prout dixi in tit. de officialib. cap. 9. n. 7. Vndè concluditur, quòd cauſſę receptationis Baroni ſpectat, & remitti debet.

Quo ad Secundum receptatores puniuntur in Regno iuxta Pragmaticam primam de
21 receptatoribus, & ſufficit, vt conuincatur quis de receptatione, confeſſio trium delinquentium, vel foraſcitorum etiam ſingularium, & de diuerſis actibus deponentium, itaut cenſetur plena probatio inducta prag. 5. de receptatoribus, & ibi Rouit. Maſtrill. deciſ. Sicil. 216. n. 83.

Ab hac pœna neque Barones receptantes sũt excluſi prag. 1.
22 eod. tit. de receptatorib. imo Barones, & ipſorũ officiales receptãtes priuãtur iuriſdictione, & officio, Baiard. ad Clar. quæſt. 90. n. 61. Maſtrill. deciſ. Sicil. 216. n. 1. & ſeq. quòd ſubamplia, etiam ſi re-
23 ceptauerint in tugurijs extra habitatum exiſtentibus, Rouit. ad prag. 1. de recept. n. 5. qui n. 8. non excuſantur,
24 ſi culpam officialibus tribuant, quòd euenit Baroni Accadię,

Amplia Secundo, vt in eandem pœnam incurrant patres, fra-
25 tres, alijuè conſanguinei receptan-

ceptantes prag. 3. tit. eod.
Amplia Tertio, etiã ſi pro vna
tãtum vice receptauerit, ad
26 huc tenet,& puniri debet, Ba-
iard.ad Clar.quęſt. 90. n. 35.
tu vide Apont.de prouiſ fier.
ſolit.§.3. n. 7. & Coſt.cent.1.
diſtin. 40. n. 2.
Amplia Quarto in receptatore
delinquentiũ,etiã non contu-
27 macium prag. 3. de recepta-
torib.
Limita tamen in infraſcriptis
caſibus, & perſonis, qui in
pœnam non incurrunt, &
excuſantur
Primo,ſi quis extra domũ ſuam
exiſtens ad illã intrans inue-
28 nerit bannitum in ipſa domu,
hoc caſu puniri non debet,
quia in nihilo deliquit, Me-
noch. de arbitr. Iudic. caſ.
348. n. 15. Baiard. ad Clar.
quęſt.90.n.34.
Limita Secundo, ſi coactè rece-
ptauerit,exemplum ſi plures
29 banniti,vel delinquentes do-
mum Titij ingreſſi fuerint,
dicitur receptatio per vim,&
duabus de cauſſis non puni-
30 tur.Prima, quia non debet
diſcedere, & illos in eius do-
mo relinquere.Secundo, non
valet eos expellere abſq; vitę,
& honoris periculo, Carrer.
in pract. crimin. §. homici-
dium n. 39. Garſ. diſt. 501.
Caball.caſ. 287. n. 12. & ſeq.
Baiard.ad Clar.cit. quęſt.90.
n. 46. Addent. ad Quarant.
in Summ.Bullar.tit.bannitor.
faut. verſ. eſt, & alius caſus,
Apont. de prouiſ. fier. ſolit.
§. 3. n. 24.
Limita Tertio,in tabernarijs,vel
alijs, publicè tranſeuntibus,
31 cibum dantibus, & potum,
qui ſi prætio mediante ban-
nitis cibum,vel potum dede-
rint, non tenentur, Foller. in
pract. crimin. in verb. ban-
niantur n. 15.Baiard.ad Clar.
quæſt. 90. n. 48. Rouit. ad
prag. 1. de recept. n. 7. hoſ-
32 pes enim,quia publicè hoſpi-
tatur, & inuitus tranſeuntes
hoſpitari cogitur, non debet
cõditiones tranſeuntiũ inue-
ſtigare, Caball. caſ. 287. n.
70.& ſeq. vel ſi per tranſitum
dederint cibum, vel potum,
Apont. de prouiſ. fier. ſolit.
§. 3. n. 6. ſequitur Maſtrill.
deciſ. 216. n. 84. & ſeq. quia
33 receptatio, vel alimenta dare
intelligitur quando ſponte
aſportatur ad locum, vel do-
mos bannitorum, vel alibi
vbi occultantur, non autem
per tranſitum, & modicum
tempus, Maſtrill. deciſ. Si-
cil. 216. n. 85.
Limita Quarto, ſi bannitus fue-
rit tolleratus in illa regione,
Marſil. pract. crimin. § agre-
34 dior n. 28. & iterum ſing.
77. Ioſeph Ludouic. deciſ.
Peruſ. 31. n. 11. qui refert
ſic iudi-

ſic iudicaſſe Rouit. ad prag. 1.
de receptatorib. n. 4. tole-
35 rantia enim debet eſſe publi-
ca, non autẽ occulta, Baiard.
ad Clar. quæſt. 90. n. 50. &
debet probari, & deduci,
Coſt. de ſcien. & ignor. cent.
1. diſtinct. 40. n. 11.

Limita quinto, in vxore, patre
filio, qui ratione ſanguinis
36 non comprehenduntur in
ſtatuto, Crauett. conſ. 309.
Rol. à Vall. conſ. 48. vol. 1.
n. 45. prout in ſimili ſi vxor
occidat maritum foriudica-
tum, vel alter nomine vxoris
37 punitur, quia vxor non con-
tinetur in banno de occiden-
dis bannitis, Farinacc. verò
quæſt. 30. n. 100. tenet con-
ſanguineum receptantẽ ban-
nitum, ſeu alium delinquen-
38 tem conſanguineum, nõ or-
dinaria pœna, ſed mitiori pu-
niri, quòd ampliat etiam in
coniuncto receptante coniũ-
39 ctum qui ex carceribus fra-
ctis aufugit, Capoblanc. verò
prag. 3. n. 16. dicit conſan-
guineos receptantes non pu-
40 niri eo, quia natura non ſuf-
fert, vt is offendat, qui defen-
dere tenetur, licet Baiard. ad
Clar. quęſt. 90. n. 51. aſſerat
omnes teneri vigore banno-
rum emanatorum, ego verò,
quòd ad hoc attinet, dico, ꝙ
& ſi prag. 3. de receptatorib.
includat patres, fratres, &
alios conſanguineos, tamen
fuit inde, ex prag. 4. de rece-
ptatorib. declaratum, vt hic
punctus remiſſus in diſpoſi-
tione legum, conſtitutionũ,
41 & capitulorum Regni, &
Rouit. ibid. aſſerit conſan-
guineos excuſari, tu vide di-
cta per Apont. de prouiſ. fier.
ſolit. §. 3. n. 4. & ſeq.

Limita Sexto in alijs coniunctis,
ex Marſil. ſing. 210. & Ro-
42 uit. prag. 4. de receptatorib.
n. fin. Caſtill. deciſ. Sicil. ibi.

Receptantes bannitorum ſibi
coniunctorum excuſari, &
procedere affirmo, nedum
de iure ciuili, ex l. final. ff. de
recept. in illis verbis, eos
apud quos affinis, vel cogna-
43 tus latro conſeruatus eſt,
neq; abſoluendos, neque ſe-
uere admodum puniendos,
non enim par eſt eorum de-
lictum, & eorum, qui nihil
ad ſe pertinentes latrones re-
cipiunt, & gloſ. in l. latrones
per decennium receptatores
44 exulare debere dicit, verùm
etiam ex Afflict. in tract. de
Iur. prothomiſ. in rubric. n.
16. Baiard. ad Clar. quæſt.
90. n. 51. vbi habetur recepta-
tores parentes non puniri, ſi
parentes bannitos receptaue-
45 rint etiam ſi in banno eſſet
facta de eis mentio, Farinacc.
quæſt. 100. Gramatic. deciſ.
29. Mangiell. in dicta l. final.

de Pont.

d'Apont. de poteſt. Proreg. tit. de prouiſ. fier. ſolin §. 3. n. 4. & 5. Rouit. citat. prag. de receptat. 4. n. 3. Capoblanc. in nou. impreſſ. de auct. Baron. prag. 3. n. 16. & 17. verùm etiam, & de iure Regni ex prag. 4. de receptatorib. rationes ſunt plures. Prima, quia Iuſti-
46 tia cædit pietati, & verba banni ſunt poſita potius ad terrorem, vt refert Baiard. ibid. qui affert plures vidiſſe excuſare. Secunda, quia natura non ſuffert, vt is of-
47 fendat eum, quem defendere tenetur, Capoblanc. ibid. n. 16. & quòd verba ſint poſita potius ad terrorem malefactorum colligitur ex verbis Regiæ Pragmaticæ quartę de receptatorib. Ter-
48 tia ratio eſt illa ratione ſanguinis, cuius fauore multa permittũtur, quę alias nõ permitterẽtur, vt exponit gloſ. in dicta l. final. de receptatorib. in verb. recipiunt, Hieronymus de Laurentijs deciſ. Auenion. 1. n. 4. quem ſequitur Rouit. in prag. 1. de recept. n. 1.

Limita Septimo ſi receptauerit bannitũ alterius Iudicis, ſiue
49 Pręſidis ſibi non Superioris, ex eo, quia bannitus ab vno loco, non dicitur bannitus ab alio, dũmodo nõ ſit ſub eodẽ
50 ducatu, Clar. quęſt. 71. verſ. quæro modo, vel in bannito extra Regnum, Rouit. prag. 3. de receptatorib. n. 5.

Limita Octauo ſi receptauerit bannitos tempore inimicitiæ
51 pro eius defenſione, Rouitus prag. 3. de receptatorib. n. 7.

Limita Nono ſi neſciuerit eos eſ-
52 ſe bannitos, addent. ad Quarant. in ſumm. Bullar. tit. bannit. faut. verſ. nec etiam Rouir. citat. prag. 1. n. 4 & hoc caſu ſcientia probari debet
53 modis poſitis per Maſtrill. deciſ. Sicil. 216. n. 25. & ſeq. & Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 23. n. 218. & ſeq. Caſtill. deciſ. Sicil. ibi n. 33. quod intellige ſi banniti receptati ſint aliorum Tribunalium
54 Regni, ſecus verò ſi fuerint M.C.V. Reg. d'Apont. de poteſt. Proreg. tit. de prouiſ. fier. ſolit. §. 3. n. 19. quem vide.

Limita Decimo ſi poſtquã quis receptauerit bannitum, &
55 Curiæ eum præſentauerit, non punitur pęna Pragmaticę, Rouit. cit. prag. 3. n. 9. pręſumitur enim receptaſſe animo Curiæ conſignandi, quod tu intellige ſi hic animus inſpi-
56 ciatur tẽpore receptationis, ſecus verò ſi ex poſt facto, addentes ad Quarant. in ſũm. Bullar. tit. bannitorũ fautores, verſ. tertius eſt caſus.

Limita 11. in eo, qui alloquutus
fuerit cum bannito exiſtente
57 extra Regnum, vt puta in Ci-
uitate Beneuẽti, vel in Eccle-
58 ſia, non punitur; quia primũ
dicitur alloquutio extra ter-
ritorium. Secundum, quia lo-
cus Eccleſiæ eſt exemptus,
Maſtrill. deciſ. Sicil. 216. n.
55. 58. 59. & 60.

Limita 12. in eo, cũ quo caſuali-
ter bannitus, ſeu delinquens
59 ſe aſſociauerit, Coſt. in tract.
de ſcient. & ignor. cent. 1. di-
ſtin. 40. n. 7.

Sed ſi officialis diſſimulauerit
bannitũ, an puniatur, ſi rece-
60 ptaſſet, vide Maſtrill. deciſ.
Sicil. 216. n. 47.

Sed ſi quis tantum alloquutus
fuerit cum bannito, non po-
61 teſt dici auxilium præſtaſſe,
quia ſtatutum non loquitur
de loquente, ſed tantum de
auxiliante, receptante, & opẽ
præſtante, auxilium enim di-
citur cooperaticum, & im-
mediatum ad bannitum ab-
ſcondendum, celandum, tuẽ-
dum, & cuſtodiendum, itaut
manus Iudicis effugiat, vel
quando bannitus aſſociatur,
vt effugiat, Farinacc. quæſt.
133. n. 55. Coſt. de ſcient. &
ignorant. cent. 1. diſtin. 40.
n. 6. & 7.

Quæritur, an receptatores ban-
nitorum poſſint admitti ad
62 compoſitionem pro delicto
receptationis, pluries in hoc
R. Tribunali occurrit, & di-
uerſimodè fuit obſeruatũ, &
Octauius de Stefano Bare
Achediç de hoc inquiſitus
fuit cõpoſitus; inde cũ occur-
riſſet in cauſſa Lutij Agnano
63 de Zuncoli, & aliorũ, diceba-
tur per Auditores non poſſe
admitti ad compoſitionem,
hoc ſuſtinebat Auditor Pe-
trus Minutillo. Ego verò di-
cebam diſtinguendum eſſe,
ꝙ aut tractatur de admittẽdo
ad compoſitionẽ Vniuerſita-
tem, vel eius particulares de
hoc inquiſitos, & obſtat cap.
Regn. ad Iniuſta n. 3. & ibi
Campan. n. 10. aut verò tra-
ctatur de alijs inquiſitis de re
ceptatione, & obſtat prag. 5.
de cõpoſit. quã adducit Ro-
uit. in rubr. de receptatorib.
n. 6. in illis verbis. *Che non*
64 *s'admetta à compoſitione per-
ſona alcuna, la qual fuſſe in-
quiſita de receptatione de fora-
ſciti, ſeu d'hauer dato ſubſidio,
ò preſtato in qualſiuoglia mo-
do agiuto, ò fauore alcuno à
quelli, ſenza prima conſultar-
lo con noi, & ottenta noſtra
licenza.*

Sed quæritur, an receptans in-
quiſitũ de crimine læſæ Maie-
65 ſtatis gaudeat indultu, ꝙ de-
lictũ eſt ab indultu excluſũ,
Ricc. collect. 1528. Molfeſ. ad
conſuet. Neap. par. 4. quæſt.
49. n.

49.n.9. citant Reg. d'Apont. deciſ. 22. & cum eo concludunt huiuſmodi receptantem beneficio indultus non gaudere, Thor. verò comp. deciſ. par. 2. verbo receptans
66 rebellem pro negatiua teſtatur, & allegat Gizzarell. deciſ. 78. fuit error impreſſoris, tamen deciſio Gizzarell. eſt 75. ego volui videre vtramq; deciſionē, nempe Gizzarel. 75. & Apont. 22. & inueni, ꝙ ad literā iſtæ duo deciſiones factum narrant, & idem dicunt; & neſcio ſi vnus ab altero exemplauit, Marcus Antonius d'Aponte, qui relator cauſſæ relatæ per Gizzarell. & Apont. in dictis deciſionibus fuit, erat vno eodē tempore in Sac. Conſilio cum Gizarello, vt ipſemet Gizzarell fatetur in deciſ. 78. n. 5. Io. Franciſcus d'Aponte eminē-
67 tiſſimus in cūctis, qui deciſiones Collateralis Conſilij imprimi curauit, tempore deciſionis prędictę erat Regens in Collaterali Conſ. adeò, ꝙ vterque viuebat, nempe Io. Frāciſcus d'Aponte Regens, & Nicolaus Antonius Gizzarellus Cōſiliarius. Tu cogita. Sed ponè caſum, ꝙ quis nō receptauerit bannitum, non allo-
68 quutus fuerit, non victū, nec potum dederit, ſed recattum ſibi petitum ab ipſo bannito traſmiſerit, an puniatur, &
69 qua pęna, huiuſmodi caſus pluries occurrit, & in dies occurrere ſolet, mores enim bannitorū cāpaneam dominantiū, & eorū voracitas eſt mittere literas, quas vulgo vigliettos appellant alicui diuiti, vt ipſis tranſmittat pecuniarū quantitatē, vel bonorū pro veſtium pręparatione, & pulcrū illud eſt, ꝙ aliqui latrones ſagaces illos bollettinos magna cū modeſtia faciūt, nēpe, *V.S. ci faccia gratia mandarci tanti dinari, che vole-*
70 *mo veſtirci, hauendomone biſogno, che ſemo tanti Cōpagni tutti ſeruitori di V.S. & vedrà vn giorno per queſto fauore, che ci fà quanta vtilità li ſia & quanto li ſiamo ſeruitori* Alij verò audaciores Deum non timentes rigorosè ſcribunt nempe: *Mandatice tanti dinari, ò tanti veſtiti, ò tant'arme, che ſerueno per tanti compagni, che ſiamo, altrimente ve bruſciaremo le maſſarie, ſtencaremo l'animali, e quanto hauete.* Alij verò ſecretè abſq; nomine ſcribunt, & recattum petunt, quòd quomodocumq; petatur, dicitur recattū quomodocumq; enim intercedit iuſtus metus, qui cadere poteſt in conſtantem virum, dicitur, iuſta cauſſa timendi, & iuſtus ti-

mor inducitur, ex eorum terrore, & crudelitate, vt notat Reg. d'Apont. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de prouiſ. fier. ſolitis §. 3. n. 24. & 25. Vel alij diuitem in Cam-
71 panea exiſtentem capiunt ſecum aſportant, pro illo recattando, quòd idem eſt, imò maiorem audaciam oſtendunt, & maius crimen patrant, & iſti diuites ad redimendam vexationem, & vitæ periculum euitandum recattum ſoluunt, Fiſcus inſtat ipſos condemnari vti receptatores præbentes nedum victum, ſed opem, & auxiliũ ex pecunia ibi data, ego dicebam poſſe ſeipſos redimere, nedum pro euitando periculo vitę, & honoris, & bonorum, verùm etiam ad redimẽdam vexationem, Prag. 12. tit. de exulib. enim irrogat pœnam petentibus recattum, & portantibus literas, vel pecuniam in his verbis. *Item ordinamo, & cõmandamo,*
72 *che tutte quelle perſone di qualſiuoglia ſtato, grado, & conditione ſi ſia, che portaranno imbaſciate, lettere, viglietti, ò poliſe ſcientemente per conto di detti ricatti incorrano, e s'intendano eſſere incorſi nella pena di morte naturale, ò di relegatione in vita alli nobili, & di galera in vita alli ignobili à noſtro arbitrio reſeruata, & in la medeſma pena incorrano, & s'intẽdano eſſer'incorſi quelli, che portaranno il dinaro, ò altro per conto di detti ricatti alli foraſciti, & delinquẽti predetti.* Sed de recattaro recattum dante nullum verbum in pragmatica adeſt, & ratio eſt illa, quam ponit Regens d'Apont. citat. loc. nem-
73 pè, quando adeſt iuſtus metus, & timor, qui cadit in conſtantem virum, licitum eſſe redimere, & cum pluries hoc allegaſſem, Fiſcus in ſuis oppoſitis inſtabat, & ſignanter in cauſſa Lutij de Mararia Terræ Caſtelli inquiſiti de victu pręſtito Laurentio Armellino capiti bannitorũ, ad cuius fauorem fuerunt per Regium Collaterale Conſilium relaxatę prouiſiones, quòd relationem faciat, & interim non moleſtetur, & alias cum eſſet captus a bannitis Io. Battiſta de Matthia Terrę Rocchettę Sancti Antonij, & aſportatus pro illo recattando, eius fratres fuerunt coacti illum redimere mediante pecunia, & ab hac moleſtabatur de recattu pręſtito bannitis, quo deuento ad notitiam Regij Collateralis Conſilij ad ipſorum fratrum inſtantiam fuerunt relaxatæ prouiſiones ſequentis tenoris videlicet. Philippus Dei

Dei gratia Rex, &c. Specta-
74 bililis,& Magnifici Viri Re-
gij Cõ ıliar j fideles dilectiſ-
ſimi. Ci è ſtato preſentato me-
moriale videlicet. Illuſtriſſimo,
& Eccellentiſſimo Signore. Il
Dottor Mutio, Gioanni, & Gio.
Battiſta de Matthia fratelli
carnali della Rocchetta di San-
to Antonio di Puglia eſponeno
à V. E. come à diecinoue del
corrente eſſendo andato detto
Gio. Battiſta, vno di eſſi ſuppli-
canti nella loro maſſaria chia-
mata Vuglia, ſita nelle pertinen-
ze di detta Terra per veder li
loro ſeminati, & operarij, che iui
ſarricauano, fu preſo di fatto
da otto huomini armati à modo
di banniti, li quali dopò hauerlo
ligato ſe lo portorono ſeco in lo-
chi diſerti, & boſchi orrendiſſi-
mi per ricattarlo, & come che
eſſi ſupplicanti per non reſtarno
priui di detto loro fratello, ſono
ſtati neceſſitati mandarli il ri-
catto, acciò non haueſſero am-
mazzato detto loro fratello, &
75 perche il detto negotio è venuto à
notitia alla Reg Prouinciale Au-
dientia, & pretende moleſtare li
detti ſupplicãti per detta cauſa,
& anco li mezani, & complici,
che hanno portato il detto ricat-
to, il tutto per non perdere il det-
to loro fratello, per ciò ſupplica-
no V. E. reſti ſeruita ordinare al-
la detta Regia Prouinciale Au-
dientia, ò altri à chi ſpetta, che
ne faccino relatione à V. E. di
queſto fatto, & tra tanto non
facci moleſtare li detti ſuppli-
canti, & loro compagni da qual-
ſiuoglia altro Tribunale ne
tampoco dalla detta Regia Au-
dientia, & l'hauerà à gratia vt
Deus, &c. Et viſto per noi il
detto memoriale, ci è parſo faruí
la preſente con la quale ve dice-
mo, & ordinamo, che dell'eſpo-
ſto in eſſo per detti ſupplicanti
ce ne debbiate fare particolare,
& diſtinta relatione, acciò quel-
la hauuta, & viſta poſſiamo or-
dinare quel tanto ci parerà con-
uenire, e tra tanto non moleſta-
rete, ne farete moleſtare li ſup-
plicanti per la cauſa eſpreſſa in
detto memoriale, & coſi eſequi-
te, che tale è noſtra volontà.
Datum Neapoli die 30. men-
ſis Maij 1629. El Duque
d'Alua. Vidit Carolus de Ta-
pia Regens. Vidit Enriquez
Regens. Vidit Lopez Regens.
Vidit Brancia Regens. Bari-
lius Secretarius. Locus Sigilli.
In partium 113. fol. 36. Alla
Regia Audientia de Principato
Vltra.

Quæ fuerunt per Regiam Audientiam obſeruatæ, & vlterius in cauſſa prędicta non progreſſum, ex quibus colligitur quomodo dantes recattum bannitis excuſantur.

DE

DE CAMPANA
Caput vnicum.

ARGVMENTVM.

Campana vnde ſit dicta.
Campanæ ſignum quotuplex ſit.
Campanæ qui ſint effectus.

SVMMARIVM.

Bonum nullum inremuneratum, neque malum impunitum n. 1.
Campana vnde ſit dicta, & introducta n. 2. & 6.
Campanæ ſignum triplex eſt n. 3. 4. 5. 9. 10. 11. 12. 13. 23. 25.
Campanæ effectus qui ſint n. 7.
Campanæ ſigna dicuntur ſigna muta num. 8.
Allegans neſcire bannum emanatũ, vel non audiuiſſe ſignum campanæ, an excuſetur n. 13. & 14.
Campanæ ſignum denotat noctem fictè, tenebre verò, & hora denotant noctem verè n. 14.
Veritas præualet fictioni, quando concurrunt veritas, & fictio n. 15.
Surdus à natiuitate excuſatur à banno, & campanæ ſigno n. 16.
Signis omnibus campanæ completis, dicitur campana pulſata n. 17.
Campana ſi aliqua arte non fuerit pulſata hora ſolita, an præbeat excuſationem n. 18. & 19.
Campana ſi fuerit pulſata ante horam, an præbeat excuſationem n. 20. & 21.
Ambulantes de nocte poſt tertiũ campanæ ſignum, poſſunt per cuſtodes capi, ſed quomodo, & quã fidem faciant n. 21. & 22.
Ambulantes de nocte poſt ſignum campanæ ſi a domo exeunt, non excuſantur, ſecus ſi ad domum redeunt n. 23.
Campana ad arma pulſata, an omnes teneãtur exire, & an exigatur pæna n. 25. 26. & 27.
An Clerici teneãtur exire ad ſonum campanæ ad arma, a num. 38. ad 42.
Campanæ ſignum excludit abſentes, exteros, & ſurdos n. 28.
Campana non pulſatur in hebdomada Sancta, & quare n. 29. an poſſit aliud ſignum adhiberi num. 30. & 31.
Campanam ad arma pulſans abſq; licentia, an puniatur n. 32.
Campana pro exequijs mortuorum quomodo pulſetur, & quid ſeruetur num. 33. & 34.
Campana tempore interdicti non

pulſa-

pulſatur num. 35.

Legatum factum pro Campanarum pulſatione, an debeatur, ſi non pulſantur ex cauſſa interdicti num. 35. 36. & 37.

Epiſcopus, vel Prælatus non incurrit irregularitatem, ſi permittit exumari cadauer pro re cognitione, & de ratione num. 40.

Clerici tenentur pugnare contra bannitos, ſi laicorum vires non ſufficiunt n. 41. & 42.

FIgurât Hieroglyphici Baculũ Ferreum cũ Filo, & hoc dicto adiuncto: HIS ARTIBVS. vnde verſus:

Con queſt'arti ſi vincono i perigli
Del mondo, e con queſt'arti lieue aſcende.
L'huom, doue non preuaglion'i conſigli.

Hinc facinoroſi Deum parum timentes ſtudent ſumma cũ arte, nedum arma portare de nocte, verùm etiam, & delicta committere, putantes verificari non poſſe, & eorum arte impunitos à criminibus euadere, quaſi dicant alia Poetæ carmina:

Chi ſe confida nel fauor ſuo ſopra
Senza tema di Corte, ò di Fortuna
Può far ſicurament'ogni gran d'opra.

Sed lex huiuſmodi inuẽtionibus prouidens, cum nullum malũ
1 impunitum ſit, & bonum irremuneratum pro ipſorum punitione prohibuit de nocte inceſſum, & introduxit campanę pulſationem, poſt cuius ſignum non permittitur nocturnus tranſitus, neque armorũ delatio, vndè, vt ſciatur modus de campanę ſigno, ex quo quotidianę afferuntur quęſtiones propter delicta de nocte commiſſa, diſſerere, neceſſarium puto, & antequam materiam agrediar videndum eſt campana,
2 vndè ſit dicta, & introducta, & qui ſint eius effectus, inde de ipſius pulſatione tractabo,
3 quę triplex eſt. Vna de nocte, quę dicitur Tertium campanę ſignum, poſt cuius ſonitum, non permittitur, vt quis deambulet, nec arma portet, effectus eſt, quòd poſt illud ſignum delinquens, acrius puniatur. Secũda eſt illa, quę
4 pulſatur media nocte ad effugandos dęmones. Tertia, quæ pro perſequendis malefactoribus tangitur, & deni-
5 que videndum eſt, an deficiente ſono campanę ex aliqua iuſta, & rationabili cauſſa, poſſit loco ipſius aliud ſignum introduci: & ego intel-

ligo

ligo ſermonem facere , non
de campana , quam figurat
Boccalin.in ditt.14.fol.mihi.
104 fuiſſe pulſatam , & eius
ſonitu, Mutium Iuſtinopoli-
tanum dixiſſe Monarchias ,
& Republicas ad arma deue-
niſſe , ſed de verè campanæ
ſonitu tractare conabor, & ad
primum deuenio.

Campana dicitur à campania, &
eius vſus fuit inuetus in Ciui-
6 tate Nolę, Frecc.de feud.lib.1.
tit.de Prouinc.& Ciuitat.Re-
gn. fol.mihi 78.verbo Nuce-
ria. Campagn. in cap. Regn.
item Boues n. 9. Fuſc.de viſi-
tat. cap. 14. n. 1.& D. Rouit.
in prag.1.de perſeq.malefact.
num. 29.

Effectus campanæ plures ſunt ,
nempè congregandi popu-
7 lum,vel concilium,eundi ad
Bellum ; Horarũ gratiarum
actionis,vel electionis factæ,
vel gaudij,extinguendi ignẽ,
intrandi proceſſionis,ad ven-
tus Epiſcopi,vel gaudij alicu-
ius perſonę intrantis Ciuita-
tem , funeris excõmunicatio-
nis,mortuos ſepeliendi , re-
mouendi tempeſtates, feſta
deſignandi , Miſſas , & alia
officia imitandi , ſeditionem
mouendi , poſſeſſionem , vel
dominium alicuius loci ca-
piendi , vel beneficij,leuandi
corpus Chriſti , perſequendi
malefactores , & peſtem de-
lendi, vt affert Campagn. in
dicto cap. Item Boues n. 8.
Fuſc. de viſitat. Cap. 14. n.
2. 3. 4. & 5. Rip. in tract.
de noctur. tempor. cap. 5.
n. 4. 5. & 6. Sed D. Rouit.
compendioſe morè ſuo om-
nes iſtos effectus ſub bino
carmine compræhendit in
prag. 1. de perſequend. ma-
lefact. n. 28. nempe.

Laudo Deum verum, Plebem voco,
Congrego Clerum.
Defunctos ploro, Peſtem fugo, &
Feſta decoro.

Quidquid tamen ſit cuncta iſta
campanę ſigna dicuntur ſi-
8 gna muta,ex Bald. in rubric.
C. de dedit. libert. tollend. n.
2. ſequitur Rip. eod. cap.
n. 7. tu autem ex Petr. Gre-
gor. Toloſ.in cõment.Syntax.
art. mirab. tom. 4. par. 1.
cap. 16. n. 19. fol. mihi 201.
ſcias . Sanctum Theodorum
Epiſcopũ Sedimenſem quan-
dam magnam campanam
liberaliter per Leonem Pon-
tificem ſibi donatam , Vrbæ
Romæ , vſque ad Sedimen-
ſem Eccleſiam, ſcilicet vſque
ad Alpes Heluiticas ſimpli-
citer aſportari feciſſe.

Deuenio ad primam campanæ
pulſationẽ promiſſam nem-
pè tertium campanę signũ
9 de noctę, & ſciendum , quòd
duæ ſunt campanę , prima
quæ pulſatur de ſero , & vo-
catur

catur

catur tertia campanæ, idest
tertium campanæ ſignum,
ex Bartol. conſ. 42. num.
3. par. 2. & dicitur hoc
tertium ſignum, quia eſt
10 poſt illud completorij, &
poſt aliud ſalutationis Angelicæ.
Alia quæ pulſatur
poſt noctem de mane an-
11 te ortum ſolis, & dicitur
ſalutatio Angelica, ſiue
matutinum, & inter iſta
duarum campanarum ſigna
nox intercluditur, & de-
12 ferentes arma, iſto tempore,
idest poſt tertium ſignum
de ſero, & ante illud
de mane, puniuntur
vti banno contrauenientes,
nam poſt campanæ ſignum
de die non ligat, Rip. cap.
prędicto num. 15. ſi verò
13 quis allegaret neſcire bannum
emanatum, quòd nemo
poſt tertium campanæ
ſignum de nocte deambulet,
vel arma deferat, vel
allegет non audiuiſſe ſonum
campanæ, an hæc
excuſatio proſit, Rip. cit.
cap. 5. num. 18. & 19.
tenet non excuſari, & pu-
14 niri, ea ratione, quòd
quamuis campanæ ſignum
denotet noctem, tamen
hæc demonſtratio eſt ficta,
hora verò, & tenebræ
demonſtrant verè noctem,
& quando concurrunt ve-
15 ritas, & fictio, veritas præualet,
ex Bart. Angel. &
Aretin. ibi allegat. limitat
bene verùm num. 20. in
16 ſurdo à Natiuitate, & contrauentio
dicitur finitis, &
17 completis omnibus ſignis
Campanæ, Rip. ibidem
num. 40.

Sed ponè, quòd tertia campana
non fuerit pulſata hora
ſolita ex incuria cuſtodis,
vel negligentia de eo
18 curam habentis, vel malitia
delinquentis, vt à pœna
excuſetur, an illam euitabit
ſi fuerit de nocte depræhenſus,
& excuſabitur,
Rip. cit. cap. 5. num. 29.
mouet quæſtionem, & pro
negatiua primo adducit non
eſſe imputandum deambulanti
de nocte, iuſtus enim
19 error ei fauet, nec campanarij,
ſiue cuſtodis defectus
non pulſantis nocere
debet, tu autem dicas,
quòd ſi ſolitum eſt quolibet
ſero hora determinata
campanam pulſari, &
occurrat, negligentia, incuria,
vel defectu cuſtodis,
aut malitia alterius
aliqua vice non pulſari,
deambulans non excuſatur,
quia cum ſolitum eſt
ſignum, dicitur ignorantia
craſſa quæ neminem
excuſat.

dubitatur, an omnes Ciues
exire armati teneantur, &
non exeuntes pœnam inci-
dant, D. Rouit. in prag. 1. de
perſeq. malefactorib. n. 26.
mouet quæſtionem, & dicit,
quod contra Ciues non exe-
untes, non eſt impoſita pœ-
na, ſed tantum contra officia-
26 les; imò inſurgit contra Ba-
rones facientes banna pœna-
lia, vt Ciues proſilire tenean-
tur armati ad ſonum cam-
panæ, & non exeuntes modi-
ca pœna pecuniaria mulcta-
ri poſſe, non autem alia pęna
puniri, quod tamen ego intel
27 ligo cum grano ſalis, nempè,
quod probetur quem fuiſſe
in loco, ſeù territorio, in quo
campana pulſatur, & eius ſi-
gnum audire potuit, & quod
non fuit in loco, in quo cęteri
Ciues ſe conuenerunt, nam
dum ignorantia præſumitur,
debet ſcientia probari, & de-
bet conuinci fuiſſe præſentē,
& audiuiſſe ſignum campa-
næ, quod ab alijs fuit auditũ,
Oſaſch. deciſ. 176. n. 4. Ioſeph
Ludouic. deciſ. Peruſ. 19. n.
22. Rouit. ibid. ſonitus enim
campanæ cōprehendit præ-
28 ſentes, & excludit abſentes,
exteros, & ſurdos, Menoch.
de arbitr. Iudic. caſ. 121. n. 15.
& non obligat exiſtentes in
loco, in quo non poteſt
audiri, Rip. cit. cap. 5. num.
15. & ſeq.

Tu ſcis, quod in die Cœnæ Do-
mini, & Paraſceue non pul-
ſantur campanæ ex pręcepto
29 Eccleſiæ, cum triduò ante
Paſca campanæ ſilent, Fuſc.
de viſit. cap. 14. n. 10. & ip-
ſarum prima pulſatio ad Ec-
cleſiam matricem ſpectat in
die Sabbati ſancti, cui obe-
dientia pulſationis competit,
ex Bulla Leonis X. quam re-
fert Fuſc. cit. cap. 14. n. 6. ad
fin. Et iterum lib. 2. cap. 15.
n. 69. ad fin. Et poſt eũ Gra-
tian. diſcept. forenſ. cap. 578.
n. 17. Et nouiſſimè ex Thor.
de priuil. cauſ. pię in priui-
leg. 69. & propterea cum
pulſatio campanarũ ſit pro-
hibita, quæritur ſi continge-
30 rit aliqua neceſſitas conuo-
candi ciues, vt armati egre-
diantur pro bannitis perſe-
quẽdis, & loco campanę pul-
ſatur tabella, vel tabula, an
ad huiuſmodi ſignum, vel
ſtrepitum ciues armati exi-
re teneantur, Rip. citat. cap.
5. num. 26. tenet quod ſic,
dummodo in vim tintinna-
buli, & commonitorij pul-
ſetur, cenſetur enim ſub-
rogatum illo tempore lo-
co campanæ, & licet plus
ſit virtutis in viuo cam-
panæ ſonitu, quam in mu-
to tabellæ ſtrepitu, ac rumo-
31 re, tamen cum eo tempore

ex vrgenti neceſſitate ſic pulſetur ex natura rei, non mirum ſi tabulę ſignum obligat Ciues, vt armati exeant, & ex hoc ſigno poteſt fieri cõuocatio populi, vt ex multis affert Thor. de priuil. cauſ. piæ priuileg. 169.

Sed ſi quis abſq; licentia pulſauerit campanam ad arma,
32 quòd puniatur pęna capitis, tenet Alberic. de Roſat. l. capitalium §. ſolent ff. de pęn. Boſſ. tit. de Crimin. lęſ. Maieſt. n. 35.

Inter alios effectus campanę ille eſt, per illud verbum Defunctos ploro, nempè, quod pulſantur pro funere, & exequijs mortuorum, quòd varijs modis obſeruatur, & con-
33 ſuetudo loci attenditur, Rip. cit. loc. n. 8. ſed Thor. cit. priuil. 169. de priuil. cauſ. pię, affert attendi legatum teſtatoris, eſt benè verum, quòd debet pro funere mortuorum campanę prolixius ſonari, vt populus pro anima
34 defuncti oret, & idem in diebus feſtis, & dominicis, quam in alijs ferialibus, in quibus omnes ex pręcepto miſſam audire tenentur, & clarum eſt, quòd per durabilem ſonitum excitantur dormientes á ſomno.

Tu ſcis etiam, quòd tempore interdicti campanæ nõ pul-
35 ſantur, cum ingreſſus ſit prohibitus, & ſic effectus campanę vocandi gentes ad Eccleſiam non habet locum, quęritur ſi fuerit factum legatum, quòd tempore mortis pro campanarum pulſatione, & cadauere ad Eccleſiam
36 aſportando tot illi Eccleſię debeantur, & contingerit defunctum præmori tempore iterdicti, quo campanæ non pulſantur, an legatum debeatur, Thor. in tract. de priuil. cauſ. pię priuileg. 169.
37 tenet, quòd legatum debet pręſtari fauore cauſſę pię, & ex impoſſibilitate vrgenti tùnc temporis, quam teſtator non cogitauit, quem vide.

Sed quęritur ſi tempore bannitorum contingat campanam
38 ad arma pulſari, & illarum pulſationem Clerici tollerent, ſi aliquod malum ſequatur, an tolerantes inregularitatem incurrant, dicas; quòd non, cum tolerantia non ſit cauſſa proxima pul-
39 ſationis campanæ ad arma, quidam Doctor hoc teſtatur ex Abb. in cap. 1. de offic. cuſtod. prout in ſimili dicimus Epiſcopum, vel alium permittentem exumari cor-
40 pus mortuum pro cadaueris recognitione, & delicti probatione, non incurrere inregolaritatem, ea ratione,

quia

quia non eſt cauſſa proxima hæc permiſſio. Imò hac neceſſitate bannitorum, etiam Clerici armati exire tenentur pro defenſione Reipublicæ, ſi tamen illis non exeuntibus Ciuitas illa deſtruitur, & non incurrunt inregularitatem. Iure enim naturali pugnare pro Republica tenentur, Gaetan. Secunda ſecūdæ quæſt. 40. artic. 2. Molin. de Iuſtit. & Iur. tractat. 2. diſpur. 108. Hinc dicitur, quod, ſi patria ſit à bannitis occupata, & obſeſſa qui minantur illam deſtruere, ciues interficere, & malum inreparabile committere, ſi laicorū numerus, vel vires contra bannitos non ſufficiunt, poſſunt Clerici abſq; peccato, & inregularitate contra bannitos pugnare.

41

42

Et ad illud, quod ſupra dixi, quod ad ſonum campanæ tenentur omnes armati proſilire, limitatur non teneri, nec obligari minores ſenes, Doctores nobiles, infirmos, & fœminas, vt per ingenioſum virum, qui plura opera compilauit, & valdè tironibus proſunt Ioan. Mar. Nouar. quæſt. forenſ. q. 112. qui ſublimitat, niſi Præſes Prouinciæ de perſona exiret, quo caſu omnes eum inſequi tenentur.

DE ADVLTERIO
Caput vnicum.

ARGVMENTVM.

Adulterium quid ſit. Quomodo probetur.
Maritus an poſſit occidere adulterum cum vxore in adulterio repertum, abſq; eo, quòd ſimul vxorem occidat.
Vxor an poſſit occidere maritum in adulterio repertum.
Maritus, an poſſit verberare vxorem, & quomodo.
Alimenta, an teneatur vir præſtare vxori, quæ ab eo receſſit.

SVMMARIVM.

FRanciſcus Antonius Dauid Procurator Fiſcalis laudatur n. 1.
D. Alonſus Agraz Auditor laudatur num. 2.
Adulterium quid ſit, quomodo probetur, quibus inducatur, & cognoſcatur n. 3.

Adul-

Adulterium eſt omni iure prohibitum n. 4.

Maritus poteſt omni iure occidere vxorem, & adulterum in adulterio repertas a n. 5. ad 24.

Amplia etiam ſi non inuenerit copulantes ibid.

Declara dũmodo inuenerit in actibus venereis n. 11. 12. & 28.

Amplia etiam ſi aſſociantes pecunia præmiauerit ibid.

Amplia quòd poſſit conuocare amicos, & affines, etiã mediante pecunia, & id facere etiam ex poſt facto n. 12.

Amplia, quòd poteſt fieri facere etiam eo abſente ibid. n. 13. Et de ratione n. 14. 19. & 28.

Quid ſi adulter ſit nobilis, maritus verò plebeus n. 68.

Maritus habet vxorem, non tamquam aliquod ſuum, ſeù infra ſe, ſed tanquam ſociam n. 15.

Pater habet filiam, non tanquam ſociam, ſed tanquam aliquid ſui, & infra ſe num. 16.

Uxor committendo adulterium, quam iniuriam inferat marito num. 17.

Occidens adulterum ſacerdotem, an incurrat excõmunicatione n. 19.

Maritus faciendo quicquid potuit pro occidenda vxore, an excuſetur, ſi eam non occidit à n. 21. ad 24.

Eccleſia, an agat pro vindicta n. 25.

Monaſterium an poſſit agere pro iniuria facta Monaco n. 25. & ſeq.

Vxor, an poßit impune occidere maritum repertum infraganti cum adultera a nu. 29 ad 38.

Donna Victoria Colũna relata per Boccalin. petijt ſeruari equalitatem inter virum, & vxorem num. 29 & 30.

Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio num. 34.

Maritus, & vxor ſunt correlatiui num. 34.

Adulteriũ vxoris reputatur maius delictum, quam viri; & de ratione n. 35. & ſeq.

Maritus occidendo vxorẽ in adulterio repertam, an dicatur proditor n. 39. 44. 45. & ſeq.

Jacobus Adinolfo de Ieſualdo laudatur n. 40.

Laurentinus Ghezzius Vicarius Generalis ſtatus Venuſij laudatur num. 41.

Maritus ſi occidat vxorem ex alia cauſſa, quam adulterij vide num. 48.

Maritus ſi occidendo vxorem, an lucretur dotem num. 49.

Maritus an poſſit querelare vxorẽ de adulterio, & econtra vxor accuſet maritum de adulterio num. 50.

Querelando an poſſit peti debitũ ab vno ex eis n. 51.

Si nõ querelauerit, ſed diſſimulauerit adulterium num. 51.

Maritus an poſſit vxorem corrigere, verberare, vel percutere, quomodo, & in quibus caſibus num. 52. & ſeq.

Vxor

Uxor verberata a marito, an poſſit ipſum accuſare, vel ex officio procedi poſſit n. 53. & ſeq.

Franciſcus Antonius Ferigno laudatur num. 54.

Mulier an poſſit petere alimenta à viro, & in quibus caſibus à num. 60. ad 67.

Maritus an teneatur præſtare alimenta vxori ſi ſua culpa, vel temeritate à viro, & domo diſcedat à num. 60. ad 66.

Quid ſi mulier offendit virum, vel mortem procurauit ferro, vel veneno num. 65. & ſeq.

Cantau'un giorno al mormorar de venti
Il Paſſerin, che d'aria ſe nutriua
Che d'altro cibo il cielo lo priua
Per l'onde delle neui rilucenti:

Et acceſſit tempore hyemali quidam narrans mihi factũ, quòd N. in ſua regione à ſpiritu fornicationis ductus, in quandam pulcherrimam iuuenem proſpexit, quorum omnium nomina, honeſtatis cauſſâ taceo, & totis conabatur viribus illam cognoſcere, continuò proſpiciendo eam inſequebatur, & in dies amore capiebatur, fingendo eiꝰ amore perire, ſed miſerrimus verè perijt, cui conueniunt carmina Poetæ:

Nelle due treccie, in cui legato moro,
Quando l'empio deſtin, con cieco ſcorno,
Me diè d'vn tanto ſol l'vltimo giorno,
Viddi ſcritt'in bei giri à lettre d'oro.

Et denique poſt multa marito abſente, N. domum vxoris de nocte ingreſſus eſt, & in camera ſuperiori iuuenem in lecto inuenit, maritus ſuperuenit armatus, & acerbum ſic dolorem temperare non valens, conatus fuit vtrumq; occidere, nam ſtatim N. interemit, inde vxorem vulnerauit, quæ ſubtus cubile ſe præcipitans finxit ſe mortuã, credens pauperrimus vir, & vxoris, & mortem, Curiam loci adiuit, dicens vtrumque occidiſſe, officialis ipſũ arreſtauit, & cum eo ad eius domum acceſſit cum aliorum numero, & inuenerunt N. mortuum, puellam verò ſubtus lectulum orantem, & clamantem ad tot hominum numerũ: Agiutatime, agiutatime. Maiori de dignatione maritus accenſus, videns illam ex tot vulneribus illatis, non mortuam, ſed viuere, quærebat eam interficere, fuit impeditus ab illo officiali, & arreſtatus, & data per

illum

illum officialé notitia huic R. A. fuit deſtinatus Doctor Franciſcus Antonius Dauid
1 Procurator Fiſcalis, cuiſcuncta negotia confidētię committuntur ex eius integritate, qui in partibus accerſitus fuit de veritate facti informatus, carceratum maritum ad huius Audientiæ carceres tranſportari iuſſit, aderat tunc temporis Auditor D. Aloſius Agraz acuti ingenij,
2 virtutis integerrimus; & ab omnibus laudatus, mundas manus habens, qui propter eius merita, nedum fuit aſſumptus ad munus Aſſeſſoris Domini Don Ferdinandi de Riuera in hoc Regno Vicarij Generalis, verùm etiam promotus ad Iudicatum M. C. Vicariæ in criminalibus, qui audiens factum, nempè cum vxore fuiſſe repertum, illumque occiſum, & vxorem tantum vulneratam, credebat colluſionem à marito factā, dimittendo vxorem: magno cum rigore in hac cauſſa procedebat, ego, qui Aduocatus pro hujus cauſſę tutela fui vocatus, in dies nouis rationibus, & auctoritatibus dicebam maritum impunè eſſe, dum inuenit in lectulo, & in actu venereo exiſtentem, quę tunc temporis allegabam, placet hic nunc deſcribere, ne labores deperdantur

Dicebā inquam ommiſſa diſputatione, quid ſit adulterium, quomodo probetur, ex quibus inducatur, & cognoſca-
3 tur cum ſit quęſtio potius in ſcholis, quam in palatijs de quibus remitto te ad pulcherrimum tractatū de adulterio, nedum per Iul. Clar. & addent. in tit. de adult. verùm etiam, & ad Iacobum Gagliard. tract. de delict. tit. de crim. adulter. lib. 2. n. 37. per tot. quòd adulterium eſt
4 omni iure prohibitum, & licitum eſt marito vxorem, & adulterū in adulterio repertos occidere. Primo l. Athenienſium, quam primo Dragho protulit inde Solon approbauit, licitum eſſe marito vxorem, & adulterum occidere, vt refert Plutarc. in vita Solonis. Secundo l. Duodecim Tabularum in illis verbis: Mechum in adulterio depræhenſum necato. Tertio Iure authenticor. & conſtitut. nouell. permittitur marito
5 occidere adulterum, nedum in adulterio depręhenſum, verùm etiam in loco ſuſpecto cum vxore alloquentem in ſecreto, Authentic. vt liceat matri, & auiæ §. his quoque collet. 8. Quarto de Iure Digeſtorum, vt in l. ſi adulterium cum inceſtu §. Imperatores ff. ad l.

ad l.Iuliam de adulter.in qua
hæc verba regiſtrata legun-
tur: Si maritus vxorem in
adulterio depræhenſam, im-
petu tactus doloris,interfece-
rit, non vtique l. Corneliæ de
ſicar. pęnam accipiet. Quinto
Iure Codicis ex vulgata l.
6 Gracchus Cod. de adulter.
Sexto ex conſt. Regn. ſi ma-
ritus. Septimo de Iure Cano-
nico, ex cap. interfectores
33.quæſt. 2. vbi maritus adul
teram vxorem occidens ho-
micida non iudicatur.
7 Quod etiam de iure diuino
toleratur, habentur enim in
Sacra Pagina, ex Exod. cap.
29. hæc verba: Si mechatus
8 quis fuerit cum vxore alte-
rius, & adulterium perpetra-
uerit cum coniuge proximi
ſui, morte moriatur, & mæ-
chus, & adultera. Ex Geneſ.
cap. 26. dicitur: Si quis teti-
gerit hominis vxorem mor-
9 te moriatur. Et ex deuteron.
cap. 22 legitur: Si dormuerit
vir cum vxore alterius, vter-
que morietur, ideſt adulter,
& adultera, & auferes ma-
lum de terra.
Et ex Theologorum ſententia
quoq; permittitur marito
10 eius vxorem infraganti re-
pertam, & adulterum occi-
dere, ex Sairy. claui. Reg. tom.
1. lib. 7. cap. 10. n. 10.
Et adeò hoc verum eſt, quod
poteſt maritus vxorem cum
11 aliquo depręhenſam occide-
re, etiã ſi non inuenerit copu-
lantes, ſed tantũ domi para-
tos in actibus venereis, veluti
deoſculantes, vel alios actus
inhoneſtos facientes, etiam ſi
cũ alijs fuerit aſſociatus, etiã
12 ſi cũ aſſocians pręcio in pe-
cunia, vel alio modo pręmia-
uerit, & poteſt côuocare ami-
cos, & affines, vt ipsũ aſſociẽt,
etiã ſi cũ alijs fuerit aſſocia-
tus, etiam mediante pecunia,
& etiam ſi nõ incõtinẽti, ſed
ex poſt facto id facere cu-
13 rauerit, & poteſt hoc ab alijs
fieri facere, etiam eo abſente,
etiam mediante pecunia, vt
perbellè declarat, & declarã-
do concludit, & concludẽdo
dictũ reliquit, Caball. reſol.
crimin. cent. 2. caſ. 300. & ex
noſtris Afflict. in conſt. ſi
maritus n. 3 & 4. & ratio po-
14 tiſſima eſt, quia impetus iuſti
doloris temperari, nec refre-
nari poteſt; & etiam patri
hoc permittitur, obmiſſa
15 diſputatione ſi vxor eſt ſo-
cia mariti, quia maritus
non habet vxorem, tan-
quam aliquid ſuum ſeù in-
16 fra ſe; ſed tanquam ſociam,
pater verò habet filiam,
non tanquam ſociam, ſed
tanquam aliquid ſui, &
infra ſe, vt docet Sayr. cit.
loc. num. 2.

Nec oportet conſiderare quam iniuriam inferat vxor marito
17 ſuo, vel patri committendo adulterium, cum ad caſum noſtrum non attineat, nec etiam inſiſtendum eſt, ſi maritus iſte, ex quo monachũ ſacerdotem interemit, ſit excõ-
18 municatus, nam Canones decidunt maritum, vel patrem occidentem clericũ in adulterio repertum, excõmunicationem non incurrere, cap. ſi veró de ſent. excõmun. in fin. ea ratione, quia iuſtũ dolorẽ
19 cõpeſcere non poteſt, vt gloſ. ibid. declarat in verb. turpiter. Ergo cum omni iure permittatur, maritus iſte impunis eſt, nullam pęnam meretur, & dimittendus eſt: replicabant Auditor, & Fiſcus, omnia iura id permittentia
20 loqui, vt vterque occidatur, ſcilicet adulter; & vxor, & inferebant, quòd cum maritus iſte vxorem non interemit, ſed tantum vulnerauit, delictum cõmiſiſſe dicitur, & puniendus venit. Replica-
21 bam ego, quòd hoc non indiſtinctè ſic intelligitur, ſed Sayr. cit. loc. n. 7. ad med. ponit granum ſalis, nempè ſi potuerit maritus occidere vxorem. Vlterius, dum maritus, eam grauiter vulnera-
22 uit, credens mortuam, cognoſcitur animum ſuum fuiſſe vtrumq; occidere, & nõ punitur, & Iureconſultus in l. nihil intereſt ff. de adulter. hæc verba profert, licet interempto adultero, mulier ſuperuixerit, poſt tam grauia vulnera ei inlata, magis fato,
23 quã volũtate eius ſeruata eſt, & viuit, ſequitur Damphoud. pract. crim. c. 80. n. 15. & ex
24 hoc tex. in gloſ. in ver. grauia colligitur, ꝙ maiora vulnera ſubſtinet femina, quam maſculus.

Vndè ſubſtinebam maritũ liberari debere, & pendente deciſione comparuit Aduocatus Baronis illius Terræ, & petijt cauſſæ remiſſionem ad eius Curiam; Aduocatus Monaſterij eligendo hanc R. A. in forum petebat cauſſam remanere. Replicabam electionem fori monaſterio nõ competere, rationibus, quę alias adduxi ſupra in tit. monacus quando agat, & adde-
25 bam, quòd quamuis iniuria facta monacho, cenſetur facta Moneſterio, tamen Eccleſia ad vindictam agere non poteſt cap. ſententiam ſanguinis, ne Cleric. vel Monac. etiam ſi accuſent cum proteſtatione citra pęnã ſanguinis per cap. Prçlatis de homicid. in 6. nam illa proteſta-
26 tio eſt cõtraria actui in ſententia proferenda, & proinde

27 non

27 non competit monaſterio ius vẽdicandi ſuper nece defuncti Monaci, Guazzin. tract. de pac. quæſt. 13. n. 7. Boer. deciſ. 121. n. 9. Farinacc. tom. 1. de accuſat. quæſt. 13. n. 26. Rouir. ad prag. 8. de compoſit. n. 41. & ſeq. Et allegabam priuilegia, quibus illa Curia gaudet cũ clauſula cõtra Eccleſiaſticas perſonas, & poſſeſſionem in qua reperitur huiuſmodi delicta cognoſcẽdi, fuit hęc cauſſa diù ventilata, tamen fuit introducta in M. C. V. per quam viſis actis ab hac Regia Audiẽtia tranſmiſſis, fuit pauperimus maritus ſtatim liberatus, & ad eius patriam dimiſſus, habuit Magna Curia pro vera meã opinionem poſſe maritum ex allegatis adulterum interimere etiam aſſociatum, licet vxorem non interfecit, ſed tantum vulnerauit.

Ex quibus omnibus colligitur marito licere vxorem occi-
28 dere, & adulterum infraganti depręhenſos, etiam ſi copulantes non inuenerit, ſed tantum in actibus venereis, & etiam ſi fuerit ab alijs aſſociatus, poteſt enim conuocare amicos, & affines, etiam mediante pecunia, etiam ex interuallo.

Quæri poteſt ſi vir ſit adulter, & mulier inueniet cum cum
29 adultera, an poſſit vtrumq; occidere, Boccalin. in eius diſt. 70. affert fuiſſe hoc petitum in illo Tribunali Apollinis per D. Victoriam Columna, quæ nomine totius feminei ſexus conqueſta fuit de licẽtia data à lege marito occidendi vxorem adulteram, nulla data facultate vxori cõtra maritum in adulterio depręhenſum in his verbis, quę placet hic inſerere, cum hic liber de facili præ manibus haberi non poſſit. *L'eccellentiſſima Signora Donna Vittoria*
30 *Colonna Principeſſa di eſemplar caſtità, tre giorni ſono comparue nell'Audienza de Sua Maeſtà, & à nome di tutto il ſeſſo feminile diſſe, che le donne tutte in tanto amauano l'eccellenza della pudicitia, la quale per particolariſſima virtù era ſtata data loro, che punto non inuidiauano la fortezza, virtù*
31 *attribuita al ſeſſo virile, perche beniſſimo conoſceuano, che vna ſignora ſenza l'anima della caſtità, che la rende odorifera al mondo, era vn fetente cadauero. Ma che ſolo pareua loro di poterſe con molta ragion dolere della grandiſ-*
32 *ſima diſugualanza, che tra il marito, e la moglie ſi vedeua nel particolare della pena dell'adulterio: non potendo*

 le don-

le donne quietarſi, che gli huomini maritati talmente ſe ne ſtimaſſero liberi, che ne meno la pena della vergogna, che à gli huomini honorati ſuol'eſſer di tanto ſpauento poteſſe rafrenarli dal commetter verſo le mogli loro i bruttiſſimi mancamenti de ſceleratiſſime libidini, ne quali diſordini diſſe, che eglino tanto oltre erano paſſati, che molti mariti non ſolo non ſe vergognauano di publicamente tener le concubine in caſa, ma che alcune volte fino haueuano ardito d'ammetterle con la medeſma moglie nel ſacroſanto letto coniugale. Tutti eceſſi, che ſe commetteuano, perche dalle leggi con quelle ſteſſe ſeuere pene non era ſtato proueduto all'impudicitia de mariti, le quali erano ſtate fulminate, e ſe vedeuano prattiçate contro le moglie adultere, & che in queſto particolare di modo le leggi ſi erano moſtrate
33 *fauoreuoli a gli huomini ammogliati, che all'hora, che trouauano le moglie loro in adulterio, fino s'erano contentate, che con le mani loro ſi foſſero vendicati di quell'ingiuria. Per li quali molto notorij agrauij il ſeſſo feminile era ſtato violentato ricorrere al fonte chiariſſimo della retta giuſtitia, à fine, che nella parità del medeſmo delitto, publicandoſe pene vguali cõpetente rimedio ſe ſi deſſe all'oppreſſion loro. Et che ciò à Sua Maeſtà nõ piaceua, che rimaneſſe almeno ſeruita di concedere nel particolare dell'adulterio la ſteſſa licenza al ſeſſo feminile, che pretẽdeuano di goder l'huomini. E che ſimil licenza chiedeua, non già perche haueſſero le dõne animo di ſeruirſene, ma per ſolo poter con lo ſpauento di lei tenere à freno i libidinoſi mariti loro.*

Cuius petitio à iure cõmuni regulatur. Primo correlatiuorũ
34 eadem eſt diſpoſitio, & diſpoſitum in vno, habet locum in alio, ſed vir, & vxor ſunt correlatiui, ergo diſpoſitum in marito habet locum in vxore ratione correlationis, qui non debent ad imparia iudicari, de Iur. ciuil. in l. final. Cod. de repud. De Iur. canonic. ex tex. in cap. ſi quis vxorem 33. quæſt. 1. ſequitur Gamm. deciſ. 234. n. 5. d'Apont. deciſ. 24. n. 6. Nouar. in tract. de elect. for. ſept. 1. quæſt. 47. n. 15. tamen quicquid dictum ſit, in hoc diuerſa ratio militat, & regula ſupra allegata non ſit
35 ſe habet, nam maius delictũ reputatur adulterium vxoris, quam viri, triplici ratione. Prima maioris ſcandali. Secunda, quia vir eſt caput
36 vxoris vulgatis iuribus. Tertia, ex quo facit prolem incertam, Gaet. ad diu. Thom.

ſecun-

ſecunda ſecundę quæſt. 154. artic. 8. Quarta, quia magis decet eſſe caſtas mulieres, quam viros, Petr. ad Capic. deciſ. 44. n. 3. ad med. Idem Petr. ad Gramatic. deciſ. 31.

37 n. 7. Quinta, quia maritus plus dolore afficitur ex adulterio vxoris, quam morte filij, l. codicillis §. matre ff. de legat. ſecũdo ibi filiũ interfecit, & alia deteriora fecit. Quarum auctoritatum vigore creditur ab Apolline ſic fuiſſe eidem Victorię Columnæ reſponſum, vt per Bocca-

38 lin. in cit. ditt. 70. in his verbis. *Alla domanda della Signora Vittoria riſpoſe Apollo, che la legge della fedeltà trà il marito, e la moglie doueua eſſere eguale, & che il difetto di chi la violaua, nõ meno meritaua d'eſſer punito nell'vno, che nell'altra, mà che nelle mogli ſe deſideraua più perfetta pudicitia, per lo riſpetto grande di quella certezza de' figliuoli, per lo quale al ſeſſo feminile fù data la preſtante virtù della pudicitia, mercè, che nella procreatione del genere humano coſi a' mariti era neceſſaria la certezza della prole, che ſenza la virtù della caſtità delle madri i figliuoli loro non meno perdeuano l'hereditadi, che l'affettione de padri loro, coſa tanto vera, che la ſteſſa ſapientiſſima natura à tutti gl'animali della terra, doue il maſchio concorre alla fatica de couar l'vuoua, ò di nutricare i piccoli figliuoli, haueua data la moglie pudica, tutto à fine, che li ſtenti de' Padri impiegati per la ſalute de figliuoli loro foſſero dolci i diſpendij, conſolationi, & guadagni grandi. A queſta riſpoſta di honorato roſſore ſi tinſero le belliſſime gote della Signora Donna Vittoria, la quale con Romana ingenuità à Sua Maeſtà confeſsò la ſemplicità della ſua dimanda, & diſſe, che al ſeſſo feminile ſcorno troppo grande ſarebbe ſtato, ſe nel pregiato dono della caſtità ſi foſſe laſciato vincere da quegli animali bruti, i quali ancorche niun'altra coſa più propenſatamente ſeguono, che il diletto, per non togliere nondimeno con le libidini loro il pretioſo padre à i loro figliuoli, religioſiſſimamente oſſeruauano loro caſtità, & che per l'importanza della cagione, perche i mariti deſiderauano le mogli loro pudiche, la legge dell'adulterio verſo le maritate laſciue troppo era ſtata piaceuole, perche la ferita dell'impudicitia de mariti alle mogli ſolo foraua la pelle, mà che le maritate con l'adulterij loro col pugnale d'vna eterna infamia vccideuano i mariti, & vituperauano i proprij figliuoli.*

Vlterius, & oportunè quæri poteſt, an maritus occidendo vxorem

39 vxorem ſic in adulterio depræhenſam, dicatur proditor, vtilitas eſt, quòd ſi proditorium delictum huiuſmodi iudicatur, non gaudet generali indultu, nec Eccleſiæ immunitate, occurrit in cauſſa Petri Panza Sãctę Paulinę, cuius ego Commiſſarius erã, qui inquirebatur, quòd vxorem euntem ad quandam vineã certa die ſolam occidit, abſq; quòd eam in adulterio, inueniſſet, ſed dicebatur illam depræhendiſſe in adulterio per triennium ante, & ab illa die ſe abſentauit ab eius domo, & ſpatio triennij ad eam non acceſſit, ſed ad Ciuitatem Beneuẽti ſe transtulit ibiq; per triennium morauit, adeo quòd non erat ſpes vxori, vt eius vir ad eius domum reuerteretur, ſed maritus ille cuius cor vulneratum erat ex adulterio vxoris in campanea, in quodam nemore ſe abſcondit ſupra viam, per quam mulier illa tranſire ſolebat, & ibi per triduum continuum ſtetit, deniq; certa hora pauperrima mulier tranſiuit, vir dedignatus ad eam acceſſit, cultro eam interfecit, & iterum fugam arripuit fuit capta informatio per curiam huius patriæ, aderant teſtes deponentes vidiſſe à longe quendam hominem vulnerantem quandam mulierem, alij dicebant vidiſſe hominem, & mulierem ad inuicem rixantes, alij vidiſſe hominem fugientem, & denique poſt nonnullos menſes fuit habitum pro vero mulierem fuiſſe occiſam ex cauſſa adulterij præcedentis, & per Gubernatorem huius Regionis
40 Iacobum Adinolfo, Ieſualdi, conſcientiatum, & integerrimũ, qui pluribus officijs fuit decoratus, nedum ab Excellentiſſimo Principe Venuſij, de cuius Auditoratu Generali fuit inueſtitus, verùm etiam in Ciuitate Foggiæ, & alijs Ciuitatibus Regni, & maiorameritur; fuit nouis inditijs liberatus, & quamuis decretum obtinuiſſet, noluit propriam patriam properare, ſed per annum poſt repatriauit, ſucceſſit in hoc eodem officio Doctor Philippus Clauia Hydruntinus, qui dictum inquiſitum carcerauit, & ab eo confeſſionem recepit occidiſſe eius vxorem, & ſeruatis ſeruandis illum ad triremes perpetuò condemnauit: introducta cauſſa in ſecunda inſtantia per appellationem coram Henrico Vi-
41 co modeſtiſſimo viro, optimæ indolis, & ſtudioſo, fuit reformata ſententia ad tri-

remes

temes per decennium. Paupertimus inquiſitus recurſū habuit ad Dominum Vicarium Generalē Status Excellentiſſimi Domini Principis, Laurentium Ghezzium diligentiſſimum, proprio ſudori,
42 & vigilantiæ non parcentē, mundas manus, mundamq; lingnam habentem, benemeritum, & ab omnibus laudatum, & amatum, pro electione Iudicis in tertia inſtantia, à quo fui ego deputatus, tranſmiſſo mihi proceſſu, fuit dubitatum ſi pęna triremij impoſita contra eundem vrgebat, & ex allegatis fuit habitum pro vero poſſe maritum vxorem in adulterio deprehēſam occidere, etiam ſi interuallo prout ſuperius concluſum fuit, & coram me in tertia inſtantia probauit illud, à quo defecit in prima, & ſecunda, nempè, quòd mulier erat adultera, imò publica meretrix, & quòd ille vir continuò ſtuduit eam occidere, & nunquam exequi potuit quod deliberauit. Vndè, cum ſic dolorem iuſtū compeſcere non valebat, eam occidit, & ex his, & ex defectu teſtium non repetitorum in prima inſtantia eum con-
43 demnaui ad exulandum à terra, & territ. Sāctæ Paulinæ eius patrię per quinquenniū. Morus inſuper ex famoſa, & pulcra deciſ. Maur. Mut. Sicil. 61. qui pulchros caſus adducit, & pendente termino dato ad colligendum ſarci-
44 nulas ſuperuenit de menſe Maij 1630. Generalis indultus ab inuictiſſimo Rege noſtro Hyſpaniarum conceſſus, & vir iſte petijt gaudere eius beneficio: fuit dubitatum, an dicatur hoc delictum proditorium, Bouadill. tom. 2. politic. lib. 2. cap. 14. n. 36.
45 dicit proditorem fuiſse iudicatum virum illum, qui in illo tempore ſuo occidit vxorem de nocte, & eam ſuffocauit, Thor. verò compend. deciſ. rom 1. verb. proditorium fol. mihi 429. reſtatur
46 per Sacrum Conſilium in cauſa Catharinellæ Maziotræ fuiſse iudicatum delictum proditorium commiſſum per Catharinam in perſonam Flaminij Protoſpataro cum interuentu illorum de Maleno interfecti, & licet ipſi de Maleno interueniſsent, reſpectū ipſius vxoris fuit diuiſa qualitas proditionis, & delictum proditorium reputatum, ea ratione, quia vir, & vxor, ſunt vna, eademq; caro. Hac doctrina tuebantur aliqui,
47 Thor. & Bouadill. ſequentes. Ego verò, ex Maſtrill. in tract.

tract. de indult. cap. 29. n. 6.
diſtinguebam; aut vxor eſt
honeſta; & dicitur proditor
vir, & eſt excluſus ab indul-
tu, aut verò eſt inhoneſta, &
ſecus eſt, & in vtroque caſu
fuiſſe iudicatum refert, &
prouidi, & decidi, quòd gau-
deat indultu.

Et ex his habes reſolutam quæ-
ſtionem, ſi vir occidendo
vxorem dicitur proditor.

Si verò vxor non fuit adultera,
ſed vir alia cauſſa, nempè
48 propter eius laſciuiam, vel
lucrum dotis, colore tamen
adulterij eam interemit, an
ſit puniendus, & qua pęna,
vide pulchram deciſ. Reg.
d'Apont. 24.

Sed ſi occidet, vt dotem lucre-
tur, an dotem lucrifaciet, vel
49 antefatum, vide Gamm. de-
ciſ. 234. Thor. tom. 1 com-
pend. deciſ. in verb. maritus,
Peregrin. de Iur. Fiſc. lib. 2.
tit. 3. n. 7. & 8. & nouiſſimè
Viſcont. in ſingularib. ſuis,
verb. maritus fol. mihi 172.

Et ſi aderit aliquis vir pauci fu-
roris, qui vxorem non occi-
50 dat, ſed eam de adulterio
querelauerit, qua pęna venit
punienda, & an econtra poſ-
ſit maritũ de adulterio que-
relare, vid. eund. Thor. in
verb. adultera fol. mihi 20.
& iterum in verſ. vxor. fol.
mihi 584. & in cauſſa que-
relæ vnus non poteſt petere
51 debitum ab altero, Petr. ad
Gramatic. deciſ. 31. n. 6. Et
ſi non querelauerit, vel diſſi-
mulauerit adulterium, vide
Capoblanc. tom. 2. de auct.
Baron. cap. 29. n. 5. & Ma-
ri ad Gramatic. deciſ. 31.

Et dum de querelę materia ſer-
monem ſum agreſſus, quæro
vnum, quòd in facto occur-
rit, nunc cum hæc ſcribo ſi
vir malertractauerit vxorem,
52 vel ex furore, vel ex alia cauſ-
ſa, non tamen turpi, an poſſit
illa eum accuſare, Ioannes
Matrone terræ Paduli fuit
inquiſitus de percuſſionibus
in perſonam Catherinę Tur-
pianæ eius vxoris, & per Cu-
riam terræ Paduli fuit cita-
tus ad informandum, & ad
capitula, & interpoſita appel-
latione coram me Iudice
ſecundarum cauſſarum illius
terrę, fuit dubitatum ſi pote-
rat in hoc procedi ad quere-
lam vxoris querelantis mari-
tum de percuſſionibus, pa-
trocinante pro eo Franceſco
53 Antonio Ferigno, nedum in
legali ſcientia, verùm etiam
& Poetica erudito, cum quo
ſermonem habebam, & quę-
rebamq; qua pęna debet pu-
niri vir verberans vxorem,
ego dicebam, quòd etiam ſi
vir vxorem baculo verbera-
54 uerit, & ſanguis exiuit, non

poteſt

poteſt procedi ex officio, quia non præſumitur doloſa percuſſio, nec mulier poteſt virum accuſare ex tali per-
55 cuſſione, etiam ſi vulnerata fuerit cum gladio, & adducebam in vtroq; caſu Foller. pract. crim. tit. dentur capitula n. 72 & 75. & poſt eum Perr. ad Gramatic. deciſ. 34. n. 12. Maritus enim poteſt eius vxorem verberare, &
56 corrigere, dummodo correctio ſit leuis, & non atrox, Ricc. ex alijs, quos adducit deciſ. 121. n. 1. par. 1. qui ponit differentiam inter per-
57 cuſſiones, verberationes, & correctiones. Percuſſio eſt illa, quæ infertur cum cingulo, & non eſt atrox. Correctio eſt cum fune ferula, ſeù corrigia. Verberatio eſt percuſſio cum baculo cum ſanguine, & dicitur atrox, & grauis, quē vide quia pulchra dicit. Sed quicquid ſit, ſiue
58 marit⁹ corrigat, ſiue percutiat, ſiue verberet, debet eſſe moderatè ad bonū finē correctionis cauſſa, & nō vultionis, aut odij, nam ſi excederet modum, teneretur, de exceſ-
59 ſu, Ricc. qui multos adducit decil. 8. n. 10. par. 2. Quomodo autem cognoſcatur fuiſſe factum grauiter, vel moderatè, aut leuiter, vid. eund. Ricc. deciſ. 249. par. 3 & iterum in deciſ. 121. n. 8. par. 1.

Et dato (vt ad maiora quęſita deueniam) quod mulier ac-
60 cuſet virum de adulterio, vel econtra, an lucra dotis vxor obtineat, vel alimenta petere poſſit, hæc quæſtio dependet ab ea: an maritus teneatur prętare alimenta vxori, accidit in occurrenti caſu in perſonam Lidiæ Fioretta Caſalis Sanctæ Paulinę, quæ matrimonio fuit collocata, licet contra eius voluntatem cum Gratiano de Feulo eiuſdem caſalis, quę poſt contractum matrimonium ferè bidui ſpatio, carnali copula non ſequuta propter diaboli tentationem ex ligamine porrecto; in eorum vinea maritum in capite percuſſit, à Demone ducta, animo illum interficiendi, fuit capta, & ſtatim confeſſa eſt delictum, & intus carceres detinebatur, quærebat alimenta à viro ſuo pendente carceratione, & accuſatione, & fuit dubitatum ſi debebant ei alimen-
61 ta pręſtari à dicto eius viro, multi dicebant, quòd ſic, ex auctoritate Belamer. deciſ. 88. ex quo vxore accuſata ſub nomine viri, ei alimenta pręſtari debentur, quem ſequitur Nouar. collect. 154. n. 5. Ricc. deciſ Archiep. Neap. 191.

Digitized by Google

191. n. 2. par. 1. Carminius Centrella Aduocatus Chari-
62 tatis diſtinguebat tres caſus. Primo aut dos non eſt conſtituta. Secũdo aut eſt cõſtituta,& nõ ſoluta; tertio verò tertio eſt conſtituta,& ſoluta,in primis duobus caſibus virum non teneri affirmabat; in tertio verò caſu teneri, ex Guid. Pap. deciſ. 419. & ibi addent. Ego verò licet ex Coſt. in tract. de ſcient. & ignorant. Iur. cent. 1. deſtin. 53. n. 9 & cent. 2. diſtin. 25. n. 16. poteram affirmare maritum cogi vxorem accuſatam de adulterio habere pendente lite, ex Federic. de Sen. conſ. 176. Patid. Ce-
63 fal. Riminald. & alijs ibi citatis, tamen huiuſmodi doctrinæ caſui noſtro adaptari nõ poterant,loquuntur enim doctrinę allegatæ ſi vxor accuſata fuerit de adulterio, vel nomine mariti,vel ſi eſſet inter coniunges quæſtio de ſeparatione, Thori, vel vxor à
64 viro diſceſſerit propter eius nimiam ſeuitiam, & atrocitatem, ſed magnum chaos firmatum eſt inter doctrinas allegatas,& caſum noſtrum, nam in hoc mulier receſſit à viro eius temeritate,& culpa, ex eo quia maritum vulnerauit animo occidẽdi, & quando mulier offendit virum,vel
65 mortẽ procurauit ferro, vel veneno, vel á ſua domo eius temeritate receſſit,nulla culpa viro imputãda venit, ſed animi prauitati ipſi⁹ vxoris,cui⁹ defectui omnia applicari poſſunt, & per conſequens maritus alimenta ei præſtare non tenetur, & adduxi nedũ Bart. Soccin. conſ. 186. vol. 1. verum etiam, & in terminis puntualem doctrinam, Paul. de Caſtr. conſ. 65. ad fin. vol. 1. qui ponit exemplum in vxore, quæ inquirebatur,quòd marito venenum
66 propinaſſet, quem ſequitur Surd. in tract. de alimenr. tit. 1.quęſt.32.n.33.prout in ſimili ſi mulier ſua culpa ſe à viro ſeparauerit, & ſuper ſeparatione matrimonij litẽ intentauerit, non ſunt alimenta ei concedenda, allego. vnum pro multis, nempe Ricc. de-
67 ciſ. Archiep. Neap. par. 4. deciſ. 35. n. fin. Et iter. dec. 191. n. 2. par. 1. & iter. deciſ. 8. n. 14. par. 2. Quo per dictam inquiſitam audito, vlterius in cauſſa non eſt progreſſum.

Et manũ in hac materia imponens,quæritur, an hoc procedat ſi maritus plebeus occidat adulterũ nobilẽ, ſi fuerit
68 de nocte,vide Rip. in tract. de noct. temp. cap. 32. n. 14. & iter. in cap. 36. n. 57.

DE

DE FACVLTATE DOCTORVM
Caput I.

ARGVMENTVM.

Doctores vndè dicantur.
Quot nomina habeant.
Quæ deſiderentur, vt dicantur Doctores.
Quibus priuilegijs gaudere debent.

SVMMARIVM.

Verbum Doctores, quibus literis deſcribatur n. 1.
Ex eius literis deriuantur octo nomina, ibid.
Quæ requiſita debent adhiberi, vt dicantur Doctores à n. 2. ad 8.
Eloquentia quid ſit n. 3.
Periti, & imperiti qui dicantur n. 4. & 7. limitatur n. 46.
Peritia Doctorum mundus illuminatur n. 6.
Doctores, an oporteat habere multos libros, vel paucis eſſe contentus à n. 9 ad 17.
Plato libros Pithagorici, Philoſofi emit n. 12
Ariſtoteles libros Platonis emit, num. 13
Talentum quid ſit & quare dicatur Atticum n. 14. & 15.
Admiratio an differat à murmuratione n. 17
Doctores Gaudent octo Priuilegijs, à n. 18. ad 34.
An poſſint mercaturam exercere. n. 19. limitatur n. 35.
An ſint immunes ab Hoſpitio n. 21. 22 23. & 24. limitatur n 36. 37. & 38.
An teneantur ad cuſtodiam, & quid tempore peſtis n. 25. & 26. Limitatur n. 39. 40 & 41.
An poſſint donare concubinis n. 28.
Dicuntur ſapientes n. 29. & 33.
An teneantur proſilire armati ad ſonum campanæ ad Arma n. 30. Limitatur n. 42. & 43.
An poſſint arma portare n. 31. Limitatur n. 44. & 45.

IO. Berardinus Muſcatellus magnus practicus, poſt practicam de appellationibus, de doctoratus dignitate, decore, & auctoritate titulum poſuit, ſuper quibus diffusè, & abū-

dè tra-

Digitized by Google

de tractat ; vndè non eſſet opus vltra me elaborare, tamen,cum occaſio in ſequenti caſu fuit mihi pręſtita,neceſſarium puto aliqua de Doctoribus, ipſorum facultate, requiſitis,& priuilegijs diſſerere, & ad illorũ ingreſſum,
1 eſt præmittendum, quòd hoc verbum Doctores deſcribitur octo literis, vndè ex illis dempta D, quæ eſt prima, reſultat Anagramatica expoſitio octo res,quaſi dicere velit,quòd octo res expoſtulanr, octo requiſita deſiderantur, vt Doctores gaudeant octo priuilegijs ſcaturientibus ex hoc nomine, & quolibet ex qualibet litera, nimirum, ſi ex octo literis oriantur octo nomina, quæ Doctores habent, & ſunt; quia ex prima litera D, vocantur Domini legum. Ex ſecunda litera O, Ordinati Anteceſſores. Ex Tertia litera C, Celſiores. Ex Quarta litera T, Tutores,& patres iuris. Ex quinta litera O, Orantes pręceptores. Ex ſexta litera R, Reales Magiſtri. Ex ſeptima litera E, Experti docentes. Ex vltima litera S, Sacerdotes. Vndè Iureconſultus dixit merito nos Sacerdotes appellat, vt hæc omnia perbellè congerit, Marant. conſ. 25. n. 22. quem rogo, vt videas, vt cognoſcas, ſi rectè perpendi.

Ex quibus reſultant octo requiſita, quę habere debent ex
2 ipſius nominis literis deriuantia. Et primum, ex litera D, Deum timentes. Secundum, ex litera O, Odioſi auaritię. Tertium, ex litera C, Cuſtodes veritatis. Quartũ, ex litera T, Tutores iuſtitiæ. Quintum ex litera O, Oculati, nè obcecati iuſtitiam peruertant. Sextum, ex litera R, Reſiſtant iniuſtis petitionibus, & ſint fortes, & potentes. Septimum, ex litera E, Eloquentes. Octauum,& vltimum, ex litera S, Sapientes, & periti.

De 1. 2. 3. 4. 5. & 6. latè dixi ad pragmaticam pro examine officialium, conſiderat. 6. n. 30. & ſeq. cui te remitto, nè exemplare videar.

Nunc addo Septimum requiſitum, quòd eſt Eloquentia,
3 oportet enim eſſe Doctorem eloquentem, & eloquentia conſiſtit, vt quæ mente concepit, verbo valeat explicare, honeſta enim abundantia verborum declarat loquentis intentionem, Boet. de Conſolat. tit. de diſciplin. ſcolar. cap. 5. lit. 6. fol. mihi 117.

Addo Octauum debent eſſe ſapientes, & periti, imperiti
4 enim non obtinent munus iudicandi, Gratian. diſceptat. forenſ.

forenſ. cap. 186. n. 47. qui
n. 48. & 58. affert quis dica-
tur imperitus, & n. 35. ponit
ſubſcriptionem, Bald. cntrà
5 Doctorem imperitum, &
licet Farinacc. quæſt. 42. n.
42. afferat, quòd quamuis
imperitus ſit, gaudet priuile-
gijs, dictum Farinac. impu-
gno, & cum Gratian. reſideo,
vt ſint periti, nam peritia
6 eorum Mundum illumina-
tur, Matant. conſ. 25. n. 24.
& 25. ea ratione, quia docti,
& periti, propter doctrinam,
& ſcientiam eliguntur in of-
ficiales, Pariſ. de beneficior.
reſignat. lib. 9. quæſt 22. n.
10. & cum eligantur ad ad-
miniſtrationem iuſtitię de-
7 bent eſſe periti, & cunctis his
requiſitis muniti. Verùm quia
peritia ex librorum reuolu-
tione oritur, oportet habere
multos libros, & diù, noctuq;
legere, & legendi ſitim nun-
quam extinguere, Viu. deciſ.
8 178 n. 15. & præſertim de ma-
ne, cum acutius ſit ingenium
in primis horis diei, vndè
Poeta:

Leggo la ſera, e ſtudio la mattina.

Sed hoc requiſitum multitudi-
9 nis librorum non omnes ad-
mittunt, nam licet Viu. citat.
loc. concludat illorum copiá
neceſſariam eſſe, tamen Se-
nec. in tract. de tranquillit.
anim cap. 1. n. 181. fol. mihi
682. conſulit paucos libros
ſufficere, multitudo enim
laxitudinem, & nauſeam in-
ducit, itaut vix vnus perfectè
leggi poſſit, & neque indices
conſiderari in illis verbis:
Quo mihi innumerabiles li-
bros, & bibliotecas, quarum
Dominus vix tota vita ſua
indices perlegit, onerat di-
ſcentem, turba non inſtruit
multoq; ſatius eſt, paucis te
auctoritatibus tradere, quàm
errare per multos. Hæc ille.
Et habere librorum multitu-
dinem, nullus eſt finis, dant
aliqui exemplum in peregri-
nis, qui multa habent hoſpi-
tia, amicitias nullas, vel in in-
firmo, cui plura adhibentur
pręſidia, ſed nullũ prodeſt,
vel ſtomaco debili, cui multa
deguſtare licet, ſed nõ alunt,
vbi enim varia, & diuerſa
ſunt, inquinant, & non pro-
ficiunt. In tantum, quòd in-
10 herentes huic opinioni, con-
cludunt paucis libris indige-
re, nam numerus illorum, nõ
in ſtudium, neque vtilitatẽ,
ſed potius in admirationem
apponatum, & ornatum cõ-
ſideratur.

Ego verò in multis expertus,
contrarium affirmo, & cui-
11 libet ſtudioſo, & ingenioſo
virtutem quærenti, & ſcien-
tiam profitenti expedit mul-
tos

tos habere libros ex quorum lectione, cum memoria hominum ſit fragilis, nedum peritus, ſed peritiſſimus euadit, impoſſibile eſt enim ſine ſtudio, & librorum reuolutione poſſe hominem literatum eſſe, habemus exemplū,
12 quia licet Plato egenus eſſet, tres libros Pythagorici Philoſofi decēmillibus denariorū emit, & quilibet denarius nummus argenteus, idest pretium decem nummorum vſualium indicat, Landulf. de vir. Chriſt. pat. 1. cap. 9. fol. mihi 19. litera K, & nos habemus cap. Ieiunium de
13 Conſecrat. diſtinr. 5 & Ariſtotiles libros Platonis poſt ſuam mortem emit talentis Atticis tribus, quod eſt ſecundum noſtrum compotū ſextertia: & duomilia, ſed Nicol. Faber ad Senec. lib. 5. cōtrouerſ. 34. verſ. in quo fol. mihi 218. dicit, quod quod-
14 libet talentum Atticum, ſeù Magnū vigintiquatuor ſextertijs conſtat, & alia exempla, ponit Oldrad. à quo hoc didici conſ. 84. & cum materia talentorum ſit amplexa, eſt ſciendum, quód talentum
15 ſumitur pro dono alicui à Deo tradito, ſcilicet naturalis ingenij, & cognitionis, ſed ad effectum parabolæ Euangeliſtæ de tribus ſeruis, vni quorum fuerūt tradita quinque talenta, alio duo, alteri vnum, per illa quinq; intelligitur donum quinque ſenſuum, & exterior ſcientia quinque ſenſibus acquiſita, & qui operatus eſt in eis alia quinque, ideſt, quia merita ſua multiplicauit ex creaturis creatorem, ex corporalibus ſpiritualia, & ex temporalibus æterna cognoſcens, & de eo, qui duo acceperat, ſumit pro intellectu ſcripturarū, & operationū, & operatus eſt alia duo, ſcilicet bonū ſapiētię, & bonū operationis, & de tertio, qui vnū acceperat, ſcilicet ſolam intelligentiam ſcripturarum, & cum fodit in terra, & abſcondit, cenſetur ingenium à terrenis actibus implicare, & non quærere lucrum ſpirituale, Lādulf. qui hæc omnia diſſerendo teſtatur de vit. Chriſt. par. 2. cap. 49. fol. mihi 284. litera D. Et hæc quoad talentorum cognitionē ſufficiant.

Redeundo ad librorum neceſſitatem, concludo Doctorem
16 oportere multos libros habere, etiam ſi bonam ſuorum partem pro illis emendis expenderet, vt nuper concludit Molfeſ. in conſuet. Neap. tom. 2. in proœm. n. 22 & Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap.

1. cap. 186. n. 89. nam ſine multis libris ſtudere, eſt aquã haurire cribro, ex vulgari dicto, & verificatur illud adagium, multa in manum recipio, vt à multis multa cognoſcam. Miratus fui, imò murmuratus de aliquibus libros habere non curantibus, & munus iudicandi, & aduocandi ſubſtinere volentibus: & ne miretur lector de verbis miratur, & murmuratus, licet admiratio differat à
17 murmuratione, tamen murmuratio duplex eſt, ſcilicet conqueſtionis, & admirationis, vt diſtinguit, idem Lãdulf. de vit. Chriſt. par. 2. cap. 14. fol. mihi 226. litera E, meritò murmuratus, ideſt conqueſtus fui, concitando ad librorum multitudinem acquirendam.

Quo verò ad octo Priuilegia, quibus gaudent, vltra illa po-
18 ſita per Marant. conſ. 25. Maſcard. concluſ. 528. n. 16. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 186. n. 69. tom. 1. & nouiſſimè Ricc. collect. 611. Ego addo alia octo particularia, & quodlibet priuilegiũ cuilibet litera attribuendũ venit.

Quoad primam literam D, ſe offert primum priuilegiũ,
19 nempè Deſiſtentia à mercatura, quaſi, quòd mercaturam non exerceant, nam ſi illi ſe immiſcent, aduocatione dimiſſa, priuilegijs Doctorum non potiuntur Dignitas enim Doctoralis mercaturam impertinentem ſibi comparat, prout in ſimili dicitur de milite negotiatore, Gratian. diſcept. forenſ. cit. cap. 186. n. 23. & 24.

Sequitur ſecundum priuilegiũ, ex ſecunda litera O, Oſpitijs
20 non aſtricti. Doctores enim ſunt immunes ab hoſpitio, & impoſitionibus ipſorum occaſione faciendis, Marant. conſ. 25. n. 26. ad fin. Radij Solis appellantur, & per eos, quaſi cãdelas luminoſas vniuerſum corpus Orbis errorum tenebris profugatis, velut ſydus radiat matutinum, & velut ſtellę in perpe-
21 tuas ęternitates manent, Par. de Put. de ſyndicat. verbo Doctor cap. 1. n. 6. & licet diſtinguendum eſſet an hoſpitij munus ſit perſonale, patrimoniale, reale, vel mixtũ, vt diſtinguit Rol. a Vall.
22 conſ. 66. n. 36. vol. 1. tamen trifariam hæc ponuntur cõprehenduntur vna ſignificatione, & ſunt immunes expreſſo iure, per tex. in l. medicos C. de profeſſ. & medic. in illis verbis: Receptio hoſpitij remittitur, ſequitur Marant. conſ. 25. n. 6. & Campagn. ad cap. Regn. Item ſtatui-

ſtatuimus, quod domus n. 10. aſſerēs ore putei, officialē quæmdam fuiſſe in ſyndicatu moleſtarum, ex eo, quia hoſpitium Doctori impoſuit,
23 & Viu. deciſ. 162. n. 11. teſtatur Audientiā Terrę Bari decreuiſſe Doctores Ciuitatis Trani non teneri ad hoſpitandum; ſequitur Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 93. n. 1. & ſeq. Nouar. quęſt.
24 forenſ. par. 1. quæſt. 90. n. 1. & 2. & nouiſſimè idem Nouar. in practic. priuileg. miſerabil. perſonar. priuil. 103. n. 6. qui ampliat, etiam ad fratres Doctorum ſimul habitantes.

Tertium ſe offert priuilegium, ex tertia litera C, licet enim Cuſtodes iuſtitiæ ſint, vt ſupra dixi tamen cuſtodes eſſe
25 nō poſſunt, ita, vt non teneantur ad cuſtodiam, ſeù guardiam aliqua rationabili cauſſa, & publica imponendā. Et cum occurriſſet in cuſtodia impoſita ex cauſſa peſtis, Auditor D. Andreas dē Zuniga Doctores cōprehendere volebat. Ego fretus auctoritate Marij Mut. in cap. Sicil. tom 5. cap. 474. tom. 2. tuebar Doctores non teneri ad cuſtodiam, ſiuè guardiam, quam in Regno Siciliæ poſatam appellant, ille verò replicabat doctrinam intelligendam eſſe de cuſtodia Ciuitatis ex alia cauſſa, quam
26 ſalutis impoſita, ſecus verò pro peſte euadenda, quo caſu omnes includebantur. Ego verò dicebam, quòd quamuis cuſtodes pro ſanitate tuenda eligantur, & peſte euadenda aſſignentur, tamen nobiles, & Doctores ſunt exempti, Ripa non me decipit, qui hoc affirmat in tract. de peſt. tit. de remed. pręſeru. contr. poſtem n. 110. & ſeq. Et licet Senec. epiſt. 25. n. 5. aſſerat ſine dubio prodeſſe cuſtodē imponere, & habere quem
27 reſpiciat, quem ingreſſus intereſſe cogitet, tamen ſufficit alios cuſtodes habere.

Quarta litera legitur, quę eſt T, ex qua quartum priuilegiū dependet, & eſt Templum
28 alienum á donariqnibus habent, quia prohibentur donare concubinis, & meretricibus, ea ratione, quia cum milites vocantur, militare dicuntur, & prouident ſic generi humano, quam ſi patriam armis defenderent, Peguer. deciſ. 212. n. 16. Ricc. collect. 611. & vide additiones ad Guid. Pap. 88.

Quinta litera O, ſuccedit, & quintū priuilegiū prouenit, ex qua litera O, dicūtur Otioſi, quia ſapientes ſunt, & Senec.
29 in tit. de breuit. vit. lib. vnic. n. 160.

n. 160. aſſerit, quod ſapientes
ſunt otioſi, quia ſapientiæ va-
cant, & nullis ſtudijs amoueri
debere, ex quo, quamuis in
loco campana ad arma pulſe-
tur pro malefactorum perſe-
cutione, armati proſilire non
tenentur, & licet ego ſupra in
tit. de campan. n. 25. & ſeq.
dixerim, ꝙ ad ſonum campa-
næ ad arma omnes tenentur
30 proſilire armati, tamen hic
addendo quęritur, an Docto-
res, & nobiles ad ſonũ exire
teneantur, Carauit. in prag. 2.
de exulibus n. 34. monet quæ-
ſtionẽ, & cõcludit perſonam
honeſtam, vel altam, cui tale
officiũ non conuenit, nõ tene-
ri. Ego verò inhęrendo opi-
nioni Io. Grand. in tract. de
bell. exul. quęſit. 3. n. 7. fol. mi-
hi 108. concludo, nobiles, &
Doctores hoc caſu nõ teneri.
Sextum priuilegium dependet
à ſexta litera R, Refouent ar-
31 ma, vt vtar verbis Senec. lib.
vnic. de breuit. vit. n. 47 fol.
mihi 730. & eſt, ꝙ Doctoralis
dignitas compatitur, & per-
mittit, ꝙ doctores poſſint ar-
ma portare, vt adducit Fari-
nacc. de reo confeſſ. & con-
uict. quæſt. 18. n. 95. &
Marant. conſ. 25 n. 26.
Septima litera E, concurrit,
& ſeptimum priuilegium di-
32 gnoſcitur, Elementa mundi
iudicantur, cũ ex eorũ ſciẽtia
mund⁹ illuminatur, vt ſup. dixi.
Et claudit nomen Doctoris vlti-
ma litera S, Sapiẽtes ſunt, quia
cum ſapientia concurrit vſus
pro bono publico ad aliorum
33 ſubleuamen, patrocinium, &
tutelam, vndè Senec. in epiſt.
117. n. 8. dicit: Ego volo ſapiẽs
eſſe, vt ſapiã; ſapiẽtia enim ſi-
ne vſu accipienda non eſt, ꝙ
34 alij dicũt, vt alteri proſit, quo
detracto ſuperuacua fit ſcien-
tia, & ſapiẽtia eſt habitus per-
fectę mẽtis, vſus eſt ſimiliter
perfectę mẽtis, vndè ſapiẽtia,
& vſus concurrere debent.
Sunt cognitæ omnes octo literę
deſcribentes nomẽ Doctoris,
ſunt explanata octo priuilegia
ex eis ſcaturientia, reſtat pro
cõplemẽto, vt octo limitatio-
nes, ex illis prouenietes pęnã.
Primò nõ poſſunt facere merca-
turã, neque negotiationẽ: limi-
35 tatur, niſi negotiatio ſit de
proprio frumẽto, vino, oleo,
ſeù alio citra victũ exiſtenti,
Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1.
cap. 186 n. 25. alias limitatio-
nes vide ſup. in tit. de officia-
lib. in gener. cap 8. n. 7. & ſeq.
Secundò illa immunitas ab ho-
ſpitio, intelligitur, dummodo
Doctores actu poſtulent.
36 Aduocanti enim, & legenti
non debet aliud onus adiun-
gi, niſi aduocandi, conſu-
lendi, & iudicandi, l. ſan-
cimus C. de aduoc. diuerſ.

iudic. ex qua limitatione orit̃
alia dummodo tantum mu-
nus Aduocationis exerceant,
37 ſi enim procurationi, vel alio
ſe imiſceãt, priuilegio nõ gau-
dent, Roland. citat. conſ. 66.
n. 36. vol. 1. licet Nouar. in
prax. priuileg. miſerabil. per-
ſonar. priuil. 103. n. 6. diſcedat
ab hac limitatione, & ſiuè
actu legant, ſiuè nõ, dummo-
do cauſſis incumbant, gau-
38 dent, & hoc caſu tenẽtur con-
tribuere in pecunia, ex The-
ſaur. cit. loc. n. 8. & 9. & Nouar.
citat. loc. qui etiam limitat,
niſi eſsemus in villis, vel par-
uis Caſtris.

Tertio ſi à cuſtodia Ciuitatis
ſunt exempti, & Rip. citat. loc.
ampliat, etiam ab expenſis,
quæ in cuſtod ẽdo fiunt. Ego
39 limitando dictum Rip. im-
pugno non eſſe immunes ab
expenſis, ſed teneri ad contri-
butionem in pecunia, & affir-
mo cum paritate rationis, nã
40 ſi Doctores à militũ hoſpitio
ſunt immunes, ſed tenent̃ cõ-
tribuere in pecunia, tenentur
etiam ratam tangentẽ in pe-
cunia ſoluere, quæ pro ſanita-
te impenditur, cũ maius pe-
riculum vigeat, nec poſſit aſ-
ſignari diuerſa ratio.

Quarta ſe offert limitatio, dum-
mõdo p quinquenniũ ſtudue-
41 rint, iuxta Reg. prag. addit.
ad Guid. Pap. deciſ. 88.

Quinta limitatio, quod tenen-
tur exire armati, quandò
perſona Pręſidis, vel Audi-
toris exiret, & quod ita obſer-
42 uatur, dictum reliquit Io.
Grand. de bell. Exul. de pre-
dicament. ſitus 3. quæſit.
n. 7. fol. mihi 108. & idem
dici poſſet in alijs regioni-
bus, quandò officiales loci
43 cum armis exirent, & ad il-
lorum perſecutionem alios
concitarent.

Sexta eſt limitatio circa armo-
rum aſportationem; niſi
adeſſent Banna prohibiti-
ua continentia illa verba
generalia: Omnes, & quaſ-
cumq; perſonas cuiuſuis ſta-
44 tus, gradus, & conditio-
nis, tunc Doctores com-
prehendit, & arma deferre
non valent, vt Farinacc. li-
mitat de reo confeſſ. & con-
uict. quæſt. 108. n. 96. Bo-
uadill. lib. 1. politicor. cap.
13. n. 81. fol. mihi 221. di-
cit hoc priuilegium non
ſeruari.

Septima ſequitur limitatio,
dummodo ſint idonei, &
45 glorioſè, & vtiliter exerceãt,
vt per addentes ad Guic. Pap.
deciſ. 88 ad fin.

Poſtrema, & vltima limitatio
eſt, quam ponit Farinacc.
46 quæſt. 42. n. 42. quòd licet
imperiti ſint, gaudẽt priuile-
gio Doctoratus, vt ſupra dixi.

Caput

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Doctores pro Doctoribus ſe gerentes, cum verè non ſint an puniantur, & qua pœna.

Vſurpans ſibi nomen aliquod, titulũ, vel dignitatem, quam non habet, an puniatur, & qua pœna.

SVMMARIVM.

Doctor libros componens eſt dignus laude, & honore, & tanquam dignior præferendus n. 2.

Doctor qui vſurpat ſibi nomen Doctoris, cum non ſit, an puniatur n. 4. 11. 21. & 22.

Si patitur ab alio Doctorem vocari, an puniatur n. 5. 15 & 16.

Si ſubſcripſit ſcripturam, in qua Doctor nuncupatur, an puniatur n. 5 6. 19. & 20.

Comes ſe Comitẽ faciens, cum nõ ſit, an puniatur n. 4. 13. 14. & 18.

Clericum ſe faciens, cum non ſit, an puniatur n. 4. 12. 17. & 18.

Notarium ſe faciens, cum non ſit, an puniatur n. 4.

Aſſeſſores, & Conſultores in Regno an debeant eſſe Doctores, vel ſufficit, quod ſint periti n. 7.

Barones, an poſſint eligere conſultorem non Doctorem n. 8.

Aduocati, & Aſſeſſores lauream Dottoratus non habentes, an admittantur in Regno n. 9.

Doctor tranſcribens de ſuo nil addens, laude dignus, non eſt n. 10.

Subſcriptio quomodo debet eſſe, generalis, vel particularis n. 19 & 20.

Doctor p decẽniũ talis reputatus, an dicatur vere Doctor n. 23. & 26.

Doctor ſi amiſit priuilegium, quomodo Doctoratum probare debet n. 23. 24. & 26.

Doctoratus eſt facti, & poteſt per teſtes probari n. 25.

Doctores non approbati iudicantes, an puniantur n. 27. & 28.

Aſſeſſores, & Conſultores, an debent eſſe licentiati n. 28. 29. 30. & 31.

Licentiati in Regno Hyſpaniarum habentur pro Doctoribus, & poſſunt iudicare, & eliguntur officiales n. 32. & 33.

Doctor, qui ingreſſum Doctoratus nõ facit, nec feſtiuitates, nec conuiuia, an ſibi in aliquo detrahat n. 34. & 35.

Explanatis requiſitis, priuilegijs, & limitationibus, cũ cõcluſio ſupra firmata ſit, vt debeant eſſe periti, quæritur ſi periti non ſint, & exercẽt, vel ſi Doctores nõ
1 ſunt, & ſe pro Doctoribus gerũt, an puniantur, & qua pœna. Accidit hęc quęſtio in terra Cluſani, cuius Capitaneus Ioãnes de Leone Ariani, ſtudioſiſſimus vir, & accuti ingenij, cuius fructus citò expectamus, & cũ libros cõpo-
2 nit, dignus laude, & honore,

eſt,& tanquam dignior præferendus, Viu.deciſ. 455. n.9. proceſſauit Io. Camillum Iannutio ſenilis ętatis, Gregoriũ de Ruſſo, & Marcũ de Petrolũgo, ex eo, quia cũ Doctores non eſſent, neque priuilegiũ à Collegio Neapolitano habeant, ſe pro Doctoribus geſſerunt, faciendo pro præterito multos actus Doctoribus congruentes, tam in ſententiando vti Iudices ſecundarum cauſſarum, quam in votando vti Aſſeſſores in eorũ terra Cluſani, cumulauit inquiſitionẽ Curię Coadiutore inſtante contra eundẽ Io. Camillum de vſuraria prauitate, duplici de cauſſa. Prima, quia impartitus fuit nonnulla animalia ciuibus ad ſaluam capitaniam, ꝙ nos ad caput ſaluũ vocamus. Secunda, quia annuos cenſus ad rationẽ nouẽ, & decẽ pro centenario emit francos ab omni onere fiſcalium, & aliorum onerũ. Adeò, ꝙ cum iſti contractus decimam excedant, vſurarij iudicari debeant, & eos citauit ad informandum de falſo, & interpoſita appellatione Coram me, vti Iudice ſecundarum cauſſarum dictę Terræ diù deputatum per D. Tiberium Carrafa optimæ indolis, & conſcientię, & laude dignum tranſmiſſis actis fuit dubitatũ qua pęna debebant puniri iſti Doctores, qui

3 cũ non ſint, ſe pro talibus geſſerunt. Capitanius per allegationes per ipsũ acuratè mihi tranſmiſſas ſubſtinebat falſi pœna plectendos eſse, & adduxit Viu. deciſ. 162. n.5. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 320. n. 7. Maſtrill. de Magiſtrat. tom. 1. lib. 3. cap. 10. n. 93. Nicol. Ant. Palm. in diuerſ. iur. comm. gloſ. 18. n. 29. qui omnes concludunt, Doctorẽ, qui nomẽ Doctoris vſurpat, cũ non ſit, pœna falſi

4 teneri, corroborabat eius opinionẽ nonnullis exemplis de Comite ſe talem facienie, de Notario, de Clerico, de Milite, & alijs, qui cũ tales nõ ſint, pro talibus ſe reputarunt, & ad verificationẽ ſuorum fundamentorum oſtendebat per informationẽ captam ipſos inquiſitos in nonullis parlamentis Vniuerſitatis, & in omnibus actis publicis Doctores fuiſse deſcriptos, in quorum calce ipſos ſe ſubſcripſiſse quo caſu, nedũ vſurparunt ſibi tale nomen, quã-

5 dò ab alijs permiſerunt ſe Doctores appellari, verum etiam ſe ſubſcripſerunt, & cum eiuſdẽ naturę ſit ſubſcriptio, cuius, & ſcriptio, cęnſetur per ſubſcriptionem approbaſse ſcripturam.

Addu

Adducebat inſuper nonnulla decreta, tam diffinitiua, quam interlocutoria de retroactis temporibus, tanquam Iudices primarum, & ſecundarum cauſarum dictæ tertæ per eos pro lata.

Vndè de primo ad vltimum concludebat ad pœnam falſi condemnandos eſse.

Econtra proceſſati opponebant, & tuebantur nullam pœnam mereri, & in nihilo deliquiſſe, & dum per titulum ab alijs datũ eos nominando Doctores, neque per ſubſcriptionẽ ab ipſis factam, neque per decreta per ipſos prolata.

Pro primo verificando, dicebant Curiam inquirentẽ non releuari, ex eo, quia ipſi ab alijs in parlamẽtis, & cunctis vniuerſalibus actibus fuerunt vocati Doctores, quia eſt titulus ſcriptus p alios abſque eorum conſenſu, opera, vel miſterio, vt Doctores vocarentur, ſed titulum Doctores ciues impoſuerunt, vt honorifice ipſos tractarent, adducebant exẽplum petitionis factę per perfidos Iudeos penes Pontificem Pilatum de noſtro Redemptore, cui fuit inſcriptus titulus: Ieſus Nazarenus Rex Iudeorum; cui dixerunt: Noli ſcribere Rex Iudeorum, ſed, quod ipſe ſe Regem fecit, vndè Poeta:

Nõ cõuiene ò Rettor far ſimil atto,
Che Rè d'Ebrei ſe ſcriua nel foglio;
Ma è caſtigato, perche Rè s'è fatto.

Quibus Pilatus reſpõdit: Quòd ſcripſi ſcripſi. Vndè Poeta:

Quel che ſcriſſi ſia ſcritto, e più non voglio
Riuocar quãto hò fatto per ſentẽza;
Che Dio sà quanto de coſtui me doglio.

Non per ſubſcriptionem, ſe ſubſcriſerunt enim in parla-
6 mentis Vniuerſitatum, & alijs per nomina propria, nec nomen Doctoris addiderunt, & quandò quis ſimpliciter in ſcriptura ſe ſubſcripſit, non cenſetur illam approbare.

Non per decreta interpoſita, ea ratione, ꝙ quamuis Doctores non ſint, cum ſint iure
7 periti, poſſunt eſſe Aſſeſſores, Cõſultores, & Iudices, & ſufficit, ꝙ ſint verſati, & allegabant Borrell. de Magiſtr. edict. lib. 1. cap. 8. n. 39. qui aſſerit, quòd etiam non Doctores admittuntur in Aſſeſſores. Corroborabant ex doctrina Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron. prag. 3. n. 213. & 214. affirmantis,
8 quod Barones in Regno Neapolitano poſſunt eligere conſultorem, etiam, ꝙ non ſit Doctor, ſed ſatis eſt, ꝙ ſit in iure verſatus, nec Vniuerſitas poteſt conqueri, & nouiſſimè Franciſc. de Petr. lib. feſtiuar. lection.

lection. cap. 8. vbi inquit in Regno Neapolitano admitti
9 Aduocatos, & Aſſeſsores laurea Doctoratus carentes, & proinde omni capite liberationem, & tituli cancellationem petebant.

Vndè ego in medio poſitus, affirmatiuè Capitanei, & negatiuè inquiſitorum, vtrique cogor reſpondere, & marte meo (licet parui ingenij ſim) quid de iure ſit diſſere, cum Doctor tranſcribens, nihil de
10 ſuo adens, nulla laude dignus eſt, Maſcard. concluſ. 6. n. 18.

Et licet vſurpans ſibi nomen, vel dignitatem, ſeù dignitatis titulum, quam non habet, pu-
11 niri debet pęna, l. Cornelię, vt per Petr. Gregor. Toloſ. ſyntag. iur. Vniuerſ. lib. 36 cap. 4. tit. mutatione nominis n. 6. Tamen hæc quæſtio depēdet ab illa, ſi clericus, qui ve-
12 rè non eſt, Clericum ſe facit, ſi Comes Palatinus, qui non eſt, talem ſe gerit, vel qui non ſit, miles, pro tali reputari vult, an puniri debet, & qua
13 pęna. De clerico diſtinguit Bald. in l. qui ſub ptetexto n. 9. C. de Sacroſ. Eccleſ. quem ſequit Diaz in practic. canonic. cap. 12. n. 2. De Comite Palatino, & de milite, de qui-
14 bus omnibus Caball. reſolut. Crimin. cēt. 2. caſ. 176. n. 7. & 8.

Sed quanquam Viu. Maſtrill. & Palm. per Capitanium allegati falſi pœnam imponant ſic ſegerenti, cui ego addo Ricc. deciſ. 130. par. 3. & Petr. ad Capicium deciſ. 27. n. 20. ad fin. cum Viuio ſe concordante. Attamen puto diſtinguendum, quod aut Doctor ha-
15 bitum Doctoratus aſſumit, cum non ſit, & vltro nō progreditur, ſed Doctorem tantū ſe nominare fecit, & tunc, non pœna falſi, ſed arbitraria puniri debet. Aut vero cum nominatione concurrit alia
16 qualitas, vt gerat alios actus non congruentes Doctori, & tunc punitur pęna falſi, Farinacc. qui multos allegat tom.
17 5. de falſit. & ſimular. quęſt. 150. par. 3. n. 37. vt in clerico idem dico, quod ſi ſolum habitum clericalem gerit, cum nō ſit non punitur, ſi tamē actus clericales peragit, pęna falſi
18 tenetur, ex doctrina Diaz ſupra citata, idem de milite, ſecus autem de Comite Palatino, qui cum in Principē delinquat, à quo auctoritatem habere aſſerat, nedum pęna falſi, ſed pęna mortis punitur, vt Caball. citat. caſ. 176. n. Vndè non ex ſola nominatione puniri debent, vt per nonnulla exempla poſita per Caball. citat. caſ.

Quo ad ſecundum, an cenſeantur incurſi per ſubſcriptionē, licet

19 turæ eſſe ſubſcriptionē, cuius, & ſcriptio, & percōſequēs, cū ſe ſubſcirpſerūt quamuis ſimpliciter in calce actorū factorū, in quibus Doctores ſupra sūt allegati. Actamen eſt di-
20 ſtinguendum, ꝙ, aut ſubſcriptio eſt generaliter, vel ſimpliciter facta, aut verò ſpecialiter. Si primo caſu eſt generalis, non officit, & non cenſentur approbaſſe ſcripturam. Si verò ſecundo caſu eſt ſubſcriptio ſpecialis, lędit, & approbaſſe cēſetur, exemplum habemus in teſtatore ſubſcribente, manu propria fideicōmiſſū, vel legatū, vt p Farinacc. tom. 5. de falſit. & ſimul. quæſt. 150. n. 201. & 202. Quę dicatur autem ſubſcriptio generalis, & quæ ſpecialis, vide ibid.

Quo ad Tertiū circa decreta interpoſita, ad hoc, vt Doctor,
21 cū non ſit, ſe pro doctore gerens in actibus Iudiciarijs, & decretorū interpoſitione, eſt videndum quę officialis Doctor facere poſſit, & quæ non Doctor peragere valeat, pro quo recurrendū eſt ad conſi-
22 derationes per me impreſſas ſuper noua prag. de examin. official. cōſiderat. 20. a n 95. ad numerū 115. cui te remitto.

Et reſponſis datis p reos, ex Viuitat. deciſ. 162. inferentis, ꝙ ſi tēpus decēnij pręceſſit, pro Doctore habeť, intelligendū eſt, quandò verè Doctoratus
23 fuit, & priuilegiū amiſſit, & p decenniū fuit pro Doctore reputatus, non eſt opus alia priuilegij exibitione, Paul. de
24 Caſtr. in l. ſi ſolemnibus, C. de fid. inſtrumēt. Doctoratus autem eſt facti, & talē ſe aſſerenti eſt onus probandi, Ma-
25 ſcard. concluſ. 1153. n. 23. & poteſt, probari per teſtes qui interfuerunt Doctoratui, Bald. in dicta l. ſi ſolemnibus, Maſcard. concluſ. 528. n. 11. Verall. deciſ. 277. par. 1. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 274. n. 6. ꝙ totū debet intelligi ad probationē Doctoratus, & priuilegij amiſſionē, non autē, vt
26 ſi decennium pręceſſerit, munus iudicandi conſequatur, cum in Regno habemus tot, & tantas Prag. de ſcolarib. doctorand. quibus cauetur, quem nō poſſe admitti ad exercitium gradus Doctoratus, abſq; approbatione à Collegio Neapolitano, ergo iudicantes, vel actus Doctoratui extraneos facientes, etiam ſi per decennium con-
27 tinuum fuerint reputati Doctores pœna falſi tenentur, ex doctrinis ſupra relatis. Et licet Capoblanc. per reos adductus in tom. 1. de auct. Baron. prag. 3. n. 213. & 214. aſſerat Aſſeſſorem, ſiuè conſulto-

ſultorem ſufficere eſſe peritũ, & in iure verſatum, & proin-
28 de ipſi non Iudicarunt tanquam Doctores, cum nullus actus reperiatur firmatus ab ipſis cum nomine Doctoris, ſed vti periti, & in iure verſati, & per conſequens nullam pœnam merentur : quibus facilis eſt reſpõſio, & præmitto, ꝙ in Doctoribus tria tempo-
29 ra conſiderantur. Primum quinquennij ad ſtudiũ ſeruata forma Regiæ Pragmaticę. Secundum licentiaturæ, idest quandò per illos de Collegio fuit licentiatus. Tertium Doctoratus, & ſic quandò a Collegio fuit approbatus, doctoratus, dignitatibus, & cingulo Doctoralibus munitus. Vndè conſiderandum eſt, ꝙ ſi
30 quis iudicauit, vel ſe pro Doctore geſſit finito quinquennio, quo caſu peritus iudicat, & in iure verſat⁹, nõ ſufficit, ſi per quinquennium ſtuduit, ſed oportet, ꝙ ſit licentiatus, & cum licentiatus habet pro Doctore, vt dixi ad prag. de exam. offic. conſiderat. 9. n. 43. tunc dici poteſt, ꝙ ſit peritus,
31 & in iure verſatus, Capoblãc. ſic granũ ſalis addit citat. loc. nempè, ꝙ ſit licentiatus, quod in caſu noſtro, cum exulet, & inquiſiti nõ docent de licentiatura, & apparet eos iudicaſſo tanquam Doctores, interlocutorias, & diffinitiuas proferendo ſententias, cum Doctores non ſint, pęnam falſi merentur, & ſic doctrinæ ab
32 vtraq; parte adductæ diſtinctionem admittuntur. Imò in Regno Hyſpaniæ, eo ipſo, quo ſtudentes ſunt licentiati, habent pro Doctoribus, poſ-
33 ſunt iudicare, & eliguntur in officiales, vt experientia docet, & quamuis Doctoratus priuilegium non obtineant, vocantur Doctores, & gaudent cunctis priuilegijs potiuntur nobilitatibus, ac fruuntur alijs prerogatiuis, vt per Bouadill. lib. 3. polit. cap. 15. n. 29 fol. mihi 360. & iterum lib. 5. cap. 5. n. 31. fol. mihi 778. Sed in Regno no-
34 ſtro Neapolitano requiritur licentiatura, & poſt illam Doctoratus, & eſt notandũ, quod ſi Doctor ingreſſum ſui Doctoratus non facit, feſtiuitates non peragat, conuiuia non præparet, etiam ſi ſolitum, vel ſtatutum ſit in
35 loco, non ammittit priuilegium, & in nihilo Doctoratus dignitati detrahitur, Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 154. n. 17.

DE

DE VAGABVNDIS
Caput vnicum.

ARGVMENTVM.

Vagabundi, ſiuè diſſutiles, vnde dicantur.
Quomodo vocentur.
Contra eos quomodo procedatur.
Vagabundi, vt dicantur, quæ ſint verificanda.
An poſſint vbique conueniri.
Eorum pœna quæ ſit.
Mendicantes validi, qui ſint.
Quæ ſit eorum pœna.

SVMMARIVM.

Contraria ſunt in multiplici differentia, à numero 1. ad 8.
Otium, & negotium ſunt contraria, num. 8.
Otium non poteſt ſtare cum negotio, num. 8.
Quæ mala producat, num. 12.
Eſt nouerca omnium virtutum, num. 13.
Otioſus quid cogitat, num. 14.
Otioſus dicitur criminoſus, & reus, num. 15.
Negotium dicitur non otium, num. 8.
Negotiator quis dicatur, num. 8.
Negotium an à ſtudijs deuiet; num. 8. & 9.
Negotium ſuſcipi debet circumſpectè, & cum cognitione, n. 10.
Vagabundi vnde ortum habeant, num. 16.
Vagabundi, ſiuè inutiles cibo panis ſunt immeriti, num. 16.
Clericus ſuum locum relinquens, an dicatur vagabundus, num. 17.
Vagabundi qui dicantur, à num. 17. ad 44.
Luſor dicitur criminoſus, n. 35.
Ex ludo quæ mala proueniant, num. 35. & 36.
Teſtimonium ludi, cum taxilis falſis quomodo probetur, num. 36
Luſorum peccata tot ſunt, quot puncta taxillorum, num. 37.
Luſor conſuetus quomodo dicatur, num. 38.
Contra vagabundos quomodo procedatur, à n. 44. ad 48. & num. 57. & 58.
Quot teſtes requirantur ad probandam vagantiam, & an requirantur omni exceptione maiores, à num.

à num. 48. ad 51. & 53. 54. & 55.

Qualitas, quæ prouenit ex facto, debet probari, num. 52.

Si vagabundus eſt extra carceres, quomodo procedatur, num. 56.

Vxor an teneatur ſequi virum vagabundum, num. 58.

Iudex debet ſe informare de qualitate teſtium deponentium contra vagabundum, num 59.

Frater an admittatur ad defenſam fratris vagabundi, n. 59. & 60.

Semel vagabundus, an talis ſemper præſumatur, à num. 61. ad 65.

Mala fama de preterito an purgetur per bonam famã continuatam per triennium, à num. 62. ad 64.

Vagabundus an poſſit eſſe teſtis, num. 65.

Pertinacia, & perſeuerantia quomodo differant, à n. 66. ad 69.

Vagabundus an poſſit vbiq; conueniri, à num. 70. ad 78. Et in quibus caſibus, num. 79.

Vagabundi an declinent forum, num. 78.

Vagabundi qua pœna puniantur, à num. 80. ad 81.

Verba decreti contra vagabundos quomodo concipiantur, num 91.

Pœnæ duæ ſi ſunt impoſitæ, vna per legem veterem, altera per nouam, quæ ſit attendenda, à num. 87. ad 91.

Mendicantes validi qui ſint, & qua pœna puniantur, à num. 92. ad 100.

Mendicantes validi ſunt duplici modo, ibid.

Mendicantes validi quare prohibeantur, num 95. & 96.

Eleemoſyna debet dari pauperibus ciuibus, & quare, num. 97.

AD illud vulgatum dictum, quòd duo cõtraria nõ poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, Polidor. Rip. in tract. de noctur. temp.
1 cap. 3. n. 53. & 54. infert, quòd contraria ſunt in duplici differentia, primò poſitiuè, ſecundò priuatiuè. Contraria poſitiuè ſunt illa, quæ admittunt mixturam, nempè album, & nigrum ſunt contraria: ſed ipſis miſtis fit mixtũ; dulce, & amarũ ſunt cõtraria: ſed ſi miſcentur, fit acre; calidum, & frigidum ſunt contraria: ſed contrarietas eſt poſitiuè; nam ipſis mixtis fit tepidum.

Cõtraria priuatiuè ſũt illa,
2 quæ non admittunt mixturam; cum priuatio formaliter fit, & excludit qualemcumque habitum contrariũ, nempè lux & tenebræ; dies & nox ſunt contraria, nec poteſt dari mixtum, nec medium; vt in ſimili, inter mortem, & vitam, cum ſint contraria

traria priuatiuè, non poteſt confici mixtum. Hęc ille.

Ego autem dico, adeſſe contraria multis alijs modis. Primò relatiuè; ſecundò negatiuè; tertiò cumulatiuè; quartò obiectiuè; quintò obſtatiuè.

3

4 Contraria relatiuè ſunt magnum, & paruum.

5 Contraria negatiuè ſunt virtus & vitium: ſimul enim ſtare non poſſunt.

6 Cōtraria cumulatiuè ſunt ſanguis & mores; cor & facies, lingua & opus; licet iſta differant, dicuntur contraria cumulatiuè; quia concurrunt in actione.

7 Contraria obiectiuè ſunt, inuidia, & amor; inſimul enim eſſe nequeunt.

8 Contraria obſtatiuè, ſunt otium, & negotium, quæ ad inuicem obſtant; nam negotium non poteſt ſtare cum otio, & è contra; nam negotium dicitur quaſi nō otium, & ſuccedit negotiatio, & negotiator, & dicere intēdo de eo negotiatore, in quo quis ſe exercet, vel occupat, ꝙ qualecūque graue ſit, non impedit animi magnitudinē, & pręſertim à ſtudijs nō deuiat, ſic teſtatur Senec. in epiſt. 62. ad Lucil. cuius tenorē placuit inſerere, cum liber iſte de facili haberi non poſſit.

9 Mentiuntur, inquam, dicit ille, qui ſibi obſtare turbam negotiorum videri volūnt, ſimulant occupationes; & augent, & ipſi ſe occupant. Vaco, mi Lucili, vaco, & vbicumque ſum, meus ſum; rebus enim non me trado, ſed commodo: nec conſector perdendi temporis cauſſas, & quocumque conſtiti loco, ibi cogitationes meas tracto, & aliquid in animo ſalutare verſo; cum me amicis dedi, non tamen mihi abduco, nec cum illis moror. Hæc ille.

Et verum dixit; nam multoties vidi me magna negotiorum congerie inuolutum, legalibus curis oneratum, oneribus publicis grauatum; adeò illa ſuſtuli animo vehementi, & tamen à ſtudio

10 nunquam abfui, quilibet enim debet eſſe cautus in negotio, & circumſpectus, & negotium non ſuſcipere, niſi perſpecta ratione, qua poſſit ſe explicare, exemplo labyrinthum ingredientis, quem non oportet ingredi ſine filo, quò ſecurius poſſit redire.

11 Et è contra non de otio, quod pro literarum ſtudio aliquando ſumitur, vel aliquādo pro quiete capitur, loquor, ſed de otio, quod obſtat negotio, quod propriè dici-

tur vagatio à labore, quòd in nihilo cum negotio ſe concordat, & fuit cauſſa deſtructionis Sodomę, vt ex Ezech. cap. 16. & habetur ex Geneſ. cap. 3. Adam fuiſſe poſitum

12 in paradiſo voluptatis, vt operaretur, & cum non operatus eſt, recepit maledictionẽ, vnde de otio, de quo per Senec. tit. de breuit. vit. lib. 1. cap. 1. oritur otioſitas, quę multam malitiam docuit, ex Eccleſ. cap. 33. dicitur no-

13 uerca omnium virtutum, & vitum fortem fortiſſimè pręcipitare facit, & ſuffocare virturem, & viam conſtruere ad gehennam, ex Beat. Bernar. Et emollit vires, ſicut rubigo ferrum, ex ſententia Philoſo-

14 phi; & incertus Author infert: Quòd mẽs otioſa in mille facinorum furias diſcurrir, & nil aliud cogitare nouit, quàm de eſcis, & de ventre; otioſus enim, non ſibi viuir, ſed quod turpiſſimum eſt, ventri, & ſomno, ex Senec. epiſt. 82. & non otioſi verbi

15 tenetur, ſed criminoſi, & rei, imò ſine vtilitate, ex quo colligitur, quòd otioſus eſt criminoſus reus, & inutilis. Vndè ſi tanta pernicies Reipublicæ ex otio cauſſatur, ſi tot peccata ab otioſis committuntur, ſi tantaue ſcelera, facinora, & crimina ab inutilibus patrantur, meritò iſti otioſi, omni lege, & diuina, & humana reprobantur, & ſæpè, ſæpiùs Principes, quorum corda in manu Dei ſunt, eorum motu iſtos otioſos, inutiles, imò damnoſos expellunt, & diuerſis artibus, ac modis expellere quærunt, ad bellicam tùm artẽ illos exercendam mittunt, cum etiam ad triremes, ſiue alijs Regijs ſeruitijs occupari iubent, & nimirum, ſi Excellentiſſimus Regni Prorex literas pro inutilibus, ſiue vagabundis direxit Domino Don Petro Bazan Hiſpano Ordinis Calatrauæ, prudentiæ, & aliarũ virtutum genere ornato huius Prouincię Præſidi, quarum tenorem placuit inſerere, videlicet. A tergo: *Al Muy magnifico Señor Don Pedro Bazan Gouernador, y Capitan à Guerra de la Audiençia de Principato Vltra. Monteſuſco.* Intus verò. *Muy Magnifico Soñor. Haſeme hecho relaçion que en eſſa Prouinçia ay mucha cantidad de vagabundos que nò tienen offiçio, ni exerçiçio alguno, y conuiniendo mucho, que ſe ponga en eſto remedio con todo cuydado, para que ſe limpie el Reyno de gente oçioſa, y de mala vida, que ſuelẽ perturbar la quietud de los ſubditos de Su Mageſtad, lè querido*

rido

rido encargaros, y mandaros, que proçedais con todo rigor contra ellos, haçiendo renouar luogo los bandos, que por lo paſſado ſe han hecho, para lo qual en virtud deſta os doy toda la authoridad, y poder neceſſario, y paraque en ſemejantes ocaſiones ſe han reconoçido incōbenientes, y deſordenes, que por vengança de algunos, que no ſon vagabundos, los han moleſtado, vnos por interes de dinero, y otros por otras cauſſas, me hà pareçido aduertiroslo paraque en eſte particular ſe tenga la attençion, y cuydado, que eſpero de vueſtro zelo, y que los Miniſtros en eſſa proruinçia procedan con eſta juſtificaçion procurando, que de vueſtra diligençia en eſta parte reſudte, ſalgan muchos à ſeruir à Su Mageſtad en eſta guerra, en conformidad de las ordenes, que teneis mias, poniendo en eſto particular cuydado por lo mucho que importa al ſeruiçio de Su Mageſtad. N. S. os guarde. Napoles à 6. Deçiembre 1631. A lo que Señor mandaredes. El Conde de Monte Rey. A Don Pedro Bazan.

Proinde ipſarum occaſione, de vagabundis, qui ruſticorum more inutiles vocantur, ſermonem facere pernecceſſe putaui. Materia enim eſt periculoſa, & occaſio præceps ad malos perdendum; vt Ciuitas hominibus otioſis, & inutilibus purgata efficiatur; nam de ea pauci tetigerunt, pauciſſimi tractarunt, & vt à cunctis plenior cognitio habeatur, planius, & plenius illā diſſerere intendo, ne contingat vtilem damnari, & inutilem Reipublicæ ſeruari, vt ſæpè viſum fuit, & licet adſit Pragmatica de vagabundis, tamen diſtinctè plura porrigam: Primò vnde iſti vagabundi diſſutiles vulgò appellati ortum habeant; ſecundò quomodo vocentur; tertiò quomodo contra eos procedatur; quartò an vbiq; conueniri poſſint; quintò quæ ſit eorum pœna.

16 Quò ad primum, ex allegatis etiam in Sacra pagina: iſtos vagabundos deſcendere, originemq; habere ex otio, & otioſitate, non eſt, tàm veterum, quàm modernorum Patrum, qui ignoret.

Quò ad ſecundum Boccalin. in dict. 16. vagabundos vocat inutiles, & cibo panis immeritos.

Paul. Fuſc. in tract. de vi-
17 ſitat. lib. 2. cap. 22. n. 16. vagabudos dicit eſſe Clericos, qui ſi poſt monitiones factas, non reſipiſcunt perdunt beneficium; nam locum ſuum derelinquunt, contra quos ex diſpoſitione Pij V. ibi

ibi relata grauiter inſurgit,& laicum illum vagabundum eſſe aſſerit,qui aſſiduus debet eſſe in loco,& non inuenitur.

Thom. Sanchez in tract. de Matrim.to. 1. lib.3.diſputat. 25. ex innumeris DD. & Theologis ibi relatis, vagabundos eos eſſe dicit,qui domicilio habitationis caret,
18 & ibi adducit, an Parochus poſſit illos confiteri, vel in matrimonium coniungere, & iterum in Summa lib. 1. cap. 12. vbi diſputat,an iſti vagi teneantur legibus,& cõſuetudinibus domicilij, a quo abſunt,an verò loci, per quem tranſeunt, aut inquo ad tempus tanquam vagi cõmorantur,& iterum in ſumma lib. 4. cap. 37.nũ. 31. vbi diſputat, an Epiſcopi poſſint cum vagis diſpenſate, cui te remitto.

Frecc. de feud.lib.2. quęſt. 10. num. 3. dicit,vagabundũ
19 eum eſſe, qui per mundum vagari videtur,qui non habet domicilium certum, neque quotidianam habitationem, & fugitiuo æquiparatur.

Damphouder.pract.crim. cap.33 n.15.aſſerit vagabundũ eum eſſe,qui non habet certã
20 ſedem,& per varias Ciuitates vagus aberrat, ex gloſ. ab omnibus amplexa, in l. eius, qui manumiſit §. final. ff. ad municipal. ſequitur Peguer. deciſ. Catalon. 3. num. 6. & idem Damphouder. pract. crimin. cap. 153. num. 35. miſerrimam vitam,& omnibus odioſam, imò Sardana-
21 palicam horum vagabundorum exiſtimat, narrans caſum ſibi occurſum de quodam iuuene qui magnam partem florentis ſuæ ętatis habens in miſerrimam, atq; calamitoſam mendicitatem ſe reduxit, ex eo;quia inordinatam vitam duxit, & bona conſumpſit,quem vide.

Caball. reſolut. criminal.
22 cent. prima caſ. 178. eos appellat ertones,bibones,ganeones, nebulones, otioſos, & vitioſos homines, & in eis includit mendicantes validos, & alios ſine pudore viuentes.

Bouadill. tom.1.politicor. lib 2. cap. 13. num. 33. & ſequen. eos ertones deſcribit, & alijs encomijs ditat, & va-
23 gabundum dici, quaſi quod mundum vagus aberrat, & propriè vocari vagamũdum, quem hodie corrupto verbo dicimus vagabundum.

Borrell. ad Belluc. in ſpecul. Princip. rubr. 11. §. ex quo prędiximus in verbo remiſſiones,limitat. 5. fol. mihi 47.& iterum in rubric.23. verſ. & ſcias num. 3. concludit,

dit, illum eſſe vagabundum,
24 qui licet habeat domicilium in aliquo loco, tamen illud relinquendo, propriam, ac firmam habitationem non habet, & vagus aberrat.

Et licet aliqui aſſerant ad hoc, vt vagabundus dicatur, requiri, quòd neque domicilium originis habeat, reprobatur, vt docet Clar. quæſt. 39. verſ. ſed hic quæro Me-
25 noch. in tract. de recuper. poſſeſſ. remed. 20. n. 52. dicit vagabundum eum eſſe, qui non trahit morem in vno loco, ſed modo huc, modo illuc vagatur, quem ſequitur add. ad Peguer. cit. deciſ. 3. num. 11.

Maſcard. concluſ. 1397. dicit, vagabundum eum eſſe qui firmum domicilium non
26 habet, & manſionem nullibi poſſidet, ſed per mundum vagando tranſgreditur.

Et denique vagabundus etiam vocatur quilibet, qui ſciens, vel ſcire debens quid
27 agit, vel agere debet, & quod cum cauſſa agere tenetur, tamen ad ſui libitum agens nedum peccatum committit, verum etiam amare periculũ videtur, & in eo peribit. Ex Eccleſiaſt. cap. 4.

Et ex noſtris ante Regen. Conſtant. in l. vnic. C. de mendicant. valid. lib. 11. n. 5. qui errones eos ab Apont. tranſcribit, Conſtitutio Regni incipiens ij qui, vocat illos frequentes rixatores de-
28 latores armorum prohibitorum, publicos taxillorũ luſores, aut tabernarum frequentatores, qui vltra facultatem ſuorum prouentuum, non ex mercationibus, ſeu artificijs, largiorem quàm debent vitam ducunt: contra quos Afflict. ibid. infraſcriptos verſus deſcribit:

Qui plus expendit, quàm ſua poſſeſſio reddit,
Non admiretur ſi ſua paupertate grauetur.

D. Regen. Rouit. in rub.
29 de vagabund. n. 22. vagabundum exclamat, eum eſſe, qui in loco, in quo aſſiduus eſſe debet, aberrat, & venenum Ciuitatis eſſe teſtatur.

Reg. de Pont. in tract. de poſt. Proreg. tit. de regalib. impoſit. §. 4. num. 56. vaga-
30 bundos, & inutiles eos deſcribit, qui non habent modum viuendi, & nec laborare, nec alijs inſeruire queunt.

Et ſi Carrab. dicto inhæ-
31 rere velimus in ſing. 132. vagabundos eos deſignat, qui ſine arte ludentes, blaſphematores, & diſsutiles ſunt.

32 Capoblanc. de auct. Baron. tom. 1. prag. 8. par. 2. nu. 233. & iterum tom. 2. cap. 53.

cap. 53 nu. 9. & 10. & Ricc. deciſ. 241. nu. 1. par. 3. concludunt, vagabundum eum eſſe, qui per diuerſa loca aufugit, & qui nullum certum domicilium habet.

Io. Bapt. Thor. Iureconſultus Neapolitanus, qui in noſtra ætate inter primarios iudicatur ſcriptores propter nimiam doctrinã, plures enim libros compoſuit; in additionibus ſuis ad Regent. de Pont. in tract. de poteſtat. Proreg. tit. de regalib. impo-
33 ſit. § 4. n. 56. dicit, quòd vagabundi dicuntur frequenter rixantes, portantes arma, deambulantes per vicos, & plateas, frequentantes tabernas, ludis prohibitis ludentes, ſine arte, ſine redditibus, & non laborantes; contra quos omne malum præſumitur; & viuere ex furtis, & rapinis.

Vndè, in tanto DD. ſermone, ſcribentium facundia, & opinionum concurſu, ſi
34 cuilibet attendere velimus, ſub hoc nomine vagabundorum includerentur ex tribus duæ partes hominum, quilibet in genere ſuo.

Ego verò hilari fronte dictis per Thor. inhæreo, & ex Caualcan. per Thor. non citato, in tract. de brach. Reg. par. 3. n. 97. aſſero, vagabundos eſſe ſolitos delinquere, pauperes nullam artem exercentes, tabernis, ac poſtibulis, dilapidantes alienam ſubſtãtiam, ac ludis blaſphematores, & luxurioſos, qui à cõmuniter accidentibus conſiderantur furripientes, frau-
35 datores, ac de furto viuentes. Luſor enim dicitur criminoſus, & ludẽdo dicitur turpẽ vitam agere; nam ex ludo inſurgit dilapidatio bonorum, blaſphemia, & omne malum præſumitur, Maſcard. concluſ. 998. num. 2. 3. & 4. Farinacc. quæſt. 56. n. 427. & ad probationem ludi cum
36 taxillis falſis admittitur teſtimonium per barros, & luſores, tanquã peritos in eo, Farinacc. & Maſcard. bid. ille n. 427. & 433. hic n. 7. imò
37 Farinacc. dicit: tot eſſe in luſoribus peccata, quot ſunt in taxillis puncta, & ad hoc, vt habeat locum pœna impoſita, debet probari, quòd luſor ſit conſuetus ludere; nempè, quòd diuerſis temporibus luſerit, & ludo prohibito. Non enim dicitur lu-
38 ſor, ſi fuerit vna die probatum, aliquem continuatè luſiſſe, etiam diuerſis ludis, ac cum diuerſis perſonis, ex quo non inducitur frequentia ludendi, Farinacc. ibid.

Verum, quia in Regno habemus Regiam Pragmaticam

ticam eodem tit. de Vagabund.verbis apertis declarantem videlicet. *Quali non tengono robbe,ne eſſercitio,ne officio,nè modo alcuno di viuere, e ſoſtentare la ſpeſa, e viuono diſſolutamente ſenza fare eſſercitio,ne arte alcuna.* Inde ſubdit: *Ancorche teneſſero,ò veramente haueſſero moglie, e non tengono robba, ò intrada,con le quali ſi poſſano viuere,ne fanno arte,ne officio,ne eſſercitio in modo alcuno, con il quale ſi poſſano ſoſtentare.* Vndè cum ſumus in ſtatuto, & de materia odioſa agitur, in qua non poteſt fieri extenſio,verba Pragmaticæ ſunt attēdenda,& tria requiruntur,vt quis vagabundus dicatur. Primū,
39 & aliorum potiſſimum,quòd facultate careat; ſecundum, ꝙ non habeat penitus exercitium, nec officium, neque viuendi modum;tertiū,quòd diſſolutè viuat, quæ omnia verificanda ſunt, vt eius pœna locum habeat; nam vno ipſorum deficiente, non dicitur quis vagabundus, quotieſcumq; enim quis habet vnum ex tribus, nempè bona, aut exercitium, vel officium, ſiue viuendi modum, non comprehenditur.

Quòd ego confirmo, dummodo cum iſtis tribus
40 concurrat leuitas vitæ; nam licet quis habeat exercitium, vel officium, vel bona poſſideat, ex quibus viuendi lares habeat, & eſt rixoſus, Reipublicæ pernicioſus, & inutilis, vel luxurioſus, frequentator tabernarum, & ludorum, & blaſphemator, dicitur vagabundus, & de iſtis eſt intelligenda opinio Apont. Carrab. Thor. & aliorum ſupra citatorum, qui ſunt cauſſa libidinis,
41 ſcandali, & peccati; & tanquam venenū Ciuitatis ſunt reijciendi, & expellendi, & habet locum pœna Conſtitutionis hij qui.

Et è contra, licet quis non habeat penitus officium, neque exercitium, nec modum, ex quo victum ſibi quærere poſſit, & quietè viuens, neminem lædat, nec
42 rixoſus appareat, neque perturbator, aut Reipublicæ pernicioſus, non dicitur vagabundus, & non comprehenditur in Pragmatica, ex illis verbis: *Et viuono diſſolutamente*. Videntur enim in dies aliqui licet pauperrimi, neque per horam victum habentes, tamen ſic morigerati, & quietam vitam ducentes, vt ab omnibus eis ſubueniatur, & ſubminiſtretur.

Deueniendum fore puto ad tertium; nempè contra

tra vagabundos, quomodo procedatur, & eſt ſciendum, quòd Conſtitutio Regni citat. quæ incipit: hij qui ſtatuit poſſe procedi cōtra huiuſmodi viuentes ex officio, & ſic per inquiſitionem, & requiri numerum decem teſtium te-
43 ſtificantium requiſita, & quòd poſſit procedi ex officio more Athenienſium, qui perquirebant, quomodo quilibet ſibi, & familiæ victum quærebat, teſtatur D. Rouit. Thor. Carrab. citatis locis, & Par. de Put. in tract. de Syndicat. verb. inquiſitio num. 11. cap. 1.

Verùm, quia in Pragmatica adſunt verba, quod fiant banna pro ipſorum extirpa-
44 tione in illis verbis: *Tutte quelle perſone extere, e foraſtiere di qualſiuoglia ſtato, grado, e conditione ſi ſiano, che al preſente ſi ritrouano nelle Città, Terre, e Caſtella del preſente Regno, quali non fanno arte, officio, ò eſſercitio alcunō, debbiano, e ciaſcun d'eſſi debbia frà termine di trè dì sfrattare da dette Città, Terre, e Caſtella; altramente paſſato detto termine, eſſendo trouati, ſaranno preſi come vagabondi, & delinquenti, e s'intendano condennati, ſi come ex nunc pro tunc ſi condannano per anni cinque in Galera, ò più, ò meno, ò altra pena à noſtro arbitrio.* Inde alijs verbis magis apertis declarantur, qui ſunt in illis: *Ancorche teneſſero, ò veramente haueſſero moglie, e non tengono robbe, & intrada, cō le quali poſſano viuere, ne fanno arte, nè eſſercitio in modo alcuno, con il quale ſi poſſano ſuſtentare.* Sed nullum verbum in Pragmatica quomodo hæc requiſita verificari debent, ſi ad denuntiam alterius, vel ex officio tales inquirendi ſunt, ſed in cōſilio, & manū ipſorū, ad quos verba Pragmaticæ dirigūtur, eſt in illis verbis: *Tutte quelle perſone, quali non fanno arte, officio, ò eſſercitio alcuno.* Et cū quilibet iactat ſe bonum, videtur hic modus incertus ad illos extirpandū. Illi enim fingunt Pragmaticā non audiuiſſe, iactant ſe bonos, & sūt mali, gloriantur ſe vtiles, & ſunt inutiles, fingūt ſe diuites, & ſunt pauperes; aſſerunt manus ad laborandū habere, & potius prōptas ad furandū, teſtantur ſe caſtos, & ſunt impudici, & luxurioſi; Deum timere cōfitētur, & illius præceptorum, tranſgreſſores, & blaſphematores ſunt. Vndè audacter concludunt Pragmaticam contra eos non eſſe emanatam, & quilibet protestatur: contra me hęc lex non eſt conſtituta. Et proinde hic modus mihi non arridet.

Alio

Alio modo vidi quando-
45 que procedi, nempè, quòd ordinationes fiunt officialibus locorum, qui conſideratis hominibus huius qualitatis, & cōditionis, eorum nomina, & cognomina, qualitates deſcribant, & Superiori mandati conſignent, qui virtute huius relationis informationem capit, & ſi oppoſita per officiales locorum, ſunt vera, denunciati capiuntur, & condemnantur, ſi autē à veritate diſtant, officiales calumniantes, tanquàm calumniatores puniuntur, hic modus videtur certior, nam ex ore, & relatione officialium in locis, tanquàm de cunctis informatorū deuenitur ad informationem, capturam, & condemnationem talium inutilium, ſed periculoſus apparet. Nam poteſt eſſe, quòd in officiali bus locorum cadat timor, amor, & odiū. Timor denunciatorū, qui vti promptiores ad malum, vindictam ſumerent de officialibus, eos in notitiam dantibus. Amor non denunciandi amicos, affines, vicinos, & alios ſibi obedientes, odium denunciandi eos inimicos, & priuatum commodum, nempè cupiditas extorquendi ab eis pecuniam, & hoc eſt illud, quod Excellent. Dominus Prorex memorando aduertit in ſuis literis, in illis verbis. *Y porque en ſemejantes occaſiones ſe han reconocido incombinientes, y deſordines, que por vengança de algunos, que no ſon vagabundos, los han moleſtado, vnos por intereſ de dinero, y otros por otras cauſas, me hà pareçido auertiroslo, paraque en eſte particular ſe tēga la attençion, y cuydado, que eſpero de vueſtro zelo.* Opti-
46 ma ratione hoc ſtatuit; nam ex Senecæ dicto tria deſtruūt mundum: Indigeſtum conſilium, priuatum commodum, & odium latens.

Alter ſe offert modus, & eſt procedendi per inquiſi-
47 tionem, nempè, vt mittantur Commiſſarij, qui partibus perquirant de talibus hominibus, eorum vita, moribus, & requiſitis à Regia pragmatica, & debet etiam admitti denunciator.

Verùm quolibet in modo, quo proceditur, requiritur
48 numerus decem teſtium pro verificandis ocioſitate, inutilitate, & requiſitis à Regia pragmatica diſpoſitis, vt ex conſtitutione Regni citata ij. qui, quam ſequitur Afflict. ibid. & Thor. cit. loco, licet Carrab. citat. ſingul. 132. non declaret per quot teſtes probari debet, ſed tan-

rum officialem conſulit, vt informationem capiat, & traſmittat ad M.C. vna cum carcerato.

Ego verò affirmo, nume-
49 rum decem teſtium eſſe limitatum, & coarctatum, & reductum ad numerum quatuor teſtium; fundo ex cap. Regn. incip. ſubiungendo n.3.& ibi Sebaſt.de Neap.n.7.

Tamen iſti teſtes deſide-
50 rantur omni exceptione maiores, prout in alijs criminibus vulgatis iuribus.

Et capta informatione, & conſtito de requiſitis à Regia Pragmatica, quomodo procedendum eſt opportunè quæri poteſt, & ego diſtinguo duos caſus: aut reus eſt in fortijs Curiæ, prout ſtatim conſtito capiendi ſunt, ta-
51 les homines, ne cōtingat metu pœnę aberrare, & maiorum omnium materia præbeatur, & tunc eo ſiſtente in fortijs examinatur, dantur defenſiones, & compilato proceſſu proceditur ordinariè, ſicut in alijs delictis, niſi in literis Patentalibus Domini Proregis adeſſent aliqua verba alterantia modum.

Iſta enim qualitas non eſt naturalis, & otioſitas ex facto prouenit, & verificari debet;
52 quotieſcumque enim tractatur de qualitate, quæ fundat Iuriſdictionem auget pœnam, qualificat, vel quantificat delictum, debet probari, Foller. in Conſtit. Capitaniorum num. 13. & 17. ex vulgat. tex. in l. Fulcinius §. ait prętor ff. ne quid in loc. public. ſequitur Gramat. conſ. 1. de foriudic. n. 51. 52. & 53. Catauit. tit. 275. nu. 20. Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 18. nu. 96. Vndè etiam ſi decem teſtes contra eum depoſuerint, debet dari terminus ad defendendum, Sebaſt. de Neap. citat. cap. Regn. ſubiungendo n. 6. poſſet enim eſſe, quòd ex ęmulorum, & odioſorum myſterio eſsent inculpati, multa enim crimina hodiè imputantur, quę poſtea non verificantur, & delentur, vt aſſerit D. Reg. Rouit. in pragmatica 1. de cuſtod. reor. n. 4. Et ſi inquiſitus copiam repertorum petierit, debet concedi, prout in alijs criminibus practica docet, & licet aliqui, ex Afflict. in cit. conſtit. ij qui n. 12 perſuaſum habent in homine leuis vitę, & malæ conuerſationis, non dari copiam repertorum, ſed tan-
53 tum nomina teſtium, tamen ego intelligendo dictum Afflicti dummodo decem teſtes deponant, quorum numerus videtur ſuplere defectū vul-

gatis

Digitized by Google

gatis iurib. firmo, quòd ho-
die nulla habetur diſtinctio,
an ſit leuis vitæ, vel nè, ſed
datur copia repertorum,
prout in cæteris criminibus,
ex cit. cap. Regni ſubiun-
gendo n.2. & Campagn. ibid.
n. 19. ipſemet Afflict. paulò
infra cit. loc. non definit te-
ſtari, & ſic aſſerere. Et ſi reus
noluerit habere teſtes pro
54 repetitis iuxta practicam,
Iudex repetere faciat, inqui-
ſito citato ad videndum iu-
ramenta teſtium, vt ipſe Af-
flict. cit. loco aſſerit. Et ſi
ex defenſionibus factis ap-
paruerit contrarium, Iudex,
prout ſibi videtur iudicabit,
in hoc enim crimine proce-
dendum eſt, prout in cęteris
55 ordinariè, & non admittitur
minor numerus quatuor te-
ſtium, vt Campagn. & Af-
flict. ibid. quod omne intel-
ligendum eſſe declaro, niſi
in literis patentalibus, &
commiſſionalibus, bannis,
vel ſtatuto adeſſent alia ver-
ba abdicantia, alterantia, ſiue
modum dantia, vt ſupra dixi.
Si verò ſecundo caſu reus
non eſt in fortijs, quomodo
citari debet, punctus ſtat in
eo, quomodo citari debent,
ſi vt ſupra dixi domicilium
nō habet, Paul. Fuſc. in tract.
de viſitat. lib. 2. cap. 22. n.
21. ad fin. dicit, quòd de-
bent citari in domicilio, quod
magis frequentabant, vel ci-
tare agnatos, & amicos. Clar.
56 verò quęſt. 31. n. 21. aſſerit
citari ſimpliciter, ideſt, quòd
nuncius dicat, citaſſe ſe talem
ſimpliciter, non dicendo, vbi
citauit. Baiard. verò ad Clar.
cit. loc. n. 66. dicit, quòd debet
citari per edictum, quem ſe-
quitur Petr. ad Gramat. de-
ciſ. 26. num. 12.

Ego verò recedendo ab
opinione Paul. Fuſc. & alio-
rum id tenentium, non poſse
citari, quia certum domici-
lium non habetur, cum illud
intelligatur de vagabundis,
57 qui per mundum vagantur,
& hic tractatur de otioſis,
& inutilibus, & ex verbis in
Regia Pragmatica, etiam *ſi
hanno moglie*, addo granum
ſalis, nempe perſuaderi poſ-
ſe, vagabundū poſſe eſſe vxo-
ratum, & vxoratum etiam
eſſe vagabundum, ex quo
præſumitur eius domicilium
58 cum vxore, licet vxor non
teneatur ſequi virum vaga-
bundum, Peguer. deciſ. 3.
n. 8. Menoch. caſ. 531. n. 4.
& ſeq. Petr. ad Gramatic.
deciſ. 26. n. 15. diſtinguo,
quòd aut vagabundus vxo-
rem habet, & ex hac præ-
ſūptione debet citari in domo
vxoris, aut verò non habet,
& citandus eſt per edictum,
& ſe-

& ſequor opinionem Baiard. & Petr. cit. loc.

Verum, quia poteſt dari caſus, quòd odio inimicorũ, & eorum miniſterio, vel propter paupertatem inquiſitus defenſiones ſibi facere non valet, iudex debet eſſe circũſpectus, & ſecretè ſe infor-
59 mare de conditione teſtium, ex Parid. de Put. de Syndic. verb. inquiſitio. n. 2. qui citat. cap. n. 1. dicit, quòd frater admittitur pro altero fratre ad defenſam, in hoc non videtur fiſco nocumentum inferre, quia ſumus in lucro
60 odioſo, quod ego intelligo, dummodo cum fratre deponente adſint alij teſtes, nam per alios teſtes purgatur defectus alicuius conteſtis.

Inſuper ſciendum, quòd ſi fuerit probatum, quem fuiſſe vagabundum, ſemper talis
61 præſumitur, Addit. ad Peguer. deciſ. 3. n. 11. fundat hanc opinionem, ex tex. in l. in bello §. factæ ff. de captiu. & poſt limin. reuerſ. quem ſequitur Maſcard. concluſ. 1401. n. fin. cuius dictum ego impugno, duplici ratione. Primò, quia tex. hoc non dicit. Secundò, quia non ſequitur conſequentia, fuit Titius annis elapſis vagabundus, nunc præſumitur idem:
62 fuit Sempronius alias malus, inquiſitus, vel condemnatus, ergo nunc talis præſumitur, & reputari debet, dummodo non continuauerit, ſeu pertinax fuerit in mala vita, vel in illo delicto. Nam ſi poſt crimen patratum, vitam ordinatam duxerit, & bona oriatur fama per triennium, illa mala fama acquiſita, vel mala opinio ſuborta à præterito delicto cenſetur purgata per bonam famam, & ordinatam vitam ſequentem per
63 triennium, cum in opinionis materia attendi debeat bona fama pro præſenti, & non dicitur amplius criminoſus, nec talis præſumi debet, Corſ. in ſingul. ſuis, in verb. præſumptio, Viu. deciſ. 98. n. 7. Farinacc. quæſt. 23. n. 26. & ſeq. per triennium enim lapſum præſumitur quis de malo effectus bonus, purga-
64 tus, & emendatus, quòd ampliatur procedere, etiam ſi in ipſo triennio non feciſſet magnam pœnitentiam, ac etiam ſi non probaſſet, quòd ſe abſtinuit ab illo delicto, quando ſibi occaſio præceps fuit, & iſtud tempus triennij currit à die delicti, non autem à die habitæ gratiæ, ſeù condemnationis, prout affirmatiuè hoc procedere concludit, Farinacc. nonnullorum auctorum ibi relatorum auctoritatibus

tatibus fretus, citat. quæſt. 23.
n. 28. Vndè taceat ille addi-
tionator ad deciſ. Peguer. 3.
Nullo iure enim ſuſtinere
valet, ꝙ aſſerit: eſt benè ve-
rum, quòd vagabundus non
65 eſt idoneus teſtis, neque in
ciuilibus, neque in crimina-
libus, Maſcard. concluſ. 1401.
num. 1.

Verum ad illud verbum
pertinax, quod ſupra poſui,
neceſſarium putaui illo vti,
66 vt proprio ſignificatu expli-
cem; nam magna differentia
eſt inter pertinaciam, & per-
ſeuerantiam; & per cōſequēs
inter pertinacem, & perſeue-
rantem: nā perſeuerantia op-
ponitur pertinaciæ, ex Beat.
67 Tho. 2.2. quæſt. 138. artic. 2. ad
tertiū verſus finē. Perſeuerā-
tia enim eſt in bono, & dici-
tur permāſio benè cōſiderata
in ratione, & appellatur filia
ſingularis ſummi Regis vir-
tutum, & totius boni repoſi-
torium, & virtus. Pertinacia
eſt, quandò quis pertinax eſt
68 in modo, ideſt, obſtinatè in
malo, & nequitia perſiſtit;
vndè dicitur pertinax, quaſi
imprudenter tenax, ex eod.
Beat. Thom. cit. loc. verſ.
dicendum. Vndè benè dixi, ſi
pertinax fuerit per trienniū;
69 ideſt, ſi non pœnituit, quod
tamen arbitrio Iudicis relin-
quendum conſiderata quali-
tate perſonæ, delicti, tempo-
ris, & alijs circumſtātijs ag-
grauantibus, vel releuantibus,
teſtatur Menoc. de arbit.
Iud. caſ. 600.

Deueniendū puto ad quar-
tum, nempè, an vagabundus
poſſit vbiquè conueniri, mul-
70 ti concludunt pro affirmati-
ua ea ratione: quia certum
domicilium non habent; ego
verò diſtinguo duos caſus.
Primò, aut tractatur de debi-
to ciuili, aut verò de cauſſa
criminali, ſi ſumus in primò
caſu, & ſic pro debito ciuili,
dicas, quòd poteſt vbiquè
conueniri, ne creditores inde-
bitè fraudentur, Damphoud.
practic. ciuil. cap. 13. n. 17.
71 cum quo concordat Berar-
din. de Plot. in conſ. 133. n. 13.
inter conſ. crimin. diuerſ.
tom. 1. Si verò ſumus in ſe-
cundò caſu, & ſic in cauſſa
criminali, duæ afferuntur
opiniones. Prima, quòd poſ-
ſit vbiquè conueniri; quia
habet totum mundum pro
territorio, verum DD. hanc
tenentes, granum ſalis adunt,
nempè ſi inquiſitus vellet
cauere de ſtando iuri in
proprio domicilio, non po-
teſt vti vagabundus puniri,
nec conueniri, Belluc. in ſpec.
Princip. rubric. 23. verſ. &
ſcias n. 3. Farinacc. quæſt. 7.
n. 17. verſ. ſublimita. Primò,

qui dicit, quòd hoc caſu non poteſt per Iudicem capienté puniri, concordat Couarr. pract. quæſt. cap. 11.num. 7. & Damphoud. pract. crim. cap. 33. n. 9. & 10.

Alia affirmatiua ſimpliciter, quòd poſſit vbiq; locorum
72 puniri, tenent Tartall. pract. crimin. cap. 8. n. 1. verſ. vagabundos. Franc. Marc. deciſ. 1059. n. 1. Clar. quæſt. 39. verſic. cæterum ſi reus. Baiard. ad Clar. quæſt. 38. n. 54. Peguer. deciſ. 3. n. 7. Capoblanc. de auct. Baron. tom. 1. Prag. 8. par. 2. n. 22 Ricc. deciſ. 241. n. 2. par. 3.

Ego ſequendo opinionem Bouadill. to. 1. politicor. lib.
73 2. cap. 13. n. 34 concludo, vagabundum poſſe vbique locorum puniri, quia aberrat, & vagando otioſus offendit quamlibet ciuitatem, ideò in
74 eius odium poteſt vbicumque puniri. Si hoc non eſſet, magnum inconueniens ſequeretur, ſi enim non poſſet vbiq; puniri, ferè impunitus euaderet, modo enim huc, modo illuc vagando nunquam caperetur.

Sed opportunè quæro, pone, quòd in vno loco commiſerit delictum, & in alio
75 fuerit captus, an debeat remitti ad locum delicti, Belluc. in ſpec. princ. rubr. 11. §. ex quo prædiximus verſ. quinto limita, contra opinionem Couarr. & aliorum ibi relatorum, concludit, vagabundum non remitti debere, ea ratione, quia non habet domicilium, & contra illos limitat illa emanata regula, vbi te inueneto, ibi te iudicabo, & dicit, quòd multi ribaldi ſuſpenduntur in ciuitatibus, & caſtris, in quibus inueniuntur; concordat Peguer. deciſ. 3. n. 12. Petr. ad Gramat. deciſ. 26. nu. 12. Mari ad Gramat. deciſ. 26. n. 16. Berard. de Plot. conſ. 133. n. 14. inter conſ. crim. diuerſ. tom. 1. dicit, quòd po-
76 teſt vbicumque puniri, etiam ſi non fuerit cum re furata repertus, etiam ſi deliquerit in alieno territorio, vel in alio loco alteri Regi ſubiecto. D. Reg. Tap. in pragm. 1. vbi de delicto n. 18. in tom. 3. compend. Iur. Regn. teſtatur, vagabundum non remitti, ſed cōtrarium ſeruari. Ego verò diſtinguo. Aut vti vagabundus ſimpliciter fuit
77 captus; aut vero vltra vagantiam, otioſitatem, inutilemq; vitam aliud delictum in alio loco cōmiſerit. Si ſumus in primo caſu, non debet remitti, & procedit opinio affirmatiua DD. ſupra relatorum concludentium de vagabun-

do re-

do remiſſionem non dariſimò
78 in loco, quo fuit captus puniri.
Si ſumus in ſecũdo caſu, nẽpè
ſi aliud delictum in alio loco
commiſerit, & tunc diſtin-
gue, aut ipſe vagabundus in-
quiſitus remiſſionem cauſſæ
petierit, aut verò Bar. Si pri-
mo caſu, ille vagabundus nõ
auditur, quia vagabundi ban-
niti iudicantur, & non decli-
nant forum, Catalan. in tract.
de Indult. cap. 35. n. 105. Si
verò comparuerit Baro, tan-
quam offenſus, ratione deli-
cti commiſſi in ſuo territo-
rio, tunc remitti debet, & ille
cognoſcit, Farinacc. quæſt. 7.
n. 14. Bouadill. tom. 1. poli-
tic. lib. 2. cap. 13. num. 34.
ad fin. quod intelligendum
79 puto, tribus concurrentibus.
Primò dummodo aliter Prin-
ceps non mandauerit in ſta-
tuto, vel literis, in quibus non
fuerint verba abdicantia iu-
riſdictionem; ſecundò, niſi
eſſet conſuetudo non remit-
tendi, vt idem Bouadill. cit.
loc. num. 34. ad fin. tertio
dummodo delictum com-
miſſum, pro quo iudex loci
offenſus remiſſionem petat,
ſit maius vagantia, & otioſi-
tate, ita vt pœna pro eo im-
ponenda ſit maior pœna re-
migationis ad triremes im-
poſita per Pragmaticam, de
qua infra dicam, & ratio eſt,
quia maius delictum trahit
ad ſe minus, ex allegat. per
Capoblanc. de auct. Baron.
tom. 1. prag. 8. par. 1. n. 125.

Quo ad quintum, quę pœ-
na iſtis vagabundis imponi
debet, Menoch. de arbitr. iud.
caſ. 531. num. 11. & 12. aſ-
80 ſerit, nullam pœnam reperi-
ri de iure impoſitam, ſed mo-
tu Principis illam imponi,
Caball. reſol. crimin. cap.
178. n. 2. dicit Catalon. eſſe
pœnam fuſtigationis, vel
triremium ad quinquenniũ,
& num. 3. aſſerit, quandoque
iſtis talibus pręceptum fie-
ri, vt territorium exeant, &
in illud de cætero pedem nõ
81 inferant ſub pœna triremiũ,
vel fuſtigationis, aut catenæ
arbitrio Iudicis, habita ratio-
ne ætatis, & ſexus perſonarũ.

Ludouic. de Peguer. deciſ.
82 Catalon. 3. n. 9. ſcribit, quòd
quæq; Prouincia pœnam
imponit.

Mut. deciſ. Sicil. 64. ad
83 fin. quem adducendo inſe-
rit, & inſerendo adducit Ric.
deciſ. 241. par. 3. pœnam
exilij fuiſſe impoſitam aſſe-
rit, licet Ric. pœnam trire-
mium ad tempus arbitrio
Iudicis imponendam eſſe
concludit.

Reg. de Pont. in tract. de
poteſt. Prot. tit. de regalib. im-
poſit. §. 4. n. 56. pęna triremiũ

iſtos tales afficit.

D. Rouit. in rubric. de va-
84 gabund. aſſerit, Athenienſes Pœnam mortis impoſuiſse, hodie verò per Regiam prag maticam eſse impoſitam pœnam triremium per quinquennium, quæ non eſt rigoroſa, quia vagabundi ſunt venenū Ciuitatis, vt ſupra dixi.

Carrab. cit. ſing. 132. pœ-
85 nam triremium eſſe impoſitam teſtatur; de tempore verò, arbitrio iudicantis remittit.

D. Reg. Conſtant. in l.
86 vnica, C. de mendicantib. valid. n. 4. & 5. pęnam triremium debere imponi concludit.

Ego verò contra iſtos tales duas pœnas impoſitas inuenio; vnam nempè per
87 cōſtitu. Regni hij, qui in qua diſponitur, tales ad publicum opus deputari ad tempus, non adiecta temporis quantitate; alteram verò per Regiam Pragmaticam, quæ eſt
88 triremium per quinquennium, & omiſſa diſputatione, qualis pęna debeat imponi, ſi ſtatuta per legem veterem, aut verò declarata per legem
89 nouam, & quæ debet attendi, ſi maior impoſita per aliam diſpoſitionem, an verò minor per nouam, de qua remitto te ad Carauit. conſ. 117. n. 11. & 12. inter conſ. crim. diuerſ. tom. 2. dico in Regno eſſe impoſitam pęnam triremium per quinquennium; & illam neceſſariò eſſe imponendam, & non poſſe minorari per Iudicem inferiorē, in illis verbis. *S'intendano condennati, ſin come*, ex nunc pro tunc, *ſi condennano per anni cinque in galera, ò più, ò meno, ò altra pena ad arbitrio noſtro*. In tantumq; diminutio, vel augumentū, ſiue commutatio pęnæ eſt remiſſa arbitrio Domini Proregis, qui audita qualitate perſonæ poteſt augere, & minuere pęnam, & illam commutare, & hoc eſt illud, quod Carrab. cit. ſing. 132. dicere intendebat, & non benè ſe explicauit, in tantum, quòd ſententia debet cōcipi ſimplicibus verbis relatiuis Regię Pragmaticæ videlicet: Cōdemnetur ad
91 ſeruiendū in Regijs triremibus per quinquēnium, ſeruata forma Regiæ Pragmaticę. In qua collatū eſt arbitrium Dño Proregi, vt ſupra dixi.

Sciendū pro coronide, q
92 vagabundorum appellatione includuntur mendicantes validi, qui reprobant, nedū de iure in l. 1. C. de mēd. valid. lib. 11. quem ornatè cōmendat, & copioſè exornat D. Reg. Conſtant. verum etiam per Prag.

primam

primam, eod. tit. de mendicantib. valid. quorum pęna de iure eſt extra ordinem, licet Peguer. deciſ. 4. ad fin. publicè, & palam per loca ſolita duci teſtatur, & quod exulent à loco in perpetuum; per Pragmaticam verò eſt alterata in maſculo ad triremes per quinquennium, in
93 fœmina fuſtigationis, & exilij per quinquenniũ. Sed videndum eſt, qui dicantur mendicantes validi, vt habeat locum pœna impoſita, & eſt ſciendum, quòd duplici modo dicuntur mẽdicantes validi, vno licito, altero illicito; licito, & ſic mendicitas licita, vel mendicantes liciti ſunt illi pauperes, vel impotentes, debiles, aut inuali-
94 di, vel infirmi, & ad laborem inhabiles, qui poſſunt licitè mendicare, & ſunt impunibiles. Secundò modo illicito, & ſic mendicitas illicita ſunt illi, qui poſſunt laborare, & proprio labore viuere, & non laborant, artem habent, & nequeunt habere, ſunt robuſti, & aſſerunt ſe debiles, & otioſi mendicant, vel illi, qui ad cumulum eorum, quæ poſſident mendicant, & iſti prohibentur de Iure, & per Regiam Pragmaticam, & incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, ex Beat. Thom. 2. 2. quæſt. 186. art. 3.

Adeſt alia mendicitas, etiam licita, nedum permiſſa, & tolerata, & ab omnibus commendata, verum etiam, & apud Deum valde fructuoſa, & eſt illa, qua quis vtitur ad bonum finem, nempè, vt egenis, & indigentibus ſubueniat mendicitate, quam exercet, vel ille, qui dimiſſis omnibus ſuis bonis propter Chriſtum mendicat, & dicitur voluntariè mẽdicare, ex B. Thom. cit. loc.

Ratio, quare iſti mendicãtes validi prohibentur, duplex eſt. Prima nè inſurgat
95 copia otioſorum, & laborem non quærentium prætextu huius eleemoſynæ. Secunda, vt mendicantes inualidi, & ſic verè pauperes eleemoſynas inueniant, iſtis enim panis ab
96 illis aufertur. Hinc infertur, quòd officiales Ciuitatis poſſunt expellere mendicantes à loco, quando eorũ mora eſt periculoſa, vel damnoſa, maxime ſi auferunt, vel minuũt victũ, ſiue eleemoſynam infirmis pauperibus, ſiue inualidis; & ego pluries obſeruaui, & iuſſi reijciendos eſſe pauperes exteros, vltra triduum moram facientes, vel aliqua
97 cauſſa ſuſpectos. Vndè ſequitr, quę eleemoſyna elargienda

eſt, & danda pauperibus Ciuitatis, qui perfectam Ciuitatem reddunt; vbi pauperes enim non ſunt, Ciuitas perfecta eſſe non poteſt, vt teſtatur Roland. conſ. 80. n. 19. vol. 3.

Caball. verò caſ. 178. n. 9. alios mendicantes deſcribit, & ſunt illi, qui vtuntur
98 verbis ſuppoſitorijs, qui faciunt ſibi, vel manus intumeſcere, vt contracti manibus videantur, fingunt ſe claudos, ſimulant ſe palidos fucatis coloribus, ſe infirmos exclamant; & licet graui pœna iudicantis arbitrio puniendos eſſe aſſerit, tamen puniri debere, & condemnandos eſſe ad opera, ſeù ſeruitia publica, vt pu-
99 tà ad foſſas purgandas, plateas, atq; vias, vel ad ædificium Eccleſiæ, vel ad aliud opus ſeruile ad tempus arbitrio Iudicis; quod ego intelligo, dummodo ſint ad hoc habiles, vel ad ſic laborandũ conſueti, ex Rip. in tract. de
100 peſt. tit. de remed. præſeruatiu. contr. peſt. n. 177. & 178. ſecus verò, ſi inhabiles ad talia ſeruitia ſunt; quo caſu dictis per Caball. inhæreo, vt alia pœna puniantur arbitrio Iudicis.

DE ANNONA, ET GRASSIA

Caput vnicum.

ARGVMENTVM.

Occaſio quid ſit.
Aſſiſia, graſſia, & annona, an differant.
Onus imponendi aſſiſiam ad quem ſpectet.
Qui officiales ſint competentes in aſſiſia imponenda.

SVMMARIVM.

Occaſio eſt anima actionum num. 1.

Eſt oportunitas temporis caſu proueniens, & dominatur in cunctis rebus n. 2.

Terra Montis Fuſcoli eſt in poſſeſſione, & priuilegio cognoſcendi de aſſiſia, & annona priuatiuè ad alios.

Habet primum, ſecundum, & tertiũ Iudicem n. 3. 7. 8. 9. & 10.

Vinum nouum, quo tempore anni dari debet n. 4. 5. & 6.

Proſperi Rendella laudes n. 6.

Iacobus

Iacobus Morone laudatur n. 7.
Aſſiſia, graſsia, & annona, an differant, & ipſorum appellatione, quæ veniant n. 11. 12. & 13.
Flaminius Monaco Coſentinus laudatur n. 14.
Aſſiſia, in quibus rebus cadat, & in quibus annona n. 15.
Aſſiſiæ impoſitio, & annonæ cura ad quem ſpectet à n. 16. ad 30.
Catapani ſi grauant, ad quem appelletur n. 30. & ſeq.
Aſſiſiæ impoſitio olim ſpectabat Epiſcopis n. 19.
Barones, an poſsint ſe intromittere in aſſiſia, & annona n. 21. & ſeq. 34. & ſeq.
Hoſpitij munus ad quem ſpectet n. 41.
Cognitio ſiclæ, ponderum & menſurarum ad quem ſpectet n. 37. & ſeq.
Io. Baptiſta Pagano laudatur n. 45.
Marinus Caracciolus Auelleni Princeps laudatur n. 46.
Don Franciſci de Campo laudes num. 44.
Don Ioannes d'Auolos d'Aragona laudatur n. 50.

Occaſionē eſſe animā actionum, & rerum omnium bene gerendarū matrem, aſſerit, ex Se-
1 necæ ſententia Io. Achoch. Theſ. Apolitic. Aphoriſm. lib. 3. cap. 21. & vbi occaſio deficit, tutiora, & lenta ſunt conſilia; occaſio eſt autem oportunitas temporis, caſu proueniens, & dominatur
2 occaſio in cunctis rebus ex Philoſophi ſententia: Hinc meritò Ieſuita frater Ioannes David fecit amplum tractatum de occaſione abrepta, occaſione neglecta: vnde cum Dominus Capoblancus cauſsā mihi præbuit, nimirū ſi de hoc ſermonem facio.

Sciēdū eſt igitur, imo præmittendum, quod hæc mea Fuſcana patria eſt in poſſeſſione, tum priuilegio, cum prolatione decretorum, & prouiſionum Sacri Regij Conſilij, & Collateralis, vt Vniuerſitas per eius Catapanos curam habeat Aſſiſiæ,
3 & annonæ priuatiuè ad alios officiales, & ſignanter ad Prouincialem Audientiam, nedum in rebus comeſtibilibus, verum etiam, & in vini venditione, quę libere abſque taſſa, & pretij impoſitione, ſed ad libitum ciuibus permittitur, & nunquam in hac poſſeſſione fuit impedita; ſunt enim rationes in locis quibuſdam ſingulares, quę ſeruari, ita ſuadent Petr. Gregor. Tholoſ. ſyntag. Iur. vniuerſ. lib. 45. cap. 4. n. 12. Et ex hac libertate oritur ma-

gna

gna abundantia, cum quilibet conatur vina immittere, quæ cæteris alijs regionibus ſunt meliora, & ad inſtar optimi Architiclini conſeruare, nedū tempore ęſtiuo; verum etiam per totum menſem Decēbris, & vltra, quo hyemali tempore, vetus vinum, & ſic pręcedentis anni valdè ſaluti confert, & non parum videtur, cū de iure, in menſe Nouembris nō datur vinū vetus, ſed nouū ad bibendū tribuitur, ex tex.
4 in l. Iubemus Cod. de erogat. milit. ann. lib. 12. in quo hęc verba leguntur: Iubemus, vt per omnes Prouincias cunctis numeris, ac militibus à Nouembris mēſe, de nouello vino annonam dari, quoniam veteris diſpendioſa videtur erogatio, ex quo Tex. Sumitur vinum nouum tribuendū eſſe à menſe Nouembris; ſequitur Petr. Greg. Tholoſ. ſyntag. Iur. vniuerſ. lib. 19. cap. 6. n. 2. qui menſe Nouembris militibus, vinum nouum, non vetus tribuit; &
5 Galter. in tract. de tutel. titi tum perſonæ pupilli curam gerendo n. 9. prohibet tutoribus dare vinum vetus ad bibendum pupillis in menſe Nouembris; ſequitur Roman. ſing. 380. qui à 1. die Nouembris nouum vinum dari teſtatur. Quicquid autem ſit, in quocumq; tempore anni vendatur, ſemper arbitratiū eſt; bene verum, quòd hoc arbitrium eſt regulatū æquitati, regioni conſonum, conſiderata qualitate vini, & temporis, nam plures vini ſpecies ſunt, quas non recenſeo, ſed te remitto ad pulchrū
6 tractatum, quem ingenius, & eruditus Proſper Rendella imprimi curauit, de vinea, vindemia, & vino, ne exemplare videar.

Et cum de menſe Octobris anni 1626. continuando poſſeſſionem, in qua Vniuerſitas reperitur, Iacobus Mo-
7 rone morigeratus vir, & optimę cōſcientię, vinū vendere fecisset ad ratio ē granorū duorum pro qualibet carrafa, quòd per paucos dies ante, ad rationem denariorum decē pro qualibet carrafa vendebatur ab alijs. Quidam linguoſus iudicans prætium alteratum, & exceſſiuum, Regiam Audientiam, & ſic Dominū Capoblanc. tunc temporis Auditorem audiuit, qui fundando ſe in Auendan. de execut. mandat. Reg. cap. 19. iuſſit prætium moderari, & ad primeuum reduci, nempè ad rationem denariorum decem pro qualibet carrafa. Vniuerſitas conqueſta fuit de prohibitione impeditiua ad liber-

libertatē, & deducto negotio
in aula die ſequenti, ego pro
Vniuerſitate allegabam non
poſſe Regiam Audientiam ſe
8 intromittere, nedum ex priui-
legio, decretis, & prouiſioni-
bus, verum etiam ex deciſ. de
Frāch. 511. quę facultas Cata-
panis tr buitur, & ab eis ad of-
ficialē loci appellat', ille doctiſ
ſimus vir allegauit mihi Auē-
dan. cit. loc. quo officialibus
iuſtitię licitum eſt, ſe in an-
nona intromittere, ego repli-
caui Auendan. loqui de iure
cōmuni, & in Regno Hyſpa-
niarū, ſecus in Regno noſtro
Neapolitano, in quo quæſtio
eſt ſopita per deciſ. de Franch.
511. Et ſignanter in hac re-
gione, ſtantibus priuilegijs,
9 decretis, & prouiſionibus, &
proinde inſtabam non tur-
bari, & licet voce in aula
fuerit diſcuſſum, & alterca-
tum, tamen non fuit aliter
proſequutum, nec Vniuerſi-
tas impedita, neque Iacobus
venditor prohibitus, inde
extra Tribunal', cum eodem
Domino ſermonem habui, &
dixit doctrinam Auendan.
procedere prout ego dice-
bam de iure communi in
Regno Hyſpaniarum, & ad
partis inſtātiam, & in officiali
loci nuper verò In ſecundo
tractatu, quem ipſe Dominus
10 imprimendum curauit de
auctorit. Baron. cap. 9. video,
& lego, quod ipſe firmat pe-
des hanc curam ſpectare ad
ſuperiores, & ipſum impo-
ſuiſſe manum in hac Terra
Montis Fuſcoli, aliud exem-
plum adducit in Ciuitate Li-
cij, in qua Regia Audientia
Hydruntina manus impo-
ſuit; & licet eius dictum
poſſit ſaluari loqui in caſu
ſuo, nempè officiales iuſtitiæ
eſſe competentes in caſu ne-
gligentiæ, vel grauaminis
Catapanorum, tamen cum
hoc reperiatur ſcriptum, &
poſſet trahi ad exemplum in
præiudiciū antiquiſſimæ poſ-
ſeſſionis huius Vniuerſitatis,
neceſſarium puto, ſermonem
de annona facere, vt ad ſpe-
cialia deueniam, & eius dicto
contradicam.
Et licet annona, graſſia,
abundantia, & vbertas diffe-
11 rant, vt per Decian. lib. 2.
tom. 7. cap. 22. tit. de frau-
dant. Annon. & Petr. Gregor.
Tholoſ. ſyntag. Iur. Vniuerſ.
lib. 36. cap. 50. & nouiſſimè
per Regens. d'Apont. tract.
de poteſt. Proreg. tit. de
Abundant. ciuit. per tot. &
ibi Thor. in addit. cum ap-
pellatione annonæ veniant
12 panis, vinum, acetum, lar-
dum, carnes, palea, fenum,
ligna, & ſimilia, vt per De-
cian. & Petr. Greg. ibidem,

licet

licet caro large veniat, l. 1. C. de milit. annon. erogat. quæ annon. triplex eſt, militaris, ciuilis, & extraordinaria, Deciau. & Tholoſ. cit. loc. Graſ-
13 ſię verò appellatione, licet conſuetudo attendenda eſt, tamen ſi de conſuetudine nõ apparet, venit, nedum panis, & buccellatus, ideſt biſcottus, vinum, lardum carnes, & acetum, ſed etiam fruges, vt frumentum, legumina, & alia venalia, vt ſcribit doctiſſimus Flamin. Monaco Coſẽ-
14 tinus, qui additiones ad deciſ. Minadoes fecit vtiles, & dignas in deciſ. 23. n. 3. & ſeq. ſequitur Nouar. collect. 11. & annona differt ab aſſiſia, nam
15 aſſiſia cadit in rebus vtenſilibus, & annona in victualibus, vulgariter dicitur, vt congerit Montanar. ad prag. ſecũdã de adminiſtr. Vniuerſ. n. 69.

Tamẽ ego, quo attinet ad propoſitũ inſtitutũ, vtar verbo aſſiſia, & annona, & proinde ordinate procedendo, videndum eſt, hoc onus annonę, & hæc cura aſſiſiæ ad quem ſpectet ad Tribunalia Regia, nempè, vel Barones,
16 aut verò ad Vniuerſitates; multi aſſerunt ad Regios Miniſtros ſpectare, ex cap. Regn. inter virtutum n. 6. In quo Rex Robertus hæc verba protulit: Ordinamus, & volumus, quod per eundem Iuſtitiarium, cum Aſſeſſorum
17 conſilio, & Doctorem, ac Magiſtrorum Scolarium, in rebus venalibus certa conſtituatur aſſiſia (quod tu nota illud verbum Iuſtitiarium, vt inferius dicam) & adeò eſt verum, quod quamuis Rex huiuſmodi curam alteri committat, & conceſſionem faciat, non eſt abdicata ipſi iuriſdictio, Reg. de Pont. in tract. de poteſt. Proregum. de abundant. ciuit. §. fin. n. 15. ſequitur Thor. in addit. ad eund. Apont. cit. cap. n. 1. fol. mihi 16. Et hoc eſt illud,
18 quod idem D. Capoblanc. tract. de auct. Baron. tom. 1. prag. 1. n. 147. vbi ad Principem ſpectare aſſerit. Alij
19 aſſerunt curam Annonę demandatam fuiſſe Epiſcopis, vt per Petr. Gregor. Tholoſ. ſyntag. Iur. Vniuerſ. par. 1.
20 lib. 15. cap. 12. n. 35. Alij verò conantur ſuſtinere Baronibus competere mouentur, ex Campagn. in cap. Regn. pro publici boni n. 8. ad fin. quod Barones in ſuis terris debent ponere aſſiſiam circa venditionem victualium, & annonę in Natiuitate B. Mariæ, quo tempore victualia ſunt recollecta; ſequitur Petr. Gregor. cit. cap. 30. n. 11. inferunt ex hoc Ba-

hoc Baroni competere curam
annonę, & idem D. Capo-
21 blanc. cit. loc. n. 151. dicit
Baroni competere aſſiſiam,
quia is habet iuriſdictionem,
& in tom 2. cap 9. n. 4. teſtatur
Baronibus licere prouiſiones,
& banna emanare, ea ratione,
quia ſicuti cognitio annonæ
corruptę falſi ponderis, &
22 menſurę ſpectabat olim ad
Decuriones Ciuitatis, l. 1. C.
de offic. pręfect. Vrb. Maſtrill.
deciſ. 300. n. 15. ita hodie
Baronibus competit. Alij cõ-
trariam ſubſtinent opinio-
23 nem, nempè ad Vniuerſitates
competere, quia ſic ſe habet
vniuerſalis practica, & ob-
ſeruantia.

Adeò, quòd nedum reddi-
tur quęſtio dubia ex relatis
DD. opinionibus, verum etiã
ex eodem D. Capoblanc.
qui tom. 1. cit. prag. 1. n. 147.
teſtatur ad Principem ſpecta-
re non autem Baronibus, &
inde paulò poſt citat. n. 151.
teſtatur Baroni cõpetere eius
imponendi aſſiſiam, quia is
habet iuriſdictionẽ, & Vni-
uerſitatibus prohibitum eſt
exercere aliquam iuriſdictio-
nẽ, & in tom 2 cap. 9. n. 4 ne-
dum aſſerit Baronibus licere
prouiſiones facere, & banna
24 pro abundãtia, verum etiam,
ꝙ officiales poſſunt manus
imponere; & ipsũ impoſuiſse.

Ego verò (reuerentia tan-
ti Patris, & mei Dñi, & ipſius
pace ſalua) ſubſtineo huiuſ-
modi curam annonæ, &
aſſiſiæ Vniuerſitatibus com-
petere, nam olim impoſitio
25 aſſiſiæ, ſeù prętij in rebus
ſpectabat ad Pręfectum Vr-
bis, l. 1. §. cura carnis ff. de of-
fic. pręfect. Vrb. Hodie verò
ad Vniuerſitates competit,
per quas eliguntur Rectores,
vulgo dicti Ediles, ſeù Cata-
pani, qui aſſiſiam in rebus po-
nunt, Campagn. in cit. cap.
Regn. inter virtutum n. 17.
Montanar. ad prag. 2. de ad-
miniſtr. Vniuerſ. n. 69. affir-
mat Illuſtriſſimus Regens
Tapp. ad Catapanos electos
per Vniuerſitatẽ ſpectare, in
tract. de Iur. Regn. in conſt.
Magiſtros Camerarios n. 1. &
2. fol. mihi 192. & iterum eod.
tom. 1. rubric. de auct. Baron.
n. 1. & 2. fol. mihi 431. & no-
uiſſimè Doctiſſimus Thor
tom 1. compend. deciſ. Regn.
in verb. aſſiſiæ fol. mihi 58.
refert per Sacrũ Conſiliũ fuiſ-
ſe deciſum ſpectare ad Ca-
tapanos, & iterum eod.
tom. verbo Barones habentes
fol mihi 66 Ergo cum omni
iure Vniuerſitati, & eius
26 Catapanis hoc onus ſpectet,
concludendum eſt, nullo iure
officiales Baronales, neque
Regios poſſe ſe intromittere,

Et adductis in contrariū reſpondet. Primo Regijs Tribunalib⁹ cōpetere debet intel ligi in Ciuitate Neapolis, cui⁹
27 Dominis electis fuit hęc poſſeſſio tranſlata, ex priuilegio Sereniſſimorū Regū, vt per Montanar.cit.prag. 2. de adminiſtr. Vniuerſ.n.75.Reg.de Pont.cit.cap.1.n.1.qui eod.titul.n.4.& 23.aſſerit Proreges man⁹ impoſuiſſe, & imponere,ſequit Thor.in addit.ad citat.cap.1.n.15.vel in alijs Ciuitatibus, & Terris Regijs, in quib⁹ poſſet ſubſtineri officiales Regios poſſe man⁹ imponere in caſu negligentiæ, vel grauaminis; ſec⁹ verò hac in noſtra Regione, in qua cura annonę, aſſiſiæ impoſitio, & abūdantię onus ad Vniuerſitatē ſpectat,& hodie admini-
28 ſtrat abſq; ſcrupulo, in quo R. A. nunquam ſe intromiſit; nedum in cura, adminiſtratione, & regimine, verùm etiam, & in cauſſis appellationum, adſunt enim in hac Terra Montiſfuſcoli Iudices in prima,ſecūda,& tertia inſtantia,ad quos gradatim recurritur, & inſuper cognitio ponderum,menſurarum, ſiclę, & portulaniæ per Sereniſſimos retrò Reges fuit Baroni conceſſa,& extant tot priuilegia, totuè decreta, & prouiſiones Sacri Regij Conſilij, ac Collateralis tribuentia Iuriſdictionem, nedum in ponderibus,menſuris,& ſicla, verum etiā, & cōmittentibus
29 fraudem in pannis, auro, & argento, & alijs bonis venalibus, ac vendentibus vnam rē pro alia, illoſque puniendi, & pęnas exigēdi,adeò q̄ Tribunal Regiæ ſiclę nunquā ſe intromiſit, neque cōmiſſarij ab ea deſtinati tetigerunt,neque R.A. vnquam cognoſcere potuit,nec valuit. Et cū huc
30 acceſſiſſet quidam cōmiſſarius ſiclę,animo ſe introducēdi,dato per Vniuerſitatem notitia mihi, qui in Ciuitate Neapolis literis vacabam,Thomam Anellū Bonauoglia Arrēdatorem Regiæ ſiclæ adiui, & de negotio plenè informaui, cum exibitione priuilegiorū, decretorum, & prouiſionum, qui ſtatim iuſſit cōmiſſarijs, vt nō impedirent,nō ſe intromitterent, neque turbarent Vniuerſitatē Mōtisfuſcoli, & ordinem expediuit cōmiſſarijs deputatis, & deputandis, vt non ſe intromitterent, nec impedirent ſeruata forma dictorum priuilegiorum.

Sed redeundo ad propoſitum appellationis, vt ſcripto per Dominum Capoblanc. reſpondeam, videndum eſt, quando Catapani grauant, vel negligētes ſūt circa annonam,

nam, ad quē appellatio cadat, Auendan. per D. Capoblanc. adductus cit. cap. 19. ſubſtinet
31 appellationē debere interponi ad Iudicē loci, & hoc eſt illud, ꝙ ego tunc tēporis dicebam, D. Reg. Tapp. cit. loc. ad Capitaneū oppidi, vel Ciuitatis, & ab eo ad R. A. appellari teſtatur, in tantū, ꝙ appellatio ad Iudicē loci delicti ſpectat, Ann. Sing 60. ſed Franch. deciſ. 511. n. 1. & ſeq. concludit per Sacrum Conſilium fuiſſe deciſum aſſiſiam ad Catapa-
32 nos ſpectare, & ab eis appellationem fieri ad Capitanium Terræ, in qua deciſione fuit controuerſum, & dubitatum, ſi contingat appellari à capitanio, ad quem fuit recurſum pro grauamine inlato per Catapanos, an appelletur ad Iudicem ſecundarum cauſſarum, vel ad Tribunalia Regia, & videtur concludendū ad ſecundum Iudicem recurri, licet ibi fuerit dictum, non eſſe locum remiſſioni. Baro enim formatum intereſſe habebat, vnde, cum nedum aſ-
33 ſiſiæ impoſitio, & vbertatis regimen ad catapanos ſpectet, & ab eis ad Capitanium loci appelletur, non poterat vllo modo R. A. libertatem impedire, nec ſe intromittere neque manus imponere.

Poſſet ſubſtineri Regios Superiores, & ſic Regiā Audientiam cognoſcere poſſe Catapanos, non recte ſegerē-
34 tes de iure, ex Maſtrill. deciſ. 300. n. 2. & ſeq. & n. 28. & ſeq. qui n. 20. aſſerit olim ſpectaſſe ad Baiulū, hodie verò ad Prętorē, vel cōmiſcentes annonā corruptam, & vendētes ex deciſ. Franc. Mau. 540. aut vendētes aliquam quantitatē bonorū, vel frugū, corruptam fractam, vitiatam, infectam, aut, pollutam, & cū incorru-
35 pto, & bono cōmixtis, quorū pęnam recenſet Caball. reſol. crimin. cent. 1. caſ. 80. Vel quando officialis vellet cognoſcere pęnam falſorū ponderū, vt per Thor. cit. loc. vel miniſtri Iuſtitiæ loci, ſi grauantur ciues in munere hoſpitandi, ab illis de Regimine, poſſunt imponere manus ad petitionē ciuiū grauatorū, vt per eundē D. Capoblanc. de auct. Baron. tom. 1. prag. 19. n. 63. nam li-
36 cet onus faciēdi cartellas, & diſtribuēdi milites ſpectet ad Vniuerſitatē, & eius de Regimine, vt dixi ſupra tit. de offic. in gener. cap. 1. n. 13. & 14. tamē in caſu grauaminis, nēpè quādo Sindici, & Electi aliquem grauant in diſtribuēdo mili-
37 tes, cui onus hoſpitandi non cōpetit, multi enim ab hoc munere ſūt exēpti, vel ſi maius onus, quam quis ſufferre

poſſet, imponerent, poſſunt miniſtrare Iuſtitiam, & grauatos releuare, prout in dies ſeruatum vidi.

Quod hac in noſtra Patria adaptari non poteſt, cum adſit priuilegium cum facultate ſiclę, ponderum, & menſurarum, & Baroni habenti hoc priuilegium, non poteſt Tribunal, neque alter officialis prohibere, neque impedire, ſed pœna, & contrauentiones Baroni competunt, & in aſſiſia catapani procedunt, vt refert Thor. citat. loc. verbo Barones habentes. Et cum hæc Vniuerſitas ſit inueſtita
38 à Barone de cognitione Siclæ, ponderum, & menſurarum conſequenter, nedum cognitio ad Catapanos ſpectat, verum etiam, & contrauentio, & pœna ex ea prouenientis eiſdem ſpectat, prout à tempore immemorabili fuit, & eſt in hoc priuilegio, & pacifica poſſeſſione, & nunquam Regia Audientia ſe intromiſit.

Verùm ex Decian. & Petr. Gregor. citat. locis poſſunt ſuperiores manus imponere, quando vident conuenticu-
39 lam fieri, circa alterationem prætij rerum, ex qua careſtia oriretur, vel renitentiam aliquorum diuitum, & potentum in exibendis rebus iuſto prætio vendendis, vel quando res extra locum extraherentur, vel tempore peſtis prout fuit ſeruatum in imminentibus periculis peſtis, quo
40 tempore Regia Audientia manus impoſuit, & ſignanter in cuſtodia, & licet Auditor Don Andreas de Zuniga quoſdam immunes declarauit ab onere cuſtodiēdi portas Ciuitatis, tamen eo abſente, fuit deciſum omnes te-
41 neri, & licet detemptio clauium ſpectet ad Baronem, tamen cuſtodia Ciuitatis ad Vniuerſitatem competit, & ego ex Rip. in tract. de peſt. tit. de priuileg. contract. cauſ. peſt. à n. 210. ad n. 231. dicebam multos excuſari ab hoc munere, quod perſonale iudicatur.

Vel aliqua neceſſitate vrgente poſſe Regios Superio-
42 res manus imponere, prout fuit ſeruatum in tranſitu Sereniſſimæ Marię de Auſtria ſororis Sereniſſimi noſtri Regis, matrimonio collocatæ cum Sereniſſimo Rege Vngariæ.

Et quemadmodū ex matrimonio cōtracto inter Mariam ſororem Regis Angliæ, & Ludouicum Regem Francorum lętitia orta fuit, pax ſubſequuta cū Gallis, & vtilitates multę prouenctæ, vt refert

refert Petr. Gregor. Tholoſan. ſyntag. Iur. Vniuerſ. par. 3. lib. 45. cap. 4. n. 11. & 12. ita, ex hoc matrimonio, & maiora iudicantur; pro cuius
43 Sereniſſimæ Dominæ tertio tranſitu fuit deſtinata Ciuitas Auelleni inter alias, & pro quarto Terra Mirabellæ, adeò, quod Regiam ſtratam propè hanc Regionē deambulando illuſtrauit, & vigilantia, prudētia Don Fran-
44 ciſci del Campo Regij Conſiliarij meritiſſimi, & omni laude digni in hoc itinere Auditoris Generalis, & Prouiſoris electi per Excellentiſſimum Regni Proregem Alcelanorum Ducem, nemini Secundum, & rectè cuncta gerentem, fuerunt Vniuerſitates taſſatę, & compulſę, pro rebus comeſtibus aſportandis in locis tranſitus, pro vſu itinerantium ſalario mediante, cui Maieſtati hoc Tribunal obuiam ire decreuerat; verùm, quia Adrianus Brancacius Comes Caſtilionis Pręſes infirmitate detemptus ex pedum inhabilitate propter podagræ morbum non valuit adimplere; acceſserunt
45 tantum Auditor Io. Baptiſta Pagano primum locum in votando obtinens, qui plures Prouincias gubernauit, & maiora meretur propter eius virtutes; Auditor Thomas Brandolinus, Fiſcalis Don Michael de Ciaues, & Secretarius Franciſcus Antonius Vico, qui Suam Maieſtatem propè Terram Montis Fortis inuenerunt, & data per omnes ſalutatione, & per ipſum Auditorem Pagano oblatione, & peractis verbis ſolemnibus tantæ Maieſtati decentibus, ipſa Maieſtas illos benignè recepit, hilari fronte, benignoq; oculo audiuit, gratam ſe oſtendit, gratioſeq; reſpondit, grata ei omnia fuiſse, & palatium Auelleni aſcendens, illos ante ſe pręhabuit, & ab Excellentiſſimo Domino Duce de Alua fuerunt benignè viſi, recepti, & protecti, & Principiſsa Auelleni ante Suæ Maieſtatis aduentum, cum veſtes lugubres deferebat propter mor-
46 tē Marini Caraccioli Auelleni Principis eius viri, ab omnibus ſatis laudati, cuius animam gloria æterna frui, pro certò habere poteſt, palatium ornatum dimiſit, magnum apparatum fieri iuſſit pro ſeruitio Suæ Maieſtatis, & ipſa ad alienam domum ſe traſtulit; vt refert Viu. deciſ. 521. n. 11. Sed illa Sereniſſima, & humaniſſima Maieſtas voluit omninò eam videre, & cum pręgnantem cogno-

cognouiſſet ei fauere, compatratum ſecum contrahere, & eius poſthumum de Sacro Fonte leuari per Principiſſam Ricciæ iuſſit, cui hæc verba ſcripſit. A tergo. *Al-*
47 *luſtre Princeſa de la Richa prima. Por la Reyna de Vngueria.* Intus verò. *La Reyna. Jluſtre Princeſa de la Richa mi prima. Hauiendo reſuelto por lo que amo, y eſtimo à la Princeſa de Auellino, y à las obligaciones, que tiene el Rey mi Señor, y mi Hermano à la caſa de ſu marido defunɛto, ſer Madrina de Pila del Hijo, ò Hija, que Dios fuere ſeruido de darle, y no pudiendo aſſiſtir à eſte officio por mi forçoſo viage, me hà pareçido ordinaros, que vos lo hagays en mi*
48 *nombre, que para ello, os doy el poder, y facultad, que es neceſario, teniendo por cierto, que cumplireis con lo que os encargo, y à la elecion, y confiança hago de vos. De Auellino oy 21. Deziembre 163). Maria. Por mandado de Sù Mageſtad Don Franciſco de Catalud.*

Magnus fuit iudicatus fauor, maximus reputatus honor, magnaque protectio, cũcta illa domina meretur, tum
49 eius virtutibus, prudentia, cũ etiam, quia procedit à tanto patre Don Indico de Auolos de Aragona Vaſti, & Piſcarię
50 Marchione, Fratre D. Ioannis de Auolos de Aragona Montis Herculis Principe, quorũ Illuſtriſſimam Familiam nõ eſt, qui vſque ad ſydera nõ extollat, virtutes non enarret, & merita non acclamet.

Inde iter proſequentes iſti officiales, Suã Maieſtatẽ per totam Prouinciam inſeruiẽtes aſſociarunt, & in illius confinibus, Auditor Pagano iterũ orauit diuerſum Sermonem, & inde alij Domini ſe prębentes toto itinere pro ſeruitio Suæ Maieſtatis, & ad eorũ preces Sereniſſima Domina manum exhibuit, vt ipſam oſcularẽtur, prout magna cũ reuerẽtia oſculati fuerunt, & illos dimiſit prolatione verborum, magna humanitate, & iucunditate. Similiq; modo ab Excellẽtiſſimo Domino Duce de Alua fuerunt dimiſſi magna omniũ admiratione.

DE REMISSIONIBVS Cauſſarum Caput I.

ARGVMENTVM.

Remiſſio cauſſæ, an concedatur Baroni ex priuilegio.
Barones in Regno, an habeant clauſulam in priuilegio cognoſcendi delicta officialium, & qui ſint.

SVMMARIVM.

Barones in Regno habent priuilegia cognoſcendi delicta officialiũ, & qui ſint n. 1. 2. *&* 11.
Priuilegia Magni Capitanei ſunt ampliſſima num 3.
Iudices ſecundarum, & tertiarum cauſſarum vbi aſſiſtere tenentur n 4. 5. *&* 6.
Non ſunt annales, & poſſunt eſſe ſine temporis præfinitione n. 7.
Tenentur habere actuarium, qui coram eis cauſſas agat n. 8. 9. 10. *&* 11.

Dixi ſupra in tit. de Officialib. in gener. cap. 4. quomodo cauſſæ remittantur Baroni ex iuris diſpoſitione, reſtat nunc pro coronide, vt videatur, num cauſſæ remitti poſſint Baronibus ex priuilegio, & ad cognitionem ſciendum eſt, quòd multi Barones in Regno habent priuilegium cognoſcendi de exceſſibus officialium, vel de illis, de quibus ſola M. C. cognoſcit, ſiue de ſpectantibus ad Magiſtrum Iuſtitiarium, Regentemq; Magnam Curiam Vicariæ, vel ad Præſides Prouinciæ, vel alias prærogatiuas
1 habentes eandem facultatẽ importantes, vt ſcribit Capoblanc. prag. 5. de auct. Baron. tom. 1. n. 63. & ante eum Illuſtriſſimus Regens Tap. in conſtit. Magiſter Iuſtitiarius n. 15. & ſeq. & iterum in deciſ. Sac. Conſ. Neapolit. 11. quibus in locis colligitur, Barones in Regno priuilegia habentes cum talibus prærogatiuis, debere cognoſcere de delictis officialium,
2 prout habet Curia Terræ Petræ ſtrumnæ, vt latius Deo Duce alias dicam, & Excellentiſſimus Dñus D. Nicolaus Ludouiſius Princeps Venuſij meus Dominus, vti Baro huius Terræ Mõtisfuſcoli, & ca-

& caſalium, qui in priuilegijs conceſſis per Regē Ferdinandum recol. memor. ſub die primo Ianuarij 1507. magno Capitaneo, quæ ſunt adeò ampla, quòd Pręſ. de Franch. deciſ. 475. 275. affirmat, quando in Sacro Conſilio eſt conſuetum magna priuilegia allegare, eſſe intelligenda priuilegia Magni
3 Capitanei, cui à liberaliſsimo Rege fuerunt conceſſæ nonnullæ prerogatiuæ, & ſignanter infraſcriptæ. Prima, cum iuribus Portulaniæ, exituræ, & mercaturæ, ponderum, & mēſurarum, Baiulationibus, cæteriſque Iuribus. Secunda primis cauſsis, primis, & ſecundis appellationibus. Tertia, de delictis officialium. Quarta de pręſentationibus Inſtrumentorum. Quinta, cognoſcendi delicta extra territorium. Seſta, contra viduas, pupillos, Eccleſiaſticas, & miſerabiles perſonas, etiā quantumuis priuilegiatas. Septima, cum clauſula derogatoria abdicatiua. Octaua, cum ſubfeudis, & Iure ſubfeudorum. De quibus omnibus ſigillatim ad futuram rei memoriam congruit ſermonem facere.

De prima, & ſic de officio Baiuli latè ſcripſi in tract. intitulato Viridarium iuris, cui te remicto.

Quo ad ſecundū eſt cōceſſa cognitio primarū, ſecundarū, & tertiarū cauſſarū; quęro, quo in loco Barones hunc Iudicē ſecundarū cauſſarū, vel tertiarum deputare debent? Diſtingue, aut vnam, aut plures
4 Terras habet; ſi vnam in illa deputare debent, verū in nōnullis locis ſeruatur, q̄ poteſt extra ſuam Terram deputare, dūmodo ſit infra quatuor milliaria. Si ſecundo caſu, & ſic ſi plures Terras habet, re-
5 netur illum deputare in vna ex terris ſuæ Iuriſdictionis, Franch. deciſ. 526. Ann. ſing. 560. dummodo illa Terra
6 ſit in Prouincia, ex Caball. reſolut. crimin. caſ. 120. ad fin. & iſti Iudices ſecundarum, & tertiarum cauſſarum, non dicuntur annales, & non comprehenduntur ſub prag. 5. de Baronib. & poſſunt eſſe ſine temporis
7 pręfinitione, Capoblanc. tom. 1. de Baron. auct. prag. 5. num. 76. Et ego inquam pluſimis locis ſic obſeruatum vidi; illa eſt ratio, quam Capoblancus affert, quia lege non cauetur, quòd ſint annales, ſed tantum Regiarum Pragmaticarum vigore diſponitur in Auditoribus Prouincialibus, quæ ad hos Iudices extendi

extendi non debent, & iſti
Iudices, quamuis à loco Iu-
8 riſdictionis diſtent, tenentur
habere actuarium, qui cauſ-
ſas coram eis agat. Vndè
quæritur, emolumenta pro-
uenientia ad quem ſpectent,
& diſtingue, quòd aut officiũ
ſecundarum, & tertiarum
cauſſarum eſt vnitũ cum eo
primarum, & tunc ad illum
ſpectant, prout in hac mea
Fuſcana patria huiuſmodi
officia ſunt vnita, aut verò eſt
ſeparatũ, & hoc caſu ad Iudi-
cẽ ſecundarum ſpectant; te-
netur tamen penes eundẽ Iu-
dicem ille actuarius aliquem
9 loco ſui ſubſtituere, qui ſcri-
bat, acta q; peragat, ex regula,
quòd qui ſentit cõmodum,
debet ſentire, & incõmodũ;
alias Iudex per aliquem ab eo
deputatum ſcribens emolu-
mẽta percipit, & ſic obſeruari,
& practicatum vidi. Cęte-
ra, an poſſint iſti Iudices ſe-
cundarum, & tertiarum ſe
ingerere vltra ſibi ſpectan-
tia, recurre ad D. Regent.
10 Rouit. in prag. 2. tit. de Iu-
riſdict. ad inuic. non turb.
num. 2. & ſeq.

Q 10 ad tertium, de delictis
nempè officialium, adſunt in
priuilegio verba ſequentia
[Etiam illatum, quarum co-
gnitio, & Iuriſdictio ad Iu-
ſtitiarios Prouinciarum, ſeu
Vicereges, aut Locumte-
nẽtes, ſeu Gubernatores Pro-
uinciarum, ac etiam ad Ma-
giſtrum Iuſtitiarium Regni,
eiuſq; Locumtenentem, Re-
gentemque M. C. V. ſecun-
dum iura, Conſtitutiones, &
Capitula huius Regni noſtri
ſpectat, & pertinet] &
alibi in alijs verbis [Et de
alijs, de quibus M. C. V.
cognoſcit, & cognoſcere
poteſt]

Q 1ę vt ſupra dixi, ex Capoblãc.
& Reg. Tap. locis ſupra cita-
tis tribuunt poteſtatẽ cogno-
ſcendi delicta officialium,
& in hac mea patria; quam-
11 plures etiam officiales fue-
runt remiſſi à Regia Au-
dientia Principatus Vltra,
ex vi clauſulæ priuilegij,
& cogniti; & nimirum.
Nam Thor. tom. 1. Com-
pend. decij. fol. mihi 461.
col. 1. verſic. remiſſio vaſ-
ſalli dicit, atq; teſtatur ex
Franch. deciſ. 407. fuiſſe
deciſum in fauorem Baro-
nis. Et cũ eſſet inquiſitus Frã-
ciſcus Antonius de Aytoro
de Monteſuſcolo de verberi-
bus cum baculo in perſonam
N. Andreę Pagnilli, tunc
actuarij huius Regię Audi-
dientiæ intuitu officij actua-
riatus, fuit remiſſus huic
Curiæ, virtute decreti ſe-
quentis tenoris: Die 26.

menſis Aprilis 1608. Montisfuſcoli. In cauſſa Franciſci Antonij de Aiutorio Terrę Montisfuſcoli inquiſiti de verberibus inlatis cum Baculo in perſonam N. Andreæ Pagnillo actuarij huius Regiæ Audientię, in banca, referente Regio Auditore Ioſeph de Martino cauſſæ Commiſſario coram ſpectabili Prǽſide, fuit prouiſum, quòd dicta cauſa vna cum actis remittatur ad Curiã Montisfuſcoli, quæ de iuſtitia prouideat, & ita, &c. Ioſeph de Martino. Lanarius.

Et iterum, cum Carolus de Acunto alguzerius dictę Regiæ audientiæ eſſet inquiſitus de pluribus delictis, fuit remiſſus Curiæ Montisfuſcoli, ſub die 28. Nouembris 1605. Felice de Ianuario Commiſſario.

Et alias, cum Neapolitanus Capitaneus in Terra Petræ Fuſorum eſſet inquiſitus ex eo, quòd permittebat carceratos de nocte à carceribus exire, & furtum commiſiſſe in Caſali Turris, territorio Montisfuſcoli, & inde reuertentes cum Capitanio diuidebant, in cognitione concurrebant, Curia Petræ Fuſorum, vti Iudex originis, & domicilij, & Curia Montisfuſcoli, vti Iudex loci delicti, & præſentatis priuilegijs ab vtraque Curia, & prouiſionibus Magnę Curiæ Vicariæ pro cauſſę remiſſione, poſt longam diſcuſſionem fuerunt inquiſiti, ac etiam Capitaneus remiſſi ad Curiam Montisfuſcoli, virtute decreti, ſequentis tenoris, In cauſſa Regij Fiſci cum Hieronymo Nardone, Iſabella Zambaro, Sancto de Sanctis Terræ Petræ Fuſorũ, & Vito Santella caſalis Sancti Angeli á cancella inquiſitis de furto apotecæ Iulij Pẽna Turris Montisfuſcoli caſalis dictæ Terrę Montisfuſcoli, ac Troili Aboneuole Capitanei dictæ Terræ Petræ Fuſorum inquiſiti de participatione dicti furti, vt ex actis, fuit prouiſum videlicet. Die 29. menſis Martij 1607. Montisfuſcoli. Per Regiam Audiẽtiam in Banca, auditis Regio Fiſco, & partibus, referente Regio Auditore V.I.D. Octauio Lanario cauſſæ Commiſſario, coram ſpectabili Præſide, fuit prouiſum, quòd præſens cauſa vna cum actis remittatur ad Curiam Montisfuſcoli, quæ iuſtitiam faciat, etiam reſpectu dicti Troili Capitanei Petrę Fuſorum, & pro obſeruantia prouiſionum M. C. V. tranſmittantur acta ad

eandem

eandem magnam Curiam, prout præſenti decreto. ita, prouiſum hoc ſuum., &c. Lanarius.

Et iterum Liuius Ceſalo Locumtenens Caſalis Turris, cum eſſet inquiſitus de extorſione vti locumtenens, fuit remiſſus Curiæ Montisfuſcoli ſub die 6. Februarij 1608. Octauio Lanario Cõmiſſario.

Et alias Ioannes de Renno inquiſitus de reſiſtentia, & vulneribus in perſonam alguzerij huius R. A. intuitu executionis, fuit remiſſus Curiæ Montisfuſcoli, vt ex actis.

Marcus Aurelius Romanello Baiulus caſalis Sancti Angeli inquiſitus de falſo intuitu officij, Regia Audientia retinere cauſſam volebat, ex prag. 49. de offic. magiſtr. Iuſtitiar. Replicabam ego priuilegia, & decreta alias lata tribuere hanc Iuriſdictionem, nedum ex Apont. deciſ. 36. verum, & Capoblanc. de auct. Baron. tom. 2. prag. 8 par. 2. nu. 77. & iterum tom. 2. cap. 61. n. 13. ſufficit enim hoc caſu ſemel eſſe iudicatum in cauſa, Amend. ad Franch. deciſ. 81. num. 4. tamen fuit remiſſus Curiæ Montisfuſcoli.

Et alias, cum Saluator de Luca alguzerius Regię Audientię nomine Pręſidis, vti Capitanei ad guerram Bannum emitteret, vt quilibet armatus proſiliret ad reſiſtendum Nicolao Vallone, famoſo Capiti Bannitorum quærenti carceres huius Regiæ Audientię frangere, Ioannes Prętioſo terrę Montisfuſcoli inſurrexit, nedum reſiſtendo eidem alguzerio bannum emittenti, verum etiam, & alapam in eius faciem inferendo, & data notitia Præſidi, & Auditoribus, magno rigore fuit capta informatio, & carceratus inquiſitus, & petita per me, vti cauſsas Agente Domini Principis remiſſione Fiſcus vehementer inſtabat non remitti, ſed per Regiam Audiẽtiam cognoſci, & puniri, ex quo erant aures Regiæ Audientiæ offenſæ, & præſentauit fidem Secretarij, ex qua conſtabat, dictum Alguzerium offenſum eſſe vnum de aſcriptis, & ſeruientem Regiæ Audientiæ, tamen exhibitis priuilegijs, decretis, & prouiſionibus, quibus hęc Terra potitur, cognoſcendi delicta officialium, poſt longam diſcuſſionem, fuit remiſſus Curię

Montisfuſcoli, virtute decreti ſequentis tenoris. In cauſſa Regij Fiſci cum Ioanne Pretioſa Montisfuſcoli inquiſito de alapa manu aperta in faciem Saluatoris de Luca Alguzetij huius Regiæ Audientię, ſubintrante Illuſtriſſ. Principe Venuſij, vtili domino terrę Motisfuſcoli, & caſalium, & petente remiſſionem cauſſæ, virtutè ſuorum priuilegiorum, & decretorum, fuit prouiſum videlicet. Die 13. menſis Septembris 1627. Montisfuſcoli. Per Regiam Audientiam in Banca coram Illuſtriſſimo Domino Pręſide, referente Domino Regio Auditore Donato Coppola, cauſſæ Commiſſario, auditis Regio Fiſco, & partibus, fuit prouiſum, & decretum, quòd pro obſeruantia priuilegiorum, & decretorum Sacri Regij Conſilij pręſens cauſſa remittatur vna cum actis ad Curiam Montisfuſcoli, quę iuſtitiam faciat, & ita prouiſum hoc ſuum, &c. Donatus Coppola.

Et denique, cum quidam ciuis terræ Montisfuſcoli propter eius virtutem fuiſſet aſſumptus ad officium ſcribæ Regiæ Audientiæ Hydruntinæ, fuit deſtinatus Commiſſarius ad capiendam informationem in terra Martinæ de quodam delicto ibi commiſſo, fuit inquiſitus de extorſionibus, & adulterio in perſonā cuiuſdā mulieris, pretextu, quòd ipſam vocaſſet pro ea examinanda, & ipſam cognouit, de quo ad ei⁹ querelā fuit carceratus per dictam R. A. & eo exiſtente intus carceres, in rixa occidit quendam clericum, de quibus omnibus fuit aſportatus ad carceres M. C. V. pro querela expoſita per mulierem cognitam, & per electionem fori factam per matrem clerici occiſi. Magna Curia cauſſam retinere volebat, duabus de cauſſis. Prima, quia erat ſcriba Regiæ Audientiæ, & delictum adulterij erat intuitu, & ſic vti Commiſſarius Regię Audientiæ, quo caſu erant offenſæ eius aures. Secunda, quia delictum homicidij erat commiſſum intus carceres Regię Audientiæ, quo caſu erant ſimiliter offenſæ eius aures. Pro parte Domini Principis Venuſij in diſcuſſione cauſæ remiſſionis, petitæ, replicabatur, clauſulam priuilegij contra viduas extra territorium, & de delictis officialium, operari, vt oppo-

ſita

ſita per Fiſcum locum non haberent, tandem poſt diſcuſſionem, exhibitis in M. C. priuilegijs, decretis, & prouiſionibus, fuit remiſsus Curiæ Montisfuſcoli ſub die 20. Iunij 1619. Referente eximio viro Franciſco Cæſare, in Banca Franciſci Antonij Bonocorde.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Inſtrumenta in quibus Curijs liquidari debent.

Cauſę Inſtrumentorum, an remittantur Baroni.

SVMMARIVM.

INſtrumenta, in quibus Curijs liquidentur n. 1. & 2.

Cauſſæ inſtrumentorum, an remittā tur Baronibus n. 3. & 4.

Limita niſi vaſſallus compareat n. 5.

QVo ad quartum adeſt in priuilegio alia facultas, cognoſcendi nempe de præſentationibus inſtrumentorum, per illa verba. [Et quod poſſint cognoſcere de præſentationibus inſtrumentorum ſecundum formam Ritus huius M. C. V.] Ex quibus, nulli dubium eſt, quòd Curia noſtra Montisfuſcoli poteſt inſtrumenta liquidare, prout ſemper liquidauit, & toto tempore vitę meę vidi liquidari. Sed dubium ſtat, ſi fuerit aliquis vaſſallus in Regia Audientia Principatus Vltra, in Magna Curia Vicariæ, vel alio Tribunali citatus ſuper tenore inſtrumenti, an ex vi, & clauſula priuilegij, huiuſmodi cauſsa remitti debeat ad iſtam Curiam? Variæ ſunt D. D. opiniones, nam multi dicunt, quod vigore Regię Pragmaticæ primæ de inſtrument. liqui-
1 dation. nō debet remitti, Galter in practic. inſtrument. tit. aut facta liquidatione n. 18. fol. mihi 358. diſtinguit, quòd, aut Baro habet priuilegium priuatiuè, aut verò cumulatiuè, ſi primo caſu debet remitti, ſecundo verò non, Capoblanc. in nou. impreſſ. de auct. Baron. prag. 8. par. 2. num. 142. teſtatur, quòd non remittitur, nec ad inſtantiam reorum, nec ad inſtantiam Baronum, quia eſt de antiqua prerogatiua Magnæ Curię Vicariæ, & iterum in prag. 8. par. 1. num. 84. & 200. Rouit. verò in prag. 1. de inſtrum. liquidat. circum-
2 ſcripta diſtinctione facta per Galterium cumulatiuè, vel priuatiuè, vt ſupra dixi, tenet, & ſic fuiſſe deciſum per Sacrum Conſilium teſtatur

ſtatur, quòd quando Baro petit, & habet facultatem in priuilegio in ſpecie cognoſcendi de huiuſmodi liquidatione, cadit remiſſio, & denegari non debet, non obſtante citata pragmatica.

Vnde ſiue opinionem Galtetij amplectimur, cum hic Baro Iuriſdictionem priuatam
3 habeat, ſiue illam Rouiti, concludo huiuſmodi remiſſiones non denegari, Barone tamen petente; ſecus vaſſallo inſtante, & ſic pluries ego obtinui in Regia Audientia, & ſignanter contra Aluinam de Zunica viduam creditricem Vniuerſitatis, & particularium Motiſfuſcoli, & contra Beatricem Piſanella viduam creditricem Vincentij Conte, & in quá plurimis alijs cauſſis, & practica eſt, vt ego practicaui, quòd citato debitore ſuper tenore inſtrumenti comparet Procurator Baronis, & exhibet in prom-
4 ptu particulam priuilegij, cum facultate in ſpecie de cognoſcendis inſtrumentorum præſentationibus, & petit cauſſam ad eius Curiam remitti, qua comparitione præſentata, & particula priuilegij in promptu exhibita, quæ inter cętera ſufficit, vt dixi ſupra ex adductis per Franch. deciſ. 207. n. 16. in fin. datur terminus, & inde fit remiſſio, quę comparitio ſolet pręſentari, vel ante vltimum peremptorium, vel in eodem peremptorio, & ſic tempore vocationis, quandocumq; enim pręſentatur, datur terminus, & inde fit remiſſio.

Verum, ſi compareret vaſſallus debitor citatus, & huiuſmodi
5 declinatoriam opponeret, non admitteretur, & nunquam fuit admiſſa ea ratione quia debitor renunciat priuilegio, ita, vt poſſit conueniri in quacumq; Curia, Tribunali, vel foro.

Et hoc, nedum obſeruaui, & obſeruarum vidi in Barone huius meę patriæ, verum etiam in omnibus alijs Prouinciæ Baronibus huiuſmodi clauſulam, & facultatem in ſpecie habentibus.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Iudex loci delicti, an cognoſcat de vaſſallo alibi delinquente.

Armarum vſus, an ſit prohibitus de Iure communi.

Arma reperta pęnes aliquem, an ſua præſumantur.

SVM-

SVMMARIVM.

IVdex loci delicti, an cognoſcat de vaſſallo alibi delinquente num. 1. & 6.

Iudex domicilij ſi concurrit, quis præferatur n. 1. & 6.

Si vaſſallus eſt in manibus Regiorum Tribunalium n. 2. & 5.

Armorum partes ſi ſunt diſiunctæ, an aſportans puniatur n. 3.

Arma domi retinens inutilia, an puniatur n. 4.

Prævencio non operatur in dãnum Iudicis delicti n. 7.

Barones non poſſunt conqueri de preuentione ſtatuta per Carolum Quintum n. 8.

Mutij de Ruſſo laudes n. 9.

Arma reperta prope pedes alicuius, an preſumantur ſua, & puniatur à n. 10. ad 13.

Arma reperta in terra, cuius præſumuntur n. 13.

Si fuerint reperta prope cadauer occiſi quid operentur n. 14.

Armorum vſus eſt prohibitus n. 15.

Licentiam arma aſportandi ſolus Princeps concedit n. 16.

An alter officialis concedere poſsit à n. 17. ad 23.

Præſes Prouinciæ an poſſit armorũ prohibitorum delationem concedere n. 20. 21. 22. & 23.

Armorum aſportatio, an prohiberi poſsit n. 24.

Quid in propria patria n. 25.

QVinto ſe offert facultas
cognoſcẽdi delicta cõ-
miſsa per vaſsallos extra
territorium, pro quibus hęc
Curia eſt in antiqua poſseſ-
ſione, & extant nõnulla exẽ-
pla, & decreta, etiam contra-
dicente Iudice loci delicti, &
illa tranſcribere eſset valde
laborioſum, cũ quęſtio ſopita
ſit, ſi Iudex domicilij, & ori-
ginis cognoſcit, nõ concurrẽ-
te Iudice loci delicti, ex
Franch. deciſ. 66. Si verò con-
1 currit delicti forus, priuile-
giũ anterius attẽditur, vt abũ-
de declarat D. Reg. Rouit. in
prag. 1. vbi de delicto n. 6. &
ſeq. cui te remitto, & Capo-
blan. tom. 1. de auct. Baron.
prag. 8. par. 2. n. 118. Sed dubiũ
ſtat, ſi vaſsallus extra territo-
riũ deliquerit, & iudex domi-
cilij, & originis, nõ habens in-
quiſitũ in fortijs, ſed tantũ in
2 manibꝰ M.C.V. R.A. vel alio-
rũ Tribunalium, verũ petat.
Accidit in cauſſa Franciſci
de Anna, & Matthei Oreſi-
ce Auellæ, qui fuerunt per
hanc R. A. capti; tanquam
inquiſiti de aſportatione ictus
parui, & cum partibus ſe-
paratis, nempè cum fuci-
li ſeparato à canna, & per Ca-
poralem huius Regiæ Au-
dientię fuerunt infragranti
reperti, & ad illius carceres
aſpor-

aſportati. Ego, qui partes Ducis Turſi vtilis domini Auellarum tuebar,
3 dicebam nullo iure poſſe puniri, ex eo, quia partes erant diſiunctæ, & ſeparatæ, non aptæ ad nocendum, & allegaui Ricc. decil. 93. par. 1. & Bertazol. conſ. 74. num. 12. lib. 1. & ibi adentes, prout in
4 ſimili, dicimus de retinente domi Archibuſettum inutile, quòd exonerari non potest, exemplum, ſi eſſet ſine rota, vel ſine fucili, non tenetur pœna detinentis arma, Farinac.quęſt. 108. num. 86. Et dato, quòd eſſet delictum, cognitio ipſius ad Curiam Auellarum, vti Iudicem domicilij, & originis ſpectabat, tantò fortius, nõ cõcurrente Iudice loci delicti, Auditor Thomas Brandolino remiſſionẽ denegabat, ex eo, quia per Caporalem huius Regię Audientię fuerunt capti, & ſic erat per Regiũ Tribunal
5 pręuẽtum, & inferebat, quod quãdo per Regios miniſtros eſt pręuentum in perſona, Iudex domicilij, & originis ſuccumbit in cauſſa, & allegabat Rouit. in prag. 1. vbi de delict. n. 26. replicabam ego, quòd & ſi Rouitus hoc explicet, eſt eius doctrina pro corollario inducta, dum diſputatiuè loquitur, ſed in praxi in Regno idem, Rouit. eod. loc. num. 22. reſtatur, quicquid tempore
6 Follerij, Gramatici, & aliorum fuerit deciſum, tamen hodie priſcis temporibus practicaui deciſionem Pręſid. de Franch. 66. Vnde, etiam, quod Regium Tribunal preueniſſet, debent remitti, cum nulla pręuentio
7 poſſit operari in pręiudicium competentis Iudicis, niſi illa, quę eſt inducta per Carolum Quintum in prag. 5. vbi de delicto, de qua Barones non
8 poſſunt cõqueri cũ cõmunis ſit, & ſi Baro in vno ſuccumbit, in alio cognoſcit. Hæc cauſſa fuit diu ventilata, & tandem fuit dictum, quòd cauſſa remanear, de quo interpoſita appellatione ad Magnam Curiam Vicariæ, ipſa pendente ille Auditor dictos inquiſitos ad ſeruiendum in bello Alemaniæ concordauit, licet fuiſſet in voto contrario eruditus, & benemeritus, ſatiſq; laudan-
9 dus Auditor Mutius de Ruſſo Neapolitanus, qui cum opinione Riccij reſidebat.

Et ad materiam quæri poteſt, ſi arma fuerint reperta in

10 ta in terra propè pedes alicuius, an dicatur delictum probatum, & ſit punibile, vide Viſconr. in concluſ. iur. in verbo Arma portans, col. 2. ad med. fol. mihi 11. Sed Rip. in tract. de nocturn. tempor. cap. 8. num. 40. aſſerit, quòd ſi fuerint reperta de nocte propè pedes, præſumuntur illius, licet num. 41. arbitratium Iudi-
11 ci relinquit, attenta qualitate perſonæ, & armorum, Caball. reſolut. crimin. tom. 2. caſ. 230. num. 27. 35. & ſeq. dicit, quòd pręſumuntur illius, iuxta quem fuerũt inuẽta, & dicitur liqui-
12 diſſima probatio, niſi contrarium probetur, & ſi fuerint plures, omnes tenentur, vnica tamen pœna, niſi probetur in ſpecie, iuxta quem ex illis fuerunt reperta, ibid. num. 2. Sed Mar. Mut. Siculus deciſ. 80. num. 4. concludit, quòd arma
13 reperta in terra operantur, ac ſi ille, iuxta quẽ reperta ſunt, realiter cum armis captus fuiſſet, vide Caualc. de Bracch. Reg. par. 2. num. 123. & Farinac. quæſt. 108. num. 158. & ſeq. Et ſi fuerint reperta arma prope cadauer occiſi, faciunt indicium ad torturam contra do-
14 minum armorum, Farinacc. quæſt. 52. n. 74. idem ſi fuerint reperta arma ad menſuram vulneris, ibid. n. 77. & 78. Tu ſcis, quòd armorum vſus eſt prohibitus, Codic. vt armo-
15 rum vſus inſcio Principe interdictus ſit, lib. 11. ſuper quo pulcherrimas additiones fecit Regẽs Cõſtantius, vbi etiã de bello, & illud mouente tractat D. Rouit. prag. 8. tit. de Armis n. 12. & ſolius Prin-
16 cipis eſt concedere facultatem arma deferendi, Rouit. ibid. n. 14. nunc quæritur, an officialis, qui poteſtatem non habet armorum aſportationem concedendi, & concedat, puniatur aſportans, vel officialis concedẽs, & vtrum aſportans ſub colore huius licentiæ poſſit aſportare ar-
17 ma breuiora, nempè ſcoppictum paruum, ſiue archibuſettum. In occurrenti caſu fuit per Gubernatorem Terræ Montisfuſcoli D. Franciſcum Ramirez Dauila militẽ Hiſpanum carceratus Petrus Sementa, qui aſportabat archibuſettum; tuebatur poſſe aſportare, ex quo per Regiam Audientiam fuit, vti miles Campaniæ ipſius Regię Audiẽtię toleratus, & admiſſus, & tacitè licẽtia aſportandi archibuſettum cõceſſa. Ego dicebam militem vocari non poſſe, non concurren-

tibus requiſitis in Regia Pragmatica 11. de offic. Iudic. §. 6. vt dixi ſupra in tit. de offic. Capit. Campan. cap. vnic. num. 22. & ſeq. exemplo alicuius de familia, qui ſi non reperitur deſcriptus, ſiue arrollatus in libro, in quo omnes deſcripti ſunt, non dicitur familiaris, Caball. reſolut. crimin. tom. 2. caſ. 290. num. 26. Neque vllum officialem
18 licentiam arma breuiora aſportandi tribuere poſſe, etiam ſi eſſet à latere legatus, Rouit. prag. 8. de Armis num. 27. licet Farinacc. quæſt. 108. num. 23. aſſerat conſtitutionibus Pij Quarti, & Quinti fuiſſe hoc in Vrbe ſtatutum. Nam quando habens poteſtatem contedendi delationem armorum aſportans arma breuiora portare poteſt, Farinac. conſ. 45. quem adducit Viſcont. citat. loc. opinioni cuius non ſic indiſtinctè inhæreo, cum armorum prohibitorũ aſportationem concedendam eſſe in ſpecie arbitter, & facul-
19 tas deferendi Archibuſettum non poteſt concedi oretenus, etiam ſi ſuperior tolleret ipſius delationem, Farinac. quæſt. 108. num. 124. & ſeq. Nam licet Præſes Prouinciæ poteſt armorum
20 prohibitorum delationem concedere duabus de cauſſis. Prima, quia perſonam Principis repreſentat, & tanquam eius legatus in ſua Prouincia vices ſuas gerit. Secunda, quia eius eſt officium Prouinciam pacatam reddere, ex Luc. de Penn. in l. vnic. Codic. vt armorum vſus lib. 11. col. final. verſic. ſed quęro, ſequitur Farinac. quęſt. 108. n. 121. & 123. tamen, cum in Regno noſtro adſint tot, tantęuè pragmaticę delationem archibuſetti prohibentes, non poteſt hęc licentia concedi, niſi á Vicerege Regni hęc facultas tribuatur, dum ar-
21 chibuſetti delátio, etiam per officiales iuſtitię, etiam in itinere prohibetur, Farinac. quęſt. 108. n. 104. & 113. Pro qua cauſſa fuit deſtinatus per M. C. V. commiſſarius Don Franciſcus Balboa de Pax miles Hiſpanus, inquiſitionis in
22 Regno Hiſpaniarũ conſultor, & in hoc Neapol. Iudex in criminalibus M. C. V. ab omnibus laudatus, qui librum de Monarchia Regum omnibus vtilem magno labore imprimendum curauit, cuius deciſio pendet, & ſic
23 interrogatus reſpondi Petro Angelino erudito, & integerrimo

gerrimo diligentiſſimoq; viro, & omni laudi digno.

Et quando conceditur facultas arma aſportandi, nedum aſportatio prohiberi poteſt, ex aliqua cauſſa, vt per Do-
24 ctiſſimam Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron. prag. 14. num. 58. verùm etiam non poſſunt illa aſportari in pro-
25 pria patria, Capoblanc. ibid. num. 59. & ante eum Rouit. in rubric. de Armis num. 6. & poſtremo cautum repetitur ex Prag. 11. de offic. Iudic. § 87.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Pro delictis commiſſis in Ciuitate Neapolis, an delinquentes remittantur ad Barones.

Quid ſi delinquerint in Caſalibus

SVMMARIVM.

Delinquentes intus Ciuitatem Neapolis, non remittantur Baroni, & quare num. 1. 2. 3. 4. & 5.

Fallit in Terra Montisfuſcoli n. 6.

Clauſula abdicatiua quid operetur num. 2.

Clauſula derogatoria quid operetur num. 2.

Delinquentes in Caſalibus Neapolis, an remittãtur Baroni n. 4.

De Caſalibus idem iudicatur, ac de Ciuitate num. 5.

ET cũ hæc clauſula extra territorium operetur, vt Dominus Terræ Montisfuſcoli cognoſcat de vaſſallo alibi delinquente, non fruſtatorium quæſitum ſe
1 offerr, ſi fuerit delictum cõmiſsum in Ciuitate Neapolis per aliquem vaſſallum Terræ Montisfuſcoli, an hic inquiſitus cognoſcatur per eius Baronem. Accidit in perſona Saluatoris Conte Turris Caſalis Montisfuſcoli, qui furtũ commiſerat in Ciuitate Neapolis in domo Lucretię Caracciolæ: ad eius querelam, fuit captus per hanc R. A. & dũ de remiſſione petita diſcutiebatur, Fiſcus inſtabat nõ remittendam, imò remanendam eſse cauſsam in eadem R. A. tuebatur, ex deciſione de Franch. 129. & Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron. prag. 8. par. 2. n. 332. & D. Tap. in prag. 1. vbi de crimin. ag. oport. n. 20. in compend. Iur. Regn. Replicabam ego clauſulam priuilegij ex-
2 tra territorium, cum alia abdicatiua, & derogatoria conſtitutionibus, capitulis, & Ritibus Regni eſse amplam, & licet regula ſit, ꝙ nõ remittitur ad Baronem ille, qui deliquit in loco, vbi reſidet
3 Princeps duplici cauſsa. Prima, quia Princeps offenditur.

Secunda, quia cum omnes cauſsæ ibi auocentur, non datur remiſſio Baroni, tamen Bouadill. lib. 2. politicor. cap. 13. num. 69. fol. mihi 518. mouet quæſtionem, & pro vtraq; parte varias doctrinas adducit, & non reſoluit, neque concludit, ſed remittit ſe ad Decianum, & Farinacium, & Farinacius per me viſus, titul. de inquiſit. quæſt. 7. loquitur de remiſſione facienda à Superiore ad inferiorem Iudicem, vel inter illos tres Iudices, delicti, domicilij, & originis, vel inter alios Iudices ſub eodem, vel diuerſo Principe exiſtentes, & non loquitur, prout eſt caſus noſter de delinquente in loco, vbi Princeps reſidet, vndè Bouadill. malè, & extra propoſitum Farinacium allegauit, &
4 proinde Bouadillæ dicto circumſcripto, & Farinacio omiſſo dicebam Ciuitatem, & caſalia eiſdem priuilegijs potiri, & reſpectu priuilegiorum iudicandum eſſe
5 idem de caſalibus, quod de ciuitate. At cum in occurrenti caſu fuerunt remiſſi illi, qui deliquerunt in caſalibus Neapolis, vt teſtatur Thor. tom. 2. comp. deciſ. fol. mihi 582. col. 1. verſic. remiſſio delinquentis, per conſequens non denegari debere hanc remiſſionem. Hæc cauſſa fuit per plures dies diſcuſſa, & ventilata, & tandem poſt diſcuſſionem fuit remiſſa ad Curiam Mõtisfuſcoli ſub die 16. Septembris 1626. D. Ioanne Angulo Commiſſario filio D. Gregorij Angulo Regij Conſiliarij integerrimi, ſemperq; laudandi, primum locum in eius aula obtinentis.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Perſona priuilegiata ſi conuenitur ex contractu paterno, an declinet forum.

NON SVMMATVR, quia breue.

Sexta ſe offert facultas, & eſt illa contra viduas, pupillos, & alias miſerabiles perſonas, in illis verbis. [Etiam ſi citati, accuſati, vel moleſtari fuerint ad inſtantiam, & petitionem quarumcumq; perſonarum, etiam pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum, & Eccleſiaſticarum, etiam quantumuis priuilegiatarum, etiam priuilegio in corpore iuris clauſo, de quo oporteret facere ſpecialem, & expreſſam mentionẽ officialium Mag. Cur. Vic.

vel

vel Cameræ noſtræ Summariæ, aut aliarum noſtrarum Curiarum, & noſtri Sacri Conſilij, quomodocumq; fortè prætendentium vigore priuilegiorũ quorumcumq; ac capitulorum, conſuetudinũ, conſtitutionum, Rituũ, & Ordinationũ ipſarũ Curiarũ. Quorum poſſeſſionem per nonnulla decreta, & quamplurima exempla retinet, quę hic diſſerere ſuperfluum videtur, ſed tantũ quęritur, quid operetur hęc clauſula derogatoria, dicas, q́ ſi iſtæ perſonæ
1 ſunt actores, poſſunt coram quocumq; Iudice, etiã Principe conuenire ſuos aduerſarios, contra regulam, quòd actor ſequitur forum rei, ſi verò ſunt conuenti, poſſunt declinare forũ vbi eis libuerit, vel coram Principe, vel coram Iudice quocumq; vt aduertit Afflict. in Conſt.
2 Regn. ſtatuimus, vt magnę n. 15. qui dicit, quòd ſufficit, & cenſetur derogatum legi vnicæ, per illam clauſulam, generalem, de quo oporteret facere ſpecialem mentionẽ, tu vide Thor. compend. deciſ. tom. 1. in verbo Remiſſio cauſſæ fol. mihi 419. qui plura adducit, & de Franh. deciſ. 192. quem vide Mar. Giurb. deciſ. Sicil. 82. n. 4. & Caſtill. deciſ. Sicil. 39. tom. 1.

Verũ, ſi aliqua ex dictis perſonis priuilegiatis conueniatur
3 ex contractu paterno, non poſſunt declinare forum, Afflict. ibid. n. 26. vt in ſimili dicimus de clerico, ſi conueniatur ex cõtractu paterno, vel q́ pater moriatur pendente proceſſu, nõ decli-
4 nat forum, Galleſ. in tract. de obligationib. in forma Camerę quęſt. 2. n. 3. & 6. vt dixi ad Gramatic. deciſ. 29. Et per hęc ſit ſatisfactum etiam ſeptimæ clauſulæ derogatoriæ, quę coniungitur
5 cum alia infra poſita in eodẽ priuilegio abdicatiua quę ex verbis prædictis inducitur, Foller. in pract. crimin. tit. audiantur excuſatores n. 67.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Virgo, an gaudeat priuilegijs Viduæ.
Quid ſi habeat patrem.

SVMMARIVM.

Virgo, an æquiparetur viduæ & in quo n. 1.
Virginis, & Viduæ Etymologia n. 2.
Virgo habens Patrem, an gaudeat declinatoria fori a n. 3. ad 22.
Quid in cauſſis ciuilibus n. 11. & 14.
Quid ſi proſequatur iniuriam alterius n. 12. & 13.

Quid

Quid in homicidio Patris, vel fratris n. 15. & 16.

Quid pro iniuria, vel offenſa facta ſibi à n. 17. ad 22.

Virginitatis qualitas debet probari à n. 23. ad 26.

Stuprans virginem, an teneatur dotare n. 29. limita ibidem.

Sed ſi fuerit per vim ſtuprata n. 30.

Virgo, ſi non erat, & remedia adhibuit, vt appareat n. 31.

SEneca lib. 1. de conſolatione ad Polibium docet nos, vt excogitare debeamus, vt nemini noceamus, vndè ego, nedum nemini præiudicium inferre excogito, ſed cunctis vtilitatem afferre laboro, & ex Tacito lib. 4. Annalium: inſatiabilem me reddo. Vndè ſumpta occaſione de priuilegijs Viduæ conceſſis, non lapſus de ſermone viduæ facto, virginis quoq; diſcurſum neceſſarium puto. Et quęritur, vtrum Virgo gaudeat priuilegijs Viduę, ſupra in tit. de officialib. in gener. cap. 12. dixi Virginē
1 includi, & eſſe maiorem vidua, nunc addo, q; ęquiparatur quoad fori priuilegium, licet differat in etymologia; Virgo enim eſt illa, quæ virū
2 nō cognouit, Vidua dicitur ab Iduo iduas, quod eſt ſeparare quaſi à viro ſeparata, Couarru. practicar. quæſt. cap. 7. n. 2. & Virgo eiuſdem priuilegijs gaudet, ſicut, &
3 Vidua. Sed quid ſi Virgo habeat patrem, an fori declinatoria gaudeat in occurrenti caſu; Cū Catherina de Cuozzo Terræ Ayrolæ Virgo offenſa à Valerio della Caua, & alios Terræ Ayrolæ, ipſos in hac R. A. accuſauit, cum electione fori, fuit dubitatum, ſi declinatoria gaudere poſſit, & omiſsa diſtinctione, ſi Virgo habeat animum perpetuo in virginitate permanēdi, vel nè, & omiſsa declaratione effectus, quem producit virginitas, de quibus citato loco dixi: multi dicebant virginē patrem habentē, habere fori electionē, ea
4 ratione, quia accuſando de crimine, quorum punitio publici iuris eſt, nō indiget patris cōſenſu, in illis enim, quæ publici iuris ſunt, non curatur paterna poteſtas, & allegabant mihi vulgatam deciſionē de Franch. 100. & ad-
5 debant fuiſse ſic ſemper deciſum, ex Romanis per Gratian. diſcept. forenſ. cap. 518. n. 2. ex Siculis per Maſtrill. deciſ. Sicil. 127. n. 8. & 9. D. Franciſc. de Caſtlll. deciſ. 48. n. 11. & ſeq. & ex noſtris
6 Regnicolis per Viu. deciſ. 65. n. 3. & Regent. Tap. in conſtit. Regn. ſtatuimus n. 20. Vndè dicebat Fiſcus ſic eſſe

in

in præſenti cauſſa iudicandum, & hanc Virginem ad declinatoriam fori admittẽdam. Ego, qui partes Ducis Ayrolę tuebar, dicebam allegatam deciſionẽ de Franchis non adaptari poſſe caſui noſtro, licet enim primus articulus hoc continens videat' primo loco deciſus, tamen in alio non fuit cauſſa finita, & ſic deciſio non eſt completa, ſic infert Muſcatell. in pract. ciuil. p. 2. gloſ. cõpetẽtes n. 72.

Vlterius volui videre cunctos iſtos D.D. mihi allegatos, & inueni, quòd nemo ex ipſis loquitur de virgine habente patrem, prout eſt caſus no-
7 ſter, ſed ſimpliciter loquũtur de Virgine, vt ei priuilegium declinandi competat, de quo D.D. non diſcrepant, nec ego contrarium ſẽtio; clarum eſt enim, virginem tali priuile-
8 gio gaudere: ſed caſus noſter eſt, ſi ſub patria poteſtate reperiat', an poſſit forũ declinare?

Pro parte affirmatiua poſsẽt adduci adducta per Franch. ci-
9 tat. deciſ. 100. n. 4. quam ſequitur Nouar. in tract. de elect. for. ſect. 1. quęſt. 11. n. 3.

Pro parte negatiua, quòd non competat declinatoria, refert Viſcõt. poſt deciſ. de Franch.
10 ad eandem deciſionem, & Nouar. citat. loc. ad fin. & nouiſſimè Thor. compend. 1. deciſionũ in verbo Virgo fol. 577. col. 1. ad fin.

Vnde ex hac ſcriptorum pugna, diſcordia Aduocatorum ſequitur. Ego verò pro Doctoribus pugnantibus concordandis, & pro Aduocatis diſcordibus recõciliandis diſtinguendos eſſe plures caſus arbitror.

Primum, an hæc Virgo pro cauſis ciuilibus agat, vel conueniatur; & intrat doctrina Ca-
11 poblanc. de auct. Baron. to. 1. prag. 8. par. 1. n. 328

Secundum, an pro bonis aduentitijs, vel profectitijs agat, vel
12 cõueniatur, in quibus Pater eſt legitimus adminiſtrator, & cũ actio in perſona patris reſideat, nõ poteſt virgo, nec actiuè, nec paſſiuè eligere, nec variare, vt teſtatur Capoblan. eod. tom. 2. cap. 44. n. 14.

Tertium, an proſequatur iniuriã offenſi alterius, ipſo offen-
13 ſo negligente, & habent locũ diſpoſita per Reg. Tap. citat. conſtit. Statuimus. n. 20. & cũ ſuorũ iniuriam proſequatur, poteſt accuſare, ſed ſi mors offenſi non eſt ſequuta, non poteſt eligere, nec variare; in
14 iure enim diſpoſitũm eſt, nõ ſequuta nece, nõ poſſe accuſare, ex Carauit. rit. 191. n. 8. verſ. ſcias tamẽ, ſequitur Viu. dec. 521. n. 30. q aſſerit, pcedere offenſo recuſãte quei elare.

Quar-

Quartum, an accuſet pro homicidio commiſſo in perſonam patris, vel fratris, prout erat caſus citat. deciſ. de Franch. 100. & in hoc eſt ſubdiſtinguendum, aut extant maſculi ſuccedentes defuncto, cum in Regno, cui competit ſucceſſio, ſpectat & remiſſio, & per conſequens accuſatio nō admittitur, quia ſi concur-
15 runt maſculi, & fœminę, pręferuntur maſculi, ex eo, quia fœminæ admittuntur in ſubſidium, de Franch. deciſ. 382 & Gratian. diſceptar. Forenſ. cap. 5. n. 30. quamuis querelę, & accuſationes fœminarū receptæ repetiantur, ſemper enim recipiuntur, & inde fit diſcuſſio de ipſarum habilitate, vt Franchis ibidem teſtatur, quem ſequitur Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 18. n. 16.

Si verò non extant maſculi, vel alij ſuccedētes, tunc ipſa Vir-
16 go admittitur, & declinatoria fori gaudet, Capoblanc. cit. cap. 34. nu. 13. & ſeq.

Quintò, aut accuſat de iniuria, vel offenſa facta in ſui perſonā, prout eſt caſus noſter, &
17 ꝙ requiratur paternus cōſenſus, colligitur ex Farinacc. q. 14. n. 40. qui aſſerit, quòd filius ſub patria poteſtate exiſtēs, nō poteſt remiſſionē facere, de Franch. deciſ. 100. teſtatur non eſſe neceſſariā patriam poteſtatē. Ego verò cō-
18 trariū ſentio, & dico, ꝙ quando Virgo eſt læſa in perſonā, ex quo propriam carnē tangit, & quia corpus læditur, cōpetit actio, electio, & variatio, ex Herculan. in tract. cautel. de nō offendendo cap. 25. n. 10. probatur ex adductis per Marſil. ſingular. 188
19 in quo habetur, quòd quando clericus offenditur, illum offendēs eſt excōmunicatus, etiam ſi offenſio ſit facta in
20 veſtibus, ꝙ declaratur procedere, dummodo Clericus ſentiat offenſam, ſecus ſi dormiat, vt ipſemet Marſil. teſtatur, quem ſequitur Carocc. in tract. de minor. in delict. excuſand. quæſt. 3. nu. 8. & ad hoc, vt dicatur offenſa, requiritur corporis læſio, & ſic perſonæ tactus, Reg. Rouit. prag. 11. de abolir. n. 18. & ſeq. quia per tactū propriam carnē tetigiſſe videtur. Econtra quando corporis læſio nō eſt ſequuta, q̄uis veſtimenta
21 ſcindantur, nō dicitᷣ offenſio facta in perſonam, Farinacc. quęſt. 107. art. 14. num. 166. vndē colligitur, Virginem, etiam patrem habentem læſam, & offenſam in propriam perſonam poſſe agere, eligere, & variare, & ſufficit, quòd qualitas virginita-

tis

tis narretur in libello, licet enim qualitas, quę fundat
23 intentionẽ, debet probari, ex dictis per me ſupra in titul.de poteſt. ad mod bell.cap.3.n. 36. & 37. tamen limitatur in Virgine,& ſufficit Virginitatis qualitatẽ allegare, cũ præſumatur,quia naturalis eſt,vt dixi ſupra,in tit.de inſtrumẽt. cap.1.n 32.Maſcard.concluſ. 1410.n.9. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 89. n 2.Mari ad Gramatic.deciſ. 22.n. 5. Rip. de noct. temp. cap. 162. n. 16. & nouiſſimè Baldaxar de Angelis in addition. nouiter,& doctiſſimè impreſſis ad Foller. practic. crimin.tit.capiat informatio-
24 nem n. 39. ſecus in clerico, clericatus enim qualitas non prouenit à natura, vt virginitas,ſed extrinſecè fit,& debet probari Nouar. citat. tract. quæſt. 32.n. 1. & 2.

Sed ſi negatur, eſſe virginem, quomodo probetur, vide Gratian.diſcept.forẽſ.cap.235. n.50.& 51.Viſcont.in ſingularib.ſuis, verbo Virgo, Baldax. de Angelis in tit. Audiantur excuſatores n. 68.

Quod tu intellige procedere, dummodo virgo ſit maior
25 decimo octauo anno, ſi eſſet enim minor decimo octauo, & maior decimo quarto anno, ſecus eſſet, & declinare
26 forum non poſſet, exemplo minoris, cum quo non differt, ex Clar. quæſt. 14. n.7. & Viſcont.ad Frãch.deciſ.100

Hæc cauſſa fuit diu diſcuſſa, & tandem remiſſa Baroni, ex quo fuit producta fides Parochi eſſe maiorem decimoquarto, & minorem decimo octauo anno, Auditore Io.de Ceruantes Hiſpano relatore; licet valde dubitaſset de doctrina Capoblanc. cit.cap. 44. Auditor Mutius de Ruſſo Neapolitanus optimæ integritatis, qui pluribus officijs ab omnibus Regni Proregibus fuit decoratus, & propter eius eximias virtutes maiora meretur.

Vidi tamen in multis Vniuerſitatibus adeſſe capitula, vt
27 exiſtentes ſub aliena poteſtate non valeant accuſare, ſine conſenſu eius poteſtatis, cui ſubijciuntur, & ſignanter in Terra Cluſani, in qua
28 extat Capitulum, quòd filij familias ſine conſenſu Patris, ſerui ſine conſenſu Domini, Pupilli,& minores abſq; tutoribus, vidua ſine licentia Munualdi accuſare non poſſunt,licet loquatur in damno dato.

Materiam proſequendo,tu ſcis, quòd ſtuprans Virginem,te-
29 netur eam dotare,vel in vxorem ducere,vulgatis iuribus, nunc limita non procedere,ſi virgo ſtuprata eſt vilis vitæ,

Dddd & mi-

& minus honeſtę, ex quo nec vidua, nec virgo eſt, & ſtuprum non dicitur commiſſũ; licet enim corpore inta&ta ſit, tamen mentem corruptam habet, Gratian. diſcept. forenſ. citat. cap. 5. n. 44 & 45. Virginitas corrupta reſtitui
30 non poteſt, Guttieres conſ. 21. n. 11. & econtra ſi fuerit per vim ſtuprata, & per violentiam corrupta, ſed non conſentijt, connumeratur inter virgines, licet enim corpore corrupta ſit, tamen voluntate non eſt maculata, & ideò non perdit aureolã virginitatis, Catalan. in tract. de indul., cap. 34. n. 11 & 12. ſequitur Foller. ad prag. de Sodomia n. 3 &c. qui ampliat procedere ſi fuiſſet cognita per Tirannum, vel Regem, vel ſuum Dominum, præſumitur per vim, & metum 31. vide Muta tom. 4. cap. Sicil. cap. 166. num. 5. Et de dote, quæ dari debet a ſtupratore, vide Oſaſc. deciſ. 107. & ſi ſtuprator neget fuiſſe virginem, ipſa verò affirmet, quod virgo erat tempore carnalis congnitionis, cui creditur, Clar. in §. ſtuprum n. 4. dicit, quod in dubio præſumitur virgo, Baiard. ibid. n. 41. teſtatur credendum eſſe mulieri aſſerenti eſſe defloratam; ſed ſi virgo non erat, & medijs adhibitis vſa fuit, vt virgo appareat, an peccet, vide Sanchez de matrimon. lib. 6 diſput. 27. à num. 7. ad 10.

Et vltimo nota, quid ſi virgo ſtuprata, fuerit ab alio cognita non habet dotem, Nauar. quæſt. forenſ. 27. num. 6.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Subfeudum ad quem ſpectet.
Officialis feudatarij delinquens, à quo puniatur.

SVMMARIVM.

Subfeudum ad quem ſpectet n. 1. & 2.

Feudum habere, in feudum dare, & per feudum dare, an differãt n. 3.

Officialis feudatarij delinquens, à quo puniatur n. 4.

Vaſſalius delinquens cum officiali, a quo puniatur n. 5.

Continentia cauſſæ in Regno, an detur n. 6.

Electio fori contra officialem, an habeat locum n. 7.

Delictum commiſſum in perſonam Ærarij locumtenentis, à quo cognoſcatur n. 8.

Delictum commiſſum in perſonam arbitri, à quo cognoſcatu n. 9.

Sveceſſiuè octaua ſe offert facultas, & clauſula cum ſubfeudis, quæ eſt adeò in viridi obſeruantia, cũ pluries fuit deciſũ in R. Cam. Sum. primò reſpectu caſalis Sãcti
1 Petti adelicato, q̃ à prędeceſſo ribus

ribus Baronibus huius Terræ Montiſfuſcoli fuit conceſſum, vti ſubfeudum Io. Federico Raſcica, per cuius mortem ſine libris, fuit dubitatum, an Baro Terræ Montisfuſcoli, vel Regius Fiſcus ſuccederet, & tandem fuit decretum, dictum caſale ſpectauiſſe, & ſpectare, & conſignatum Baroni Terræ Montisfuſcoli,
2 vti ipſi deuolutum, & eius ſubfeudum, vt ſcribit Fuluius Lanarius Neapolitanus, Aduocatus nemini ſecundus, in repetitionibus feudalibus ad Regentem Lanarium ſuum patruum cap. 1. de his, qui feudum dare poſſunt n. 175. circa finem.

Et iterum, cum annis elapſis fuerit facta conceſſio per prędeceſſores Barones feudi, nuncupati Sancto Nicola delli Carciſi, vni de familia de Cannido, ex qua vltimo loco non erat alius hęres, nec ſucceſſor, niſi Hyppolita Cannida; pręten debat dominus dictæ Terrę Montisfuſcoli, ex quo ad fęminam deſcenderat, non tranſire vti ſubfeudum, & lineam eſſe finitam, & proinde ad ipſum ſpectare. Per Regiam Cameram fuit decilum feudum eſse apertum Baroni Montisfuſcoli, & immiſsus in poſſeſſionem dicti feudi, vt ſcribit Conſiliarius de Giorgio in repetit. feudalib. cap. 7. propter cuius Hyppolitę mortem feudum prędictum Sancti Nicolai delli Carciſi eſt deuolutum Eccellentiſſimo Principi Venuſij, per quē poſſidetur, & annui fructus ex illo percipiuntur, & certum quid R. C. ratione Adoghe ſoluitur.

Vndè colligitur Baronem Terræ Montiſfuſcoli ſubfeudum habere, & in feudū dare, licet
3 differant in feudū dare, feudū dare, & per feudū dare, vt dicit Reg. Lanarius repetit. feudal. cap. 1. de his qui in feud. dar. poſſ. n. 40. fol. mihi 27.

Materiam ſubfeudi proſequendo, quęri poteſt, ſi officialis feudatarij deliquerit in officio, à quo puniatur, recurre
4 ad diſputatā deciſionē Vincētij de Franch. 407. Verùm ſi cū officiali delinquēte aderit alter vaſſallus Baronis, an cognoſcatur à Superiore feudatarij, vel à Barone vaſſalli. Oc-
5 currit tēpore Vrſill. vt ipſe teſtatur deciſ. 113. n. 8. & refert fuiſse remiſsos ad Iudicē feudatarij, ratione continentiæ cauſsę, quē ſequit Thor. tom. 1. cōpend. deciſ. fol. 144. col. 2.
6 verſic. delinquens inſimul, quā opiniōē ego non ſequerer, ſi caſus eueniret, nàm

Dddd 2 conti-

continentia cauſſæ hodie in Regno non datur, cum quilibet remittitur ad ſuum Iudicem competentem, vt ex Franch. deciſ. 426. & latius dixi ſupra.

Sed ſi in officiali delinquente concurrat electio fori, an ca-
7 dat remiſſio cauſſæ, Thor. in compend. 1. deciſ. fol. 461. col. 1. verſic. remiſſio ad Curiam, ex Anello de Bottis ibidem relato pro negatiua teſtatur.

Non inane eſt quærere, ſi fuerit facta reſiſtentia, ſiue offenſio Aerario locumtenenti Baronis, Thor. tom. 2. comp. de-
8 ciſ. fol. 585. col. 1. verſic. remiſſio vaſſalli, mouet, & reſoluit quæſtionem, cui te remitto.

Et ſi offenſio fuerit facta arbitro, an remiſſio Baroni cadat, hæc quæſtio dependet ab illa, num Ritus cōprehendat
9 arbitrū, pro qua Thor. tom. 1. comped. deciſ. col. 2. verbo remiſſio, an ſit facienda, pro negatiua teſtatur, & ſic fuiſſe deciſum per Sacrū Conſiliū.

Caput Octaum.

ARGVMENTVM.

Habentes licentiam arma deferendi cum comitiua, an illi de comitiua ſeparatim armati incedere poſſint.

Retinens arma domi, an puniat.

SVMMARIVM.

Commiſſionati, Caporales, ſiue alij licentiam habentes arma deferendi cum Comitiua, illi de comitiua, an coniunctim cum ipſo Caporali, vel ſeparatim arma portare valeant, à n. 1. ad 10.

Offendens vnum de comitiua per quem puniatur num. 11.

Commiſſionati non poſſunt eſſe inquiſiti, vel contumaces n. 12.

Arma domi, vel in hoſpitio retinētes puniuntur n. 13. 14. & 15.

Limita num. 16. & 17.

Modicū quomodo iudicatur n. 18.

Arma deferendi poteſtatem habens, an deferat in palatio Principis, vel coram Iudice a nu. 19. ad 22.

Arma detinens in agro an puniatur num. 21.

Arma ligata portans, an puniatur, & quomodo debet eſſe ligatura a num. 23. ad 25.

SVpra non neglecta occaſione de armis ſermonem tetigi neceſſarium nunc arbitror pro coronide, & dilucidando dubio, de quo fui in dies interrogatus, pro practica verificanda alia diſſerere.

Solent Commiſſarij Campaneæ, Præſides Prouinciarum, & alij Iudices talem facultatem á Domino Prorege haben-

habentes concedere licen-
tiam deferendi arma cum
comitiua ſex, vel decem, pro
1 ut ſibi videbitur. Et quæritur
an iſti de comitiua debeant
tempore licentię, & ſic in ini-
tio incedere cum principali,
qui licentiam habet, vel ſe-
paratim, & diuiſim arma
aſportare, Nicol. Ant. Palm.
2 in tract. diuerſ. Iur. gloſ.
17. nu. 31. mouet dubium,
& refert ſe ad Oſaſc. deciſ.
90. Ego vidi Oſaſc. citat.
loc. & hoc non dicit. Vnde
diſtinguendos arbitror tres
caſus. Primum, aut in li-
3 centia, ſiue commiſſione eſt
adiecta qualitas, vt ſimul
incedant per illa verba ſoli-
ta apponi: *Con che non ſi
diſtacchino da eſſo*. Secun-
dum, aut eſt expreſsè cau-
tum, vt poſſint ſeparatim
incedere. Tertium, aut neu-
trum eſt dictum, nec expreſ-
ſum, ſed ſimpliciter eſt con-
ceſſa licentia arma deferen-
4 di. Si primo caſu eſt appoſita
conditio, vt ſimul incedant,
illa debet ſeruari, & non
poſſunt ſeparari. Si ſecundo
caſu eſt ſpecialis facultas tri-
5 buta, vt ſeparatim incedant,
illa attendenda, & valent
ad eorum libitum diſiun-
ctim arma deferre. Si tertio
6 caſu, & ſic ſi neutrum eſt
expreſſum, ſed ſimpliciter

eſt conceſſa licentia, dicas,
quòd non poſſunt incedere
ſeparatim, ſed aſſociati cum
principali, ne detur mate-
ria delinquendi: poſſent
7 enim illi de comitiua deli-
cta patrare colore licentiæ,
& commiſſionis, & eſſent
delicta ſeiè impunita: Nam
Iudices delicti non ſe intro-
mitterent, prætextu, quòd
non poſſent de illis cogno-
ſcere, cum in tales ſit du-
bium, an cognoſcantur à
8 Iudice loci delicti, vel ab
eo, cuius vices gerunt, ex
Boer. deciſ. 9. l. nullum
Cod. de teſtibus, licet ha-
beat locum præuentio,
Franch. deciſ. 147. num. 1
& officiales, quorum perſo-
nam repræſentant, neſcien-
tes crimina, non aduerte-
rent, vnde ad hoc euitan-
dum concludo, quòd ſi-
mul deambulent principa-
lis, & comitiua, & dico am-
9 plius, quòd debent ab initio,
& ſic tempore licentiæ obtẽ-
tæ apponere in dorſo licen-
10 tię nomina illorum de comi-
tiua, non autem in dies ad ſui
libitum apponere, vel ſocios
caſu in itinere inuentos ca-
pere, vel aſſociare. Sequere-
tur enim illud primeuum in-
conueniens, quod euitari
debet, & hoc eſt illud,
quod conciliando opiniones,
Boer.

Boer. & Belli teſtatur Menocch. de arbitr. Iudic. caſ. 336. n.6. quẽ ſequitur Palm. citat. loc n.32. ſed ſi offenderetur vnus ex comitiua, vel
11 ille alterum offenderet, per quẽ puniatur, vide Menoch. cit. loc. num. 4.

Solet apponi clauſula in dicta licentia, dũmodo ipſi de comitiua non ſint contumaces,
12 nec inquiſiti, in illis verbis: *Purche non ſiano contumaci, ò delinquenti.* Ad cuius ſalutaris clauſulæ tutelam eſt introductum, & per Regiũ Collaterale ordinatum, vt in ſimilibus expeditionibus fiat perquiſitio, virtute prouiſionum tenoris ſequentis videlicet. A terg. Illuſtri viro Gubernatori in Prouincia Principatus Vltra Cõſiliario Regio fideli dilectiſſimo. Intus vero. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illuſtris vir Regie conſiliarie fidelis dilectiſſimè. *A noſtra notitia è peruenuto, come tanto voi, come l'altri Gouernatori Prouinciali vi ſeruete de alcuni maſtrid'atti, & ſcriuani, che ſono inquiſiti in queſſo Tribunale, & così anco s'è abuſato, che ſe fanno commiſſioni d'alguzini de licenze d'arme, ſi mandano commiſſarij per eſequire, ò fare altri effetti, & ſi aſſentano ſoldati de Campagna perſone, che ſimilmente ſtanno inquiſite in queſſo predetto Tribunale, & poi vanno per queſsa Prouincia con tali commiſſioni, & non ſe le può dar faſtidio, ancorche habbino delinquito dal che ne ſono nati, & naſcono molti inconuenienti, & per ciò noi volendo rimediare à queſto, come conuiene per la buona adminiſtratione della giuſtitia; ci è parſo farui la preſente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che per quello tocca alli Maſtri d'atti, Scriuani, Algozini, & Soldati di campagna, che ſeruono al preſente debbiate far fare la perquiſitione, ſe realmente ſono inquiſiti in queſſo predetto Tribunale, e trouandoſi inquiſiti, nõ vi ne ſeruerete, e di qua auanti non l'admetterete à tale eſercitio, ne ſpedireti cõmiſsioni à neſſuna perſona, tãto d'Algozini, come di licẽze d'arme, e mandare cõmiſſarij ad eſequire, o per altro effetto, ne fare aſſentare ſoldati de cãpagna, ſe prima nõ ſi farà la perquiſitione in queſſo predetto Tribunale, ſe ſarà inquiſito de alcuno delitto, lo che ſendo, nõ vi ne ſeruirete, ne ci le farete in conto neſſuno, atteſo è la noſtra volõtà, che non ſeruano tale perſone, che ſono inquiſite in queſſo predetto Tribunale, per tanto coſi l'eſequirete. Datum Neapoli in Regio Palatio die 29. Menſis Februarij 1612.*

El

El Conde de Lemos. Vidit Cōſtantius Regens. Vidit. De Caſtellet Regens. Vidit Montoya Regens. Salazar Sec. In Cur. 1. Principatus Vltra, fol. 34.

Poſt quę ſuperuenit Regia Pragmatica 89. capit. quæ eſt 10.de offic.Iudic.§.6.circa perquiſitionē, cui te remitto.

Materiam proſequendo, tu ſcis, quòd retinens arma domi,
13 punitur, ac ſi aſportaret, quod ampliatur procedere, etiam ſi retineret in hoſpitio, ex Ricc. deciſ. 291. n. 7.
14 par. 3. etiam ſi aſportaret nomine alieno, ex eod. Ricc. deciſ. 211. num. 1. par. 3. ſi
15 prodeſſet enim allegare, quòd arma aſportat nomine alterius, inanis eſſet prohibitio, & fruſtatoriè tot pragmaticæ. Nunc limita, non habere locum in duo-
16 bus caſibus. Primò, quando retinet pauco tempore, modicum enim tempus non habetur in conſideratione.
17 Secundò, ſi retineret loco pignoris, non autem iure dominij, Ricc. deciſ. 111. n. 2. par. 1. Tempus autem mo-
18 dicum, quomodò iudicetur, recurre ad diſtinctionem, quam faciunt D. D. in tex. l. lecta ff. ſi certum petatur, ſed Maſcard. concluſ. 1231. n. 12. dicit, quòd ſtatur Iudicis arbitrio, quando dicatur modicum, vel multum. Habens licentiā arma deferendi, non poteſt illa deferre
19 in Palatio Principis, aut coram Iudice, ſiue in congregatione hominum, & ſi aſportat, punitur, Viu. deciſ. 287. n. 1. & 2. concordat Farinacc. quęſtion. 108. n. 45. & ſeq. qui numero 50. limitat, niſi Princeps non eſſet in Palatio, vel fi-
20 nita Audientia Iudicis, ac finita Congregatione hominum. Et pro Coronide circa armorum detemptionem, an poſſit quis detinere in
21 agro arma, Farinac. quæſt. 108. n. 38. infert eadem pęna puniri detinentes domi, ſicut in agro, ex tex. in l. 1. in verb. agro, vbi gloſa ff. ad l. Iuliam de vi public. tamen n. 40. & 41. diſtinguit, aut tractatur de armis pro-
22 hibitis breuioribus, nempè archibuſetto, ſtilletto, aut verò de alijs armis. Si primo caſu procedere tex. citatum affirmat. Si Secundo caſu ſecus, & tolerari poſſe.

Et pro dilucidanda cautela, qua cauti delinquentes vtuntur, nēpè deferēdi arma ligata, ad
23 euitandā pęnam, ſciendum, quòd licet quis arma portans ligata, non ſit punibilis, vulgatis iuribus vſitato morè approbatis, tamen ego diſtinguo,

ſtinguo, quòd aut per Ciui-
tatem continuò ligata defert,
& tunc de ligatura non eſt
habenda ratio, & dicitur in
contemptum prohibitionis
pœnam effugere, & proinde
puniri poſſe, ſemper enim eſt
in eius poſſe ligaturam diſ-
brigare, & offendere, aut ve-
24 rò extra Ciuitatem, & ſic iti-
nerando defert, & tunc ſecus,
quia á contrario non cogno-
ſcitur animus offendēdi, pla-
cet hęc diſtinctio Farinac.
quæſt. 108. num. 83. & ſeq.
quod in vtroque caſu ego in-
telligo, dummodo ſint tali
modo ligata, vt non poſ-
25 ſint diſſolui ad libitum defe-
rentis, quod nota, quia quoti-
die euenire poteſt; & ſic ſem
per obſeruaſſe, & obſerua-
tum vidiſſe teſtatus fuit, quan
do huc acceſſit pro cauſa ſyn
dicatus D. Petri Bazan Pręſi-
dis. D. Didacus de Soria, y
Morales miles Hiſpanus, qui
in illo Hiſpaniarum Regno
fuit lector veſpertinus inſi-
gnis, nunc verò ad Iudicatum
M. C. V. in criminalibus per
Suam Maieſtatem fuit de-
putatus, donec de alio ſupre-
mo prouidebitur, & illud cũ
eo Portulaniæ in Ciuitate
Neapolis exercet, maxima cũ
laude, & omniũ ſatisfactio-
ne; eſt enim practica, & ſcien
tia munitus, & hæc ſufficiant
quo ad iſtam materiam.

DE PRIVILEGIIS BARONVM Caput I.

A R G V M E N T V M.

Barones in Regno, an habeant confirmationem in Regimine Vniuerſitatis.

An teneantur confirmare habentem minora ſuffragia reiectis habentibus maiora.

SVMMARIVM.

Præteritorum reprehenſio non datur num. 1.

Conſuetudo eſt altera lex maior omni ſtatuto, & potentior ipſa lege num. 2. & 3.

Barones, an habeant confirmationem in electis pro regimine Vniuerſitatis, num. 4

Pragmatica tribuens Baroni confirmationem præſeruat ius Baroni, & eſt conformis Iuris communis num. 4

Confirmatio quotuplex ſit n. 5.

Verbum

Digitized by Google

Verbum eligimus cõuenit Vniuerſitati nominanti, & Baroni eligenti; à num. 6. ad 10. 11. & 12.

Eligere aliud eſt, aliud nominare, & aliud dare num. 7. 11. & 12.

Nominatio dicitur ſcrutinium num. 8.

Nominandi poteſtatem habens, vna facta, non poteſt variare num. 9

Electio verè conſiſtit in habendo maiores voces n. 10.

Et de pluribus vnum aſſumere n. 13. 14. & 15.

Nominatus, an ante cõfirmationem poſſit exercere n. 16. & 17.

Electio an procedat à confirmante, vel nominante n. 17.

Electus per ſolam electionem an habeat ius in re, vel ad rem num. 17.

BArones quamplurimi in Regno habẽt poteſtatẽ confirmandi illos, qui electi ſunt ab Vniuerſitatẽ pro ipſius Regimine, & adminiſtratione, & hæc eſt altera prerogatiua, quam Excellentiſſimus Dominus Princeps Venuſij, vtilis dominus Terræ Mõtisfuſcoli retinet, quando enim Vniuerſitas pro nouo regimine ad ipſius gubernum ſe congregat, tenetur ſe congregare in loco ſolito, vocatis ciuibus per diem ante ad ſonum campanę, adhibita forma, tradita per regnicolas, Montanariũ nempè prag. 2. de adminiſtr. Vniuerſ. per Staiban. conſ. 45. & iterum conſ. 52. n. 7. & 8. & præter illos, per Auendan. de exeq. mandat. Reg. cap. 19. & per Antoniũ de Virgil. in tract. de legitimat. perſon. cap. 20. à n. 6. ad 9. & nominare inter ipſos congregatos, & eligere omnium voce alta, publicè prolata per circulum vnam poſt aliam duos Syndicos, & octo electos, & ipſa per acta traſmittitur ad Excellentiſſimum Dominum, vel eo abſente ad Gubernatorem Status, qui adiri poteſt ex traditis per Rouit. pragm. 2. de adminiſtrãt. Vniuerſit. n. 53. & ille de duobus Syndicis vnum; de octo electis quatuor, eligit, & confirmat, & ante confirmationem exercere non valent, & ipſa confirmatio tranſmittitur ad officialem loci, per quem defertur iuramentum confirmatis de benè adminiſtrando, ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ. Hæc eſt antiqua obſeruata conſuetudo, & conſueta obſeruantia, fundata in immemorabili tem-

 pore

poro, & tranſactione inita inter prędeceſſores Barones, & Vniuerſitaté. Prodeſt enim eſſe conſuetum ex adductis per Rouit. prag. 2. de adminiſtr. Vniuerſ. num. 21. Et cum Carminius Centrella Pauperum Aduocatus in additione ad prag. vnic. de cauſ. decidend. aſſerat, erraſſe maiores noſtros ſe ſubmittendo confirmationi Baronis, & libera electione priuari, & inſuper diſcurrat circa illud verbum, eligimus, & confirmamus, placet pro veritatis indagine ſuper ſermone per ipſum prolato aliqua afferre, ne quid dubij ex ſuis ſcriptis in poſterum oriatur, & ad meæ elocutionis præambulum, congruit dictum ſuum hic tranſcribere.

ADDITIONES Carminij Centrellę.

ET ex his dixi, malè feciſſe maiores noſtros huius Terrę Mõtisfuſcoli, qui cõgregari ad faciendum Syndicum, habentes liberam vocem, & poteſtatem, dum voces eſſent ęquales, petierunt vocem, & confirmationem vtilis domini, & ab illa die hæc Vniuerſitas eſt priuata ſua libertate, & in electione Syndici, & Electorum Excellentiſſimus Princeps Venuſij vtilis dominus eligit, & confirmat, & quandoque ter, & quater facit congregari ciues ad faciendum alium Syndicum, non ſine labore, & ſudore, vt ita dixerim, ciuium, licet de iure non poſſet facere congregari, niſi vſq; ad tertiam vicem, hic Dominus in prag. 2. de adminiſtr. Vniuerſit. num. 48. Poterant enim maiores, & antiquiores noſtri, vel vti hoc conſil. Alexandr. 192. vol. 6. vel remedio tradito per hunc Dominum, in prag. 2. de adminiſtr. Vniuerſ. num. 39. nempè adire officialem, qui ſtatuat terminum de nouo ad eligendum; vel ad concordandum; vel remedio alio Alexand. conſil. 16. col. 6. num. 19. vol. 5. hoc eſt, cum Vniuerſitas meæ Terræ Montisfuſcoli eligit Syndicum habentem Iuriſdictionem, vt dicam infra, debebat adire pro confirmatione Regiam Audientiam, vel Magnam Curiam, cum omnis Iuriſdictio ſit in Regem tranſlata, l. 1. ff. de conſtit. Princip. l. 1. §. cum lege, Cod. de veter. iurib. enucleand. & quòd

quod peius, vtilis dominus prædictus confirmat, etiam habentem minora ſuffragia, quòd poteſt facere, hic Dominus, dicta prag. 2. num. 49. Vel poterant facere exercere pro illo anno officium Syndici à deputatis ab Vniuerſitate, cum iſti in locum Syndici valent exercere Iuriſdictionem, Alex. conſ. 16. in princip. volum. 5. & eſt bona practica ſecundum Iaſon. ad Port. in §. lex, Inſtit. Iur. natural. gent. & ciuil. deſumpta ex tex. in §. ex actis, ff. de origin. iur. & ſic antiqui noſtri habebant quatuor remedia, tria Alexandri, & vnum huius domini, licet de tertio remedio dubito ex traditis per Surd. deciſ. 1. in princip. volum. 5. ſorte derimi poterant facere quæſtionem. Eſt aduertendum, quòd quando Excellentiſſimus noſter Princeps Venuſij confirmat, non ſolum dicit confirmamus, ſed eligimus, & confirmamus, ad demonſtrandum, quòd ipſe propriè conſtituit, & facit Syndicum, & electos. Et ad ſedandam illam quęſtionem, ſi Syndicus dicatur factus ab Vniuerſitate, vel ab ipſo, quia ſi vteretur hoc tantúmodo verbo confirmamus, non eſſet dubium, quòd aliud eſt eligere, aliud confirmare, prout aliud eſt dare, aliud confirmare, cap. inter dilectos, §. ceterum, de fid. inſtrument. hunc, & alios tex. allegat Decius, in l. morè maiorum n. 8. ff. de Iuriſdict. omn. Iudic. Et ſi diceretur confirmamus, & non eligimus, ſequeretur, quòd actus diceretur ab electione, & non à confirmante, & ratio eſt; quia confirmatio permiſſiuè facta, & non formaliter, non denominat confirmatum à confirmante, ſed a ſpecifico efficiente, in quo eſt auctoritas data, Bald. in plurib. loc. in l. adopt. §. de adopt. l. ius ciuile §. de iuſtit. & iur. l. quia §. de Iuriſdict. omn. Iudic. & in l. ex his verbis §. de donat. Et ſi Excellentiſſimus Princeps tantúmodo confirmaret electionem á ciuibus factam, electio videtur facta priuatiuè ad vtilem Dominũ, licet in contrarium facit; quia idem non poteſt eligere, & confirmare, cap. final. de inſtit. Dec. conſ. 129. col. final. ſed reſponde, quòd ibi loquitur de Epiſcopo, & in re ſpirituali, vt aduertit Dec. in allegat. conſ. 129. col. final.

vbi ſuſtinet non procedere in laicis. Hinc inferunt D.D. quòd ſi per ſtatutum populi confirmantur ſtatuta mercatorum, non ſunt ſtatuta populi, l. 2. Cod. de conſtit. pecunia, cum verbum eligere, repugnet ſubſtantiæ electionis, electio non eſt libera, quando pendet à voluntate, & poteſtate alterius, & non ordinatur, vt libero arbitrio eligentis. Debet enim electio eſſe libera reſpectu effectus, & finis, Alex. conſ. 106. n. 20. lib. 2 quod non eſt, quando pendet à poteſtate alterius, & etiam in iudicibus eſt maior auctoritas cõfirmantis, de Franch. deciſ. 335. per quam deciſionem decidi pulcrum caſum; Prout de Epiſcopo electo á communi Bononiæ, & confirmato à Papa, dicitur officialis Bononiæ, & non Papæ, Ancaran. conſ. 140. num. 1. Habet enim hæc Vniuerſitas quodammodo quandam nominationem, & non electionem, cum aliud ſit nominare, aliud eligere, ſecundum gloſ. in l. 2. Cod. de periculo nominatorum. Dixi quodammodo, quia cum tribuit ius, & Syndicus Montisfuſcoli habet Iuriſdictionem, & ipſius exercitium pro vno menſe totius anni diuiſim, vt dixi, tantum eſt nominare, quantum eligere, hic Dominus dicta Pragmatica 2. de adminiſtrat. Vniuerſitat. num.
29 Realiter Syndicus non habet Iuriſdictionem, niſi ſit ſpecialiter conceſſa, Dec. conſ. 5. qui loquitur de Iuriſdictione conceſſa Syndicis, circa bona, & iura debitorum. Quò pertinet, quòd dum iſta confirmatio facienda tribuat ius Syndico. Montisfuſcoli, actus ante confirmationem, non dicitur habere eſſentiam; vt notat, Bald. in l. Caius per illum text. ff. de excuſ. tutor. Et aduertit hic Dominus magis clarè in dicta prag. 2. num. 34. vbi exercitium Iuriſdictionis nullo modo poteſt adminiſtrare abſque confirmatione, & ſequitur etiam dicta huius Domini in dicta prag. 2. num. 43. non habere locum in Syndico Montisfuſcoli, dum facta electione ipſius expectatur confirmatio vtilis Domini, quia, cum ante confirmationem electio ſit nulla, quamuis capta eſſet poſſeſſio, debet abſtinere, cum ante confirmationem non habeat ius quæſitum, vt notat Anton. de

ton. de Butr. in cap. ſin noſtra, col. fin. verſ. & nota hoc dictum incidenter de reſcriptis, imò renunciatio Syndici debet fieri in manibus confirmantis, vt notat Bartol. in l. final. Cod. de defenſorib. ciuitat. ſecus videtur eſſe in confirmatione in forma cõmuni, quæ non tribuit ius, Bald. in l. priuilegia, Cod. de ſacroſ. eccleſ. & dixit Dec. in cap. 1. gloſ. 2. de confirmatione vtili, vel inutili. Nota etiam, quòd debet præcedere verbum illud eligimus, verbo confirmamus, & ſatis adhuc eſſet ſi Excellentiſſimus Princeps Venuſij ſolum confirmaret, quia propterea ſignificatio verbi confirmatio eſt, actum infirmum, firmum facere, cap. inter dilectos, de fid. Inſtrumentor. Alex. conſ. 219. n. 5. vol. 6. & perficit actum imperfectum, cap. in fin. de tranſact. & gloſ. ibidẽ, in verbo authoritate, & poteſt cõfirmare etiam electionem nullam, Ceſal. conſ. 26. n. 23. in 1. ſed ſi eſſet dubium ſuper confirmatione, vel declaratione Syndici, & electorũ facta per Excellentiſſimũ Principem, vel eius vicegerentem, Capitaneus Montisfuſcoli non poſſet declarare pro declaratione debet adiri Excellentiſſimus Princeps, vel eius vicemgerens, non ſemel, ſed pluries, ita Bald. in l. ex his verbis, Cod. de donat. inter vir. & vxor. & iſto modo intelligitur gloſa in l. ea, quę, de regul. Iur. & quatenus diceret, confirmamus, & non præcederet verbum eligimus, debet dici confirmamus, & quatenus opus eſt, de nouo eligimus, quia hoc caſu etiam confirmatur primus actus electionis nullus, ita Lanar. conſ. 21. n. 4. & ex cautela ad euitandum hic, quod dixi num. 8.

HÆC ILLE.

Ex quibus colligitur reprehenſio contra noſtros prędeceſſores, qui libera electione neglecta, paſſi ſunt Baronem
1 confirmare, cui reſpondetur quòd hæc confirmatio, ne dum eſt antiquæ conſuetudinis, & conſuetudo eſt
2 altera lex, cap. final. tit. de conſuetud. imò eſt maioris auctoritatis, quàm ſtatutum, Felin. in cap. 1. num. 4. de ſponſalib. Dec. conſ. 190. num. 8. & eſt potentior ipſa lege, & omni iure
3 communi cap. 1. de feud. cognit. Bald. conſ. 252. vol. 2. Crauett. cõſ. 238 n. 7. eſt inducta virtute capitulationis, & tranſa-

tranſactionis initę inter olim dominum, & Vniuerſitatem, inde roborata per Regiam Pragmaticam 2. de adminiſtr. Vniuerſ. in illis verbis. [Et officiales ipſi debeant confirmari per eos, ad quos confirmatio de iure, vel antiqua, & legitima
4 conſuetudine ſpectat.] Et ſtatuentes in hac pragmatica voluerunt præſeruare, & non minuere ius acquiſitum Baronibus, qui confirmationem habent, vt teſtatur Nouar. tom. 2. quæſt. forenſ. quæſt. 103. num. 6. verſic. ideò; quæ pragmatica conformat ſe cum diſpoſitione iuris communis, Staiban. conſ. 45. num. 4. in tantum credo Centrellam voluiſſe loqui de illis Baronibus, qui hanc confirmationem vſurparunt, de quibus conqueritur Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron. prag. 10. num. 73. Vndè eius dicto omiſſo, ac illa diſputatione in ſco-
5 lis potius ventilanda, ſi confirmatio eſt duplex, vna in forma communi, alia ex certa ſcientia, & quando fit in forma communi, & ex certa ſcientia, aut ſimpliciter, de quo remitto te ad Montanar. ad prag. 2. de adminiſtr. Vniuerſit. num. 258. & ſeq. & num. 262. & num. 375. & ſeq. & Capoblanc. cit. tom. prag. 11. num. 174. & iterum tom. 2. cap. 35. num. 15. & 16. concludo, hanc facultatem antiquiſſima conſuetudine introductam, iuri conſonam, pragmatica roboratam, & tranſactione munitam omninò ſeruandam eſſe, & in poſterum ſeruari debere. Et deuenio ad ſecundum dubium per hunc gloſatorem adductum, quod Excellentiſſimus Princeps in confirmatione vtitur verbo eligimus, & confirmamus, & ad terminorum ſcientiam, diſtinguendum eſt, aut verbum hoc eligere dirigi-
6 tur Vniuerſitati congregatæ, & ciuibus nouum Regimen eligentibus, aut verò Baronem confirmantem ſectatur. Si primo caſu Vniuerſitati, & ciuibus verbum eligere applicare volumus, illi
7 competit, cum quando ciues ſe congregant, nominant, & licet aliud ſit nominare, &
8 aliud eligere, vt infra dicam, tamē nominando ſcrutinantur, cum nominatio, & ſcrutinium idem ſunt, Mar. Mut. tom. 6. ſuper capitulis Siciliæ,
9 cap. 97. n. 1. ad fin. ſi haberet enim tantum poteſtatem

tem

tem nominandi, vna facta,
non poterit variare, Vrſill.
ad Afflict. deciſ. 146. num.
1. ſequitur Thor. tom. 1.
compend. deciſ. fol. 360.
col. 2. verſicul. nominan-
di. Quo ſcrutinio facto,
eligunt Syndicos, & Ele-
ctos, & iſta non dicitur no-
minatio, ſed electio: cum
verè electio reſpectu Vni-
10 uerſitatis non conſiſtat in
alio, niſi in habendo maio-
rem numerum vocum, idem
Muta citat. loc. num. 3.
Sed ſic eſt, quòd Vniuerſitas
de pluribus nominatis per
ciues eligit duos ſyndicos,
& octo electos, qui maio-
ribus ſuffragijs muniti ſunt,
& illos pro confirmatione
tranſmittit ad vtilem do-
minum, dicitur electio, &
non nominatio. Si ſecundo
11 caſu verbum, eligimus, Ba-
roni applicare intendimus
per illud verbum eligimus,
& confirmamus, licet confir-
mare ſit vnum, nominare al-
12 terum, & eligere aliud,
Bald. in l. ſi ad ſcribatum,
Cod. de appellationib. Ber-
tachin. verbo electio, & no-
minatio, de Franch. deciſ.
210. n. 5. Montanar. cit. loc.
n. 258. de Pont. de poteſt.
proreg. tit. de abundant.
ciuitat. §. 1. n. 7. & 9. & ibi
Thor. Capoblanc. citat. prag.
10. num. 82. & 83. Rouit.
citat. prag. 2. num. 27. & ſeq.
13 & 33. D. Angelis ad Gizza-
rell. deciſ. 31. n. 7. Tamen
cum eligere ſit propriè, &
verè de pluribus aliquem aſ-
ſumere, Clementin. ſtatu-
tum, de electione. de Franch.
deciſ. 210. num. 29. & elige-
14 re ſit ad libitum inter plu-
res, prout ex tex. Scyphi, &
l. ſi tibi electio §. 1. ff. de
option. legat. teſtatur Capo-
blanc. tom. 2. de auct. Ba-
15 ron. cap. 69. num. 11. Auen-
dan. de exeq. mandat. cap.
19. n. 21. verſic. 10. & quan-
do cõfirmans vtitur illo ver-
bo eligimus, & cõfirmamus,
dicatur dare, Montanar. cit.
loc. num. 186. Reg. Ro-
uir. conſ. 27. num. 26. vol.
1. Capoblanc pragmat. 10.
num. 84. Reg. Tap. de-
ciſ. 3. Sac. Conſ. Neapo-
litan. num. 59. qui innu-
meros ad hoc propoſitum
D. D. adducit, remanet
firma concluſio, quòd ver-
bum, eligimus, & con-
firmamus conuenit, &
proprium eſt Excellentiſſi-
mi Domini: & quòd ſit
verum, inducitur 1 nam
peracta nominatione, &
ſcrutinio per Vniuerſitatem,
& facta electione regimi-
nis, non poſſunt nomi-
nati, & electi exercere
abſq;

abſq; confirmatione vtilis Domini, & iuri conſonum eſt, nam per ſolam nominationem, ſiuè electionem
16 Vniuerſitatis, non tribuitur, nec ius, nec aliquod exercitiũ electo, non ſequuta confirmatione Baronis, argumento eorum, quæ dixit Maſull. ad Capic. deciſ. 133. nu. 3. Rouit. Prag. 2. n. 28. & ſeq. ante enim confirmationem electus adminiſtrare non valet, ea ratione, quia per ſolam electionem non habet ius in re; per confirmationem tamen habet ius in re, & ad rem, Nouar. queſt. forenſ. tom. 2. cap. 119. n. 1. & 2. & Iuriſdictionem habent à con-
17 firmante, & non à nominante, Capoblanc. cit. prag. 10. n. 84. Et per hæc fit ſatisfactum motiuo per hunc adductum facto, ſi actus dicitur ab electione, vel confirmatione, & receditur ab alio, ſi ſint vota equalia, habeat locum gratificatio, vt per Rouit. cit. prag. 2. n. 39. & 50.

Caput Secundum,

ARGVMENTVM.

Barones habentes confirmationem in Regimine Vniuerſitatis quomodo ſe gerere debeant.

SVMMARIVM.

Baro, an teneatur confirmare habentem maiores voces n. 1. ad 12.

Vniuerſitas ſi eligit aliquem ad exercitiũ Iuriſdictionis an Baro confirmationem habeat, a n. 8. ad 12.

Syndicus Montisfuſcoli habet Iuriſdictionem vno menſe, & quomodo n. 8. & 9.

Baro habens confirmationem, an poſſit replicare, vt iterum fiat electio, & ex quibus cauſis num. 13. ad 19.

RESTAT nunc, vt reſpondeam alteri illationi per ipſum factæ ſi hic vtilis dominus tenetur confirmare habentẽ maiora ſuffragia, &
1 ſciendum, quòd licet de iure tenetur Baro confirmare illũ, qui maioribus ſuffragijs eſt munitus debet intelligi, quando poteſtas confirmandi, quamuis cum verbo libe-
2 ra, aut verbo plena, eſt inducta de iure, quo caſu arbitrium boni viri D. D. verſari
3 affirmant ex excluſo arbitrio, placitum poteſt eligi, Staiban. conſ. 52. num. 2. & 3. Sed in caſu noſtro hæc confirmatio eſt inducta de conſuetudine antiqua quæ vim legis obtinet, pragmatica cumulata, & tranſa-
ctione

ctione roborata, vt ſupra dixi, ergo in arbitrio vtilis Domini eſt confirmare
5 quem velit, ſiue maiorem, ſiue minorem numerum vocum habeat, & doctrinæ Rouit. citat. prag. 2. n. 49. respondetur procedere
6 in locis, in quibus Baro habet tantum confirmationem, ſed quando Baro habet confirmationem, & electionem, prout eſt caſus
7 noſter, habet optionem, & ſibi arbitrarium eſt eligere quem ſibi placuerit, ſiue maiori, ſiue minori numero ſuffragiorum ſit inſignitus, Capoblanc. tom. 2. de auct. Baron. cap. 69. num. 10. & 11.

Dicit inſuper Additionator, hanc Vniuerſitatem debere
8 adire Regiam Audientiam, vel M. C. V. pro confirmatione, ex eo, quia Syndicus Montisfuſcoli habet Iuriſdictionem, nam in tribus vicibus pro menſe vno exercet officium Magiſtri Nundinarum, virtute priuilegiorum Vniuerſitati á prædeceſſoribus Regibus conceſſorum, & eo ipſo, quod
9 eligitur Syndicus, intelligitur Magiſter Nundinarum, intuitiuè enim comprehenditur officium hoc, cum illo Syndici, vt latius dixi in Viridario Iuriſ. Adductis per ipſum repugnant dicta per eundē Rouit. citat. prag. 2. n. 54. qui affirmatiuè concludit, quòd quan-
10 do Vniuerſitas eligit aliquem ad exercitium Iuriſdictionis, nullo modo poſſet electus exercere, & adminiſtrare abſq; confirmatione Baronis, In tantum, quòd aperto ore omni Iure concluditur Excellentiſſimū Dominum Principem Venuſij habere poteſtatem hāc poſſeſſionem, & arbitrium confirmandi vnum de duo-
11 bus Syndicis, & quatuor de octo Electis ad ſui placitum, nulla habita diſtinctione, an maioribus, vel minori-
12 bus vocibus ſint deſcripti, & ſic intelligi debere de omnib⁹ Baronibus talem, vel ſimilem poteſtatem habentibus.

Sed dubium ſtat in eo, q Centrella tetigit, an poſſit Baro replicare Vniuerſitati, vt ite-
13 rum electionē faciat, nam facta non placet, Rouit. per ipſum illegatus citat. prag. n. 48. mouet quęſtionē, & concludit non poſſe vltra tertiā vicē replicare. Ego verò hunc punctum non ſic indiſtinctè pertranſeo, ſed diſtinguēdum arbitror; aut Baro renuerit confirmare, ex quo ſimpliciter electio nō placet,

 forte

14 fortè ex priuilegio facultatis, ſiue poſſeſſione, qua potitur in confirmando, & tunc ex Rouit. citat. loc. & ex re-
15 gula, quòd non licet tertiò prouocare, inhęreo opinioni Centrellę, non poſſe niſi vſque ad tertiam vicem renuere confirmationem, & oppugnare electioni, & eius doctrinę, addo Amend. ad Franch. deciſ. 210. n. 34. Mut. cap 64 ſuper. cap. Regni Sicil. n. 50. tom. 6. Aut verò
16 Baro renuerit, quia electio eſt nulla, vel reſpectu inhabilitatis perſonę electę, nempè ſi electis reſiſtat Ius, quod non vacauerint in eodem officio per quinquennium, in
17 diuersò per triennium, ex l. 2. ff. de munerib. & honorib. non continuand. lib. 10. vt eſt deciſum per S. C. teſte de Franch. deciſ. 210. num. vel, quod ſint debitores Vniuerſitatis, vel litigatores cum ea, vel aliud impedimentum reſiſtat, vel alia cauſſa, nulla ſit electio, & tunc, quia
18 electio ab initio eſt nulla, & eſt facta de inhabilibus, ex quo extrema nõ confirmantur, & robur electionis effugit, tanquam fundata in nullitate, non poteſt dari confirmatio, & poterit Baro toties, quoties ſibi placuerit renuere, confirmare, & re-
19 ſiſtere electioni, & donec nõ fiat noua nominatio de habilibus, nunquam nominationi conſentire, Capoblanc. non me decipit, cit. tom. 2. cap. 69. n. 12 & 13. ſequitur Auendan. de exeq. mand. Reg. cap. 19. n. 22. verſic. ſi ergo, vbi affirmat, quòd nedum nõ tenetur eligere, neq; cõfirmare, ſed nominatores, vti legi cõtrauenientes arbitrariè punire, & verſ. Et de nouo, cõcludit, ꝙ Dñs pręcipiet de nouo electionẽ faciendã.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM

Si electio facta per Vniuerſitatẽ eſt nulla, & Baro confirmet, an confirmatio dicatur nulla.
Electio quibus ex cauſſis iudicatur nulla.

SVMMARIVM

Baro ſi confirmet electionem nullam, an confirmatio ſit nulla, a n. 1. ad 8.

Confirmatio actus nulli, non releuat num. 4.

Confirmatio eſt conualeſcentia, quæ non datur in re perempta, & mortua num. 5.

Electio quando, & quibus cauſſis dicatur nulla, à n. 1. ad 9.

Electio ſi eſt nulla, non deſtruitur ius eligendi n. 6.

Electio

Electio, ſi fuerit facta de indi=gno, an valeat num. 7.

Electus, ſi tempore electionis eſt habilis, inde tempore confirma=tionis inhabilis, an poßit exer=cere num. 8.

Electus indignus, an cogatur acce=ptare num. 9.

Eligens, an poßit ſeipſum eligere num. 10. 11. & 12.

EX quibus omnibus ſupra adductis proſequẽdo materiam, ſequitur aliud notorium, ſi nominatio, ſiue electio facta per Vniuerſitatem eſt nulla, & Baro
1 ipſum confirmet, an confirmatio valida ſit, Palm. in diuerſ. iur. commun. gloſ. 15. n. 3. infert, quòd ſi nulliter ſit quis electus ad aliquam dignitatem, & fuerit à ſuperio-
2 re confirmatus, illa nullitas purgatur, confirmatio remanet firma, & confirmatus licitè dignitatem poſſidet, & geſta per ipſum valida ſunt, opinio Palmæ non eſt ſequenda, cum debet intelligi, prout ipſemet tangit n. 4. in tutore, & curatore,
3 ſed in caſu noſtro ſecus eſt, nam quando electio eſt nulla, cum confirmabile non
4 eſt actus de per ſe ſtans, & vbi firmet pedes redditur nullum, & confirmatio actus nulli non releuat; ideò cum
5 confirmatio eſt conualeſcentia, & non poteſt dari in re perempta, & mortua, nullũ producit effectũ, & inualida iudicatur, Apont. de poteſtat. Proreg. titul. de diuerſ. prouiſionib. tit. de decretis Collateralis Conſilij n. 19. & ſeq.
6 Reg. Tap. deciſ. 3. Sac. Conſ. Neapolit. n. 74. non tamen deſtruitur ius eligendi, Palm. citat. tract. gloſ. 8. n. 26. & iterum gloſ. 19. n. 3. quia de nouo poteſt eligi. Nec ſufficiant, quoad electionem inhabilium, quibus aliquod
7 ius reſiſtit. Quid dicendũ, ſi electio fuerit facta de indigno, exemplũ adſunt in conſilio plures ciues, nempè indigni, & digni, ſunt electi indi-
8 gni (licet dubium ſit ſi omiſſo digniore, poteſt eligi dignus, de quo per Donatũ Anton. de Marin. eximiũ Aduocatũ reſolut. quotidianar. cap. 229 n. 4. & ſi hoc caſu electio ſit nulla, vt Capoblanc. prag. 10. n. 135. qui n. 134 dicit qui ſit dignus, vel dignior, & omiſſa illa diſputatione, ſi electus à Principe, quamuis indignus, præſumatur dignus, & habilis, de quo per Maſull. ad Capic. deciſ. 188. n. 5) queritur, an Vniuerſitas eligens indignũ, priuetur poteſtate eligendi, Viſcont. in ſingularibus ſuis in verbo

Elector fol. mihi 65. col. 1. mouet quæſtionem, & diſtinguit, aut ſcienter, aut ignoranter eligit, cui te remitto. Et ſi electus eſt habilis tempore electionis, & inde tempore confirmationis, vel capturę poſſeſſionis reperiatur inhabilis, & econtra, quid faciendum, vide Mut. tom. 6. capitulor. Sicil. cap. 97. n. 11. & 21. & Rouit. prag. 4. de adminiſtrat.. Vniuerſ. n. 31. & indignus electus, non cogitur acceptare, Auendan. de exeq. mand. cap. 19. nu. 24. verſic. ſecundus eſt. Sed, an poſſit quis ſeipſum eligere, & ſic ſibi ipſi vocem dare, multi dicunt, quod ſic, eo exemplo, quòd electores Impera-
10 toris poſſunt eligere vnum ex ſeipſis in Imperatorem, ego autem omiſſa diſputa-
11 tione, ſi nominatio, vel electio competit vni ſoli, & ſi iure communi, vel ex delegatione, vt per Palm. citat. loc. gloſ 9. n. 11. & 12 contrarium dico, & affirmo, non poſſe ciuem, vocem ſibi dare, duplici ratione, prima nempè, quia ille, tanquam ciuis agens, & eligens dici-
12 tur imperatiuus, & non poteſt ſibi ipſi imperare, altera, quia cum eſt Ciuis eligẽs, non poteſt eſſe electus, nam duo contraria non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Abſens tempore electionis, an poſſit procuratorẽ cõſtituere. Procurator conſtitutum an habeat vnicam vocem.

SVMMARIVM

Procurator ſuſtitutus ad dandam vocem in electione quam vocem habeat à n. 1. ad 6.

Quid in Canonico eligente alium Canonicum n. 5.

Antonij Ragucij Beneuentani laudes n. 6.

Syndicus, & Electi, an ſuſtituere poſſint n. 7.

Propoſitio debet fieri à Syndico, vel primum locum obtinente n. 8

Voces ciuium debent ſcribi ſeparate, & dari alta voce n. 9.

Electio debet fieri per circulũ n. 10

Si fit per buſſolam, incantationem, ſiue diuinationem n. 10.

Si non perficitur die ſtatuta an diſferatur in alia, & quomodo n. 11

Aetas in Syndico, quæ requiratur à n. 12. ad num. 16.

TV ſcis, quòd ciuis abſens poteſt conſtituere alterum ciuẽ præſentẽ, qui tempore ſcrutinij vocẽ præ-
1 ſtat, adeo ꝙ ille ciuis procurator

rator duplicē vocem habet, vnam nēpè ex propria perſona, alteram verò virtute mādati, quęritur, an poſſit vnam vocē vni, alteram alteri dare, aliqui dicunt, ꝙ non poterit eligere diuerſas perſonas, ſed debet concurrere cū voce in vna, quæ magis idonea ſibi videbitur, alias electio eſt nulla, cap. penultimo §. porrò, de electíon. in 6. quē ſequitur Palm. cit. gloſ. 9. n. 19. ſequitur de Franch. deciſ. 69. n. 10. Ego autem diſtinguendum puto, aut in mandato
3 procurationis, vel actus ſubſtitutionis eſt appoſita certa perſona, & tunc illa debet eligi, & duplicem vocē habet, & dicitur potius Nun-
4 tius, quam verus procurator, aut verò eſt generaliter cōmiſſum, vt eligat quem ſibi velit, & tunc tenētur concūrrere in vna perſona iuxta dicta per Palm. & Franch. citat. loc. & idem dicendum eſt
5 de Canonico eligente alium canonicum, & cum pluries in hoc Collegio occurriſſet,
6 ex doctrina eximij ſtudioſiſſimi viri Antonij Raguccio Beneuentani Primarij Examinatoris in eadem Metropoli, atq; Vicarij Generalis Eminentiſſimi Cardinalis Burgheſij noſtra tempeſtate vetitatis defenſoris in eius tractat. de voc. canon. in capitul. quę ſit. 30. n. 22. ſic conſului canonicis tali ſuſtitutione ſuffultis, ꝙ nota quia in dies euenit, & euenire poteſt. Et cum de ſuſtitutione ſit
7 ſermo, dubitatur an Syndidicus, & electi poſſint pro eorum abſentia alios loco eorum ſuſtituere, Capoblanc. tom. 2. cap. 18. ad fin. pro negatiua concludit, ea ratione, quia adſunt alij collegæ, qui poſſunt durante abſentia exercere.

Non incognitum erit aſſerere, quod tempore parlamenti
8 præpoſitio debet fieri a Syndico, vel primum locum obtinente, Palm. gloſ. 11. n. 22. & Capoblanc. cit. tom. 2. cap. 72. n. 13. qui n. 14 & 15. dicit, quòd debent per
9 ſcriptorem ſcrabi omnium voces ſeparatæ, quod intelligo, quando electio fit per voces publicè, quando enim fieret ſecretè per pallottas, quę poteſt fieri a deputatis ad faciendum parlamentum,
10 Capoblanc. ibid. Sed electio, quæ fit per Buſſolam, incantationem, ſiue diuinationem, non eſt licita, ſed quod debet fieri per circulū dicit Mut. tom. 6. capitulor. Regn.
11 Sicil. cap 97. n. 5. 6. 7 & 8. & quando vocatur electio ſtatuta die, & ciues in locū ſolitum

litum conueniunt, inde propter aliquod impedimẽtũ electio perfici non potuit, poteſt prorogari ad aliam diem, abſque nouis prçconizationibus, vel ſolemnitatibus, & ſufficit tunc ciuibus denunciare diem, in qua perfici poſſit, Capoblanc. citat. cap. 72. n. 21. Rouit. citat. prag. 2. n. 35.

Et dum de auctoritate Syndici materiam amplexus ſum, infero aliud, eſſe adeó potentem, quod poteſt cogere ciues rixantes, & habentes inimicitias ad faciendum pacẽ, & in hoc caſu çquiparatur Rectori Prouinciæ, qui ſimilem poteſtatẽ ſedandi odiũ, & imponendi pacem habet, Montanar. prag. 2. de adminiſtrat. Vniuerſit. num. 48. & 49.

Sed quæ çtas requiratur in Syndico; multoties occurrit du-
12 bitari, cum habemus titulum Cod. qui çtat. vel profeſſ. ſe excuſant, lib. 10. & ſuper tex. in l. manifeſti, eod. titul. Andr. de Bar. n. 1. & 2. excludit habentes quinquaginta quinque annos, Auendan. verò de exeq. mand. Reg. cit. cap. 19. n 24.
13 verſic. tertius eſt caſus, çtatem ſeptuaginta annorum requiri teſtatur, tu autem dicas ſeptuaginta annos completos requiri, vt quis excuſetur ab hoc munere, & ſic vidi decretum Regiæ Cameræ Summariæ in cauſſa Manilij Longhi Sanctę Paulinæ. Sed quæ çtas, vt
14 Syndicus exercere cogatur requiritur; multi aſſerunt ætatem feudatarij deſiderari, quæ ſufficit decimum quartum annum tangat de Franch. deciſ. 560. num. 3. Tu autem dicas, quòd in Syndico ſufficit ætas decem, & octo annorum de iure Regni ex conſtitutione Minorum iura, Montanar. cit.
15 prag. 2. num. 320. intellige tamen, quòd licet, quis ratione ætatis excuſetur à munere Syndici, non tamen excuſatur ab officio Decurionatus, cuius vigo-
16 re habet votum, ſiue conſilium, ſiue præeminentiam, non autem officium, vel dominium, Auendan. citat. loc. verſic. ipſi tamen, ea ratione, quia nemo, quamuis priuilegiatus excuſatur á conſulendo communitati, aſſiſtendo in conſilijs.

Et pro complemento otitur aliud dubium, ſi quis vno, & eodem tempore fuerit electus ad duo officia in duobus partibus, nempè exiſtens in loco domicilij fuerit

fuerit electus ibi, & in loco originis; quo in loco exercere cogatur, Auendan. citat. loc. verſicul. ſextus eſt caſus concludit cogi poſſe acceptare in loco domicilij, & iuſtè non poſſe acceptare in loco originis, quando verò in loco adeſſent originarij, & incolæ, præferuntur originarij, quam vis incolę magis idonei eſſēt, Rouit. prag. 2. de administr. Vniuerſ. n. 3. & 4.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Vniuerſitates, an poſſint donare ſine licentia Principis.

Quid ſi velint donare ipſi Principi.

SVMMARIVM

Vniuerſitates, an poſſint donare ſine licentia Principis, a num. 1. ad 10.

Vniuerſitates ſi velint facere donatiuum Regi, an requiratur licentia num. 3.

Rex eſt Dominus vaſſallorum, & quando poſſit petere ab eis ſubuentionem num. 2.

Donatiuum, quod fit per Regnum Regi in parlamento ſingulis duobus annis, an dicatur ordinarium num. 4.

Rex pro bello manutenendo, poteſt à vaſſallis exigere, etiam ſi bellum ſit extra Regnum num. 6.

Vniuerſitates an teneantur Regi adiuuare, & in quibus caſibus num. 7.

Rex, quando rogat mandat, quia preces ſunt mandata num. 9.

SEd poſtquam ſermonem de Vniuerſitatibus ſum aggreſſus, non incongruè, imò oportunè, ſtante caſu occurrenti, quęri poteſt, verū Vniuerſitas poſſit donare Principi abſque aſſēſu Regio, occurrit, quòd, dum Excellentiſſimus D. Emanuel de Fonſeca, & Zunica, Comes de Monte Rey, & Fuentes in hoc Regno Prorex, diligētia, prudentia, & ſapientia nemini ſecundus pro ſubueniendis neceſſitatibus nunc exiſtentibus in Bello in Alemania, quod per inuictiſſimū noſtrū Regem ſuſtinetur, taxauit Titulatos, & Vniuerſitates Regni, & in hac Prouincia Suum generalem Locumtenentē conſtituit Don Franciſcum Barrile militem Neapolitanum, ac pro ſua Maieſtate in Ciuitate Neapolis maiorem Iuſtitiariū prudentia, & eloquētia munitum, & omni doctrina, & ſcientia eruditum, & per eum mihi negotio commiſſo, fuerunt literæ tranſmiſſæ ſequentis tenoris. A tergo. Al Magni-

Magnifico Señor, El Doctor
Eliſeo Danza, Monteſuſco-
lanus verò.. *Magnifico Señor,
Don Fraçiſco Barril me hà da-
do quenta de la voluntad, y
çuydado, con que haueis acu-
dido à la ſoliçitud de la leua de
la Caualleria, que ſe ha pedido
à los Barones, y Vniuerſidades
para acudir à las preſentes oc-
caſiones de guerra, y agrade-
çiendo os, come es razon el Zelo,
con que os haueis mouido à ha-
zer eſte ſeruiçio; os encargo,
què en la miſma forma conti-
nueis eſta ſolicitud, para què
ſe gane tiempo en el efecto de la
leua; por lo que combiene al
ſeruiçio de ſu Mageſtad. N.
Señor. &c. Neapoles 20. de
Iulio 1732. A lo que manda-
redes. El Conde de Monte Rey.
Al Dotter Eliſeo Danza.*
Quarũ tenorem Titularis, &
Vniuerſitatibus huius Pro-
uinciæ denunciaui, aliqui
adimpleuerunt, alij recuſa-
runt. Recuſantes eorum reni-
tẽtiam excuſabant prætextu,
quòd huiuſmodi literę non
erant compulſiuę, neque ex
illis D. Prorex mandabat, ſed
tantum rogabat, & Vniuer-
ſitas non poteſt donare, ſine
licentia Principis, Vndè,
nunc dubium ſe offert, vtrũ
Vniuerſitas poſſit donare,
ſine Regio aſſenſu, & ſi li-
centia ex literis conceſſa iu-
dicatur, adeó, quód ad ipſa-
rũ obſeruantiam cõpellantur.

Pro parte negatiua, & ſic adim-
plere non curantium, dicitur
1 Vniuerſitatem non cogi, ni-
ſi expreſsè licentia Principis
interueniente, fundant hanc
eorum renitentiam in illo, quod
quãdo Vniuerſitas vult Prin-
cipi donare, eius licentia re-
quiritur, Foller. ad prag. 2. de
adminiſtr. Vniuerſ. §. 14. n. 38.
& ſic eſſe diſpoſitum, & pro-
hibitum Vniuerſitati dona-
re, ex prag. 5. §. 18. & prag. 9.
eod. tit. Reg. Tap. deciſ.
conſ. Neap. 30. n. 15. Mur.
tom. 6. cap. Sicil. cap. 64.
2 n. 5 addebant, quód licet Rex
ſit dominus ſuorum vaſſal-
lorum, & poſſit ab illis pete-
re ſubuẽtionẽ tamen illã pe-
tere debet, ita, vt non indu-
cantur in neceſſitatem, Reg.
Rouit. conſultat. Vniu. n.
12. poſt conſilia, vol. 1.

Pro parte affirmatiua alij di-
cebant non eſſe prohibi-
3 tum Regi donare, ex Ca-
poblanç. tom. 1. de Baron.
auct. prag. 10. num. 19. &
47. Et quod poſſit Vniuer-
ſitas donare, Reg. Rouit.
ad prag. 5. de adminiſtr.
Vniſit. num. 38. Thor. in
additionib. ad Apont. de
poteſtat. Proreg. tit. de do-
nis, & expenſis Vniuerſi-
tatum in principio.

Ex

Ex hac doctorum contrarietate oritur inter Iudices contradictio, & inter Aduocatos diſcrepantia. Vnde ego pro illis concordandis, dico omnino Vniuerſitates teneri ad taxã à Dño Prorege factam, & ad id fundandum, omiſſa elocutione donatiui, q fit per Re-
4 gnum, ſi eſt ordinarium, vel nè, de quo remitto te ad Regent. Tap. deciſ. Conſ. Neapolit. 14. n. 12. & 49. & ad Giurb. deciſ. Sicil. 118. n. 2. & 3. Et omiſſa diſputatione ſi Vniuerſitas poteſt de iure cõ-
5 muni donare, vel nè, de quo remitto te ad Nicolaũ Loſco in tract. de iur. Vniuerſit. cap. 11. num. 2. & 4.

Præmitto pro ſermonis intelligentia, q hæc ſubuentio petitur à Dño Prorege pro manutenendo Bello Alemaniæ
6 contra infideles, quo caſu, nedũ Rex poteſt à ſubditis exigere, ex Mut. tom. 3. capitul. Siciliæ, cap. 54. n. 12. & 20. etiam ſi bellum ſit extra Regnum; cum vaſſallorum intereſt Regem adiuuare, etiam extra Regnum, idem Mut. tom. 5. cap. 401. n. 7. & ſeq. & Apont. deciſ. 3. n. 10. verum etiam poteſt Rex imponere onus, ex Molin. tract. 2. de Iuſtit. & Iur. tit. de tributis, diſputat. 674. n. 2. fol. mihi 557. Imo ipſi vaſſalli, & vni-
7 uerſitates abſq; eo, quòd Rex petat, tenetur illũ adiuuare, & donare ex cauſſa belli pro conſeruanda pace, & publica quiete, Mut. tom. 6. cap. 11. num. 42. & ſeq. Et licet literæ Domini Proregis præinſertę non vi-
8 deantur cõpulſiuę, ſed tantum rogatoriæ, aduertatur, quòd quando Rex poteſt mandare, & non mandat,
9 ſed ex ſua benignitate petit, & rogat, hoc petere, & rogare, dicitur mandare, quò ad vaſſallos, Mut. tom. 5. cap. 401. num. 8. & 9. & preces Regis ſunt mandata, Apont. deciſ. 3. num. 12.

Ergo concludo, Vniuerſitates teneri ad obſeruantiam taxę per Suam Excellentiam factę, & non requiri aliam licentiam, & reſpondetur adductis in contrarium vnico reſponſo, doctrinas allegatas procedere, & eſſe intelligendas, quando Vniuerſitates vellent ex ſe ipſis
10 ſponte donare; quotieſcumque enim donare intendunt, non valent ſine Principis licentia, ſi tamen ſolita ſunt, quę donant, poſſunt, Capoblanc. tom. 2. de auct. baron. cap. 4. num. 7.

Quo denunciato fuerũt per Excellentiſſimum Dominum

Proregem tranſmiſſæ aliæ literæ ſequẽtis tenoris. A terg. *Al magnifico Señor El Doctor Eliſeo Danza.* Intus verò. *Magnifico Señor Dõ Frãciſco Barril me hà repreſentado el cuydado, y diligencia, con que haueis acudido a la ſolicitud de los ſoldados de Infanteria, y de à cauallo, que hauian de conſignar los Varones, y Vniuerſidade, de eſſa Prouincia, y porque he entendido, que han quedado algunos, que no han acudido en eſta parte al ſeruiçio de Su Mageſtad. Combiniendo, que todos acudan a el con la puntualidad, que yo fio de ſu amor, y largas volun tades, os encargo continueis con el miſmo cuydado en ſolicitar los Varones, y Vniuerſidades, que hubieren faltado al entrego de la gente, que les ha tocado con la mayor breuedad, que ſea poſsible, y fio de vueſtra diligençia, que la pondreis muy particular en el effecto de eſte ſeruigio. Nueſtro Señor, &c. Napoles primero de Febrero 1633. A lo que mandaredes. El Conde de Monte Rey. Al Dottor Eliſeo Danza.*

Et tanto fortius meę opinioni inhereo, illamq; firmiter firmo huiuſmodi literas non eſſe petitorias, ſed tantum præceptiuas, nam ex hac illarum geminatione denotatur pręciſa intentio D. Proregis, ex Lanar. conſ. 21. num. 5. geminatio enim eſt tanti ponderis, & efficaciæ, quod facit comprehendere illa, quæ alias non comprehenderentur, ex Ann. 137. num. 6. & quando videtur geminatio reſcripti, iudicatur habere vim motus proprij, Garſ. dict. 72. Gramatic. conſ. ciuil. 8. n. 10. Vndè omni iure concludo Vniuerſitates teneri ad illarũ obſeruantiam præcisè, & nõ obſeruantes cõpellendas eſſe

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM.

A

ABbas ſi fuerit abſens à Moneſterio, & Monachus vult accuſare, an requiratur conſenſus Superioris tit. monac. quand. ag. cap. vnic. n. 39 fol. 363

Abſolutus à Iudice Eccleſiaſtico pro crimine mixti fori, an poſſi à Iudice laico cognoſci. tit. de concubin. cap. 1. n 24 fol. 229

Abſolutio ſummo Pontifici eſt reſeruata contra extrahentes ab Eccleſia, tit. de immunit. Eccleſ. cap. 7. n. 44 fol. 326

Acceſſio acceſſioni non datur, tit. de offic. Fiſc. cap. 1. num. 11 fol. 144

Acta facta per Locumtenentem, exiſtẽte Capitanio in territorio, an valeant tit. de offic. in gener. cap. 6. n. 17 fol. 41

an debeat conſtare de cõmiſſione Locumtenentis, ibid. n. 16

Acta facta in Iudicio extraordinario, an probent, in ordinario, tit. de poteſtat. ad mod. Bell. cap. 7. n. 17. 27. & 28 fol. 409

Acta facta coram Iudice, cui Baro cauſſam commiſit, an valeant, ibid. num. 26

Actio perſonalis, an vigennio præſcribatur tit. de Inſtrum. cap. 3. n. 7 fol. 476

Actiones plures ſi competant, an poſſint variari, vel cumulari, tit. de poteſt. ad mod. Bell. cap. 6. n. 8 & 9 fol. 401

Actuarius, an dicatur officialis, & à quo cognoſcatur, tit. de offic. in gener. cap. 3. n. 1. & 5 fol. 27 & de offic. actuar. cap. 1. n. 1. & 2 fol. 178

Actuarius dicitur pattator, & conſeruator actorum, tit. de offic. in gen. cap. 3. n. 4 fol. 27

Actuarius, an corrumpatur, & quomodo puniatur illum corrumpens, tit. de offic. in gener. cap. 5. n. 39 fol. 34

Actuarius, & ſcriba non admittitur ad exercitium abſque perquiſitione, tit. de offic. audit. cap. 1. n. 7 fol. 127.

eius diffinitio, tit. de offic. act. cap. vnic. n. 3. & 4 fol. 178

ſi publicauerit atteſtationes ante publicationem, de falſo punitur ibid. n. 5

ſolo Iuramento recuſatur ibid. num. 6

ne tamen integra ibid. n. 7

et ſi fuerit admiſſus, non poteſt recuſari ibid. n. 9

niſi ſuſpicio ſuperuenerit ibid. num. 10

ſi exegerit ſportulas vltra taxã, an puniatur ibid. n. 11

vnicum ſalarium habere debet pro vno decreto, etiam ſi eſſent plures in eo deſcripti, ibid. n. 12.

an poſſit eſſe in propria patria ibid. n. 13. 14. & 15

quid ſtante ſtatuto, ibid. n. 16.

an poſſit ſubſtituere, ibid. n. 17 & 18

amplia in vaſſallo Baronis, ibid. num. 19

limita primo in paruis terris, ſecundo niſi eſſet eminens & inſignis, tertio niſi haberet conſortem, quarto niſi eſſet conſuetudo in contrarium, quinto in Ciuitate Neapolis, ſexto in Ciuitate Romæ, ibid. à n. 16 ad 28

perſonaliter exercere debet, ibid. n. 32

poteſt aliquem tenere, vt loco ipſius ſe ſuſcribat, ibid. n. 32

non poteſt exercere munus procurationis, ibid. n. 33.

Accuſator de crimine falſæ monetæ, & non probans, an puniatur, tit. de falſ. monet. cap. 1. n. 163. 164. & 165. fol. 268.

limita, niſi eſſet ſolitus denunciate

clare,& accuſare, & non probare ibid. n. 166
Accuſator ſi opponit habere nouos teſtes, an audiatur, tit. de teſtib. cap. 1. n. 8 fol 426
Adequatorum eadem eſt diſpoſitio, tit. de prçe. Reg. Aud. cap. 1. n. 5 fol 4
Adheſio, an requiratur expreſſa, vel ſufficiat tacita, tit. de offic. Fiſc. cap. 1. n. 63 fol 152
Adminiſtrator rerum Confraternitatum, an Epiſcopo cõputa reddant, vel coram laico, tit. de legat. pijs cap. 3. a nu. 8. ad 13 fol. 140
Admiratio, an differat à murmuratione, tit. de facultat. Doct. cap. 1. n. 17 fol. 521
Adoleſcenti incitamentum, natura vitiorum oritur tit. de relegat. cap. 1. n. 18 fol. 279
Adrianus Brancatius Comes Caſtiglionis Præſes laudatur, tit. de Immunitat. Eccleſ. cap. 7. n. 35. & 36 fol. 325
Adulterium quid ſit, quomodo probetur, quibus inducatur, & cognoſcatur, tit. de adulter. cap. vnic. n. 3 fol. 506
 eſt omni iure prohibitum, ibid. num. 4
Adulter nobilis, an poſſit occidi à marito plebeo, tit. de adult. cap. 1. n. 68 fol. 516
Adulteriũ vxoris reputatur maius delictum, quam viri, eod. tit. n. 35. & ſeq fol. 510
Aduocati lauream Doctoratus non habentes, an admittantur in Regno, tit. de facult. Doct. cap. 2. n. 9 fol. 528
Aduocatus, Procurator, Actuarius, & Scriba, an comprehendantur ſub Ritu tit. de prçe. Reg. Aud. cap. 1. n 71. & 72. fol 20
Aduocati ſalarium, an ſit taxatum, & quomodo, tit. de ſalar. cap. 2. n. 59 fol. 453
Afflictio non eſt danda afflicto tit. de foriudic. cap. 1. n. 2. fol. 289.
Agens actione ciuili, an poſſit ad Criminalem recurrere, tit. de poteſt. ad mod. Bell. cap. 6. n. 10 fol. 403
Agens via ſimulationis, non poteſt agere via nullitatis, ibid.
Agnati, affines, & cognati foriudicati, an audiantur circa nullitates, non exiſtente foriudicato in carceribus tit. de foriud. cap. 1. a n. 24. ad. 28 fol. 293
Alapam dans officiali, a quo puniatur, & qua pœna tit. de offic. in gen. cap. 8. n. 32 fol. 50
Alexandri de Stefanellis laudes tit. de præm. Reg. Aud. cap. 1. n. 23 fol. 10
Alexãder Magnus in Ciuitate Alexandriæ fuit ſepultus tit. de qualit. offic. cap. 1. nu. 24 fol. 78
Alexandri de Sangro Archiepiſcopi Beneuentani laudes, ibid. num. 25
Alienatio rerum Confraternitatũ, an requirat eaſdem ſolemnitates, prout, & aliarum Eccleſiarũ tit. de leg. pijs c. 3. n. 9. fol. 340
Alguzinij an dicantur membra Curiæ tit. de recept. cap. 1. n. 14. & 15. fol. 487
Alguzinos Regios offendentes à quibus cognoſcuntur ibid. n. 11. 12. & 13
Alimenta de quibus bonis debeantur tit. de legat. pijs cap. 5. a n. 34. ad 18 fol. 354
 an cum ſeruitijs compenſentur tit. de ſalar. cap. 3. n. 17 fol. 456.
Alimenta an teneatur maritus præſtare vxori ſi ſua culpa receſſit, tit. de adulterio cap. vnic. à n. 60. ad 66 fol. 515
 quid ſi offendit virum, vel occidit, vel venenauit ibid.
D. Alonzus Agraz laudatur tit. de adult.

adult. cap. vnic. n. 7. fol. 506.
Allegans neſcire bannum, vel non audiuiſſe ſignum Campanæ, an excuſetur tit. de Campan. cap. 1. n. 13. & 14. fol. 449
Alloqutio cum proximo non eſt prohibita, tit. de recept. cap. 1. n. 16. fol. 487
Alloquens tantum cum Bannito extra Regnum, vel intus Eccleſiam an puniatur, tit. de recept. cap. 1. n. 57. fol. 492
Ambulans de nocte, ſi ad domum redit excuſatur, ſecus ſi a domo egreditur tit. de campan. cap. vnic. n. 23. fol. 500
Ambulans de nocte poſt tertium campanæ ſignum, poteſt per cuſtodes capi, ſed quomodo, & quam fidem faciunt, tit. de campan. cap. vnic. n. 21. & 22 fol. 500.
Anacletus Citus laudatur tit. de contumac. cap. 4. n. 8. fol. 243. & iter. tit. monach. quand. ag. cap. 1. n. 36. fol. 362
D. Andreas de Zuniga Auditor cõpatratum contraxit tit. de offic. in gener. cap. 8. n. 22. fol. 49
Angeli Landimarij laudes tit. de Inſtrument. cap. 3. n. 47. fol. 480.
Anima ceteris fauorabilior eſt, & vti principalior proponenda, tit. de legat. pijs cap. 1. n. 4. fol. 328.
Animæ defunctorum propter legatã pia ſoluuntur. tit. de legat. pijs cap. 1. n. 7. fol. 328
Animalia capta pro homine ducendo ad ſupplicium, quos defectus patiuntur, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 54. fol. 67.
Animalium cuſtos paruulus, nullũ ſalarium habet, ſed ſufficit habere alimenta, tit. de ſalar. cap. 3. n. 15. fol. 456
Annotatio bonorum contumacis in duobus Tribunalibus ad quẽ ſpectet, tit. de contumac. cap. 1. n. 12. & 13. fol. 232
An ſit de ſubſtantia ad foriudicationem tit. foriudic. cap. 1. n. 4. fol. 289
Antiochiæ Ciuitas hodie per hoſtes gubernatur tit. de qual. offic. cap. 1. n. 29. fol. 79
Antonij Pennella laudes, tit. de carcerib. cap. 1. n. 56. fol. 199.
Antonij Caraccioli laudes tit. monach. quand. ag. n. 31. fol. 361.
Antonij Ragucij Beneuentani laudes, tit. de Priuil. Baron. cap. 4. num. 6 fol. 599
Antonius Garganus Auditor compatratum contraxit, tit. de offic. in gen. cap. 8. n. 22. fol. 49
Apoſtata eſt ille, qui eſt egreſſus a religione, tit. de qual. offic. cap. 2. n. 19. fol. 89.
Apoſtata reputatur Monachus, negotijs ſecularibus ſe immiſcens, tit. monach. quand. ag. cap. 1. n. 22. fol. 360
Apoſtatam occidens, a quo, & qua pœna puniatur ibid. n. 20
An incurrat in canonem latæ ſententiæ ibid. n. 20. iter. n. 23. fol. 360
Appellatio facta his verbis (ad ſuperiores in forma) quid operetur, tit. de offic. Fiſci cap. 1. n. 54. & ſeq. fol. 149. & n. 58. & ſeq. fol. 150
cenſetur facta ad immediatum Iudicem ſupremum, quando nõ fit expreſſo nomine, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 6. a n. 24. ad 26. fol. 405
Appellationi renunciatur ſi fit actus contrarius tit. de offic. Fiſc. cap. 1. a n. 55. ad 57. fol. 149
An poſſi renunciari, & tempus currat. ibid. n. 64.
Appellatio an admittatur a ſententia ad pias cauſſas. tit. de leg. pijs cap. 4 n. 17. fol. 347
Appellatio a decretis ad modum Belli, ad quem Iudicem interponatur

natur

natur tit. de pot. ad mod. Bell. cap. 6. à n. 18. ad 23. fol. 404
Appellatio à cominata tortura, an admittatur in cauſſis ad mod. Bell. literis inhibitorialibus, non obſtantibus, ibid n. 27
Appellans ſi gratijs Curiæ ſe remiſerit, an poſſit appellare, & reformationem petere, tit. de exil. cap. 1. n. 47. & 48. fol. 465
Arbiter an poſſit eſſe religioſus, tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 9. fol. 88
Arbitri ſi plures ſunt electi, vno mortuo, vel deficiente, an ſuperſtites poſſint ſententiare, tit. de offic. Audit. cap. 2. n. 16. & 17. fol. 139
Arcanum, vide in verbo ſecretum
Archiuium vnde dicitur, tit. de offic. Archiu. cap. 1. n. 1. fol. 174
eſt locus, in quo reponuntur ſcripturæ publicæ, & priuatæ ibid. n. 2
tria in eo concurrere debent ibid. n. 3
intus palatium ſtare debet ibid. num. 4
procedit de Iure canonico n. 5
quam fidem faciant ſcripturæ repertæ in eo n. 6
circa quæ verſetur eius officium, ibid. n. 7. 8. 9. & 10
Arma, & veſtes, & alia inuenta penes delinquentes, cuius ſint, tit. de offic. Capitan. Campan. cap. 1. a n. 12. ad 19. fol. 182
Arma tranſeuntibus, & viatoribus, an ſint prohibita, tit. de prerog. fratr. Iurat. cap. vnic. n. 8. & ſeq. fol. 203
Arma diſiuncta aſportans, an puniatur, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 3. num. 3. fol. 560
ſi fuerint reperta propè pedes alicuius, ibid. à num. 10. ad 13.
quid ſi retinet domi, ibid. num 4
ſi fuerint reperta propè cadauer occiſi, ibid. num. 14.
ipſorum vſus, an ſit prohibitus, ibid. num. 15. & 24
illa aſportandi licentiam quis concedit ibid. à n. 16. ad 23
an poſſint deferri in propria patria, ibid. num. 25
retinentes illa domi, vel in hoſpitio, an puniantur, eod. tit. cap. 8. à n. 13. ad 17
quid in agro, ibid. n. 21.
Arma ligata portans, an puniatur, & quomodo debet eſſe ligatura, ibid. à n. 23. ad 25
habens poteſtatem illa deferendi, an poſſit deferre in palatio Principis, vel coram Iudice, ibid. à n. 19. ad 22
Armorum delatio, an dicatur delictum leuè, vel graue, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 7. num. 38. fol. 325
Armatus confugiens ad Eccleſiam, an poſſit armis ſpoliari, ibid. à n. 35. ad 40
Articulus remiſſionis cauſſæ eſt merè ciuilis tit. de poteſt. ad mod. Bell. cap. 5. n. 12. fol. 397
Artificium continua exercitatione incrementem recipit, tit. de poteſt. ad mod. Bell. cap. 1. n. 12. fol. 367
Aſſeſſor an poſſit eſſe in propria patria, & per quod tempus, tit. de offic. in gen. cap. 6. num. 2. fol. 37
Aſſeſſores, vel Doctores, an debeãt eſſe licentiati, tit. de facult. Doctor. cap. 2. à n. 28. ad 31. fol. 530. & n. 7. fol. 527
Atrium Eccleſiæ an gaudeat eius immunitate tit. de Immun. Eccleſ. cap. 1. n. 16. fol. 306
Aſcanius Morante laudatur tit. de teſtib. cap. 1. n. 19. fol. 427.
Auditores Prouinciarum quomodo creantur, tit. de offic. Audit. cap. 1. n. 1. 2. 3. & 4. fol. 126.

an habeant ordinariam Iuriſdictionem, ibid. n. 3. & 59. fol. 135.
an equitare poſſint, & in quibus caſibus, ibid. nu. 6. & 10. fol. 128. & à num. 19. ad nu. 28. fol. 129
an equitantes an ſe intromittere poſſint in negotijs non commiſſis, & occurrentibus, ibid. à n. 14. ad 18. fol. 129
cauſſas in banca, & non alibi expediant audito Fiſco, ibid. n. 12. & 13. fol. 129
an abſēte Præſide cauſſas expedire poſſint, ibid. à num. 40. ad 57. fol. 135
quid in cauſſis ad modum belli, ibid. n. 49. 50. & 51. fol. 134
an vnus ſolus cum Præſide, & cum Fiſco cauſſas expedire poſſit ibid. à n. 58. ad 63. fol. 135.
an domos propria auctoritate ſolitas cōduci apprehēdere poſſint. & pro quo ſalario, ibid. n. 63. 64. & 65. fol. 136
Auditores an cauſſas expedire poſſint abſque commiſſione, tit. de offic. auditor. cap. 2. n. 3. fol. 137
Auditores omnes repreſentant vnū corpus, & eorum officium eſt indiuiduum, ibid. n. 11. fol. 138
Auditores exercentes poteſtatem ad modum belli, an cenſeantur delegati, & an cenſeatur communicata vti vniuerſis, vel vti ſingulis. tit. de offic. auditoris cap. 2. n. 18. 19. & 20. fol. 139
Auxilium delinquenti præſtans, qua pęna puniatur. tit. de falſ. monet. cap. 1. n. 154. fol. 267
an procedat in muliere præſtante auxilium marito, ibid. n. 155
an pro delicto falſę monetę ibid. num. 156.
an procedat in conſcio criminis ibid. n. 157
Auxilium an præſtare dicatur ſi fuerit quis tantum cum bannito alloquutus. tit. de receptat. cap. 1. n. 61. fol. 492

B

Baiulus delinquens, an à Barone cognoſcatur, tit. de offic. in gener. cap. 1. n. 11. fol. 24
Baiulationis, & portulanię officium an vendatur, & quomodo, titul. de offic. genere cap. 11. à n. 7. ad 9. fol 61.
Baiuli poſſunt tutorem dare, vel datum in teſtamento confirmare, conſtituere curatorem ad lites, & dare aditionem hęreditatis, tit. de pream. cap. 1. n. 22. fol. 420.
Baldaſſaris de Angelis laudes, tit. de famil. cleric. cap. 2. num. 37. fol. 220.
Bannitus non poteſt per interpoſitam perſonam emere, nec contrahere, tit. de offic in gener. cap. 8. n. 20. fol. 48.
Bannitus extra Regnum exiſtens, non poteſt extrahi, nec occidi, tit. de offic. in gen. cap. 13. nu. 6. fol. 72.
et illum occidens, an gaudeat, vel puniatur, tit. de foriud. cap. 1. n. 21. fol. 292.
Bannitus dicitur membrum putridum, & abſciſſum à corpore Tribunalis, tit. de recept. cap. 1. n 9. 10. & 15 fol. 486
Bannum, vt monetarij exfractent à Regno, quomodo, & de quibus intelligatur titul. de falſ. monet. cap. 2. per tot. fol. 269
Fœminæ, an includantur ſub banno exfractationis, ibid. à num. 5. ad 16
Barattaria, corruptela, extorſio, & concuſſio quæ ſint, quomodo cōmittantur, & an differant, tit. de offic. in gener. cap. 5. à n. 16. ad 24. & n. 37. & 38. & n. 41. & 51. fol. 33
Barattaria committitur etiam reſpectu tertij promittentis ſententiam, ibid. num. 38.
Baro habens prærogatiuam de exceſſibus

ceſſibus officialium, poteſt de illis cognoſcere, tit. de offic. in gener. cap. 1. n. 12 fol. 24
Baro habens priuilegium cognoſcendi delicta, de quibus ſola M. C. cognoſcit, de quibus cognoſcere debet, titul. de offic. in gner. cap. 4. n. 2 fol. 29
Baro an poſſit officialem priuare, tit. de offic. in gener. cap. 5. n. 7. & 8 fol. 32
Baro tenetur conſtituere ordinariũ conſultorẽ, etiam in paruis terris tit. de offic. in gener. cap. 6. nu. 21 fol. 41
Baro an poſſit licentiam concedere ſuo officiali & per quod tempus tit. de offic. in gener. cap. 7. n. 15 fol. 44.
Baro ſi abeſt in longinquis partibus, an remiſſionem petat tit. de offic. in gener. cap. 9. n. 9 fol. 55
quid ſi delictũ eſt leue, & nõ probarum ibid.
ſi eſt ſuſpectus poteſt Iudicem eligere ibid. num. 11
et in quibus caſibus priuetur exercitio Iuriſdictionis ibid.
Baro an cognoſcat de vaſſallo delinquente contra officialem, tit. de offic. in gener. cap. 10. n. 1. & ſeq. fol. 57
an cognoſcat de delicto officialis, & in quibus caſibus ibid. n. 7
Baro habens priuilegium contra perſonas priuilegiatas, de quibus cognoſcit tit. de offic. in gener. cap. 12. n. 6 fol. 69
Baro habet priuilegium contra Eccleſiaſticas perſonas, an cognoſcat vaſſallum offendentem clericum, tit. de cleric. cap. 4. n. 30 fol. 110
Baro an poſſit tenere arma, vel vexillum in feudo, tit. de offic. Preſid. cap. 1. n. 26 fol. 117
Baro quas expenſas ſoluere tenetur pro remiſſione cauſſę, tit. de offic. fiſc. cap. 1. à n. 118. ad 130 fol. 162
Baro comparens pro cauſſæ remiſſione, comparet pro defenſione Iuriſdictionis non autem pro innocentia rei demonſtranda, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 3 fol. 365
Baro an poſſit petere remiſſionem cauſſæ, in qua proceditur ad modum Belli, & quæ ſit eius practica, ibid. n. 1. 2. 3. & 4
Barones in Regno habent priuilegia cognoſcendi de delictis Officialium, & qui ſint, tit. de remiſs. cauſſ. cap. 1. n. 12. & 13 fol. 561
Barones, an cognoſcant vaſſallos delinquentes in Ciuitate Neapolis, vel caſalibus, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 4. à num. 1. ad 5 fol. 573
Barones, an habeant confirmationem in regimine Vniuerſitatis, tit. de priuil. Bar. cap. 1. à n. 1. ad 17 & eod. tit. cap. 2. à nu. 1. ad 19 fol. 591
an teneantur confirmare habentem maiora ſuffragia, eod. titul. cap. 2. à n. 1. ad 12. fol 594.
an poſſint replicare, vt iterum fiat electio ibid. à n. 13. ad 19
an habeant confirmationem in electo ad Iuriſdictionem, ibid. à n. 8. ad 12
ſi confirment electionem nullã, quid iuris, eod. tit. cap. 3. à nu. 1. ad 8. fol. 597.
Barones an poſſint eligere Conſultorem non Doctorem, tit. de facult. Doctorũ cap. 2. n. 8. fol. 527
Baroni inueſtito de Iuriſdictione, cum mero, & mixto imperio, omnes Iuriſdictiones ſunt conceſſæ, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. n. 8. ad 14 fol. 384.
Baro petens cauſſæ remiſſionem ex quo pro ſuo intereſſe comparet, debet audiri, & terminus dari, ex

quo

Digitized by Google

quo poteſt contra Fiſcum impugnare virtute priuilegij, vel alterius prærogatiuæ, & appellatione pendente ſuperſederi, tit. de pot. ad mod. bell. cap. 5. à n. 5. ad 9 & à n. 20. ad 24 fol. 36

Baro, an petat remiſſionem cauſſæ poſt ſententiam ad mortem tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 7. n. 14 fol. 409

an poſt ſententiam foriudicationis ibid. à n. 14 ad 27

Baro habens facultatem commutandi pœnam, an poſſit commutare pœnam exilij in pecuniariã, tit. de exil. cap. 1. n. 11 fol. 460

Baro, an cenſeatur inueſtitus de omnibus delictis, tit. de recept. cap. 1. n 18. fol. 487.

Barones receptantes Bannitos puniuntur ibid. n. 22

Bartholomæus Ripa Capitaneus Capitis Sileris durante officio matrimonium contraxit, tit. de offic. in gener. cap. 8. n. 4. & ſeq. fol. 47

Beneuenti ciuitas, an iudicetur extra Regnum, tit. de offic. in gener. c. 13. n. 5. fol. 64 & iter. tit. de inſtrum. cap. 1. n. 1. 2. 3. 4. & 5 fol. 469

quamuis ſit extra Regnum, eſt intra fines Regni, ibid. n. 9.

ſubeſt Sedi Apoſtolicæ, ibid. n. 3 6 & 8

fuit donata Eccleſiæ à Carolo Magno n. 4 ibid.

a Roberto Guiſcardo fuit occupata, & à Leone Pontifice Nono recuperata, ibid. n. 5. & 6

eiuſdem ciuitatis laudes, ibid. n. 6. & 7

an comprehendatur ſub Banno prohibente extractionem extra Regnum ibid. n. 10. ad 14

Beneficij appellatione penſio continetur, tit. de cleric. cap. 3. n. 5 fol. 102

Bonum nullum inremuneratũ, neque malum impunitum, titul. de campan. cap. vnic. n. 1. fol. 497.

Bona fides pluribus modis arguitur tit. de offic. in gener. cap. 8. n. 18 fol. 48.

Bracchium Regium non datur per Tribunalia Regia Iudici Eccleſiaſtico, inconſulto Prorege Regni, tit. de Bracch. conceſſ. cap 1. n. 3. fol. 205. & quando conceditur, apponitur clauſula, dummodo exequatur per miniſtros laicos, ibid. n. 10. 11. & 12

Iudex Eccleſiaſticus pro bracchij imploratione à Iudice laico, an teneatur exibere copiam actorũ, ibid. n. 16. vel Iudex laicus ſummatim de meritis cauſſæ cognoſcere poſſit, ibid. n. 17. 18. & ſeq.

Bracchium Iudex ſuperior laicus, an teneatur concedere inferiori Iudici, in quibus caſibus, & quomodo, ibid. n. 28. 29. 30. & 31.

Iudex laicus, an teneatur concedere bracchium in regiſtris, vel executorialibus ab Eccleſiaſtico expeditis, ibid. n. 32. & 33.

Bracchium Regium, bracchium forte, manus Regia, liberum arbitrium, & abſoluta poteſtas, an idem ſint, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 22. fol. 368

Breuitas vitæ impedit ad ſcientiam, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 11. fol. 367

Breuitas eſt amica modernis, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 2. n. 6 fol. 371.

Bullæ beneficij ſi reperiuntur falſæ, quid Iuris, tit. de cleric. cap. 3. n. 9 fol. 103

C

Cadauer carcerati intus carceres mortui, an debeat ſuſpendi, tit. de carcerer. & carcerib. cap. 1. à n. 22. ad 35. fol. 195.

limita n. 36

Cadauera mortuorum ad Eccleſiam deferri debent, ibid. n. 28

Calumniator, præuaricator, & tergiuerſator qui dicantur, & an differant, tit. de offic. Fiſc. cap. 1. n. 167 fol. 169

Camaldulenſes qui ſint, & à quo inſtituti. tit. de qualit. offic. cap. 1. n 55 fol. 82

Campana vndè ſit dicta, & introducta, quotuplex ſit eius ſignum, & qui ſint eius effectus, tit. de campan. cap. 1. n. 1. 2. & ſeq. fol 497

campanę ſignum, an demonſtret noctem, ibid. nu. 14 & excludit abſentes, exteros, & ſurdos, ibidem n. 28

campanæ ſigna dicuntur ſigna muta, ibid. n. 8

campana ſi aliqua arte non fuerit pulſata, an præbeat excuſationē, ibid. n. 18. & 19

quid ſi fuerit pulſata ante horam ibid. n. 20. & 21

campana pulſata ad arma, an omnes exire teneantur, ibid. n. 25. 26 & 27

campanā ad arma pulſans abſq; licentia, an puniatur ibid. n. 32

campana nō pulſatur in hebdomoda ſancta, & quare, ibid. n. 29

an poſſit aliud ſignum adhiberi, ibid. n. 30. & 31

neque tempore interdicti, ibid. num. 35

quomodo pulſetur pro exequijs mortuorū, & quid ſeruetur, ibid. n. 33. & 34

quando non pulſantur ex cauſſa interdicti, an debeatur legatum factum pro earum pulſatione, ibid. n. 35 36. & 37

Canonicus carceratus, indè liberatus, an fructus conſequatur, titul. de ſalar. cap. 2. n. 13. fol. 449

Canonicus habens mandatum alterius canonici in electione, an vnam, vel duplicem vocem habeat, tit. de priuileg. Baron. cap. 4. n. 5 fol. 599.

Capitanei campaneæ Prouinciarū per Regem in vita conſtituuntur tit. de offic. capit. cāpan. cap. 1. n. 1 fol. 181

et dicitur ac ſi pater, ibid.

sunt deputati pro perſequendis malefactoribus, ibid. nu. 5. 8. 9. & 10

quod ſalarium habent, & à quo ſoluitur, ibid. n. 2. 6. & 7

capientes delinquentes quid lucrantur ibid. à n. 11. ad 20

eorum officium in quibus conſiſtat, ibid. à n. 22. ad 30

si delinquentes ceperint, nō poſſunt relaxare abſq; licentia, ibid. num 31

poſſūt pro capiendis malefactoribus alienam iuriſdictionem ingredi, ibid. n. 32

Capitaneus pro cuſtodia ciuitatis præfectus vigilum vocabatur, tit. de offic. capit. campan. cap. 1. n. 3 fol. 181

Caporales commiſſionati, vel fratres iurati, an poſſint à Præſide conſtitui, titul. de offic. Præſid. cap. 1. n. 32. fol. 118

Carcer vnde dicatur, & quis fuit inuentor. titul. de carcerib. cap. 1. n. 42. & 43 fol. 197

Carcerati non tenentur quidquam ſoluere pro cartella excarcerationis tit. de offic. Præſid. cap. 1. n. 35. & 36. fol. 118

Carceratus dicitur ille, qui eſt ſub fideiuſſione, vel per palatium, tit. de carcerib. cap. 1. nu. 47. & 48 fol. 198

Carceratus ſi non reperitur intus carceres tempore diligentiæ factæ per Fiſcum, an debeat ad Baronem remitti, vel denegari remiſſio, ibid. n. 54. & 55.

Carceratus an admittatur in teſtem ad defenſam alterius carcerati, ibid.

ibid. n. 60. & 66

Carceratus pauper debet habere panem Curiæ, & fiunt ei defenſiones. & conceditur aduocatus, & procurator, & omnia acta gratis tit. de contumac. cap. 3. à n. 7 ad 12 fol. 257

Et ſi fuerit liberatus, an teneatur reſtituere pretium panis Curiæ recepti, & mercedem actorum, & Aduocati, & Procuratoris, ibid. n. 12

Carceratus longo tempore minuit exilium, & carcer cædit loco ipſius exilij tit. de exil. cap. 1. n. 10. fol. 460

Carcerum cuſtos, an debeat habere ſub cuſtodem, tit. de carcerib. cap. 1. n. 38 fol. 197

Carcerum cuſtos, ſi in camera, vel alio loco nobilem detinet, non tenetur, ſi aufugit, & de ratione, ibid. n. 39. 40. & 41.

Carcerum cuſtos pro debito ciuili, carceratum, an ſub claui detinere debeat, ibid. à n. 42. ad 46.

Carceres Baronum ipſorũ ſumptibus cuſtodiri debent, tit. de carcerib. cap. 1. n. 1. fol. 189

Carceres Regiæ Audientiæ cuſtos cuſtodire tenetur, & quare, ibid. n. 2. 3. & 5

Limita n. 6

Carcerati rixantes intus carceres qua pœna puniuntur, tit. de carcerib. cap. 1. à num. 7. ad 10. fol. 192

Carcerati tentantes carceres rumpere, vel fugam, an remittantur ad [illegible], tit. de carcerib. cap. 1. à n. 14. ad n. 21. fol. 194

Cardinales dicuntur pars corporis, & filij primi gradus Papæ, tit. de qualitat. offic. cap. 1. n. 10. 11. & 12. fol. 76

Proprio motu Summi Pontificis trahuntur, ibid. n. 8

Sunt in triplici differentia, ibid. num. 14

Et de eorum numero, & quid ſit eorum officium, ibid. n. 15. & 18

Cardinalium familia quomodo debet eſſe tam in veſtibus, quam in moribus, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 41. fol. 80.

An gaudeat declinatoria Fori, ibid. n. 39. & 40

Carmelitana Religio vnde dicatur, tit. de qualit. offic. cap. 1. nu. 44 fol. 81

Carnifex, ſiue Maniuoltus, an corpus ſuſpenſũ ſpoliare poſſit, tit. de offic. in gener. cap. 11. nu. 40 fol. 64

An concedatur à Iudice Regio Iudici Eccleſiaſtico pro Iuſtitia exequenda ab eodem Eccleſiaſtico, tit. de Bracch. conceſſ. cap. 1. n. 22. ad 26. fol. 211

Poteſt pro Iuſtitia exequenda animalia aliena capere, tit. de offic. in gener. cap. 11. num. 50. & 53 fol. 66

Sed de quo Iure, & cuius expenſis, ibid. n. 50. 51. 52. & 53

Debet habere domum extra Vrbem, ibid. n. 62

Et cogitur vilis perſona ad exercendum hoc officium, ibid. n. 34

D. Carolus de Tocco Comes Montis Aperti laudatur, tit. de carcerib. cap. 1. n. 57. fol. 199

D. Carolus Geſualdo Princeps Venuſij laudatur, tit. de legat. pijs cap. 5. nu. 10. fol 350

Caupones tenentur omnes viatores recipere ſalario mediante, tit. de famil. clericor. cap. 2. nu. 16. & 17. fol. 218

An dicantur culpoſi, vel conſcij in furto, vel delicto commiſſo in caupona, ibid. à n. 15. ad 22

An verò excuſentur, & qua cauſſa ibid. n. 23. ad 26

Cauſſarum commiſſio quomodo fit per Præſidem, Auditoribus, &

an poſſit mutari, titul. de offic. Audit. cap. 2. n. 24 25 fol. 140
ſi ſemel fuerit à Præſide commiſſa an poſſit alteri committi, tit de offic. Audit. cap. 2. n. 26. & 27
Iudices an poſſint ſibi cauſſas committere, eod. tit. & cap. n. 28. 29. & 30
Cenſus Eccleſiæ debitus an minuatur, tit. de legat. pijs cap. 4. n. 15 fol. 347
Cæſaris Cerua appenſa verba habebat: noli me tangere, tit. de poteſtat. ad mod. bell. cap. 1. nu. 4 fol 366
Cæſar della Vipara nobilis Beneuentanus, tit. de Immunit. Eccl. cap. 7. n. 7. fol. 322
Cimiterium Eccleſiæ an gaudeat immunitate, tit. de immun. Eccl. cap. 1. n. 25 ad 32 fol. 308
Citatio an requiratur in confectione præambuli, & quomodo, tit. de præambul. cap. 1. num. 6. & 7 fol. 417
Citatio circumducta non dicitur citatio, tit. de inſtrum. cap. 3. n 39 fol. 479
Ciuitates, & Regna conſeruantur propter ſecreta, titul. de offic. Secretar. cap. vnic. n 9 fol. 173
Ciuitatis appellatione, an veniāt ſuburbia, tit. de exil. cap. 1. n. 26 fol. 462
Ciuitas Beneuenti, vide in verbo Beneuenti Ciuitas [illegible]
Ciuium voces in electione debent ſcribi ſeparatę, & clara alta voce, tit. de priuileg. Baron. ibid. n. 9
Clauſula abdicatiua, vel derogatoria poſita in priuilegio, quid operetur, tit. de remiſ. cauſſ. cap. 4. nu. 2 fol. 573
Clericus dicitur perſona Eccleſiaſtica, titul. de qualit. offic. cap. 1. n. 57 fol. 82
Clericorum aliorū ordo, ibid. n. 58
clericorum appellatione qui veniant ibid. n. 59. & 60
clerici an poſſint arma deferre n. 65. & 66. ibid.
Clericus adminiſtrans res ſeculares, ſi fuerit percuſſus, an percutiens incidat in canonem, tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 21 fol 90
Clericus officialis delinquens in officio, à quo punitur, & qua pœna, tit. de qualit. official. cap. 3. n. 5 6. 9. 10. 11. & 12 fol. 91
clericus aduocatus, vel notarius delinquens in exercitio Aduocationis, vel Notariatus, an puniatur per Iudicem Eccleſiaſticum, & qua pœna, ibid. n. 7
clericus ſuccedēs feudo, ſi anteq[illegible] ſit quæſtio de feudo laicatur, an ammittat feudum, eod. tit. & cap. num. 13
clericus, & quælibet alia perſona Eccleſiaſtica tempore penuriæ, an ſit immunis à reuelatione frugum, & victualium, ibid n. 14
Clerici exemptio à Iudice laico, an ſit de Iure diuino, titul. de cleric. cap. 1. n. 1. fol. 95
clericus quæ probare debet, vt gaudeat declinatoria fori, ibid. à n. 22. ad 23
clericalis habitus quomodo debet eſſe, ibid. n. 4. & ſeq.
habitus clerialis non eſt de iure terminatus, & conſuetudo loci attenditur, ibid. n. 6 & ſeq.
ſi fuerit repertus abſq; habitu clericali à quo cognoſcatur, ibid. n. 7. & 8
ſi fuerit repertus in habitu clericali minus honeſto, ibid. [illegible]
ſi fuerit ad oculum viſus à Iudice laico ſine habitu, & tonſura an poſſit denegari remiſſio, ibid. num. 9
incedēs cum longis criminibus, an ammittat priuilegiū, ibid. n. 14
deferens habitum, & tonſuram, ſed in reliquis, vti laicus viuens,

an

Digitized by Google

an ammittat priuilegium, ibid. num 14
vt priuetur priuilegio clericali, quæ requirantur, ibid. n. 22
non deferens tonſuram, vel habitum propter infirmitatem, vel ſi domi degerit, an ammittat priuilegium, ibid. n. 23

Clericatus quomodo probatur, tit. de cleric. cap 2. n. 1. & ſeq fol. 99
an probetur ſi Papa nominauerit eum Clericum in Bullis, ibid. num. 4
an probetur per literas teſtimoniales Epiſcopi, Vicarij, vel alterius id teſtantis, ibid. n. 5 6. & 7
quid autem hodie in Regno ſeruetur, ibid. n. 8. & 9

Clericus beneficiatus, quæ probare debet pro declinatoria fori, titul. de cleric. cap. 3. num. 2. & ſeq. fol. 102
non deferens habitũ, nec tonſuram an ammittat ipſo facto priuilegium, vel declaratoria requiratur, ibid. num. 1.
clericus beneficiatus, obtinens beneficium ante ordines, an gaudeat priuilegio clericali, ibid. n. 3
si penſionem habet, dicitur habere beneficium, ibid. n 4. & de ratione n. 5. limita n. 7. & 8
clericus beneficiatus incedens aliquibus vicibus cum habitu, & tõſura, alijs verò nõ, an gaudeat, ibid. n. 10. & 11

Clericus an poſſit comparere per procuratorem, tit. de cleric. cap. 4. n. 1. fol. 104
decretũ remiſſionis clerici quomodo interponatur, ibid. n. 2
copia actorum remiſſionis quomodo concedatur, ibid. n. 3. & 4
si eſt pauper, an teneatur ſoluere pœnam contumaciæ, ibid à n. 8 ad 14 & iter. titul. de contumac. cap. 2. n. 1 & ſeq. fol. 214
an poſt ſententiam poſſit oppo-nere clericatum, & dicere de nullitate proceſſus, ibid. n. 15
dimittẽs habitũ tempore delicti an gaudeat, ibid. n. 16
si fuerit captus in habitu laicali, an gaudeat, ibid. n. 17
si commiſit delictum, & ſine habitu fugiens fuit captus, an gaudeat, ibid. n. 19
clericus effectus poſt delictũ, an gaudeat, ibid. à n. 18. ad 23
quid ſi efficitur clericus intus carceres, vel pendente habilitatione, an gaudeat, ibid. à nu. 20 ad 22
dimittens habitum, & matrimonium contrahens & delinquens a quo puniatur, ibid. n. 23
an poſt delictum poſſit aſſumere habitum ibid. n. 24
clericus effectus pendente exilio, vel relegatione, an gaudeat, ibid. n. 25
clericus offenſus, vel iniuriatus, an habeat electionem fori, ibid. à n. 26. ad 27
clericatus nõ prouenit ex natura ſed facto, & probari debet, ibid. num. 29
clerico alapam dans quomodo puniatur, ibid. n. 30
in quibus caſibus poſſit querelare, & accuſare, & an requiratur proteſtatio citra pœnam ſanguinis, ibid. à n. 32. ad 38. & 41
clericus capiens furem bona ſua furantem, & Iudici ſeculari conſignans, ſi mors ſequatur, an erit irregularis, ibid. n. 37
pro iniuria facta clerico poteſt procedi ex officio, ibid. n. 38
clerico accuſante remittente, an alter eius nomine accuſare poſſit, ibid. n. 39
clericus teſtis, an poſſit proteſtari, quod citra pœnam ſanguinis teſtimonium perhibet, ibid. n. 40
clericus miles aſcriptus militiã profi-

proficiſcens, an ammittat priuilegium clericale, ibid. n. 42
Clericus fideiuſſor laici, coram quo conueniatur, titul. de Bracchij conceſſione cap. 1. n. 9 fol. 207
Clericorum, & Epiſcoporum familia, in quibus differant, & quibus gaudeant, tit. de famil. clericor. cap. 1. n. 19. 20. & 21 fol. 215
an arma portare poſſint, & quid in Ciuitate Neapolis, ibid. n. 22. & 23
quid in Regno, ibid. n. 24. & 25
clericorũ domus an gaudeat immunitate, vt confugientes ad eã ſint tuti, ibid. à nu. 26. ad 29 & iter. tit. de Immun. Eccleſ. cap. 3. per totum fol. 315
Clericus litigans cum laico allegans ſuſpectum Iudicem ſecularem, an teneatur facere depoſitum ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ, tit. de famil. cleric. cap. 2. n. 33. fol. 219
clericus præueniens creditorem laicum in curia ſeculari, an caueat iuxta Regiam pragmaticam ibid. à n. 34. ad 39
clericus præuentus à laico, quod ius ſeruari debet, Eccleſiaſticum, vel ſeculare, ibid. n. 40. & 41
Clerici coniugati qui dicantur, quæ concurrere debeant, vt gaudeant, & quid in ciuilibus, tit. de cleric. coniugat. cap. 1. per tot. fol. 221
Clericus ſodomita degradatur, & Curiæ ſeculari traditur, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 4. n. 6 fol. 316
clericus eſt immunis à Iuriſdictione Iudicis laici, ibid. n. 13
Clericus delinquens ad Eccleſiam confugiens, an poſſit à Iudice Eccleſiaſtico extrahi, tit. de Immun. Eccleſ. cap. 7. à num. 1. ad 7 fol. 321
clericus non debet eſſe deterioris conditionis, quam laicus ibid. num. 6
Clericus hæres teſtatoris laici coram quo Iudice præambulum facit tit. de præambul. cap. 1. n. 30. & 31 fol. 421
coram quo conuenìatur, ibid. n. 33. & 34
Clericus inquiſitus de falſa moneta, an priuilegium clericale ammittat, tit. de delegat. cap. 1. n. 1. & ſeq. fol. 277
Clericum ſe faciens, cum non ſit, an puniatur, tit. de facult. Doctor. cap. 2. n. 4 fol. 526
Clericus ſuum locum relinquens, an dicatur vagabundus, tit. de vagabund. cap. vnic. num. 17. fol. 535
Cognati foriudicati, an audiantur in nullitatibus, non exiſtente eo carcerato, tit. de foriudicat. cap. 1. n. 24. ad 28. fol. 293
Cognitio Regiorum officialium, an ſit Iuriſdictio, vel vſurpatio tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 65. & 68 fol. 18
Commenſalis qui dicatur, & quomodo ſummatur in iure, tit. de famil. cleric. cap. 1. n. 14 fol. 214
commenſalis nullus præſumitur niſi probetur, ibid. n. 16
Commiſſarius cauſſæ ſi ſedeat in vna menſa cum parte, an dicatur ſuſpectus, tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 54 fol. 16
Commiſſarij Reuerendæ Fabricæ habent inſtructiones, cum quibus adminiſtrant eorum commiſſiones, tit. de leg. pijs cap. 1. à n. 17. ad 44. fol. 330
commiſſarij prædicti, cuius qualitatis eſſe debent, ibid.
quem conſultorem eligere debent, ibid. n. 32
Commiſſarius deſtinatus ſi plures differentias viderit in vnico acceſſu, an vnicum ſalarium habere debeat, titul. de ſalar. cap. 2. n. 57

n. 57 fol. 453
commiſſarius deſtinatus, an debeat habere diem in hebdomadæ pro quiete, ibid. n. 54
Commiſſionati, ſiue caporales habentes licentiam arma deferendi cum comitiua, an ſimul incedere debeant, vel ſeparatim, tit. de remiſ. cauſ. cap. 8. à n. 1. ad 10. fol. 583
Commiſſionati non debent eſſe inquiſiti, vel contumaces, ibid. num. 12
Comitem ſe faciens, cum non ſit, an puniatur, tit. de facult. doctor. cap. 3. num. 4. 13. 14. & 18. fol. 526
Compoſitio quid ſit, & in quibus caſibus fieri debeat, tit. de offic. Fiſc. cap. 1. à num. 23. ad 27 fol. 145
an poſſit fieri ſi non ſunt inditia ibid. à n. 25. ad 27
ſi fuerit iniuſtè facta, an repetatur ab officiali, qui illam fecit, vel à Perceptore prouentuum ad quem peruenit, ibid. n. 19. 20 & 22.
Confirmatio actus nulli, non releuat, tit. de priuil. Baron. cap. 3. n. 4 fol. 597
Confirmatio quid ſit, ibidem n. 5
Concubinatus prohibetur de Iure diuino, & canonico, tit. de concubin. cap. 1. num. 1. 2. 3. & 32. fol. 225
an ſit delictum Eccleſiaſticum, ibid. n. 13
Concubina quæ dicatur, & quæ requirantur, tit. de concubin. cap. 1. n. 18. & 19 fol. 228
quicquid acquirit de bonis amaſij acquirere præſumitur, ibid. num. 20
an ſuccedat amaſio ab inteſtato, ibid. n. 26
an ſequatur forum amaſij, ibid. num. 27
inter concubinarios an valeat donatio, ibid. num. 28
recceptans bona furata per ſuum amaſium, an puniatur, ibid. n. 33 34. & 35
Concubinarius an poſſit occidere Clericum deprehenſum cũ concubina, & an incidat in canon. eod. tit. & cap. n. 29. 30 31. & 32
Concuſſio quotuplex ſit, tit. de offic. in gener. cap. 5. n. 21 fol. 33
Condemnatus ad officium carnificis, ſeruus pœnæ iudicatur, tit. de offic. in gener. cap. 11. num. 32 fol. 63
Condemnatus ad mortem, ſi laqueus ſcinditur antequã ſuſpendatur, an ſuperſedeatur conſulendo ſuperiorem, aut verò reus liberatur, vel iuſtitia exequitur, tit. de offic. in gener. cap. 11. à n. 43 ad 46 fol. 64
Condemnatus ad mortem, an duci poſſit ad ſupplicium eadem die, qua Sacroſanctum Corpus Chriſti ſumpſit, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 56. & 57. fol. 67
Condemnatus ad mortem ſi tempore, quo ducitur ad ſupplicium à meretrice in virum petitur, an debeat concedi, titul. de offic. in gener. cap. 11. à n. 58. ad 61
an poſſit à Cardinali tempore quo ducitur ad ſupplicium liberari, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 17. fol. 77
Condemnato ad exulandum, poteſt apponi clauſula, quod pendente termino ad recolligendũ ſarcinulas non exeat à domo, tit. de exil. cap. 1. n. 51. fol. 465
Condemnato ad exulandum, an, poſſit apponi clauſula, vt exulet per tot miliaria, ibid. n. 58
Confeſſus de delicto, quod non patrauit, an debeat puniri, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 47. fol. 65
Confratres Confraternitatum, an dican-

dicantur perſonæ religioſæ, titul. de qualit. offic. cap. 2. n. 1. & ſeq. fol. 81
coram quo Iudice conueniuntur ibid. n. 30
Confratres quid ſingulis menſibus ſoluentes, an dicatur locus pius, tit. de legat. pijs cap. 3. n. 2. 3. 4. fol. 284
an ſint laici, & vxores ducant, ibid. n. 10
Confraternitates quomodo inſtituantur. tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 10 fol. 81. à t.
Confraternitates an dicantur loca pia tit. de legat. pijs cap. 3. à n. 1. ad 14 fol. 284
in eo loco exercentur opera pietatis ibid. n. 2. & 7
illas an Epiſcopus viſitare poſſit ibid. n. 6. & 15
ipſarum miniſtratores corā quo computa redant, ibid. n. 8. & ſeq.
ipſarum rerum alienatio, an requirat ſolemnitates, prout alię Eccleſiæ, ibid. 9
Confraternitati legatum factum, an dicatur pium. vide in verb. legatū
Confugiens ad Eccleſiam an poſſit extrahi, & in quibus caſibus, tit. de Immunt. Eccleſ. cap. 1. à n. 7. ad 11. fol. 255
an requiratur licentia Epiſcopi, ibid. n. 8
Confugiens ad Eccleſiam cum armis, an dicatur in Eccleſiam delinquere, & poſſint arma auferri, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 2. n. 7. & 8. fol. 261
ſi contentatur, vt extrahatur, an extrahens incurrat ibid. n. 9
an poſſit extrahi blandis verbis, ſine captatorijs pro pace componenda, vel ad aliud bonum finē, tit. Immun. Eccleſ. cap. 7. à n. 8. ad 12. fol. 270
Confugienti ad Eccleſiam, an poſſint apponi cuſtodes, vel compedes, donec cognoſcatur de Immunitate, tit. de Immun. Eccleſ. cap. 2. n. 15. & 20 fol. 262
confugiens ad Eccleſiam, quando aſportatur per ſatellites, an gaudeat Immunitate, ibid. nu. 13. & 14 fol. 261
confugiens ad Eccleſiam non impeditur quin exeat ad exonerandum corpus, dummodo acceſſus ſit infra quadraginta paſſus, ibid. n. 16. & 17. fol. 262
Confugiens ad Eccleſiam, ſi eſt excommunicatus an gaudeat, vide in verbo excommunicatus.
Congregationes an ſint prohibitæ, tit. de qualit. offic. cap. 2. nu. 10 fol. 81
Coniunctus receptans bannitum coniunctum, an puniatur, tit. de receptat. cap. 1. num. 38. & ſeq. fol. 402
Conſanguinei inquiſiti propinantes venenum carcerato, ne iniuria aſficiantur, an puniantur, & qua pœna, tit. de carcerib. & carcerat. cap. 1. n. 37 fol. 174
Conſuetudo, vt ſola M. C. cognoſcat de delictis officialium, a quo ortum habuit tit de prçem. Reg. Aud. cap. 1. n. 70 fol. 16
Conſuetudo eſt altera lex, imò maior, & potentior, tit. de priuil. Baron. cap. 1 n. 2. & 3. fol 591
Conſultores in Regno, an debeant eſſe Doctores, vel licentiati, aut periti, tit. de facult. Doctot. cap. 2. n. 7. fol. 527
Continentia cauſſæ, an detur in cauſſis criminalibus, & in quibus tit. de legit. cap. 1. à n. 37. ad 42. fol. 242 & tit. de poteſt. ad mod. Bell. cap. 2. n. 51 & 52. fol. 314
Continentia cauſſæ in Regno, an detur, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 7. n. 6 fol. 581
Contrahentes negantes Notarium, Notarius debet probare de titu-

lo,

Digitized by Google

INDEX.

lo. titul. de Inſtrument. cap. 1. à 37. ad 43. fol. 389

contrahentes negātes inſtrumentum manu Notarij ſcriptum, an requiratur alia probatio, ibid.

Contraria ſunt in multiplici differentia, tit. de vagabund cap. vnic. à n. 1, ad 8. fol. 532

Contumacia delictum eſt, titul de contumac. cap. 1. n. 2. fol. 201. Sed ficte eodem tit. cap. 2. nu. 6. & 8. fol. 204

contumaciæ purgatio quid operetur ad beneficium inquiſiti, ibid. n. 5

pro pœna cōtumaciæ quid ſoluitur, ibid. à n. 7. ad 10 fol. 201

contumacia, an poſſit purgari per alium, ibid. à n. 14. ad 17

Contumax non auditur, neque remittitur, niſi purgata contumacia, titul. de contumac. cap. 1. n. 1. & ſeq. fol. 202

Contumax in duobus Tribunalibus, vtrumq; pœnam ſoluere tenetur, ibid. n. 10. & 11 fol. 202

remiſſus ad Baronem, non ſoluit ipſi Baroni pœnam pro contumacia, ſed ſuperiori, à quo fuit remiſſus, ibid. n. 9. & 10

Contumax, an appeller, tit. de contumac. cap. 2. n. 8. & 9. fol. 204

An declinet forum, ibid. n 10. & 11

An oponat exceptionē litis pendentiæ, ibid. n. 12. fol. 205

Contumax pauper an mulctetur pro pœna contumaciæ, titul. de contumac. cap. 3. num. 1. & ſeq. fol. 206

Conuictus in crimine falſæ monetę, an appellat, tit. de falſ. monet. cap 1 n. 147. & ſeq. fol. 230

Copia actorum, quæ conceditur Iudici, cui fuit remiſſa cauſſa, quomodo conſignatur, tam Iudici Eccleſiaſtico, quam ſeculari inferiori, titul. de poteſt. ad mod. Bell. cap 7. à n. 31. ad 35. fol. 338

Corpus tangit qui membrum tangit, tit. de recept. cap. 1. num. 14 fol. 400

Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio, tit. de adult. cap. vnic. nu. 34 fol. 409

Craſſatores qui dicantur, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 4. n. 7. & 8. fol. 325

Creditor an poſſit confugientem ad Eccleſiam propria auctoritate extrahere, tit. de Immun. Eccleſ. cap. 6. à n. 2. ad 7. fol. 268

Creditores, an præferantur Fiſco in bonis foriudicati, tit. de foriudicat. cap. 1. n. 8. fol. 248

Crimen corruptelæ, & concuſſionis in Iudice cenſetur inter magnas, & capitales cauſſas. titul. de offic. in gener. cap. 5. n. 40. fol. 30

Crimina morte extinguuntur, titul. de teſtibus cap 1. n. 14 fol. 351

Curator in quibus interueniat pro defēſione minoris, tit. de delegat. cap. 1. à num. 8. ad 27. fol. 239. & ſeq.

Curiales, & ſeruientes Curiæ à quo cognoſcuntur, tit. de prçem. Reg. Aud. cap. 1. n. 51 fol. 13

D

Debitor, an impediat inſtrumenti liquidationem per teſtes deponentes in promptu ſuper ſatisfatione, tit. de præamb. cap. 1. n. 38. & 39. fol. 242

Debitor Fiſci, an ex mora teneatur ad vſuras, tit. de offic. Fiſc. cap. 1. à n. 132. ad 137 fol. 165

Decimarum exactio ad quem Iudicem ſpectet. tit. de decim. cap. 1. à n. 1. ad 16. fol. 244

Iudex laicus, an ſit competens Iudex in materia decimæ, ibid. n. 3. & 5

Decima an debeatur pro rebus feudalibus, ibid. n. 4. 6. 11. & 12

Decimas ſoluere tenetur Imperator tanquam obſeruator man-

datorum Dei, ibid. n. 13
Decretum ſi continet plures inquiſitos, debet vnicum ſalarium ſolui, tit. de offic. in gener. cap. 8. n. 26 fol. 49
Decretum remiſſionis cauſſæ factū Baronibus, an poſſit fieri cum norma, ſiue cum forma, aut alia conditione, tit. de offic. in gener. cap. 9. n. 7. & ſeq. fol. 53
An dicatur diffinitiuū, vel interloquutorium, titul. de poteſt. ad mod. bell. cap. 5 n 11. fol. 397
Decretum remiſſionis Clerici, quomodo interponatur tit. de cleric. cap. 4. n. 2. fol. 105.
Defenſiones an poſſint denegari latronibus ſtratarum, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 4. n. 9. 10. & 11. fol. 394
Defenſiones debent fieri gratis carceratis pauperibus, vide in verbo carceratus.
Defenſio, quæ apparet in proceſſu offenſiuo prodeſt reo, vti notoria Iudici, ſuperſedetur in tortura, & ceſſat modus belli, titul. de poteſt. ad mod. bell. cap. 6. n. 3. & ſeq. fol. 402
Delegatio quibus verbis inducatur titul. de delegat. cap. 1. per tot. fol. 274
Delegatio conceſſa appellatione remota, intelligitur, vt non tollatur recurſus, nec ſupplicatio, neque de nullitate dici, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 6. n. 28 & 29 fol. 406
Delegatio ſuperueniens, an validet acta facta, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 7. n. 11. fol. 408
Delegati an comprehendantur ſub ritu, titul. de offic. in gen. cap. 4. n. 4. fol. 30
Delegatus ſi in reſcripto impetrato propter delegationem obtinendam errauerit, vel tacuerit, an poſſit apponi, tit. de pot. ad mod. bell. cap. 6. n. 15. & ſeq. fol. 403
Delictum Baratatiæ, & concuſſionis deteſtabile eſt, & equiparatur crimini latrocinij, plagij, & ſacrilegij, titul. de præm. Reg. Aud. cap. 1. n. 4. fol. 4
Delictum commiſſum odio particulari, vel alia propria cauſſa, nō dicitur delictum in officio, tit. de præm. Reg. Aud. cap. 1. nu. 76 fol. 21
Quando dicatur delictum in officio, tit. de offic. in gener. cap. 10 num. 10. & ſeq. fol. 24
Delicta puniri Reipublicæ intereſt, tit. de offic. in gener. cap. 12. n. 3 fol. 69
Delictum tonſionis, vel diminutionis monetæ quomodo probetur, tit. de falſ. monet. cap. 1. à n. 57 ad 60 fol. 256
De hoc delicto, an cognoſcat ſola M. C. ibid. n. 153
Iſti delinquentes poſſunt propria auctoritate capi, ibid. n. 159
Delicta, & extorſiones per Commiſſarios Fabricæ commiſſa, per quos cognoſcantur, tit. de legat. pijs cap. 1. n. 38. fol. 334
Delicta incendij, receptti, armationis per campaneam, raptus, & more piratico, an cognoſcatur per Barones, titul. de poteſtat. ad mod. bell. cap. 3. à nu. 5. ad 10 fol. 385
Quid in furtis in ſtrata publica, ib.
Delictum commiſſum in Eccleſia, quomodo probetur, vt non gaudeat Immunitate, tit. de Immun. Eccleſ. cap. 1. à. num. 14. ad 17. fol. 305
An debeat eſſe enorme, vel leue, ibid. n. 18
Si extra Eccleſiam committatur de mandato exiſtentis in Eccleſia, ibid. n. 19. 20. & 24
Delictum commiſſum in perſonam ærarij, locumtenentis, vel arbitri,

à quo

à quô cognoſcatur, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 7. n. 8. & 9 fol. 582
Delinquens contra ſtatutum, an cognoſcatur per tribunalia Regia, vel per Barones, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. à nu. 3. ad 17 fol. 384
et ſi eſt nouiter introductum delictum, quod per prius non erat delictum, ibid. à nu. 11. ad 13. & iterum tit. de recept. cap. 1. n. 19 & ſeq. fol. 487
Delinquens in Eccleſia, & ad aliam confugiens, an gaudeat Immunitate, titul. de Immun. Eccleſ. cap. 2. n. 2. & 3. fol. 310
Delinquens prope Eccleſiam, an gaudeat n. 5. & 6
Delinquens aſportatus per ſatellites, confugiens ad Eccleſiam, an gaudeat, ibid. n. 13. & 14
Delinquens cum ſcoppitto paruo an dicatur proditor, ibid. nu. 29. & 30
Delinquens in Eccleſia á quo Iudice puniatur, ibid. n. 4
Ex delicto commiſſo in Eccleſia infertur offenſio Deo, & iniuria Eccleſiæ, tit. de immun. Eccleſ. cap. 1. n. 22. & 23. fol. 307
Depoſita nõ poſsũt fieri pœnes Perceptores prouentuum, neque pęnes Iudices, & actuarios propter prætenſam auaritiam, & dilationem expeditionis, titul. de offic. magiſt. Camer. cap. vnic. n. 4. & ſeq. fol. 176
Detius Seaglione laudatur, titul. de offic. in gen. cap. 8. n. 30 fol. 50
Derij Simonetti laudes tit. poteſt. ad mod. bell. cap. 3. n. 47 fol. 392
Deum offendit qui Eccleſię Immunitatem violat, tit. de Immunitat. Eccleſ. cap. 4. n. 13 fol. 317
Dictio non aliter, facit actum conditionalem, tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 15 fol. 5
Dictio alia, eſt repetitiua ſimiliũ, ibid. n. 18
Didaci de Quinones laudes, tit. de offic. in gener. cap. 8. nu. 22 fol. 49 & iterum tit. qualit. offic. cap. 1. n. 84. fol. 85
Didacus Rúbeus de Victoria Aduocatus Fiſcalis, compatratum contraxit titul. de offic. in gener. cap. 8. n. 22 fol. 49
eiuſdem Didaci laudes, titul. de offic. Auditor. cap. 1. num. 57. fol. 135
Dietæ vacatæ per Auditores Prouinciarum, vel alios Commiſſaríos, à quo debent ſolui, titul. de offic. Auditor. cap. 1. à n. 39. ad 34 fol. 133. & iterum tit. de offic. Fiſc. cap. 1. à n. 113. ad 130. à fol. 161 & ſeq.
Debent ſolui ratione miliarium, & quomodo, titul. de ſalar. cap. 2. n. 55 fol. 453
Dignioribus ſunt concedenda officia, tit. de offic. in gener. cap. 11 n. 4. fol. 61
Dilatio conceſſa exulato, vel relegato per quot tempus, & quomodo concedi debeat, titul. de exil. cap. 1. n. 37. fol. 461
Diruto loco, cui legatum eſt factum an debeatur legatum, tit. de legat. pijs cap. 3. n. 29. fol. 344
Diſtrobarus debet eſſe bonę conditionis & famæ, titul. de famil. clericor. cap. 2. num. 6. 10. & 11. fol. 217
Doctores periti, & imperiti qui dicantur, tit. de facult. Doctor. cap. 1. à n. 2. ad 8. fol. 517. & 518
quę requirantur, vt dicantur Doctores, & quibus priuilegijs gaudeant, ibid. a n. 2. ad 8 fol. 518. & 519
Doctorum peritia mundus illuminatur ibid. n. 6
Doctores an oporteat habere multos libros, vel paucis eſſe contentos, ibid. n. 9. & 17. fol. 519

An poſſint mercaturam exercere, ibid. n. 19. fol. 521. & n. 35 fol. 523

An ſint immunes ab hoſpitio, ibid. a n. 21. ad 24. fol 521. & à n. 39. ad 41. fol. 523

An poſſint donare concubinis, ibid. n. 28. fol. 522

An teneantur proſilire armati ad ſonum campanæ ad arma, ibid. n. 30. fol. 523. & n. 42. & 43. fol 524

An poſſint arma portare ibid. n. 31. fol. 523. & n. 44. & 45. fol. 524

Doctor libros componens, an mereatur laudem, eod. tit. cap. 2. n. 2. fol. 525

si facit ſe Doctorem, cum non eſt an puniatur, ibid. à n. 4 ad 22. fol. 526

si tranſcribit, & nil de ſuo addit, an dignus ſit laude, ibid. n. 10. fol. 528

si ammiſit priuilegium, an poſſit probare Doctoratum, & an ſi pręcedat decennium, ibid. a n. 23. ad 26. fol. 529

Doctores non approbati iudicantes, an puniãtur, ibid n. 27. & 28. fol. 529

si ingreſſum doctoratus, vel alia ſigna facit, an ſibi pręiudicet, ibid. n. 34. & 35. fol. 530

Domeſticus quis dicatur, tit. de famil. cleric. cap. 1. nu. 11. & 12. fol. 214

Dominicana Religio, vnde dicatur, tit. de qualit. offic. cap. 1. nu. 46 fol. 81

Dominus poteſt retinere veſtes famuli ſui debitoris ab eo diſcedentis, tit. de ſalar. cap. 3. n. 18. fol. 456

si affirmet ſoluiſſe, & famulus neger, cui credatur, ibid. n. 10

Domus Clericorũ, an gaudeat Immunitate, vt confugientes ad eã, ſint tuti, tit. de famil. cleric. cap. 1. a n. 26. ad 29 fol. 216

Donatio facta inter virum, & vxorẽ an valeat, tit. de concubin. cap. 1. n. 28 fol. 229

quid ſi fuerit facta concubinæ, ibid. n. 28

Donatio inter viuos in cauſſa pia, non requirit inſinuationem, tit. de legat. pijs cap. 1. n. 4. fol. 328

Donatus Coppola laudatur, tit. de carcerer. cap. 1. num. 24. & 25. fol. 195

Dormitorium monachorum monaſteriorum, an ſit ſacrum, ita vt ad illud confugientes ſint tuti, tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 52. fol. 16

Dubitans, & ignorans, an idem ſint, titul. de falſ. monet. cap. 1. n. 112 113. & 114 fol. 261

Dulcius eſt omnia ſcire, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. num. 8. fol. 367

E

Eccleſia habet electionem fori, & in quibus caſibus, tit. de official. in gener. cap. 12. num. 29. fol. 71

quæ concurrere debeant, vt electio fori competat, tit. de monac. quand. agat. cap. vnic. à n. 35. ad 42. fol. 362

Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ pro exactione decimarum à quo Iudice petere debeant. tit. de decim. cap. 1. n. 5. fol. 244

Eccleſię immunitas, vide in verb. Immunitas Eccleſiæ, & in verbo confugiens.

Eccleſia, quam coniunctionem habeat cum Clerico, tit. de monac. quand. ag. cap. vnic. n. 32 fol. 361

Eccleſiæ duo ſi fuerint vnitæ in vnã, an bina, vel vnica præſtatio debeatur, tit. de ſalar. cap. 2. nu. 31 fol. 448

Eccleſia, an agat pro vindicta, tit. de adulter. cap. vnic. n. 25. fol. 508

Eccleſiaſtica perſona, an admittatur

tatur

tatur in Regno ad officia, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 2. fol. 75
quomodo conſideretur, vt dicatur Eccleſiaſtica perſona, ibi. n. 5
Eccleſiaſticus Iudex, vide in verb. Iudex Eccleſiaſticus.
Electio fori contra officialem, an habeat locum, titul. de remiſſ. cauſ. cap. 7. n. 7. fol. 582
Electio conſiſtit in habendo maiores voces, tit. de priuil. Bar. cap. 1. à n. 10. ad 15. fol. 593
Electio, an procedat à confirmante, vel à nominante, ibid. n. 17
Electio pro regimine Vniuerſitatis, quando dicatur nulla, tit. de priuil. Baron. cap. 3. à num. 11 ad 9. fol. 597
Electio ſi eſt nulla, non deſtruitur ius eligendi ibid. n. 6
Electio facta de indigno, an valeat, ibid. n. 7
Electio Sindici, & electorum debet fieri per circulum, tit. de priuil. Baron. cap. 4. n. 10 fol. 599
quid ſi fiat per buſſolam, incantationem, vel diuinationem, ibid. n. 10.
ſi non fiat ſtatuta die, an differatur in alia, & quomodo, ibid. n. 11
Electione facta an detur variatio, tit. de exil. cap. 1. n. 20. fol. 461
Electus per ſolam electionem, an habeat ius in re, vel ad rem eod. tit. cap. 1. n. 17 fol. 594
Electus indignus, an coggatur acceptare, ibid. n. 9. cap. 3 fol. 597
Electus, ſi tempore electionis eſt habilis, & confirmationis inhabilis, vel econtra, quid iuris eod. tit. & cap. n. 8
Eleuterij Albergoni Epiſcopi Montis Marani laudes, tit. de immun. Eccleſ. cap. 6. n. 7. fol. 320
Eligere aliud eſt, aliud nominare, aliud dare, cap. 1. eod. tit. n. 7, 11. & 12 fol. 592
Eligimus verbum, conuenit Vniuerſitati, & Baroni, ibid. à n. 6. ad 12
Eligens, an poſſit ſeipſum eligere, eod. tit. cap. 3. n. 11. & 12 fol. 598
Elęemoſina debet dari pauperibus eiuibus, & quare, titul. de vagabund. cap. vnic. n. 97. fol. 549
Eloquentia quid ſit, tit. de facult. doctor. cap. 1. n. 3. fol. 518
Epiſcopus an poſſit ſibi coniunctũ eligere in Vicarium, vel Auditorem, titul. de qualit. offic. cap. 1. n. 88. fol. 87
Epiſcopus an poſſit exercere Iuriſdictionem in aliena Diœceſi, cũ conſenſu Diœceſani, tit. de offic. Præſid. cap. vnic. n. 15. fol. 116
quid ſi ſubditũ contradicãt, ibid. num. 16
an poſſit dimiſſorias concedere in aliena Diœceſi, ibid. n. 17
an debeat habere expenſas quando viſitat eius Diœceſim, eod. tit. num. 61 fol. 122
an poſſit relegare ſuum ſubditũ extra ſuam Diœceſim cum conſenſu Ordinarij illius loci, tit. de exil. cap. 1. n. 56. & 57 fol. 466
Epiſcopus, an poſſit caſtigare, & cõdemnare clericum in Eccleſia, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 7. n. 4. fol. 321
Epiſcopus, an ſit exequtor vltimarũ voluntatum, titul. de legat. pijs cap. 1. nu. 6. 11. 12. & 18. fol. 328. & iter. eod. tit. cap. 4. nu. 2. & 3 fol. 345
poteſt viſitare quamlibet priuatã domum, vt videat ſi Chriſtianè viuitur, ibid. n. 22. & 23
Epiſcopi habent munus prædicandi in ſuis Eccleſijs, titul. de ſalar. cap. 1. n. 6. & 8. fol. 439
Epiſcopus ſi permittit exumari corpus mortuum, an incurrat irregularitatem, tit. de campan. cap. vnic. n. 40 fol. 502
ſi permittat Campanam ad arma pulſari

pulſari pro perſequendis malefactoribus, an irregularitatem incurrat, ibid. n. 35. & ſeq.
Aetas in Syndico quæ requiratur, tit. de priuil Baron. cap. 4. a n 12. ad 16 fol. 600
Exceptio habens virtutem demonſtratiuam, an excludat alios caſus ſimiles, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 4. n. 1. fol. 316
Excommunicatus an audiatur, & in quibus caſibus, tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 21. & 22 fol. 90
Excommunicatus membrum putridum Eccleſiæ iudicatur, tit de Immunit. Eccleſ. cap. 7. n. 27. fol. 324
An in ea ſepeliatur, ibid. à n. 23. ad 26
Ad Eccleſiam confugiens, an eius Immunitate gaudeat, ibid. a n. 20. ad 27 & à n. 32. ad 34
Exilium quotuplex ſit, & vnde dicatur, tit de exil. cap. 1. n. 2. & 3 fol 458
Exilium eſt ſcelerum pœna, & cadit, vbi virtus non eſt ibid. n. 1. & 62
Exilium frangens, an teneatur ad pœnam fideiuſſionis, tit. de exil. cap. 1. n. 43. & 46 fol. 464
Exulatus alternatiuè, exulet, vel ſoluat, vnam viam eligens, an poſſit aliam eligere, tit. de exil. cap. 1. n. 19 fol. 461
Exulatus exilium acceptans, an poſſit reſiduum exilij redimere, ibid. n. 21. & 22
Exulatus à ciuitate, exulare debet a loco reſidentiæ Proregis, ibid. num. 23
An cenſeatur exulatus à territorio, ibid n. 24 25. & 26
An cenſeatur exulatus a loco originis, ſeu propria patria, ibid. n. 27 & 28
Debet habere terminum ad colligendum ſarcinulas, & quę ſit eius practica, ibid. a n. 29. ad 36
An poſſit pendente termino ad colligendum ſarcinulas in propria patria manere, ibid. nu: 37. 50. & 51
Si exilium acceptauerit, & cautionem præſtiterit, ſed non petijt terminum ad colligendum ſarcinulas, an captus in loco interdicto pęnam ſoluat, ibid. n. 38. & 39
Si fideiuſſorem non inuenit iurat ſeruare fines, & quomodo, ibid. num. 40
An redire poſſit ad locum interdictum finito tempore abſque licentia, ibid. n. 49
An poſſit permanere in Eccleſia ſita in loco ſibi interdicto, ibid. num. 52
Si obtinuerit gratiam à Barone, vel à parte remiſſionem, cũ clauſula, vt nõ accedat per tot annos, an teneatur clauſulam ſeruare, ibid. n. 63. & 64
Si cepit exilium ſeruare cum clauſula prædicta, an poſſit nullitatẽ opponere, ibid. n. 65
Exulatus ad tempus exilij, nullo expreſſo tempore, intelligitur per decennium, tit. de offic. in gener. cap 11. n. 23 fol. 62
Si dictum ſit ad pœnam exilij, cenſetur in perpetuum exulatus ibid. n. 24
Si ſimpliciter ſit exulatus per decennium, & à loco Iuriſdictionis, cenſetur, ibid. n. 25. & 27
Eximens carceratum qua pœna puniatur, tit. de falſ. moner. cap. 1. n. 150 fol. 267
Eximere carceratum, an dicatur ſi dixerit debitori fuge, ibid. n. 151.
Exiſtens in Eccleſia, cõmittens delictum extra illam, an gaudeat Immunitate, titul. de Immunit. Eccleſ. cap. 2. n 10. ad 12 fol. 310.
Exiſtens intus Eccleſiam, & delinquens

linquens extra, an gaudeat Immunitate, ibid. n. 8
Expendens monetam contra ſolitum, an ſit contra eum pręſũprio tit. de falſ. monet. cap. 1. nu. 161 fol. 268
Expendens monetam falſam, an puniatur, & qua pœna, tit. de deleg. cap. 1. à n. 30. ad 36 fol. 280
Exteri non ſubditi Regiæ Maieſtati, an admittãtur ad officia in Regno, tit. de qualit. official. cap. 1. n. 3. fol. 75. & iter. eod. tit. cap. 3. n. 1. fol. 90
Extrahens ab Eccleſia confugientē, an ſit ipſo facto excommunicatus, vel requiratur declinatoria, tit. de Immunitat. Eccleſ. cap. 7. num. 43. fol. 326

F

Fabius Caracciolo Comes Pincerni laudatur, titul. de offic. in gener. cap. 8. n. 22 fol. 44. & iterum titul. de offic. Audit. cap. 1. n. 56 fol. 135
Fabricæ Sancti Petri de Vrbe Commiſſarij, per Regnum pro cauſſarum deciſione deputantur, tit. de leg. pijs cap 1. n. 14. & 15 fol. 329
quomodo gerere ſe debent, circa quæ verſetur eorum officium, & de quibus cognoſcere poſſunt, vide in titul. de legat. pijs cap. 1. per tot. fol. 326
Falſa moneta, vide in verb. Moneta falſa.
Fama quid ſit, quomodo differat à clamore, & quæ differentia ſit inter famam hominis, & famam facti, tit. de falſ monet. cap. 1. n. 122 & 123 fol. 262
quæ requirantur, vt fama probetur. ibid. à n. 126. ad 133
in ſpecie probata, nõ eliditur per probationē in genere, ibid. n. 134
Fama mala probatur in vno tempore, in alio attẽditur, ibid. n. 139 & 140
Fama mala purgatur ſi per trienniũ fuerit probata bona, eod. titul. & cap. n. 162
Fama mala de pręterito, an purgetur per bonam, & quod tempus currere debet ad purgandum, tit. de vagabund. cap. vnic. n. 62. 63. & 64. fol. 544
Familia Cardinalium, an gaudeat declinatoria fori, & quomodo debet eſſe, tam in veſtibus, quam in moribus, ex precepto Diui Caroli Boromei, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 39. 40. & 41 fol. 80
Familia, familiaris, domeſticus, & commenſalis, quis dicatur, tit. de famil. Cleric. cap. 1. n. 1. fol. 214
appellatione eorum, qui veniant ibid. n. 2. 3. 4. & 11
familiaris quotuplex eſt, & quibus modis ſumatur, ibid. à nu. 6 ad 10
Familia Epiſcoporum, & Clericorum, in quibus differat, & quibus gaudeat, ibid. n. 19. 20. & 21
an poſſit arma portare, ibid. n. 22 & 23
Familiaritas an debeat eſſe magna, vel modica, ibid. n. 17. & 18
Familiares Epiſcopi, an gaudeant declinatoria Fori, tit. de qualitat. offic. cap. 1. n. 38 fol. 80
Famulorum ſalarij cauſſa, an ſit ſũmaria, vel admittatur appellatio, tit. de ſalar. cap. 3. n. 1. fol. 454
quomodo ſolui debet, ibid. n. 4
a qua hora diei incipiat currere, ibid. n. 5
quo tempore præſcribatur, ibid. num. 6
ſalarium à Dominis in camera ſoli recipiunt, ibid. n. 7
si neget habuiſſe ſalarium, & Dominus affirmet, cui credatur, ibidem n. 10
paruulus famulus animalia cuſtodiens, nullo conuento ſalario, ſufficit, vt habeat alimenta, ibid. n. 15

de

de ratione n. 17
ſamuli veſtes detinentur à Domino pro debito ipſius, ſi deceſſerit, ibid. n. 18
An poſſit propria auctoritate à Domino ſpoliari, ibid. n. 19
ſi fuerit expulſus à Domino verbis iracundis, an teneatur redire, vel poſſit operas ſuas alteri locare, ibid. nu. 21 & 22
Fauore cauſſæ piæ multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, tit. de legat. pijs cap. 1. n. 3. fol. 328
Fœlicitas hominis eſt, ſcire vti paupertate, tit. de contumac. cap. 3. n. 6. fol. 237
Fœminæ, an comprehendantur ſub banno exfractationis, & de quibus debeat intelligi, tit. de falſ. monet. cap. 2. à n 5. ad 19 fol. 271
Feudatarij officialis delinquens, à quo puniatur, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 7. n. 3. fol. 581
Feudum habere, in feudum dare, & per feudum dare, an differant, eod. tit. & cap. n. 3
Fictio nõ plus operatur, quam veritas, tit. de contumac. cap. 2. n. 7 fol. 236
Fides carcerationis an admittatur ſi dicat inquiſitum ſe præſentaſſe tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3 n. 48. & ſeq. fol. 392
An poſſit Iudex Baronis inquiſitũ habilitare, fide carcerationis præſentata in Tribunali Regio, ibid. à n. 48. ad 52
Filius, an teneatur pro delicto patris, & econtra, tit. de delegation. cap. 1. n. 28 fol. 280
Filius timens ne à patre corrigatur, ad Eccleſiam confugiens, an poſſit extrahi, tit. de Immu. Eccleſ. cap. 7. à n. 13. ad 19 fol. 322
Finis hominis eſt ſcire, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. nu. 10 fol. 367
Fiſcus quid ſit, vnde dicatur, & quotuplex ſit, & quæ priuilegia habeat, titul. de offic. Fiſc. cap. 1. à n. 1. ad 12 fol. 143
Fiſci procurator, an iudicetur vti Aduocatus Fiſci. ibid. à n. 9. ad 14
An ſit idoneus fideiuſſor, ibidem n. 17. & 18
An appellet in Regno, ibid. n. 37 38. 71. & 72.
An habeat recurſum, & in quibus caſibus, ibid. n. 38. 50. & 60
An poſſit dicere de nullitate, ibidem n. 87
An cenſeatur inherere appellationi interpoſitæ, ibid. n 60. & 62
Quando non reperitur priuilegiatus iudicatur priuatus, ibid. n. 66 67. & 76
An debet eſſe actui, ibid. n. 71
An poſſit proſequi appellationẽ, ſi reus appellans, appellationi renunciauerit, ibid. nu. 77. & ſeq.
Debet interuenire relationibus, & ſua manu ſubſcribere, ibidem n. 89. 90 91
Debet interuenire in cauſſis ad modum Belli, ibid n. 92. & 94
Ipſo abſẽte, an Auditores cauſſas expedire poſſint, ibid. num. 98. & 104
Eius debitores, an teneantur ad vſuras ex mora, ibid. à n. 132. ad 137. & n. 141
An teneatur proſequi Iura Fiſci contra ſuos conſanguineos, ibid. n. 161. & ſeq.
An poſſit agere extra terminum, & quid in cauſſis ad modum belli, ibid. n. 164. & ſeq.
An debeatur ei pœna, ſi debitor ſe cum parte concordauit, ibid. n. 178. & ſeq.
Fiſcalis quæ negotia expedire poteſt, eod. titul. de offic. Fiſc. cap. vnic. n. 85. & ſeq. fol. 155
An abſentibus Auditoribus poſſit cauſſas expedire, & in quibus caſibus

caſibus, ibid. n. 81
An connumeretur inter Auditores,& in quibus caſibus, ibid. nu. 95. 96. & 97
An habeat Iuriſdictionem,& poſſit carcerare,vel iuramentum deferre, ibid. à n. 167. ad 173
Fiſcalis Procurator, an poſſit in cauſſis interuenire, & informationem capere, & iuramentum deferre, ibid. n. 174. & ſeq.
Fiſcalis an poſſit eſſe in propria Prouincia, titul. de offic. actuar. cap. 1. n. 30. & 31. fol. 180
Fiſcus tenetur infra terminum agere, alias non auditur, etiam in cauſſis in quibus proceditur ex abrupto,vel ad modum Belli,tit. de teſtib. cap. 1. n. 7. fol. 426
Foraſciti dicuntur hoſtes ciuitatum Proditores,ac rebelles Regis,tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. n. 32 fol. 390
Foriudicatus, quæ bona ammittat propter foriudicationem, tit. de foriudic. c. 1. n. 5. 6. & 7. fol. 290
In bonis Foriudicati creditores an præferantur Fiſco, ibid. n. 8
quid in vxore, an præferatur Fiſco pro ſuis dotibus in bonis viri foriudicati, & quomodo agere debet, ibid. à n. 8. ad 12
Foriudicatum maritum receptās vxor, an puniatur, ibid. n. 13. 14 & 15
Foriudicatio pro quo delicto cadit, ibid. n. 22. 23. & 24.
Affines, & agnati, an audiantur circa nullitates, non exiſtente foriudicato in carceribus, ibid. à n. 24. ad 28
Foriudicatus de homicidio cum qualitate aſſaſſinij, deficiente illa qualitate, an foriudicatio procedat, ibid. n. 30
Si poteſt capi viuens, & ad Iudicem duci, & occidatur, an illum occidens puniatur, vel gaudeat, ibid. n. 34
Recognitio foriudicati, quomodo ſit facienda, ibid. n. 35
Foriudicatio, an cadat pro percuſſione cum lapide, vel baculo, ibid. n. 31
Foriudicari an poſſit mulier, ibid. num. 32
Fori electio, vide in verbo electio Fori.
Franciſci Antonij Vico Regij Secretarij laudes, tit. de offic. Secr. cap. vnic. n. 5. fol. 172
D. Franciſcus Carrafa Præſes in Audientia Luceriæ primo vſus fuit modo belli, titul. de poteſt. ad mod. bell. cap. 2. n. 4. fol. 370
D. Franciſcus Caracciolo Marchio Vulturariæ laudatur, tit. de exil. cap. 1. n. 59 fol. 466
Franciſcus Antonius Ferigno laudatur,tit. de adult. cap. vnic. n. 54 fol. 514
Franciſcus Antonius Dauid Procurator Fiſcalis laudatur, titul. de adulter. cap. vnic. n. 1. fol. 506
D. Franciſci de Campo laudes, tit. de foriudicat. cap. 1. num. 32. fol. 296
Frangens exilium, vide in verbo exilium frangens.
Frater an præambulum faciat pro fratre defuncto, tit. de præamb. cap. 1. n. 5. fol. 417
Frater an admittatur ad defenſam fratris vagabundi, tit. de vagabund. cap. vnic. à n. 59. ad 60. fol. 544
Fratres Auguſtiniani vnde dicantur, tit. de qualit. official. cap. 1. n. 45. fol. 81
Fratres Iurati eliguntur per Vniuerſitatem ad rationē quinque pro quolibet centenario focualariorum, titul. de prærog. fratr. iurat. cap. 1. n. 1. & 2. fol. 201
Poſſunt arma aſportare, ibid. n. 1. & tit. de offic. Præſid. cap. 1. n. 44

fol. 129
pro eorum delictis cognoſcuntur per Regiam Audientiam, ibid. n. 4. 5. 6. & 7. ſupra de prærogatiu. frarr. Iurat. eod. cap. 1. fol. 202
an poſſint viſitari per Præſidem eod. rit. & cap. n. 3. & iterum in tit. de offic. Præſid. cap. 1. nu. 43 & 46 fol. 119
An gaudeat munere hoſpitij, vel alia immunitate, ibid. num. 44. & 45
Fructus Iuriſdictionis eſt vendibilis, & quare, titul. de officialib. in gener. cap. 11. n. 10. fol. 61
Fuluij Conſtantij laudes, tit. de immun. Eccleſ. cap. 2. n. 30 fol. 314
Funiculis, an teſtes arceantur, vt deponant, tit. de teſtib. cap. 3. n. 16 fol. 437
Furioſus an poſſit teſtari, tit. de legat. pijs cap. 4. nu 10. fol. 346
Fur cum re furata ad Eccleſiam cōfugiens, an gaudeat Immunitate Eccleſię, rit. de immunit. Eccleſ. cap. 7. n. 41 & 42 fol. 326
Furtum commiſſum in caupona, ſique hoſpitio, vel domo, an præſumatur contra domeſticos, & familiares, tit. de famil. cler. cap. 2. a n. 1. ad 10. fol. 217
Furtum, rapina, latrocinium, & diſrobatio ſtratarum, an differant, tit. de poteſt. ad mod. Bell. cap. 4. n. 3. fol. 394

G

GRauatus in vno releuatur in alio, tit. de foriudicat. cap. 1. n. 3. fol. 289
D. Gregorius Angulo laudatur, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 4. ad fin. fol. 574
Guardianus, vel Prior offenſus, an per ſe licentiam habeat accuſandi, vel ab alio Superiore illam petat, tit. monach. quan. ag. cap. 1. n. 40. fol. 363
Abſque alia licentia poteſt deponere in cauſſa ciuili, ibid. n. 41

H

HAbitus Clericalis vide in verbo Clericalis habitus
Henrici Vico laude, tit. de Adulc. cap. 1. n. 41 fol. 512
Heremitæ an dicantur Religioſi, tit. de qualit. offic. cap. 2. num. 7 fol. 88
Hæres an teneatur præſtare ſi fiat legatum nominis debitoris, tit. de legat. pijs cap. 4. n. 6 fol. 346
Hęredes, vel grauati, an moleſtentur per Commiſſarium fabricæ, tit. de legat. pijs cap. 1. num. 30 fol. 333
Hęredes nolentes acceptare legatum pium, Epiſcopus exequitur, tit. de legat. pijs cap. 2. num. 6 fol 337
Hæredes, ſi plures ſunt, quilibet admittitur ad faciendum præambulum, tit. de præamb. cap. 1. num. 4 fol. 417
plures ex teſtamento concurrentes cum hærede ex codicillo, quis præferatur, ibid. n. 10. & 11
petens præambulum ex teſtamento inualido, & ſuccumbens, an poſſit variare, & petere ab inteſtato, ibid. num. 26
Hęres Clericus, vide in verbo Clericus Hæres.
Hęreticus an gaudeat Immunitate Eccleſiæ, tit. de Immunitat. Eccleſ. cap. 7. num. 28. 29. & 32 fol. 324
Hieronymus Colle laudatur, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 7. n. 32 fol. 411
Hieronymus Piſanello Marchio Boneti laudatur, tit. monac. quand. ag. cap. 1. n. 33 fol. 362
Hydræ natura, & conditio, quæ ſit, tit. de offic. in gen. cap. 2. n. 1 fol. 25
Hominis fœlicitas eſt ſcire vti paupertate, tit. de contumac. cap. 3. n. 6

num. 6 fol. 237
Hoſpites, & tabernarij an excuſentur à receptatione Bannitorum, tit. de recept. cap. 1. n. 31. & 32 fol. 489
Hoſpitandi onus eſt antiqua, non autem nouum, tit. de offic. in gener. cap. 1. n. 14 fol. 25
pro hoſpitio militũ, onus diſtribuendi cartellas ſpectat ad regimen, ibid. num. 5
Hoſpitali an poſſit fieri legatum, & an dicatur pium, tit. de legat. pijs cap. 3. n. 5 fol. 34. & a n. 24. ad 28 fol. 344

I

IAcobus Adinelfo de Ieſualdo laudatur, tit. de adulter. cap. vnic. num. 40 fol. 512
Ignorantia quomodo probetur, & præſumatur, tit. de falſ. monet. cap. 1. à num. 90 ad 95 fol. 259
ignoranti non præſumitur dolus, ibid. num. 89
ignorans an à delicto falſæ monetæ excuſetur, ibid. num. 88. 109. 110. & 111
ignorantia quotuplex ſit, & quę dicatur craſſa, ibid. a num. 100. ad 111
ignorans, & dubitans an idem ſint, ibid. num. 112. 113. & 114
Immunitas Eccleſiæ, an differat a libertate Eccleſiæ, & circa quæ conſiſtat, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 1. n. 1. & 2 fol. 304
de quo iure eſt, ibid. num. 3. 4. 5. & 6
cimiterium an gaudeat, ibid. num. 15. & 22
quid in ſcala Eccleſiæ, ibid. nu. 23. 24. & 25
quid in atrio eccleſię, ibid. n. 26
an extendatur per quatraginta paſſus, vel triginta, ibid. num. 21. & 22
palatium Epiſcopi an gaudeat, eodem titul. cap. 2. num. 1. fol. 309
quid in delinquente in Eccleſia: in exiſtente in Eccleſia. Quid. in prodiiore, ibid. num. 2. 3. 5. 6. 29. & 30
gaudet ſi confugiens exeat ad exonerandum corpus, dummodo acceſſus ſit infra quatraginta paſſus, ibid. num. 16.
Immunitas Eccleſiæ, eſt remiſſa Iudicis arbitrio in Regno Sicilię, tit. de Immunit. eccleſ. cap. 4. num. 14 fol. 317
eſt amplianda, non reſtringenda, eod. tit. cap. 6. n. 6 fol. 320
Imperator, tanquam Deo ſubditus, & obſeruator mandatorum Dei tenetur ſoluere decimas, tit. de decim. cap. 1. n. 13 fol. 245
Impubes de falſa moneta incuſatus, an puniatur, tit. de falſ. monet. cap. 1. num. 47. & 48 fol. 255
Incendij delicta, vide in verbo Delicta incendij
In ciuile eſt iudicare, niſi tota lege perſpecta, tit. de offic. in gener. cap. 1. n. 7 fol. 24
Indignatio Regis quid importet, tit. de præeminentiæ Reg. Aud. cap. 1. num. 81 fol. 21
indignatio Regis nuntius eſt mortis, ibid. num. 83
Indiuiduum eſt illud, cuius partes ſeparatæ, mutant diffinitionem totius, & cuius integritas, minui non poteſt, ſtante regularitate rei, tit. de falſ. monet. cap. 1. n 18 fol. 251
Indultus, in quibus caſibus poſſit concedi per Pręſidem, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 2. n. 29 fol. 376
Infamia cum mala vita quid operetur, tit. de falſ. monet. cap. 1. n. 137. & 138 fol. 265
Infirmitas leuis, non dicitur infir-

mitas; tit. de offic. Audit. cap. 1. num. 42 fol. 134
ex infirmitate quid oritur, ibid. num. 47. & iterum in tit. de ſalar. cap. 2. n. 14. ad 19 fol. 445
Infirmitas officialis debet eſſe vera, non ſimulata, vel procurata, ibid. num. 16
infirmitas eſt caſus fortuitus, ibid. num. 18
infirmus laborat, ibid.
Infirmitas officialis, vide in verbo officialis infirmitas
Iniquum eſt dare alicui licentiam ſententiandi in cauſſa propria, tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. num. 25 fol. 11
Inquiſitus contumax remiſſus ad Baronem, non ſoluit ipſi Baroni pęnam pro Contumacia, ſed ſuperiori a quo fuit remiſſus, tit. de contumac. cap. 1. num. 9. & 10 fol. 232
Inquiſiti de falſ. monet. vt exfractet a Regno quomodo intelligatur, & quæ requirantur, tit. de falſ. monet. cap. 2. n. 2. 3. & 4 fol. 270
Inquiſitus dę duobus criminibus, pro vno ad modum belli proceditur, pro altero verò non, an tota cauſſa auocetur, vel diuidatur, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 2. à n. 49 ad 59 fol. 380
Inquiſito carcerato in Curia Baronali, mittitur cõmiſſarius ſecrete ad videndũ, ſi ẽ in fortijs, vel ne, tit. de poteſt ad mod. bell. cap. 3. num. 48 fol. 392
Inquiſitus offerendo in promptu de eius Innocentia, debet ſuperſederi in tortura, etiam in cauſſis ad mod. bell. tit. de pot. ad mod. bell. cap. 6. n. 1. & 6. fol. 401
Inſtrumentum confectũ ante foriudicationem, an poſſit liquidari contra foriudicatum agratiatum ſuper bonis quęſitis poſt Indulgentiam, tit. de foriudicat. cap. 1. num. 1. fol. 289
Inſtrumenta in quibus Curijs liquidantur, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 1. n. 6. fol. 562
an remittantur Baroni, ibid. n. 3. 4. & 5
Inſtrumentum, viam exequutiuam habens, ſi ordinariè proceditur, non poteſt via exequtiua agi, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 6. n 7. fol. 402
Inſtrumenta, & teſtes parem vim habent, tit. de pręamb. cap. 1. n. 40. fol. 417
Inſtrumentum extra Regnum confectum, an poſſit præſentari in Regno, tit. de Inſtrum. cap. 1. à n. 15 ad 23. & 30. & 31. fol. 470
quæ requirantur, vt faciat fidem in Regno, ibid. n. 18. 21. 22. 23. & 24
Inſtrumentum confectum manu Notarij Apoſtolici extra Regnũ, an probet in Regno, tit. de inſtr. cap. 2. n. 1. 2. 3. 4. & 5. fol. 473
quid ſi eſt conditum in Regno per Notarium Apoſtolicũ, ibid.
Inſtrumentorum quot ſpecies ſunt, eod. tit. cap. 3. n. 1. & 2. fol. 475
cẽſus vitalitij, an liquidetur poſt vigennium, ibid. n. 3
continens vnicam ſolutionem, vel plures, non autem annuas, an liquidetur poſt viginti annos, ibid. à n. 4. ad 9
ſi viginti annos excedit, an perdat vigorem, ibid. n. 6
A quo die currat tempus viginti annorum, ibid. n. 62. & ſeq.
ſi eſt inliquidum, vel liquidum, debet per Iudicem cognoſci, ibid. n. 9
ſi eſt annui cenſus, an poſſit poſt viginti annos liquidari, ibid. à n. 10. ad 18
limita numer. 19. 20. 23. & 30. 31. & 32.

con-

contrarium, à num. 33. ad 36
limita num. 37
si fuerit repertum in faſciculis, an poſſit reaſſumi, ibid. à num. 41. ad 46
si libram auri excedat, an requirat ſubſcriptionē trium teſtium, ibid. à num. 45. ad 56
limita num. 53
si eſt pręſentatum abſq; ſubſcriptione teſtium, an pendente termino poſſit ſubſcribi facere, ibid. à num. 57. ad 61
si facit mentionem de alio, an ambo requirantur ad liquidationem, ibid. num. 61
inſtrumentum, & obligatio quomodo differant, ibid. n. 69. & 70
Intereſſe ad ſingulos, vti ſingulos, quomodo cognoſcatur, tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 26 fol. 11
D. Ioannes d'Auolos d'Aragona laudatur, tit. monac. quand. ag. cap. 1. n. 11 fol. 358. & iterum in tit. de Annon. & graſſ. num. 50 fol. 560
Io. Baptiſtæ Valenzuola Regentis laudes. tit. de legat. pijs cap. 1. num. 5 fol. 328
D. Ioannes d'Angolo laudatur, tit. de foriudicat. cap. 1. num. 28 fol. 295
Ioannes Thophinus fiſcalis compatratum contraxit, tit. de offic. in gen. cap. 8. n. 22 fol. 44
Ioannis Romero laudes, tit. monac. quand. ag. cap. 1. n. 33 fol. 362
Io. Baptiſta Thoto laudatur, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 7. num. 9. fol. 322
D. Io. Franciſci de Ponte laudes, tit. de receptat. cap. vnic. num. 67 fol. 493
Io. Baptiſta Pagano laudatur, tit. de Annon. & graſſ. n. 45 fol. 559
Ioſephi d'Aytoro laudes, tit. de legat. pijs cap. 5. n. 19 fol. 351
Iubeo, verbum, quid importet, vide in verbo, verbum Iubeo
Iudex barattans nomen proditoris aſſumit, tit. de offic. in gen. cap. 5. num. 25. fol. 33
Iudices tres ſi fuerint, & vnus corrumpitur, an totum iudiciū corrumpatur, vel ille ſolus Iudex, tit. de offic. in gen. cap. 5. n. 33. fol. 34
Iudex loci delicti, an cognoſcat de vaſſallo alibi delinquente, tit. de remiſſ. cauſ. cap. 3. num. 1. & 6 fol. 569
quid ſi concurrat Iudex domicilij, ibid.
quid ſi præuenit Regium Tribunal, ibid. n. 2. & 5
Iudex electus à Barone, an dicatur ſuſpectus, ſi eius terra diſtat a loco, vbi reſidet Regia Audientia, tit. de offic. in gen. cap. 9. n. 12 fol. 56
Iudex, ſi pęnas, vel gratias differt, vel diſſimulat, an puniatur, & quomodo, tit. de offic. in gener. cap. 11. num. 17 fol. 62
An poſſit cogere aliquem ad pręſtandum ſeruitia, vel animalia, ibid. num. 18
quid pro exactione collectarum, vel perſequutione malefactorū, ibid. num. 16
An poſſit condēnare ſuum vaſſallum inquiſitum in loco non ſubdito, ibid. num. 20
An poſſit indulgere, moderare, & commutare pęnam, ibidem num. 26
An poſſit pęnam ad mortē commutare, vt officium Carnificis exerceat, ibid. num. 42
sub diuerſo imperio ſubditus, an admittatur ad remiſſionem cauſſæ, tit. de offic. in gen. cap. 13. num. 1. & 2 fol. 71
iudex laicus videns ad oculum clericum ſine habitu, & tonſu-

fura,

ſura, an poſſit denegare remiſſionem, tit. de cleric. cap. 1. num. 9. fol. 96
pendente articulo remiſſionis cauſſæ Clerici, an poſſit aliquid innouare, tit. de cleric. cap. 4. num. 5. 6. & 7 fol. 105
iudex idiota, vel groſſi ingenij, non facit leges obſeruare, tit. de offic. Præſid. num. 5 fol. 115
debet eſſe peritus, & prudens, & ſemper ſtudere, ibidem num. 8
et integra iudicare, ibid. num. 11
iudicantium integritas eſt ſalus ſubiectorum, ibid.
data ſuſpectione, non poteſt in cauſſa ſe ingerere, etiam ſi cauſſa ſit falſa, ibid. num. 73
Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, abſente Regente, an ſententiare poſſint, tit. de offic. Audit. cap. 1. num. 45 fol. 134
Iudices, an poſſint ſibi cauſſas committere, tit. de offic. Audit. cap. 2. n. 28. 29 & 30 fol. 140
indebitè componētes, qua pœna puniuntur, tit. de offic. Fiſc. cap. 1. num. 21 fol. 145
Iudices ſecundarum, & tertiarum cauſſarum, an ſint annales, tit. de remiſ. cauſſ. cap 1. n. 6. fol. 562
quibus in locis aſſiſtere tenentur, ibid n. 4. 5. & 6.
an habeant actuarium, ibid. n. 8. 9. & 10
Iudex laicus denegare bracchium Eccleſiaſtico ſine legitima cauſſa an poſſit, tit. de bracch. conceſſ. cap 1. n. 2. & 27 fol. 205
Iudex Eccleſiaſticus pro bracchij imploratione à Iudice laico, an teneatur exibere copiam actorum Iudici ſeculari, vel laicus ſummarim de meritis cauſſæ cognoſcere, tit. de bracch. conceſ. cap. 1. num. 16. ad 20 fol. 208
ſuperior quando bracchiū ſuum teneatur concedere inferiori, ibid. num. 28. 29. 30. & 31
laicus an teneatur concedere Bracchium in reſcriptis, vel exequtorialibus ab Eccleſiaſtico expeditis contra laicos, ibidem num. 32. & 33
Iudex Eccleſiaſticus quo ad cenſuras procedit in cauſſa concubinatus, tit. de concubin. cap. 1. num. 14. 21. & 22 fol. 226.
Iudex ſecularis nullam in clerico habet Iuriſdictionem, tit. de contumac. cap. 2. num. 5 fol. 215
Iudex laicus, an ſit competens in decimarū exactione, tit de decimis cap 1. num. 3 fol. 244
Iudex habens plures actiones procedendi, ſi procedit non expreſſo modo, cenſetur proceſſiſſe ordinariè, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 6. num. 12. & de ratione, ibid. fol. 403
ſi poterat procedi ſummariè, & proceſſit ordinariè, an acta valeant, ibid. num. 13. & 14
Iudex Eccleſiaſticus, an teneatur ſtare proceſſui facto per laicum, & econtra, tit. de pot ad mod. bell. cap. 6. n. 19. & 20 fol. 404
Iudex in Regno iudicat ſine figura Iudicij, tit. de teſtib. cap. 2. n. 5. & 6 fol. 432
an teneatur credere, & Iudicare ex reuelationibus excōmunicę, ibid. num. 3
Iudex Eccleſiaſticus quomodo procedat in delictis notorijs, tit. de teſtib. cap. 3. num. 15 fol. 43
Iudex ad euitanda ſcandala poteſt aliquid prohibere, tit. de exil. cap. 1. num. 61 fol. 467
Iudicium ſit ſic de acti, ſicut de potentia propinqua, tit. de concub. cap. 1. num. 10 fol. 229
Iudicium ciuile ordinariè ceptum, an poſſit variari, & sūmariè procedi, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 6. num. 6 fol. 402

quid

quid in Iudicio criminali cepto an poſſit variare, ibid. num. 11
Iuramento partium ſtatur in legato infra tres ducatos, tit. de legat. pijs cap. 1. num. 25 fol. 332
Iuriſdictio in certum genus perſonarum conceſſa, an priuatiuè, vel cumulatiuè conceſſa intelligatur, tit. de præemin Reg. Aud. cap. 1. n. 46 fol. 14. & iter. tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. num. 2 fol. 384
Iuriſdictio vniuerſalis Magnæ Curiæ, an deroget ſpeciali Regiæ Audientiæ, tit. de offic. in gener. cap. 2. num. 6 fol. 27
Iuriſdictio ſi fuerit pluribus conceſſa, ſi vnus deficit, vel moritur, an remaneat pœnes alios, tit. de offic. Audit. cap. 2. num. 12. & 14 fol. 138
Iuriſdictio præoccupata quando dicatur, tit. de delegat. cap. 1. n. 43 fol. 282
quando cenſeatur delegata, quando vero excitata, ibid. a num. 46. ad 62
Iuriſdictio ſuperueniens, an legitimet acta, tit. de poteſt. ad mod. bell, cap. 6 num. 12 fol. 403
Iuſtitia cedit pietati, tit. de recept. cap. 1. num. 46 fol. 491

L

Labor, ſalarium, merces, & præmium, an differant, tit. de ſalar. cap. 1. num. 2. fol. 438
An augeatur ſalarium, ſi labor augetur, & econtra, ibid. num. 12. & 13
Debet habere æſtimationem, ſicut & pecunia, ibid. num. 23
Laicus fideiuſſor pro clerico pœnes Eccleſiaſticum, per quem cognoſcatur, tit. de Bracch. conceſſ. cap. 1. num. 4. 5. 6. 7. & 8 fol. 205
Laicus fideiuſſor alterius laici, ſed coram Eccleſiaſtico, a quo cognoſcatur, ibid. n. 13. 14. & 15
Laicus ſi præueniat Clericum, quòd Ius debet ſeruari, Eccleſiaſticum, vel ſeculare, tit. de famil. cleric. cap. 2. n. 40. & 41 fol. 220
Laicus Iudex, vide in verbo Iudex laicus.
Laicus deponere cõtra Clericum, an poſſit, tit. de teſtib. cap. 3. num. 3, 4. & 5. & à num. 8. ad 14 fol. 434. & ſeq.
et ſi deponit patitur vitium corporis, ibid. num. 2. & 3
quam fidem faciat, ibid. num. 1
Lancea, qua Chriſtus Saluator Mundi vulneratus fuit, vbi fuit reperta, & nunc conſeruatur, tit. de qualit. offic. cap. 1. num. 31 fol. 79
Latrones publici, & ſtratarum diſrubatores qui dicantur, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. a num. 36. ad 38 fol. 378. & iter. cap. 4. n. 4. ad 10. fol. 394
qualitas iſta debet in ſpecie probari, ibid. num. 36. & 37
poſſunt per præuenientes cognoſci, ibid. num. 35
contra latrones an poſſit procedi ex proceſſu informatiuo, eod. tit. cap. 4. n. 1, fol. 393
Latrocinium, rapina, furtum, & diſrubatio ſtratarum, an differant, ibid. num. 3
Laurentinus Ghezzius Vicarius generalis ſtatus Venuſij laudatur, tit. de adult. cap. vnic. num. 41. fol. 512
Legatum factũ concubinæ propter ſeruitia, debent probari, titul. de concubin. cap. 1. n. 23. fol. 229
Legatum pium de quo iure ſit inuentum, tit. de legat. pijs cap. 1. n. 8. 9. & 10 fol. 328
poſt mortem teſtatoris infra annum factum, quæ competant fabricæ, ibid. n. 20.
quid ſi legatum ſit incertũ, ibid. n. 21

n. 21. & 23
In antiquis poſt triginta annos, non proceditur ibid. n. 24
ſi eſt infra ſummam trium ducatorum, ibid. n. 25

Legatum ad pias cauſas eſt fauorabilius legato dotis, titul de legat. pijs cap. 2. n. 1. fol. 336.
Eſt liberum à luctoſũ inſcriptione, ibid. n. 2.
Non ſubijcitur ſolemnitatibus Iuris ciuilis, ibid. 8
Poteſt propria auctoritate capi, ibid. num. 3.
Ab eo non detrahitur falcidia, ibid. n. 4.
Debetur, etiam teſtamento reuocato, etiam ſi in codicillo relinquatur, ibid. n. 5. & 6.
Limita, niſi ſpecialis renocatio eſſet, ibid. & eod. tit. cap. 5. n. 18. ad 24. fol. 351

Debetur etiam hæreditate non adita, eod. tit. cap. 1. n. 6. fol. 328
Legatum pro malè ablatis Fabricè applicatur, ibid. nu. 6. & iter. eod. tit. cap. 4. n. 1. fol. 345. & n. 19. fol. 347

Debetur etiam teſtamento rupto eod. tit. cap. 4. nu. 1. fol. 345. & n. 19 fol. 347

Debetur etiã teſtamento rupto eod. tit. cap. 1. n. 7. fol. 328
Etiam ſi rũpatur agnatione poſthumi, eod. tit. cap. 1. n. 8. fol. 328
etiam ſi teſtamẽtum ſit nullum, vel imperfectum, ibid. n. 9. & 10
Ipſius exequutio nõ differt propter Inuẽtariũ nõ factũ, ibid. n. 13
quando dicatur duplicatum, ibidem n. 15
ſi eſt factum puellę diuiti, vel cõſanguineo, an dicatur pium, ibid. n. 16. 17. & 18
ſi eſt factũ Clerico, vel Epiſcopo cõſanguineo, an dicat piũ. ib. n. 19

Legatum an fieri poſſit Confraternitati, Hoſpitali, vel Oratorio, & an dicatur pium, titul. de legat. pijs cap. 3. n. 5. 24. & 28. fol. 340

Legatum, quãdo dicatur taxatiuũ, vel demonſtratiuum, titul. de legat. pijs cap. 4. n. 7. 8. & 9. fol. 346
quãdo dicatur caducatum, ibid. num. 12
Factum Parrocho ratione ſepulturæ quomodo debeatur, ibid. num. 10.
ſi eſt factum pauperi, inde reperitur diues, an valeat, ibid. n. 18
ſi eſt factum arbitrio alicuius, quomodo intelligatur, ibid. n. 20

Legatum factum dummodo cum tali nubat, an valeat, tit. de legat. pijs cap. 5 n. 3. 4. & 5. fol. 349
ſi ante matrimonium moriatur, ibid. n. 6.
ſi eſt factum mulieri ingredienti monaſterium, an debeatur, non facta profeſſione, ibid. n. 7.
ſi eſt factum monacho an valeat ibid. n. 8.
ſi eſt factum alicui Eccleſiæ; ſi plures Eccleſię eiuſdem nominis ſint in loco, cui debeatur, ibid. n. 10. & 11.
ſi nõ eſt ſpecificata Eccleſia, ibidem n. 13
ſi eſt factum Sancto, ibid. nu. 15. & 16
ſi non adeſt Eccleſia illius Sancti, ibid. n. 17
Per ſecundum, an cenſeatur primum reuocatum, eod. titul. cap. 5. à n. 18. ad 24. fol. 351
Limita n. 25
Amplia n. 24
Annum an dicatur perpetuum, ibid. n. 26. & 27
ſi eſt factum, vt ematur talis fundus, ibid. n. 14
Et ſi eſt dictum, vt ex illo fundo percipiantur alimenta, ibid. à n. 29. ad 42
Legatum alimentorum, an dicatur perpetuum, & quomodo de- catur,

beatur, ibid. n. 28. & 29
legatum pium, an poſſit reuoca-
re pecuniam à ſecundo credito-
re, ibid. n. 46
si eſt factum pro miſſis celebran-
dis in tali loco, vel per talem ſa-
cerdotem, an poſſit mutari circa
locũ, & perſonã, ibid. n 47. & 49
Legatum factum pro campanarum pulſatione, an debeatur. ſi nõ pulſantur, ex aliqua cauſa, tit. de cam pan. n. 35. 36. & 37 fol. 502
Leonis natura, quæ ſit tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 6. n. 1. fol. 319
Lex ſine ratione, eſt corpus ſine anima, tit. de recept. cap. 1. nu. 17. fol. 487
Librum approbatum Commiſſarij Fabricę portare debent, in quo omnia notare habeant, tit. de legat. pijs cap. 1. n. 36. fol. 333
Literę teſtimoniales quomodo debeant eſſe, vt inſtrumentum extra Regnum celebratum faciat fidem in Regno, tit. de Inſtrum. cap. 1. à n. 22. ad 29. & à nu. 40. ad 43 fol. 471. & ſeq.
Litigium non datur cum mortuis, tit. de teſtib. cap. 1. n. 15. fol. 427
Lite pendente nihil eſt innouandũ, titul. de Præem. Reg. Aud. cap. vnic. n. 40 fol. 14
Locumtenens, an poſſit eſſe in propria patria, tit. de offic. in gener. cap. 6. n. 12. & 13 fol. 39
per quod tempus, & à quo creatur, & q̃ cognoſcere poſſit, ibid.
si fuerint duo Locumtenentes in vno eodem tempore in eodẽ loco, quis præferatur, ibid. n. 14
tenetur cauere, & parere ſyndicatui, etiam ſi per modicum tempus adminiſtrauerit, ibid. à n. 15 ad 19
acta facta per eum, valent etiam Capitanio in territorio exiſtente ne ex modica varietate decipiantur partes, ibid. n. 17
sed debet conſtare de eius commiſſione, ibid. n. 16
si creatur à Capitanio, ſufficit eſſe electum à principio ingreſſus Capitanei, ibid. n. 18
Locus Regi ſubiectus, à quo viſitatur, tit. de legat. pijs cap. 3. n. 19. & 20. fol. 343
quæ autem loca ſint Regi ſubiecta in Regno remiſſiuè ibid. n. 19 & 20
Luſor dicitur criminoſus. Quæ mala proueniunt ex ludo. Quo modo probetur, & quis dicatur luſor conſuetus, & tot peccata luſorum, quot puncta taxillorum, latè, tit. de vagabund. cap. vnic. à n. 35. ad 38. fol. 538

M

Magiſtratus, ſunt magni, & minimi, & qui, & quomodo ſe gerere debeant, titul. de offic. in gener. cap. 6 à n. 1. ad 4. fol. 37
Magna Curia Vicariæ, officiales Regios, neque citat abſque ordine Suæ Excellentię, tit. de Pręem. Reg. Aud. cap. vnic. n. 63 fol. 18
M. C. V. an priuatiuè ad Regias Audiẽtias, cognoſcat de delictis Syndici, Electi Camerarij, Baiuli, & ſimilium, tit. de effic. in gener. cap. 2. à n. 1. ad 7. fol. 25
M. C. V. caret poteſtate concedendi modum belli, & quare, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 7. à n. 1. ad 4. fol. 407
Maiora sũt præferẽda, titul. de offic. Præſid. cap. 1. n. 2. fol. 114
Malum minus toleratur ad euitandum maius, titul. de concubin. cap. 1. n. 5. fol. 225
Mala fama, vide in ver. Fama mala.
Mancipium, an cogi poſſit ad exercendũ officium carnificis, titul. de offic. in gener. cap. 11. n. 34 fol. 63
Mandata iuſtificata, an expediantur & quomodo, titul de offic. Fiſc. cap 1. n. 155. fol. 167

Mandatum, ſiue procuratio factum extra Regnum, an faciat fidem in Regno, tit. de Inſtrum. cap. 1. n, 34. fol. 472
Maniuoltus, & Carnifex, an idem ſint, tit. de offic. in gen. cap. 11, n. 36. fol. 64
Maritus poteſt omni iure occidere vxorem, & adulterum in adulterio repertos, tit. de adulter. cap. vnic. à n. 5. ad 24 fol. 506
Amplia etiam ſi non inuenerit copulantes, ibid.
Amplia, quod poteſt conuocare amicos, & ſocios, etiam per alios, etiam eo abſente, ibid.
Declara, dũmodo inuenerit in actibus venereis, ibid. n. 11. 12 & 28
si ſit plebeus, an occidat adulterum nobilem, ibid. n. 68
Habet vxorem, non tanquam aliquid ſuum, ſeù infra ſe, ſed tanquam ſociam, ibid. n. 15
Faciendo quicquid potuit pro occidenda vxore, & nõ occidat, an excuſetur, ibid. à n. 21. ad 24
Maritus, & vxor ſunt correlatiui, ibid. n. 34
occidendo vxorem in adulterio repertam, an dicatur proditor, ibid. n. 39. 44. 45. & ſeq.
si occidat vxorem ex alia cauſa, quam adulterij, ibid. n. 48
occidendo vxorem, an lucretur dotem, ibid. n. 49
An poſſit querelare vxorem de adulterio, ibid. n. 50
Et ſi querelat, an petat ab ea debitum, ibid. n. 51
Et ſi non querelauerit, ſed diſſimulauerit adulterium, ibid. n. 51
An poſſit vxorem corrigere, verberare, vel percutere, quomodo, & in quibus caſibus, ibid. n. 52
An teneatur præſtare alimenta vxori, ſi ſua culpa à viro, & domo diſcedat, ibid. à n. 60. ad 66
Mater quando excludatur à ſubſtitutione, tit. de legat. pijs cap. 4 n. 13 fol. 347
Matrimonium eſt liberum. titul. de Offieial. in gen. cap. 8. n. 5. fol. 47
Mediator an admittatur in teſtem, & in quibus caſibus, titul. de offic. in gener. cap. 5, n. 42. fol. 34
Melius eſt nõ incipere, quã ab incepto deſiſtere, tit. de Bracch. conceſſ. cap. 1. n. 1. fol. 205
Memoriæ priuilegium Deus paucis conceſſit, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 13. fol. 367
Mendicantes validi ſunt duplici modo. Qui ſint. Qua pœna puniantur. & quare prohibeãtur, tit de vagabund. cap. vnic. à n. 92. ad 100. fol. 549
Mercatura eſt prohibita officialibus, & militibus, tit. de offic. in gener. cap. 8. n. 8. & 19. fol. 47
Meretrix ſi petierit in virum condemnatum, qui ad ſupplicium ducitur, an concedi debeat, titul. de offic. in gen. cap. 11. à n. 58. ad 61. fol. 67
Meretrices, an permittantur cauſa ſcandali euitandi, tit. de concubin. cap. 1. à n. 4. ad 12. fol. 225
Metus, & vis, quæ ſint, & an differãt, tit. de offic. in gen. cap. 5. nu. 18. 19. & 20 fol. 33
D. Michael Ciaues laudatur, tit. de Monach. quand. agar, cap. 1. nu. 36. fol. 362
Milites Calatrauæ, Alcantaræ, & Sancti Iacobi, an gaudeant fori prærogatiua, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 82 fol. 85
quid in militibus Sãcti Lazari, & Sãcti Stephani, & alijs, ibid. n. 73
Milites Sancti Ioannis Hyeroſolimitani, non recipiuntur in officiales in Regno. tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 3. fol. 75. & de ratione. ibid.
Milites prędicti, an dicantur perſonæ religioſæ, & quare, vndè ortum

Digitized by Google

tum habeant,& qui appellatione eorum veniant, ibid. n.62.63. & 69
poſſunt deferre arma pro fidei defenſione,ibid.n.67
ſi in officio delinquunt, à quo puniuntur,ibid. n. 71
an procedat, ſi profeſſionem fecit,& habitum non ſuſcepit ibid. num. 72
an procedat in alijs militibus, ibid. à n. 73. ad 82
an ſuccedant in feudo in Regno ibid. n. 75. & 76
Milites non poſſunt per interpoſitam perſonam emere in Prouincia,in qua militant,titul. de offic. in gen. cap. 8. n. 19 fol. 48.
Milites Campaneæ Prouinciam equitantes, quid habere debeāt, tit. de offic. Præſid. cap. 1. num. 62. fol. 122
Milites capientes, an habeant arma, veſtes,& alia inuenta in poſſe delinquentium, tit. de offic. Capit. Campan. cap. 1. à nu. 12 ad 19. fol. 182
an teneantur dare ipſorum partem eorum Capitaneo Campaneæ, ibid. n. 20
an teneantur denunciare Tribunali, ibid. n. 11
ſi malefactorem ceperint, non poſſunt relaxare abſque licentia Tribunalis,ibid. n. 31
Miniſter Iuſtitiæ,vide in verbo Carnifex.
Minor de falſa moneta inquiſitus, an puniatur, tit. de falſ. monet. cap. 1. n. 47. & 48. fol. 255
minores doli capaces, qui dicantur,ibid. n. 49
Minor, an torqueatur pro crimine falſę monetæ,tit. de delegat. cap. 1. n. 6. fol. 277
minori delinquenti, datur curator,ibid. n. 7
Miſerabiles perſonę, quæ ſint, & an gaudeant declinatoria fori,titul. de offic. in gener. cap. 12. nu. 30 fol. 71
Miſſa eſt ſacrificium, quod poteſt per alium offerri, titul. de legat. pijs cap. 5. n. 50 fol. 356
Modus belli, quid ſit, & an differat à modo procedendi ex abrupto, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 23. & 24 fol. 368
modus belli, ad quem finem eſt introductus,eod. tit. cap. 2. n. 2. & 3. fol. 370
an ſit neceſſarius, ibid. n. 7. & 8
in eius cauſis Regiæ Audientiæ an teneantur parere prouiſionibus Magnæ Curiæ Vicariæ, ibid. à n. 9. ad 16
in quibus caſibus poteſt exerceri,& practicari,ibid. à n. 26. ad 39
an poſſit exerceri contra inquiſitos de receattu, excubia bannitis & ipſorum receptatione, ibid. à n. 30. ad 38
modus belli ſi in alijs cauſis exercetur,an acta ſint nulla,ibid.n.38 & 39
Modus belli, an exerceatur per Barones, quibus cauſæ fuerunt remiſſæ, titul. de poteſt. ad mod. bell. cap. 7. à n. 13. ad 17 fol. 409
Monachus an habeat electionem fori,tit. de offic. in gener. cap. 12 num. 28. fol. 71
Monachus eſt membrum Eccleſiæ, tit. monach. quand. agat cap. 1 num. 1. & 2. fol. 358
monacho offenſo, eſt offenſa Eccleſia,ibid.n. 2. 25. & 32
religionē ingrediens ſe, & bona offerre debet,ibid. n. 3.
an poſſit accuſare, & electionem fori habeat, ibid. à n. 4. ad 32
an competat actio monaſterio pro offenſa facta ſibi,ibid. n. 4. 5. 6. & 7. & iter. tit. de adulter. cap. vnic. n. 25 fol. 510
monachorū negotia debent eſſe

lacrymę, orationes, & ieiunia, eod. tit. monac. quand. ag. cap. 1. n. 7. & 26. fol. 359
monachum res ſeculares gerentem, percutiens, an incidat in canonem, ibid. n 7. & 8
monachus infra ſepta monaſterij clauſtraliter viuere debet, nec negotiari poteſt, ibid. n. 8
ſi negotiatur Apoſtata iudicatur, ibid. n. 22
non habet nec velle, nec nolle, ibid. n. 10. 20. & 21
dicitur mortuus quo ad mundũ, ibid. n. 11, & 20
eſt ſubditus Abbati, & Monaſterio, ibid. n. 12
an poſſit eſſe in Iudicio, & accuſare, ibid. n. 13
quid Abbatę conſentiente, ibid. num. 14
quid ſi conſenſus ſuperueniat, ibid. n. 15
an ſuum Abbatem accuſare poſſit, & requiratur licentia Superiore, ibid. n. 16 21. & 39
quando accuſat, an requiratur citatio partis, ibid. n. 27. & 28
ſi fuerit cappa ſpoliatus, quomodo agat, ibid. n. 17. & 18
vt habeat electionem fori, quæ concurrere debent, ibid. n. 24. & ſequen.
ſi iniuria fuit ei illata, an requiratur remiſſio à monacho, & Abbate, ibid. n. 27
quę actio naſcitur pro offenſa facta monacho, ibid. n. 32
ſi fuerit occiſus, & ex remiſſione peruenerit pecunia, ad quem ſpectet, ibid. n. 29
Moneta falſa vnde ſit dicta, vnde ortum habuit, & quibus modis committatur, tit. de falſ. monet. cap. 1. per tot. fol. 247.
falſa, & adulterina an differant, ibid. n. 7. 8. & 9
alterius Principis cudens, an puniatur, & quomodo, ibid. n. 15. 16 17. & 38
eſt indiuidua, ibid. n. 18
monetam adulterans, vitiat Reipublicę vinculum, ibid. n. 19
boni, veri, & iuſti ponderis, & valoris cudens an puniatur, ibidem num. 20
monetam cudere eſt de regalibus ibid. n. 21
ipſam cudendi, licentia priuata concedi non poteſt, ibid. n. 22
inſtrumenta ad falſam monetam cudendam reperta penes aliquẽ, quod inditium faciant, ibid. à nu. 26. ad 29. & à n. 78 ad 91
monetæ falſæ parua quantitas, an afferat præiudicium, & quo modo parua quantitas iudicatur, ibid. num. 36. 37. 68. 69. 75. 76. 86. & 87.
monetam reprobatam, aut non expendibilem fabricans, an puniatur, ibid. n. 38.
ſi incipiat cudere, inde non perficiat, an puniatur, ibid. à nu. 39. ad 42
ſi fuerit viliſſimi valoris, ibidem num. 41
mandans fieri, vel expendi, an puniatur, ibid. n. 44
quid ſi fuerit in loco, in quo non eſt in vſu, ibid. n. 52
moneta diminuta, vel tonſa, dicitur falſa in pondere, ibid. nu. 53. & 54.
monetam radens, effigiem Principis deturpat, & punitur, ibid. n. 55. & 56
ſi non expenderit, ſed ad zeccam miſerit, an puniatur. ibid. n. 77
ſi expenderit publicè ad oculum patens, an puniatur, ibid. n. 96
declara n. 97. 98. & 99
monetam tingens, an puniatur ibid. n. 115. & 116
quomodo tingatur, vel coloretur ibid. à n. 116. ad num. 120

INDEX.

moneta reperta pœnes aliquem, an faciat iudicium, ibid. n. 143. & 146
monetam bonam nimio prætio ad iuſtum pretium reducens, an puniatur, ibid. n. 70. 71. & 72
monetam maioris valoris, quam ponderis expendens, an puniatur ibid. n. 73. 74. & 75
Mora per horam, dicitur modica, titul. de præem. Reg. Aud. cap. vnic. n. 53. fol. 16
Mors, & abſentia æquiparatur, tit. de offic. in gener. cap. 7. num. 9. fol. 43. & mortuus dicitur ab eſſe, ibid. n. 6.
Mulier an poſſit inter viuos marito donare, tit. de offic. in gener. cap. 8. num. 21 fol. 48
Mulieres publicas a lupanari in vxores ducentes, indulgentiam peccatorum habent, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 59 fol. 67
Mulier, an teneatur reuelare maritum falſam monetam cudentem, vel econtra, tit. de deleg. cap. 1. n. 4. & 5. fol. 277. & n. 28. & 29. fol. 280
Mulier an poſſit teſtari, tit. de legat. pijs cap. 2. n. 11 fol. 337
Mulier, an poſſit renunciare Velleano, tit. de Inſtrum. cap. 3. n. 21 fol. 477
Mulier an poſſit petere alimenta à viro, & in quibus caſibus, tit. de adulter. cap. vnic. à n. 60. ad 67 fol. 515
quid ſi ſua culpa á viro, & domo diſcedat, ibid.
quid ſi offendit virum, vel mortem procurauit, ferro, vel veneno, ibid.
an poſſit accuſare maritum pro percuſſionibus, vel verberibus ei illatis, vide in verb. vxor.
Murmuratio quid ſit, & an differat ab adminiſtratione, tit de facult. doct. cap. 1. n. 17. fol. 521
Murmuratores non eſſent, ſi non eſſent aſcultatores, tit. de receptatorib. cap. 1. n. 2. fol. 485
Mutij de Ruſſo laudes, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 3. n. 9. fol. 570. & cap. 6. n. 26. fol. 579

N

Natura prona eſt ad malum, tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 18. fol. 89
Natura non ſuffert, vt is offendatur à quo debet defendi, titul. de recept. cap. 1. n. 40. & 47. fol. 490
Naturalis ratio in lege ſemper conſideratur, ibid. n. 8. fol. 486
Negotiator quis dicatur, tit. de vagabund. cap. vnic. n. 8. fol. 533
Negotium dicitur non otium, ibid.
Negotium quomodo ſuſcipi debet, ibid. n. 10
Nobilis per palatium detemptus, ſi aufugerit, Iudex excuſatur, tit. de carcerer. & carcerib. cap. 1. n. 40. & 41. fol. 197
Nominandi poteſtatem habens, an poſſit variare, tit. de priuil. Baron. cap. 1. n. 9. fol. 592
Nominatio dicitur ſeruitium, ibid. n. 8
Nominatus, an ante confirmationem exerceat, ibid. n. 16. & 17
Notarium ſe faciens, cum non ſit, an puniatur, tit. de facult. doctor. cap. 2. n. 4 fol. 526
Notarius Apoſtolicus, quæ inſtrumenta conficere poſſit in Regno, tit. de inſtrument. cap. 2. per tot. fol. 473
an requiratur ſubſcriptio teſtiũ in inſtrumento confecto per Notariũ Apoſtolicũ, ibid. n. 7. 8. & 9
Notarius creatus in Regno, ſi confecerit inſtrumenta extra Regnum, an valeat, tit. de Inſtrum. cap. 1. n. 16. & 17. fol. 471
Notariatus officium non prouenit ex natura, ſed ex facto, ibid. num. 30. & 31

Obligatio

INDEX.

O

OBligatio decem annos excedens, an incuſetur, tit. de Inſtrum. cap. 3. n. 65. 66. 67. 68. & 71. fol. 483
tempus decem annorum à quo die incipit currere, ibid. & n. 72. & 73
Occidens adulterum Sacerdotem, an incurrat excommunicationem, titul. de adult. cap. vnic. n. 19. fol. 508
Occidens Sacerdotem an gaudeat Indultu, titul. de Cleric. cap. 4. n. 31. fol. 110
Offendes Alguzinios Regios à quo cognoſcatur, titul. de Recept. cap. 1. n. 11. 12. & 13 fol. 487
Offenſio facta monacho, vide in verbo monachus
Officia non ſunt venalia, ſed propter benemerita concedenda ſunt, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 3. & 11. fol. 61
Officialis non obediens Præſidi, punitur, & quomodo, tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 8. & 9. fol. 4
officialis pro contractibus initis, vel delictis extra Curia, à quo cognoſcatur, ibid. n. 21. & 69
Officialium appellatione, an comprehendantur Syndici, Electi, Camerarij, Baiuli, & ſimiles, & in quibus caſibus, tit. de offic. in gener. cap. 1. n. 1. 2. 3. & 9. fol. 23
officialis loci in caſu grauaminis pro hoſpitio iuſtitiam miniſtrat, ibid. n. 6
Officialis delinquens in officio, an conueniatur, & in quibus caſibus tit. de offic. in gener. cap. 5. n. 1. 2. 3. 4. 5. & 12 fol. 31
durante officio, an conueniatur, & remoueatur, ibid. n. 6
cognoſcens carceratam, vel alteram ſib ſubditam, conuenitur durante officio, ibid. n. 9
amplia, etiam ſi cognouerit meretricem, ibid. n. 11.
remotus propter negligentiam nõ gaudet indultu, niſi fuerit expreſsè in eo dictum, ibid. n. 14
ſi pecuniam recepit poſt ſententiam, an barattariam committat ibid. n. 32
ſi eſt bonæ famæ an præſumatur contra eum, & in quibus caſibus, & quomodo arguatur, ibid. nu. 43. 44. & 45
ſi aliquem indebitè carcerauit, vel grauamen intulit, & pecuniã recipit ad euitanda grauamina, dicitur extorquere, ibid. n. 52
ſi pecuniam non recepit, ſed aliquod Ius eſt ei remiſsũ, ibid. n. 54
Officialis ſi non fuerit cognitus in officio, an eo finito cognoſcatur & in quibus caſibus, tit. de offic. in gener. cap. 6. n. 5. fol. 38
durante officio dicitur ciuis, & eo finito, deſinit eſſe Ciuis, ibid. num. 7
ſi in officio deliquit, non debet iterum ad illud admitti, ibid. n. 11
tutori æquiparatur, tit. de offic. in gener. cap. 7. n. 10. fol. 43
ſi fuerit abſens ordine ſuperiotis an hęc habeant locum, ibid. ibid. num. 16
Officialis quando deponit in iudicio, quomodo debet ſtare, tit. de offic. in gener. cap. 8. n. 1. fol. 46
habens filium, vel fratrem rixoſum, & non eijciens officio priuatur, ibid. n. 2
durante officio, an matrimonium contrahere poſſit, ibid. n. 3. 4
an poſſit mercantias facere, ibid. à n. 7. ad 21
an poſſit compatratum contrahere, ibid. n. 22
an debeat moderare ſportulas actuariorum, ibid n. 24.
poteſt legatum ſibi relictum in teſtamento conſequi, ibid. n. 27
non admittitur ſine literis commiſſio-

miſſionalibus,ibid. n. 29
An teneatur iurare in ingreſſu ſui officij. ibid. n. 30
ſi fuerit offenſus, quis cognoſcat de eius iniuria, ibid. n. 32. 33. & 34.
An teneatur de geſtis per eius famulum, & in quibus caſibus, ibid. n. 35. 36. & 37
An debeat interuenire in parlamento Vniuerſitatis, ibid. n. 38
An poſſit licentiam denegare, ibid. n. 39
ſi negauerit eam pręſtaſſe, & de curiones affirment, cui credendum, ibid. n. 40 41. & 42
officialibus in ciuilibus, dominus territorij eſt, ibid n. 44
debet eſſe in conſilio, ibid. n. 43
officialis in criminalibus, an cognoſcat de delicto Baronis, ibid, num. 44
Officialis ſi offenditur, an teneantur ad ſtantes, eum adiuuare, tit. de offic. in gener. cap. 10. n. 8. fol. 58. Et nõ adiuuantes puniuntur, eod. titul. cap. 11. n. 13. 14. & 15. fol. 61
Officialis ſi fuerit durante officio inquiſitus, & illud fuerit alteri conceſſum, an ad illud inde reſtituatur, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 1. fol. 61
Amens officium, vel malè tractans vaſſallos, vel nimis ſeuerus, vel malæ famæ, vel odioſus cogitur ad non credendum, ibid. n. 12.
ſi vno anno fuerit in prima inſtantia, an poſſit eſſe alio ſequenti iudex in ſecũda inſtantia, ibid. n. 28. & 29
ſi antè officium erat pauper, & non induſtrioſus, & in officio diues eſt effectus, pręſumitur ex officio locupletem, ibid. n. 30
Pro iuſtitia exequenda debet habere carnificem, ibid. n. 31
Non poteſt pecuniam accipere pro celeri iuſtitia miniſtranda, vel exequenda, ibid. n. 61
Officiales qui in Regno ad officia exercenda admittendi ſunt, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 1. fol. 75
Amplia n. 2. & ſeq.
Officiales Baronales, non poſſunt eſſe conſanguinei Baronis, vel affictatoris, ſiue de eorum familia, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 85. fol. 85
Et de ratione, ibid. n. 86. & 87
Officialis habere debet ſalarium, vt honeſtè viuat, tit. de ſalar. cap. 2. n. 8. fol. 88
Non habens ſalarium, an poſſit recipere munera, & deuictus à litigantibus, ibid. n. 7
ſed quomodo hoc ſalarium debeatur, vide in verbo ſalarium.
ſi fuerit inquiſitus, vel amotus, an habeat ſalarium, ibid. n. 13
Officialis ſi infirmatur, tenetur Baro expectare donec reconualeſcat, & interim locumtenentem creare, tit. de ſalar. cap. 2. n. 15. fol. 446
Limita niſi infirmitas eſſet longa. ibid.
ſi duo officia exercet, an debeat habere duo ſalaria, ibid. à n. 21. ad 30
Limita, niſi expreſſum ſit vnicum ſalarium, ibid. n. 24
Officialis excommunicatus, an habeat ſalarium, ibid. n. 35
Et ſi fuerit abſolutus, an recuperet fructus, ibid. n. 36
ſi anticipatè ſalarium receperit, inde officium non continuauerit, an reſtituere teneatur, ibid. n. 37
ſi fuerit conſtitutum ſalarium ſuper prouentibus & prouentus non fiant, vel ſi fiant, non tot, quid Iuris, ibid. à n. 38. ad 42
ſi non fuerit conſtitutum in literis

Digitized by Google

ris patentalibus, an debeatur ſalarium, ibid. à n. 43. ad 48
Officiales Regij, an habeant facultatem commutatiuam, & reſeruare poſſint, tit de exil. cap. 1. n. 14. fol. 461
Officium Actuarij, vide in verbo Actuarij officium.
Officium Actuariatus cum illa Capitaneatus, & econtra, initium, an poſſit vendi, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 5. & 6. fol. 61.
Officium Archiuarij, vide in verb. Archiuarij officium.
Officium Auditoris, vide in verb. Auditoris officium
Officium Capitanei Campaneæ, vide in verbo Capitanij Campaneę Officium.
Officium Carcererij, vide in verb. Carcererij officium.
Officium Carnificis, vide in verb. Carnifex.
Officium Gubernatoris eſt acciden tale, & non conſiderabile, officiũ verò Iudicis eſt primarium, & principale, titul. de ſalar. cap. 2. n. 22. fol. 446
Officium Magiſtri Cameræ, vide in verb. Magiſtri Cameræ officium.
Officium Præſidis, vide in verbo Præſidis officium.
Officium Scribæ portionis, vide in verb. Scribæ portionis officium.
Officium Secretarij, vide in verb. Secretarij officium.
Operarij ſalarium, vide in verb. Salarium.
Operarij, an exceſſiuum ſalarium petant, vel moderari debeat tempore meſſium, vel vindemiarum, & ſic neceſſitatis, titul. de ſalar. cap. 3. n. 12. 13. & 14. fol. 456
Optio, an ſit legatarij, tit. de legat. pijs cap. 2. n. 12. fol. 337
Oratorium, quando dicatur publicum, quando priuatum, & an erectum Epiſcopi auctoritate, tit. de qualit. offic. cap. 2. nu. 5. fol. 88
Ordo familiaris triplex eſt, titul. de famil. cleric. cap. 1. n. 10. fol. 214
Ordo Religionum, & Clericorum quotuplex ſit, tit. de qualit. official. cap. 1. n. 58. fol. 82
Ottauius Formoſa laudatur, tit. de foriudicat. cap. 1. n. 27. fol. 293
Otioſus quis dicatur, & quid cogi rer, tit. de vagabund. cap. vnic. n. 14. fol. 534
Otium, & negotium ſunt contratia, ibid. n. 8
Otium non poteſt ſtare cum negotio, ibid.

P

Papa eſt primus Princeps omnium Eccleſiarum, tit. de qualitat. official. cap. 1. n. 6. fol 57
eſt ſol præcipuus inter aſtra, & continet in ſe plures ſtellas habentes motum à priori motu ibidem num. 7
habet poteſtatem à Domino ligandi, & ſoluendi, & Principem ſupremum loco ſui elegit, ibid. num. 9
Papa ſi nominauerit quem Clericũ in bullis, an dicatur Clericatus probatus. titul. de Cleric. cap. 2. n. 4. fol. 99
Pater habet filiam, non tanquam ſociam, ſed tanquam aliquid ſui, & infra ſe, tit. de adult. cap. vnic. n. 16 fol. 507
Patriarcha dicitur, Pater, vel primus Princeps, tit. de qualit. offic. cap. 1. n. 19. fol. 71
Patriarcharum numerus, ibidem num. 20
Patriarcha Conſtãtinopolitanus vnde dicatur, ibid. n. 21. & 22
Patriarcha Alexandrinus vnde dicatur, ibid. n. 39
Patriarcha Antiochenus vnde dictus, ibid. n. 26
Patriarcha Hieroſolymitanus, vndè

vnde dicatur, ibid. n. 32
patriarcha, ſi in Diœceſi Epiſcopi deliquerit punitur ab eodem Epiſcopo. fallit, ſi ille Epiſcopus eſſet eius ſuffraganeus. ibid. n. 34
patriarcha an differat à Primate, & vnde Primates vocantur, ibid. num. 35. 36. & 37
patriarchalis Sedia, vide in verbo Sedia Patriarchalis.

Pauper an habeat electionem fori, tit. de offic. in gener. cap. 12. n. 29 fol. 71. & iter. tit. de contumac. cap. 4. n. 1. & 2. fol. 242

Pauper contumax, non multatur pro pœna contumaciæ, titul. de contumac. cap. 3. n. 1. fol. 237
ſi recuſat Iudicem, an teneatur facere depoſitum, ibid. n. 3.
pauper quis dicatur, ibid. à num. 13. ad 17
pauper non dicitur, qui artem habet ibid. n. 18
pauperi fiunt acta gratis, ibid. n. 7
debet habere Aduocatum, & Procuratorem gratis, ibid. n. 10
datur ei panis Curiæ, ibid. n. 11
et ſi fuerit liberatus, an repetatur ibid. n. 12
paupertas nõ eſt de genere malorum, ibid. n. 4
quomodo probetur, ibid. n. 8 & 9. & à n. 19. ad 22
in dubio præſumitur paupertas, cum naturalis ſit, quam diuitiæ, quæ ſunt aduentitiæ, ibid. nu. 22. & iter. tit. de Inſtrum. cap. 1. nu. 33. fol. 472
illã allegans tenetur probare, tit. de contumac. cap. 3. num. 23. fol. 241. & iter. eod. tit. de contumac. cap. 4. n. 3. & 4. fol. 242
an debeat probari, & quomodo, vt declinatoria fori gaudeat, ibidem tit. de contumac. cap. 4 n. 3 & 4. fol. eodem.
tenetur domũ deſtructam vẽdere, ibid. n. 9
niſi vellet eam reedificare, ibid. n. 10
ab Epiſcopo abſoluitur, ſi manus in Clericum iniecerit, ibid. num. 11
an poſſit à creditore victum petere, ibid. n. 12

Pauper de crimine falſæ monetę incuſatus, an miriori pœna puniatur, titul. de falſ. monet. cap. 1. n. 51. fol. 255

Pauperes nutriti in Hoſpitali, vel alio loco, ad priſtinam ſalutem venientes an reſtituant quod eis eſt impenſũ in dicto loco, tit. de legat. pijs cap. 3. n. 30 fol. 344

Pecunia peruenta ex remiſſione de monacho occiſo, ad quẽ ſpectet, tit. de monach. quand. agat cap. 1. n. 29. fol 361

Pœna impoſita, pro quãto gratiam Regiam caram habent, vel ſub pœna indignationis Regiæ, quid importet, titul. de pręem. Reg. Audien. cap. vnic. nu. 80. & 81 fol. 21
pœna indignationis eſt arbitraria, ibid. n. 82. & 83

Pœna ſi non eſt impoſita a lege, eſt arbitraria, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 16. fol. 62

Pœna pœnæ, an debeatur, tit. de offic. Fiſc. cap. 1. n. 139. fol. 166

Pœna inſtrumenti liquidati, obligationis incuſatæ, & ſpreti mandati, quomodo exigatur, ibid. à n. 142. ad. 152
quid in Curijs Baronalibus, ibid. n. 153. & ſeq.
an debeatur pro inſtrumento liquidato, vel obligatione incuſata pro cauſis feudalibus, vel prouentibus ibid. n 154
an debeatur Fiſco, ſi debitor ſe cum parte concordauit, ibidem num. 178. & ſeq.

Pœna contumaciæ quomodo ſoluatur, tit. de contumac. cap. 1. n. 6. fol. 231

6. fol. 231

Pœna debita per vaſſallum propter contranentionem ſtatuti, an debeatur Principi, vel Baroni, titul. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. n. 16. & ſeq. fol. 385

Pœna exilij, an cenſeatur conceſſa, conceſſo caſtro cum Iuriſdictione, tit. de exil. cap. 1. n. 68 fol 467

Pœnæ duo impoſitæ, vna per legem veterem, altera per nouam quæ ſit attendenda, tit. de vagabund. cap. vnic. à n. 87. ad 91. fol. 548

Penſio appellatione beneficij continetur, tit. de Cleric. cap. 3. n. 5. fol. 102

dicitur apendeo, quia pendet formaliter à beneficio, ibid. n. 6

Percutiens Clericum, vel monachū ſecularia gerentem, an incidat in Canonem, tit. de monac. quand. ag. cap. 1. n. 7. & 8. fol. 359

Peregrinus honeſta perſona iudicatur, tit. de offic. in gener. cap. 11. n 36. fol. 64

Perſona Eccleſiaſtica, vide in verb. Eccleſiaſtica perſona

Perſona Priuilegiata admittitur in accuſando, inde fit diſcuſſio in diſcrimine, ſi competit electio, vel ne, tit. de offic. in gen. cap. 12. n. 5 & 6. fol. 69

priuilegiatæ perſonæ quę dicantur, ibid. n. 7

Perſona vilis poteſt cogi ad exercendum officium carnificis, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 34. fol. 63

Perſona priuilegiata conuenta ex contractu paterno, an declinet forum, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 5. n. 1. ad 5. fol. 575

Pertinacia, & perſeuerantia, an differant, tit. de vagabund. cap. vnic. à n. 66. ad 69. fol. 545

Petri Antonij Carauita Regij Conſiliarij, & Iudicis Magnę Curiæ Vicariæ laudes, titul. de pręem. Reg. Aud. cap. vnic. n. 55. fol. 13

Podagra eſt morbus, titul. de offic. Audit. cap. 1. n. 41. fol. 129

Populus contriſtatur ſolo viſu carnificis, tit. de offic. in gen. cap. 11. n. 38 fol. 64

Populus Romanus, quando infirmitatibus vexabatur, tit. de qualitat. offic. cap. 1. n 48 fol. 81

Populus quanto maior, tantò minor intellectus, titul. de falſ. monet. cap. 1. n. 128 fol. 263

Poſſeſſio decennalis, quid operetur, tit. de pręem. Reg. Aud. cap. vnic. n. 34 fol. 13

Poteſtas ad modum belli, an dicatur delegata Auditoribus, & an cenſeatur communicata vti vniuerſis, vel vti ſingulis, tit. de offic. Audit. cap. 2. nu. 18. 19. & 20. fol. 139

poteſtas iſta quando dicatur conceſſa cum nomine proprio, vel appellatiuo, ibid. n. 2

Poteſtas ad modum belli, & bellum exulum, an differant, tit. de poteſt ad mod. bell. cap. 1. à n. 19. ad 21. fol. 368

Poteſtas ad modum belli, an lędat Barones, eod. tit. cap. 3. à n. 17. ad 31. fol. 386

Poteſtas ad modum belli, an auferat ſolemnitates Iuris ciuilis naturalis, vel gentium, tit. eod. cap. 5. n. 2. 3. & 4. fol. 393

Præambulum quid ſit, quotuplex ſit, & quæ ſit eius forma, titul. de præam. cap. 1. n. 1. & ſeq. fol. 416

poteſt fieri, tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, ibid. n. 8.

quid ſi teſtamentum eſt nullum, ibid. n. 9

An poſſit fieri ex codicillo, ibid. num. 10

An poſſit fieri cum beneficio l. & inuentarij, ibid. n. 14. & 15

An requiratur citatio, ibid. n. 15. & 16

prohi-

prohibetur fieri poſt iudicium ceptum,& ſic pendente lite,ibid. num. 17

an poſſit fieri pendente perẽptorio, tit. de Inſtrum. cap 3. n. 60. fol. 482

timira in Inſtrumento liquidando, tit. de præam. cap. 1. nu. 18. fol 419

poteſt fieri in M. C. V. in Regijs Audientijs in Curijs Baronum, & Curijs Baiulorum, dummodo ſint competentes, ibid. á nu. 20 ad 25

an poſſit fieri coram Iudice Eccleſiaſtico, ibid. n 19

Præceptum Iudicis, quem detineri carceratum, quomodo intelligatur, tit. de carcerer. & carcerib. cap. 1, á n. 49. ad 53 fol. 198

Predicator deber habere ſalarium ad ſubſtentationem, non quaſi pretium, ſed quaſi ſubſtentationis ſtipendium, tit. de ſalar.cap.1. n. 17. fol. 441

Prædicatio eſt de diuinis,titul. eod. num. 7

eſt exercitium ſpirituale, reſpectu vero Prædicatoris corporale, ibid. n. 17

Præeminentia Regiæ Audientiæ, an intelligatur actiuè & paſſiuè, an verò officialibus Regijs, titul. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 20 fol. 6

an procedat contra officiales, ibid. n. 73

an procedat contra offendẽtes Regios Alguzerios, & eis reſiſtentes, ibid. n. 74. & 75

an procedat in arbitris,ibid.n.77

Præeminentia, & libetum arbitriũ, an differant,tit. de poteſt. ad modum bell. cap. 1. num. 17.& 18 fol. 368

Præeminentia Regiæ Audientiæ Principatus Vltra, eſt tributa virtute ordinis Collateralis titul. de præem. Reg. Aud. cap. vnic. n. 11 fol. 5

an dicatur Regla vſurpatio, ibid. num. 12

an ſit correcta,& quomodo,ibid. num. 13

Præheminentia an ſit priuatiua ad Barones, vide in verb. Ritus

Præheminentia, ſiuè proceſſus informatiuus eſt arbitrarius, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 2. n. 8. fol. 371

Prærogatiua Magnæ Curiæ Vicariæ an ſit cõmunicata Regijs Audiẽtijs, tit. de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 31. fol. 13.

Præſcriptio, an habeat locum contra fiſcum, tit. de offic. fiſc. cap. 1. n. 138. fol. 166

Præſes eſt caput Tribunalis, tit. de offic. Praſid. cap. 1. n. 1. fol. 114

Præſes dicitur ſpeculator, quia ſemper in ſpeculo debet eſſe,& inquirere delinquentes, ibid. n. 21

prouinciam pacatam reddere debet, ibid. n. 3

quomodo ſe debet gerere circa commiſſionem cauſarum, ibid. n. 4

conſilium Auditoris peritioris adhibere debet, alias tenetur in ſyndicatu,& poteſt officio priuari, ibid. n. 9

ſi ad nurum ſui capitis ſe regit, poteſt officio priuari, ibid. n. 9

tenetur pro officiali delinquente, quem elegit, ibid. n. 13

ſi duas Prouincias regit, an poſſit expedire negotia vnius in alia, ibid. n. 14

ſi extra Prouinciam reperitur, nõ poteſt negotia Prouinciæ expedire, ibid. n. 18

an poſſit capere malefactorem in loco ſibi non ſubdito, ibid. n. 19

non poteſt aliena animalia capere pro vſu ſuo gratis, & ad ve-

cturam, ibid. n. 22
neque pecuniam fiſci expendere ſine Proregis licentia, ibid. n. 23
limita, niſi expenſæ eſſent modicæ, ibid. n. 24
An poſſit depingere arma, & inſignia, & in quibus locis, ibid, n. 25
An poſſit ſe intromittere in gabellis, ibid. n. 27
omnia negotia Tribunali cõmunicare debet, ibid. n. 28. 29. & 66
et literas ſibi commiſſas oſtendere, ibid. n. 30
An poſſit bannum facere, ibid. n, 31 & à n. 47. ad 52
An poſſit capotales commiſſionatos, vel fratres Iuratos inſtituere, ibid. n, 32
An poſſit guidaticum concedere, ibid, n. 34
An poſſit aliquem carcerare, ibid, n, 33. & 34
An poſſit expedire commiſſiones in perſonam familiarium, vel ſeruorum, ibid. n. 37. & 38. 39. 40. 41. & 42
An poſſit fratres Iuratos, vel tabernas viſitare, ibid. n. 43 & 46
si eſt ſuſpectus, an totum Tribunal ſuſpectus iudicetur, ibid. n, 54. & 71
tempore, quo Auditores votant, nõ poteſt ſe intromittere, neque alia verba proferre, ibid. n. 56
nec ab Aduocatis informari, ibid. n. 57
equitando Prouinciam, quid habere debet, ibid. n. 60. & 61
tẽpore ſui ingreſſus, an poſſit habere feſtina, torneamenta, vel alia ſigna letitiæ, ibid. n. 64
An poſſit Guidaticum, vel Indultum concedere, ibid. n. 65
An diſcedere poſſit à ſua Prouincia, abſq; licentia Proregis, ibid, num. 65
tenetur præuidere inconuenientia, & euitare damna Prouinciæ, & alia facere, ibid. n. 67. 68. & 69
Præſes in ſua Prouincia in qualibet parte poteſt Ius dicere, tit. de offic. Audit. cap. 1. n. 54 fol. 135
et omnia delicta cognoſcere, tit. de Delegat. cap. 1. n. 44. fol. 283
Præſes in cauſis ad modum belli cũ voto omnium Auditorum procedere debet, tit. de offic. Aud. cap. 2. n, 9. & 10. fol. 138
Præſes an poſſit moderare ictus cordæ impoſitos per banna contra rixantes intus carceres, tit. de carcerib. cap. 1. n. 11 fol. 194
Præſides Prouinciarum cognoſcũt de latronibus, ſacrilegis, & plagiarijs, tit de præem. Reg. Aud. cap. 1. n. 2. & 5, fol. 3
poſſunt ex iure facere omne id, quod poſſunt facere officiales preeminentes, ibid. n. 10
preſes in ſua Prouincia eſt Index ordinarius cumulatiuè cum magiſtro Iuſtitiario, ibid. n. 6. & 7
non eſt abdicata eius poteſtas propter diſpoſitionem Ritus, ibid. n. 14
Præuentio an habeat locum in delicto concubinatus, tit de concubin. cap. 1, n. 23. fol. 229
Præuentio ad hoc, vt procedat, quæ concurrere debent, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. n. 39. 40. & 41 fol. 391
preuentio affectata, an dicatur, ſi eſt facta poſt citationem à Superiori Iudice factam, ibid. à n. 42 ad 47
Preuentio inter Iudices delicti, domicilij, & originis quid operetur, tit. de remiſ. cauſ. cap. 3. n. 7. fol. 570
Princeps ſi in reſcriptis aliquod retinuerit, an dicatur delegatio, tit. de delegat. cap. 1, nu. 61. & 62 fol. 286
Princeps an poſſit Baronem priua-

re ſua

re ſua Iuriſdictione, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. n. 15. fol. 385
Princeps an cenſeatur ſibi reſeruare facultatem redimendi, tit. de exil. cap. 1. n. 15. fol. 461
Priuilegia Magni Capitanei ſunt ampliſſima, tit. de remiſ. cauſ, cap. 1. n. 3. fol. 562
Priuilegium ſi concurrat cum pragmatica, an ipſi pragmaticæ præualeat, tit. de offic. in gener, cap. 2. n. 3. fol. 26
priuilegium ſpeciale ſi concurrat cum generali, quale attenditur, ibid, num. 4
priuilegium ſecundum, an tollat primum, ibid. n. 5. & 6
priuilegium conceſſum officiali, ne conueniatur durante officio, quomodo intelligatur, tit. de offic. in gen. cap. 6. n. 8. fol. 39
priuilegium conceſſum Vniuerſitati, vel alicui, vt in caſu abſentiæ poſſit ſubſtituere, an procedat in caſu mortis, tit. de offic, in gener. cap. 7. à n. 1. ad 11. fol. 42
Priuilegium immunitatis eſt ec neceſſum Eccleſ. tit. de Immunit, Eccleſ. cap. 4. n. 11. fol. 317
Proceſſus informatiuus, & modus procedendi ex proceſſu informatiuo, an differant, titul. de poteſt, ad mod. bell. cap. 1. n. 20. fol. 368
Procurator Fiſci, an iudicetur, vti Aduocatus Fiſci, aut verò differant, & in quo, tit. de offic. Fiſc, cap 1. à n. 9. ad 14. fol. 143
an poſſit interuenire in cauſis, & informationem capere, & iuramentum deferre, ibid. num. 174. & ſeq.
Procurator ad dandam vocem in electione, an habeat vnam, vel duplicem vocem, tit. de priuil. Baron. cap. 4. n. 1. ad 6. fol. 598
Proditor quis dicatur, titul. de Immun. Eccleſ. cap. 2. à nu. 21. ad 28. fol. 313
Propoſitio debet fieri à Syndico, vel primum locum obtinente in Vniuerſitate tempore electionis, tit. de priuil. Baron. cap. 4 n. 8, fol. 599
Proſper Petra fuit ſui immemor, titul. de præem. Reg. Aud. cap. vnic, n. 64 fol. 18
Proteſtatio citra pœnam ſanguinis quid operetur, titul. de Cleric, cap. 4. n. 35. & ſeq. fol. 111
Publicatio, an requiratur in criminalibus, tit. de teſtib, cap. 1. n. 5 fol. 425
Pupillus, & pauper, connumerantur in l. 1. Codic. quand. Imperat. tit. de offic. in gener. cap. 12. n. 7 fol. 69

R

Recattum dans Bannito illud petenti, an puniatur, & quomodo tit. de recept. cap. 1. à n. 68. ad 75. fol. 493
Receptatores nõ eſſent, ſi non adeſſent latrones, tit. de recept. cap. 1. n. 1. fol. 485
receptatores bannitorum per quem Iudicem puniuntur, ibid, a n. 5. ad 20
qua pœna plectantur, & quæ requirantur, ibid. n. 21
quomodo, & qui excuſantur, ibid, à n. 29. ad 59
receptans bannitum toleratum, an puniatur, ibid. n. 34. & 60
quid ſi bannitus fuerit alterius iudicis, vel extra Regnum, ibid, n. 49. 50. & 54
quid ſi receptauerit tempore inimicitiæ, ibid. n. 51
debet probari illa ſcientia. quod erat bannitus, ibid. n. 53
quid ſi poſt receptationem Curię præſentauerit, ibid. num. 55. & 56
an poſſit componi pro crimine receptationis, ibid. à n. 62. ad 64
receptans inquiſitum de crimine

leſę maieſtatis, an gaudeat indultu, ibid. n. 65. 66. & 67
Recognitio foriudicari quomodo ſit facienda, tit. de foriudic. cap. 1. n. 35 fol. 297
Regię Audientię an cognoſcant de delictis officialium, & quomodo, & quo iure, tit. de præm. Reg. Aud cap. 1. n. 1. fol. 3. & n. 61. 62. & 66
quas cauſas cognoſcũt, ibid n. 30
Regiæ Audientiæ an poſſint viſitare carceratos, ibid. n. 79
Regia Audientia Hydruntina, an habeat facultatem cognoſcendi de delictis officialium ibid. n. 67
Regia Audientia Principatus Vltra quomodo reſidet in terra Baronis ibid. n. 78
cognoſcit etiam Titulatos, & Barones delinquentes ibid. n. 59
Regia Audientia poteſtatem ordinariam in tota Prouincia habet, tit. de poteſt. ad mod. bell cap. 7 n. 25. fol. 410
Regia Audientia in primis cauſis Baronum non poteſt ſe intromittere, tit. de offic. in gener. cap. 12 n. 4 fol. 69
Regna ſi ſunt diuiſa, an competat remiſſio cauſæ, & cui, titul. de offic. in gener. cap. 13. nu. 4. & 7. fol. 72
Regna, & Ciuitates conſeruantur propter ſecretum, titul. de offic. Secretar. cap. vnic. n. 9. fol. 173
Regnicolę, an pręferantur exteris in adminiſtratione, titul. de qualit. oficial. cap. 3. n. 2. fol. 91
regnicolæ qui dicantur, ibid. n. 3. & 4
Relegatio, vide in verbo Exilium.
Religiones quotuplices ſint, vide per tot. titul. de qualit. official. cap. 1. fol. 73
Religioſi dicuntur, qui regulam approbatam à ſummo Põtifice cõfitentur, tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 6. fol. 88
Remiſſio cauſæ in qua proceditur ad modum belli, an detur, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 3. fol 365
Remiſſio cauſæ Clerici, vide tit. de Cleric. cap. 4. per tot. fol. 103
Remiſſio cauſæ an detur pro delicto leui, titul. de offic. in gener. cap 9. à n. 2. ad 5. fol. 53
si de delicto nõ conſtat, ibid. n. 1,
quæ ſit forma decreti remiſſionis, ibid. n. 6
in decreto remiſſionis, an poſſit apponi conditio norma, ſiue forma, & per quem Iudicem, ibid. à n. 7. ad 10
Non datur, quando ſuſpicatur impunitas delicti, ibid. n. 8
quid ſi Baro ſit in longinquis partibus, ibid. n. 9
Remiſſione cauſæ pendente, an poſſit aliquid innouari, vide in verbo Iudex appellatione pendente
Remiſſio monachi, & Abbatis requiritur in remittenda iniuria monacho illata, tit. de monach. quando agat cap. 1. num. 27 fol. 360
Repetitio teſtium, vide in verb. teſtium repetitio.
Reſcriptum obtentum cum clauſula ſummariè procedas, vel ſola facti veritate, vel ſimpliciter, & alijs ſimilibus quid operetur, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 2. à n. 17. ad 25. fol. 374
Reuelationes excommunicę, an probent ſolutionem, vel aliam ſatisfactionem, & impediant inſtrumenti liquidationem, tit. de teſtib. cap. 2. n. 4. fol. 431
Ritus eſt intelligendus, vt minus lędat ius cõmune, tit. de pręm. Reg. Aud. cap. 1. n. 19. fol. 6
intelligitur de officialibus iuriſdictione habentibus, tit. de offic. in gener. cap. 3. n. 2. fol. 27

An procedat contra familiares, aſſeſſores, & Iudices Baiulorum, & Portulanorum, Ponderum, Siclæ, & menſuræ, eod. tit. cap. 4. n. 5. & 6 fol. 30
non dicitur priuatiuus ad Barones, tit. de offic. in gener. cap. 10. à n. 2. ad 6. fol. 57
Ruſtici, & ſimplices, quomodo inducuntur ad peccandum, titul. de concubin. cap. 1. n. 8. fol. 226

S

SAcerdotē occidens, vide in verbo occidens Sacerdotem
Salarium Capitaneo Campaneæ, & militibus Regiæ Audientiç per Perceptorem ſoluitur, tit. de offic. Capit. Campan. cap. 1. n. 6. & 7. fol. 182
Salarium, labor, merces, præmium, & recompenſatio, an differant, tit. de ſalar. cap. 1. n. 2. fol. 438
quibus perſonis debetur, ibid. n. 3
An debeatur prædicatoribus pro munere hoſpitationis, & per quē ſoluatur, & quo tempore, ibid. à n. 5. ad 21
Debet conſtitui officiali, & an debeatur iure actionis, tit. de ſalar. cap. 2. n. 1. 2. 3. 4. & 5. fol. 431
Debetur, vt honeſtè viuat, ibid. n. 8
quomodo debet eſſe, & an debeat eſſe tenue, ibid. n. 6
ſi non datur officialibus, an poſſint recipere munera, & deductus à litigantibus, ibid. n. 7
An augeatur ſi creſcit labor officialis, & econtra, ibid. n. 12. & 13
An debeatur officiali infirmo, ibid. n. 14. 17. 18 & 19
Duo ſalaria, an competant officiali duo officia exercenti, ibid. à n. 21. ad 30
ſalarium decedentis, vel nō adimplentis, ibid. n. 29
ſi illud anticipatè officialis receperit, inde officium non continuauerit, an reſtituere teneatur, ibid. num. 37
ſi fuerit conſtitutum ſuper prouentibus, qui non fiunt, & ſi fiunt non tot, ibid. à n. 38. ad 42
An debeatur ſi non fuerit conſtitutũ in literis patentalibus, ibid. à n. 43. ad 48
ſi debetur pro actu explendo in decem diebus, & expletur in quinque an debeatur ſalarium decem dierum, vel tantum quinque, ibid. à n. 49 ad 53
A qua hora diei incipiat, & currat, ibid. n. 56
quomodo ſoluatur pro diebus vacatis, ibid. n. 55
ſalarium Aduocatis quomodo taxetur, & debeatur, ibid. n. 59
Salarium famulorum, an ſufficiat, vt promittatur, vel neceſſe eſt, vt conueniatur, tit. de ſalar. cap. 3. n. 2. & 3. fol. 454
ſi fuerit promiſſum ſolui, prout in regione ſoluitur, quomodo debeatur, ibid. n. 4
A quo tempore dici debeatur, & à qua hora incipiat, ibid. n. 5
An præſcribatur, & quo tempore ibid. n. 6
ſolet ſolui à Dominis in camera, ibid. n. 7
ſi non fuerit petitum per annum an poſſit peti, ibid. n. 11
ſi dominus affirmet ſoluiſſe, & famulus neget, cui credatur, ibidem n. 10
ſi exceſſiuè fuerit petitum, an moderetur, ibid. n. 12. 13. & 14
An debeatur famulo paruulo cuſtodienti animalia, ibi n. 15
ſalarij cauſa, an ſit ſummaria, ibid. n. 1. & 2
Sanguinis fauore multa permittuntur, quæ alias non permitterentur, tit. de recept. c. 1. n. 48. fol. 491

INDEX.

Scala Eccleſiæ an gaudeat eius immunitate, tit. de Immunitat. Eccleſ. cap. 1. n. 23. & ſeq. fol. 307
Sciens aliquē committentem falsā monetā reuelare tenetur, tit. de falſ. monet. cap. 1. n. 158. fol. 268
Scientia, & amor cognitio, an ſit naturalis hominis, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 9. fol. 367
Scientia, quid receptatus ſit bannitus, debet probari, tit. de receptat. cap 1. n. 53. fol. 491
Scire oportet hominem, tit. de pot. ad mod. bell. cap. 1. nu. 7. & 14. fol. 367
diuinis hominis eſt ſcire, ibid. n. 10.
Scire humanis bonum eſt, ibid. n. 15
ſcire, an aduerſetur humanę conditionis, ibid. n. 16
Scipio del Tufo, Baro Tufi laudatur, tit. de exil. cap. 1. num. 60. fol. 466
Secretarius debet honorificè recipi, & honorari, tit. de offic. Secret. cap. vnic. n. 10. fol. 173
idem eſt, ac ſi Prothonotarius, ibid. n. 11
ſecretarij olim, Regij libellantes vocabantur, ibid. n. 12
ſecretarij plures ſunt in Regno, ibid. n. 15
officium Secretarij eſt vendibile, ibid. n. 6.
Dicitur á Secreto, quia arcana Principis ei committuntur, ibid. num. 7
non poteſt per ſubſtitutum exercere, ibid. n. 13
Secretum, ſiue arcanum eſt fundamentum rerum rectè agendarū, tit. de offic. Secretar. cap. vnic. n. 2. fol. 172
plus valet cuſtodiri ſecretum, quā optimum conſiliū, ibid. n. 8.
propter ſecreta conſeruantur Ciuitates, ac Regna, ibid. n. 9
Sedia Patriarchalis, quæ vocatur, & quas Eccleſias habere debet, tit. de qualit. offic. cap. 1. num. 30 fol. 79
Senatores pars corporis Principis reputantur, tit. de qualit. official. cap. 1. n. 12. fol. 76
Sententia lata contra defunctum laicum, an exequatur contra hæredem clericum, tit. de pręamb. cap. 1. n. 37. fol. 421
Seruientes curiarum an includantur ſub ritu, tit. de offic. in gener. cap. 4. n. 3 fol. 30
Seruiente Eccleſiæ animo, vt efficiantur Religioſi, an gaudeant fori prærogatiua, tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 16. & 17 fol. 89
Seruitium in diuinis, quomodo probetur, & debeat eſſe, tit. de cleric. cap. 1. n. 16. 17. 18. & 21. fol. 97
ſi eſt intermiſſum, an ammittatur priuilegium, ibid. n. 19. & 20.
Seruus, an poſſit à domino propria auctoritate ab Eccleſia extrahi, tit. de Immunit. Eccleſ. cap. 7. n. 26. fol. 323
Seruus in iudicio an poſſit eſſe, tit. de monach. quand. agat cap. 1. n. 12. fol. 359
Signis omnibus campanæ completis, dicitur cāpana pulſata, titul. de Campan. cap. 1. n. 17. fol. 449
Simeon Carola laudatur, titul. de foriudicat. cap. 1. n. 26. fol. 293
Syndicus, ſi offenditur, non concurrente Vniuerſitate, an ei competat declinatoria fori, tit. de offic. in gener. cap. 1. n. 10. fol. 24
ſyndici, & Electi officium, quo iure ſpectat Vniuerſitati, ibid. n. 4
Ad eos ſpectat onus diſtribuendi cartellas pro hoſpitio militum, ibid. n. 5
An teneantur hoſpitari, vel contribuere, tempore eorum adminiſtrationis, ibid. n. 13
Syndici, & electi, an poſſint ſubſtituere, tit. de offic. in gener. cap. 7. n. 17

7. n. 17. fol. 44
Syndici ætas quæ requiratur, tit. de priuil. Baron. cap. 4 n. 12 fol. 606
Syndicus Montisfuſcoli habet Iuriſdictionem vno menſe in anno tit. de priuil. Baron. cap. 2. n. 8. ad 9 fol. 595
Syndicus, & electi an ſubſtituere poſſint. eod. tit. cap. 4. n. 7 fol. 599
Syndicus poteſt ciues rixantes, & habentes inimicitias cõcordare, & ad faciendam pacem cogere, tit. de priuil. baron, ibid. n. 11
Socij ſeruientium an comprehendantur ſub titu, titul. de offic. in gen. cap. 4. n. 3. fol. 30
Sodomia quando committatur, tit. de conenbin. cap. 1. n. 11. fol. 226
Spoliatus tempore belli, an poſſit inde à creditoribus conueniri, tit. de foriudicat. c. 1. n. 3 fol. 289
Statutum quantumuis generale puniens fabricantes falſam monetam non comprehendit fabricantes in parua quantitate. titul. de falſ. monet. cap. 1. n. 86 fol. 259
Studium cõtinuatum ingenia groſſa, reddit bona, tit. de offic. Præſid. cap. 1. n. 7. fol. 115
Stultus verba ſua multiplicat, titul. de poteſt. ad mod. bell. cap. 1. n. 5. & 6. fol. 366
Subſtitutus debet continuare vſq; ad aduentum ſucceſſoris, titul. de offic. in gener. cap 7 n. 14 fol. 44
gaudet omnibus, quibus officialis ordinarius gaudet, & idem honor debetur, ibid. n. 18
Subfeudum ad quem ſpectet, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 7. n. 1. & 2. fol. 581
Supplicatio, vide in verb. Reſcriptũ
Surdus à natiuitate excuſatur à banno, & Campanę ſigno, tit. de Cãpan. cap. 1. n. 16. fol. 449

T

Talentum quid ſit, tit de facult. doct. cap. 1. n. 14. & 15. fol. 570
Tempus delicti conſideratur, tanquam implicitum, tit. de qualit. offic. cap. 2. n. 11. 12. & 13. fol. 88
Tempus viginti annorum à quo die currat, vt inſtrumentum viginti annos excedens non liquidetur in Regno, tit. de Inſtrum. cap. 3. à n. 62 ad 64. fol. 482
Tempus decem annorum à quo die currat, vt obligatio decem annos excedens nõ poſſit incuſari, ibid. à n. 65. ad 68. & 72. & 73. fol. 397
Terminus non eſt neceſſarius quando articulus eſt iuris, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 5. nu. 6. fol. 396
quando non conceditur tolluntur omnia iura, ibid. à n. 10 ad 24
terminus ſuper cauſæ remiſſione an ſit communis fiſco, & Baroni, ibid. num. 15
Terminus datus ad colligendũ ſarſarcinulas, an minuat exil. tit. de exil. cap. 1. n. 41. & 42. fol. 464
Teſtatoris voluntas, tanquam Regina ſeruanda eſt, titul. de legat. pijs cap. 1. n. 20. fol. 328
Teſtes ad defenſam an debeant eſſe omni exceptione maiores, ſicut, & teſtes ad offenſam, tit. de falſ. monet cap. 2. n. 20. & 24. fol. 273. & iter. tit. de teſtib. cap. 1. n. 6 fol. 425
Teſtis Monachus eſſe nõ poteſt ſine conſenſu ſui ſuperioris, titul. monach. quãd. ag. cap. 1. n. 14 fol. 359
Teſtes examinati per Iudicem laicum, repetuntur per Eccleſiaſticum, & econtra, tit de poteſt. ad mod. bell. cap. 7. n. 23. fol. 410.
ſi inquiſitus noluerit eos habere pro repetitis, repetuntur, & quæ ſit eius practica, ibid. à n. 24. ad 29
teſtium repetitio quo iure eſt introducta, & vnde ortũ habuit, ibid. n. 30
Teſtes, quod requiruntur in confectione pręambuli, tit. de pręamb. cap. vnic. n. 12. & 13. fol. 418

Teſtis, dicitur anteſtis, & quare, tit. de teſtib. cap. 1. n. 1. fol. 425
quæ requirantur in teſte, ibid. num. 2
an poſſint recipi poſt publicationem in cauſa criminali, ibid. à n. 3. ad 7
teſtis ſeptuagenarius an admittatur, ibid. n. 9
teſtis minor, an admittatur, ibid. num 10.
si eſt maior, an cogatur deponere id, quod vidit tempore ſuæ minoris ętatis, & in quibus caſibus, ibid. n. 12
teſtis, qui tempore depoſitionis reputabatur habilis, inde fuit repertus inhabilis, an depoſitio vitietur, ibidem n. 13
teſtis ſi poſt depoſitionem moritur, debet repulſari, & probari inhabilitas ibid. n. 14 & 16
teſtis mortuus repulſatur, quia nõ cũ mortuis, ſed cũ producente tractatur ibid. n. 15
teſtes examinati ad offenſam, inde ſunt repulſati, alij verò nõ, an repulſati probent pro reo contra Fiſcum, & non repulſati probent pro Fiſco cõtra reum, ibid. num. 17
teſtes deponẽtes vidiſſe per foramen, ſiue riuolam portæ, an probent adulterium, ſiue aliud delictum, ibid n. 18. & 19
teſtis an debeat habere pecuniã & expenſas, vt deponat ad offenſam, ibid. nu. 21. 22. & 23. & à n. 30 ad 35
teſtis ſemel productus, dicens ne ſcire, vel non recordari, inde ſe. productus ſuper negotio depoſuit, an probet, vel dicatur varius, ſiue vacillans, vel puniatur, ibid. à n. 23. ad 25
teſtis, an teneatur accedere ad Curiã pro ſe examinando, vel Iudex teneatur mittere Notarium ad eius domum ad examinandũ, ibid. n. 26
teſtis affinis, ſi negat eſſe affinem, & conuincitur, an probet pro inquiſito, ad cuius defenſam depoſuit, an verò puniatur, ibid. n. 27 28. & 29
Teſtis pro exoneratione conſcientiæ ad reuelationem excommunicæ deponens, tamen non repetitus an probet, tit. de teſtib. cap. 2. à num. 1. ad 7 fol. 431
teſtis non iuratus nullam fidem facit, etiam ſi Cardinalis, vel magnæ auctoritatis, vel magnus Religioſus eſſet, etiam ſi à Papa reſcribatur, vt fidem faciat, etiam ſi Iudex haberet liberum arbitrium, etiam ſi eſſet in cauſis ſummarijs, etiam ſi concurreret magnus numerus, ibid. n. 7.
teſtis examinatus cum iuramento, parte tamen non citata, an probet, ibid. n. 8
teſtes ſeculares, an teneantur deponere contra Clericos, & poſſint per Iudicem laicum cogi, tit. de teſtib c 3. n. 1. ad 11. fol. 433
teſtes non poſſunt funiculis arceri, vt deponant, ibid. n. 16
teſtis tentatus committere delictum, an probet, ibid. 17. & 18
teſtes quomodo deponant ſuper requiſitis inſtrumento extra Regnum celebrato, tit. de Inſtrum. cap. 1. à num 25. ad 28. fol. 471
Thomas Brandolinus laudatur, tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 7. n. 32. fol. 411
Tolerantia debet eſſe publica officialis, vt receptans bannitum excuſetur, titul. de recept. cap. 1. n. 35. fol. 490
Tonſura duplex eſt, tit. de Cleric. cap. 1. à n. 10. ad 12. fol. 96.
tonſura non eſt tantæ ſolemnitatis, ibid. n. 15.

tonſura deferens Clericus, vide in verb. Clericus deferens tonſuram.

Tormentum polletri, an inferatur, & quibus, tit. de offic. in gener. cap. 11. n. 48. & 49. fol. 66

Tortura eſt actus irretractabilis, ex quo retorqutio bracchiorum nō datur, tit. de poteſt ad mod. bell. cap. 6. n. 5 fol. 402

Tortura non poteſt inferri, niſi cū duobus Auditoribus, tit. de offic. Aud. cap. 2. n. 22. & 23 fol 139

Tortura totum corpus cruciat, tit. de delegat. cap. 1. n. 21. fol. 279

Tranſeuntes, & itinerantes, ſiue viatores, an poſſint per tranſitum per Ciuitates, & terras arma portare, tit. de pretog. fratr. Iur. cap. 1. n. 8. 9. 10. fol. 263

V

VAgabundi, qui dicantur, vbi conueniantur, an declinent forum. Qua pæna puniantur, & quomodo contra eos procedatur Et quot teſtes requirantur, latè tit. de vagabund. cap. vnic. à n. 1. ad 97. fol 533

Vaſſallus non priuilegiatus, an poſſit Regia Tribunalia adire pro offenſa ſibi facta, tit. de offic. in gener. cap. 12. n. 1. fol. 69

vaſſallus Baronis extra domicilium non trahitur, ibid. n. 5

vaſſallus non præiudicat Baroni, nec econtra, titul. de contumac. cap. 1. n. 3. fol. 231

Vaſſallus delinquens cum officiali, à quo puniatur, tit de remiſſ. cauſſ. cap. 7. n. 5 fol. 581

Verbum poſitum in tit. 49 (in iure officium exercēdo) quid importet, titul. de præm. Reg. Aud. cap. 1. n. 16. & 17. fol. 6

Verbum poſitum in pragmatica, tutti l'Auditori, quid importet, tit. de offic. Auditor. cap. 2. n. 10. & 13. & 14. fol. 138

Verbum iubeo, verbum dico, vel mando, vel præcipio; vel concedo, vel ordino, vel volo; vel delego, quid importent, & an differant, tit. de delegat. cap. 1. à n. 48. ad 62. fol. 284.

Verbum excargo, quę Hiſpani vtūtur, quid importet, ibid. n. 43

Vidua non præſumitur, niſi probetur tit. de inſtrum. cap. 1. n. 32. fol 461

Vigilantia pro virtute reputatur, tit. de offic. Secret. cap. vnic. n. 1, fol. 172

Violentia, an adeſſe debeat, quando quis ab Eccleſia extrahitur, vt immunitas violetur, tit. de immunit. Eccleſ. cap. 6. n. 7. fol. 32

Virgo, quæ ſit. tit. de offic in gener. cap. 12. n. 9. fol. 69

virgo dicitur miſerabilis perſona, ibid. n. 7

non eſt comprehenſa in l. 1. C. quando Imperator, ſed ex conſtitutione Regni vocatur, & gaudet, ibid. n. 8

Virgo pręſumitur, quia eius qualitas naturalis eſt, tit. de inſtrum. cap 1. n. 32. fol. 472.

Virgo habens patrem gaudet priuilegio fori tit. de offic. in gen. cap. 12. n. 10. & 11 fol. 69

etiam ſi fuerit virgo deſponſata de futuro, ibid. n. 12

virgo maior eſt Angelis, ibid. n. 14

virgo in carne triumphat. Angelus ſine carne viuit, ibid. n. 15

eſſe virginem eſt virtutis, eſſe Angelum eſt fœlicitatis, ibid. n. 18.

virgo obtinet ex gratia quod Angelus obtinuit ex natura, ibid. n 19

virginitas eſt cognata Angelis, ibid. n. 20

virginitas eſt Theſaurus impretiabilis, ibid. n. 21

virgo vnde dicatur, ibid. n. 21

virgo ſtuprata, pro ſtupro in eius perſo-

perſonā cōmiſſo gaudet prerogatiua fori, ibid. n. 22. & 23
Virgo ſicut, & Vidua gaudet priuilegio, tit. de remiſſ. cauſſ. cap. 6. a n. 1. ad 22. fol. 576
quæ ſit eius æthimologia, ibid. n. 2
ſi habet patrem, an declinatoria fori gaudeat, ibid. a n. 3. ad 22
an gaudeat declinatoria in cauſis ciuilibus, ibid. a n. 11. ad 14
ſi proſequatur iniuriam alterius, an gaudeat, ibid. a n. 12. ad 13
quid in homicidio Fratris, vel Patris, ibid. n. 15. & 16
an pro iniuria, vel offenſa facta ſibi gaudeat, ibid. a n. 17. ad 22
virginitatis qualitas an debeat probari, ibid. à n. 23. ad n. 26
Virginem ſtuprans, ad quid teneatur, ibid. n. 29
et ſi fuerit per vim ſtuprata, ibid. n. 30
Virgo ſi non erat, & remedia adhibuit, vt talis appareat, an peccet, ibid. n. 31
Viſitatio fratrum Iuratorum, an poſſit per Præſidem fieri, titul. de offic. Præſid. cap. 1. num. 43. & 46 fol. 119
viſitatio tabernarū, an poſſit fieri per Præſidem, ibid. n. 46
Vniuerſitates an poſſint donare ſine licentia Principis, & in quibus caſibus, titul. de priuil. Baron. cap. 5. a n. 1. ad 10. fol. 602
an teneantur Regi adiuuare, & in quibus caſibus, ibid. n. 6
Votum, ſi fuerit emiſſum de ingrediendo ad Religionem, vel ſuſcipiendo clericatum ſi quis deliquat, inde votum impleat, à quo cognoſcatur, titul. de qualit. Official. cap. 2. nu. 11. 12. & 13. fol. 88
ſtatur Iuramento, quòd votum emiſerat ante delictum, & de ratione, ibid. n. 14
Voces ciuium in electione debent, ſcribi ſeparatæ, & dari alta voce, tit. de priuil. Baron. cap. 4. n. 9. fol. 599
Vxor an teneatur ſequi virum vagabundum, tit. de vagabund cap. vnic. n. 58. fol. 543
Voces indicium de nocte eſt multum fallax, & periculoſum, tit. de famil. Clericor. cap. 2. à nu. 26. ad 28. fol. 219
declara prout à n. 29 ad 31
Vſura, an debeatur Fiſco à debitore moroſo, tit. de offic. Fiſc. cap. vnic. n. 134. & ſeq. fol. 165
Vxor ſequitur forum viri, titul. de concubin. cap. 1. n. 27. fol. 229
an ſuccedat viro ab inteſtato ibid. n. 26
vxor eſt cum viro in potentia propinqua, ibid. n. 30
Vxor an præferatur fiſco pro ſuis dotibus in bonis viri foriudicati, & quomodo agere debet, tit. de foriudicat. cap. vnic. à nu. 8. ad 12. fol. 290
receptans maritum foriudicatū, an puniatur, ibid. n. 13. 14. & 15
an teneatur occidere maritum foriudicatum, ſtante ſtatuto, ibidem à n. 16. ad 20
Vxor committendo adulterium, quam iniuriam inferat marito, tit. de adulter. cap. vnic. n. 17 fol. 508
Vxor, an poſſit impunè occidere maritum repertum in flaganti cum adultera, ibid. à n. 29. ad 38
vxoris adulteriū reputatur maius delictum, quam viri, & de ratione, ibid. n. 35. & ſeq.
vxor verberata à marito, an poſſit ipſum accuſare, vel ex officio procedi poſſit, ibid. n. 53. & ſeq.

FINIS.

TRANI, Typis Laurentij Valerij, SVPERIORVM PERMISSV, 1633.